

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

QVERE

LA PACIS VNDIQVE
GENTIVM EIBCTAE
PROFLIGATAE

Collegij QVE. *Societ*
JEW

AVTORE ERASMO
ROTERODAMO.

Cum quibusdam alijs, quorū
catalogum proxima repe-
ries pagella. *Inqve.*

APVD INCLYTAM GER-
MANIAE BASILEAM.

INDEX IN HOC VOLVME CONTENTORYM.

Des. Erasmi Rot. Quereia pacis undiq; eiecta, profligataq;
Eiusdem Declamatio de morte.

EX LVCIANO QVAEDAM RECENS AB ERAS. ROTERODAMO VERSA.

Saturnalia Luciani.	Veneris ac Cupidinis.
Cronosolon, id est, saturnalium	Martis ac Mercurij.
legum lator.	Mercurij ac Maia.
Epistolae saturnales.	Veneris ac Cupidinis rursum.
De luctu.	Doridis & Galateae.
Abdicatus.	Diogenis & Alexandri.
Icaromenippus, seu hypernephe	Menippi & Chironis.
lus.	Menippi & Cerberi.
ANTEA TRALATA, SED	Hercules Gallicus.
NUPER RECOGNITA	Eunuchus seu Pamphilus Lu-
AB EODEM.	ciani.
Toxaris, siue de Amicitia.	De sacrificijs.
Alexander, qui & Pseudomantis.	Conuiuium, seu Lapithae.
Gallus seu somnium.	De astrologia.
Timon, seu Misantropus.	THOMAE MORI CIVIS
Pro tyrannicida declamatio.	LONDINENSIS ET VICE
Declamatio Erasmica superiori	COMITIS LVCVBRA
respondens.	TIONES.
De ijs qui mercede conducti de	Luciani Cynicus uersus:
gunt.	Luciani Menippus siue Necro
Cnemoidis ac Damippi dialogus.	mantia.
Zenophantae & Callidemidae	Luciani Philopseudes seu in-
dialogus.	credulus.
Menippi & Tantalii dialogus.	Luciani tyrannicida.
Menippi ac Mercurij.	Declamatio Mori, Lucianicae
Menippi, Amphilocho, Tro-	respondens.
phonijq;	VT OPIA Thomae Mori no-
Charontis ac Menippi.	uum & insigne opus.
Cratetis ac Diogenis.	Epigramatum liber, quae ptim Mo-
Nirei ac Therisae.	rus & Lilius e graecis uerte-
Diogenis ac Mausoli.	runt, partim ipse lussit Morus.
Simyli ac Polystrati.	Epigrammata Erasmi.

CLARISSIMO

PRAESVLI TRAIECTENSI PHILIP

PO,ERASMVS ROTE

RODAMVS S. D.

RATVLARER tibi Philippe praesul,
non minus uitae ornamentis, quam sum-
morum ducum imaginibus clarissime,
quod tanti muneris honore sis auctus,
ni compertum haberem, quam inuitus
susceperis, quamque grauate optimi maximique principis
CAROLI autoritate fueris adactus, cuius alioqui cha-
ritati nihil non eras daturus, Atque haec ipsa res spem
nobis certissimam facit fore, ut cum laude perfungaris su-
scepto, quandoquidem Plato uir exquisitissimi, planeque
diuini iudicii, non alios existimat ad rempublicam ge-
rendam idoneos, quam eos qui huc nolentes pertrahun-
tur. Auget autem nostram de te fiduciam, quoties in
mentem uenit, & cui tu succedas fratri, & quo patre si-
tis ambo profecti. Nam David uir eruditus iuxta ac pru-
dens, permultis annis sic locum istum tenuit, ut suis or-
namentis, plurimum splendoris ac dignitatis addide-
rit ipsi muneri, per se licet amplissimo. Multis modis
magnus ac suspiciendus, sed in hoc praecipue salutaris

a 2 reipublicae

EPISTOLA NVNCVPATORIA.

reipublicæ, quod nihil ducebat antiquius sibi, pace publica, hac quoq; in parte patrē PHILIPPVM Burgundia ducem referens, uirum nulla non re maximum, sed tamē pacis artibus, cum primis insignem, & æternæ hominum memoriæ commendatum. Qui tibi hoc etiam impensius erit exprimendus, non tantum ut filius patri, sed ut PHILIPPVS Philippo respondeas. Intelligit iam dudū tua prudētia, quid abste populus uniuersus expectet, Triplex onus humeris sustines, patris exemplum ac fratris, tum horum temporum fata. (quid em̄ aliud dicam?) nescio quomodo ad bellum pertrahētia. Vidimus ipsi nuper, ut quidā amicis quā hostibus grauiores, nihil intētātū reliquerint, ne bellorū aliquando finis esset, rursus ut uix expresserint alij, qui reipu. principiꝝ ex animo bene uolūt, ut pacem cum Francis semper optandā, hisce uero temporibus etiam necessariā amplecteremur. Cuius sane rei indignitas mouit animū meum, ut tū pacis undiq; profligatæ querimoniam scriberem, quo nimirum hac ratione, iustissimum animi mei dolorem, uel ulciscer, uel lenirē. Libellū ad te, ceu primitiolas nouo episcopo debitas, mitto, quo diligentius tueatur tua celsitudo pacem utcuq; partam, si non patiar eam obliuisci quāto negotio nobis cōstiterit. Bene Vale.

QVERELA PA

CIS VNDIQUE GENTIVM EIECTAE
PROFLIGATAEQVE.

AVTORE DES. ERASMO ROTE
RODAMO.

I ME LICET immerentē
suo tamē cōmodo sic auer/
sarentur, eiſcerent profliga
rentq; mortales, meam mo
do iniuriā & illorū iniqui
tatem deplorarem, nunc cū
me profligatam protinus
fontem omīs hūanæ felici
tatis ipsi a semet arceant,
omniū q; calamitatū pelagus sibi accersant, magis illo
rum mihi deflenda est infelicitas, q̃ mea iniuria, & qui
bus irasci tantum maluissem, horum dolere uicem, hos
commiserari compellor. Nam utcūq; amantem ab se
propellere, inhumanum est, bene merētem auersari in
gratum, parentē ac seruatricem omnium affligere, im
pium. Cæterum tot egregias cōmoditates, quas mecū

a 3 adfero

adfero, sibi metipsis inuidere, proq; his ultro tā tetram
malorū omniū lernā accersere. An nō hoc extremæ cu-
iusdā demētiae uideat? Sceleratis irasci par ē, at sic furis
actos, quid aliud q̄ deflere possumus? Qui nō alio sa-
ne nomine magis deflēdi sunt, q̄ quod ipsi sese nō de-
flēt, nec alio magis infelices, q̄ quod infelicitatē suā nō
sentiūt. Quādo nōnullus gradus est ad sanitatē, morbi
sui magnitudinē agnoscere. Etenim si ego Pax illa di-
uorū simul & hominū uoce laudata, fons, parēs, altrix,
ampliatrix, tutatrix, rerū bonarū omniū, quas uel cælū
habet, uel terra. Si sine me nihil usq; florens, nihil tutū,
nihil purū aut sanctū, nihil aut iucū dum hominibus
aut gratū superis. Si cōtra hęc omīa, bellū semel omni-
um malorum quicquid usq; est in rerū natura oceanus
quidā, si huius uitio subito marcescūt florentia, dilabū-
tur aucta, labascūt fulta, pereūt bene cōdita, amarescūt
dulcia, deniq; si res est adeo nō sancta, ut omīs pietatis
ac religiōis sit maxime præsenteanea pestis. Si nihil hoc
uno infelicius hominibus, nihil inuisius superis. Quæso
per deū immortalē, quis credat istos homines esse, quis
credat ullā sanæ mētis micā inesse, qui me talem, tantis
impēdijs, tātis studijs, tāto molimine, tot technis, tot cu-
ris, tot periculis, studēt eijcere, tantūq; malorū uelint tā-
chare emere? Si me ad istū modū spernerēt feræ, leuius
ferrē, & in me admissam contumeliā, naturæ imputarē,
quæ ingenium immite inseuisset, si mutis pecudibus es-
sem inui-

sem inuisa, condonarē inscitiae, propterea quod his ea
 uis animi negata sit, quæ sola dotes meas queat perspi
 cere. At o rē indignā ac plusq̃ p̃digiosam, unū animal
 ædedit natura, ratiōe præditū, ac diuinæ mentis capax,
 unum beniuolentiæ concordiaq̃ genuit, & tamē apud
 quantumlibet efferas feras, apud quantūuis brutas pe
 cudes, mihi citius locus sit q̃ apud homines, iam tot or
 bium cælestiū, licet nec motus sit idem, nec uis eadem,
 tamen ipsi tot iam sæculis constant uigentq̃ fœdera. Ele
 mentorum pugnautes inter se uires, æquabili librami
 ne pacē æternā tuentur, & in tanta discordia, cōsensu cō
 mertioq̃ mutuo cōcordia alunt. In animātium corpori
 bus q̃ fidus mēbrorū inter ipsa cōsensus, q̃ parata de
 sensio mutua. Quid tā dissimile q̃ corpus & anima? Et
 tamē quā arcta necessitudine connexuerit hæc duo na
 tura, nimirū declarat ipsa diuulsio, p̃inde ut uita nihil
 aliud est, q̃ corporis & animæ societas, ita sanitas om̃i
 um corporis qualitātū cōcentus est. Animātia rationis
 expertia in suo quæq̃ genere ciuilit̃er concorditerq̃ de
 gunt. Armētatim uiuunt elephanti, gregatim pascunt̃
 sues & oues, turmatim uolāt grues & graculi, habēt sua
 comitia Ciconiæ, pietatis etiā magistræ, mutuis officijs
 sese tuentur Delphini. Nota est formicarū & apū inter
 ipsas concors politia. Sed quid de his loqui pergo, quæ
 tam & si ratione uacant, sensu nō uacant? In arboribus,
 in herbis amicitia possis agnoscere. Steriles sunt quæ
 dam

PACIS QVERIMONIA

dam, nisi matrem adiungas, uitis ulmū amplectitur, uir-
tem amat persica, Vsq; adeo quæ nihil sentiunt, tamen
pacis beneficiū sentire uidentur, Sed hæc rursus ut sen-
tiendi uim nō habent, ita quod uitam habeant, ipsæ quæ
sentiunt finitima sunt. Quid æque brutum atq; saxorū
genus? Dicas tamen his quoq; pacis & concordiæ sen-
sum esse. Ita Magnes ferrū ad sese trahit, attractum te-
net. Quid quod inter immanissimas etiam feras conue-
nit? Leonū inter ipsos feritas nō dimicat, Aper in aprū
non uibrat dentem fulmineū, Lynxi cum lynce pax est,
Draco non sæuit in draconē, luporum concordiam etiā
prouerbia nobilitarunt, Addam, quod magis etiam mi-
rum uideatur, impij spiritus, per quos cælitum atq; ho-
minū cōcordia primum dirupta est, & hodie rumpitur,
tamē inter se fœdus habent, suamq; illam qualēcunq;
tyrannidē consensu tuent, solos homines, quos omniū
maxime decebat unanimitas, quibusq; cū primis opus
est ea, neq; natura tā alijs in rebus potens & efficax con-
ciliat, nec institutio coniungit, nec tot ex consensu profe-
cturæ comoditates conglutinant, nec tantorum deniq;
malorum sensus & experientia, in mutuum amorē redi-
git. Figura cōmunis omnium, uox eadem, & cum cæte-
ra animantiū genera, corporum formis potissimū inter
se differāt, uni homini indita uis ratiōis, quæ ita sit illis
inter ipsos cōmunis, ut cum nullo sit reliquorū animan-
tium communis, uni huic animanti sermo datus, præci-
puus

puus necessitudinū conciliator. Inſita ſunt communiter diſciplinæ ac uirtutum ſemina, ingenium mite, placidumq; & ad mutuā beneuolentiā propenſum, ut per ſe iuuēt amari, & iucundum ſit de alijs benemereri, niſi quis prauis cupiditatibus, ceu Circes pharmacis corruptus ex homine degenerarit in beluam. Hinc eſt uidelicet, quod uulguſ quicquid ad mutuam beneuolentiā pertinet, humanū appellat. Addidit lachrymas, exorabilis ingenij documētū, quo ſi quid forte incidere offenſæ, & amicitiaſ ſerenitatem nubecula aliqua offuſcarit, facile redeāt in gratiam. En quorū rationibus natura cōcordiam docuit? Nec hiſ tamē cōtenta pacis lenocinijs amicitiam homini nō ſolam iucundam eſſe uoluit, uerū etiam neceſſariā. Eoq; tum corporum, tum animorum dotes ita partita eſt, ut nemo ſit omniū tam inſtructus, quin infimorum etiam officio nō nunq̃ adiuuetur, nec eadem attribuit omnibus, nec paria, ut hæc inæqualitas mutuiſ amicitijſ æquaretur. Alijs in regionibus alia proueniunt, quo uel uſus ipſe mutua doceret cōmertiā. Cæteris animantibus ſua tribuit arma, præſidiaq; quibus ſeſe tuerentur, unum hominē produxit inermem, atq; imbecillū, nec prorſus aliter tutum, q̃ ſœdere, mutuaq; neceſſitudine. Ciuitates repperit neceſſitas, & ipſarum inter ſe ſocietatem docuit neceſſitas, quo ſerarū ac prædonum uim iunctis uiribus propellerent. Adeo nihil eſt in rebus humanis, quod ipſum ſibi ſufficiat. In ipſis

b ſtatim

statim uitæ primordijs perisset hominū genus, nisi cōditum propagasset coniugalis concordia, Nec enim nasceretur homo, & mox natus interiret, atq; in ipso uitæ limine uitam amitteret, nisi obstetricum amica manus, nisi nutricum amica pietas succurreret infantulo. Atq; in hunc usum, uehementissimos illos pietatis igniculos iniecit, ut parentes etiam illud ament, quod nōdum uiderunt. Adiecit mutuam liberorum erga parētes pietatem, ut illorū imbecillitas horum præsidijs uicissim subleuaretur, fieretq; illa cunctis quidem ex æquo plausibilis, sed græcis aptissime dicta ἀντιπελάγους. Accedunt huc cognationū & affinitatum uincula, Accedit in nonnullis ingeniorum, studiorum, formæq; similitudo, certissima beneuolentiæ conciliatrix, in multis arcanus quidam animorū sensus, ac mirus ad mutuū amorem stimulus, quem ueteres admirati numini ascribebāt, Tot argumentis natura docuit pacem cōcordiamq; tot illecebris ad eam inuitat, tot laqueis trahit, tot rebus cōpellit, Et post hæc quænam ista tam ad nocendum efficax Erinny, his omnibus disruptis, disiectis, discussis, insatiabilem pugnandi furiā iniecit humanis pectoribus? Nisi primū admirationem, deinde sensum etiam mali, adimeret assuetudo, quis crederet humana mente præditos istos, qui sic iugibus dissidijs, litibus, bellis inter sese certant, rixantur, tumultuātur? Postremo rapinis, sanguine, dadibus, ruinis sacra p̄fanaq; miscēt omnia.

nec ulla

nec ulla tam sancta foedera, quæ illos in mutuam perniciem debacchantes queant dirimere. Vt nihil etiam accesserit, satis erat cōmune hominis uocabulum, ut inter homines conueniret. Sed esto nihil apud homines profecerit natura, quæ plurimū ualeat ut in beluis, Itane & nihil apud Christianos ualuit Christus? parum efficax sit doctrina naturæ, quæ maximam uim habet in his quoq; quæ sensu uacant. Cæterum cum hac multo præstantior sit doctrina Christi, cur ea se profitentibus nō persuadet id quod unum omniū maxime suadet, nempe pacem mutuamq; beneuolētiā? Aut saltem hanc tam impiā efferamq; belligerandi insaniam dedocet? Cum hominis uocabulū audio, mox accurro, uelut ad animal mihi proprie natum, cōfidens fore ut illic liceat acquiescere, cum Christianorū audio, titulū magis etiā aduolo, apud hos certe regnaturam etiam me sperans. Sed hic quoq; pudet ac piget dicere, Fora, Basilicæ, curiæ, templa sic undiq; litibus perstrepūt, ut nusq; apud Ethnicos æque. Adeo ut cum bona pars humanæ calamitatis sit aduocatorum turba, tamen hæc etiam ad litigantium undas, paucitas sit, ac solitudo. Ciuitatē aspicio, spes ilico oboritur, inter hos saltem conuenire, quos eadem cingunt mœnia, eadem moderantur leges, & uelut una uectos naui cōmune cōtinet periculū. Sed o me miseram, quæ hic quoq; dissidijs omnia uitiata comperio, Adeo ut uix domū ullā reperire liceat, in qua mihi

b 2 sit uel dies

fit uel dies aliquot locus. Sed plebē omitto, quæ maris ritu, suis æstibus rapitur, in principū aulas, uelut in portum quendam me recipio. Erit inquam certe apud hos locus paci, plus hi sapiunt q̃ uulgus, ut qui sint plebis animus, atq̃ oculus populi, Tum eius uices gerunt, qui doctor est & princeps cōcordiæ, a quo quidē cum omnibus, tum his præcipue sum cōmendata. Et omnia bene pollicentur. Video blandas consalutationes, amicos cōplexus, hilares compotationes, cæteraq̃ officia humanitatis. At o rem indignā, apud hos nec umbrā ueræ concordiæ licuit cernere. Fucata, fictaq̃ omnia, factionibus apertis, dancularijs dissidijs ac simultatibus corrupta uniuersa. Deniq̃ adeo apud hos non esse sedē paci comperio, ut hinc potius omniū bellorum fontes ac seminaria. Quo me post hac conferā infelix, posteaq̃ toties sefellit spes. At principes magni sunt potius q̃ eruditi, magisq̃ ducūtur cupiditatibus, q̃ recto animi iudicio. Aderuditorum greges confugiam, Bonæ literæ reddūt homines, philosophia plusq̃ homines, theologia reddit diuos, Apud hos certe dabitur conuiuere, tot actæ ambagibus. Verum prohdolor, en hic quoq̃ bellorum aliud genus, minus quidem cruentum, sed tamen nō minus insanum. Schola cum schola dissidet, & ceu rerum ueritas loco cōmutetur, ita quædam scita nō trañciunt mare, quædam non superant alpes, quædam nō tranant rhenū, immo in eadem academiā, cum rhetore bellum

tore bellum est dialectico, cū iureconsulto dissidet theologus. Atq; adeo in eodem professionis genere, cum Thomista pugnat Scotista, cum Reali Nominalis, cū Peripatetico Platonius, adeo ut ne in minutissimis quidem rebus inter hos conueniat, ac sæpenumero de lana caprina atrocissime digladiantur, donec disputationis calor, ab argumētis ad conuitia, a conuitijs ad pugnos incrudescat, & si res pugionibus, aut lanceis non agitur, stilis ueneno tinctis sese cōfodiunt, dentata charta dilacerant inuicem, alter in alterius famam lctalia linguarum uibrant spicula. Quo me uertam, toties experta mihi data uerba? Quid superest, nisi una ueluti sacra ancora Religio. Huius professio licet sit Christianorum omnium communis, tamen eam isti peculiari-ter profitentur titulo, cultu, ceremonijs, qui uulgo sacerdotum cognomēto commendantur. Hos itaq; procul intuenti cuncta spem faciunt, portum mihi paratū esse. Arrident uestes candidæ, meoq; colore insignes, uideo cruces pacis symbola, audio dulcissimum illud fratris cognomen, eximix charitatis argumentum, audio salutationes pacis leto omine felices, cerno rerum oīm communionem. coniunctum collegium, templum idē, leges eadem, conuentus quotidianus. Quis hic non cōfidat paci locum fore? Sed o rem indignam, nusq; fere collegio conuenit cum episcopo, parum hoc, nisi & ipsi inter sese factionibus scinderentur. Quotusquisq; sacer

b 3 dos

dos est, cui non sit tum aliquo sacerdote lis? Paulus rē non ferendam censet, quod Christianus litiget aduersus Christianum, & sacerdos cum sacerdote, episcopus cum episcopo certat? Verum his quoq; forsitan ignoscatur aliquis, quod longo iam usu, propemodum in prophanorum consortium abierunt, posteaq; eadem cū illis coeperunt possidere. Age fruantur hi sane suo iure, quod ceu præscriptione sibi uindicant. Vnum hominum genus superest qui sic astricti sunt religiōi, ut etiā si cupiant, nullo pacto queant excutere, non magis profecto, q̃ testudo domum. Sperare apud hos mihi fore locū, nisi toties frustrata spes, me prorsus desperare docuisset. Et tamen ne quid intentatum relinquam, experiar. Quæris exitum? A nullis resiliū magis. Nam quid sperem, ubi religio cum religione dissidet? Tot factiones sunt, quot sunt sodalitia, Dominicales dissident cū Minoritis, Benedictini cū Bernardinis, Tot nomina, tot cultus, tot ceremoniæ studio diuersæ, ne quid omnino cōueniret, sua cuiq; placent, & aliena damnat, oditq; quisq;. Quin idem sodalitiū factionibus scinditur. Obseruantes insectantur Coletas, utriq; tertiū genus, quod a conuentu cognomen habet, cum nihil inter istos conueniat. Iam ut par est omnibus rebus diffusa, optabam uel in uno quopiam monasteriolo latitare, quod uere tranquillum esset. Inuita dicam, quod utinam nō esset uerissimū, nullū adhuc reperi, quod nō intestinis odijs
ac iurgijs

ac iurgijs esset infectum. Pudor sit recēdere, q̄ nihili de
nugis tricisq̄ quantas cieant pugnas uiri senes, barba
pallioq̄ uerendi, postremo ut sibi uidentur impenſe
tum eruditi, tum sancti. Arridebat spes nōnulla fore, ut
alicubi inter tot cōiugia qualiscūq̄ daretur locus. Quid
em̄ nō pollicet̄ dom⁹ cōmunis, fortuna cōmunis, lect⁹
cōmunis, liberi cōmunes? Deniq̄ corporū ipsorū ius
mutuū: ut unū potius hominē credas e duobus confla
tū, q̄ duos. Huc quoq̄ sceleratissima illa Aeris irrepsit
totq̄ uinculis copulatos dirimit dissidijs animorū. Et ta
mē inter hos citius cōtingat locus, q̄ inter eos, qui tot ti
tulis, tot insignib⁹, tot ceremonijs, absolutā charitatē p
fitetur. Tandē illud in uotis esse cōepit, ut saltē in unius
hominis pectore daret̄ locus. Ne id quidē contigit, idē
homo secū pugnat. Ratio belligerat̄ cū affectib⁹, & in
super affectus cum affectu cōflictatur, dum alio uocat
pietas, alio trahit cupiditas. Rursum aliud suadet libi
do, aliud ira, aliud ambitio, aliud auaritia. Et huiusmo
di cum sint, nō pudet tamē illos appellari Christianos,
cū modis omnibus dissideant ab eo, quod Christo prae
cipuū est, ac peculiare. Vniuersam eius uitā contempla
re, quid aliud est, q̄ concordiae mutuicq̄ amoris doctri
na? Quid aliud inculcāt eius praecepta, quid parabolae?
nisi pacem, nisi charitatem mutuā? Egregius ille uates
Esaías, cum caelesti afflatus spiritu, Christum illum rerū
omniū conciliatorem uenturum annūciaret, num satra
pam pollicet̄

pam pollicetur: num urbium euerforem: num bellatorem: num triumphatorē: Nequaquā. Quid igitur? Principem pacis, siquidem cum omnium optimū principem intelligi uellet, ab ea re denotauit, quam omnium optimā iudicasset. Neque mirū, ita uisum Esaiæ, cum Silius Ethnicus poeta hunc in modum de me scripserit, Pax optima rerum, quas hominī natura dedit. Cōcinit huic mysticus ille Citharædus, Et factus est inquit, in pace locus eius. In pace dixit, non in tentorijs, non in castris, princeps est pacis, pacem amat, offendit dissidio. Rursum Esaias, Opus iustitiæ pacē appellat, idē sentiens, ni fallor, quod sensit Paulus ille, & ipse e Saulo turbulento redditus tranquillus, & pacis doctor. Cū charitatē cæteris omnibus arcani spiritus dotibus antepones, quo pectore, qua facundia meum Encomium detonuī Corinthijs. Cur enim non gloriē sic laudari a uiro tā laudato? Is alias deum pacis appellat, alias pacem dei uocat, palam indicās hæc duo sic inter sese cohærere, ut ibi pax esse non possit, ubi deus non adsit, nec illic esse deus possit, ubi pax non adsit. Itidem & pacis angelos in diuinis libris uocatos legimus, pios ac dei ministros, ut per se liqueat, quos belli angelos oporteat accipi. Audite strenui bellatores. Videte sub cuius signis militetis, nimirum illius, qui primus dissidium seuit inter deum & hominem. Quicquid calamitatum sentit mortalitas, huic dissidio debet acceptum ferre. **Fri-**
nolum

uolum est enim quod arguantur quidam, in arcanis litteris, deum exercituum, & deum ultionum dici. Permultum enim interest inter Iudæorum deum & Christianorum deum, etiamsi suapte natura unus & idem deus est. Aut si nobis quoque placent tituli ueteres, age sit exercituum deus, modo acies intelligas uirtutum concentum, quarum præsidio uitia demoliuntur homines pii, Sit ultionum deus, modo uindictam accipias, uitiorum correctionem, ut cruentas strages, quibus Hæbreorum libri referti sunt, non ad laniandos homines, sed ad impios affectus e pectore profligandos referas. Sed ut quod institutum erat, persequamur, quoties absolutam felicitatem significant arcanæ litteræ, pacis nomine id faciunt. Velut Esaias, Sedebit, inquit, populus meus in pulchritudine pacis. Et alius, Pax, inquit, super Israel. Rursum Esaias admiratur pedes annunciantium pacem, annūciatū bona. Quisquis Christū annūciat, pacem annūciat. Quisquis bellū prædicat, illū prædicat, qui Christi dissimillimus est. Age iam quæ res dei filium pellerit in terras? Nisi ut mundum patri reconciliaret, ut homines inter se mutua & indissolubili charitate conglutina-
naret, postremo, ut ipsum hominem sibi faceret amicū. Mea igitur gratia legatus erat, meum agebat negociū. Atque ob id Solomonem sui typum ferre uoluit, qui nobis, *εἰρηνοποιός*, id est pacificus dicitur. Quātumuis magnus erat Dauid, tamē quia bellator erat, quia sanguine fuerat

ne fuerat impiatus, non sinitur extruere domum domini, Non meretur hac parte gerere typum Christi pacifici. Iam illud interim perpende bellator, si prophanant bella, numinis iussu suscepta gestaq; , quid facient quæ suasit ambitio, quæ ira, quæ furor? Si pium regem polluit effusus sanguis Ethnicorum, quid faciet tam ingēs effusio sanguinis Christiani? Obsecro te Christiane princeps, si modo uere Christianus es, contemplare tui principis imaginem, obserua quomodo regnum suum inierit, quomodo progressus sit, quomodo hinc decesserit, & mox intelliges, quomodo abs te geri uelit, nimirum ut summa curarum tuarum pax sit & concordia. Nato iam Christo, num bellicis tubis insonant angeli? Clangorem tubarum audiere Iudæi, quibus bellare permissum est. Hæc congruebant auspicia, quibus fas erat odisse inimicos, At genti pacificæ longe aliam cantionem canunt pacis angeli. Num dassicum canunt? Nū uictorias, triumphos, trophæaq; pollicentur? Minime. Quid tandem pacem annunciant, congruentes cum prophetarum oraculis, & annunciant nō ijs, qui cædes spirant ac bella, qui feroces ad arma gestiūt, sed qui bona uoluntate propensi sint ad concordiam. Prætexant quæ uelint suo morbo mortales, ni bellū amarent, non sic iugibus bellis inter se conflictarentur. Age Christus ipse iam adultus, quid aliud docuit, quid aliud expreflit, q̃ pacē? Pacis omine suos subinde salutat, Pax uobis, eamq;

bis, eamq; salutandi formam suis præscribit, ueluti unice dignam Christianis. Atq; huius præcepti nō immemores apostoli, pacem præfantur in suis epistolis, pacem optant ijs, quos unice diligunt. Rē præclarā optat, qui salutem optat, sed felicitatis summā precatur, quisquis pacem precatur. Hanc ille toties in omni uita commendatam, uide quanta sollicitudine commendet moriturus. Diligatis, inquit, inuicem sicut dilexi uos. Ac rursum, Pacem meā do uobis, pacem relinquo uobis. Auditis quid relinquat suis? num equos? num satellitiū? nū imperiū? nū opes? nihil horū. Quid igit? pacē dat, pacē relinquit, pacem cū amicis, pacē cū inimicis. Iam illud mihi cōsyderes uelim, quid a cœna mystica, iam imminente mortis tempore, supremis illis precibus flagitarit a patre. Rem opinor, haud uulgarem poposcit, qui se sciebat impetraturum quicquid peteret. Pater, inquit, sancte, serua eos in nomine tuo, ut sint unum, sicut & nos. Vide quæso, q̃ insignem cōcordiam exigit in suis Christus, non dixit ut sint unanimes, sed ut sint unū, neq; id quocunq; modo, sed sicuti nos, inquit, unū sumus, qui perfectissima & ineffabili ratiōe sumus idē, & illud obiter indicans, hac una uia seruādos esse mortales, si mutuam inter sese pacem aluerint. Porro quod huius mundi principes, insigni quopiam suos notant, quo possint a cæteris dignosci, præsertim in bello, uide qua tandem nota Christus insignierit suos, non alia ui

delicet, q̃ mutuaē charitatis. Hoc inquitens argumento cognoscent homines uos esse meos discipulos, non si sic, aut sic uestiamini, non si his, aut his uestcamini cibis, non si tantum ieiunetis, non si tantum psalmorum exhauseritis, sed si dilexeritis inuicem, neq; id sane uulgaris modo, sed quemadmodum ego dilexi uos. Innumera sunt philosophorū praecepta, uaria sunt Moyfi, plurima regum edicta, unicum est, inquit, praeceptum meum, ut ametis inuicem. Idem orandi formam suis praescribens, nonne in ipso statim initio, mire admonet concordiae christianae, pater inquit, noster, unius est precatio, una communis omniū est postulatio, una domus, eademq; familia sunt omnes, ab uno patre pendent omnes, & qui conuenit eos iugibus bellis inter sese cōflictarī? Quo ore compellas communem patrem, si in fratris tui uiscera ferrum stringis? Iam quoniam unū hoc uoluit altissime insidere suorum animis, quot symbolis, quot parabolis, quot praeceptis concordiae studium inculcauit? Se pastore uocat, suos oues, Et obsecro, quis unq̃ uidit oues pugnantes cum ouibus? Aut quid faciunt lupi, si grex ipse semet inuicem lacerat? cum se uitis stirpem uocat, suos uero palmites, quid aliud q̃ expressit unanimitatē? Portētum uideatur, piaculis procurādum, si in eadem uite palmes cum palmite bellet, & ostentum non est, si christianus pugnet cum christiano? Postremo si quid omnino christianis sacrosanctū est, certe

est, certe sacrosanctum esse debet, ac penitus animis illorum insidere, quæ Christus extremis illis mandatis tradidit, ueluti testamentum condens, ac filiis ea commendans, quæ cuperet illis nunquā uenire in obliuionē. Aut quid aliud in his, docet, mandat, præcipit, orat, nisi mutuum inter ipsos amorem? Quid illa sacrosancti panis, & calicis philotesij communio, nisi nouam quandam & indissolubilem concordiam sanxit? Cæterum quando sciebat non posse cōstare pacem, ubi de magistratu, de gloria, de opibus, de uindicta certamen est, ut penitus affectus eiusmodi reuellit ex animis suorum, uetat in totum ne malo resistent, iubet ut & de male merētibus bene mereantur si possint, bene precentur, male precantibus. Et Christiani sibi uidentur, qui ob quātumuis leuem iniuriolam, magnam orbis partem in bellum pertrahunt? præcipit ut qui in suo populo sit princeps, is ministrum agat, nec alia re præcellat alijs, nisi quod melior sit & pluribus prosit. Et nō pudet quosdā ob pusillam accessiunculā regni pomœrijs addendā, tantos ciue re tumultus? Docet auium & liliorum ritu in diem uiuere. Vetat sollicitudinem in posterum diem extendere, uult totos e cælo pendere, diuites omnes excludit a regno cælorum, & nō uerentur quidam ob pecuniolam, non exolutam, fortasse nec debitam, tantū humani sanguinis effundere. Atq; his temporibus hæ uel iustissimæ suscipiēdi belli causæ uidetur. Profecto haud aliud

agit Christus, iubens ut unum quiddam a se discat, mit-
ti esse animo, minimeq; feroci, cum iubet relinqui dona-
rium ad aram, nec prius offerri, q̃ cum fratre reditum
sit in gratiam, nonne palam docet rebus omnibus ante-
ponendam esse concordiam, nec ullam uictimam esse
deo gratam, nisi commendante me? Respuebat deus
Iudaicum munus, fortassis hedum, aut ouē, quod a dis-
sidētibus offerretur, & Christiani sic inter sese belligerā-
tes, sacrosanctam illam uictimam audent offerre? Iam
cum se gallinæ pullos sub alas aggreganti facit adsimi-
lem, q̃ apto symbolo depinxit concordiam? Ille cōgre-
gator est, & qui cōuenit Christianos esse miluios? Eodē
pertinet quod lapis dictus est angularis, utrūq; parietē
committens & continēs, & qui cōuenit ut huius uicarij
totum orbem ad arma commoueant, regnaq; regnis cō-
mittant? Summum illum conciliatorem habent princi-
pem, ut iactant, & nullis rationibus ipsi sibi possunt re-
conciliari. Conciliauit ille Pilatum & Herodem, & suos
in concordiam redigere non potest? Petrum adhuc se-
miudæum, qui in præsentis capitis discrimine domi-
num, ac præceptorem tueri parabat, obiurgat ipse qui
defendebatur, gladiūq; iubet recondere, & Christianis
ob leuissimas causas nunq; nō expromptus districtus/
q; est gladius, idq; in christianos. An ille se gladij præsi-
dio defensum uelit, qui moriens deprecatur pro necis
autoribus? Oēs Christianorū literæ, siue uetus legas te-
stamentum,

stamentum, siue nouum, nihil aliud q̄ pacem & unanimitatē crepāt, & om̄is Christianorum uita nihil aliud q̄ bella tractat. Quānam est hāc plusq̄ ferina feritas, quā tot rebus nec uinci potest, nec leniri? Quin potius aut Christianorum titulo gloriari desinant, aut Christi doctrinam exprimant cōcordia. Quousq̄ uita pugnet cum nomine? Insignite quātum libet, ædes uestesq̄ crucis imagine, non agnoscet Christus symbolum, nisi quod ipse præscripsit, uidelicet concordia. Cōgregati uident euntem in cælum, congregati iubent operiri spiritum cælestem, Et inter congregatos se semper uersaturum promiserat, ne quis speraret usq̄ in bellis adesse Christum. Iam igneus ille spiritus, quid aliud est q̄ charitas? Nihil igne cōmunius, citra dispendium ullum ignis igni accenditur. Vis autem cognoscere spiritum illum concordia parentē esse? exitum uide. Erat, inquit, cūctis cor unum, & anima una. Tolle spiritum e corpore, continuo delabitur omnis illa membrorum compago. Tolle pacem, & perit omnis Christianæ uitæ societas. Tot hodie sacramentis infundī cælestem spiritum affirmāt Theologi. Si uerum prædicāt, ubi peculiaris spiritus illius effectus, cor unum & anima una? Sin fabulæ sunt, cur tantū honoris hisce rebus defertur? Atq̄ hāc sane dixerim, quo magis Christianos suorum morum pudeat, non quo sacramentis aliquid detrahā. Nam quod populū Christianum ecclesiam uocari placuit,

cuit, quid aliud q̃ unanimi-
 tatis admonet? Qui cōuenit
 castris & ecclesiæ? Hæc aggregationem sonat, illa diffi-
 dium, si pars ecclesiæ gloriaris esse, quid tibi cum bel-
 lis? si ab ecclesia semotus es, quid tibi cum Christo? Si
 eadē omneis habet domus, si communē habetis prin-
 cipem, si eidem militatis omneis, si sacramentis iisdem
 estis initiati, si iisdem gaudetis donatiuis, si iisdem ali-
 mini stipendijs, si commune petitur præmiū, quid ita
 inter uos tumultuamini? Videmus inter impios istos
 commilitones, qui mercede ad cædis peragēdæ ministe-
 rium conducti ueniunt, tantam esse concordia, non ob
 aliud, nisi quod sibi iisdem militant signis, & pietatem
 profitentes tot res non conglutinant? Itane nihil agi-
 tur tot sacramentis? Baptismus communis omnium,
 per hunc Christo renascimur, & execti mundo, Christi
 membris inserimur. Quid autem tam idem esse potest
 q̃ eiusdem corporis membra? Ab hoc igitur, neq; ser-
 uus est quisq; , neq; liber, neq; Barbarus neq; Græcus,
 neq; uir, neq; foemina, sed omnes idem in Christo sunt
 qui omnia redigit in concordiam. Scythas ita iungit,
 paululum sanguinis utrinq; gustati e calice, ut pro ami-
 co nihil cōtentur & mortem oppetere, Ethnicis etiam
 sancta est amicitia, quā mensa communis conciliauit,
 & christianos, cælestis ille panis, ac mysticus ille calix nō
 continet in amicitia? quā ipse sanxit Christus, quā illi
 quotidie renouāt, ac repræsentāt sacrificijs. Si nihil illic
 egit

egit Christus, quorsum opus hodie tot ceremonijs: si rem seriam egit, cur sic a uobis negligitur, quasi rem ludicram ac scenicam egerit? Audet quisquam ad sacram illam mensam amicitiae symbolum, audet ad pacis conuiuium accedere, qui bellum destinat in Christianos, & eos parat perdere, pro quibus seruandis mortuus est Christus? eorum haurire sanguinem, pro quibus suum sanguinem fudit Christus? O pectora plusq̃ adaman- tina, in rebus tam multis consortiū est, & in uita tam in- explicabile dissidiū. Eadē nascendi lex omnibus, ea- dem senescendi moriendiq̃ necessitas. Eundem gene- ris principem habēt omnes, eundē religionis autorem, eodē omnes redempti sanguine, iisdem omnes initiati sacris, iisdem aluntur sacramentis. quicquid ex his redit muneris, ab eodem proficiscitur fonte, & ex æquo com- mune est omnibus. Eadem omniū ecclesia, deniq̃ præ- mium idem omnium. Quin cælestis illa Hierusalem, ad quā suspirāt uere Christiani, a pacis uisione nomen ha- bet, cuius interim ecclesia typum sustinet. Et qui fit, ut hæc tantopere discrepet ab exemplari? Adeo nihil pro- mouit tot uis solers natura, nihil ipse Christ⁹ perfecit tot præceptis, tot mysterijs, tot symbolis? Vel ipsa ma- la conciliant & malos, iuxta prouerbium, Christianos inter se nec bona, nec mala ulla conciliant. Quid huma- na uita fragilius, quid breuius? quot ea morbis, quot ca- sibus obnoxia? Et tamen cum plus habeat ex sese ma-
d lorum,

lorum, q̃ ut ferri possit, tamē maximam malorum partem ipsi sibi accersunt dementes. Tanta cæcitas humanos animos occupat, ut nihil horum perspiciat. sic præcipientes aguntur, ut omnia naturæ Christiꝑ uincula, omnia fœdera rumpant, dissecant, diffingant. Pugnant passim, atq; assidue, nec modus, nec finis. Colliditur gens cum gente, ciuitas cum ciuitate, factio cum factiõe, princeps cum principe, & ob duorum homuncionum, qui mox uelut ephemera sint interituri, seu stulticiam, seu ambituonem, res humanæ sursum, ac deorsum miscentur. Missas faciam ueterum bellorum Tragoedias, Repetamus decem ab hinc annis acta, ubi non gentium crudelissime pugnatum est terra, mariq;: Quæ regio nõ Christiano sanguine commaduit: Quod flumē, quod mare, nõ humano cruore tinctum est: Et o pudor, pugnant immaniꝑ, q̃ Iudæi, q̃ Ethnici, q̃ feræ. Quicquid bellorū Iudæis gestum est aduersus Allophylos, id Christianis gerendum aduersus uitia, quibus nunc uitriꝑ conuenit, cum hominibus bellum est. Et tamē Iudæos diuina iussio ducebat ad pugnam. christianos, si prætextibus detractis, rem uere æstimes, trāsuerfos rapit ambitio, agit ira pessimus consultor, pertrahit habēdi nuncq; satiata cupiditas. Atq; his fere cum exteris res erat, Christianis cum Turcis fœdus est, inter ipsos bellum. Iā Ethnicos tyrannos, fere gloriæ sitis ad bellum extimulabat, atq; hi tamen sic Barbaras atq; efferas nationes subigebāt.

ut uinci

ut uinci expediret, & uictor de uictis benemereri stude-
ret. Dabāt operā, ut q̄ fieri posset, incruēta esset uicto-
ria, quo simul & uictori honesta fama præmiū esset, &
uictis solatiū, uictoris benignitas. At pudet meminisse,
q̄ pudēdis, q̄ friuolis de causis, Christiani principes
orbē ad arma concitent. Hic obsoletum ac putrē aliquē
titulū, aut reperit, aut cōmentus est, Quasi uero ita ma-
gni referat, quis regnū administret, modo publicis cō-
modis recte cōsulat. Ille causat omīssum nescio quid in
foedere centum capitum. Hic illi priuatim insensus est,
ob spōsam interceptam, aut scomma liberius dictum.
Et quod est omniū sceleratissimum, sunt qui tyrānica
arte, quod populi concordia potestatem suam labefa-
ctari sentiant, dissidio stabiliri, subornent qui data ope-
ra bellum excitent, quo simul & coniunctos dirimant,
& infelicem populum licētius expilent, scelestissimi qui-
dam, qui populi malis aluntur, & quibus pacis tempo-
re, non multū est quod agant in Republica. Quæ tarta-
rea furia uenenū hoc in pectus Christianū potuit in-
mittere? Quis hanc tyrannidē docuit Christicolas, quā
nec Dionysius ullus, nec Mezentius ullus nouit? Beluæ
uerius q̄ homines, & sola tyrannide nobiles, nec usq̄
cordati nisi ad nocendū, nec unq̄ cōcordes, nisi ad op-
primēdā Rempu. Et hæc qui gerūt, pro Christianis ha-
bent, audēt hūano sanguine undiq̄ polluti, ad sacras
ædes, ad sacras aras accedere? O pestes in extremas
d 2 insulas

insulas deportandas. Si Christiani, corporis unius mēbra sunt, cur nō gratulatur quisq; alienæ felicitati? Nūc prope iusta mouēdi belli causa uidetur, regnum finitīm, rebus om̃ibus paulo florētius. Etenim si uerū fateri uolumus, quid aliud commouit, & hodie commouet tam multos ad armis laceſſendum Frāciæ regnum, niſi quod eſt unum omnium florentiſſimum? Nullum latius patet, nuſq; ſenatus auguſtior, nuſq; Academia celebrior, nuſq; concordia maior, & ob hoc ipſum potestas ſumma. Nuſq; æque florent leges, nuſq; illibatio religio, nec Iudæorum cōmertio corrupta, uelut apud Italos, nec Turcarum aut Maranorum uicinia infecta quemadmodum apud Hiſpanos & Hungaros. Germania, ne quid dicam de Bohæmis, in tot regulos diſſecta eſt, ac regni ne ſpecies quidem ulla. Sola Francia ceu flos illibatus Chriſtianæ ditionis, & uelut arx quædam tutiſſima, ſi qua fors tempeſtas ingruat, tot modis impetitur, tot artibus inceſſitur, nec ob aliud, niſi cuius gratia cōueniebat gratulari, ſi qua uena Chriſtianæ mētis eſſet in iſtis. Atq; his tā impijs factis prætexit titulus pius, ſic ſternunt uia ad propagandum imperiū Chriſti. O rem monſtroſam, parum conſultum putant Reipu. Chriſtianæ, niſi pulcherrimam, ac feliciffimam ditionis Chriſtianæ partem ſubuerterint. Quid quod in his tractandis ſeras etiam ipſas feritate præcedunt. Nō omnes pugnant beluæ, nec ferarū niſi in diuerſum genus.

genus conflictatio est. quemadmodū & ante diximus. sapius inculcandum, quo magis inhæreat animis. Vipera non mordet uiperam, nec Lynx lyncem discerpit. Ac rursus illæ cum pugnant, suis pugnant armis, Illas armavit natura, homines inermes natos. O deum immortalē, qualibus armis armat ira? Tartareis machinis impetunt Christiani Christianos. Quis enim credat Bombardas, hominis inuentum esse? Nec illæ tam densis agminibus in mutuum exitium ruunt. Quis unquē uidit decem leones cum decem tauris congregi? At quoties uiginti milia Christianorum, cum totidem Christianis ferro decertant? Tanti est lædere, tanti est haurire sanguinem fratrum. Nec illis fere bellum est, nisi cum fames, aut cura sobolis in rabiem agit. At Christianis quæ tam leuis iniuria est, ut nō uideatur idonea bellandi occasio? Si faceret ista plebes, utcumque prætexi poterat inscitia. Si iuuenes, excusari poterat ætatis imperitia, Si prophani, non nihil eleuaret atrocitatem facti, personæ qualitas. Nunc ab ijs potissimum uidemus oriri bellorum semina, quorum consilio moderationeque populi motus componi conueniebat. Contemptū illud & ignobile uulgus, condit egregias urbes, conditas ciuilitate administrat, administrando locupletat. In has irrepunt satrapæ, & ceu fuci, quod aliena partum est industria, surripiūt, & quod a plurimis bene cōgestum est, a paucis male dissipatur, quod recte condi-

tum, crudelissime diruitur. Quod si prisca non meminerunt, repetat qui uolet, secum hisce duodecim annis gesta bella. Causas expendat, comperiet omnia principum gratia suscepta, magno populi malo gesta, cum ne tantillum quidem ad populum attinerent. Iam quod olim foedum habebatur apud Ethnicos, canicię galea premere, ut inquit ille, id apud Christianos laudi ducitur. Turpe senex miles Nasoni, & istis magnifica res est bellator septuagenarius. Imo ne sacerdotes quidē ipsos pudet, quos olim deus nec in sanguinaria illa & inclementi lege Moyfi uoluit ullo sanguine pollui, nō pudet Theologos Christianę uitę magistros, non pudet absolutę religionis professores, non pudet episcopos, non pudet cardinales & Christi uicarios, eius rei auctores, ac faces esse, quam Christus tantopere detestatus est: Qui conuenit mitrę & galeę? Quid pedit cum gladio? Quid euangelico codici cum dypeo? Qui conuenit pacis omine salutare populum, & orbem ad turbulentissimas pugnas concitare? pacem dare lingua, re bellum immittere? Tun eodem ore quo Christum pacificum prædicas, bellum laudas, eademq; tuba deum canis & Satanam? Tun apud concionem sacram, cuculla tectus, ad cædem incitas simplicem populum, qui ex ore tuo doctrinam expectabat euangelicam? Tun apostolorum occupans locum, pugnantia doces cum apostolorum præceptis? An non uereri, ne quod de
Christi

Christi præconibus dictum est, Quam speciosi pedes nunciantium pacem, nunciantium bona, nunciantium salutem, in diuersum uertatur, & foeda lingua sacerdotum, adhortantium ad bellum, incitantium ad mala, prouocantium ad perniciem: Apud Romanos adhuc impie pios, qui pontificatum maximum iniret, ex more confirmabat iureiurando, se manus ab omni sanguine puras seruaturum, adeo ut ne læsus quidem ulcisceretur. Atq; huius sacramenti fidem constanter præstitit Titus Vespasianus, imperator Ethnicus, idq; laudi datur a scriptore Ethnico. At o prorsus sublatam e rebus humanis frontem, apud Christianos deo dicati sacerdotes, & qui his quoq; sanctius aliquid præ se ferunt monachi, ad cædes, ad strages inflammant, Et euangelij tubam, Martis tubam faciunt, obliti dignitatis suæ, sursum ac deorsum cursitant, nihil non tum faciunt, tum patiuntur, dum bellum excitent. & per hos principes alioqui fortassis quieturi, ad pugnam inflammantur, quorum autoritate tumultuantes sedari conueniebat. Imo quod est prodigiosius, belligerantur ipsi, idq; earum rerum gratia, quas & apud impios contempe-
re philosophi, quarumq; contemptus proprius, ac peculiaris est uiris Apostolicis. Ante paucos annos, cū tali quodam morbo mundus ad arma raperetur, euangelici præcones, hoc est, Minores ac Prædicatores e sug-
gestu sacro clasticum canebant, & ultro ad furiam pro-
pensos

penſos magis accēdebant. Apud Britannos animabant in Gallos, apud Gallos animabant in Britannos, Omnes ad bellū inſtigabant. Ad pacem nemo prouocabat, præter unum aut alterum, quibus pene capitale fuit me uel nominaffe. Curſitabant ultro citroq; ſacroſancti præſules, & dignitatis & profeſſionis ſuæ obliiti, publicum orbis morbum opera ſua exacerbantes, tum hinc Iulium pontificem Romanum, hinc Reges ad maturandum bellum inſtigantes, perinde quaſi non ſatis ipſi ſua ſponte inſanirent, & tamen hanc manifeſtariam inſaniam magnificis titulis præteximus. Huc patrum leges, huc piorum hominum ſcripta, huc arcana ſcripturæ uerba impudentiſſime detorqueamus, ne dicam impie. Imo iam eo prope redijt res, ut ſtultum & impium ſit aduerſus bellum hiſcere, & id laudare, quod ſolum ore Chriſti laudatum eſt. Parum cōſulere populo, parum fauere principi uidetur, qui ſua ſerit rem omnium ſaluberrimam, & ab omnium peſtilentiſſima dehortetur. Iā ipſa caſtra ſequuntur ſacrifici, præſunt in caſtris epiſcopi, & relictis eccleſijs ſuis, Bellonæ re agunt. Imo gignit iam bellum ſacerdotes, gignit epiſcopos, gignit cardinales, quibus Cāpi legatus honorificis titulis & apoſtolorū ſucceſſoribus dignus habet. Quominus mirum, ſi Martem ſpirāt, quos Mars genuit. Et quo malum ſit inſanabilius, tantam impietatem pietatis ſpecie prætexunt. Vexilla crucem habent. Miles impius, &

pius, & nummis aliquot ad lanienam, ac cædem conductus, crucis insigne præfert, & belli symbolum est, quod solū dedocere bellum poterat. Quid tibi cum cruce scelerate miles? istis animis, istis factis, dracones, tigrides, ac lupi conueniebant. Istud signum eius est, qui non pugnando, sed moriendo uicit, qui seruauit, non perdidit, quodq; cum primis admonere te poterat, cum quibus hostibus tibi res sit, si modo Christianus es, & qua ratione uincendum sit. Tu salutis insigne gestas, ad fratris perniciē properans, & cruce perdis, qui cruce seruatus est? Quid quod ab arcanis illis & adorandis sacris, nam hæc quoq; pertrahūtur in castra, in quibus in primis summa Christianorum concordia repræsentatur, curritur in aciē, dirum ferrum in fratris uiscera stringitur, & facinoris omnium sceleratissimi, quo non aliud esse potest impijs spiritibus gratius, Christum faciunt spectatorem, si tamē illic dignatur adesse Christus. Deniq; quod est omnium absurdissimum, in utrisq; castris, in utraq; aciē, crucis signum relucet, in utrisq; sacra. Quid hoc mōstri est? pugnat crux cum cruce, Christus aduersus Christum belligeratur. Hoc signū Christiani nominis hostes terrere solet, Cur nūc oppugnāt, quod adorant? homines non una digni cruce, sed uera. Quæso, quid in hisce sacris orat miles, pater noster? Os durum, audes eum appellare patrem, qui fratri tui iugulū petis? Sanctificetur nomen tuum, qui magis dehonestari

stari poterat nomen dei, quam istiusmodi inter uos tumultibus? Adueniat regnum tuum, Sic oras, qui tanto sanguine tyrannidem tuam moliris? Fiat uoluntas tua, quemadmodum in cælo, ita & in terra, pacem uult ille, & tu bellum paras. Panem quotidianum a communi patre petis, qui fraternas exuris segetes, & tibi quoque mauis petire, quam illi prodesse? Iam quonam ore dices illud, Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, qui ad paricidium festinas? Deprecaris periculum tentationis, qui tuo periculo fratrem in periculum pertrahis. A malo liberari postulas, cuius instinctu, summum malum fratri machinaris? Plato negat appellandum bellum, quod Græci moueant aduersus Græcos, Seditio est, inquit. Et istis sanctum etiam bellum est, quod ob quolibet causas tali milite, talibus armis, cum Christiano gerit Christianus? Ethnicorum leges, culleo insutum in profluentem abijciunt, qui ferrum fraterno sanguine imbuerit. An minus fratres sunt, quos Christus copulauit, quam quos sanguinis propinquitas? Et tamen hic præmium est paricidio. O miseram bellatium sortem. Qui uincit, paricida est, qui uincit, perit, nihilo secius paricidio obnoxius, quod paricidium conatus est. Et post hæc execratur Turcas uelut impios, & a Christo alienos, quasi uero cum hæc agunt, ipsi Christiani sint, aut quasi Turcis ullum spectaculum exhiberi possit iucundius, quam si conspiciant illos mutis telis

telis sese cōfodientes. Immolant Turcæ dæmonibus, ac
cū his nulla uictima sit acceptior, q̄ si Christianus ma-
ctet Christianū, quæso, quid aliud facis q̄ illi? Tū em̄
gemina fruuntur hostia spiritus impij, cū pariter & qui
mactat, & qui mactatur, sit uictima. Si quis Turcis fa-
uet, si quis amicus est dæmonibus, hostias huiusmodi
frequēter offerat. Sed audio iādudū, quid excusent ho-
mines in suū ipsorū malū ingeniosi. Cogi se querūtur,
& inuitus ad bellū pertrahi. Detrahe personā istā, abij-
ce fucos, tuū ipsius pectus cōsule, reperiēs irā, ambitionē
stultitiā huc pertraxisse, nō necessitatē. Nisi forte hac fi-
ne necessitatē metiris, si nō per omnia satisfiat animo.
Ad populū phaleras, deus lucis nō deluditur. Atq; in-
terea solēnes agūtur supplicationes, magnis clamorib⁹
petitur pax, uociferant̄ immani boatu, ut pacem nobis
dones, te rogamus, audi nos. Nōne iure optimo deus
istis responderit, Quid me ridetis? Rogatis ut depellā,
qđ ipsi uobis accersitis uolētes. Deprecamini, cuius ipsi
uobis estis autores. Si quælibet offensa bellū parit, cui
tādem nō est quod querat? Inter uxore & maritū inci-
dunt, ad quæ sit conuiuendū, nisi malis dirimi beneuo-
lentiā. Quod si quid eiusmodi sit ortū inter principes,
quid opus erat mox ad arma rapi? Sunt leges, sunt ho-
mines eruditi, sunt uenerādi abbates, sunt reuerēdi epi-
scopi, quorū salubri consilio tumultus rerum componi
poterat. Cur nō hos potius arbitros faciūt, quos haud

possint tam iniquos nancisci, quin minore malo discessuri sint. q̄ si armis experiantur : Vix ulla tam iniqua pax, quin bello uel æquissimo sit potior. Prius expēde singula, quæ bellum uel postulat uel adducit, & quantum lucri feceris intelliges. Summa Romani pontificis autoritas. Ast cum gentes, cum principes impijs bellis tumultuantur, idq; annos aliquot, ubi tum pontificum autoritas, ubi potestas Christo proxima : Hic certe erat expromenda, nisi ipsi similibus tenerentur cupiditatibus. Vocat pontifex ad bellum, paretur. Vocat idem ad pacem, cur non obtemperatur itidem? Si pacem malunt, cur Iulio bellandi autori tam alacriter obeditum est, Leoni ad pacem & concordiam prouocanti, uix quisq; obtēperat? Si uero sacrosancta est Romani pontificis autoritas, certe maxime ualere par est, quoties ad id prouocat, quod unice docuit Christus. Cæterum quos Iulius ad bellum exitiale potuit excitare, cum Leo sanctissimus pontifex, non idem possit. tot modis ad Christianam concordiam prouocans, declarant sese, ecclesiæ prætextu, suis seruisse cupiditatibus, ne quid dicam acerbius. Si ex animo tedet bellorum, dabo cōsiliū, quo concordiam tueri possitis. Solida pax haud constat affinitatibus, haud foederibus hominum, ex quibus frequēter exoriri bella uidemus. Repurgādi fontes ipsi, unde malum hoc scatet, prauæ cupiditates tumultus istos pariunt. Et dum quisq; suis
inseuit

inſeruit affectibus, interim affligitur Reſpublica, ne cta-
men aſſequitur hoc ipſum quiſq̃, quod malis rationi-
bus affectat. Sapiāt principes, & populo ſapiant, non
ſibi, ac uere ſapiant, ut maiestatem ſuam, ut felicitatem,
ut opes, ut ſplendorem hiſ rebus metiantur, quæ uere
magnos & excellētes faciunt. Sint eo animo erga Rem-
publicam, quo pater erga familiam. Ita ſe magnum exi-
ſtimet rex, ſi q̃ optimis imperet, Ita felicem, ſi ſuos feli-
ces reddiderit, Ita ſublimem, ſi q̃ maxime liberis impe-
ret, Ita opulentum, ſi populum habeat opulentum, Ita
florentem, ſi ciuitates perpetua pace florentes habeat.
Atq̃ hūc principis animum imitentur proceres, ac ma-
giſtratus, omnia Reipublicæ commodis metiātur, &
hac uia rectius ſuis conſuluerint commodis. Rex qui
hoc ſit animo, num iſ facile commouebitur, ut pecuniā
a ſuis extorqueat, quā Barbaro militi numeret? Suos
ad famem adiget, ut impioſ aliquot duces dītet? Num
iſ ſuorum uitam, tot periculis obijciat? Nō opinor. Ha-
ctenus exerceat imperium, ut meminerit ſe hominem
imperare hominibus, liberū liberis, poſtremo Chriſti-
anum Chriſtianis. Huic uiciſſim tantum deferat popu-
luſ, quatenus ad publicam utilitatem conducit. Non ali-
ud exigit bonus princeps. Mali uero cupiditates retū-
det ciuium conſenſuſ, Abſit utrinq̃ priuati commodi
ratio. Plurimū honoris habeatur iſ, qui bellum exclu-
ſerint, qui concordiam reſtituerint ingenio conſilioque

suo. Deniq; qui hoc modis omnibus molietur, non ut maximam militum, ac machinarum uim cōparet, sed ut ijs nō sit opus. Quod pulcherrimū facinus, tot imperatorum unus Diocletianus animo cōcepisse legitur. Quod si bellū uitari nō potest, ita geratur, ut summa malorū in eorū capita recidat, qui belli dedere causas. Nūc principes tuti belligerātur, ductores hinc crescunt, maxime malorū pars in agricolas, ac plebē effunditur, ad quod nec attinet bellū, nec ipsi belli causam ullā dederūt. Vbi principis sapientia, si hęc nō perpendit? ubi principis animus, si hic leuiter ducit? Inuenienda ratio, qua fiat ne toties mutētur, ac uelut obambulēt imperia quod omnis rerum nouatio tumultū gignat, tumultus bellū. Id facile fiat, si regū liberi, intra ditionis fines elo centur, aut si quē libeat finitimis adiungere, spes omnibus successionis præcisa esto. Nec fas sit principi ditionis portionē ullā uēdere aut alienare, perinde quasi priuata sint prædia, liberæ ciuitates. Nā liberæ sunt qbus rex imperat, Seruiūt quos tyrānus premit. Nūc huiusmodi matrimoniōrū uicibus fit, ut apud Hybernos natus, repente imperet Indis, aut qui modo Syris imperabat, subito rex sit Britāniæ. Fitq; ut neutra regio principē habeat, dū priorē relinquit, & a posteriore nō agnosciē, nimirū ignotus, alioq; mūdo natus. Atq; interim dū illud parit, dū euincit, dū stabilit, alterum exhaurit proteritq;, nōnunq; amittit utrūq;, dū utrūq; cōplecti studet,

studet, uix alteri administrādo idone⁹, semel inter principes conueniat, quid quisq; debeat administrare, ac ditionis fines, semel datos, nulla proferat aut cōtrahat affinitas, nulla cōuellant fœdera. ita suā quisq; portionē epitetur q̃ potest ornatissimā reddere, dū in unā om̃e studiū intēdet, hāc conabit⁹ rebus optimis locupletatā suis liberis relinquere. Atq; hoc sane pacto futurū est, ut ubiq; floreāt omnia. Cæterū inter sese, nō affinitatibus, aut facticijs sodalitatibus, sed syncera puraq; amicitia copulentur, maximeq; simili cōmuniq; studio bene merendi de rebus humanis. Principi uero succedat, uel qui genere proximus, uel qui populi suffragijs maxime iudicabitur idoneus. Cæteris sat sit, inter honestos haberi procures. Regium est nescire priuatos affectus, & oīa publicis cōmodis æstimare. Ad hęc longinquas peregrinationes uitet princeps, imo pomœria regni nūq̃ trāsire uelit, memineritq; dicti lōgo sæculorū cōsensu p̃bati, Frōs occipitio prior est. Locupletatū se existimet, nō si quid alijs ademerit, sed si sua reddiderit meliora. Cū de bello agitur, ne adhibeat in cōsiliū iuuenes, quibus ideo bellū placet, quod experti nō sunt quantū habeat malorū, neue eos, quibus expedit turbari publicā trāquillitatē, quiq; populi calamitatibus alūtur, ac saginātur. Senes cordatos & integros accersat, & quorū pietas patriæ spectata sit. Nec temere ad unius aut alterius libidinē bellū moueat, quod semel coeptū, haud facile fini-

le finitur. Res omniū periculossima, nō nisi totius populi cōsensu suscipiatur. Belli causæ statim prædicendæ sunt. Ad quædā conuiuendū, comitas comitatē inuitabit. Nōnūq̃ emēda pax. Ea si ratioe subduxeris, quid bellū fuerit exhausturū, & quot ciues ab exitio serues, paruo empta uidebitur, etiamsi magno emeris. Quando præter ciuium tuorū sanguinem, plus erat bello impendendum. In eas rationem, quantum malorum uitaris, quantum bonorum tuearis, & impendij nō poenitebit. Fungantur interim suo officio præsules, Sacerdotes uere sint sacerdotes. Monachi professionis suæ meminerint. Theologi quod Christo dignum est, doceāt. Cōspirēt om̃eis aduersus bellum, in hoc latrēt om̃es. Pacem publice priuatimq̃ prædicēt, efferant, inculcēt. Tum si minus possint efficere, ne ferro decernatur, certe ne probent, ne intersint, ne rei uel tam sceleratæ, uel certe tam suspectæ, ipsis autoribus honos habeatur. Satis sit in bello cæsis, in prophano sepulchrum dari. Si qui boni sunt in hoc genere, qui certe paucissimi sunt, non ob hæc fraudabuntur suo præmio. Cæterum impij, quæ maxima turba est, minus sibi placebunt, honore detracto. De his bellis loquor, quæ uulgo Christiani cum Christianis committūt. Nec enim idem sentio de his, qui simplici pioq̃ studio uim incursantium Barbarorum depellunt, & suo periculo publicam tranquillitatem tuentur. Nūc trophæa sanguine tincta eorum, pro
quorū

quorum salute Christus suum fudit sanguinem, reponuntur in templis, inter apostolorum, ac martyrum statuas, quasi posthac pium sit futurū, non fieri martyres, sed facere. Abunde magnum erat hæc in foro, aut armario quopiam reposita seruari. in sacras ædes, quas purissimas esse decet, nihil recipi conuenit, quod sanguine sit inquinatum. Sacerdotes deo sacri, nusquam adsint, nisi ad dirimenda bella. In hæc si consentiant, si eadem ubique inculcent, plurimum habitura momēti est. Quod si hic fatalis est humani ingenij morbus, ut prorsus absque bellis durare nequeat, quin potius malum hoc in Turcas effunditur, tametsi præstabat & hos doctrina, benefactis, uitæque innocentia, ad Christi religionem allicere, quam armis adoriri. Attamen si bellum, ut diximus, omnino uitari non potest, illud certe letius sit malum, quam sic impie Christianos inter se committi, collidique. Si mutua charitas illos non adglutinat, certe coniunget utrumque communis hostis, & qualiscunque syncretismus erit, ut absit uera concordia. Postremo magna pars pacis est, ex animo uelle pacem. Quibus enim pax uere cordi est, hi omnes pacis occasiones arripiunt, quæ obstant, aut negligunt, aut amoliuntur, permulta ferunt, dum tantum bonum sit incolume. Nunc ipsi bellorum seminaria quarunt, quod ad concordiam facit, eleuant, aut dissimulant etiam, quod ad bellum tendit, ultro exaggerant, exulcerantque. Pudet referre, ex cuiusmodi nugis, quantas exci-

f tent

tent tragœdias, & ex quibus minuta scintillula, quæ rerum tempestates exoriatur. Tunc illud iniuriarum agmen uenit in mentem, & suum quisque malum sibi exaggerat, At bene factorum interim profunda obliuio, ut iures affectari bellum. Et sæpe principum priuatum quiddam est, quod orbem ad arma compellit, At plusquam publicum esse debet, ob quod bellum suscipiatur. Quin ubi nihil subest causæ, ipsi dissidiorum causas sibi fingunt, regionum uocabulis ad odiorum alimoniam abutentes, & hunc stultæ plebis errorem alunt magnates, & in suum abutuntur compendium, alunt sacerdotes quidam. Anglus hostis est Gallo, nec ob aliud, nisi quod Gallus est. Scoto Britannus infensus est, nec aliam ob rem, nisi quod Scotus est. Germanus cum Franco dissidet, Hispanus cum utroque. O prauitatem, Disiungit inane loci uocabulum, Cur non potius tot res conciliant? Male uis Britannus Gallo, Cur non potius bene uis homo homini? Christianus Christiano? Cur res friuola plus apud istos potest, quam tot naturæ nexus? tot Christi uincula? Locus corpora dirimit, non animos. Separabat olim Rhenus Gallum a Germano, at Rhenus non separat Christianum a Christiano. Pyrenæi montes Hispanos ab Italis seiungunt, at ipsi non dirimunt ecclesiæ communionem. Mare dirimit Anglos a Gallis, at non dirimit religionis societatem. Paulus Apostolus indignatur audire inter Christianos has uoces, Ego sum Apollo, ego sum Cephas, ego sum Paulus, nec in

nec in pia cognomina finit secari Christū oia conciliatē,
& nos cōmune patriæ uocabulū grauē causam iudica-
mus, cur gens in gētis internicionē rēdat? Ne id quidē
satis non nullorum animis bellorum auidis, prauē da-
taq; opera dissidiorum ansas quærunt, ipsam diuidunt
Galliam, & ea uoculis distrahunt, quæ nec maria,
nec montes, nec uera regionum nomina distrahunt. E
Gallis Germanos faciunt, ne uel nominis consortio co-
alescat amicitia. Si in actionibus odiosis, uelut diuor-
tij, nec litem facile recipit iudex, nec quamlibet admittit
probationem, cur isti in re omniū odiosissima quālibet
friuiolam causam admittunt? Quin potius id quod res
est, cogitāt, mundū hunc cōmunem esse patriā omniū,
si patriæ titulus conciliat. ab iisdem maioribus ortos
omneis, si facit amicos sanguinis affinitas. ecclesiā unā
esse familiam, ex æquo cōmunem omnibus, si domus
eadem copulat necessitudines. In hanc partem ingenio
sos esse par est. Toleras quædā in socero, non ob aliud
nisi quod socer est, & nihil toleras in eo, qui religionis
consortio frater est? Multa condonas generis propin-
quitati, & nihil cōdonas affinitati religionis? Certe nul-
lum uinculum arctius alligat, q̃ Christi sodalitas. Cur
id solum ob oculos obuersatur, quod animum exulce-
rat? Si paci faues, sic cogita potius, in hoc læsit, sed sæpe
alias profuit, aut alieno impulsu læsit. Postremo, quē
admodum apud Homerum dissidiij causas, quod inter

f 2 Agamēnonē

Agamēnonem & Achillē intercesserat, in Aten deam
 reſciunt, qui uocant ad cōcordiam. ita quæ excusari nō
 poſſunt, aliquando fatis imputētur, aut malo cuiſpiam
 ſi libet Genio, & in hæc odiū ab iſtis hominibus trans
 feratur. Cur magis ad perniciem ſuam ſapiunt, q̃ ad
 tuendam felicitatem? Cur ad malum, q̃ ad bonū ſunt
 oculatiores? Qui paulo cordatiores ſunt, expendunt,
 conſyderant, circumſpiciunt, priusq̃ priuatum quoq̃
 negocium aggrediantur. Et clauſis oculis præcipites
 in bellum iſti ſeſe conſciunt, præſertim cum ſemel ad
 miſſum, excludi non poſſit. quin e puſillo fit maximū,
 ex uno plura, ex incruēto cruentum. Maxime cum hæc
 procella, non unum aut alterum affligat, ſed uniuerſos
 pariter inuoluat. Quod ſi uulguſ hæc parum expēdit,
 certe principis & optimatum partes ſunt, hæc ſecum re/
 putare. Sacerdotum eſt iſta rationibus omnibus inful
 cire, uolentibus ac nolentibus ingerere. Hærebūt tandē
 ſi nuſq̃ non audiantur. Ad bellum geſtis? primū inſpi
 ce, cuiuſmodi res ſit pax, cuiuſmodi bellum, quid illa bo
 norum, quid hoc malorū ſecum uehat, atq̃ ita rationē
 ineas, num expediat pacē bello permutare. Si res quæ
 dam admirabilis eſt, regnum undiq̃ rebus optimis flo
 rens, bene conditis urbibus, bene cultis agris, optimis le
 gibus, honeſtiſſimis diſciplinis, ſanctiſſimis moribus,
 cogita tecum, hæc felicitas mihi perturbanda eſt ſi bel
 lo. Cōtra ſi quando conſpexiſti ruinas urbium, dirutoſ
 uicos,

uicos, exulta phana, desolatos agros, & id spectaculum miserandum ut est, uisum est, cogita hunc esse belli fructum. Si graue iudicas sceleratam conductitiorum militum colluuiem in tuam regionem inducere, hos ciuium tuorum malo alere, his inseruire, his blandiri, immo horum arbitrio te ipsum, ac tuam incolumitatem committere, fac cogites hanc esse belli conditionem, si abominaris latrocinia, hæc docet bellum, si execraris paricidium, hoc in bello discitur. Nam qui uereatur unum occidere commotus, qui leui autoramento conductus tot homines iugulat? Si præsentissima Reip. pestis est, legum neglectus, silent leges inter arma. Si scedum existimas stuprum, incestum, & his turpiora, horum omnium bellum magister est. Si fons omnium malorum est impietas, & religionis neglectus, hæc belli procellis prorsus obruitur. Si iudicas pessimum esse Reipu. statum, cum plurimum possunt, qui pessimi sunt, in bello regnant sceleratissimi, & quos in pace suffigas in crucem, horum in bellis primaria est opera. Quis enim melius per devia ducet copias, quam latro exercitatus? Quis fortius diripiet ædes, aut spoliabit templa, quam parietum perfossor, aut sacrilegus? Quis animosius feriet hostem, & hauriet ferro uitalia, quam gladiator, aut paricida? Quis æque idoneus ad iniiciendum ignem urbibus, aut machinis, quam incendiarius? Quis æque continet fluctus, marisque discrimina, ac pirata diutinis prædationibus exercitus? Vis palam cernere, quam res sit

impia bellū, animaduerte per quos geritur. Si pio principi nihil antiquius esse debet, q̃ suorum incolumitas, huic bellum in primis inuisum sit, oportet. Si principis felicitas est imperare filiabus, pacem potissimū amplecti debet. Si prap̃cipue optandum bono principi, ut imperet q̃ optimis, bellum detestetur oportet, unde scatet omnis impietatis sentina. Si suas opes esse putet quicquid ciues possident, bellum omnibus rationibus uitet. qd' ut felicissime cadat, certe facultates omniū atterit, & quod honestis artibus partū est, in imanes quosdā carnifices erogandum. Iam illud etiam atq; etiā perpendant, suam cuiq; blandiri causam, & suā cuiq; spem arridere, cum illa sæpenumero pessima sit, quæ commoto uideatur æquissima, & hæc nō raro fallit. Sed finge causam iustissimā, finge exitum belli prosperrimū, rationē fac in eas, omniū incōmodorum quibus gestum est bellum, & cōmoditatum quas peperit uictoria, & uide nū tanti fuerit uincere. Vix unq̃ uictoria cōtingit incruenta. Iā habes tuos humano sanguine pollutos. Ad hæc supputa morum, publicæq; disciplinæ iacturam, nullo compendio sarcendam. Exhauris tuū fiscum, expilas populum, oneras bonos, ad facinus excitas improbos, neq; uero cōfecto bello, protinus & bellī reliquiæ sopitæ sunt. Obsolescunt artes, interduduntur negociatorū cōmercia. Ut hostē indudas, prius temetipsum a tot regionibus cogeris excludere. Ante bellum omnes finitimas regiones

mæ regiones tuæ erāt, pax enim rerum cōmercijs facit
 omnia cōmunia. Vide quantā rē egeris, nūc uix tua est,
 quæ maxime tua est ditio. Vt oppidulū excindas, quot
 machinis, quot tentorijs opus est? Imitatitiā urbem fa-
 cias oportet, ut uerā euertas, at minoris aliud uerū op-
 pidū extrui poterat. Ne liceat hosti prodire ex oppido,
 tu exul a patria, sub dīo dormis. Minoris constaturum
 erat, ædificare noua mœnia, q̃ ædificata machinis de-
 moliri. Vt ne computem hic, quod pecuniarum effluit
 inter exigentium, recipientium, ac ducum digitos, quæ
 sane pars est non minima. Quod si horum singula ad
 uerum calculum reuoces, ni compereris decima impen-
 diorum parte pacem redimi potuisse, patiar æquo ani-
 mo me profligari undiq̃. Sed parum excelsi animi ti-
 bi uideare, si quid remittas iniuriarum, immo nullum
 est certius argumentum humilis animi, minimeq̃ re-
 gñ, q̃ ulcisci. Maiestati tuæ non nihil decedere putas,
 si cum finitimo principe agens, & fortasse cognato, aut
 affini, fortassis alias bene de te merito, de tuo iure de-
 cedas aliquantulum. At quanto humiliter deñcis maie-
 statem tuam, dum barbaris cohortibus, & infimæ sce-
 leratorum feci, nunq̃ explendæ auro? Subinde litare
 cogeris, dum ad Cares uilissimos, simul ac nocentis-
 simos blandus ac supplex mittis legatos, dum tuum
 ipsius caput, dum tuorum fortunas, illorum credis
 fidei, quibus nihil est neq̃ pensi, neq̃ sancti. Quod
 siquid

siquid iniquitatis uidebitur habere pax, caue sic cogi-
tes, hoc perdo, sed tanti pacē emo. At dixerit argutior
aliquis, Facile donarim, si res ad me priuatim ptineat.
Princeps sum, negotium publicum, uelim nolim, ago.
Non facile bellum suscipiet, qui nihil nisi publicum spe-
ctat. Atqui contra uidemus omneis belli causas ex his
rebus nasci, quæ nihil ad populū pertineant. Vis hanc
aut illam ditionis partem uindicare? Quid istud ad po-
puli negociū? Vis ulcisci, qui filiæ renunciavit, quid hoc
ad Rempublicam? Hæc expendere, hæc perspicere, ue-
re sapientis, uereq; magni est principis. Quis unq; aut
latius imperauit, aut splēdidius Octauio Augusto? at
is cupiebat etiam deponere imperium, si quem uidisset
Reipu. magis salutarem principem. Merito laudata est
ab egregijs autoribus uox illa cuiusdā Imperatoris, Pe-
reant, inquit, filij mei, si quis alius melius sit Reipu. con-
sulturus. Hos animos Reipub. præstiterūt homines im-
pij, quod ad Christi religionem attinet, & Christiani
principes usq; adeo uilem ducūt populum Christianū,
ut grauissimo orbis incendio priuatas suas cupiditates,
uel ulcisci uelint, uel explere? Iam audio quosdā ita ter-
giuersantes, ut negēt se tutos esse posse, nisi uim impro-
borum acriter propellant. Cur igitur inter innumeros
Imperatores Rhomanos soli Antonini, pius & philo-
sophus petiti nō sunt? Nisi quod nemo tutius regnat,
q̃ qui paratus est & deponere, utpote quod Reipu. ge-
rat, nō sibi.

rat, non sibi. Quod si nihil uos mouet, neq; naturæ sensus, neq; pietatis respectus, neq; tanta calamitas, certe Christiani nominis probrū, animos uestros in concordiam redigar. Quota mundi portio tenetur a Christianis? Atq; hæc tamen est illa ciuitas in ædito monte sita, spectaculū facta deo & hominibus. At quid sentire putandū est, quid loqui, quæ probra in Christum euomere Christiani nominis hostes, ubi uident Christianos sic inter se concertare, leuioribus de causis, q̃ Ethnicis, crudelius q̃ impij, machinis tetrrioribus q̃ ipsi? Quorum inuentum est bombardæ? Nonne Christianorū? Et quo res sit indignior, his induntur Apostolorū nomina, insculpūtur imagines. O crudelis irrisio. Paulus ille pacis hortator perpetuus, tartaream machinā torquet in Christianum? Si cupimus Turcas ad Christi religionem adducere, prius ipsi simus Christiani. Nunq̃ hoc illi credent, si quod est, perspiciant nusq̃ magis sœuire, q̃ apud Christianos, id qd' Christus unū omniū maxime detestatus est. Et quod Homericus Ethnicus demiratur in Ethnicis, cum suauium etiam rerum satietas sit, somni, cibi, potus, choreæ, musices, belli infelicitis nullam esse satietatem. id apud eos uerissimum est, quibus ipsum etiam belli uocabulum abominandum esse oportuit. Roma furiosa quondam illa bellatrix, tamen Iani sui templum aliquoties uidit clausum. Et qui con-

uenit apud uos nullas esse bellandi ferias? Quonā ore
prædicabitis eis Christum pacis autorem, ipsi perpe-
tuis diffidijs inter uos tumultuantes? Iam quos puta-
tis animos addit Turcis uestra discordia? Nihil enim
facilius quæ uincere diffidentes. Vultis illis esse formida-
biles? Cōcordes estote. Cur ultro uobis & præsentis ui-
tæ iucunditatem inuidetis, & a futura felicitate uultis
excidere? Multis malis per se obnoxia est uita morta-
lium, magnā molestiæ partem adimet concordia, dum
mutuis officijs alius alium, aut consolatur, aut iuuat. Si
quid boni obtinget, id tum suauius, tum cōmunius red-
det concordia, dum amicus impartit amico, & beneuo-
lus beneuolo gratulatur. Quā friuola sunt, quāq; mox
peritura, pro quibus inter uos tumultus est, mors omni-
bus imminet, non minus regibus, quæ plebeijs. Quos tu-
multus ciet animalculum, mox fumi in morē euanitu-
rum? In foribus adest æternitas. Quorsum attinet, pro
rebus istis umbraticis, perinde moliri, quasi uita hæc
esset immortalis? O miseros, qui felicem illam piorum
uitam non credunt, aut non sperant impudentes, qui
sibi pollicetur, e bellis ad eam iter esse, cum illa nihil sit
aliud, quæ ineffabilis quædam felicitum animorum com-
munio, cum iam ad plenum continget, quod Christus
tam enixe rogauerat patrē cælestem, ut sic inter se iun-
gerentur illi, quemadmodum ipse patri iunctus esset.

Ad hanc

Ad hanc summā concordiam qui possitis esse idonei, nisi eam interim pro uirili meditemini? Vt non subito ex spurco helluone fit angelus, ita non subito ex bellatore sanguinario, martyrum ac diuorum socius. Eia satis iam, superq; fufum est Christiani, si parum est, humani sanguinis, satis in mutua debacchatum exitia, satis haecenus Furijs, Orcoq; litatū, satis diu quæ Turcarum pascat oculos, acta est fabula. Saltem aliquando post nimium diu toleratas bellorū miseras resipiscite. Quicquid haecenus insanitum est, satis imputetur. placeat Christianis, quæ quondam prophanis placuit, superiorum malorum obliuio. posthac cōmunibus consilijs in pacis studiū incumbite. Et sic incumbite, ut non stuppeis, sed solidis atq; adamantinis uinculis coeat, nuncq; dirumpēda. Vos appello principes, de quorum nutu potissimum pendent res mortalium, qui Christi principis imaginem inter mortales geritis, agnoscite regis uestri uocem, ad pacem uocātis. Existimate totum orbem diutinis fessum malis, hoc a uobis flagitare. Si quid cui dolet etiam, æquum est hoc publicæ omnium felicitati donare. Maius est negotium, q̃ ut leuibus causis debeat retardari. Appello uos sacerdotes deo sacri, hoc studijs omnibus exprimate, quod deo gratissimū esse scitis, hoc depellite, quod illi maxime inuisum. Appello uos Theologi, pacis Euāgelium prædicate, hanc

semper popularibus auribus occinite. Appello uos episcopi, alijq; dignitate ecclesiastica præminētes, ad pacē æternis uinculis astringēdā uestra ualeat autoritas. Appello uos primates, & magistrat⁹, ut sapiētiae Regū, ut pietati Pōtificum uestra uoluntas sit adiutrix. Vos appello promiscue, quicūq; Christiano nomine censemini, consentientibus animis in hoc conspire. Hic ostēdite quantum ualeat aduersus potentum Tyrannidē, multitudinis concordia. Huc pariter omnes omnia sua conferant. Iungat æterna concordia, quos tam multis rebus coniunxit natura, pluribus Christus. Communibus studijs agant omnes, quod ad omnium ex æquo felicitatem pertinet. Huc inuitant omnia, primum ipse naturæ sensus, atq; ipsa, ut ita dicam, humanitas. Deinde totius humanæ felicitatis princeps & autor Christus. Ad hæc, tam multa pacis commoda, tot belli calamitates. Vocant huc ipsi principum animi, iam uelut afflante deo, ad concordiam propensi. En pacificus ille, placidusq; LEO, signum om̃ibus extulit, ad pacem inuitans, uereq; Christi uicarium agens. Si uere oues estis, sequimini pastorem. Si filij, audite patrē. Vocat huc ille nō titulo tantum Christianissimus Galliarum Rex Frācisus, qui pacem nec emere grauatur, nec usq; suæ maiestatis habet rationem, modo publicæ paci cōsulat. hoc deniq; uere splendidum ac regium esse docens,

cens, de genere humano ꝑoptime mereri. Vocat huc clarissimus princeps CAROLVS, incorruptæ indolis adolescens. Nec abhorret Cæsar MAXIMILIANVS, Nec detractat indytus Angliæ Rex Henricus. Tantorum principum exemplum, cæteros libetè imitari par est. Maxima plebis pars bellum detestatur, pacē orat. Pauculi quidam modo, quorum impia felicitas a publica pendet infelicitate, bellum optant. Quorū improbitas ut plus ualeat, ꝓ bonorum omnium uoluntas, æquum sit, nec ne, uos ipsi expēdite. Videtis hætenus nihil actum foederibus, nihil promotum affinitatibus, nihil ui, nihil ulciscendo. Nunc contra periculum facite, quid possit placabilitas, quid beneficētia. Bellum e bello seritur, ultio trahit ultionem. Nunc gratia gratiam pariat, & beneficiū beneficio innitetur, isq; regalior uideatur, qui plus de suo iure concefferit. Non successit quod humanis studijs gestum est, at fortunabit ipse Christus pia concilia, quæ se autore & auspice uiderit suscipi. Aderit dexter, aspirabit, fauebitq; fauentibus ei rei, cui fauit ipse plurimum, priuatos affectus publica uincat utilitas. Quāꝓ dum huic consulitur, & sua cuiq; fortuna melior reddetur, principibus regnum erit augustius, si pijs ac felicibus imperent, ut legibus regnent magis ꝓ armis, proceribus maior ueriorq; dignitas, sacerdotibus ocium tranquillius, populo quies uberior,

50 PACIS QVERIMONIA, ERAS. AVT.
& ubertas quietior, Nomen Christianum formidabilius crucis hostibus. Deniq; singuli singulis, & omnes omnibus chari simul & iucūdi eritis, super omnia Christo grati, cui placuisse summa felicitas est.

DIXI.

DES-ERAS

MI ROTERODAMI, IN
GENERE CONSOLA
TORIO, DE MOR
TE DECLA-
MATIO.

ERASMVS ROTE

RODAMVS, HENRICO GLAREA

NO SVO, S. D.

NTE COMPLVRES annos, cum Senæ, ualitudinis cōfirmādæ gratia, menses aliquot cōmorarer, D. Guilielmum archiepiscopū, titulo diui Andree, felicissimæ indolis adolescētem, apud quem tum diuersabar, uarijs thematis, quas Græci μελέται uocant, exercui. Ex his a me neglectis, nescio quo casu, seruatum hoc unum inter schedas reperi. Id hac lege ad te mitto, ut si nō probas, abijcias quo meretur. Sin approbas, nostro exemplo tuos item adolescentes hoc genus argumentis exerceas, atq; etiam, si uidetur, libellū hunc ceteris lucubrationibus meis adiūciendum cures. Bene uale Glareane, Heluetiæ tuæ decus.

ERASMI ROTERO

DAMI, IN GENERE CONSOLATO
RIO DECLAMATIO.

VAM ACERBVM VVL. Exordit.
nus ex optimi pueri decel-
su pater acceperis, equidem
ex meo ipsius dolore facile
cōiecturā facio. Quare ue-
hementer sim inhumanus,
si parentem in tam tristi ca-
su lugere uetem, cū alienus
ipse non queam nō lugere.

Impudens autē merito uidear, si tuo dolore parem me-
deri, cum mihi ipsi medico sit opus, siq; patri coner la-
chrymas abstergere, cum ipse lachrymarū nullum ad/
huc modum facere possim. Quanq; enim hoc fortu-
næ telum, paternū pectus altius ferire debuit, tamen
illud tibi præstare solet singularis quædam sapiētia, ut
omneis casus humanos, nō solum forti & infracto, ue-
rumetiam alacri perferas animo. Proinde tibi constes
oportet, ut animi dolorem, omnino iustissimum (quis
enim neget?) si nōdum potes abijcere, certe premas, ac
moderaris. Cur autem non etiam abijcias? uidelicet, ut
quod ab idiotis impetrat paucorum dierum spacium,

Transitus
ad argu/
mētationē

Argumen-
tatio.

h 2 id a sa

id a sapiētissimo uiro impetret ratio. Nam quæ mater
cula tam impotenter filij mortē luget, cui dies non ægrit
tudinem leniat primū, deinde penitus etiam adimat.
Nusq̃ animo deiſci, sapiētis est, at in his casibus, quib⁹
oēs ex æquo, maximi pariter ac minimi sum⁹ obnoxij,
dolere immoderatus, extremæ uecordiæ mihi uidetur
esse. Quis enim ignorat, nisi prorsus incogitans, hac se
lege natum esse, ut quodocunq̃ uocarit deus, sit proti
nus hinc emigrandum. Itaq̃ qui mortem hominis de
plorat, quæso, quid aliud, q̃ se mortalem esse deflet.
Aut cur potius mortem deplores, q̃ natiuitatem, cum
utraq̃ iuxta secundum naturam sit. Perinde ac si quis
gratias agat, quod ad conuiuīū sit admissus, queratur
autem sese dimitti. Quod si quis uelut e sublimi specu
la, uniuerſi mortalium generis conditionē, uitamq̃ con
templet, non merito delicatus sibi uideatur, si inter tot
orbitatis exempla, inter tam densa senum ac iuuenum
funera, grauius discrutiet animo, perinde quasi soli no
uum aliquod, ac magnū malū acciderit, quasiq̃ unus
tanq̃ albæ, quod aiunt, gallinæ filius, extra publicam
aleam statui postulet. Quas ob res sapiētissimi legum
conditores, uti luctum aliquem parētum affectibus in
dulgent, ne uidelicet a quib⁹libet ἀπάθειαν illam exige
re uideantur, a nonnullis etiam Stoicis damnatam, ita
eum modicis sane finibus circūscripserunt. Siue quod
intelligerent, in id genus casibus, qui cum omniū sunt
cōmunes,

cōmunes, tum uero nō fortunæ iniuria, sed ipso naturæ cursu atq; ordine inducuntur, breuem moerorem sufficere, uel infirmioribus, utpote natura, uulnus quod inflixit, leniente, sensimq; cicatricem obducēte. Siue quia perpenderit, dolorem non solum inutilem esse hīs, quibus impenditur, uerum etiam perniciosum hīs, a quibus sumitur, grauē ac molestum amicis ac familiaribus, uitæq; socijs. Iam uero, si quis rem recta reputet uia, an non dementiæ species esse uidetur, ultro malum malo addere, & cum fati iacturā nulla ratione sarcire possis, tamen ultro tibi perniciem accersere? Perinde ut si quis ab hoste, nonnulla facultatū parte spoliatus, quicquid reliquū est, id omne iratus in mare deiciat, adq; eum modum fortunā suam deplorare sese prædicet. Quod si nos parum mouet Mimus ille nobilis, & quouis etiā philosopho dignus, Feras, non culpes, quod mutari nō potest, certe Dauidis sapientissimi Regis exemplum pulcherrimū in mentem ueniat. Cui simulatq; pueri, quem tenerrime diligebat, mors est nūciata, confestim solo erexit sese, puluerem absterxit, cilicium abiecit, deinde lotus & unctus, uultu mutato, alacris ad epulas accessit. Id factum admirātibus amicis, Quid est? inquit, cur me iam conficiā dolore? Nam antehac, utcūq; spes erat fieri posse, ut meo luctu flexus deus, infantē seruaret, nunc nullis ille lachrymis ad nos reuocari potest, Nos ad illum breui properabimus. Quis tam demēs,

h 3 ut cuiq;

ut cuiq̃ supplex esse uelit, quem certo sciat precibus nō
cōmoueri. At morte nihil inexorabilius, nihil surdus,
nihil rigidus. Arte mansuescūt feræ, uel immanissimæ.
Est quo frangatur marmor, est quo mollescat adamas,
nihil est quo mortem delinias. Ea nec formæ parcat, nec
opibus, nec ætati, nec imperijs. Atq; ob id ipsum æquo
re ferenda animo, uel quod inuitabilis, uel quod tā ex
æquo cōmunis omnibus. Iam uero quid ego tibi recen
sere pergam tot Ethnicorū exempla, qui suorum inte
ritum excello infractoque tulerint animo? A quibus ani
mi fortitudine superari Christianos, nonne turpissimū
uideatur? Nunc tibi succurrat nobilis illa, meritoq; lite
ris omnium celebrata, Telamonis & Anaxagoræ uox,
Sciebā me genuisse mortalē. Succurrat Pericles, Athe
nienſium dux, non tam eloquētia, q̃ animi fortitudine
celebris. qui cum intra quatrīduū duobus mirificis ado
lescentulis orbatus esset, solito uultu, atq; adeo corona
tus, etiā in cōcione differuit. Succurrat Xenophon ille
Socrate præceptore dignus, Cui cū inter sacrificandū,
mors filiī esset nūciata, coronam modo deposuit, atq;
candē mox reposuit, simulatq; fortiter in acie cecidisse
cognouit. Succurrat Dion Syracusanus, qui cū in ami
corū cōfessu nō nihil agitare, ac subito tumultū in ædi
bus coorto sciscitatus, quid esset rei, didicisset filiū de te
gulis lapsum interisse, nihil cōmotus, iussit extincti cor
pus mulieribus rite sepeliendum tradi, sese quod insti
tuerat.

tuerat, non omiffurum. Hunc imitatus Demosthenes, amiffa filia chariffima, atq; unica, feptimo ab eius obitu die coronatus, & cādido uestitu ad populū prodijt. Cuius facti, & fidem cōfirmavit, & illustrauit gloriam, Aefchynis inimici criminatio. Succurrat rex Antigonus, cui cum nunciatū efferet, filiū in extraordinario conflictu concidiffe, paulisper cōctatus, & intuens eos qui renunciarant, magno quidem animo, Sero, inquit, interisti Alcynonen (nam id erat filio nomen) qui tam temere in hostes te conieceris, neq; tuæ salutis, neq; meorum memor monitorū. Quod si Romana te magis capiūt exempla, respice Puluillum Horatium, cui capitolium dedicanti, cum nūciatum efferet, filiū uita defunctū esse, nec manū a poste remouit, neq; uultum a religione ad priuatū dolorem flexit. Respice Paulum Aemilium, qui intra septē dies duobus amiffis filijs, progressus in cōcionem, ultro populo Romano gratulatus est, quod publicā fortunæ inuidiam, domestico luctu redemisset. Cogita Qu. Fabiū Maximū, qui cum filiū consularē, & egregijs darū gestis amiffisset, consul in concionem prodijt, & encomiū filij recitauit. Interea Catonem Censoriū, cui cū filius natu maior obisset, singulari ingenio, summa uirtute iuuenis, ad hæc prætor iam designatus, nihil tamen hoc casu cōmotus est, ut Respublica negotia segnius administraret. Occurrat Martius, cognomēto Rex, Is cum filium summæ pietatis, magnæ spei,

spei, postremo unicum amisisset, orbitatē suam adeo infracto tulit animo, ut statim a rogo iuuenis, curiā peteret, ac senatum legis ferendæ causā euocaret. Occurrit L. Sulla, cui filij mors, nihil omnino acerrimā illius in hostes uirtutem contudit, nec effecit, ut falso sibi Felicis cognomētum usurpasse uideretur. L. Bibulus postero statim die, q̄ utrunq; filiū interfectum cognouit, ad solita officia processit in publicum. Huius collega C. Cæsar, cum Britannia peragraret, & filia mortem didicisset, tamē intra tertium diem imperatoria obiit mœnera. M. Crassus in Parthico bello, cum filij caput pilo præfixum conspiceret, nam id hostes ludibrij causa propius accedentes ostentabāt, cōiitijs etiā exasperantes calamitatem, usq; adeo non est animo cōsternatus, ut repente per omnes ordines equo circūuectus damaret, suum hoc malum priuatim, cæterū publicā Reipublicæ salutem in militum incolumitate sitam esse. Atq; ut omittam exemplorum agmē, Gallos, Pisones, Scauolas, Metellos, Scauros, Marcellos, Aufidios, Claudius Cæsar, cum eum amisisset, quē & genuerat, & optauerat, ipse tamē pro rostris laudauit filium, in conspectu posito corpore, interiecto tantūmodo uelamēto, quod Pontificis oculos a funere arceret, & flente populo Romano, solus nō fleuit pater. Atq; ut hos quidem imitari pulchrū, ita turpissimū sit, non præstare uiros eum animū, quem foemina præstiterūt. Cornelia duos filios

lios, T. Gracchum, & C. Gracchū, & occisos uidit, & insepultos, At cosolantibus amicis, ac miserā dicentibus, Nunq̃, inquit, nō felicem me dicam, quæ Gracchos peperi. Sed quid nos hæc ex priscorum annalibus repetimus? Quasi uero nō quotidiana uita, satis exemplorum suppeditet? Circumspice uicinos, circumspice cognatos & affines, quot reperies etiā mulierculas, quæ mortem liberorum moderate ferant? Intantum non opus est ad hāc rem, magnis philosophiæ præsidij. Nam si quis modo secū animo reputarit, q̃ calamitosa sit hæc nostra omnis uita, quot periculis, quot morbis, quot casibus, quot curis, quot incōmodis, quot uitij, quot iniurijs sit obnoxia, q̃ exigua pars eius nobis abeat, non dicam cum uoluptate, sed non aliqua ægritudine contaminata, deinde q̃ fugax etiā, ac præceps, propemodum etiā gratulabitur ijs, qui maturius eam reliquerint. Breuitatē grauiter expressit Euripides, qui uitam mortaliū, dieculam unam appellat. Sed melius Phalæreus Demetrius, Euripidem castigans, qui eam non potius temporis punctū dixerit. Optime uero Pindarus, qui uitam hominum, umbræ somnium appellat. Res duas maxime nihili coniunxit, umbram & somniū, ut plane q̃ sit inanis hæc uita, demonstraret. Porro q̃ eadem sit calamitosa, probe perspexisse uidentur antiqui Poetæ, qui mortaliū gen⁹, nō alio epitheto rectius insigniri posse iudicarūt, q̃ si eos *μοχθηρούς καὶ δειλούς*, id est

calamitosos ac miseros cognominarent. Nam prima pars æui, quæ quidem optima putatur, sese nescit. Mediam protinus negotiorum tumultus, curæque excipiunt. Extremam morbi ac senectus occupat, ut de felicissimis interim agamus. Quis igitur non optimo iure probet illam Sileni sententiam, optimum esse non nasci, proximum quæpocissime aboleri? Quis non approbet Thracum institutum, qui nascentes, luctu lamentisque excipiunt, rursum exeuntes e uita, gaudio, gratulationibusque prosequi solent? Quod si quis ipse sibi narret, quæ suis auditoribus solitus est Hegesias, is & suam mortem optabit potius, quam horrescet, & suorum obitum æquissimo feret animo. At obstrepit interim paternus dolor. Ante diem perijt, perijt adhuc ephēbus, perijt optimus, ac singulari pietate filius, uitaque longissima dignus. Queritur naturæ uices inuerti, quod filio pater, iuueni senex supstes sit. Sed obsecro te per deum immortalem, Quid tandem appellas, ante diem? Quasi uero non unusquisque uitæ dies & supremus esse possit. Alius inter materni latebras uteri, uix dum homo præfocatur, & inter fingentis adhuc naturæ manus intercidit. Alius dum nascitur, Alius dum uagitur, in cunis abripitur. Alius in ipso statim æui flore, uix dum percepto uitæ sensu, perit. Ex tot hominum milibus, quam paucis datum est ad senectæ limen, quemadmodum uocat Homerus, peringere? Hac nimium lege deus animum in huius corpusculi præsidio constituit.

stituit, ut quocunq; die, quocunq; momento iusserit de
cedere, protinus inde sit exeundum. Neq; uero quisq;
ante diem euocari sibi uidere possit, cum nulli sit certus
dies præscriptus, sed is demum legitimus est dies, quē-
cunq; imperator ille noster supremum esse uoluerit.
Nos si sapimus, unumquēlibet perinde ut supremum
operiemur. Quāq; in tāta uitæ breuitate, fugacitateq;
quātulum quæso refert, paulo serius, an maturius exi-
maris? Neq; enim magis interesse uidetur, q̄ cum plu-
res ad capitis supplicium ducuntur, primus, tertius, an
octauus feriaris, nihilominus mox feriendus. Quid em̄
aliud ipsa uita, q̄ perpetuus quidā ad mortem cursus?
Nisi quod commodius cum his agitur, qui a tam labo-
riosa uitæ functione maturius dimittuntur. Verum ut
amentis est, iniussu imperatoris e castris excedere, ita
stulti atq; ingrati, missionē a duce celerius datam, nō li-
bēter amplecti, Maxime si iam nō sine laude discedat,
qui dimittitur, siq; ad præmiū, non ad ignominiā auo-
catur. Neq; enim conuenit æui spacium solstitijs meti-
ri. Recte factis æstimanda est atas, ut is diu uixisse pu-
tetur, non qui plurimos annos *ἑτάδοιορ ἄχθος ἐξούρησ*, ut
inquit Homerus, terram pressit, & numero addidit, sed
qui grauiter peracta uitæ fabula, honestam sui memo-
riam posteris reliquit. An quereris, quod statim tibi ta-
lem filium dederit deus, qualem optasses post annos
multos euadere? Quid quod neq; usq; adeo præmatu-

i 2

re defun-

te defunctus est noster adolescens. Iam uigesimū attigerat annum, qua quidem ætate, mea sentētia, optimū est mori, quia uiuere dulcissimū. Iam patriæ ciuem bonum, iam patri filium pium, iam æqualibus cōuictorē iucūdum, deniq; superis bonam & integram mentem præstiterat. Decessit uitiorum ignarus, calamitatū imperitus. Porro quid allatura fuerit uita lōgior, incertū. Certe plerunq; fieri uidemus, ut posterior ætas, & grauioribus uitīs adolescentiæ puritatem inficiat, & pluribus calamitatibus iuuentutis felicitatem contamineat. His om̃ibus seu malis, seu periculis illum mors cita subduxit. Nūc deniq; tuto gloriari potes, te filium optimū habuisse, uel habere magis. Sed habueris tantū, nō habes etiam. Vtrum potius æquum est, discutiari te qđ amiseris, an gaudere qui talem habueris? Vide ne parum grati sit animi, meminisse repetiti muneris, nō meminisse dati. Magnum profecto munus, filius pius, sed ita datum, ut ad tempus fruereris, nō ut perpetuo tuū esset. Sic enim tecum consydera uir sapientissime, imo sic pariter cōsyderemus. Siquis princeps, summi precij, summæq; artis tabulam nobis dedisset utendā, utrum eā, quandoq; collubitū fuerit, reposcenti, sereno uultu reddemus, gratias insuper agentes, an tristes ad hūc modum cum eo expostulabimus? O te crudelē, qđ precioso munere nos spoliasti, quantam uoluptatem nobis ademisti, qđ cito rem tam egregiam nec opinātibus eripuisti.

eripuisti. Nonne is optimo iure, tam ingratis querimonia ad hunc responderit modum: Hocdne pramij pro meo officio reporto? Ita ne nihil meministis, nisi hoc tantum, quod bellissimam tabulam amisistis? Excidit animo, gratis & ultro comodasse me: uos tot iam dies, mea benigritate pauisse oculos, animum oblectasse: quod dedi, benignitatis erat, quod reposco, meo iure facio. uobis aliquid ex me lucri fuit, iactura nihil fuit, nisi quod uestro uitio id esse proprium fingebatis, quod erat comodatium. Proinde perire uobis uidetur, quod repetitur. Imo quo preciosior, quo iucundior ea res fuit, quam utendam permisi, hoc magis atque magis mihi debetis. Nec ante tempus repetitum uideri oportet, quod citra iniuriam poterat non committi. Hæc ratio si nullo pacto refelli poterat, cogita quanto iustius natura, dolorem ac querelas nostras huiusmodi sermone possit reprehendere? Atque his nimirum rationibus, dolorem nostrum leniri conueniebat; etiam si mors totum hominem tolleret, neque quicquam nostri post funus superesset. Nunc si saltem hoc credimus, de quo nihil addubitauit Socrates ille Platonicus, uide licet hominem ipsum animum esse, corpus hoc nihil aliud esse, quam animi uel organum, uel domicilium, aut ut uerius dicam, sepulchrum & carcerem, unde cum emerferit, tum demum sui iuris esse, multoque quam antea feliciter uiuere, quid est quod mortem incusemus, quandoquidem usque adeo non perit ille qui moritur, ut tum denique nasci ui-

deat' potius. Et nobis animo frui licet, quod oculis non cernimus, nihilo secius q̃ amicis absentibus cogitatione frui solemus. Et haud scio, an aliquāto suauius, q̃ si eos coram oculis cōspiceremus, propterea quod corporum conuictus, non raro nobis offensarum materiam consueuerit ministrare, & cōsuetudinis assiduitas, amicitiae iucunditatem nō nihil imminuere. Eius rei si desyderas exemplum, an non sat argumēto sunt Apostoli, qui tum demum uere frui Christo, uereq; amare ceperūt, postea q̃ illis corporea praesentia fuisset adempta? Sic est profecto bonorum amicitia, animorum nō corporum cōiunctione constat. Qui uere amant, animos amant, nō corpora. At animorum copulam, nulla uis, nulla temporum, nulla locorum intercapedo potest dirimere. Porro nimis q̃ puerile est, amicum iam perisse putare, simulatq; sub oculis esse desierit. Tu quoties libebit, filium tibi cogitatione, sermonibusq; praesentem reddes, ille uicissim tui meminerit, sentitq; penitus animi tui affectus, nonnunq; & in somnis occurrabit patri, & arcanis quibusdam animus utriusq; sese complectentur, & confabulabuntur. Quid autem prohibet, quo minus iam nunc imagineris cum illo te uiuere, qui cum paulo post es uiicturus? Quantulum enim est hoc omne quod utimur? Sed hactenus ijs remedijs sum usus, quibus cum Ethnico quolibet agere poteram. Nunc quid pietas, quid Christiana fides, a nobis

bis

bis impetrare debeat, paucis consyderemus. Iam primum si maxime misera mors esset, tamē oportebat boni consulere, quod nulla uia corrigi poterat. Rursum si totum extingueret hominem, æquius tamen ferenda, quod tot huius uitæ calamitatibus finē imponat. Porro si animū originis æthereæ, graui corporis ergastulo liberat, propemodū etiam gratulandum ijs, qui e uita decesserint, & in felicem illam libertatē postliminio redierint. Nūc uero cum haud dubie pias animas ex huius uitæ procellis, ad immortalitatis portū transmittat, ac ne pilum quidem hominis perimat, quippe corporibus quoq; ad eandem immortalitatē aliquando reuocandis, utrum quæso lugere, an magis gratulari conueniat ei, quē ex hoc turbulentissimo uitæ pelago, in tranquillam illam immortalitatis stationem, mors matura transuexerit? Age paulisper huius uitæ (si modo uita est appellanda) sordes, erumnas, pericula in unum congere, rursus e diuerso eius uitæ commoda, quæ pios hinc ereptos manēt, compone, & facile uidebis, hoc homine nihil esse iniustius, qui summū bonum, ad quod unum nati, conditiq; sumus, perinde quasi maximum malum deploret. Orbum te clamas, cum filium cælo genueris, cuius ceu numinis cuiusdam memoriā, ut sacrosanctā uenerari possis, qui cælitus tui curam agens, res tuas ceu dexter aliquis deus, bene fortunare ualeat. Neq; enim ille, aut non sentit res mortaliū, aut solitam

in patrem pietatem, una cum corpore deposuit. Viuit profecto, mihi crede, uiuit ille, adestq; præsens nobis, & hoc ipsum nostrum colloquiū audit, sentitq; ac fortassis hunc ipsum luctū nostrū ridet, ac damnat. Quod ni corporum horum moles obsisteret, fortassis & audiremus eū lachrymas nostras huiusmodi dictis increpātem. Quid istuc est quod agitis? Quid senectutem uestram inutili, ne dicam amenti luctu conficitis? Quid iniquissimis querimonijs, fatum, fortunam, mortem in ius trahitis? An mihi ex istius uitæ malis exēpto, & in hāc felicitatē euecto inuidetis? Sed bona uerba. Nō in uidet nec paterna pietas, nec amicitiae cādor. Verū qd aliud sibi uult ista comploratio? An lachrymis dignū censetis, quod e seruitute in libertatem, de erumnis ad felicitatem, de caligine in lucem, de periculis in tutū, de morte ad uitam, de morbis ad immortalitatem, de tot malis ad summū bonum, de caducis ad æterna, de terrenis ad cælestia, deniq; quod ab hominū colluuiē ad angelorum contuberniū sum traductus? Iam appello uestros istos animos. Quæso per uestrā in me pietatē, Si uobis esset in manu, me ad istā reuocare uitā, num essetis reuocaturi? At quo tandem flagitio tantū odiū cōmerui? Si reuocare nolitis, quorsum attinēt istæ querelæ, nō solum inutiles, ut dixi, uerū etiam impiæ? Porro nisi me immortalitas iamdudum omnis doloris expentem reddidisset, ego uicissim uestras istas lachrymas,

mas, alijs lachrymis defferem, & tam crassam animi ue/
stri caliginem cōmiserarer. At nostram ipsorum uicem
ploramus, inquitis. Verum istuc sane haud amātium
est, sed ad sese respicientiū, & uel alieno incōmodo suis
rebus cōsulare uolentium. Sed age, quid tandem istuc
iacturæ est, quod mea mors uobis attulit, an quod con/
spectu meo frui non licet? Atqui nihilo secius, interim
memoria nostri frui licet, tanto quidem felicius, quāto
tutius. Nam existimate me malis omnibus præreptū,
quæcunq; in uita homini possunt accidere, & quorum
magnam partem uestra uiuacitas experta est. Non est
qui uobis obsequiū exhibeat, sed est qui apud deum
Opt. Max. p uestra salute patronū agat, ut sedulum,
ita & efficacem. Deniq; quantulum hoc momenti est,
quod nostram dirimet cōsuetudinem? Vos modo pro
uestra uirili date operā, ut pie pacta uitæ fabula, mors
dignos reperiāt, qui huc traducamini. Hæc, inquā, si no/
bis loqueretur filius, nōne merito nostri luctus nos pu/
desceret? His ferme rationibus, animi mei uulnus leni/
re soleo, quæ tibi cōmunia facere uolui, nō quod his re/
medijs magnopere egeres, sed arbitratus sum congrue
re, ut qui cum mihi luctus esset cōmunis, cum eodem &
consolationem cōmunicarem. Cæterum ut quæ fusius
disserta sunt, in epilogum contrahā, hoc pacto efferue/
scentem animi tui dolorem coercebis. Mortuus est fi/
lius, Genueras mortalē. Tāto bono priuatus sum, Red/
didisti

didisti ei q gratis dederat. Grauis orbitas, Leuius ferendum, quod aliqua sarciri potest. Patrē destituit, Quid prodest flere, quod mutari non potest? Aut cur anxie deplores, quod tibi cum tot hominū milibus cōmune est? Sed interitum filij non possum non flere, Quiduis potius q̄ perit, qui bene moritur. At accubuit imatura morte, Nulla mors non matura recte morienti. Ante diem uiuere desijt, Nullus cuiq̄ certus mortis dies. In ipso æui flore extinctus est, Tum optimū est mori, cū uiuere est suauissimū. Obijt adolescens, Hoc pluribus uitæ malis subductus est. Optimū amisi filium, Gaude quod talem habueris. Innocēs e uita decessit, Nulla mors magis optanda, minusq̄ deplorāda. Sed interim filio frui nō licet, At animo licet, & mox ipso totus toto frueris. Siquid nouisti rectius istis, cādidus imperti. Si non, his utere mecum. Ac bene uale, quod quidem uult etiam ipse filius.

FINIS DECLAMATIONIS DE MORTE,
AVTORE DES. ERASMO ROTTERODAMO.

2 ♀ **LVCIANI**
SAMOSATENSIS

Saturnalia,
Cronosolon, id est, Saturnalium legum lator,
Epistolæ Saturnales,
De Luctu,
Abdicatus,
Icaromenippus seu Hypernephelus,
Toxaris siue Amicitia,
Alexander seu Pseudomantis,
Gallus seu Somnium,
Timon seu Misanthropus,
Pro Tyrannicida declamatio,
ERASMI declamatio, Lucianicæ respōdēs,
De ijs qui mercede conducti degunt,
Dialogi XVIII.
Hercules Gallicus,
Eunuchus seu Pamphilus,
De Sacrificijs,
Conuiuium seu Lapithæ,
De Astrologia,

DES. ERASMO ROTERODA
MO INTERPRETE.
EX POSTERIORI RECOGNI
TIONE, M. D. XVII.

ERASMVS ROTE-

RODAMVS , REVERENDISSIMO IN
CHRISTO PATRI, D. GVLIELMO,
ARCHIEPISCOPO CANTVA
RIENSI, TOTIVS AN-
GLIAE PRIMATI,
S. D.

MITTO AD TE Dialogos aliquot
Luciani, partim nuper à me tradu-
ctos, partim recognitos. Nugas, in-
quis, mittis. Nugas sane, sed litera-
tas, nimirum ut rideas, si tamē unq̃
ridere potes, homo tot curis districtus, tot negotiorū
fluctibus obrutus. Sed cui potius mittā, quicquid fue-
rit illud, seu ludicrū, seu seriū, qđ meæ Camœnæ pdu-
xerint, q̃ tibi unico meo Meccenati: qui solus & addis
animū Erasmo, & alis ingeniū, & ocium suppeditas, &
ornas studia. Bene uale. Londini, tertio Calendas Ma-
ias. Anno Millesimo Quingentesimo Duodecimo.

SATVRNALIA

LVCIANI, DES. ERASMO ROTERO
DAMO INTERPRETE.

Personæ SACERDOS & SATVRNVS:

SACERDOS.

IC MIHI Saturne, quando
tu quidem hoc tempore re-
gnare uideris, tibiq; & sacri-
ficatum, & litatum est à no-
bis, quid potissimum abs te
p immolatis hostijs postu-
lare debeam, quod postula-
tum feram? SATVR. Istud
quidem te ipsum perpédere
oportuit, quid tibi foret optádum, nisi qui princeps sit,
eundem & uatem esse uis, ut norit, quid maxime collu-
bitum sit animo tuo petere. Cæterum ego, quantum fa-
cultas feret, non abnuã uotis tuis. SACER. Quin istud
iam olim mihi perpensum est, desydero enim uulgaria
ista, ac passim obuia, uidelicet opes, multam auri uim,
utq; uiris imperem, utq; multa possideam mácipia, ue-
stes splendas ac delicatas, tum argentum & ebur, bre-
uiter, siquid est præterea rerum preciosarũ. Hæc igitur
mihi da optime Saturne, ut & ipse nō nihil emolumen

k 2 ti ex tuo

ti ex tuo sentiam imperio, neue solus per omnē uitam earum rerū sim expers. SATVR. Illud uide. Iam postulis, quod non est meæ potestatis, neq; enim mearū partīū est ista distribuere. Quate ne grauitè feras, si quæ petis, nō assequeris. Quin magis ista a Ioue postulato, quū ad eum imperij uices redierint, id quod breui futurum est. Nam ipse præscriptis conditionibus, rerum administrationem ab illo suscipio. Est autē uniuersum imperium meū, septem duntaxat dierum, quorū si ius ex cesserit, illico priuatus reddor, ac uelut unusquislibet de plebeia multitudine. Nec tamē in his ipsis septē diebus seriū quippiā, aut publicū tractare mihi pmissum est. Verum potare, inebriari, uociferari, ludere, certare tessaris, creare reges, famulos in cōuiuium adhibere, canere nudum, lasciuo corporis motu saltitare, nōnunq; & in gelidam aquam dare præcipitem, facie fuligine oblita. Hæc uti faciam, permissum est. Cæterū magna illa, putata diuitias & aurum, Iupiter ipse dilargitur, quibus illi uisum fuerit. SACER. Imo ne ille quidem Saturne admodum facile, ac lubēs id facit, adeo ut me iam uox de fecerit, magno clamore hæc ab illo flagitātem. At is nihil prorsus audit, uerum ægidem obuibrans, ac fulmen intentans, toruūq; obtuens, pauefacit instantes. Quod si quando etiam annuerit alicui, diuitēq; reddiderit, mirum q; id nullo delectu facit, ut aliquoties præteritis p bis, ac sapientibus uiris, sceleratis ac stultis hominibus
opes

opes offundat,uerberonib⁹ atq; effoeminatis,cuiusmo
di sunt isti pleriq;. Quanq; equidem cupio cognoscere,
quānā sint ista tuæ potestati pmissa. SATVR. Haud
quaq; parua,neq; omnino contēnenda,siquis uniuers/
si imperij uim expendat,nisi forte tibi paruū esse uide
tur,ut in tesserarum ludo uincas,cumq; cæteris alea in
unionem uoluatur,tibi senionem semper in summo la
tere ostēdat. Nam hinc sibi pleriq; uictum parant,uel
ad saturitatem usq;,quibus propitia ac secunda aspira
rit tessera. Rursum alij nudi enatarūt,naue elisa, fracta
ad tam minutum scopulum,puta aleam. Adde his, po
tando q; maxime hilarescere,ac modulatius alio uideri
canere in conuiuio. Præterea reliquis ministris in aquā
præcipitatis(nam ea poena est parum dextre ministran
ti) te & uictorem pronuciari,atq; ei quem uiceris,præ
mia præripere. Vides nimirū q; ingens sit bonū. Quē
admodum & illud, quū talo uictor solus omnibus rex
præficeris,ut non solum ipse nō feras ulla ridicula impe
rata,uerumetiam ipse possis alijs imperare,huic ut tur
pe quiddā de seipso uociferetur,illi ut saltet nudus,utq;
sublata in humeros tibicina,ter domū obambulet. An
non hæc quoq; munificentia: meæ non exigua: sunt ar
gumenta? Quod si causaberis regnum hoc nec uerum
esse,nec stabile,inscite feceris,quū uideas meipsum,qui
ista dilargior,exigui temporis imperium tenere.Ex his
igitur quæ meæ facultatis est præstare, Nēpe de taxil

lis, de regnādo, de canendo, dēq; reliquis, quæ modo recēsiui, audacter quæ uoles petito, nihil ueritus, ne te ægi de aut fulmine terrirem. SACER. Atqui istis nihil mihi est opus Titanū optime. Tu tamē illud mihi respondeas uelim, quod maxime cupiebā cognoscere. Quod si mihi dixeris, satis magnā gratiam pro sacro persolueris, quin & in reliquū tempus quæ debueris, condono. SATVR. Roga modo, equidē respondebo, si forte qd̄ rogaris sciero. SACER. Illud in primis. Num uera sunt ista, quæ de te audimus? Quemadmodū deuoraris liberos tibi ex Rhea natos, utq; clam illa, subducto Io, ue, saxum infantis loco suppositum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te regno expulerit, bello superatum, mox arreptum in tartarum præcipitarit, uirgulis iniectis, tum tibi, tum omnibus copijs auxiliarijs, quæ tecū in acie steterant. SATVR. Quid dixisti? Nisi festum celebraremus, essetq; licitum inebriari, atq; in dominos impune conuitia iacere, intelligeres profecto mihi permissum esse irasci, qui quidē istiusmodi roges, nihil reueritus adeo canū ac senem deū. SACER. At ego hæc Saturne, non ex meipso dico, Quin & Hesiodus, & Homerus, nolo em̄ dicere, reliqui propè mortales omnes eadem de te credūt. SATVR. An tu putas uel pastorem illum, uel hūc ampullosum, uere quippiā de me scisse? Rem ad hunc considera modum. Est ne quisq; homo, nō dicam deus, adeo durus, ut possit ipse uolens

uolēs suos deuorare liberos: nisi siquis esset Thyestes,
 qui ab impio circūuentus fratre comederet. Sed frugi
 esse qui possit, qui fiat, ut ignoret sese saxum edere uice
 pueri: Ni forte dentibus sit huiusmodi, ut dolere non
 queant. Imo neq; bello confliximus, neq; Iuppiter per
 uim imperium occupauit, sed ego illi uolens & ultro re
 rum administrationem tradidi, cessiq;. Porro neq; uin
 ctū esse me, neq; in tartaro esse, uel ipse uides opinor,
 nisi prorsus oculis captus es, quemadmodū Homerus,
 SAGER. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperiū de/
 ponerēs: SATVR. Ego tibi dicā. In summa, senex iam
 & podagrosus quū essem ob ætatem (unde etiā factū
 est, ut pleriq; mihi compedes esse finxerint) impar erā
 uiribus ad tam multa huius ætatis facinora punienda,
 nam erat assidue mihi sursum ac deorsum cursitādum
 obarmato fulmine, quo sacrilegos, puros, ac raptores
 exurerem. Eratq; negotium plenū laboris, quodq; iu
 uenem desyderaret. Itaq; mihi cōsulens, Ioui locum de
 di. Quāq; & alioqui recte facturus mihi uidebar, si par
 titus filijs (nam erant) imperiū, ipse plerāq; uitam con
 uiuijs per ocium traducerem, nihil necesse habēs, neq;
 nota facientibus operam dare, nec ab ijs qui contraria
 petūt, molestia affici, neq; tonare, neq; fulminare, neq;
 grandinem aliquoties immittere. Sed senilem hanc, ac
 iucundissimā dego uitam, meracius bibens nectar, atq;
 interim cum Iapeto, reliquisq; æqualibus dijs confabu
 lans.

lans. At regnat quidem ille mille districtus negocijs, nisi quod hos pauculos quos dixi dies, mihi uisum est excipere, in quibus recipio principatū, ut mortalib⁹ in memoriam reducam, cuiusmodi fuerit me regnante uita, quū citra sementem, citraq; arationē cuncta illis prouenirent. Haud tum quidē aristæ, sed panis paratus, carnes apparatus, ac uinū fluminū instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq; propterea quod mortales omnes pro bi essent, & aurei. Hæc, inquā, mihi causa fuit, cur exigui temporis imperium geram, atq; ob id undiq; plausus, cantiones, lusus, æqualitas omnibus seruis, æque ac liberis, neq; enim me regnāte quisq; erat seruus. SACER. At ego Saturne cōiecturam istam ad seruos, & eos qui boias terūt, referebam, quasi ob eam causam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quod memor teipsum aliquādo seruitutē seruissē, ac gestasse compedes, eos magnificeres, qui simili essent fortuna. SATVR. Nū tu desines istiusmodi nugari nugas? SACER. Bene mones, itaq; desino. Quin illud etiā mihi responde, talis ludere, in usu fuit tui quoq; sæculi mortalibus? SATVR. Erat sane. At non depositis talentis, ac decem nummū milibus, quemadmodū uos facitis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet discrutia retur qui uictus esset, neue semper ploraret sese unum omniū nō habere quod ederet. SACER. Et recte quidē illi. Nam quo tandem præmio certassent ipsi talis, quū ipsi toti essent aurei?

Suspitor
scribendū
περὶ ὧν ἴσθας
πρὸς πᾶσι
ἴσθας. Eāq;
lectionem
nos secuti
sumus.

aurei? Itaq; te loquēte, tale quidem mihi uenit in mentem, si quis unū aliquem ex aureis illis uiris, in hanc nostram ætatem adductū uulgo offenderet, quid illi tandem euenirēt? Nēpe miserū (sat scio) discerperēt, haud aliter incursantes, q̃ in Pētheum Mænades, aut in Orpheū fœminæ Thraciæ, aut in Acteonē canes, interq; sese decertarent. quātam quisq; maximā posset portionem auferre. ut qui ne in festo celebrādo, à lucris studio temperent, quin ipso etiam festo, ad lucris abutuntur in cremētum. Itaq; alij quidem tibi primitias immolant, amicos in cōuiuio deprædantes. Alij uero tibi cōuitantur, cū nihil ad rem pertineat, tum ipsas cōminuūt tesseras, perinde quasi illis sit imputādum, quod illi suapte sponte faciunt. Sed dic mihi & illud, quid tandem cauſa fuit, ut deus usq; adeo imbecillis, ac senex, tēpus inamœnissimum delegeris, cum iam nix omnia occupar, plurimus sauiit Boreas, cumq; nihil nō gelu cōcretum est, arent arbores nudæ decussis frondibus, squalēt, horrentq; uacua floribus prata, cū incurui, cōtractiq; mortales, perinde quasi extremo confecti senio, ad focū ferme defedent, interea tu festū diem agis? neq; enim ac cōmodum seni tempus, neq; satis idoneū genio indulgentibus. SATVR. Sed heus tu permulta quidē à me sciscitaris, cum potare iam oporteat. Itaq; nō exiguam temporis portionē tuis rogationibus mihi de festo perdidisti, dum ista mecum philosopharis, nō admodum

I ad rem

ad rem pertinentia, quare nunc istis tandē omīssis, conuiuiū agitemus, plaudamus, ac liberā agamus uitam. Deinde prisco more depositis nucibus, ludamus tessellis, ac reges suffragiis creemus, ipsiq; ultro pareamus. Siquidē ad eum modum effecerimus, ut uerum uideatur prouerbiū, qd' dicunt, senes repuerascere. SACER. Imo cui ista quæ dicis, non probantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cū sitit. Itaq; bibamus, quandoquidem ut primo colloquio satis à te responsum est. Proinde uideor mihi recte facturus, si nostram hanc cōfabulationem, & quæ ipse interrogarim, & quæ tū propitius responderis, literis prodita, tradam amicis legenda, siqui sunt digni, qui tua dicta accipiant.

CRONOSOLON, id est, SATVRNALIVM LEGVM LATOR, ERASMO INTERPRETE.

NAEC AIT Cronosolon Sacrificus, & idem uates Saturni, earumq; legū cōditor, quæ quidē ad festum pertinet. Quid paupes facere oporteat, id alio misso libro illis ipsis p̄scripsi. Neq; dubito quin eas leges seruent, alioqui obnoxij futuri poenis, quæ grauissimæ decretæ sunt in eos, q minus paruerint. Vos autem diuites, uidete ne hæc mādāta prætergrediamini, neq; negligatis. Nam si quis secus fecerit, is sciat se non me neglecturum legis latorem, sed ipsum potius

potius Saturnum, qui me condendis festi sui legibus delegit. Haud ille quidem in somnis uisus, sed nuper cum uigilante palam congressus. Erat autem neq; com pedibus uinctus, neq; situ oblitus, qualem eum pictores fingunt, exemplar à delyris poetis mutuati, uerum falcem quidem tenebat peracutam. Cætera uero & hilaris erat, & ualidus, regioq; apparatus. Atq; hac quidē specie mihi uisus est. Cæterū quæ locutus est, planē diuina sunt, & in his hæc digna, quæ uobis prius exponā. Nam ubi me uidit animo mœstū inambulātem, mox intellexit, quippe deus, quænā esset molestiæ causa, uidelicet grauiter me ferre paupertatē, ut qui nō pro temporis ratione unicam uestem habere, cum iam esset gelu, multusq; flaret Boreas, glacies ac nix, aduersus quæ ego minime cōmunitus eram. Multo magis aut, quod cum festum instaret iam proxime, reliquos uiderē apparantes, quæ ad uictimas, quæq; ad conuiuia requirebantur, mihi uero ipsi res nō admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aurēq; prehensa, ac uellicata, Nam hac specie sese mihi consueuit ostendere, Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non æquū inquam here? Cum impios ac scelestos homines opibus supfluere, & solos delitijs frui uideam, ipse uero, mecūq; complures alij docti, cū inopia, summāq; rerū penuriā uitam degimus? Ne tu quidē here, curas his rebus finē imponere, & ad æquali

I 2 tatem

tatem reuocare. Tum ille, Cætera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clothone, reliquisq; Parcis accidunt. Porro paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit aut hæc corrigendi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruandum sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrent, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere. Quia ego, inquit, docebo te. Moxq; ingressus, ordine me docuit. Deinde cū cuncta perdidicissem, Et illud, inquit, illis dicito, nisi seruarint hæc, tum ego pfecto sine causa falcē hāc acutā circūfero. Alioqui ridiculus sim, si cū patrem Cælū execuerim, non item castraro diuites istos, quicumq; leges meas uiolauerint, ut iam euirati, Cybeli matri sese adiungant cū tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare recte facietis, si leges nō prætergrediamini. Lex prima. Ne quis quid intra festi tempus agito, neq; publicum, neq; priuatū, nisi quæ ad lusum, ad uoluptatem, animiq; oblectationē pertinebunt. Opsu niorū & bellariorū artifices soli in opere sunt. Aequalitas om̃ibus esto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Irasci, indignari, minariue ne cui liceat. Rationem exigere ab ijs, qui res curant Saturnalicias, ne id quidem fas esto. Ne quis argentum, uestemue expendito, neue inscribito solennitatis tempore, ne quis exerceatur, neue literis operam dato, aut recitato, nisi si quæ sint urbana.

urbana, lepidaq; quæ dicacitatem resipiant, ac iocum.

Lex secunda. Multo ante festum diuites, singulorum amicorū nomina in tabella scribūto. Porro pecuniam paratam habēto, ad decimā partem annuorū fructuū. Præterea quicquid illis superest uestiū, & quicquid est cultus pinguioris, q̃ ut iplis cōueniat. Ad hæc argēteorum uim nō modicam. Atq; hæc quidem in promptu sunt. Caterum ante solennitatē Scobinam circūagunto, atq; ex ædibus effūto sordes, auaritiā & quæstum, & si quæ id genus alia sunt plerisq; diuitū domestica. Deinde ubi domū perpurgarint, tum rem diuinam faciunt, Ioui diuitiarū largitori, ac Mercurio munifico, atq; Apollini magna donanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, amicorū nomina tenentem relegunto. Distributis aut pro cuiusq; dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittunto. Porro qui deferant, ne plures tribus, quatuorue sunt, atq; hi certissima ex famulis fide, iamq; natu grandes. Ascribatur autē in literis, & quid mittat, & quantū, ut ne utriq; suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atq; ipsi ministri unico quisq; calice epoto, domum recurrunt, neq; præterea quicq; ab eis postulanto. Doctis omnia dupla mittuntor. Nam hos æquū est geminā accipere portionem. De muneribus q̃ modestissime simul, & q̃ paucissima uerba fiunt, neq; graue quicq; in literis quisq; ascribitor, nec odiose laudato quæ mittuntur. Diuiti diues ne

quid mittere. Neq; locuples Saturnalibus æquali forte
quēpiam cōuiuio accipito. Ne quid eorum quæ in hoc
deprompta fuerint, ut mittant, seruant. Neue cui mu-
neris pœnitentia subito. Quod si quis anno superiore
peregre fuit, eaq; causa munerum expers fuit, & illa acci-
pito. Quinetiā tenuibus amicis æs alienum diuites con-
donato, atq; etiam conductarū ædium precium, si qui
forte & hoc debent, neq; sunt soluēdo. In summa uero,
multo ante illud illis esto curæ, ut cognoscāt, qua re ma-
xime sit opus. Rursum qui accipiūt, ne de missis donis
ut exiguis queruntor, & quicquid mittetur, qualecunq;
fuerit, id magnū ducūto. Vini cadus, aut lepus, aut pin-
guis auis, inter mūnera Saturnalia ne habētor. Neue
Saturnalia dona in risum uertunto. Remittito uicissim:
diuiti pauper. Si doctus est, libellum aliquem ueterem,
aut si quid ipse conscripsit, quod fausti sit ominis, & cō-
uiujs accōmodum, qualecunq; potuerit. Atq; id diues
læto admodum, hilaricq; uultu accipito. Acceptū proti-
nus plegito. Quod si recusarit, reieceritue, sciat sese rjs,
quæ de falce minatus sum, obnoxium esse, etiam si mi-
serit, quicquid alioqui mittendū erat, porrò reliqui, co-
ronas alij, alij turis frustula mittunto. Quod si pauper,
aut uestem, aut argentum, aut aurum, supra facultatem
diuiti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicū
esto, conflatumq; in Saturni thesaurū infertor. Ipse ue-
ro pauper postridie plagas a diuite, manib⁹ ferulæ sup-
positus

positis accipito, non pauciores quinquaginta supra ducentas. Leges cōiuiuales. Lauandū est, ubi linea sex erit pedum. Ante lauandū, nucibus ac talis lusitādum. Vbicunq; casus cuiq; locum dederit, ibi accumbito. Dignitas, aut genus, aut diuitiæ, parū momenti habento, ut prius alicui ministratur. Eodē de uino omnes bibunto. Neq; proffit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolorē, ut ideo bibat de meliore. Carnium om̄ibus æqua portio. Ministri ne cui qd fauore danto, neq; contantor, neq; prætermittunto, donec ipsis uisum fuerit, quæ tollenda erūt. Neq; huic quidem magna, illi uero perexigua apponūto. Neue huic coxa suis, illi maxilla apponitor, sed in omnibus æqualitas esto. Pocillator, acutis oculis unumquēq; obseruato, minus tamē herū. Acutius etiam exaudito. Calices omnis generis sunt. Ad potandū inuitare, si quis uoluerit, ius esto. Omnes omnibus præbunto, si libeat, ubi præbiberit diues. Neq; quisq; bibere cōpellitor, si nō possit. In conuiuiū ne quis uel saltatorē, uel citharcedū inducito. Eum qui nup̄ discere cœperit, inducendi ius esto, si quis uoluerit. Dicteriorū is modus esto, ut ne quis usq; lædat. Pro nucibus ludunto talis. Siquis deposita pecunia talis luserit, in posterū usq; diem ieiunato. Et maneto quisq;, & abito cum uoluerit. Porro cum diues famulos suos conuiuiuo accipiet, tum amici quoq; unā cum ipso ministranto. Leges hæc singuli diuites, ætæ colūnæ inscrip-
ptas

ptas, in aula meditullio habēto, ac legūto. Atq; id quidem sciendum est, quoad ea columna manebit, neq; famēs, neq; pestilentia, neq; incendium, neq; quicq; alio/qui molestum, in illorum domū subibit. Quod siquādo (id quod dñj prohibeant) tollatur, abomināda sunt, quæ illis tum euentura.

EPISTOLAE SATVRNALES.

Ego Saturno Salutem,

QVIDEM ET antea tibi scripsi, significans quonam in statu essem, & quæ admodum ob inopiam mihi periculū esset, ne solus omnium, expers relinquerer solennitatis, quā indixisti. Ad didi & illud (nā nemini) iniquissimū esse, si nostrum alij opibus ac delictis superflueret, nihil ex suis facultatibus impertiētes pauperioribus, alij rursus fame contabescerent, atq; id quidē instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tum ad meas literas nihil respondisti, operæ precium existimaui, te denuo hīs de rebus cōmonefacere. Tuū erat optime Saturne, sublata hac rerū inæqualitate, bonisq; in medio depositis, postea celebrandum festum edicere. Nam uti nunc res habent, formica camelus, quemadmodū aiunt prouerbio. Quin magis tragœdiæ histriōem animo cōcipe, qui altero pede præaltis cothurnis sublimis insistat, cuiusmodi

iusmodi sunt Tragica calceamenta, altero uero sit incalceatus. Is si ad hunc modū instructus ingrediat, uides necessario futurū, ut nunc excelsus sit, nūc humilis, prout hunc, aut illum pedem uicissim promouerit. Nec minor est in uita nostra inæqualitas, dum illi cothurnis fulgi, adornate fortuna, Tragoedias in nos agunt. Contra magna pars pedibus, atq; humi ingredimur, quum & ipsi, scias uelim, nihilo deterius illis fabulā agere possimus, atq; ingredi, si quis nos quoq; ad eundem istum modum adornarit. Atqui ex poetis audio, nihil harū rerum inter homines fuisse olim, quum tu solus adhuc imperium teneres. Verum tellus illis citra serendi, arandiq; laborem bona progignebat, coenā unicuiq; paratam, uel ad satietatē usq;. Porro flumina partim uinū, partim lac, erant autē & quæ mel manabant. Quodq; est omniū maximū, aiunt illos ipsos homines aureos fuisse. Cæterum paupertatē omnino procul ab illis abfuisse. Nos contra nō satis idonei sumus, qui uel plumbum uideri possimus, aut siquid etiam plumbo uilius, ut quorum plerisq; uictus labore quæritur, ac passim paupertas, egestas, ac desperatio, & illud. Hei mihi, & unde inueniam, & o fortunam, atq; id genus alia per multa, apud nos nempe pauperes abundant, quantū his de rebus leuius discruciamur, nisi diuites cōspiceremus tanta fruētes felicitate. Qui quidem quū tantū auri, tantū argenti cōditum habeant, tantum uestium

m possideāt.

possideant, tot m̃cipia, tot currus, familias, agros, atq̃
harum rerum omniũ magnã uim teneant, tamẽ adeo
nobis nihil unq̃ de his impertiuunt, ut plebeios homi-
nes ne aspectu quidem dignentur. Hæc, inquam, sunt
Saturne, quæ nos enecant maxime, planeq̃ rem intole-
randam arbitramur, hunc in purpura accumbentẽ, tan-
tis opum delitijs affluere, ructatẽ interim, & applau-
dentibus amicis, perpetuo festũ diem agere, me uero,
meiq̃ similes, somniorũ cõiecturas interpretari. Sicuĩ
de forte quatuor oboli cõtingant, quo uidelicet pane,
polentaue expleti dormire queamus, nasturtiũ, aut lu-
pinũ, alliũue opsonij uice arrocentes. Aut hæc igit̃ Sa-
turne ad æquabilitatem uitæ mutes, corrigasq̃ necesse
est, aut qd̃ est postremũ, illis ipsis interdicas diuitibus,
ne soli bonis fruantur, uerum è modijs auri tam multis
uel heminã in omneis nos dispergant. Porro ex uesti-
bus, si quas iam à tineis exefas, citra suum incõmodum
dare possint, malintq̃ hæc prorsus uetustate, situq̃ pe-
ritura, nobis dare qui induamur, q̃ sinere ut in cubili-
bus ac scrinijs multa carie computrescant. Præterea ut
coenẽt singuli, nunc quaternis, nunc quinis pauperibus
ad conuiuũ adhibitis. Haud isto quidem pacto, quo
his temporibus cõuiuia peraguntur, uerũ popularius,
ut æqua sit omniũ portio, neq̃ ut hic obsonijs ingurgi-
tet sese, famulo interim adstãte, atq̃ operiẽte, donec he-
rus uorando præfocetur. Cæterum ubi ad nos uenerit,
quum

quū uix etiā apparauerimus admouere manū, ptinus
ad alios transferatur, patina tantum ostensa, uel siquid
de placenta reliquū est. Neq; illatum aprum ita partiā
tur, ut domino totū dimidiū apponat, unā cum capite,
reliquis autem ossa tecta apponat. Vtq; pramoneant
pincernæ, ne contentur donec unusquisq; nostrum se
pties poscat bibere, sed semel iussus protinus infundāt,
& ingentē calicem impletum tradant æque atq; ipsi do
mino, utq; unum & idem uinum cōiuijs sit omnibus.
Alioqui ubinam ista lex scripta fuit, aut receptus mos,
ut hic uino odorato, generosōq; temulētus sit, mihi cō
tra musto disrumpatur alius? Hæc si correxeris, noua
risq; Saturne, tum demū effeceris, ut uita uere uita sit,
festum uere festum. Sin minus, illi quidem epulentur,
nos autē interim sedentes precabimur, ut simul atq; lo
ci uenerint, puer subuersam amphorā rumpat, utq; co
quus ius adurat, ac per obliuionē muriam pisciū in len
tem infundat, utq; canis in domū irruens opsoniorū,
artificibus alibi intētis, exta deuoret uniuersa, praterea
placentæ dimidium, utq; sus ac ceruus, neq; nō suculæ
inter assandum idem faciant, quod Homerus de Solis
bobus cōmemorat, imo uti non serpant solum, uerum
etiam unā cum ipsis uerubus in mōtem abripiant sese,
fugiantq; utq; ipsæ etiam aues pingues, iam ademptis
plumis, & ad coquēdum apparatus, uolatu aufugiāt, ne
soli illis fruantur. Quodq; futurum est illis grauissimū,

ut formicæ tales, quales feruntur Indicæ, aurū è thesauris effossū, noctū in publicum efferant, utq; uestis oratorum indiligentia, ita ab optimis muribus perforatur, ut cribrū uideri possit, nihilq; differat a casse uenatorio, utq; formosi illorū, comaticq; puelli (quos Hyacinthos, aut Achilles, aut Narcissos appellare solent) dum ipsis poculum porrigunt, subito defluente comacalui fiant, & acutam ædant barbam, cuiusmodi in Comædijs induci solēt Sphenopogones, quibus a cuneata barba nomen inuentum est, utq; uertex illis asperis ac pungētibus pilis sit hirta, reliqui capitis parte nuda. Hæc atq; his etiam plura, illis imprecabimur, nisi desinant usq; adeo suis priuatim studere cōmodis, uelintq; in cōmune diuites esse, nobis quoq; quantum æquum est, impertientes.

SATVRNVS MIHI CHARISSIMO SALVTEM.

VID TV, obsecro, nugas istas ad me, ac de reb⁹ huiusmodi scribis, iubesq; ut de integro bonorū faciam partitionem: quod quidē alterius munus fuerit, penes quem nūc est imperiū. Etenim demiror te, si solus omniū ignoras, quē admodū iam pridem regnare destiterim, ac priuatus esse cœperim, liberis partitus imperiū, quācūq; Iupiter præcipue rerū istiusmodi curam agit. Porro mea
potestas

potestas nō nisi ad taxillos usq; saltationes, cantiones,
 & ebrietatem ualet, idq; septem non amplius diebus.
 Itaq; grauioribus in causis, de quib⁹ scribis, uidelicet de
 tollenda rerum inæqualitate, utq; ex æquo omnes, aut
 opibus abundēt, aut egeāt. Iupiter uobis operā dabit.
 Quod siquid in ijs quæ ad festū pertinēt, uel fraude de
 tractum est alicui, uel additum, id erit mearū partium
 iudicare. Iamq; scribo diuitibus de cœnis, deq; auri he-
 mina, neq; nō de uestib⁹, ut uobis quoq; ad celebrādū
 festū nōnihil mittāt. Quandoquidē æqua sunt ista, de
 cœtq; illos facere quemadmodum prædicatis, nisi forte
 habent isti, quod probabiliter ad hæc respondeant. In
 summa tamen illud scitote pauperes, uos longe falli,
 neq; recte iudicare de diuitibus. Siquidem illos felices
 arbitramini. solosq; suauem uitam uiuere, propterea
 quod illis liceat opipare cœnare, uino suauī inebriari,
 formosis frui mulieribus, uestibus uti delicatis, uerum
 istam felicitatem cuiusmodi sit, ignoratis. Siquidē hæ
 res nō mediocribus curis eos distorquent, sed singulis
 inuigilare cogūtur, nequid rerum domesticarū dispen-
 sator fraudet, aut danculum suffuretur, ne uinum ace-
 scat, ne frumētum uermibus corrūpatur, ne latro tollat
 pocula, ne populus credat calumniatoribus, si illum di-
 xerint affectare regnū. Atqui hæc quidem quota pars
 est eorū, quæ istos discruciant. Quod si nossētis metus
 & curas, qbus obnoxij sunt, plane fugiēdas uobis esse

diuitias existimaretis. Alioq̃ creditis uel me ipsum usq̃ adeo insanū, ut si prædara res esset opulētia, aut regnū depositurus hæc, alijsq̃ ea cessur⁹ fuerim, patererq̃ ut nunc priuatus alieno parerem imperio? Quin potius quū non essem ignarus huiusmodi malorum, quæ plurima diuitibus ac regibus adsint necesse est, imperiū deponui, idq̃ sapienter. Nā quod tu nunc apud me deos obtestans deplorabas, illos apris ac placentis expleri, uos contra, nasturtiū, lupinumue, aut cepe per festi tempus, obsonij loco arrodere, cuiusmodi sit cōsydera. Etenim in præsens quidē utrunq̃ dulce est illis, minimēq̃ molestum. At postea res inuertitur. Quandoquidem uobis deinde non accidit, ut postridie surgatis, capitis dolore grauati ob temulētum, quēadmodum illi, neq̃ ob immodicā ingurgitationē graue olentem, & acrem spiritū ructatis. At illi hoc quoq̃ fructus ferunt, ut quoniam magnam noctis partem uario coitu pro libidinis arbitrio trāsigūt, facile sibi, uel tabē uel tussim, uel morbum intercutem, ex intemperato uoluptatum usu colligant. Alioqui quotumquēq̃ potes ostendere, qui non planē palleat, ac faciē cadauerosam præ se ferat? Quotumquēq̃ autem, qui quū ad senectutem peruenerit, suis ipsius pedibus ingrediat⁹, ac non potius à quatuor baiulis gestetur? foris quidē totus aureus, intus putris, ac pānosus, cuiusmodi sunt Tragica indumēta, ex pannis admodum uilibus confarcinata. Vos autem quum
molestum

molestum est, quod de piscibus gustare nō liceat, quod
 inedia laboratis, non illud item cogitatis, eosdem & po-
 dagræ, & tussis expertes esse, aut siquid aliud aliam ob
 causam illis incommodi contingit. Quācūq; nec illis ipsis
 æque dulce est, quotidie, supraq; satietatem istis uesci.
 Quinpotius uideas eos nōnuncq; ita holus ac lupinum
 appetere, ut tu nō æque leporem appetas, aut aprum.
 Ut de reliquis interim sileam, quæ illos discruciant, pu-
 ta si filius sit luxuriosus, si uxor uel amans, uel amata à
 famulo, coacta magis q̃ ex animo cum illo dormiat.
 In summa multa alia sunt, quæ uos ignorantes, tan-
 tum aurum illorum ac purpuram uidetis. Tum siquan-
 do uideritis eos albo prouehi curru, inhiatis & adora-
 tis. Quod si illos contemneretis, negligeretisq; neq; ad
 argenteum currum oculos haberetis intentos, neq; in-
 ter colloquendum, smaragdum annulo indusum respe-
 ctaretis, neq; uestes obiter contrectantes, molliciem
 admiraremini, sed sineretis eos ipsos sibi diuites esse,
 haud dubie futurum sit, ut ipsi uos ultro adirent, ad coe-
 nam rogarent, nimirum ut uobis ostendere possint
 lectos, mensas, ac pocula. Quarum rerum nulla sit
 utilitas, si sine teste possideantur. Certe reperietis ple-
 raq; hæc illos uestra causa parare, nō quo utantur ipsi,
 sed uti uos admiremini. Hæc ad consolandos uos scri-
 bo, utranq; uitam cognitam habens. Conuenitq; ita
 festum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendum
 è uita

è uita, & illis, depositis opibus, & uobis, relicta paupertate. Quanquā & illis scribā, sicuti sum pollicitus, certū quod scio eos non neglecturos literas meas.

SATVRNVS DIVITIBVS SALVTEM.

PAVPERES nuper ad me datis literis incusarunt uos, qui nihil ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertimini, atque omnino postularunt, ut omnia bona facerem omnibus communia, ut ad singulos illorum sua pars rediret. Aequū enim esse, ut rerum æqualitas constitutatur, neque decere, ut huic supersit, ille nullo modo sit particeps uoluptatum. Ego uero respondē, hisce de rebus rectius Iouē cōsideraturū. Ceterū de præsenti negocio, deque iniurijs, quibus sese per festos dies affici putant, uidebam mei officij esse sententiā ferre, sumque pollicitus me uobis scripturum. Sunt autem quæ postulant hæc, ut mihi quidē uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquiunt, tanto frigore horretes, tantæque obnoxij esuritioni, postea diem etiam festū celebrare possumus? Quare si uellē & illos festi participes esse, postularunt ut cogerē uos, ut & de uestibus illis impertiamini, siquæ supersunt pinguiore, quæ uobis conueniant, utque de auro nonnullas guttulas in illos distilletis. Quod si ista feceritis, inquiunt, non erit amplius disceptatio inter uos de bonis apud Iouem. Sin minus, minitantur sese

sese ad nouam rerum partitionē prouocatu-
 ros, ut pri-
 mū Iupiter pro tribunali sedere cœperit. Atq; hæc qui-
 dem facere uobis nequaquā graue fuerit, impertiri non-
 nihil de tantis opibus, quas possidetis, & recte posside-
 tis. Quin de cœnis quoq; ut uobiscum cœnarēt, & hoc
 literis addendum putarunt, quēadmodum uos in præ-
 sentia foribus oclulis, soli delitijs frueremini. Quod si
 quando uobis uisum fuerit, & illorū quēpiam post lon-
 gum tempus conuiuio adhibere, plus esse molestiæ in
 cœna, quā uoluptatis, multaq; illic in pauperum cōtume-
 liam fieri, uelut illud, Cum non eodem de uino bibant;
 dij boni, quā illiberale, planè dignū, in quo & illi debeant
 accusari, qui non surgant potius, abeantq; toto conui-
 uio uobis solis relicto. Quāquā negant sese etiam ad sa-
 tietatē ex illo qualicumq; uino bibere, Propterea quod
 uestri pincernæ, aures habeant cæra obturatas, quēad-
 modū olim Vlyssis focij. Porrò reliqua usq; adeo sunt
 turpia, ut pigeat cōmemorare, quæ de carniū partitio-
 ne criminātur, deq; ministris, qui cū uobis assistant, do-
 nec plusq; ad plenum expleamini, ipsos prætercurrūt,
 aliāq; huius generis p̄multa sordida, minimēq; digna
 uiris ingenuis. Proinde æqualitas, res est omniū iucun-
 dissima, maximēq; cōuiujs cōgruens. Atq; hac de cau-
 sa, uobis æquus ille partitor in conuiujs præficatur, ut
 æquam omnes habeant portionem. Videte igitur ne
 posthac uos iterū accusare possint. Quin potius hono-
 rabunt

rabunt uos, & amabunt, si paucula ista à uobis acceperint, quorum impendiū à uobis nec sentietur quidem, penes illos muneris in tempore dati memoria semper mansura est. Præterea nec rem publicam administrare possitis, ni pauperes unà uobiscum in ea uersentur, milleq; modis felicitatē uestram adiuuent. Neq; enim habituri estis, qui diuitias uestras suspiciant, si soli atq; apud uos ipsos in tenebris eas possideatis. Videat igitur uulgus, mireturq; uestrum argentum, mensas, & quem admodum præbidentes ad potandum inuiteris. Dein illi inter bibendum poculum undiq; contemplantur, ac pondus expendant, manu librantes, Tum argumenti absolutam cælaturam, Tum auri uim, uicissim artem cōdecorantis. Nam in istum modū, non solum illi uos probos uiros & humanos prædicabunt, uerum etiā inuidiam illorum effugietis. Quis em̃ inuideat impertienti, dantiq; quod æquum est? Quis non potius optet, ut q̃ diutissime uiuens, bonis suis fruatur? Verum ut nūc res uobis habēt, & felicitas uestra teste caret, & diuitiæ inuidiosæ, & insuauis uita. Neq; enim perinde iuuat, opinor, si quis solus expleatur, quē admodum aiunt leones facere, & ex luporum genere, quos solitarios uocāt, q̃ si cum lepidis hominibus, ac per om̃ia gratificari paratis, cōuiuatis. Qui primū non sinent cōuiuīū surdum aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas conuiujs aptas, dicteriāq; minime molesta, uariasq; uoluptates

ptates adferent. Quibus rebus tēpus iucūdiffime trāsi-
gitur. Idq̃ gratum est Baccho, gratum Veneri, gratum
etiā Gratijs. Deinde postero die, dum comitatem ue-
stram referūt, beneuolentiā uobis cōciliant. Hęc etiā
magno fuerant emēda. Nam illud à uobis sciscitabor,
si pauperes abeant taciti, sic enim fingamus, nōne uos
ea res ureret, cū non haberetis, quibus ostentaretis pur-
pureas uestes, comitum multitudinem, annulorū ma-
gnitudinem? Neq̃ iam libet referre necessario futurū,
ut pauperum insidiā, atq̃ odia in uos oriātur, si soli de-
licijs frui uelit. Nam quæ minantur uobis imprecatu-
ros sese, prorsus abominanda sunt. Ac dñj prohibeant,
ne unq̃ ad eiusmodi imprecationes uenire cogantur.
Quādoquidem si id fiat, neq̃ intestina posthac gusta-
bitis, neq̃ placētam, nisi siquid canis reliquum fecerit.
Præterea lenticula saperdæ liquamen uobis habebit.
Porro sus aut ceruus interim dum assantur, è ueru in
montes aufugere parabunt. Tum aues quoq̃ pingues
absq̃ alis fugam molientes, ad pauperes auolabūt. De-
niq̃ quod est omniū grauissimum, pocillatores formo-
sissimi repente uobis calui fient, idq̃ etiā fracta am-
phora. Super his rebus consulite, quæ & festo sint di-
gna, & uobis q̃maxime tuta, atq̃ illis paupertatis onus
subleuate, exiguo uectigali illos amicos habituri, neu-
tiq̃ malos.

DIVITES SATVRNO S.

VM PVTAS Saturne, de rebus istis ad te solū scripsisse pauperes? Quin potius Iouis ipsius aures iam obliuerūt illorum querelis, dum hæc eadem uociferantur, ac nouam rerū partitionem flagitant, ac simul & fatū incusant, quod nō æqualiter distribuerit, & nos, quod nihil ipsis uelimus impertiri. Verum nouit ille, quippe cū sit Iupiter, penes quos sit culpa, eoque illos plerūque obaudiat. Nihilominus tamen purgabimus nos tibi, quādo quidē hoc certe tempore princeps noster es. Nos enim omnia ista quæ scribis, ob oculos habentes, quæ sit honestum de magna rerum copia opitulari ipsi, qui indigēt, quantocumque sit iucundius, simul cum pauperibus uersari, & cōuiuium agitare, ad eum modum assidue facimus, adeoque in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil possit incusare is, quē ad cōuictum admittimus. Verum illi primum aiunt sibi paucis opus esse. Deinde ubi semel illis fores aperuerimus, nuncque desinūt alia super alia postulare. Quod nisi protinus omnia, simulque cum dicto acceperint, mox paratū odium, in promptu conuiriā, etiā siquid de nobis sit mentiendum. Porro qui audiunt, si dem illis habent, rati uidelicet illos probe scire quæ dicunt, propterea quod nobiscum cōsuetudinem habuerint. Ita fit, ut in alterutrū incidamus, ut aut si nihil demus,

mus, illos prorsus habeamus hostes, aut profusis omnibus, ipsi protinus egeamus, iamque in pauperum gregem ueniamus. At cetera quidem utcumque ferenda sunt, uerum inter coenas ipsas non satis habent ingurgitari cibis, atque aluum explere, sed iidem ubi plus satis adbibebant, tum aut puellae formosae cyathum porrigentis manum uellunt, aut concubinae, uxoremue sollicitant. Postremo conuomito conuiuio, postero die nobis obtreant, narrantes quemadmodum sitierint, esurierintque. Quod si haec aduersus illos metiri uidemur, uester illis parasitus Ixion in memoriam redeat, qui ad communis mensae honorem admissus, ac uobis dignitate aequiparatus, iam ebrius uir ille egregius, Iunonem adortus est. Haec atque huiusmodi sunt, propter quae in posterum statuiamus, quo res nostrae sint in tuto, ne posthac illis in domum aditum praebemus. Quod si te autore, pacto recipiant, sese moderate petituros, quemadmodum nunc aiunt, neque quicumque flagitiose in copotationibus admissuros, age, conuiuant nobiscum, simulque coenant bonis auibus. Ac de tunicis, sicuti iubes, mitemus, & de auro, quantum facultas patietur, ac sumptus augebimus. in summa, nihil omittemus officij nostri, modo uicissim desinant ipsi arte nobiscum uiuere, sintque pro parasitis & adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in nobis desyderes, si ipsi quoque suo fungi uolent officio.

LVCIANI SATVRNALIUM FINIS.

LVCIANVS DE

LVCTV, DES. ERASMO ROTERO

DAMO INTERPRETE.

PERAEPRECIVM sane fuerit ob
 seruare ea, quæ in luctu uulgo tum
 dicantur, tum fiant, item quæ dicantur
 ab ijs, qui eos cōsolantur scilicet,
 quæq; nō ferenda putet, lugētes ea
 quæ sibi acciderūt, & sibi ijs, & ijs
 quos flent. Cum haud quæq; per-
 nouerint, mala ne sint ista, ac dolenda, an contra iucun-
 diora, melioraq; ijs quibus accidunt. Sed ex more & cō-
 suetudine dolorem accersunt. Itaq; cum mortuus fue-
 rit aliquis, faciunt ad hunc modum. Quin prius uolo ti-
 bi narrare, quas habeant de morte ipsa opiniones. Sic
 enim palam fiet, qua gratia superuacanea ista molian-
 tur. Vulgi quidē hominū multitudo, quos sapiētes isti
 uocāt idiotas, Homero, Hesiodo, reliquisq; fabularū
 autoribus, super his fidē habentes, & illorū poesim pro-
 lege ducentes, locum quendam subter terram profun-
 dum esse putant, quē tartarum uocant. Eum existimāt
 magnum & spaciosum esse, caliginosum atq; opacum,
 qui tamen istis, haud scio quo pacto illustrari uidetur,
 quo singula quæ illic sunt, introspeciant. Tum regnare
 in hoc specu Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi
 retulit quidam harum rerum mire peritus, ob id eo uo-
 cabulo

cabulo honestatum, quod mortuorū copia diues esset. Porro Plutonem hūc inferorum rempublicam, & manium uitam constituisse in hanc formā. Nam sorte obligasse huic, ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demissos receperit, arreptos uinculis ineffugilibus coercet, nulli prorsus permittens, ut ad superos redeat, præterq̃ admodum paucis ex uniuerso æuo, idq̃ grauissimis de causis. Interluitur autē regio illius, fluuijs & magnis & horrendis, uel solo nomine. Siquidem Cocyti, Phlegethontes, atq̃ huiusmodi uocabulis appellātur. Quodq̃ est grauissimum, præiacet Acherōtica palus, quæ prima excipit obuios, quam nō possis neq̃ transmittere, neq̃ transiri sine uectore. Nam & profundior est, q̃ ut pedibus transire possit, & spaciosior, q̃ ut transari queat. In summa huiusmodi est, ut nec auium manes possint eam transuolare. In ipso uero descensu, portaq̃, quæ quidem est adamantina, Aeacus est, regis patruelis, cui mandata est custodia, iuxtaq̃ hunc canis triiceps, sæuus admodum. Is aduenientes satis amice, pacatēq̃ intuetur. Cæterum si quis conetur aufugere, latrat, territosq̃ in specum redigit. Iam qui transmissa palude ingressi sunt, eos excipit pratum ingens, Asphodelo consitum, ac fluuius memoriæ hostis, eoque Lethe nomē est inditum. Nam hæc uidelicet priscis illis mortalibus narrarunt, qui illinc redierant. Nempe Alcestis & Protefilaus, Thessalus uterq̃, neq̃ non Theseus
 Aegeo

Aegeo prognatus, & Homericus Vlyſſes, teſtes admodum graues, digniq; quibus habeatur fides, qui mihi non uidentur è fonte illo bibiſſe, alioqui non meminſſent horum. Itaq; Pluto & proſerpina, ut aiebāt illi, rempublicam adminiſtrant, rerumq; omniū dominatum obtinent. Sed inſeruiunt his, & in adminiſtrando principatu adiuuant, ingens turba, Furia, pœnæ, terrores, ac Mercurius, quanq; his ſane non adeſt perpetuo. Præfecti autē & Satrapæ & iudices ſedent duo, Minos & Rhadamāthus, uterq; Cretenſis, uterq; Iouis filius. Atq; hi quidem bonos ac iuſtos uiros, qui cum uirtute uitam peregiſſent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniam quandā emittunt in campum Elyſium, uitam optimā inibi uicturos. Quod ſi malos aliquos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorum locum eiciūt, pro ratione malefactorum puniēdos. Quo quidem in loco, quid tandē mali non patiuntur? torti, exuſti, à uulſuribus arroſi, rota circumacti, ſaxa ſuſum uoluentes. Nam Tantalus ipſe ad paludem ſtat, in periculū adductus, ne ſiti moriatur infelix. Rurſum alij mediocris uitæ, ſunt autem hi complures, uagātur in prato ſine corporibus iam umbræ facti, & ad tactum ceu fumus euanescētes. Aluntur autē uidelicet noſtris libationibus in ferijsq;, quæ ſepulchris inſerūtur. Adeo ut ſi cui nullus ſit in terra reliquus amicus aut cognatus, hic mortuus, ieiunus ac famelicus inter illos uerſatur. Hæc uſq; adeo ualide

ualide uulgi animos perſuaſerunt, ut ſimulatq; familiaris quiſpiam mortuus fuerit, primū obolum illi in os imponunt, traiectionis mercedem, quam uectori daturus ſit, nec illud prius expendunt, cuiuſmodi nomisma legitimū ſit, ambuletq; apud inferos, & apud illos ualeat, Atticus, an Macedonicus, an Aeginenſis obolus. At ne id quidem cogitant, multo ſatius eſſe, non poſſe naulum reddere. Sic enim fiat, ut nō recipiente portitore, poſtliminio redeāt in uitam. Poſt hæc lotos eos, perinde quaſi tartarea palus non ſatis ſit idonea lauandis hiſ, qui illic degunt, & unguentis optimis uncto corpore, iamq; uicta graueolentia, tum coronatos pulcherriſis floribus proponūt ſplendide uestitos, ne uidelicet algeant per uiam, neue nudi conſpiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc mulierū eiulatus, omniū certe lachrymæ, pectorū planctus, comæ dilaniatio, genarū cruentatio. Alijs autē & uestis diſcerpitur, & puluis capiti inſpergitur, adeo ut uiuētes miſerabiliores ſint mortuo. Nam illi humi uoluntantur ſæpenumero, capita ſolo allidunt. Hic uero decorus ac formoſus, ac diligētiffime coronatus, ſublimis ppoſitus eſt, & excellſus, uelut ad pōpam adornatus. Deinde mater, atq; adeo pater quoq; ex medijs cognatis progreſſus, ac mortuo circumſuſus, (Nam ſinge iuuenem aliquem, ac formoſum propoſitum eſſe, quo magis in hūc competat actio fabulæ) ab ſurdas ac ſtultas uoces emittit. Ad quas mortuus ipſe

o respon-

responsurus sit, si contingat uocem recipere. Ait em̃ pater, flebili quadam uoce uerbum unumquodq; producens in longum. Fili iucundissime, peristi mihi, mortuus es, ante diem præreptus es, me super hæc misero solo relicto. Non duxisti uxorem, nõ parasti liberos, non militasti, non coluisti agros, non ad senectam peruenisti. Non comessaberis posthac, non amabis fili, neq; cum æqualibus in computatione inebriaberis. Porro hæc atq; id genus alia dicet, quasi putet filium adhuc rebus his egere post obitum, ac desyderare quidem, uerũ potiri non posse. Sed quid hæc loquor? Quot enim sunt qui equos ac cõcubinas, rursum aliĩ, qui pincernas etiã in funere mactarunt, qui uestem, reliquũq; mundum, pariter in rogam iniectum exusserunt, aut unã cum cadauere sepelierũt, perinde quasi illic sit usurus, & apud inferos fruiturus? At senex iste luctum agēs, hæc om̃ia atq; his etiã plura quæ dicit, neq; filiĩ causa iactare uidetur, ut quem sciat non auditurum, etiam si Stentorẽ damore uincat, neq; rursum sua ipsius gratia. Satis em̃ erat illi, cogitare, & cognoscere, uel sine uoce. Nihil em̃ opus est, ut quis apud sese damet. Superest igit, ut ad hunc modum delyret, ob eos qui adsunt. Cum nesciat, neq; quid acciderit ipsi filio, neq; quò concesserit. Imo cum ne suam quidẽ ipsius uitam, cuiusmodi sit perpenderit. Neq; enim alioqui ceu rem acerbam grauiter ferret, illũ ex hac demigrasse. Filius igitur huic ita responderit,

derit, exorato Aeaco atq; Orco, quo liceat tantisper è
 specu proferre caput, dum patrem insanientem compe-
 scat. Homo infelix quid damas? Quid mihi molestus
 es? Desine uellicare comā, ac uultus etiam cutem lacra-
 re. Cur mihi conuictium facis, ac miserum appellas, & in
 fortunatum, qui iam sim te multo tum melior, tum feli-
 cior? Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia nō
 sim factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie ru-
 gosa, incuruus genib⁹, segnis, in summa, totus ætate pu-
 tris, multis expletis Triacadibus & Olympiadibus, de-
 niq; ad istum modum delirans apud testes tam mul-
 tos? O demens, quid tibi uideatur in uita boni, quo post
 hac nō simus potituri? Nimirū usuras dicis, ac cœnas, πότης, cδ
potatōes.
 uestemq; & concubitus, eōq; metuis, ne rerum harū in
 opia peream. Non cogitas autē, longe bellius esse, non
 sitire, q̄ bibere, non esurire, q̄ edere, non algere, q̄ ue-
 stibus abundare. Age igitur, quandoquidem ignarus
 uideris, docebo te lugere uerius. Iamq; denuo incepto
 luctu, dama. Fili miser, non amplius sities, nō amplius
 esuries, nō amplius algebis. Peristi mihi infelix, q̄ mor-
 bos effugeris, qui febrem iam nō timeas, non hostem,
 non tyrānum, non amor discruciat te, non auocabit
 coitus, neq; huius rei causa bis aut ter quotidie perdes
 impensam. Heu calamitatem. Neq; cōtemneris factus
 senex, neq; molestus eris iuuenibus, siquādo conspicia-
 ris. Hæc si dixeris pater, an non putas te multo ueriora.

magisq; ridicula dicturū, q̃ ista quæ modo? At uide,
ne illud te male habeat, dum noctē, quæ apud nos est,
magnamq; cogitas caliginem, proinde metuis, ne tibi
præfocer, cōclusus in monumento. Verum in his illud,
oportet ppendere, oculis putrefactis, atq; adeo exustis,
(siquidē paulopost exurere me decreuisti) nihil opus
erit, nec ad tenebras, nec ad lumē inspiciēdū. Atq; ista
fortassis utcūq; ferenda. Verū eiulatus iste uester, quid
mihi cōfert? aut quid ista pectorū ad tibiarū modos per
cussio? aut quid mulierū immodica lamentatio? Quid
autē saxum, quod sepulchro imponitur, coronis orna
tum? Aut quid ualet, quod merū infunditis? Num pu
tatis illud ad nos destillaturū, & ad Orcū usq; permea
turum? Nam de parentalibus ipsi quoq; ni fallor, uide
tis, quod ex apparatu potissimum ad nos redire debue
rat, id fumo correptū, sursum, in cælū abire, neq; quicq;
iuuare nos, qui inferne agimus. Porro quod superest,
pulis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesci. Non est
usq; adeo sterile, neq; infrugiferum Plutonis regnum,
neq; nos destituit Asphodelus, ut à uobis cibos huc de
portemus. Itaq; iuro per Tisiphonem, iampridē mihi
libebat uehemēter exdamare super his, quæ & facieba
tis, & dicebatis, sed uetabat linteum ac lanæ, quibus mi
hi fauces obligastis.

Atq; ita profato, mors ultima lumina clausit.

Sed dicito per Iouem, Si cōuersus ad eos mortuus ille,
loquatur

loquatur hæc cubito innitens, an non uidebitur rectissime dicturus? Attamen uerordes isti uociferantur, & accersito quopiam lamentorum artifice, qui multas antiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutore, & amenitiæ Chorago abutitur ubi quæcoperit ille, ipsi ad melos eiulatu respondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem est ineptiendi consuetudo. At deinceps sepulturæ rationem in uarios diuidit modos. Nam Græcus exurit, Persa defodit, Indus adipe suillo oblinat, Scythia deuorat, muria condit Aegyptius. At quæ hic quidē (rem à me uisam narro) desiccatum cadauer, cōuiuam & compotorem adhibet. fit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem pecuniæ, leuet egestate pignus frater aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, colūnæ, tituli, ad breue tempus duratura, an non superuacanea, & ludicris simillima? Sunt uero qui ludos quoque constituent ad sepulchrum, ac funebres orationes habeant, perinde quasi patrocinentur, ac testimonium perhibeant defuncto apud inferos iudices. Post hæc omnia superest exequialis cœna. Iamque adsunt necessarii, ut defuncti parentes cōsolentur, suadentque uti cibum capiant, quæcunque illi per Iouem non illibentes ad id cōpelluntur, quippe perpetuum iam triduum enecti fame. Et quousque quæso flebimus? Sine quiescant Plutonis manes. Quod si tibi deliberatum est omnino flere, uel ob hoc ipsum ci-

*Non uarios & modos
sepulcrorum*

bus est capiendus, quo tanto luctui par esse possis. Tum deniq, tū ex omnibus cōtexunt duo uersus Homericī.

Nam coepit meminisse cibi Niobe auricapilla.

Tum illud.

Vita defunctos flere haud sinit alius Achiuos.

At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerētesq, ne post charissimorum obitum uideātur adhuc affectibus humanis cōmoueri. Hæc atq, his longe magis ridicula reperiet, quisquis obseruārit ea quæ fiunt in luctu, propterea quod uulgo existimēt mortem summū esse malum.

LVCIANI DE LVCTV FINIS, DES. ERASMO
ROTERODAMO INTERPRETE.

ABDICATVS LV

CIANI, DES. ERASMO ROTHERODA
MO INTERPRETE.

Quidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem insania laborantem, reliquis medicis desperantibus, dato pharmaco cum sanasset, denuo receptus est in familiam. Post hæc nouercam insania correptam sanare iussus, abdicatur.

Haud

AVD QVAQVAM noua
sunt hæc Iudices, neq; mirā
da, quæ i præsentia facit pa
ter, neq; nūc primū ad hūc
irascit modū, uerū hæc lex
illi facilis est, & assuetus ad
hanc causam accedit. Verū
illud mihi nouo calamitatis
genere accidit, quod cū nul-

lum proprium sit crimen, quod mihi possit imponi, ta
men in periculum uocor, ne pœnas dem artis nomine,
nisi huic iubenti per omnia parere possit. Qua quidem
re quid fieri possit absurdius, uti curem? ex præscripto,
nō iam quatenus ars ualeat, sed patris arbitratu. Qua
re optarim equidem, ut medicorū ars, eiusmodi quoq;
remedium aliquod haberet, quod non modo laboran
tes insania, uerū etiam præter æquū irascentes liberare
possit, nimirum quo liceat & patris iracundiæ mederi.
Nunc autem ipsa quidem insania leuatus est, cæterum
iracundia magis etiā exasperatur. Quodq; est omniū
grauissimum, erga cæteros omneis sanus est, in me unū
insanit, à quo morbo fuit liberatus. Videtis igit cuius
modi mercedem curationis feram, cum rursus ab illo
abdicor, iterū alienor a familia, ceu ob id ipsum ad bre
ue tēpus receptus, ut maiore infamia sæpius eicerer do
mo. At ego quidem in his quæ præstare queam, ne ex
pecto

pecto quidem patris iussum, ut qui pridem non accersitus ad opitulandum accesserim. Verū ubi res est eius modi, ut nulla omnino spes sit, tum nec aggredi uelim. Porro in hac muliere multo etiā minus ausim, nec id temere. Siquidē reputo quæ in me facturum sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nōdum aggressum curationem. Quare doleo Iudices, noueræ uicem, grauiter laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maxime tamē mea ipsius causa, qui uidear immorigerus patri, cū non possim quæ iubeor præstare, partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sanè non arbitror æquum esse ut abdicet, si quod efficere nō queam, id ne recipiam quidem. Itaq; quibus de causis prius abdicarit me, facile fuerit ex hoc negotio cōiungere. Quāq; ad illas, opinor, satis respondi, ipsa post acta uita. Ad hæc autem quæ nunc obijcit, pro uirili sum respōsurus, si prius de statu meo pauca uobis exposuero. Ego intrastabilis ille, & immorigerus, patrem dedecorās, & indigna genere meo patrās, id quidem temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine occlamanti, paucis cōtradendum esse duxi. Verum domo cedens, existimaui mihi grauissimi iudiciij instar fore, uerūq; calculum, ita actam deinde uitam, ut appareret me à paternis illis criminibus tēplongissime abesse, sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cūq; optimis uiris habuisse consuetu-

suuetudinem. Iam uero & eiusmodi quiddam prospiciebam, ac suspicabar fore, ut aliquando pater, qui nō admodum animo cōstaret, mihi sine causa succenseret, falsaq; in filiū crimina strueret. Neq; deerant qui ista morbi initium interpretarentur, minasq; ac tela paulo post irruituri mali. Nempe odium absq; causa, mores asperos, conuitia parata, censurā seueram, clamorem, iracundiam, in summa omnia plena bilis. unde usu uetūrum credebā, ut mihi aliquando arte medicinæ foret opus. Proinde foras profectus, ac probatissimorum, quos in peregrinis regionibus nancisci potui, medicorum usus doctrina, plurimo labore, uehemētiq; animi studio artem perdidici. Porro domū reuersus, offendo patrē manifesta iam insania laborātem, & ab huius loci medicis desperantibus destitutum, qui non altius introspiciūt, nec admodum exacte morbos dījudicant. At ego sanē sicuti par erat facere frugi filium, neq; superioris abdicationis iniuriam recordabar, neq; ut accerferer operiebar. Neq; enim erat quicq;, quod illi proprie imputare possem. Verum peccata illa omnia fuerāt aliena. Nempe quēadmodum modo dicebam, ipsius morbi. Ergo cum inuocatus accessissem, non sum equidem protinus medicatus, neq; enim hic nobis mos est, neq; id præcipit ars, uerum illud omniū primū iubemur obseruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atq; artis termīnos pratergressus. Ac tum si eiusmodi fuerit malum, ut

cōmode possimus aggredi,aggredimur,rotóq; adniti-
mur studio,ut ægrotum seruemus.Quod si uiderimus
iam inualuisse,superassēq; nec manū admolimur oīni
no,idq; uetustā quandā legem eorū,qui primi medici
næ prodiderunt artē,secuti, Qui negant tentādos esse
morbos,qui iam inualuerunt.Itaq; cum patrem adhuc
intra spem esse perspicerem,neq; malum supra artis ui
res esse,diu obseruatis ac pensitatis singulis, ita demū
aggredibar,ac pharmacū fidenti animo porrexī.Mul
ti sanē eorum qui tum adcrant,suspectā habebant ad
ministrationē pharmaci,calumniantes curationē meā,
Iamq; parabant in ius uocare me.Aderat autē & no
uerca puida atq; diffidens,non id quidē odio mei, sed
quod metueret,utpote probe sciens illū grauiter labo
rare. Nam sola nouerat oīa,quippe familiaris & assi
due cōuiuens ægrotanti. Attamen ego nihil his rebus
deterritus,sciebam enim futurū,ut mihi signa nō men
tirentur,neq; falleret ars,adhibui curā,obseruato tem
pore idoneo.Quanq; erāt amici nōnulli,qui mihi con
siliū darēt,ne fiderē, ne forte si res male successisset,ma
iorem aliquā calumniā mihi accerferem, quasi patrem
ueneno ultus essem,memor iniuriarū, quibus me affe
cerat.In summa,ille protinus conualuit,pristinæ red di
tus sanitati,cognouitq; omnia.Familiares admiraban
tur,deniq; laudabat & nouerca,ac palām oībus utri
usq; nomine gaudebat,tum mihi laudē assecuto, tum
illi

illi ad sanam mētem reuerso. Atq; hic quidē, nam illud
 de eo testari possum, neq; contatus, neq; quopiam his
 de rebus in consilium adhibito, simulatq; rem omnem
 ē familiaribus cognouit, irritam fecit abdicationē, ac de
 nuo me filium fecit, seruatorē ac beneficū appellans,
 confitens se certum experimentum mei cepisse, deq;
 illis ante factis semet excusans. Id factum cōpluribus
 attulit uoluptatem, nimirum quotquot aderant probi.
 Cæterum urebat eos, quibus abdicatio filij iucundior
 fuerat reuocatione. Proinde uidebam tum non eodem
 modo ea re gaudētes omnes, sed erat cuius & colorem
 illico uerti sensi, & oculos turbari, & uultū iracūdū, quē
 admodum ex inuidia, odioq; solet accidere. Nos igitur
 ut est cōsentaneum, in complexibus & animi gaudijs
 uersabamur, utpote utroq; alteri reddito. Cæterum no
 uerca paulopost agrotare protinus cœpit, morbo iudi
 ces graui, & impotenti. Nam statim obseruabam, ut na
 scbatur malum. Neq; enim simplex erat, aut leuis insa
 niæ species, quin potius uetus quidam morbus, qui iam
 pridē delituerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in
 apertum prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa si
 gna, insanabili laborantis insania, tum illud cōmune in
 hac obseruauī muliere. In cæteros placatior est, ac mi
 tis, atq; illis præsentibus conquiescit morbus. Quod si
 quem cōspexerit medicum, imo si uel audierit tantū de
 medico, in hunc supra modū incendit. Quod & ipsum

argumento est, illā graui & insanabili teneri malo. Hoc cum perspicerem, equidem acerbe ferebā, miserebatq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neq; em̄ nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel causam, uel morbi magnitudinem, iussit uti medicarer, ac simile pharmacum exhiberem, arbitratus idem esse insaniz genus, eundē morbum, eandem agrotationem, quæ similem curādi rationē admitteret. Verum ubi id quod erat uerissimū dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier seruet, fateorq; me morbo imparem esse, indignatur, ac succenset, aitq; me studio detrectare, ac mulierē destituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atq; huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. Succensent em̄ omnes ijs, qui libere uerū loquūtur. Tamen ego sanē pro uiribus illi respondebo, tum meo ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidem a lege sumam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat sibi non esse posthac eandem abdicādi facultatem, quæ prius fuit. Neq; em̄ legislator omnibus, o pater, istam potestatē permittit, neq; uti quoslibet filios, neq; quoties libuerit, abdicet, neq; quibuslibet de causis, uerum quēadmodum patribus concessit, certis de causis irasci, ita prospexit & liberis, ne id immerētibus accidat. Eaq; gratia iussit, ne libera esset, ac citra iudicium uindicta, sed ad iudices uocat, æstimatores cōstituit, qui neq; per iracūdiam, neq; per calumniā

calumniā, quod iustum sit iudicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, ut ob causas iniquas ad iram commouerentur, hic quidē alicui falsæ calumniæ credens, ille famulo fidem habens, aut uxori cuiuspiam inimicæ. Quare noluit rem iniudicatam agi, neq; indefensa causa liberos statim capi, uinciq; uerum & aquā infundit, & ratio redditur, & nihil inexcussum relinquitur. Quandoquidem solum hoc autoritatis datur patri, ut ad iudices uocet, uerum iudicandī autoritas, an merito accuset, id penes uos, qui iudicio præsidetis. Ac nōdum spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nūc indignatur, uerum illud prius expēdite, num posthac illi ius sit abdicādī, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus facultate, quam lex cōcedit, atq; hanc paternam potestatem expleuerit, deinde rursus in familiam receperit, ac superiorem abdicationē irritam fecerit. Nam ego certe iniquissimū istud esse dico, ut liberorum quoq; sint infinitæ poenæ, ut multæ condemnationes, ac metus perpetuus, utq; lex nūc irato inferuiat, mox deinde faciat irritum, quod actum est, rursus ut eodem modo ualeat, in summa, ut ius sursum ac deorsum torqueatur, utcūq; patribus pro tempore uisum fuerit. Verum initio quidem æquū erat uti concederet, cumq; indignante pariter indignaret, ac puniendi ius faceret ei, qui genuisset. Porro ubi semel potestatem absumpserit, ac lege sit abusus, iracūdiam expleuerit, post hæc rursus in familiā

receperit, & in hanc opinionē discesserit, ut frugi putet, in his perseueret necessum est, neq; postea resiliendum, aut retractanda sententia, neq; rescindendū iudicium. Neq; em̄ scire poterat, opinor, is qui natus fuerat, frugi ne, an contra esset euasurus. Atq; hanc ob causam permisum est, ut genere indignos abdicent, quos cum educabant, cuiusmodi essent futuri nesciebant. Ceterū ubi non coactus, sed suapte sponte atq; autoritate ex sese comprobatū recipit, qua deinde ratione possit mutare factum, aut quis legis usus superest? Eten̄ ipse legislator hunc ad modū tecum egerit. Hic si improbus erat, dignusq; quem abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur denuo in familiā reduxisti? Cur legem irritam fecisti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat ista nō facere. Neq; enim tibi cōcedendum est, ut legibus tuo arbitratu abutaris, utq; iudicia utcūq; mutatus sit animus tu⁹, eo trahantur. Neq; uti nunc irritentur leges, nunc rursus ualeant, iudices interim testes sedeāt, uel ut rectius dicam, ministri tuæ uoluntatis, modo puniētes, modo absoluentes, quandocunq; tibi uisum fuerit. Semel genuisti, semel educaisti, pro his semel itē abdicare potes, atq; ita potes, si istud merito facere uidearis. uerum ut hoc fiat sine fine, ut ppetuo, ut frequēter, ut facile, id uero supra patris ius est. Quare per Iouē iudices, ne pmit tatis huic, ut qui sua sponte receperit, superioris iudici⁹ sententiam irritarit, iram damnarit, rursus ad eandem prouocet

prouocet poenam, & ad patriam recurrat potestatem. Cuius tēpus iam excessit, euanuitq; privilegiū, nec huic uni quicq; ualens, quippe antehac consumpta. Etenim illud consyderate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi iudices sortibus ferunt sentētiā, si quis perperam pronūciatū existimat, permittit lex alios adire iudices. Porro si qui ipsi suapte sponte iudices cōstituerint, delectisq; arbitris causam commiserint, posthac non idem licet. Etenim si quis, quorum sententijs initio stare non cogebatur, hos sponte delegerit, iam æquū est boni cōsulere quæ statuerint. Itidem sanè tu quoq;, quē antea liberum erat nō recipere, nisi dignus maioribus uidetur, hūc si probum arbitratus esse, denuo recepisti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidē indignū esse in quē ista denuo fiant, ipse testatus es, iam de integro frugi filium esse cōfessus. Itaq; non cōuenit poenitere receptionis, sed firma reconciliatio sit oportet, nimirū post toties pronūciatā sentētiā, ac rem bis iudicatā, primū cum abdicares, alterū, cum ipse mutasti cōsilium, meq; in familiam reuocasti, rescisilis decretis superioribus, cōfirmas illa quæ postea sunt placita. Proinde perseuera in his quæ proxime statuisti, tuūq; ipsius iudicium serua. Pater sis oportet, quandoquidē id abs te decretum, id pbasti, id ratū fecisti. Ego quidē si natura nō essem filius, sed adoptatū abdicare uelles, ne tum quidē existimarim tibi licere. Quod enim initio liberum erat nō facere,

cere, id semel factum, iniquū est rescindere. Porro eum qui primum natura sit filius, postea iudicio, sententiāq; accersitus, quāso num par est rursus expellere, & eadē familiaritate priuare sapius? Age quid si forte seruus essem, ac tu quidem primū improbum esse ratus, in uincula coniecisses, deinde ubi cognitum est me nihil peccasse, manumississes, num tibi liceret, utcumq; contingerit irasci, rursus in eādē reuocare seruitutem? Minime liceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma uolunt esse, ac perpetuo ualere. Ergo cum pluribus etiam argumētis docere possim, non esse ius huic abdicare denuo, quem semel abdicatum, sponte sua receperit, tamen finem faciam. Hunc spectate cuiusmodi filium parat abdicare. Atq; illud nondum dicam, me tum imperitum abdicatum fuisse, nunc abdicari medicum (nihil enim mihi in hac causa suffragetur ars) tum iuuenem, nūc aetate prouectum, ut aetas etiā ipsa fidē faciat, me nihil peccasse. Nam leue fortassis hoc quoq; uerū tum quidem, etiā si nullo commissso peccato, ut ego quidem dixerim, sed nec benemeritis, alienabar a familia. Nunc porro cum nuper salutem dederim, ac beneficus extiterim, exigor. Qua re qd fieri potest ingratus? ut mea seruatus opera, tantōq; elapsus a discrimine, protinus sanationē illā huiusmodi factis penset, nullā meritorum habita ratione, sed usq; adeo facile mandarit obliuioni, atq; in solitudinē abigat eum, qui iure sit obsecutus, cū prater ius eijceretur.

ejiceretur, neqꝫ solum nō meminerit iniuriæ, uerū etiam
 & salutem attulerit, & sanæ menti restituerit. Neqꝫ em̃
 exiguo iudices, neqꝫ uulgari in hunc collato beneficio,
 tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porro
 quantū hic ignorat, quo in statu tunc fuerit, uos tamen
 omnes nostis, quid facientem hunc, simul & patiētem,
 & quibus affectum modis, ego curandum susceperim,
 ac medicis reliquis desperantibus, fugientibus familia-
 ribus, nec propius accedere audentibus, talem reddidi,
 ut etiā accusare possit, ut de legibus differere. Quin ma-
 gis si exemplum quæris pater, cum propemodum talis
 esses, qualis nūc est uxor, ad pristinam sanitatem reuo-
 caui. Quare nō est æquum, ut pro his officijs, huiusmo-
 di mihi grātia reponatur, utqꝫ in me unū tantūmodo
 sanus sis. Etem̃ te nō mediocribus à me beneficijs affe-
 ctum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris.
 Nam quem ob hoc odio persequeris, quod uxorem ex-
 tremo laborantē periculo, grauissimēqꝫ affectam nō sa-
 nem, qui sit, ut eundem nō multo potius charissimum
 habeas, quū simili morbo liberarim? non gratias agas,
 tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidē est ingra-
 tissimum, simulateqꝫ ad te redisti, protinus in ius trahis,
 salute donatus, punis, & ad uetus recurris odiū, eandē
 recitas legem. Egregiam igitur mercedē persoluis arti,
 dignāqꝫ pro remedijs refers grātiā, qui quidem aduer-
 sus medicum tantū sanus es. Vos autē iudices, huic con-
 q cedetis,

cedetis, ut de benemerito pœnas sumat, ut salutis autorem expellat, ut eū qui sanitati restituerit, oderit, ut per quē reuixit, ulciscatur: laud profecto concedetis, si quidem quod æquum est, facietis. Etenim si maximum aliud quod flagitium in præsentia cōmisisset, tamē superioris beneficii nomine non mediocriter mihi debebat: cuius respectu, memoriāq; cōueniebat hunc præsentem iniuriā negligere, & ob illa priora facile ignoscere: maxime si tam ingens sit beneficiū, ut omnia superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem mihi in hunc competere puto, quem seruauī, qui mihi totius uitæ debitor est: cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut intelligat: præsertim cum cæteri omnes iam desperarent, scq; morbo impares esse faterentur. Nā & illud, opinor, ad meriti mei cumulū accedit, quod cum id temporis filius nō essem, cum nihil esset causæ, quæ me cogeret curationem suscipere, uerū cum liber essem, atq; alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimulaui, sed ultroneus, inuocatus, iniussus adij, succurri, adnissus sum, sanaui, restitui, meū ipsius patrem seruauī, de abdicatione me purgaui, iram beneuolētia sedauī, legē pietate sustuli, magnōq; beneficio redditum in familiā emī, atq; in tempore adeo periculoso fidem erga patrē demonstraui, meq; ipsum artis auxilio insinuaui, ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quàm multa enim me fuisse passum arbitramini, quātum & exhaustisse laborum: dum adsideo, dum

dum obseruio, dum opportunitates capto, nūc cedens patris uehementiæ, nunc artē admouens ad breue tempus cōcedente morbo. Est autem hoc omniū quæ sunt in arte medicorum periculosissimū, huiusmodi medicinali, ac propius accedere ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim nō raro, ut ex æstuante malo, rabiem in proximos exerceant. Me tamē nihil horum piguit, neq; grauatus sum, uerū aderam modis om̃ibus cum morbo luctans, postremo superauī pharmaco. Ne uero quisq; hoc audito, p̃tinus apud se cogitet. Quis aut quantus labor miscere pharmacū. Etenim multa prius sunt facienda, præstruenda uia dando pharmaco, præparandū corpus, quo facilius recipiat medicationem, deq; omni corporis habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod cōducit, Somnos accersendi rationes excogitans, solitudines arte reperiēs. Quibus in rebus ægroti ceteri facile pareant. At qui laborant insania, ob animi libertatē intractabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsiq; medico periculosi, neq; qui facile cura expugnentur. Proinde sæpenumero cum effecerimus, ut iam speremus proxime adesse morbi finem, leue aliquod erratum incidens, renouato malo, cuncta illa superiora facile subuertit, curationē impedit, artem fallit. Eum igitur qui hæc omnia sustinuerit, qui cū morbo tam graui sit luctatus, qui malum malorum omniū expugnatum diffi-

cillimū uicerit, huic ut iterū abdicet permittetis, utq; leges in benemeritū interpretetur suo arbitratu concedetis, atq; eum cum ipsa natura bellū gerere sinetis? Ego naturæ patrēs iudices, patrē mihi ipsi seruo, custodiōq; etiam si hic quidem iniuria me afficiat. Quod si filium benemeritū, leges, ut ait, secutus, perdit, & à familia alienat, hic nimirum liberorū osor erit, ego pius in patrem. Ego naturam amplector, iste naturam cōtemnit, fasq; & ius uiolat. O patrem iniuste prosequentem odio. O filium iniustius amantem. Nam mihi ipsi uitio uerto, patre compellente, quod odio habitus, cum præter causam amo, & magis amo q̃ oporteat. Atqui natura cōparatum est, ut patres liberos amēt magis, q̃ liberi parentes. Verū hic studio tum leges cōtemnit, quæ filios nihil cōmeritos familiæ seruant, tum naturam, quæ parentes ad uehemēs natorum desyderium incitat. Non solum enim cum plures habeat in me beneuolētiæ causas, maiorem, uti debebat, beneuolentiam nō adiungit, atq; addit, aut quod est minus, me saltem imitatur, meumq; æmulatur amorem. Sed o calamitatem, quin insuper odit amantem, charitate prosequentem expellit, benemerentem lædit, complectentem abdicat, legesq; liberis fauētes, ceu liberis infensas, in me torquere conatur. O bellum, quod cōtra naturam legibus moues pater. Non sunt ista, non sunt inquam, quæadmodum tu uis, leges bene conditas, male interpretaris pater. Non pugnat

pugnat natura cum lege, in his quæ ad beneuolenti-
 pèrinent. Sic inter sese consentiunt, & altera utriq; au-
 xilio est ad delendas iniurias. Contumelia afficis bene-
 meritum, Offendis naturam. Cur legibus quoq; simul
 cum natura facis iniuriam? Quæ cum honestæ, iustæ, li-
 berorum amantes esse cupiant, nō pateris esse, quippe
 quas aduersus unum filium, tanq; aduersus multos sæ-
 pius tentes. Nec sinis in supplicijs quietē inuenire, quæ
 uelint in beneuolentiā liberorum erga parētes conqui-
 escere. Quantq; alioqui ne positas quidē aduersus eos,
 q nihil peccarint. At sanè leges ingratitude actionē
 cōcedunt in eos, qui benemeritis non retulerint gratiā.
 Atqui nō solū nō refert gratiā, uerū etiā punire conatur
 ob ea ipsa, qbus adiutus est beneficio. Cōsyderate nū
 quicq; facere possit iniquius? Itaq; nō posse hunc iā ab-
 dicare denuo, q paternā potestatē semel expleuerit, ac
 lege sit usus, præterea nō esse æquū, eū qui tanta præsti-
 terit beneficia, expellere, familiāq; exigere, satis opinor
 demonstratum. Nunc autē ad ipsam abdicationis cau-
 sam ueniamus, & crimen cuiusmodi sit expendamus.
 At rursus ad mentem eius qui legem cōdidit, recurra-
 mus necesse est. Etenim ut istud tibi donemus ad bre-
 ue tempus licere, quotiescunq; uelis abdicare, utq; præ-
 terea potestatem istam tibi largiamur, etiam aduersus
 benemeritum, haud tamē simpliciter, opinor, neq; qui-
 builibet de causis abdicabis. Neq; hoc dicit legis condi-

tor. Quicquid utcumq; criminatus fuerit pater abdica-
to, ut satis sit tantū uoluisse queri. Nam si id esset, quid
opus erat iudicio? Verū uos istud expēdere iubet iudi-
ces, nū grauib; ac iustis de causis irascat pater, nec ne.
Hoc igitur in præsētia consyderate. Exordiar autē ab
iis, quæ protinus huius insaniam sunt consecuta. Iam
primum omniū quod fecit sanæ menti redditus, illud
erat, Rescīdit abdicationē. Ego seruator, beneficus, bre-
uiter omnia erā. In his nisi fallor, nihil adhuc esse pote-
rat, quod cum crimine uideretur esse cōiunctū. Deinde
quid est omniū quod accusat? Quod obsequiū, quam
cūram filio dignam prætermisi? Quando foris cubui?
quas intempestiuas potationes, quas comessatiōes ob-
iici? Qui luxus? Quis leno pulsatus est? Quis accusa-
uit? Nemo pfecto. Atqui hæc sunt, ob quæ præcipue
lex permittit abdicare. Cæterū cœpit ægrotare nouer-
ca. Quid istud mihi uertis crimini? morbiq; pœnam à
me reposcis? Non reposco, inquit. Sed quid? Quod eā
curare iussus recusas, ob hoc dignus fueris q; abdiceris,
quippe immorigerus patri. Ast ego quidē cuiusmodi
sint ista quæ iubet, in quibus quia nō possim obsequi,
uideor immorigerus, paulisper differemus. Sed illud
prius in totum dico. Necq; lex huic concedit, ut quiduis
imperet, necq; mihi necesse est in omnibus omnino pa-
rere. Quædam enim mandata sunt huiusmodi, ut si nō
parueris, nō sis obnoxius pœnæ. quædam id genus, ut
nisi

nisi obtemperaris, ira, supplicioq; sis dignus, ueluti si
 ægrotes ipse, & ego nō curem. Siquid rerum domesti-
 carum curandum sit, & ego negligam. Siquid rem rusti-
 cam curandam mandes, atq; ego recusem. Hæc omnia
 atq; id genus alia, probabiles adferunt causas paternæ
 querelæ. Porro cætera nostri sunt arbitrij, nempe quæ
 ad artes, & artium usum pertinent: Maxime si nulla in
 re fiat iniuria patri. Iam si cui pictori præcipiat pater:
 Hæc pinge fili, illa nequaq;: Rursum musico, hæc pulsa
 harmoniam, illam ne pulsa: Tum fabro ærario, Ista cu-
 de, illa ne cude: num quisq; hunc patietur abdicare filiū
 propterea, quod nō ex ipsius arbitrio artem exerceat?
 Nemo opinor. Atqui medendi ars, quanto est hono-
 rator, uitæq; conducibilior, tanto conuenit esse liberio-
 res qui hac utuntur, ac iustum est, ut ars aliquo gaudeat
 priuilegio in exercendi facultate, ut neq; cogatur usq;
 neq; ferat imperium, res sacra, deorum doctrina, uiro-
 rum eruditorum cura. Neq; in seruitutē trahatur legis.
 Neq; timori, poenisq; tribunalium, neq; calculis, ac pa-
 tris minis, & indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde
 si tibi palam ac simpliciter ad hunc modum respondi-
 sem: Nolo curare cum possim, sed artem soli mihi didi-
 ci, ac patri, cæteris om̃ibus imperitus esse uolo. Quis est
 tyrannus usq; adeo ferox, ut cogat etiam nolentem uti
 arte? Siquidē istiusmodi officia blanditijs, precibusq;
 ni fallor, non legibus, ira, iudicijs, cōuenit elicere: persua-
 dere

dere medico oportet, non iubere, ut uelit, nō ut metuat, neq; ad sanādum adigendus est, sed ultro ac lubens accedat oportet, immunis à cōpulsione patris. Immunis est ars ipsa, quandoquidem ciuitates quoq; publicitus honores, prāminentias, immunitates, priuilegia medicis tribuūt. Hęc igitur in genere poteram artis nomine respondere, etiam si tu me illam docuisses. Si multū studiū, multū pecuniarū insumpisses, ut discerem, & unam hanc curationē, etiam si eiusmodi esset, ut pręstare possem, recusassem. Nunc illud cogita, q̄ rem modis omnibus ingratam & iniquam facias, qui nō sinas me, à me ipso mihi partis libere uti. Hanc ego artem tum cū non essem filius tuus, perdidici, neq; tuis subiectus legibus. Atq; hanc tamen tibi didici. Huius fructū primus sensisti, cum nihil adiumenti cōtuleris ad eius cognitionē. Quem pręceptorem mercede cōduxisti? Quem pharmacorum apparatū comparasti? Nullum omnino, uerum inops, ac rerum necessariarū indigens, à pręceptoribus mei misertis sum edoctus. Nam abs te patre huiusmodi mihi dabatur ad discendū uiaticum, molestia, solitudo, egestas, familiarium odium, cognatorū auersatio. Pro istis itaq; factis postulas uti arte mea, uisq; earum rerū esse dominus, quas mihi parauī tum cum mihi non esses dominus. Boni consule, siquid antehac ultro, nullo puocatus officio, bene de te sum meritus, cum nullo nomine ullam abs te gratiam possem reperire.

scere. Cæterum non cōuenit sanè, ut meum beneficium mihi in reliquum tempus pariat necessitatem: ut quod uolens beneficio iuui, uertatur in occasionem, ut postea nolenti præcipias: Iamq; in cōsuetudinem trahatur, ut qui semel sanauerit aliquē, semper deinde curet omnes quoscūq; uoluerit is, qui sanatus est. Etenim ad istum modum fieret, ut quos curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nosq; metipsum illis tradiderimus, mercedis loco seruitutem accepturi, & ad omnia quæ iusserint obtemperaturi. Qua re quid esse potest iniquius? Quoniam te grauiter adeo laborantem restitui, ob id existimas tibi ius esse arte utendi mea. Atq; hæc quidē dicere poteram: si mihi hic imperasset ea, quæ meæ sint facultatis, atq; ego non omnino modis omnibus, uel inuitus obtemperassem. At nūc tandem perpendite, cuiusmodi sint huius imperata. Quādoquidem, inquit, me laborantem insania, sanasti: insanit autem & uxor, eodemq; tenet morbo: (sic em̃ opinatur) & a cæteris medicis ad eundē modum destituta est: tūq; potes omnia, id quod re demonstraſti: sanato hanc quoq; ac morbo leuato. Id si quis simpliciter ad hunc audiat modum, uehementer æquum uideatur, præsertim illiterato, artisq; medicinæ imperito. Sin autē me auscultatis artis nomine respondentem, intelligetis nimirum nec oia esse nostræ facultatis, neq; confimiles morborum naturas, nec eandem medendi rationē, nec eadem remedia in omnibus

bus efficacia. Actum palàm fiet, quātum interfit, nolis quippiam, an non possis. Vos interim patienter auscultate me, hisce de rebus philosophantē: existimātes nec inelegantem fore, nec extra causam, nec alienā à re, nec intempestiuam de his disputationem. Iam primū: Naturā corporū, ac temperaturā, haudquāq; eadē sunt: tametsi maxime in confesso est, n̄s̄dem ex elemētis constare. Verū alia de his, alia de illis magis aut minus participant: idēq; loquor adhuc de corporibus uirorū: quā neq; similia sunt omnibus, neq; eadem temperatura, neq; eadē constitutione. Vnde necessario consequitur: ut morbi quoq; tum magnitudine, tum specie differentes, his accendant: utq; alia sanatu sint facilia, atq; ad curationem sponte propensa: alia rursus prorsus desperata: ut quā & facillime corripiantur, & grauissime à morbisprehendātur. Proinde si quis existimet, quamlibet febrim, aut quāuis tabem, aut peripneumoniā, aut insaniam, quolibet in corpore unā atq; eandē esse generis: non uideatur ponēdus inter sobrios, neq; doctos, neq; inter eos, qui in rebus huiusmodi exquirendis elaborarūt. Quin idem malum in hoc corpore facile sanabitur, in hoc minime. Quemadmodū uidelicet triticū, si idem in diuersos ej̄cias agros: aliter proueniet in plano solo, profundo, irriguo, aprico, uentis salubribus exposito, exulto, nimirum ubere, lato, copiosoq; fructu: Rursus aliter in montuosa, petricosāq; terra, aliter in opaca

opaca, aliter in subiecta mōtib⁹. In summa: p cuiusq; loci diuersa natura, uarie pueniet. Itidē & morbi, pro rōne corporū, in quæ inciderint, aut maiores & uberi/ ores, aut minores eueniūt. Verū his omīssis pater, nec omnino discussa re, uult quamuis insaniam in quouis corpore consimilem esse, similem q; desyderare curatio- nem. Super hæc tam multa, muliebria corpora pluri- mum differre à uiroꝝ corporibus, uel ad morbi cor- ruptionem, uel ad sanandi spem, aut desperationem, facile fuerit cognoscere. Siquidem uiroꝝ corpora be- ne compacta sunt, nervosa: laboribus, agitationibus, uita sub dio acta, exercitata. Contra scēminarum, flac- cida, male compacta, in umbra alita: Candida ob san- guinis inopiam, calorisq; penuriam, & humoris super- uacanei abundantia. Quare facilius corripiunt, quàm uiroꝝ: utpote morbis exposita, nec ferentia curatio- nem: præcipue uero ad insaniam prodiuiora. Nam cū multum habeant iracundia ac leuitatis, facileq; cōmo- ueantur: porro corporis exigua sint uires: facile in hoc malum prolabuntur. Proinde non cōuenit, in utrisq; eandem à medicis sanādi rationem requirere: Cum in- telligatis, hæc ab illis longissimo distare interuallo: iam ab ipso protinus ortu discreta: tum tota uitæ ratione, tum actionibus omnibus, tū studijs atq; exercitijs uni- uersis. Quare cū dicis, Insania laborat: adde hoc quo- q; laborat mulier. Neq; confundas hic omnia sub unā

& eandem insaniz referens appellationem. Verum discietis ijs, quemadmodum & natura discreuit, quid in quoq; præstari possit cōsidera. Nam nos, quemadmodum initio dixisse memini, illud in primis spectamus: ægroti corporis naturam, ac temperaturā: & cuius qualitatis magis sit particeps, calidius an frigidius, uigens an ætate deficiens, magnū an pusillū, crassum an macilentum: reliquaq; id genus omnia. Quæ si quis penitus expendit: is demum erit idoneus cui fides habeatur, uel desperanti, uel recipiēti. Quandoquidem & insaniz innumerabilia sunt genera, & causæ complures: nec uocabula quidem eadem. Neq; enim idem, desipere ac delyrare, rabire & insanire. Verum hæc omnia nomina significant magis aut minus obnoxium esse morbo. Porro causæ aliæ sunt uiris, aliæ foeminis. Rursum inter ipsos uiros, aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta iuuenibus immodica fermē repletio: senibus autem importuna calumnia, ira impotens, quæ sæpenumero incidit aduersus domesticos. Hæc initio perturbant animum: deinde paulatim uergit in insaniam. Porro mulierum corpora & multæ res infestant: & facile in morbum adducunt. Præcipue uero si quem oderint uehementius, aut si inuideant inimico, secundis rerum successibus utenti: aut si quid molestum sit: aut si cui successeant. Hæc paulatim subgliscentia, multoq; alita tempore, tandem in insaniam euadunt. Eiusmodi reum aliquid uxori

quid uxori quoque usu uenit pater: & haud scio, an nunc
 aliquid illi ægritudinem aliquam attulerit. Nihil enim
 illa oderat, quanquā morbo sanè tenetur, neque his ma-
 lis ullius medici cura poterit eripi. Quod si quis alius se
 facturum receperit, aut si quis eā liberarit: tum me ode-
 ris licet, uelut iniurium. Tamen si ne illud quidem uere-
 bor dicere pater. Etiam si non prorsus esset, ut est, de-
 sperandum: sed adhuc aliqua salutis spes leuis osten-
 deretur: nec sic quidem facile manū admouerem: neque
 statim auderem ministrare potionē: uidelicet ueritus
 fortunam, ac multorum hominum obtrextationē. Vi-
 des, ut omnes arbitrantur, priuignos inuisos esse nouer-
 cis omnibus, etiam si probæ fuerint: easque hanc ceu cō-
 munem quandam mulierum insaniam insanire. Qua-
 re facile suspicatus fuisset aliquis: si malū hoc secus eue-
 nisset: neque profuissent remedia: perfidam ac dolosam
 fuisse curationem. Atque uxoris quidē res pater ad hunc
 sese habent modum: idque loquor, quod prorsus explo-
 ratum habeo: nuncque melius est habitura, etiam si mi-
 lies biberit pharmacū: eoque non operæ precium cona-
 rinisi me in hoc solum urges ut frustrer: idque uis ut foe-
 dam mihi famā accersam. Patere, ut mihi eiusdem ar-
 tis professores inuideant. Quod si me rursus abdicar-
 is, ego quidem etiam si ab omnibus deferar, tamen ti-
 bi nihil imprecabor graue. Sed quid si (quod auertat
 deus) redeat morbus: (solent istiusmodi ferme mala

irritata recurrere) quid erit mihi faciundū? Curabo, ut nosti, tum quodq; neq; unquam defuturus sum officio, quod liberis natura præscripsit: neq; generis, quoad in me fuerit, obliuiscar. Deinde si resipueris, num credere debeo futurum, ut me denuo recipias: illud uide. Iam ista quum facis, accersis morbum, pestemq; refricas: heri ac dudum è tantis elapsus malis, contendis, uociferaris: quodq; grauissimum est, irascers: ad odium propèsus es: leges reuocas. Hei mihi pater, istiusmodi fuerāt superioris insanīæ tuæ procēmia.

ABDICATI FINIS, DES. ERASMO ROTTERODAMO INTERPRETE.

LVCIANI ICARO

MENIPPVS, SIVE HYPERNEPHELVS, DES.
ERASMO ROTTEROD. INTERPRETE.

ER MILLE igitur erant stadia à terra usque ad lunam, ubi prima nobis fuit mansio. Porro hinc sursum ad solē parasangæ fermè quingentæ. Rursum ab hoc usq; ad ipsum deniq; cælum, arcemq; Iouis in ædito sitā, tantū ferè spacij fuerit, quātum aquila probe, succinēte, atq; expedite queat uno die perage

die peragere. AMICVS. Dic mihi per gratias Menippe: quæ sunt ista quæ de astris loqueris, ac tacitus tecum supputas? Etenim iam dudum te affectans, audio soles & lunas: præterea autem & magnifica ista, mansiones ac parasangas, peregrina quædam commemorantem. MENIP. Ne mireris Amice, si sublimia, aerea quæ tibi uideor loqui: nam summam apud me reputo nuper actæ peregrinationis. AMIC. Nimirum Phœnicum exemplo uiam stellis notaras. MENIP. Haudquaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum peregrinatus. AMIC. Papæ, longum profecto somnium mihi narras. Siquidem totas edormisti parasangas insciens. MENIP. Quid ais? somnium tibi referre uideor: qui modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? AMIC. Quid audio? Itane Menippus nobis à Ioue delapsus adest è cælo? MENIP. Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu miris, & auditis, & conspectis. Quod si non credis: equidem hoc ipso nomine supra modum gaudeo: cum supra fidem esse uideo, meam felicitatem. AMIC. Et quo pacto diuine atque Olympie Menippe, mortalis cum sim, ac terrestris, queam non credere uiro, qui nubes superarit: quicquid ut Homericis dicam uerbis, iam sit cælitum è numero unus? Verum illud mihi dicito, si molestum non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde nactus scalas tanta magnitudinis? Nam quantum ad faciem ac formam attinet, non es admodum

admodū similis illi Phrygio: ut coniectare possimus, te quoq; ab aquila raptum fuisse: quo pocillatoris alicubi munere fungereris. MENIP. Nō me dam est te iam dudum irridere. Neq; uero id omnino mirū: si narrationis nouitas tibi fabulæ uidetur adsimilis. Cæterū ad cōscensum nihil mihi erat opus, neq; scalis, neq; uti pueri illius in morem ab aquila raperer: propterea quod alæ mihi essent propriæ. AMIC. Iam uero istud quod narras, uel ipsum Dædali factum superat. Siquidē præter alia, nobis inscientibus, miluius quispiam aut graculus ex homine factus es. MENIP. Recte amice: neq; procul à scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis inuentū ipse quoque sum machinatus. AMIC. At interim omniū audacissime, nō ueritus es, ne tu quoque alicubi in mare delapsus, Menippeū aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodū ille Icarium? MENIP. Nequaquā: Siquidem Icarus cum alas haberet cera adglutiniatas: eaque quāmplurimū ad solē esset liquefacta: de fluxis alis, non mirum si decidit. At nobis citra ullam cerā erant pennæ. AMIC. Istud qui fieri potuit? Iam enim haud scio quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideantur quæ narras. MENIP. Ad hunc fermē modum. Aquilam egregie magnam, tum autem & uulturem ualidum arripui. His cum alas unā cum ipsis brachijs præsecuissem. Quin potius si uacat totius cōmenti rationē ordine tibi percensebo. AMIC:
Mibi quidem

Mihi quidem uel maxime uacat. Adeo sublimis à sermone tuo pendeo: iamq; ad narrationis finem inhio. Ne uero me negligas, per Iouem amicitiae praesidem: auribus in aere suspensum, ob tuam narrationem. MENIP. Ausculta igitur. Neq; enim ciuile fuerit, si spectem animum ore hianti relictum: eumq; quoadmodum tu ais ab auribus suspensum. Ego igitur cum expendens ea quae sunt in uita mortalium: protinus omnes res humanas repperissem ridiculas, humiles, instabiles: nempe opes, imperia, magistratus: contemptis his, atq; horum studio, adiectoque animo ad ea, quae uere sunt bona: conatus sum ab his tenebris emicare, & ad uniuersi naturam suspicere. Atq; hic mihi multam attulit haesitationem, primum hic ipse qui à sapientibus appellatur mundus. Neq; enim inuenire poteram, neq; quo pacto factus fuisset, neq; quo opifice: neq; quod esset illius uel initium, uel finis. Deinde cum particulatim contemplarer, multo etiam magis ambigere sum coactus. Quippe qui uiderent stellas temere per caelum disiectas. Tum solem ipsum, quid tandem esset, scire gestiebam Super omnia uero, quae Lunae accidebant, mihi uidebantur absurda ac plane mirra: putabamq; causam aliquam arcanam & inexplicabilem esse, cur illa subinde speciem formamq; uariaret. Quinetiam fulgur emicans, tonitru erumpens, tum pluuia, nix, grando, è sublimi demissa. Videbantur haec quoque omnia coniectu difficilia: quaeq; nullis notis depre-

s hendi

hendi possent. Itaq; cum ad eum modum essem affectus: optimū factu ratus sum, ut horum unumquodq; à philosophis istis perdiscerem. Siquidem existimabā illos ueritatem omnem docere posse. Quare cum ex illis præstantissimos delegissem, quantū mihi coniectare licebat, ē uultus austeritate, eq; coloris pallore, ac barbæ profunditate. Mirum em̄ ut mihi ex ipso protinus aspectu sublimiloquos quosdam, & cælestium rerū peritos uiros præ se ferebant. His ubi memet docendum tradidissem magna pecunia: quam partim euestigio præsentem numerauī: partim tum me persoluturum sum pollicitus, ubi ad philosophiæ summam peruentum esset: nō grauabar erectus ad nugas doceri, & uniuersi dispositionem discere. At illi tantū aberant, ut me pristina liberarent inscitia: ut in maiores etiam dubitationes coniecerint: principia nescio quæ, ac fines, tum insecabilia, inania, syluas, idæas, atq; id genus alia, mihi quotidie offundentes. Verum illud interim mihi uidebatur omniū esse grauissimū: quod cum nihil inter illos conueniret: uerum pugnantia, diuersaq; inter se omnia loquerentur: tamen postulabant, ut sibi fidem haberem: ac ad suam quisq; rationem me conabatur adducere. AMIC. Rem absurdam narras. Si uiri cum essent sapientes, inter sese de rebus factiose dissidebant: neq; de iisdem eadem probabant. MENIP. Atqui ride res Amice: si audieris illorum arrogātiā, & in differēdo prodi-

do prodigiosam confidentiā. Qui quidem cum humi ingrederentur: nihilq; præstantiores essent nobis, qui super terram ambulamus: ne cernētes quidem acutius quā quiuis alius astans: nonnulli cæcutientes etiā senio atq; inertia: tamen & cæli terminos perspicere sese profitebant: solem quoq; ipsum dimetiētes: & ea, quæ supra lunam sunt, aggredientes: Ac perinde quasi ex ipsis delapsi stellis: ita & magnitudinem illarū, & figuram explicabant. Ac sæpenumero cū forte ne illud quidē certo scirent, quot stadiis à Megara abessent Athenæ: tamē spacium, quod interest inter solem & lunam, quot esset cubitorum, audebant pronunciare: Tum aeris altitudinē, maris profunditatem, terræ ambitum dimetientes. Ad hæc, circulos depingebāt, ac triangulorū figuras super quadrangulos inducentes: neq; nō sphaeras quasdā picturatas, cælum scilicet ipsum metientes. Iam uero illud an non insulsum, & insignis arrogantiæ: quod cum de rebus usq; adeo incertis loquantur, nihil tamen ita proponunt, quasi coniecturis ducantur: uerum supra modum contendunt: neq; ullum uincendi locum alijs relinquunt. Tantū non iureiurando cōfirmātes Solem massam esse cādefactam: incolī Lunam, stellas aquam potare: idq; sole ueluti situla quadā perfunem demissa, uaporem ē mari attrahente, atq; illis omnibus ordine potum distribuente. Nam quanta sit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cognoscere.

Iam mihi specta per Iouem: num illorum decreta inter se consentiant, ac non magis longissimis dissita interuallis. Quandoquidem primū de ipso mūdo uaria est sententia: cum alijs & ingenitus, & nunquā interitus esse uideat. Rursum alijs, & opificem illius, & fabricā di modum eloqui sint ausi. Quos equidem cū primis admirabar: propterea quod cum deum quendā rerum omniū opificem praposuissent: non illud etiam adderent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci consisteret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortum, non possis uel tempus, uel locū imaginari. AMIC. Proxus audaces quosdam Menippe homines, ac prodigiorum autores mihi narras. MENIP. Quid autē, si iam audias uir optime, quæ differāt, & de Ideis, & de incorporeis: tum quæ de finito & infinito nugantur? Nam & his de rebus acriter inter se digladiant. Dum alijs sine circūscribunt uniuersum: alijs contra, finem illud nescire existimant. Quin insuper quidem ex istis complures esse mundos demonstrabant: damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorū disputarent. Rursum alius, nescio quis uir, haudquaquā amicus paci, bellum rerum omniū parentem esse censebat. Nam de dījs, quid iam attinet loqui? Cum his deus esset numerus: illi rursus, per canes, & anseres ac platanos deierarēt. Deinde alijs, reliquis omnibus dījs expulsis, uni soli rerū omniū imperiū tribuebant: ita ut mecum etiam animo discruciarer, cū

ciaret, cum tantam audire deorum inopiam. E diuerso alij liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis, hunc aliquē primum deum appellabant: his secundas aut tertias diuinitatis partes tribuebāt. Ad hæc, alij in corporeū quiddā & informe putabant esse numē. Alij corpus esse imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut putarent dijs esse curæ res mortalium: uerum erant nōnulli, qui eos omni cura liberātes, haud aliter atq; nos cōsueuimus ætate defectos, à ministris dimittere: nihilo aliusmodi eos inducunt, q̃p cuiusmodi in comœdijs induci solent satellitia. Iam alij superantes hæc omnia, ne esse quidē ullos omnino deos credebant: sed mundū nullo domino, nulloq; duce temere ferri sinebant. Atqui cum hæc audiebam, uerebar non habere fidem uiris altifremis, ac probe barbaris. Neq; tamen inueniebā, ad cuius dicta me uerterē: ut aliquā illorum sententiā nanciscerer irreprehensam, ac nequa q̃p ab alio subuersam. Itaq; planè tandem Homericum illud mihi usu ueniebat. Nam sæpenumero animus incitabat, ut huic alicui illorum crederem: sed me mens diuersa uetabat. In quibus omnibus cū perplexus hæsitarem: desperabā futurū, ut super his uerū aliquid in terris audirem: cæterum unica tantū uia, uni uersa dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in cælum ascenderem. Eius rei conficiendæ spem mihi præbuit primū ipsa cupiditas: deinde fabu-

larum scriptor Æsopus: qui aquilis ac scarabeis, interdum & chamelis cælum adiri potuisse demonstrat: uerū ut mihi ipsi alæ prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri posse uidebatur. Ceterū si uulturis, aut aquilæ alas induissem: nam has solas sufficere ad humani corporis modum: futurū forsitan, ut mihi succederet experientia. Itaq; correptis auibus, alteri dextrā alam, porro uulturi sinistrā amputaui: idq; admodum scite. Deinde quū obligassem, humerisq; loris ualidis accōmodassem: tum summis pennis ansas quasdam manibus inferendis addidissem: mei ipsius periculum faciebam: primū subsiliens, ac manibus interim subseruiēs, & anserum exemplo paulū adhuc à terra uolatu me sustollens, inter uolandum summis interim pedibus ingrediens. Postea quum res ex animi sententia succederet, iā audacius etiam experimentum aggrediebar: conscensaq; arce demissi meipm per præceps, atq; inde in ipm ferebar theatrū. Mox ubi nullo periculo deuolassem, sublimia iā & ardua cogitare cœpi: ac tollens me à Parnetho siue Hymetto, ad Geraneā usq; uolabam: Rursum inde ad Acrocorinthum subuolaui: deinde supra Pholoen & Erymanthū ad Taygetum usq;. Ergo quū tandē audax facinus satis essem meditatus: iamq; perfectus & altiuolus euasissem: nō amplius de pullis imitandis cogitabam: uerū conscenso Olympo, cibo quàm leuissimo pastus, inde recta in cælum tendere cœpi: initio quidem

tio quidem oborta oculorum uertigine ob profunditatem:& postea ferebam,& hoc quoque facile. Verū ubi am ipsi lunæ uicinus essem, plurimumque nubiū essem emensus:sentiebam me defatigatum,maxime in ala sinistra,nempe uulturina.Huc igitur diuertī, ac super eā insidens requiescebā:in terrā interim è sublimi respiciens:neque secus quā Homericus ille Iuppiter,nūc belacium Thracum regionem despiciēs, nūc Myforum, mox (silibuisset) Græciam, Persidē, Indiāque: ex quibus omnibus uaria quadam uoluptate perfundebar.

AMIC. Ergo ista quoque narrabis Menippe: ne ulla prorsus peregrinationis parte fraudemur:quin potius siquid obiter in itinere conspexisti,fac ut hoc quoque sciāmus.Nam ego sanè haud mediocria dicturum te expecto:de terræ forma,dēque omnib⁹ quæ in terra sunt:cuiusmodi tibi uisa sunt ex alto contemplāti. MENIP.

At tu quidem recte cōiectas Amice. Quamobrē quatenus licet,conscensa luna inter narrandum peregrināti comes esto,simulque mecum contemplare totam terræ speciem,habitūque. Atque initio quidem admodū pusillam quandā terram mihi uidere uidebar:multo,inquam,luna minorem:ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarem, ubinam essent illi montes, ac tantū mare:quod ni Rhodiorum colossus conspexissem,tum Phariā turrim: haud dubie prorsus ubinam esset terra,me prorsus latuisset:uerū ista quod sint sublimia,

limia, præq; cæteris eminentia, præterea oceanus paulatim ad solem resplendescens, indicabant terram esse id quod uidebam. Mox ubi fixius intenderem oculos, iam mihi omnis mortalium uita cœpit esse conspiciat: nō solum singulæ nationes atq; urbes: sed planè uidebam nauigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras: & ut summatim dicam,

Quicquid tellus educat alma.

AMIC. Ista quæ nunc dicis, haud quaquam sunt uerisimilia, ac secum pugnantia. Etenim quum paulo ante Menippe terrā requireres, propter ingens in medio interuallum in arctum contractam: adeo ut nisi colossus tibi fecisset indicium, forsitan aliud quiddam uidere te credidisses: qui repente factus lynceus, cuncta quæ sunt in terra, dignoscis: homines, feras, ac p̄p̄modum etiā culicū nidos. MENIP. Recte tu quidem admones: nā quod maxime dictū oportuit, id nescio quomodo præterij. Siquidem quum ipsam quidē terrā conspectam agnoscerem: cæterum reliqua non possem perspicere propter altitudinem: nimirū iam non pertingente oculorum acie, grauiter ea res me discruciabat, ac uehementer perplexum habebat. Ego quum ad hunc modum essem sollicitus, ac propemodū etiā lachrymarer: adest à tergo sapiens ille Empedodes, ea specie ut carbonarium quempiam esse diceres, cinere oppletus, atq; exustus. Hunc ego quum uidissem (dicendū est enim) non
nihil per-

nihil perturbabar, ratus dæmonē aliquē lunarē uidere me. At ille, Bono, inquit, es animo Menippe.

Nullū ego sum numē: qd me immortalibus æquas? Sum Empedodes ille physicus: etenim ubi me præcipitem in crateras iniecissem, fumus ab Aetna raptū huc subuexit. Itaq; nunc lunam incolo: æriuagus plerūq; ac rore uictito. Adsum autem hæsitantiam istam tibi adempturus: nā illud (ni fallor) male te habet, torquetque: quod non liceat tibi perspicue terram cernere. Bene ab te factum est, inquam, optime Empedodes: ubi primū deuolaro rursus in Græciam, tui memor sacrificabo tibi in fumario: atq; in Nouilunijs, ter ad lunā inhians uota faciam. Imo per Endymionem, inquit ille, haud huc accessi præmij gratia: sed affectio quardam mouit animū meū, quum te uiderem affectum molestia: uerum scis quid facies, quo perspicax fias? Nō per Iouem, inquā, nisi tu mihi forsitan caliginem amoueas ab oculis: nam in præsentia uideor non mediocriter lippire. Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Eteñ ut acutē uideas, id ipse tecum ē terra allatum habes penes te. Quid igitur est istud? inquā: neq; enim noui. An ignoras, inquit, te dextram aquilæ alam indutum esse? Scio inquā maxime, sed quid alæ cum oculo? Quoniam, inquit, aquila inter animantia cætera acutissimi uisus est: unde sola solem aduersum obtuetur: atq; ita demū est rex & ingenua aquila, si non cōiuentibus oculis aduersus radi-

sus radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me poenitet: qui non meis exemptis oculis aquili/ nos inseruerim, cum huc ascenderem. Nam nunc sanè dimidiatus aduenio, neq; omni ex parte satis regaliter adornatus: quin magis ad similis uideor nothis istis & abdicatis. Attamen in te est, inquit, ut protinus alterū oculum regalem habeas. Etenim si assurges, uel isq; co/ hibita uulturis ala, alteram solam mouere: iuxta ppor/ tionem alæ, dextro oculo cernes acute: quo minus alte/ ro cæcutias, nulla ratione succurri pōt: propterea quod ad partem pertineat deteriore. Mihi, inquam, satis est, si uel dextra ex parte aquilino more cernā. Nihilō em fuerit deterius: cum mihi nō raro uidisse uidear fabros altero oculo melius etiam ad regulam exæquantēs li/ gna. Hæc locutus simul ea faciebā, quæ præceperat Em/ pedodes: ille interim paulatim subducens sese, sensim in fumū euanuit. At simulatq; mouissem alam, ingens lumen mihi circūfulsit: adeo ut cuncta fierent in conspi/ cto, quæ hactenus latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, clare uidebā, & urbes, & homines: & quæ fiebāt: neq; solum ea quæ sub dio, uerum etiā quæ domi faci/ ebant, rati sese à nemine uideri. Ptolomæum uidi cū so/ rore rem habentē: Lysimacho struentē insidias filium: Antiochum Seleuci filium, noueræ Stratonicæ dancu/ lum innuentē: Thessalum Alexandrum ab uxore tolli ē medio: Antigonū filij uxorem adulterio stuprātem:

Attalo

Attalo uenenum porrigentem filium. Rursum ex altera parte Arfacen interficientē mulierculam: & Arbacē eunuchum gladium educentē in Arfacen. Porro Spartinus Medus ē conuiuio foras ptrahebatur à satellitibus, calice aureo in frontē impacto. Atq; his fermē cōsimilia tum in Libya, tum apud Scythas ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidētes, insidiantes, rapientes, peierantes, trepidantes: nonnullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidem negotia huiusmodi mihi spectaculū exhibebant. Cæterum quæ factitabant plebei, longe magis erant ridicula. Siquidem & inter hos uidebam Hermodorū Epicureum ob mille nummū peierantē: Agathodē Stoicum de mercede discipulū in ius uocantem: Clinia rhetorē ex Aesculapij fano phialam aureā suffurantem: Herophilum Cynicum in fornice dormientem. Quid enim alios cōmemorē: qui parietes perfoderent: qui lites agitabant: qui foenerabant: qui reposcerent? Nam uarium quoddam & undiq; mixtum erat spectaculū. AMIC.

Atqui recte facies Menippe, si ista quoq; retuleris. Cōsentaneū est enim te ex his non uulgarem cepisse uoluptatem. MENIP. Ne fieri quidē potest Amice, ut cuncta ordine recenseam: quum spectare modo ista fuerit difficillimū: uerum rerum fastigia eiusmodi fermē uidebantur, qualia refert Homerus in clypeo: ubi erāt cōuiuia, nuptiæq;. Altera ex parte iudicia, & conciones:

Rursum alia ex parte sacrificabat quispiam. In pximo uero conspiciebatur aliquis luctum agens. Porro quū ad Geticam respicerem, uidebam belligerantes Getas. Rursum ubi ad Scythas deflecterem, cernere erat errātes in plaustris. Mox ubi paululum in diuersam partē deflexissem oculum, spectabam agricolantes Ægyptios. Phoenix scortabatur: Cilix latrocinabatur: Lacon lorris cædebatur: Atheniensis causas agebat. Hæc omnia quum eodem tempore gererent: cogita nūc cuiusmodi uisa fuerit rerum confusio. Non aliter, quā si quis pducatur multos saltatores, uel potius multas choreas: deinde præcipiat, ut omisso concentu propriam quisq; cantionē canat: Deinde si certatim canat unusquisq;, & peculiarem suum cantū absolueret studeat, uocisq; magnitudine uicinum superare contendat: cogita tecum per Iouē, cuiusmodi futurus sit eiusmodi cantus. AMICVS. Modis omnibus Menippe ridiculus ac confusus. MENIPPVS. Atqui Amice, hoc genus sunt oēs qui in terris choreas agunt: omnisq; mortalium uita ex huiusmodi constat discrepantia: quippe qui nō modo sonent absone: uerum & ornatu sint dissimili, diuersaq; moueant: neq; quicq; idem cogitent: donec choreas omnes è scēna exigat, negās diutius choreas ducere oportere. Id ubi factum est, iam omnes sunt inter se similes: taciti, nec amplius confusam illam, & incōpositam canentes cantionem. Verum in uario ipso ac multiformi

riformi Theatro, uidelicet ridicula erant quæ gerebant
 omnia: præcipue uero mihi risum mouebant ij, qui de
 agrorum finibus contendebāt: quicq̃ sibi placerēt hoc
 nomine, quod Sicyoniū agrum colerent: aut quod Ma
 rathonis eam partem haberēt, quæ est iuxta Oenoen:
 aut quod in Acarnania iugerum mille possiderent. Cū
 uniuerſa Græcia, quemadmodum id temporis mihi ē
 ſublimi deſpicientruiuidebatur, quatuor digitorum ſpa
 cium habere uideretur. Attica, niſi fallor, proportionē,
 minima pars erat. Itaq̃ perſpexi quid eſſet reliquum:
 quod diuitibus iſtis animos tolleret. Etenim is qui in
 ter hos cōplurimū agri poſſidebat, uix unam ex Epicu
 reis atomis colere mihi uidebatur. Cæterum ubi ad Pe
 lopōneſum flexiſſem oculos: deinde terram Cynofuræ
 ſubiectam aſpexiſſem: ueniebat in mentem, pro quātu
 la regione, quæ nihilo eſſet latior lente Aegyptia, tam
 ingens Argiuorum ac Lacedæmoniorū multitudo ce
 cidifſet uno die. Porro ſi quē conſpexiſſem auro ſuper
 bientem: quod annulos haberet octo, phialas quatu
 or: magnopere ridebam & hunc. Nam Pangæum uni
 uerſum, unā cum iſtis metallis, uix erat magnitudine
 micæ. AMICVS. O te felicem Menippe: qui tam nouū
 ſpectaris ſpectaculum. Sed age dic mihi per Iouem, ci
 uitates atq̃ homines iſſi, quanti uidebant, ex alto con
 templanti? MENIPPVS. Equidem arbitror te ſæpenu
 mero formicarum concionē uidifſe: Aliquas in orbem

obambulantes: nōnullas exeuntes: rursum has in ciuitatem redeuntes. Atq; hæc quidem fimum exportat: hæc alicūde raptam fabæ tunicā, aut dimidiatū frumēti granū currens apportat. Consentaneū est autem pro ratione uitæ formicarum, esse apud illas & ædium fabros, & cōcionatores, & magistratus, & musicos, & philosophos. Sed urbes sanè cum ipsis uiris, formicarū nidis maxime uidebant̃ adsimiles. Quod si tibi uidetur humiliter exemplū, uiros cum formicarū republica cōferre: uetustas Thessalorum fabulas specta. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellicosissimam, è formicis uiros natos esse. Iam posteaq; satis spectassem om̃ia, satisq; risissem, excussi meipsum, subuolaui,

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes.

Nondū stadiū ascenderā, cum Luna, foeminea sonans uoce, Menippe inquit, ita tibi contingant quæ optas. In serui mihi in re quapiam apud Iouem. Dic inquā: neq; enim erit molestum: nisi si quid oneris sit portandum. Nūcium, inquit, quendam haud grauem, ac petitionē meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa, & intoleranda ab istis philosophis audiens. Quibus præterea nihil est negocij, nisi ut curiosi res meas exquiscant: quæ sim, quanta sim: & quam ob causam dissecer, dimidiataq; fiam: curq; utrinq; gibbosa uidear. Tum hi me dicunt inhabitari: illi speculi ritu, supra mare suspensam esse. Alij rursus, quod quisq; secum excogitarint,

gitarint, hoc mihi tribuunt, Postremo, ipsum quoque lumen aiunt mihi & furtiuum esse, & adulterinū: quodque superne à sole proficiscatur: neque finem faciunt: etiam cum hoc qui mihi frater est, committere me, & factionem inter nos serere conantes. Neque satis erat illis, quæ de ipso dixerunt sole, saxum esse illum, & massam candentem. Et tamen quæ multarum rerum illis sum conscia: quas noctu patrant, turpissimas & execrandas: cum interdum tetrici sint, & aspectu uirili, habituque graues, & imperitorum oculos in se coniectos habentes. Atque ego cum ista uideam, sileo tamē. Neque enim decorum arbitror, retegere atque in lucem efferre nocturnas illas diatribas: & quam quisque in operto uiuat uitā. Quinetiam si quæ conspicerem adulterantē, aut furantē, aut aliud facinus quæ maxime nocturnum audentē: continuo contracta nube tegebam: ne uulgo ostenderē, uiros senes, ea gerētes, quæ neque barbæ prolixæ, neque uirtutis professioni essent decora. At istis pro nihilo est oratione me discerpere, modisque oibus contumelia afficere. Adeo ut, testis est mihi nox ipsa, sapius in animo habuerim, quæ possem hinc longissime demigrare quopiam: ubi liceret curiosam istorum linguam effugere. Hæc igitur memineris, ut Ioui renūcies: simulque illud addas, ne fieri quidem posse, ut hoc in loco durem: nisi physicos illos comminuat: dialecticis os occludat: Stoam demoliatur: Academicam exurat: quæ in Peripato habentur: diatribis finem impos-

nem imponat. Siquidem ad hunc deniq; modū fiet, ut mihi paretur quies, desinantq; me quotidie cōmetiri. Fient, inquam, quæ mādās: simulq; recta ad ipsum cælum tendebam.

Nulli ubi cōparent hominū me bouū me labores. Etenim paulo post ipsa etiā Luna mihi perpusilla uidebatur ē sublimi. Tandem & terram obtexerat. Porro relicto ad dextram sole, per ipsas uolans stellas, tertio die ad cælum perueni. Ac primū quidem mihi uisum est, protinus ita ut eram, introire: ratus facile fieri posse ut fallerem: quippe dimidia mei parte aquila. Porro aquilam sciebam iam olim esse Ioui familiarem. Post apud me perpendebam illos q̄primum deprehensuros esse me: qui alteram alam uulturinam indutus essem. Quapropter optimum factu ratus, nō temere uenire in periculum, adiens pulsaui fores. At Mercurius audito pulsu, ac nomen percontatus meū, festinato abiit. Ioui renuntiaturus. Nec multo post, intro sum accersitus, magnopere pauitans ac tremēs. Offendōq; deos omnes pariter confidentes: nec hos absq; solitudine. Nonnihil enim animos illorū turbabat nouus & inopinatus aduentus meus. Et quantū antea, nunq̄ expectabant futurum, ut mortales omnes mox aduenirent, ad eundem modum alati. Porro Iuppiter, admodum terribili uultu, toruōq; & Titanico me obtuens, inquit: Quis nā es, & unde uenis? ubi nam urbs tibi: quiue parentes? Hoc ubi

Hoc ubi audissem, ppemodū metu sum exanimatus. Atamen constitui stupidus, præq; uocis magnitudine attonitus. Aliquāto post ad me reuersus, omnia dilucide exposui, ab ipso exorsus capite: Quemadmodū cōcupissem sublimia illa cognoscere: Quemadmodū accessissem ad philosophos: quemadmodū pugnātia loquentes audissem: Quemadmodum desperassem, distractus illorum dictis: Deinde meū inuentum, tum alas, reliquaq; omnia, usq; ad ipsum cælum. Post omnia addidi, quæ Luna mandarāt. Itaq; ridens Iuppiter ex porrectis aliquantū supercilijs: Quid dicas, inquit, de Zeto & Ephialto: cum ausus sit & Menippus in cælum ascendere: At in præsentia quidem, te ad hospitij consuetudinem inuitamus. Cras, inquit, super his quorum gratia huc aduenisti, dato respōso dimittemus: simulq; cum dicto surgens, ibat ad eam cæli partē, unde maxime omnia poterant exaudiri. Iam enim tempus erat, ut uotis audiendis consideret. Atq; interim inter eundem, percōtabatur me super his negocijs, quæ essent in terra: ac primum quidē illa: Quanti nunc uenit triticum in Græcia: Et num superior hyems grauius uos tetigit: Et num holera egent hymbre copiosiore. Sub hac rogabat: nūquis adhuc fuisset è Phidiæ genere: Et quā ob causam Athenienses tot annos Iouialia intermisissent: & num in animo haberent Olympiū suū absolueret: Et num essent comprehensi, qui templū Dodo-

naum sacrilegio spoliassent. Ad ea cum respondissem: Dic mihi (inquit) Menippe: de me uero quā habēt homines opinionē? Quam, inquam, o here, nisi maxime piam? nimirum omnium deorum regem esse te. Ludis tu quidem, inquit. Caterum ego contentione illorum probe noui: etiam si nihil fateare. Siquidem fuit olim tempus, cū illis & uates esse uiderer, & medicus. In summa, unus eram omnia. Tum Iouis plenae erant, & uiae omnes, simul & mortalium conciones. Pisa ac Dodona splendidae erant, ac conspiciendae omnibus. Porro praefumo sacrorum, nec attollere oculos mihi licebat. Verū posteaquē Apollo apud Delphos constituit oraculum: Aesculapius medicinae officinam Pergami: simul atque Bendidiū natum est in Thracia: Anubis templum in Aegypto: Dianae apud Ephesios: ad ista quidem concurrunt omnes: solēnes conuentus celebrāt: Hecatombas offerunt: mihi uero tanquā atate defecto, abūde magnū honorē habuisse se putant: si solido quinquēnio sacrificarint in Olympia. Proinde uideas aras meas frigidiores, quā sint uel Platonis leges, uel Chrysippi syllogismi. Huiusmodi quāpiam confabulati, in eum penitus locum, ubi confessus erat ad exaudienda uota. Erant autē ordine sitae fenestrae, cuiusmodi sunt ora puteorū, habentes opercula: iuxta unamquāque sella posita erat aurea. Itaque Iuppiter cum ad primam assedisset, detracto operculo, praebuit sese petentibus. Optabant autem

bant autem ex omni undiq; terra, diuersa, uariâq;. Nâ ipse quoq; admotis pariter auribus, simul audiebâ uota. Erant autem huiusmodi. O Iuppiter, cōtingat mihi regnum. O Iuppiter, cōtingat cepas & allia mihi prouenire. O Iuppiter, utinam pater mihi breui moriatur. Rursus alius aliquis dicit: Utinam existā hæres uxoris. Utinam nemo resciscat me struxisse insidias fratri. Contingat mihi uincere litem, coronari Olympia. Porro ex his qui nauigabant, hic optabat ut spiraret Boreas, ille ut Notus: Agricola optabat pluuiam, contra fullo solem. At Iuppiter audiens, & singula uota diligēter expendens, non omnibus pollicebatur.

Verum hoc cōcessit Saturnius, abnuuit illud.

Nam iusta uota per os fenestæ sursum admittebat, admissa ad dextram statuens. Rursus iniqua remittebat irrita, flatu deorsum redigens: ne possint ad cælum accedere. Super uno quodam uoto uidebam illū etiā ambigentem. Etenim cum essent duo, qui diuersa peterent: æquales uictimas pollicitātes: nō inueniebat utri potius annueret. Itaq; iam Academicon illud illi accidebat, ut nihil statuere posset. Verū exemplo Pyrrhonis suspensus hærebat etiam, ac cōsiderabat. Porro cū iam satis uota proponētibus dedisset operam: ad proximam digressus sellam, & ad secundā fenestram: pro pro capite fœdera feriētibus, ac iurantibus dabat operā. Vbi his quoq; responsum esset, ac Hermodorū Epicu-

reum fulmine cōminuisset : ad proximam deinde sella
 sese transtulit, de diuinationibus omnibus & augurijs
 auditurus. Hinc ad sacrificiorū fenestram transijt per
 quod fumus ascendens, denunciabat Ioui nomen uni
 us cuiusq; qui rem diuinā faceret. Rursum omissis his,
 uentis & horis mandabat, quæ facere deberent. Hodie
 apud Scythas pluito : apud Libyes fulgurato : apud
 Græcos ningito. At tu Borea spira in Lydia. Tu Note
 quiesce. Zephyrus Adriani undas concitet. Tū in Cap
 padociā grandinis mille modij dispergant. Tandem
 omnibus fermè ordinatis, discedebamus in eū locū ubi
 cōpotant dij. Iam enim coenæ tempus erat. Mēq; Mer
 curius arreptum iussit accumbere iuxta Panem, & Co
 rybætes, & Artim, ac Sabarium: inquilinos istos & an
 cipites deos. Interea panem exhibebat Ceres: Bacchus
 uinum: Hercules carnes: Myrtum Venus: Neptunus
 Menides: simul interim & ambrosiam & nectar furtim
 degustabam. Nam optimus ille Ganymedes, ut est ho
 minum amans, si quando conspexisset Iouem auertere
 oculos, nectaris cyathum unum, nōnunq; etiam duos
 mihi infundebat. Dij uero, quemadmodū alicubi dixit
 Homerus, & ipse opinor, ut ego illic cōspicatus, neq; fru
 mentum edunt, neq; potant nigrantia uina: uerum am
 brosiā apponūt, & nectare inebriant; præcipue uero
 gaudent uesci sacrificiorum fumo, unā cum ipso nide
 re: subuolante ad hæc sanguine uictimarum: quæ sacri
 ficantes

ficātes aris infundūt. Caterū inter cœnandū, & Apol-
lo cithara canebat, & Silenus Cordacē saltabat, & Mus-
æ surgentes in mediū, tum Hesiodi Theogonias no-
bis canebant: tum primā ex Pindaricis hymnis odam:
deinde omniū saturi requieuiimus, quo quisq; federa-
mus loco, satis uuidi potu:

At reliqui noctem diuicq; hominesq; per omnem
Dormibant: me nequaq; sopor altus habebat.
Verum mecū animo uersabam cū alia permulta, tum
illa præcipue: qui fieret, ut Apollini tanto iam tempore
non proueniret barba: aut quo pacto nasceretur nix in
cælo, quum sol semper adesset, unacq; conuiuium agita-
ret. Ac tum quidem pusillum obdormi; mane uero sur-
gens Iuppiter, iussit indici concionē: mox quū adessent
omnes, sic sariet insit: Vti uos conuocarem, in causa fuit
hospes hic, qui heri aduenit: uerum quum alioqui iam
olim mihi fuerit animus cōmunicare uobiscum de phi-
losophis, maximeq; uero à luna, hisq; de quibus illa
queritur cōmotus: statui haudquaq; diutius proroga-
re consulationē. Est enim hominum genus, quod non
ita pridem in uita fluitare cœpit, iners, contentiosum,
gloriæ auidū, iracundū, gulæ studiosum, stultū, fastuo-
sum, contumeliosum: & ut uerbis Ho mericis dicam,

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi, ac uarijs rationū labyrinthis
excogitatis, alij sese Stoicos appellāt: Academicos alij:

u 3 alij Epi

alij Epicureos: alij Peripateticos: alij itē uocabulis, his multo magis ridiculis. Deinde ubi uenerandū illud uirtutis nomen induerint: tum adductis in altum supercilij, promissaq; barba, fucato habitu obambulant, detestandos mores secum circūferentes: simillimi nimirū istis Tragoediarū histrionibus: quibus si personas, stolamq; illam auro sparsam detraxeris: quod superest, id ridiculum est: nempe homnuculus septem denarijs ad agonem conductus. Atqui huiusmodi quum sint, mortales quidem uniuerfos aspernant: de dijs uero absurda prædicant: contractisq; cœtib; adolescentulorum, quos nihil negocij sit fallere, nobilem illā uirtutē ostentant: & uerborum ambiguitates docēt: atq; apud discipulos temperantiā semper ac modestiam laudāt: opes ac uoluptatē execrantur: cæterum ubi soli & apud sese esse cœperint: quid attinet dicere, quantopere sese ingurgitēt: q̃ immodici sint ad Venerē: quemadmodū aut etiā assium sordes oblingant: Iam illud est omnium grauissimū: quod cum ipsi nihil agant, neq; publicum, neq; priuatum: sed inutiles ac superuacanei desideāt:

Nusq; in consilijs, nusq; numerent in armis.

Tamen reliquos accusant: ac uirulentis quibusdam dictis cōgerentes, neq; non maledicta quædam meditati, obiurgant: proximisq; conuitiantur. Adeo ut is inter hos primas tenere uideat, qui damosissimus sit, & impudentissimus, & ad maledicendum audacissimus. At

sanè

sanè si quis istum sine fine ista facientem, uociferantē,
 & ceteros incusantem percontetur, ad hunc modum:
 Tu uero quid tandē facis? Aut quid per deos dicemus
 te ad uitam conferre? Nimirum respondebit, si modo
 recta uerāq; fatēri uolet, hoc modo: Nauigare quidem,
 aut agros colere, aut militare, aut artem aliquā aggre-
 di, superuacaneum mihi uidetur. Ceterū damo, squa-
 leo, frigida lauo: incalceatus per hyemē obambulo: ac
 ueluti Momus ille, quæ ab alijs gerunt, calumnior. Ac
 si quis diuitum sumptuosius opsonarit, aut amicā ha-
 beat: id exquiro, atq; indignor. Quod si amicorū quis-
 piam aut sodalium, morbo decumbat, curāq; & obse-
 quio egeat: id ignoro. Hoc genus sunt nobis odiū hæ-
 peudes. Iam uero qui ex his uocantur Epicurei, uehe-
 menter sunt etiam contumeliosi: neq; mediocriter nos
 mordent: affirmantes neq; dijs esse curæ res mortaliū,
 neq; omnino cōsiderari à nobis quid apud illos agat.
 Quasobres tempus est, ut de his cōsultemus: ppter ea
 quod si semel ualeant hæc persuadere ijs, qui sunt in ui-
 ta, nō mediocriter esurietis. Quis enim post uobis rem
 diuinam faciat, cum nihil inde expectet emolumentū?
 Nam de quibus Luna hos accusat, omnes audistis he-
 ri narrantem hospitem. Super his consultate, quæ pari-
 ter & hominibus sint cōutilissima, & nobis cōminime
 periculosa. Hæc locuto Ioue, frequens adfremebar con-
 cio: mox damatū est ab omnibus: effulmina, exure, cō-
 minue: in

minues in barathrum, in tartarum: uti gigantes. At Iupiter rursus in dicto silentio, sicut ista, inquit, quemadmodum uultis. Omnes cōminuentur cum ipsa sua dialectica. Quantū in praesentia sanē fas non est punire quentū. Est enī Hieromenia, sicuti nostis, quatuor horum mēses. Iamq; inducias promulgaui. Itaq; proximo anno, incunte uere, mali male perdentur formidādo fulmine.

Sic ait, atq; supercilijs pater annuit atris.

Porro de Menippo haec mihi uidentur, inquit: ut addeptis illi alis, nequando denuo redeat, à Mercurio deferatur hodie in terram. Haec locutus dimisit coetum. Me uero Cyllenius dextra aure suspensum, heri circiter uesperam deposuit in Ceramico. Audisti omnia: omnia in qua Amice, quae è caelo mecum adfero. Quare ab eo tam eadem haec renunciaturus philosophis in Pœcis inambulantibus.

ICAROMENIPPI FINIS,

DES: ERASMO RO-

TERODAMO IN-

TERPRETE.

REVERENDO PA

TRI AC DOMINO, D. RICARDO EPISCO
PO VVINTOVIENSI, ERASMVVS ROTE

RODAMV8. S. PA. D.

PRISCORVM usq; sæculis mos hic
in hæc nostra tempora deductus est
amplissime paterut calēdis Ianuarijs
principe ineuntis anni die, munuscu-
la quæpiam missitentur: quæ nescio
quid lætioris ominis afferre credunt:

tum ips ad quos abeunt: tum illis ad quos redeunt. Itaq;
quum ego dispicerē ecquid tandē muneris à nobis iret
ad tantū patronū, ad tam potentē amicū: neq; quicq;
in mea reperirem supellectile, præter meras chartulas:
profecto chartaceam strenā mittere sum coactus: q̃q;
quid aliud potius mitti conueniebat ab homine studi-
oso, ad Præsulem omnibus quidē fortunæ muneribus
magnificentissime cumulatum: sed qui uirtutem, uirtu-
tisq; comites, honestas literas, infinitis calculis antepo-
nat: quicq; tanq; contemptim, penēq; dixerim inuitus
fortunæ dona admittat: cōtra animi bonis quū sit opu-
lentissimus, tamen semper magis ac magis cupiat dite-
scere. Porro nostrū hoc munusculum: si nulla alia licet:
saltem Terentiani Parmenonis exemplo, hoc nomine
cōmendabimus: quod non ex Æthiopia, uerum è Sa-

x mofata

mosata usq; Commagenorum urbe sit profectum. Est autē dialogus Luciani: cui titulus Toxaris, siue de amicitia: quem nos paucis hisce diebus latinū fecimus. Qui quidem (uti spero) nō omnino futurus est ingratus tuæ excellentiæ: uel ob id, quod amicitia prædicat: rem adeo sanctam, ut barbarissimis etiā nationibus olim fuerit ueneranda: Nunc Christianis usq; adeo in desuetudinem abiit: ut non dicam uestigia, sed ne nomē quidem ipsum extet: quū nihil aliud sit Christianismus, quā uera, perfecta q; amicitia: quā cōmori Christo: quā uiuere in Christo: quā unum corpus, una anima esse cum Christo: hominum inter ipsos talis quædam communio, qualis est membrorum inter se corporis. Neq; minus tamē iucundus, quā frugifer futurus est: si quis modo decorum obseruet, quod in personis situm est. Nam Mnesippi Græci sermo, quā totus Græcanicū quiddam sapit: comis, facetus, festiuus: contra Toxaridis Scythæ oratio, quā tota Scythicum quiddam spirat: simplex, incondita, aspera, sædula, seria, fortis. Quin etiam dictionis discrimē, quasi q; diuersum filum à Luciano de industria affectatum, pro nostra uirili referre curauimus. Hanc igitur qualēcunq; diētuli tui strenulā amplissime Præsul, felicibus auspicijs accipe. Et Erasmiū sicuti iam pridem facis, amare, ornare, iuuare perge.

Vale Londini, Calendis Ianuarijs, M. D. V̄I.

Toxaris

TOXARIS SIVE

AMICITIA, DIALOGVS LVCIANI,

DES. ERASMO ROTERODA

MO INTERPRETE.

Interlocutores. MNESIPPVS GRAECVS.

TOXARIS SCYTHA.

MNESIPPVS.

VID AIS Toxaris? Sacrificatis Orestis ac Pyladi uos Scythæ: deosq; esse illos creditis? TOXARIS. Sacrificamus Mnesippe: sacrificamus inquam: haud tamen deos esse arbitrati, sed uiros bonos. MNES. An uero mos apud uos, etiam bonis uiris

posteaq; uita defuncti sint, pinde ut dijs sacra facere? TOXA. Non istuc modo: uerum eosdem festis diebus ac celebribus cōuentibus honoramus. MNES. Quid captautes aut sperantes ab illis? Neq; enim quo beneuolentiam illorum concilietis, ob id rem diuinam illis facitis, quū iā sint mortui. TOXA. Nihil officiat fortassis, si & eos qui mortui sunt, propitios haberemus: q̄q̄ nō ob id tantū hæc facimus: quin magis existimamus nos

x 2 rem

rem uehementer conducibilem: & his qui in uita sunt esse facturos: si præstantiū uirorum memoriā celebre-
mus: honoremq; habeamus ijs, qui uita defuncti sunt. Siquidem hac ratione futurum arbitramur: ut multi apud nos illorum similes euadere cupiant. MNES. Ista quidem recte iudicatis: at Pyladem atq; Orestem quo nomine potissimū suspexistis, ut dijs eos æquaueritis: idq; adeo, quum hospites uobis essent: uel, quod grauius, hostes. Quippe posteaq; naufragio eiectioni ab ijs, qui tum Scythiam incolebant, essent cōprehensi, abdu-
ctiq; ut Dianæ immolarentur: adorti carcerarios: neq; non oppressis excubijs, & regem trucidarunt: & assum-
pta sacerdote, quin ipsa quoq; Diana sublata, nauigio se se proripuerūt, irrita publica Scytharum lege. Quod si ob istiusmodi facta honorem habetis uiris: facile asse-
cuti fueritis, ut multos illorum similes reddatis. Iamq; ipsi ab hoc die usq; ad prisca illa respicite: num uobis ex-
pedierit multos in Scythiā Orestes ac Pylades appelle-
re. Nam mihi quidem isto pacto mox futurū uidetur, ut religionis ac deorum expertes reddamini: dijs qui re-
liqui sunt, ad eūdem modum è regione uestra in exiliū ablegatis: postea, opinor, deorum omnium uice uiros, qui illos eiectionem uenerant, diuinitate donabitis: & qui sacrilegi in uos fuerūt, ijs tanq; dijs sacrificabitis. Quod si nequaq; horum gratia Orestem ac Pyladem colitis, sed aliud quippiā Toxaris in uos beneficij contulerūt:
qua

qua gratia quū olim nō esse deos iudicaueritis: nūc è regione, sacra illis faciētes, deos esse decreuistis: Et qui tū parū aberant ut uictimæ fierent: ijs nūc uictimas offer-
tis: Enimuero ridicula uideantur ista: & quum his quæ quondam statueratis pugnantiā. ΤΟΧΑ. Et ista quidē Mnesippe prædara sunt uirorū illorum facinora, quæ cōmemorasti: uidelicet duo cum essent, tam ingentē ausum audere: ut tam procul à sua patria profecti, mare transmitterent: Græcis ad id usq; temporis intactum: nisi solis ijs, qui Argo in Colchidem traiecerunt exercitum: nihil expauefacti: neq; fabulas, quæ de illo feruntur: neq; appellationē ueriti, quod inhospitum uocaretur: uidelicet, opinor, quod feræ undiq; gētes accolerēt. Deinde quū iam capti essent, usq; adeo strenue sese gesserint: neq; sat habuerint, si tantū incolumes euaderēt: nisi & à rege acceptam contumeliā ulti, & Diana sublatā abnauigassent. Quid? An nō admirāda hæc: & quæ diuino quodā honore digna iudicent, quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt? Quancp non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. ΜΝΕΣ. Atqui iam dices: quidnā præter ista suspiciendum patrarint, atq; diuinum? Nam quantū ad nauigationem & peregrinationē attinet: non paucos profecto diuiniore istis ostēdero negotiatores: atq; inter hos præcipuos Phœnices: qui non in Pontum, neq; ad Mæotiden usq; aut Bosphorū tantum enauigāt: uerū

x 3 quaquā

quaqua uersus, Gracū ac Barbarū mare permetiūtur:
Hi siquidem oēm oram, & omne litus (ut ita dixerim)
perscrutati in annos singulos, extremo demū autūno
in suam patriam reuertuntur: quos scilicet ad eandē ra-
tionem pro dijs habeto: idq; etiamsi complures illorū
caupones ac falsamētarios esse reperies. TOXA. Audi
nunc, o uir admirāde, consyderāq; quanto nos, qui bar-
bari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus.
Siquidem in Argo atq; Mycenis ne sepulchrū quidem
ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis: apud nos
uero & templū ostenditur, ambobus illis cōmuniter sa-
crum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offeruntur: reli-
quusq; omnis honos. Porro quod hospites erant, non
Scythæ: id uero nihil obstat, quo minus boni uiri iudi-
centur: neq; enim perpēdimus cuiates sint uiri honesti
ac probi: neq; inuidemus, si cū amici nō fuerint, res egre-
gias gesserunt. Quin magis admirantes ea quæ patra-
runt, ab ipsis factis domesticos ac nostrates illos duci-
mus. Quod autē potissimū stupentes in illis uiris efferi-
mus, illud est: quod nobis uisi sunt amici inter sese lōge
optimi extitisse: atq; alijs exemplo fuisse, quasiq; legem
statuisse, quemadmodum oportet amicos omnē inter
se cōmunicare fortunam, curariq; à Scythis: qui quidē
essent præstantissimi. Itaq; quæcunq; alter cū altero, uel
alter pro altero tulit: ea maiores nostri descripta in co-
lumna ærea reposuerunt in templo Orestis: ac leges sta-
tuerunt

uerunt, ut ea colūna prima esset institutio disciplinæq;
 liberis suis: si meminissent, quæ in illa essent adscripta,
 Itaq; penè patris quisq; sui nomen citius obliuisceret,
 q̃ res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin & in
 porticu templi eadem quæcūq; in columna notātur, pri
 scorum picturis adumbrata uisuntur. Nempe Orestes
 unā cum amico nauigās, deinde fracta inter abruptas
 cautes ipsoꝝ naue comprehensus, & ad uictimā ador
 natus: iamq; Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uero in
 altero pariete idem iam uinculis exutus depictus est, ac
 Thoanem occidens, multosq; ex Scythis alios. Postre
 mo soluētes, abducta Iphigenia ac dea. Porro Scythæ
 frustra scapham adoriuntur iam nantem: hærentes gu
 bernaculis, ac conscendere conantes. Deinde re frustra
 tentata: alij quidem ex eis faucij: alij uero eius rei metu
 compulsi: natatu semet in solum recipiūt: ubi uel maxi
 me liceat perspicere, quantā alter in alterum beneuolen
 tiam præstiterit in conflictu cum Scythis. Fecit enim pi
 ctor utrūq; de hostibus in semet ruentibus securū: pro
 pellentem autem eos, qui in alterū feruntur, ac præ illo
 iaculis occurrere conantem: pro nihilōq; ducētem, si in
 tereat ipse: modo seruet amicum: uel suo ipsius corpore
 præueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam ue
 ro tantam illorū beneuolentiā, atq; in rebus tristibus
 cōmunio nem, fidem, humanitatem, ueritatem: deniq;
 constantiam alterius in alterū amoris: hæc haudquaq;
 humana

humana putauimus esse: uerum animi cuiusdam præstantioris, quæ pro more uulgarium istorum mortaliū: qui donec secundis uentis nauigatur, amicis indignantur: nisi ex æquo participes fiant rerum latorum: quod si uel paululum eis uenti reflare cœperint, aufugiūt: solos in periculis deferentes. Enimuero ut & illud noueris: nihil amicitia melius arbitratur Scythæ: neque est in quo Scythæ magis gloriatur, quæ in adiutadis amicis, comunicandisq; rebus acerbis: quæadmodum neque probrum apud nos maius ullum, quæ amicitie desertore uideri. Has ob res Orestem ac Pyladem ueneramus, quod præstantes extiterint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicitia præcellentes: id quod nos omnium maxime admiramur. Appellationem quoque ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur: quod quidem nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat, dei amicitie præsides. MNES. Hui Toxaris: profecto non arcu modo ualuerunt Scythæ, bellicisq; in rebus cæteris antecelluerunt: uerum uidentur & ad orandum, persuadendumq; omnium aptissimi; unde mihi quum dudum secus uideretur, nunc eidem merito fecisse uidemini: qui sic Orestem ac Pyladem in deorum numerum retuleritis. Verum illud me fugerat uir optime, quod pictor quoque bonus esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quæ sunt in Orestis templo: picturas, pugnamq; uirorum, altericq; per altero suscepta uulnera. Tametsi non putaram amicitiam usque adeo cultam

cultam fuisse quondā apud Scythas: magis autē quod barbari essent, atq; agrestes: similitudine quē ira, rabieq; perpetuo cōmitti: amicitia uero, ne in familiarissimos quidem exercere solitos: idēq; coniiciens, quum ex alijs quæ de illis audimus: tum ex hoc, quod progenitores suos uita defunctos deuorāt. TOXA. An nos Græcis quū alijs in rebus, tum in his quæ ad parentū attinent cultum, sanctiores, magisq; pī simus, in præsentiarum haudquaquē contenderim. Quod autē nostrates amici longe fideliores sint amicis Græcis: quodq; amicitia ratio maior apud nos, q̄ apud uos: haud difficile fuerit docere. Ac p̄ deos Græcorū, ne tibi molestū sit audire: si quæ p̄spexi dixerō, multū iā tēporis apud uos uersatus: uos em̄ mihi uidemini præclarius cæteris de amicitia uerba posse facere: uim uero factaq; illi⁹, adeo nō solum p̄ sermonū dignitate non exercere: ut sat uobis sit prædicare eā: & quātū sit bonū, ostēdere. At ubi usu uenit: deficientes à sermonibus, nescio q̄modo è medio negotio aufugitis. Cæterū quū Tragœdi in scenā p̄gressi, istiusmodi amicitias uobis representāt: pleriq; laudatis atq; applauditis: ac pro se mutuo periditātibus illis illa drymat̄is: ipsi uero nihil dignū laude p̄ amicis præstare audetis. Quin siquādo forte accadat, ut egeat amicus: ibi p̄tinus nō secus atq; insomnia, procul auolātes euanescunt uobis multæ illæ tragœdiæ: uosq; similes relinquunt inanibus istis, ac mutis personis: quæ diducto ri-

y ctu.

Et tu, atq; immane hiantes: ne minimū quidē loquūtur.
At nos ediuerso, quo sumus in dicendo de amicitia po-
steriores, hoc in præstanda ea præcedimus. Quare si
uidetur, ita in præsentiarū agamus: priscos illos amicos
ualere sinamus: si quos uel nos, uel uos ex his, qui olim
fuere, recensere ualemus: quādo ista quidem parte uos
nimium superaueritis, compluribus ac grauib; ad-
ductis testibus: nepe Poetis, q; Achillis & Patrocli ami-
ciā, tum Thesei Perithoiq; neq; nō aliorū necessitudi-
nem, pulcherrimis uersibus carminib; cōtexuerūt.
Quin paucos quosdā in mediū adferamus, ex his, q; no-
stra ipsorum memoria fuerint: atq; eorū res gestas ex-
ponamus: Ego quidem Scythicas, tu uero Græcanicas.
Et in his uiter superarit: melioraq; produxerit amicorū
exemplis & uictor esto: ac suam ipsius uictoriam pro-
mulgato: tanq; qui pulcherrimū honestissimūq; cer-
tamen decertarit: adeo ut ego quidē non paulo malim
mihi in singulari uicto certamine dextram amputari:
(nam ea est apud Scythas uicto pœna) q; in amicitia
quopiā inferior iudicari: præsertim Græco, ipse Scythas
quū sim. MNES. Quāq; est haud mediocris negocij,
cum uiro, ita ut tu es, bellatore, singulari certamine con-
gredi: tum admodum instructo missilibus ac penetrabi-
bus narrationibus: haud tamē usq; adeo ignauiter, tam
cito uniuersam deferens Græciam, tibi cesserō. Etenim
uehementer absurdum fuerit: quū duo illi tantum uice
runt

rint Scytharū, quantū fuisse declarāt tum fabulæ, tū ue-
 tustæ uestræ picturæ, quas pauloante scite admodū re-
 præsentabas: Græcos omnis tot nationes, tot ciuitates,
 nullo defendente uinci abs te. Nam istuc si fiat: non de-
 xtram, quemadmodū apud uos solet, sed linguā execa-
 ri conueniat. Sed utrum spectare nos oportet: numerū
 nē eorū, quæ amice quis gesserit: an magis quo plures
 alteruter amicos referre poterit, hoc uictoria dignior ui-
 debitur. TOXA. Nequaquā: imo nō multitudine uis ho-
 rum spectetur: uerum si quæ tu narrabis facta, his quæ
 narrabo, uideantur præstantiora, magisq; penetratīa:
 tum nimirū etiam si numero paria sint opportuniōra,
 magisq; letalia mihi faciēt uulnera: Ac penē memet ad
 ictus accōmodabo. MNES. Probe loqueris. Statuamus,
 igit̃ quot erūt satis. TOXA. Mihi quidē satis fore uide-
 tur, si uterq; quinq; narret exēpla. MNES. Itidem mihi
 uidetur: ac prior dīcto: uerum adiuratus, nimirum non
 nisi uera dīcturum: alioqui fingere eiusmodi, nō admo-
 dum fuerit difficile: palam autē refelli non queant. Por-
 rō si iuraris, nefas sit non habere fidem. TOXA. Iurabi-
 mus, si quid etiam iureiurādo opus esse censes. MNES.
 At quis tibi ē dīus nostratibus, num satisfaciāt Iuppiter
 Philius? TOXA. Et maxime. Ego quoq; tibi nostratē
 iurabo, me apte in linuga. MNES. Testis igitur esto Iup-
 piter Philius, quæcūq; dīcturus sum apud te: ea nīmī-
 rum uel quæ uiderim ipse, uel quæ ab alijs, quoad fieri

potuit, diligentissime perceperim, narraturum: nihil ex
me ipso cōminiscentē, alleuantemq;. Ac primo quidem
loco, Agathodis Diniæq; amicitia referam: quæ apud
Ionas est celebratissima. Nam Agathodes hic, qui Sa-
mius fuit, non ita pridem uixit: uir in amicitia quidem
præcipuus, ita ut re dedarauit: ceterū reliquis in rebus
uulgo Samiorū nihilo præstātor, neq; genere, neq; ce-
teris item opibus. Huic cum Dinia Ephesio, Lysionis fi-
lio, amicitia à puero intercesserat. Porro Dinias supra
modum ditatus est: & quemadmodū solent ij, qui nu-
per opes nacti sunt, complures & alios secum habebat,
satis quidem idoneos illos, & ad compotandum, &
ad uoluptariam consuetudinem: ab amicitia uero lon-
ge alienissimos. Atq; inter hos interim habebat Aga-
thodes: cōuiuebatq; & compotabat illis: non admodū
approbans eam uiuendi rationem. Dinias autē nihilo
hunc potiozem habebat, q̃ ceteros adultores. Tandē
etiam offendere cœpit, crebrius obiurgans: molestusq;
uidebatur: quippe qui admoneret eum maiorum: præ-
ciperetq; ut seruaret, quæ multo labore parta, pater illi
reliquisset: adeo ut ob hæc ne ad comestationes quidē
illum deinceps adhiberet, sed solus cum illis comestare-
tur, celare cupiēs Agathodem. Demum ab assentatori-
bus illis misero persuasum est: quod adamaret à Cha-
ridæa Demonactis uxore, uiri illustris, atq; inter Ephe-
sios in honoribus ciuilibus primarij. Iam & literulæ à
muliere

muliere ad illū uentitabant: & certa semimarcida, & mala quædam admorsa: deniq; quicquid ad hæc lenæ machinantur in adolescentes: quo paulatim illis amorē artibus quibusdam inferant: primūq; hac incendāt opinionē, quod sese credant amari. Nam plurimū illicit & hoc, præsertim eos, qui sibi formosi uidentur: donec imprudētes in casses inciderint. Erat autem Charidæa urbana quidem & elegās muliercula, at supra modum meretricia: semperq; illius quicūq; forte adiisset, etiam si quis admodum leuiter concupiuiisset: quin si uel aspersisses duntaxat, protinus adnuebat: nec ullo pacto metuendum erat, ne quando recusaret Charidæa: admirabilis autem alioqui artifex: quauisq; meretrice doctior, allicere amatorem: & ambiguus quū adhuc esset, totū subigere: at quum iam teneretur, incitare: ac magis magisq; accendere: nunc ira, nunc blandimentis: ac mox fastidio: deinde iniecta suspitione, quasi ad alium sese deflectura esset: postremo omni ex parte egregie docta erat mulier, & absoluta, artibusq; omnigenis in amantes instructa. Hanc igitur tum Diniæ adulatōres accersuerant in adolescentulum: multaq; ad simulabāt, quocum in amorem Charidææ impellerēt. Illa porro quæ compluris iā adolescentes iugularat, & innumerabiles amores fuerat mentita, domosq; opulentas euerterat: uatium quoddā, atq; inexpugnabile malum: ubi nacta manibus est simplicem, & huiusmodi artium imperitū

adolescētulū: haudquaquē admittebat ex unguibus: sed undiq; oppugnās, tentansq; ubi iam omniū esset compositum ipsa dum captat, capta perijt: dum infelici Diniæ innumerabiliū malorum extitit causa. Nam primū quidē statim literulas illas ad illum dat: ac subinde misit ancillulam, quæ renūciaret ut fleret, ut uigilaret: postremo ut misera præ amore suffocatura esset sese. Donec iam beatus ille persuasus, sibi formosus esse uideretur atq; Ephesiorū uxoribus præter ceteros adamabilis. Ac tandem in cōgressum adductus est multis precibus exoratus. Et ex eo quidē tēpore facilis iam erat cōiectura, fore ut caperet à muliere formosa: ad uoluptatem congredi docta: & in loco flere: & inter loquendū miserabiliter suspirare: & iam abeuntē amplecti: & aduenti obuiā occurrere: & formā colere sic ut maxime placitura esset: interdū uel uoce, uel cithara canere: quibus omībus in Diniā usa est. At ubi sensit excruciarī, iamq; amore illaqueatum, ac subiugum esse factum: aliud adhæc excogitat, quo miserum subuertat: grauidam se ex eo simulat (nam hoc quoq; efficax ad magis ac magis inflammandū stultum amantem) Neq; postea cōmeabat ad illum, affirmans à uiro obseruari sese: qui iam amorem persensisset. Hic uero rem iam non ultra ferre potis erat: neq; durare quibat: quum illam non aspiceret: sed lachrymabatur, adultoresq; ad sese accersebat: ac Charidæ nomē indamabat: imaginēq; illius amplexus

plexus (candido enim lapide fecerat) eiulabat. Demum in limine abiiciens sese iactabatur: planèq; res extremæ dementiæ speciem obtinebat. Siquidem munera redita sunt mulieri: non pro malorum aut corollarū pretio: sed solidæ domus, agri, famulæ, uestes florulentæ, auri quātum optaret. Quid multa? Breui Lysionis domus antea inter Iones nobilissima exhausta est, atq; exinanita. Deinde ubi iam exuccus esset: eo relicto, aliū quempiam adolescentulum Cretensem, bene nummatum uenata est, illiq; substituit. Iam uidelicet illū adamabat: atq; is quidē credebat. Itaq; Dinias neglectus non à Charidæa modo, uerū etiam ab assentatoribus (nam isti quoq; ad Cretensem amatorem iam descuerant) abiit ad Agathodem: iam pridem non inscium, q̃ illi res misere haberent. Ac pudescens quidem initio, tamen exposuit omnia: amorem, egestatem, arrogātiā mulieris, riualem Cretensem: in summa, non uiicturum sese, nisi cum Charidæa consuetudinem haberet. Ille uero intempestiuū esse ratus id temporis exprobrare Dinia, quapropter ex amicis unum sese nō admisisset, sed tum quidē assentatores suos sibi anteposuisset: diuinita, quam unā habebat in Samo, domo paterna, premium illi attulit talēta tria. Quæ simulatq; recepisset Dinias: haud dam erat Charidææ: rursus subito formosus factus: rursus ancilla & literulæ, & expostulatio, qd̃ iam diu sese nō adisset, cōcurrerūt. Item adultores applauden-

plaudentes, ut uiderunt Diniæ adhuc esse quod daretur
cum autem pollicitus esset sese uenturum ad illam: uenissetque primo ferè somno: essetque intus Demonax Charidææ maritus: siue quod alioqui persenserat: siue de cōposito, proditiōeque uxoris (nam utrūque fertur) exillens uelut ex insidijs, & atriū iubet occludere, & Diniā comprehendendi: ignem ac flagra minitans: neque nō gladium tanquam in mœchum educens. Ille porro reputans quibus in malis esset: uecte quopiā de proximo, ut iacebat, arrepto, tum ipsum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Charidæam: atque hanc quidem nō ictu uno: uerum etiam & uecte sapius, & postea Demonactis gladio feriens. At famuli interea muti stabant, rei nouitate attoniti. Deinde comprehendere conati: quum in hos quoque ferro insiliret: ipsi quidē aufugerūt. Diniās autem dum sese subduxit, tanto patrato facinore. Et ad auroram usque apud Agathodē diuersabatur: pariterque & quæ facta essent reputabant: & quid in posterū esset euenturū, consyderabāt. Vt autē diluxit, milites aderāt (iam enim res erat diuulgata) cōprehensumque Diniām, nec hunc iam inficiantem homicidiū, abducunt ad præfectum: qui per id tempus Asiam moderabatur. Hic eū ad Persarum regem remittit: nec ita multo post relegatus est Diniās in Giaron insulā ex Cydadibus unam, dānatus a Rege: ut in ea, quoad uiueret, exularet. Agathodes autē cum reliquis in rebus nunquam abfuerat: tum pariter.

pariter soluit in Italiam:& amicorū solus unā est in iudiciū comitatus:neq; usq; defuit officio. Porro ubi iam in exiliū profectus est Dinias: ne tum quidē desertus est ab amico. Quin potius ipse suapte spōte damnatus, uersabatur in Giaro:simulq; cum illo exulē agebat. At quum iam rerum necessariarum omniū inopia laborarent:locās seipsum purpurarijs, unā cum alijs urinabat: quodq; hinc partum est referēs, Diniam alebat. Quin & agrotanti diutissime inseruiuit:& ubi uita defunctus est, noluit unq; in patriam reuerti:uerum inibi perseuerauit in insula:pudori sibi fore ratus, si uel mortuū amicum deseruisset. Hoc tibi Græci factū amici retulerim: quod quidem nō ita pridem accidit:haud enim scio anni quinq; præterierint, quod Agathodes in Giaro mortem obiit. TOXA. At utinam iniuratus ista Mnesippe dixisses:uidelicet quo mihi fas esset, eis non habere fidem. Adeo Scythicum quendam amicum Agathodem istum descripsisti, quin uereor ne quē & alium istū similem narres. MNES. Audi iam & alium Toxari, Euthydicū Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus nauderus Megarēsis:adiurans profecto se testem factam esse. Aiebat enim nauigauisse sese ex Italia Athenas, circiter Pleiadum occasum:collecticios quosdam homines uehentem:in his fuisse Euthydicū, unāq; cum hoc Damonem Chalcidensem, eiusdem amicum. At natu quidem eos æqualeis fuisse:uerū Euthydicū,

ualentem, robustumq̃: Damonem contra, suppal-
lidum atq̃ ualudinarium: quasi qui nuper (ut appare-
bat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaq̃ ad Siciliam
usq̃ feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Cæterum
ubi transmissio freto, in ipso iã Ionio mari nauigarent,
tempestatem maximã eis incubuisse. Quid autem atti-
net multa referre: immane is qualdã procellas ac sinuo-
sas, tum grãdines, & si quæ alia tẽpestatis mala? Vt ue-
ro iã haud procul abessent à Zacyntho, nuda nauigan-
tes antemna: præterea & funes quosdã trahentes, quo
nimirum uim, impetumq̃ fluctus exciperet: circiter no-
ctis medium, Damonẽ, qui in tanta iactatione nausea-
ret, uomuisse in mare propendentẽ. Deinde, ut cõjcio,
naue uehementius in eam partem, in quã ille propen-
debat, inclinata: simulq̃ ppellente fluctu: excidisse eũ
prono capite in pelagus: neq̃ nudum tamẽ uidelicet, ut
misero uel natare cõmode liceret. Mox itaq̃ succidamã
se quũ præfocaret, uixq̃ sese ab undis sustolleret. Por-
rò Euthydicum simulatq̃ audisset (nam forte fortuna
nudus in strato tum erat) abieciisse semet in mare: arre-
ptóq̃ Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista ui-
deri poterãt, luna scilicet relucente) unã iuxta illũ nasse,
ac subleuasse. Ac uoluisset quidem illis opitulari sese mi-
seratos uirorũ calamitatem: uerum nequisset, quod uen-
to præualido raperetur. Illud tamen fecisse, subera com-
plura ad illos proieciisse: tum ex contis aliquot: ut ab his
suspensi

suspensi natarent, si quæ forte ex eis nanscicerentur: potestremo scanforia quoque tabulata: quæ quidē erant neutiquam exigua. Cogita iam per deos: quod aliud grauius beneuolentiæ documentum quisque addere queat, in hominem amicum, qui noctu decidisset in mare, usque adeo saluatus, quæ comunicata morte: Iamque adeo mihi ante oculos pone imminētes procellas: fragorem aquæ sese adglomerantis: spumam undique efferuescentem: noctem, ac desperationē: Ad hæc illū iam præfocari incipientē, uixque undis extantem, manusque porrigentem amico: hunc autem incontanter insilientem, simulque nantem: prorsusque sollicitum, ne se prior Damon interiret. Sic enim profecto cognosces, quod haud ingenerosum hūc quoque amicum, uidelicet Euthydicum, retulerim. TOXA. Vtrum perierunt uiri Mnesippe: an salus quæpiam ex inspirato illis contigit? Adeo ego illis non mediocriter timui. MNES. Bono animo es Toxaris: seruati sunt: quin hodieque Athenis agunt, ambo philosophiæ dantes operam. Nam Simylus ea demum narrare poterat, quæ noctu uidere licuit: hunc delapsum, illum desilientem: simulque nantes, quatenus per noctem dabatur aspicere. Porro quæ post hæc acciderint, Euthydicus ipse narrat. Primū quidem, subera quædam forte nactos, suspendisse de his sese: atque ita hærentes fluitasse, sanè quæ incommode. Deinde ubi tabulata conspexissent, iam sub auro ram annasse: consensisseque illis commode, deinde nantes ap-

2 2 pulisse

pulisse Zacynthum. Post hos autem, qui neutiq; mali sunt, ut ego quidem autumo, accipe iam tertium, nihil istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur: & ipse quidem opulentis, quū ipse pauperrimus esset. Hic uita decedens, testamētum reliquit: alijs quidem fortasse deridiculum: tibi uero, haud scio, an tale sit appariturū: uiro probo: & apud quem amicitia in precio sit: quicq; uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic em̄ in eo scriptum erat: Lego Aretæo quidem matrem meā alendā, atq; in senecta fouendam: Charixeno uero filiam meā elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autem illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs. Siquid autem interim acciderit alterutri: huius quoq; partē (inquit) alter habeto. Huiusmodi lecto testamento, ij qui tenuitatē quidē Eudamidæ nouerant: at amicitiam, quæ illi cum his uiris intercesserat, ignorabant: rē pro ludo iocōq; ducebant. Nemo certe aderat, qui nō cum risu discederet: quod eiusmodi hæreditatē Aretæus & Charixenus essent accepturi, felices uidelicet: atq; ita aiebant: Siquidem persoluent Eudamidæ, superstites ipsi hæreditatem tradent mortuo. At hæredes, quibus ista erant legata: ut audierunt: uenerunt illico, agnoscentes ratāq; facientes ea, quæ erant testamento mādara. Itaq; Charixenus quinq; duntaxat dies superstes, diē obijt. Aretæus autē optimus successor factus.

etus, tum illius, tum suo ipsius suscepto onere, & matrē
 alit Eudamidæ: & filiā non ita pridē elocauit: ex quinque
 talentis quæ possidebat, duobus in propriæ filiæ dotē,
 duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias ambarum
 eodem die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iste
 uidetur: numnā leue amicitiae argumētum exhibuisse:
 adita huiusmodi hæreditate, neque deserto amici sui te-
 stamēto: an hunc quoque in perfectis idoneisq; calculis
 ponimus, ut sit unus è quinque? TOXA. Et iste quidem
 egregius: quanquā equidem Eudamidam multo magis
 ob fidutiā admiratus sum, qua fuit erga amicos: deda-
 rauit enim, quod & ipse eadē fuisset factururus erga illos:
 tamen non essent ea scripta in testamēto: uerum ante
 alios uenisset non scriptus talium hæres. MNES. Probe
 dicis. Sed quartū iā tibi narrabo: Zenothemim Char-
 moleum, Massilia oriū dum. Commōstrabatur autem
 mihi in Italia, patriæ nomine legatum agenti, uir deco-
 rus, procerus, ac diues, ut apparebat. Assidebat illi uxor
 in rheda iter facienti: quū alioqui deformis, tum dimi-
 dia nempe dextra corporis parte mæca, alteroq; capta
 oculo, teterrimū quoddam & refugiēdum tericulum.
 Deinde quū demirarer, si decorus ille quum esset, ac ue-
 nustus, sustineret eiusmodi mulierem sibi adiunctā: is
 qui mihi eum cōmostrabat, causam exponit, quare in
 id matrimoniarum incidisset: nouerat enim comperte
 omnia: nam ipse quoque Massiliensis erat. Menecrati(in

quit)huius foedæ patri,amicus erat Zenothemis: uiro diuiti ac honorato:ipse iisdem rebus par. Deinde alio quanto post,facultatibus exutus est ex cõdemnatione Menecrates:quo tẽpore pariter infamis,& ad capeffendos magistratus inidoneus est iudicatus à sexcentũ uiris,tanq̃ qui sententiam iniquã pronũciaffet. Ad hunc autem modum,inquit,nos Massilienses mulctamus, si quis corrupte iudicet. Grauius itaq̃ ferebat Menecrates:primũ,quod esset cõdemnatus:deinde,quod ẽ diuite paup:postremo,qd' ex nobili repẽte factus esset infamis,ac reiectitiuus. At prætter cætera eũ ipsa discruciabatur filia iam nubilis:utpote annos nata decem & octo:quã ne cum omni quidem patris substantia,quã ante condemnationem possederat,dignatus fuisset quisq̃ ingenuus ac pauper facile accipere,quã tã infelici fuerit forma:Quin & concidere dicebatur:idq̃ circa lunã crescentem.Hæc ubi apud Zenothemim deploraret:bono,inquit,animo es Menecrates. Neq̃ enim ipse egebis necessarijs:& filia tua dignũ aliquẽ suo genere spõsum inuenerit. Atq̃ hæc eloquutus,statim apprehẽsa illius destra,deduxit domũ. Ibiq̃ opes, quæ illi multæ erant, partitus est cum illo:ac cœna parari iussa,conuiuio accipit amicos:& in his Menecratem,ueluti iam ẽ necessarijs cuiuspiam persuasisset,ut puellam in matrimoniũ acciperet. Posteaq̃ autẽ conuiuium peregerant, libassentq̃ dijs:tum uero plenũ illi calicem porrigẽs:accipe, inquit,
Menecra

Menecrates, à genero symbolum affinitatis poculum: nam hodie ducturus sum ego filiam tuā Cydimachā: dotem autem iam olim accepi, talēta quinque & uiginti. Illo uero respondente: absit ne feceris, o Zenothemis: neue ipse usque adeo insaniam: ut te neglectum, qui & iuuenis es, & formosus, cōspiciam cum deformi puella, ac debilitata coniugatum. Hæc, inquam, illo loquente: hic sponsam adiunctā tollens, abduxit in thalamū: ac paulo post prodijt, ea deuirginata: atque ex eo tempore cum illa uiuit, supra modum diligens: & quēadmodū uides, circūferens eam. Et non solum non pudet matrimonij uerūetiam perinde atque glorians de eo, sic ostentat: propterea quod negligit corporis formā ac fœditatem, ad hæc opes & famā: tantū amici rationem habet Menecratis: neque arbitratur eum sexcentum uirum sententia deteriorem esse factum, quantum ad necessitudinem. Quancūque pro his iam illi gratiā retulit fortuna, ad hunc modū. Puellus em̄ ei formosissimus, ex illa deformissima susceptus est. Neque diu est, quod tollens hunc pater intulit in curiā: frondibus oleaginis coronatū, ac pullis amictū: quo plus miserationis auo cōciliaret. At infans ardebat iudicibus: manibus complodebat. Itaque curia cōmota super illo, remisit mulctam Menecrati: atque ille iam rei, famæque restitutus est, eiusmodi patrono usus apud iudices. Hæc affirmabat Massiliensis Zenothemim amici gratia fecisse: haud mediocria, sicuti uides: neque

neq; qualia passim Scythæ factitant: qui concubinas
formosissimas summa cura deligere dicuntur. Restat
nobis quintus. Neq; uero mihi uideor alium quēpiam
debere dicere, Demetrio Suniensi præterito. Nauiga-
rat in Aegyptum Demetrius, unā cum Antiphilo Alo
pecēsi: qui cū illi iā inde à teneris annis fuerat amicitia
atq; ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eru-
ditus: ipse quidem Cynicam disciplinam sequutus, sub
Rhodio illo sophista: Antiphilus uero medendi scien-
tiam exercuerat. At hoc temporis forte pfectus fuerat
in Aegyptum, ad spectaculum Pyramidum, Memnoi-
nisq;. Nā audierat illas, quū essent sublimes, umbrā
nō iacere: Memnonē aut uocē ædere, exoriēte sole. Ha-
rū igit rerū cupiditate adductus Demetrius: uidelicet
ut Pyramidas intueret, ac Memnonē audiret: sextum
iam mensem aduerso Nilo nauigabat: relicto Antiphi-
lo, quod is itinere atq; æstu defessus esset. Huic autē in-
terea calamitas incidit: quæ singularem quēpiam ami-
cum postularet. Nā puer eius ut nomine, ita & patria
Syrus: inita societate cum sacrilegis aliquot, unā cū illis
in Anubis templū irrupit: sublatōq; deo, ad hoc phia-
lis aureis duabus, tum caduceo, aureo & hoc, neq; non
cynocephalis argēteis, atq; id genus alijs: omnia apud
Syrum deposuerant. Deinde forte comprehensi (capti
enim fuerant, diuidentes nescio quid) rem omnē pro-
tinus confessi sunt: destrikti in rota, deportatiq; uene-
runt

runt in ædes Antiphili: ibi res furto sublatas deprome-
 bant, sub lectica quadā in abdito conditas. Syrus itaq;
 illico uinctus: unaq; hæres hui⁹ Antiphilus: atq; is qui/
 dem interea dum præceptorem audit, auulsus. Nec opi-
 tulabatur quispia: quin magis hi q; fuerāt hactenus ami-
 ci, auersabantur hominē, tantq; qui templū Anubis sacri
 legio cōpilasset: seseq; impiari credebant, si cum illo bi-
 bisserent, aut edisserent. Porro duo qui reliqui erant pueri,
 quicquid erat in domo, conuasantes, fuga discesserunt.
 In uinculis igitur erat miser Antiphilus multū iam tem-
 poris: habitus interim omniū, quātum in carcere erat,
 fontium scelestissimus. Porro præfectus carceris Aegy-
 ptius homo superstitiosus, ratus sese gratū facere deo,
 atq; illius elāsci uices, grauis Antiphilo imminēbat.
 Quod si quando defenderet, affirmans se nihil eiusmodi
 patrassē: impudēs habebatur: atq; hoc nomine mul-
 to etiam magis erat inuisus. Subægrotabat itaq; iam,
 malēq; habebat: nec mirum: quippe qui humi cubaret,
 idēq; etiam noctu: necq; crura sineretur protēdere, ligno
 inclusa: nā per diem cyphone stringebatur, altera ma-
 nu uincta ferro: at noctu cogebatur totus in uinculis
 esse. Ad hæc insup; domicilij pædor ac præfocatio, mul-
 tis ibidē uinctis, locumq; angustum premētibus: adeo
 ut uix respirarent: tum ferri stridor, ac somnus exiguus.
 Hæc omnia molesta erant, atq; intoleranda: nimirū ho-
 mini eiusmodi rerum insueto, minimēq; ad tam durū

A uita

uitæ genus exercitato. Quū uero iam deficeret, ac ne cibum quidem capere posset: reuersus est tandem & Demetrius, nihil dum sciens eorū quæ acciderant. Vt autē cognouerat quo in loco res esset, statimq; curriculo ad carcerem uenisset: tum quidem admissus non est: propterea quod uespera iam esset: & carceris custos iam dudū oclusis foribus dormiebat, ministris excubias agere iussis. At mane quū esset, ingressus: multis uidelicet precibus admissus: accedens multo tempore quærebat Antiphilum: quippe malorū multitudine sic immutatum, ut agnoscī non quiret. Circumiens igitur, ē uinctis unumquēq; cōtemplabatur: eorum more, qui familiarīū cadauera iam marcida facta, requirūt in stragibus. Quod ni nomen fuisset eloquutus, Antiphilum Denomenis filium: ne longo quidē tempore potuisset agnoscī quisnam esset, usq; adeo præ malis erat transfiguratus. Vt uero ad uocē agnitam respondisset, atq; ad eunte illo comā diduxisset: eam à uultu abigens sordidam atq; impexam, ostendit sese quis esset. Sic ambo collapsi sunt: oculis oborta caligine, in tā inopinato spectaculo. Verum aliquanto post, posteaq; & ipse sibi redditus: & Antiphilū recipiens Demetrius, de singulis esset illum diligenter perconratus: bono animo esse iubet. Tum dissecto pallio, dimidiato quidem induitur ipse: reliquū autem illi donat, detractis illi putribus atq; detritis, quibus erat opertus pāniculis. Atq; ex eo die modis

dis omnibus illi aderat: curam eius agens, inferuiensq.
 Locans enim sese ijs, qui uersabatur in portu mercato-
 ribus, à mane ad mediū usq; diem, oneribus gestandis
 non parū lucri faciebat. Deinde ab opere reuersus, mer-
 cedis partem carcerario in manū dabat, quo illi man-
 suetum hunc, ac pacatum redderet. De reliquo autē, in
 amici curam affatim suppeditabat. Atq; interdū qui-
 dem aderat Antiphilo, quo illum cōsolaretur: ubi uero
 nox occupasset, p carceris foribus facto ex herbis tho-
 rulo, substratisq; frondibus, acquiescebat. Et in hūc qui-
 dem modum aliquādiu degebant: ut Demetrius nullo
 uetante ingrederetur: atq; ob id mitius ferret calamita-
 tem Antiphilus: donec extincto in carcere latrone quo-
 piam: idq; ut putabat ueneno, & custodiæ exactissime
 obseruata: neq; deinde quisq; admissus in domiciliū
 uinculis liber. Quas ob res dubius atq; anxius: quū alia
 uia nō pateret, qua liceret amico adesse: adito præfecti
 collega, se ipsum defert, tanq; in irruptione tēpli Anu-
 bis cōmunem operā addidisset. Id simul atq; confessus
 est: abductus est illico in carcerē, ac ductus ad Antiphi-
 lum. Nam hoc magnis precibus uix obtinuerat à carce-
 rario: ut proxime Antiphilo, atq; eadem in trabe uinci-
 retur. Hic igitur uel maxime declarauit, quāto in illum
 fuerit amore, quū sua ipsius incōmoda negligeret, cum
 & ipse interim ægrotaret: illud autē curæ haberet, quo
 pacto fieri posset, ut ille & quāmplurimum dormiret, &

minimū angeretur. Atq; ita cōmode tolerabant. cōmunicatis inter ipsos malis: donec aliquāro post, tale quiddam accidit, quod finem fermē eorū imponeret calamitatī. Siquidem ē uinctis quispiā, haud scio unde nactus limam: adiunctis cōiuratis captiuorū plerisq;, catenam insecuit, qua seriatim erāt astricti, cyphonibus in hanc insertis, soluitq; omnes. Qui quidem facile trucidatis, quippe paucis custodibus: cōglobati profiliere. Atq; hi quidē illico quo quisq; poterat, dissipati: postea pleriq; sunt cōprehenși. Porro Demetrius & Antiphilus inibi remanserunt. Syro quoq; retento, qui iam aufugere parabat. Vt aut diluxisset: Aegypti præsēs, cognito quod acciderat, emisit quidem qui illos insequerent: accersitis autem ijs, qui erant cum Demetrio: soluit à uinculis colaudatos, quod soli nō aufugissent. At illis haudquaquam erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat aut Demetrius: sibiq; nō mediocribus in rebus iniuriam fieri prætendebat, si pro maleficis habitī, uiderētur uel commiseratione, uel ob id laudis, quod non aufugissent, dimitti. In summa, compulere iudicē, ut causam exactius excuteret. At hic ubi repperit, nihil eos cōmeritos: colaudatos illos, Demetrium aut seorsum quoq; admiratus, liberos esse iussit: consolans super poena quam tulerant, præter ius in uincula coniecti. Quinetiam ambos munere profectus est: idq; de suo: Antiphilum drachmarum decem milibus, bis tanto Demetrium. Ac Antiphilus

philus etiam nunc quidem in Aegypto est. Demetrius autē sua quoq; uiginti milia reliquēs amico, concessit in Indiam: profectus ad Brachmanas, tantum hoc loquutus Antiphilo: merito sibi iam ignoscēdū uideri, quod tum ab eo discederet: Neq; em̄ sibi opus fore pecunia, quoad is perseueraret esse, qui erat: uidelicet qui possit paucis esse contentus: neq; illum amplius egere amico, quippe cui res iam feliciter haberent. Huiusmodi sunt Toxaris amici græci. Quod ni initio notasses nos, tāq; qui uerbis nos iactaremus: idē profecto relaturus erā tibi cōplures orationes, atq; eas egregias: quas Demetrius habuerit in iudicio: quū interim pro seipso nihil defenderet: pro Antiphilo uero lachrymas funderet, atq; etiam supplex esset: totāq; causam in sese recipe- ret, donec Syrus flagris cæsus, ambos eos liberos fecit. Hos igitur paucos ē plurimis, quos mihi primū memo- ria suggessit, tibi narrauerim prædaros ac firmos ami- cos. Quod reliquū est, iam decedens à narratione, tibi dicendi partes trado. Tu porrò uti Scythas his nō infe- riores referas, sed longe præstantiores, tibi ipsi curæ fue- rit: siquid de dextra sollicitus es, ne ea tibi præcidatur. Verū oportet strenuū præstare uirū. Etenim res quædā uehemēter ridicula tibi cōtigerit, si cū Orestē ac Pyladē admodum sophistice laudaris: pro Scythia dicens, ora- tor ignauus appareas. TOXA. Recte tu quidem Mne- lippe: qui quidē ad dicendum etiam exhortaris: perin-

A ; de quasi

de quasi nihil sollicitus sis, ne tibi lingua exerceat, nullo in narrationibus. Sed iam exordiar: nihil quidem quoad modum tu, uerbis phalerans atque exornans (neque enim is Scytharum mos) praesertim quum res ipsae longe magis loquantur, quam uerba. Nihil autem eiusmodi expectaueris à nobis, cuiusmodi tu commemorando laudibus extulisti: puta si quis sine dote duxerit deformem mulierem: aut si quis amici filiae nubenti pecuniolam donauerit, duo talenta: ac per Iouem, si quis sponte eat in uincula, quum certo sciat se paulopost esse soluendum. Admodum enim leuia ista: neque quicquam inest in his, uel magni negotij, uel uirile quod sit. Caeterum ego tibi referam multas caedes, bellaque & mortes, amicorum causa susceptas: ut intelligas uestra ista lusum esse, si cum Scythicis conferantur. Neque tamen isthuc sine causa facitis. Sed merito parua ista miramini: propterea quod non sunt uobis admodum graues occasiones declarandae amicitiae, quippe in alta pace uiuentibus. Quemadmodum nec in tranquillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne. Tempestate enim tibi opus fuerit, ad hoc ut dignoscas. At apud nos bella perpetua: & aut inuadimus alios, aut cedimus inuadentibus: aut ubi forte concurrimus, pro pascuis praedae pugnamus. Hic potissimum opus est bonis amicis: eoque quam firmissime constituimus amicitias, sola haec arma inuicta atque inexpugnabilia esse iudicantes. Prius autem uolo tibi commemorare, quo ritu faciamus amicos: non ex poculis,

culis, quæ admodum uos neque si quis æqualis sit, aut uide-
 nus: uerum ubi strenuum quæpiam uirum conspexerimus:
 quicquid præclara facinora patrare possit: in hunc omnes
 studio incubimus: & quod uos in ambiendis coniugijs,
 id nos in amicis non grauamur: diu quasi procos agen-
 tes, nihilque non facientes: ne uidelicet frustremur amici-
 tia, neue reiecti esse uideamur. At ubi iam in amicitias ca-
 teris repulsis, delectus est quispiam: protinus foedus ini-
 tur: ac iusiurandum, quod sit maximum: nimirum & uictu-
 ros eos pariter, & mortem appetiturum, si sit opus, alterum
 pro altero. Atque ita facimus. Etenim simulatque incisus di-
 gitis, sanguinem in calicem destillauerimus: summisque intin-
 ctis gladijs, ambo pariter ad mouentes biberimus: non
 est quicquid quod deinde nos queat dirimere. Admittun-
 tur autem ad huiusmodi foedera, ad summum tres. Nam qui
 multis sit amicus: is eo loco habetur apud nos, quo com-
 munes istæ atque adulteræ uxores: arbitramurque iam non
 perinde firmam illius amicitiam fore, posteaque est in plu-
 res partes dissecta. Exordiar autem ab his, quæ nup Dan-
 damis fecit. Dandamis enim hic in conflictu cum Sauroma-
 tis: quum esset captiuus abductus ei⁹ amicus Amizocas.
 Quin potius ante tibi iurabo nostrum iusiurandum: quan-
 do quidem isthuc initio sum pollicitus. Non enim per Ven-
 tum & Acynacem, quicquid metiturus sum apud te de Scy-
 thicis amicis. MNES. Equidem tuum iusiurandum haud ma-
 gnopere desiderabam: proinde recte facis, quod nullum deorum
 iures.

iures. TOXA. Quid tū narras? An nō tibi uidētur esse
 dī, Vētus & Acynacis? Adeo ne refugit, qđ nihil sit ma
 ius mortalib⁹ uita ac morte? Per hęc utiq; iuram⁹, quo
 ties p Vētū & Acynacē iuramus: uidelicet p Vētum,
 tanq̃ qui uitæ sit causa: per Acynacē uero, ut qui mor
 tis sit autor. MNES. Atqui si ista idonea causa est: profe
 cto multos alios quoq; deos estis habituri tales, qualis
 est Acynacis: puta iaculum, lanceam, uenenū, funē, atq;
 his consimilia. Quandoquidē uarius est iste deus inte
 ritus: atq; innumerabiles aperit uias, quibus ad illū sit
 aditus. TOXA. Vide q̃ contentiose nunc, quamq; liti
 giose isthuc facis: dum medio sermone interpellas me,
 excutisq; ac disturbas orationem meā. At ipse loquēte
 te, silentium agebam. MNES. Age, non sum isthuc post
 hac factur⁹ Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare
 perge cōfidenter quod restat dicere: perinde quasi nec
 adsim dum loqueris, adeo tibi silebo. TOXA. Quartus
 igitur agebatur dies Dandamidi & Amizocæ: ex quo
 amicitiam inierant, ac mutuū sanguinem pariter bibe
 rant. Venerant interea in regionē nostram Sauroma
 tæ, cum equitum decem milibus: peditum autē ter tan
 tum aduenisse ferebatur. Ii nimirum quū in nos iruiſ
 sent imparatos, neq; expectantes illorū insultū: omēs
 quidem cedere cogunt: compluris autē repugnantes oc
 cidunt: nōnullos & uiuos abducūt: nisi si quis effugerat
 tranans in ulteriorem fluminis ripam: ubi nobis dimi
 dium

dium copiarū, & pars curruū erat. Sic em̄ id temporis castra fuera-
 mus metati, haud scio quo cōsilio Archipla-
 norum, id est, ducum nostrorum, ad utrāq; Tanaidis ri-
 pam. Protinus itaq; & prædas abigebāt, & captiua ab-
 ducebant, & tentoria diripiebant, & curribus potieban-
 tur: atq; ipsi plerisq; cū uiris captis, & sub oculis nostris
 concubinas, uxoresq; nostras cōstuprabant. Nos por-
 rō rē indigne tulimus. At Amizoca quū duceretur (erat
 enim captus) nominatim inlāmavit amicū, misere uin-
 ctus: simulq; calicis & sanguinis cōmonefecit. Quod si-
 mulatq; exaudierat Dandamis: nihil etiā contatus, spe-
 ctātibus omnibus, tranauit ad hostes. Ibi Sauromatæ
 densatis telis irruerūt in illum: iam confixuri, nisi succla-
 masset, Zirim. Hoc uerbi si quis sonuerit: postea nō in-
 terimunt, sed recipiunt, tanq̃ dedentem sese precio redi-
 mendum. Moxq; ad illorū ducē adductus, reposcebat
 amicum: ille redemptionis precium postulabat. Neq;
 enim prius dimissurum sese, nisi maximū pro illo rece-
 pisset. Tum Dandamis: quæ possidebā, inquit, ea om̄ia
 à uobis direpta sunt: quod siquid est, quod nudus præ-
 stare queam, id sum paratus polliceri uobis: & impera-
 to quicquid uoles. Et si ista uis: me ipsum huius in locū
 recipe, & abutere ad quodcūq; tibi lubitū erit. Ad hæc
 Sauromata: Nihil, inq̃t, op⁹ retinere te: præsertim quū
 temere dedideris. Quin tu parte eorū quæ possides tra-
 dita, amicū abducito. Rogat illico Dandamis, quidnā

B. uellet.

uellet accipere. Ille oculos postulat. Atq; hic p̄tinus exhibuit eruendos. Deinde ubi essent execti: iamq; pretium persolutū esset Sauromatis: recepto Amizoca, reuersus est inmitēs illi: unāq; tranātes, incolumes ad nos redierūt. Id factum animū reddebat Scythiis omnibus: neq; iam uictos esse rebantur sese: quū uiderent, quod apud nos esset bonorum maximū, id nondum esse ab ductum ab hostibus: uerum superesse egregiā mentē: & in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem non mediocrē incutiebat: reputantibus cum cuiusmodi uiris, si se prap̄parassent, essent pugnaturi: tametsi tū quidem ex improuiso superassent: proinde sub noctem relictiis maxima ex parte pecoribus, in cēsisq; curribus, fuga sese subduxerunt. Porro Amizoca non tulit diutius, ut uideret ipse, amico cæco Dādamide: sed ipse semet exoculauit. Atq; ita sedēt ambo: omniq; honore à populo Scytharum publicitus aluntur. Quid tale Mnesippe uos referre possētis? Etiam si quis tibi donet, ut possis uel decem alios ad istos quinq; adiungere: etiā citra iusiurādū, si ita uis, ut & multa liceat affingere? At ego tibi rem nudā exposui. Tu uero si quē talem narrasses: non sum nescius, quantas adornandæ rei gratia phalaras narrationi fueris admixturus: quemadmodum supplicarit Dādamis: & quomodo sit excecatus: & quæ dixerit: & quo pacto redierit: & quēadmodū exceperint eum Scythæ: adgratulantes, benēq; ominantes: atq; id
genus

genus alia: cuiusmodi uos ad demulcēdas aures soletis artificio quodā addere. Audi igitur & alium huic partem Belittam, huius Amizocæ consobrinum. Is ut detractum ex equo à leone, Balthem amicū conspexisset: nam forte simul erant in uenatu: iamq; leo circūplexus illum, iugulo admotus esset, atq; unguibus laniaret: de filijs & ipse, inuolauit in tergū beluæ, reflexitq; in sese prouocās, auertensq; atq; inter dentes digitos inferēs: conatus quoad licuit, Balthem è rictu leonis eximere, donec leo omisso illo iam semimortuo, ad Belittam sese conuertit, atq; ipsum quoq; circūplexus occidit. At ille moriens (nam tanto anteuertit) acynacem in leonis petus defixit. Itaq; pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se uicinis: altero amicorum, altero è regione leonis.

Iam tertio loco tibi referam Mnesippe, Macentæ, Lonchatæ, & Arfacomæ amicitiam. Hic enim Arfacomas deperibat Mazam Leucanoris filiam, qui regnabat in Bosporo: tum quum legatione fungeretur super tributo: quod Bosporini semper nobis pendere soliti, id temporis tertium iam mensem ultra diem legitimum distulerant. In conuiuio igitur quum Mazam uidisset proceram atq; decorā uirginem, amore captus est, grauitercq; discruciabatur. Iam itaque quæ de tributis agebantur, erant transacta: responderatq; illi Rex, conuiuioque accipiebat, mox illum dimissurus. Est

autē mos in Bosporo: uti proci in conuiuio petant puel-
las: narrātes quinam sint: quibusq; rebus frati, decreue-
rint eas in matrimoniū accipere. Atq; id tēporis forte
fortuna multi aderant in cōuiuio proci, reges, ac regū fi-
lij: in his erat & Tigrapates, Lazorū princeps: & Adyr-
machus, Machlyinæ dux: alijq; cū his permulti. Opor-
tet autem unumquēq; procum, posteaq; exposuit quis
sit, & qua fidutiā ad ambiendas nuptias accesserit, con-
uiuari cum reliquis, tacitūq; accumbere: Deinde per-
acto conuiuio, postulata phiala, uinū in mensam effun-
dere, atq; ita sponsam ambire: multū interea collaudan-
tem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia.
Ad hunc igitur modum cū multi iam libassent, postu-
lassentq; regna & opes cōmemorātes: tandem Arfaco-
mas, postulata phiala, nō libauit (neq; enim mos apud
nos uinū effundere: quin magis contumelia ista esse iu-
dicatur in deum) sed haustim bibens: Da mihi Rex,
inquit, filiam tuā Mazzam uxorem: qui multo sum po-
tior istis, quātum ad opes ac possessiones attinet. Leu-
canoræ uerō admirāte (sciebat em̃ rex pauperē Arfaco-
mā, ac de plebe Scytharū esse) percōtantēq; quantū pe-
corum, aut quantū habes plaustrorū Arfacoma: nam
ijs rebus uos diuites estis. Imo nec plaustra, inquit, pos-
sideo, nec armēta: uerum sunt mihi duo amici, honesti,
probiq; quales alij Scytharū nemini. At tum quidem
ista dicēs, risus est, cōtemptūq; habitus, uisusq; temulē-
tus.

tus. Mane uero reliquis prælatus est Adyrmachus: iāq; sponsam abducturus erat in Mazotidem ad Madyenses. Porro Arsacomas domum reuersus, amicis indicat, quēadmodū reiectus esset a Rege: risuq; habitus in cōuiuio, quū paup esse putaretur. Atqui dixerā, inquit, illi quantas habere opes: nempe uos, o Lonchata atq; Macenta, uestrāq; beneuolētiā longe præstare, multoq; firmiorem esse Bosporanorum opibus. Verum hæc dicentem, me subsannauit, contempsitq;: & Adyrmachio scilicet Machlyensi tradidit asportandā spōsam: quod aureas phialas se diceret habere decē: præterea currus quaternis sedilibus octoginta: ad hæc ouium bouūq; multā copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorū multitudinē, operosa pocula, & currus grauis. Proinde, o amici, dupliciter excrucior: nā & Mazæam amo: & iniuria mihi inter tantum hominū illata, non medio crite mordet animū meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affectos esse. Etenim ad unūquēq; è nobis tertia contumeliæ pars pertinebat: si modo ita uiuimus, quemadmodū cœpimus quum cōiungeremur: nimirū ut unus homo simus, n̄sdem dolentes, n̄sdemq; gaudentes. Imo, inquit Lonchates, unusquilibet è nobis totus iniuria afficiebatur, tum quū in te ista fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negotium suscipiamus. Atq; ego quidē recipio Arsacomæ me caput ap-

B 3 • portaturū

portaturum Leucanoris. Tu uero sponsam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit. At tu Arfacoma, inter hæc (nā his peractis uerisimile est exercitu ac bello fore opus) hic mane: quo cōtrahas & appares arma, equos: atq; aliarum rerum uim, quantam potes maximam. Facillime aut plurimos adiunxeris: partim quod ipse strenuus, partim quod nobis non pauci sunt familiares: Maxime uero si defederis in tergore bouis. Hæc ubi placuissent: hic quidem quantum potuit, recta profectus est in Bosporum, puta Lóchates: alter, id est, Mactetes ad Machlyenses: eques uterq;. At Arfacomas domi manens: & cum æqualibus contulit, & ex familiaribus uim hominū armauit. Demū & in tergore bouis defedit. Consuetudo autem de sedendo in tergore bubalo huiusmodi est apud nos. Vbi quis ab alio læsus est, cupitq; ulcisci, neq; par esse pugnae uidetur: tum bove immolato, carnes frustulatim cōcisas, igni torret. De hinc ipse porrecto humi corio, sedet in eos in tergum reductis manibus, more eorum, qui à cubitis uincti sunt. Et hoc quidem apud nos maximū est supplicandi genus. Appositis autem bouis carnibus, ad eūtibz domesticis: præterea si quis alius uelit, quisq; partem sibi sumit: ac dextro pede tergum bouis calcans, pro facultate pollicet: hic quidē equites præbiturū se quinq; suo pte cibo, suóq; stipēdio: ille decem: alius plures: alius armatos pedites quot possit: atq; qui pauperrimus, seipsum duntaxat.

duntaxat. Colligitur itaque in tergo bouis, ingens non
 nunq̃ multitudo. Et huiusmodi quidem exercitus, &
 certissima fide cohaeret, & hostibus expugnatu difficil-
 limus est: nō aliter, quā si iureiurando esset adactus.
 Nam in tergum ascendisse, instar iurisiurandi est. Arsa-
 comas igitur his in rebus procurandis satagebat: coie-
 runtq̃ illi equites quidem circiter quinquies mille: tum
 armati ac pedites promiscue, uicies mille. At Lonchates
 ubi ignotus peruenit in Bosporo, Regem adit, tractan-
 ti quiddam de regni negocijs: aitq̃ uenire quidem sese
 publico Scytharū nomine: sed priuatim res maximas
 apportare. Ille ubi dicere iussisset: De publicis, inquit,
 negocijs, hæc in præsentiarum denunciant Scythæ: ne
 uestri pastores in planiciem usque transgrediantur,
 sed intra Trachonem pascant. Cæterum latrones de
 quibus expostulatis, regionem uestram incurserunt: ne-
 gant eos publico consilio emitti, sed priuatim sui quē-
 que lucri causa prædari. Quod si quis illorum depre-
 hendatur: tui arbitrij esse, ut in eos animaduertas.
 Hæc quidem illi denunciant. At ego tibi indico, gra-
 uem in uos insultum futurum ab Arsacoma Marian-
 tæ filio, qui nuper legatum egit apud te: idque (opi-
 nor) quum filiam tuam postularit, non assequutus sit
 abs te: ob id indignatur, sedetque in tergo tauri-
 no septimum iam diem: contractusque illi est exerci-
 tus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipse, co-
 gi uim

gi uim copiarum in tergum bouis. Quod autem aduer-
sum nos cogerentur: quodq; Arfacomas huius rei dux
esset, id uero me fugerat. Atq; in te, inquit Lonchates,
hic apparatus cōstituitur. Mihi autem inimicus est Ar-
facomas: grauiusq; fert, quod sibi praeferar à natu ma-
ioribus: & quod in omnibus illo uidear esse praestātor.
Quod si mihi sponderis alteram filiam tuam Barce-
rim, alioqui nec indigno uestra affinitate: breui tibi re-
uersus caput eius apportauero. Spōdeo Rex inquitui
delicet supra modum formidine correptus, propterea
quod non ignoraret, quā ob causam iratus esset Arfa-
coma: nimirū ob nuptias: tum & aliās quoq; metuerit
semper Scythas. At Lōchates: Iurato, inquit, te praesti-
turum pacta, neq; inficiaturū. Id quū fieret, iamq; resu-
pinatus in cælum iurare uellet: Absit, inquit, ut hic, ne
quis spectantiū coniiciat, qua gratia iuremus. Quinpo-
tius hoc templum Martis ingressi, occlusis foribus insi-
randum ædamus, ubi nullus exaudiat. Nam siquid ho-
rum inaudierit Arfacomas, uereor ne me ante bellum
immolet, manu iā nunc nō parua cinctus. Introeamus,
inquit Rex. Vos autē absistite cōplōgissime. Neq; quisq;
ad templū adeat, quem ego non accersuero. Posteaq;
igitur ipsi quidem introgressi sunt: satellites autē procul
abstiterūt: uibrato gladio, simulq; alterā manu obtura-
to ore, ne uociferaret: ictū in pectus adegit. Deinde ca-
put defectū, sub chlamyde tenēs prodibat: quasi confa-
bulans

bulans interim cum illo: breuicq; sese dicens adfuturū,
 tanq; ad negocij quippiā emitteretur ab illo. Atq; ita
 reuersus eò, ubi equū uinctum reliquerat: cōsenso illo,
 redequitauit in Scythiā. Porro nemo est eum insequu-
 tus: quippe diū ignorantibus Bosporinis, quod accide-
 rat: tum ubi rescissent, factiose de regno decertantibus.
 Hæc itaq; gessit Lonchates: præstiticq; promissum, alla-
 to Leucanoris capite. Porro Macētes in uia factus cer-
 tior super his, quæ in Bosporo acciderant: peruenit ad
 Machlyenses: primusq; illis nunciū attulit de Rege tru-
 cidato. At populus, inquit, te Adymache, gener cum
 sis, ad regnū uocat. Proinde fac ut ipse prior occupans,
 imperiū arripias, in rebus perturbatis obortus: puella
 uero te sequatur à tergo in curribus. Facile enim isthoc
 pacto tibi conciliaueris multitudinē Bosporanorū, ubi
 Leucanoris filiam conspexerint. Ego porro non solum
 Alanus sum, uerū etiā sponsæ tuæ cognatus maternus:
 siquidē nostra ē gente Masteram Leucanor asciiuit uxo-
 rem. Et nūc tibi adsum, missus à Masteræ fratribus, qui
 sunt in Alania: denunciantibus ut q̄potes ocyslime, te
 recipias in Bosporum: neq; per negligentia cōmittas,
 ut imperiū ad Eubiotū deueniat: qui tametsi frater no-
 tus est Leucanoris, tamē Scytharū partibus semper fa-
 uit, cum Alanis similtates gerit. Hæc quidem dicebat
 Macētes. Erat aut eodem cultu, eademq; lingua cum
 Alanis. Commune enim horum utrūq; Alanis cū Scy-
 this:

C

this: nisi quod non magnopere comati sunt Alani, quæ admodum Scythæ. At Macètes in hoc quoq; illis erat assimilis, uidelicet detonsa coma: quatinus cōueniebat Alanū minus esse comatum, q̃ Scytham. Itaq; his rebus factum est, ut illi fides haberetur, putareturq; Masteræ ac Mazææ cognatus esse. Et nunc, inquit, o Adyr mache, ad utrumuis paratus sum: uel proficisci tecū in Bosporum, si uelis: uel manere, si sit opus, ac spōsam ad ducere. Isthuc equidem, inquit Adyrmachus, longe malim, quandoquidē cognatus es, te puellā adducere. Nā si nobiscum unā proficiscaris in Bosporum: unū duntaxat equitem numero addideris. Quod si mihi uxorem aduexeris, multorum instar fueris. Atq; ita factum est: & hic quidē iter ingressus est, Macentæ tradens ducendam Mazæam: quæ uirgo, etiam dum erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerū ubi nox incubisset, impositam equo (nam id curarat, ut alius quidē eques sese consequeretur) tum insiliens & ipse, nequaquā deinceps ad Mæotim iter faciebat: sed deflectēs ad mediterraneam, relictis ad dextram Mitreotū montibus: quū uirginem interim aliquoties interquiescere iussam refocillasset, intra triduū à Machlyensibus in Scythiam usq; perueniens est uiam: statimq; equus eius ubi destitisset à cursu: paulisper astans, exanimatus est. Porro Macentes Arisacomæ Mazæā in manū dans: Accipe, inquit, à me quoq; id, quod sum pollicitus. At illo ad insperatum

speratū spectaculum stupefacto, gratiasq; agente: De
 sine, inquit, Macentes: ac noli me alium à te ipso puta
 renā mihi profecto gratias agere ob hæc quæ feci, per
 inde est, ac si sinistra mea gratias agat dextræ, qd' uul
 neratæ sibi subministrauit, atq; officiose curâ egit agro
 tātis. Ridicula nimirū & nos fecerimus: si iam dudū cō
 missi, & quatenus licet in unū conflati, magnū adhuc
 esse credamus, si qua pars nostri officiose quid egerit p
 toto corpore. Etenim pro seipso fecit, quum pars sit to
 tius beneficio adiuti. Atq; ad hunc quidem modū Ar
 sacomæ gratias agenti, Macentes respondit. Caterum
 Adymachus ubi sensit insidias, nō perrexit ire in Bos
 porum: iam enim Eubiotus rerū potiebatur, accersitus
 à Sauromatis, apud quos fuerat diuersatus: uerum in
 patriam reuersus, cōtractis ingentibus copijs, per moni
 tuosa irrupit in Scythiam: pauloq; post irruit & Eubio
 tus: cum Græcos undecūq; poterat secum ducens, tum
 Alanos & Sauromatas accersitos, utrinq; uicies mille
 nos. Cōiunctis autē copijs, Eubiotus atq; Adymachus
 nonaginta milia cōfecerūt. Atq; ex his tertia pars equi
 tes sagittarij: nos autē (nam & ipse ad hanc expeditionē
 contuleram, addens ijs, qui in tergum taurinū conuene
 rant, equites ad plenum instructos centum) contractis
 haud multo minus triginta milibus, unā cū equitibus
 operiebamur insultum, ductore Arsacoma. Ut autē ad
 mouentes illos conspeximus: contra duximus agmen,

præmissis in hostē equitibus. Atq; ubi iam diu acriter
esset pugnatum: tandem cessere nostri, interrupta pha-
lange. Postremo in duo dissectū est uniuersum agmen
Scythicum: pars subduxit sese, non omnino palam ui-
cta: uerum ita fugiebat, ut locum dare uideretur: adeo
ut Alani ad multum tempus insequi nō auderent: par-
tem alteram, quæ eadem erat imbecillior, cingētes Ala-
ni ac Machlyenses, unde quaq; cædebant, consertim iu-
culis emissis, atq; sagittis: sic ut uehementē laboraretur
à nostris, qui tenebantur obfessi. Et iā pleriq; arma præ-
iecerant: quorū in numero forte erat Lonchates & Ma-
centes: iamq; ambo uulnus acceperant, dum ante alios
sese periculis obijciunt. Hic quidem adusto femore, pu-
ta Lonchates: Porro Macētes securi sauciato capite, tū
cōto in humerū impacto. Quod simulatq; sensit Arsa-
comas, quum in altero agmine esset nobiscum: turpe ra-
tus, si desertis amicis non adesset: subditis equo calcari-
bus, cū clamore in hostes tendere cœpit: sublato gladio
adeo, ut Machlyenses uim animi non sustinuerint, sed
uiam illi fecerint, ut trāsiret. At ille receptis amicis, tum
aduocatis & alijs, impetum fecit in Adyrmachū: impa-
ctōq; in ceruicē gladio, ad zonam usq; dissecuit. Quo
fuso, dissipata est omnis acies Machlyensiū, paulopost
& Alanorum: Deniq; cum his Græci quoq;. Atque ita
redintegrato prælio, nos superiores extitimus, diūq; su-
mus insequuti trucidantes, donec nox finem imposuit.

Postero

Postero die ab hostibus uenerunt legati, qui supplices pacem atq; amicitiam orarent. Bosporani duplicatum tributum pensuros sese pollicebantur: Machlyenses obfides daturos se cōfirmabāt. Alani ita eam inuasionem compensaturos sese spondebant, ut Sindianos nostro nomine uellent aggredi, quibuscum multo iam tempore nobis fuerat simultas. His de reb⁹ auditis suffragiis, in primis autē Arfacomæ & Lonchatæ: pax inita, duobus illis cuncta pro arbitratu suo moderātibus. Huiusmodi Mnesippe, audent Scythæ amicorū causa facere. MNE. Tragica prorsus, o Toxari, fabulisq; similia. Et p. pitius sit Acynaces & Ventus, p quos iurasti: si quis ista non credat, nō admodum reprehendendus esse uideatur. TOXA. At uide, uir egregie, ne incredulitas ista ab inuidia uestra proficiscatur. Quanq; nō me deterrebis non habendo fidem: quo minus & alia his cōsimilia referam, quæ nouerim à Scythiis esse gesta. MNE. Tantum ne longum facias, uir optime: neq; usq; adeo admissis, uagisq; utare sermonibus: ut nūc sursum ac deorsum Scythiā, Machlyanāq; percurrēs: deinde in Bosporū discedens: postremo rediēs prorsus abutare silentio meo. TOXA. Parendū tibi & hāc præscribēti legē, dicendūq; paucis: ne fatigeris unā nobiscum, audiendo circūcursitans. Quin magis ausculta, quæ in me ipsum amicus Sisinnus nomine præstiterit. Quū enim Athenas relictā patriā pficiscerer: idq; cupiditate Græ-

canicarum literarū, appuleram Amastrim Ponticā. Ea est urbs haud procul à Carambe dissita in promontorio, obuia ἴσ, qui à Scythia nauigant. Comitabatur autē Sifinnes, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res quādam importatas in portu spectassemus: in eumq; ē naui subduxissem⁹, emimus, nihil suspicātes malis: interea fures quidam effracta sera, sustulerūt uniuerſa: adeo ut non reliquerint, quod uel in eum diem sufficere posset. Ergo quū domum essemus reuerſi: cognito quod acciderat, nō uisum est in ius uocare uel uicinos, qui plures erant, uel hospitem: ueriti ne plerisq; sycophantæ uide remur, si dixissemus nobis ab aliquo sublatos esse Darios quadringentos: tum uestium permultū: ad hęc ta petia quādam: deniq; quicquid habueramus. Consultabamus igit' hisce de rebus, qd esset faciundū, omniū rerum egenis: idq; in urbe peregrina. Ac mihi quidem ita uisum est tum temporis statim demerso in ilia acynace, uitam fugere: priusq; ignauū quippiam, aut indignum esset ferendum, uel fame, uel siti enecto. Contra Sifinnes consolabatur: obsecrans ne quid tale facerem. Aiebat enim excogitasse sese, unde nobis uictus suppeteret. Et eo quidem die baiulandis ē portu lignis, allata mercede uictum suppeditaui: mane autē obambulans in foro, pompā quandā aspexit iuuenum (quemadmodum aiebat) elegantium ac strenuorū. Hi nimirum uiritim lecti: uti mercede proposita, singulare certamē inirent:

rent, in tertiū diem erant decertaturi. Ergo quū omnes huius negotij cōditiones audisset: accedens ad me: Caue posthac, inquit, Toxari: ne teipsum pauperem dixeris. Siquidē tertio abhinc die diuitē te reddidero. Hæc ait: atq; interea ægre parato uictu: quū iam spectaculū esset institutū, spectabamus & ipsi: etem assumptū me duxit in theatrū, tanq; ad iucū dum aliquod, nouumq; spectaculū Græcorū. Ergo ubi cōsedissemus, spectabamus. Ac primo quidē feræ partim iaculis confixæ, atq; à canibus agitæ: partim in homines quosdā uinctos emissæ, nocētes quospiā, ita ut cōſciebamus. Vt autem prodierunt, qui erant ad singulare certamē conducti: ac producto iuvene quodā prægrandi, dixisset præco: Si quisq; uelit cum hoc singulari certamine congregi, prodeat in mediū: præmiū pugnæ accepturus drachmarū decē milia. Ibi protinus assurrexit Sisinnes desiliēs: polliceturq; se dimicaturū, simulq; poscit arma. Tum acceptā mercedē, decē milia mihi deferens, in manū dat. Si uicero, inquit, Toxaris: unā p̄ficiſcemur, suppetetq; cōmeatus: sin occidero, sepulto me, redi rursus in Scythiā. Ego quidē his auditis singulciebam. At ille sumptis armis, reliquū quidē corpus muniuit: at galeam nequaq; imposuit, sed nudo cōsistens capite pugnabat. Et initio quidē ipse uulnus accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita ut multum sanguinis deflueret. Ego interim iam metu præmortuus eram. At ille cōfidentius inuadentē

aduer-

aduersarium obseruās, ferit in pectore, transfigitq; ita ut p̄tinus ad pedes illius procūberet. Ille fessus & ipse uulnere, mortuo incūbebat: parūmq; aberat, quin ipse quoq; efflaret animā. At ego accurrens erexi, animūq; reddidi. Porro ubi dimissus est, iam uictor declaratus: sublatum illum, domū deportaui: multūmq; temporis curatus à medicis, superuixit quidē, hodiēq; agit apud Scythas, ducta in matrimoniū sorore mea: claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hæc res Mnesippe nō apud Machlyēses, neq; in Alania gesta est: ut testibus careat, & ficta credi queat: uerum complures extant Amastriani, qui de pugna Sisinnæ memorant. Finem iam faciā: si tibi quinto loco factum Abauchæ retulero. Appulit aliquando Abauchas hic in Boristenensiu ciuitatē secū adducens & uxorē, quā unice diligebat: liberos duos: alterū quidē masculū lactentē: altera uero erat puella septē annos nata. Erat aut peregrinationis comes & hui⁹ amicus Gyndanes: atq; is quidē ē uulnere laborās, qđ in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cū quibus dū pugnaret, ictus est in femore: ita ut ne stare quidē posset præ cruciatu. Itaq; noctu dormiētib⁹ illis (nam forte in cœnaculo quodam diuersabātur) ingens ortum est incendium: omniāq; circūdusit: iamq; flāma undiq; domum circūdedit. Ibi experrectus Abauchas: relictis liberis plorantibus: repulsa uxore, quæ inhærebatur: iussaq; ut ipsa sese seruaret: amico in humeris sublato

lato descendit, perrumpensq; euasit: ita ut nequaquā incendio læderetur. Vxor infantē baiulans consecuta est: monens puellulā, ut sese consequeretur. Ea uero seminata, abiecto ex ulnis infante, uix exiit ē flamma. Deinde puella unā cum illa ueniens, penē & ipsa extincta est. Post hæc quū probro obiectaret quispiam Abauchæ, quod desertis liberis, atq; uxore, Gyndanem extulisset: Imo liberos, inquit, denuo parare haudquaquā difficile: tum incertū, an hi boni sint futuri: porro amicum diu fuerit, priusq; inueniā talem, qualis est Gyndanes: cuius amor mihi multis argumētis est exploratus. Dixi Mnesippe: ē pluribus his quinq; propositis, iam tempus est pronunciari, utri nostrum, aut linguam, aut dexteram oporteat amputari. Quis igitur futurus est iudex? MNES. Nemo. Neq; enim constitueramus narrationis arbitrum. Sed scin quid agemus? Quandoquidē in præsentiarū, nullo proposito scopo, sumus iaculati: de integro delecto arbitro, alia amicorum paria apud illum referamus: deinde uter succubuerit, ei tum quidem amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. Aut si hoc crudele, quando tu amicitiam admirari uisus es: ego nihilo secius puto, nullam esse mortalibus possessionem hac præstantiorē neq; pulchriorem: quin ipsi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam usq; uitam simus amici, utriq; uictores, utriq; maximis potiti præmijs: uidelicet pro unica lin-

D gua,

gua. unâq; dextra. binas uterq; habituri: atq; insup oculos q; quaternos. pedesq; quaternos: in summa. duplicia omnia. Eiusmodi nâq; quiddam est: cum duo. tresq; copulantur amici. qualem Geryonem scriptores depingunt. senis manibus. ternisq; capitibus hominem. Si quidem (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt. qui cômunitè omnia gererent: ut dignû est his. qui amicitia coniuncti sunt. TOXARIS. Probe dicis: atq; ita faciamus. MNES. Verum neq; sanguine opus est Toxaris. neq; Acynace. qui nobis amicitiam confirmet. Hæc enim cōfabulatio. & quod eadem amamus. id multo certius est calice illo quem bibitis: propterea quod huiusmodi non obligationem. sed animum postulare mihi uidentur. TOXARIS. Placēt ista: iamq; amici atq; hospites fimus: tu mihi hic in Græcia: ego tibi. si quando in Scythiam perueneris. MNESIP. Nimirum ut sis sciens: ne quaç me pigeat uel longius etiâ proficisci. si tales amicos nâcisci liceat. qualem esse te Toxati ex tua oratiōe cōiūcio.

LVCIANI TOXARIS SEV AMICITIAE
FINIS. DES. ERASMO ROTERO
DAMO INTERPRETE.

REVERENDO IN

CHRISTO PATRI AC DOMINO, D. RB

NATO EPISCOPO CARNVTEN

SI, ERASMVS ROTERO-

DAMVS. S. D.

VM MVLTIS modis compertum
haberē, ornatissime pater, quā can-
dide de meo ingeniolo, meisq; nu-
gis, tū sentias, tum prædices, uir alio/
qui naris emunctissimæ: Iamq; ad
Italicum iter accincto, per itineris co-

mites non liceret celsitudinem tuam interuifere: ut esset
tamen interim, quod te tui Erasmi commonefaceret:
Luciani pseudomantē misi, sceleratissimū quidē illum:
sed quo non alius sit utilior, ad deprehendendas, coar-
guendasq; quorundam istorum imposturas: qui hisce
quoq; tēporibus, uel magicis miraculis, uel ficta religio-
ne, uel ad simulatis condonationibus: alijsq; id genus
præstigijs, uulgo fucum facere solent. Eum igitur leges,
uti spero, non modo cum fructu aliquo, uerū etiā sum-
ma cum uoluptate: propterea quod intelligam te, licet
præter generis claritatem, fortunæ splendorē, muneris
autoritatem, serijs illis ac tetricis studijs absolutum: nō
solere tamē admodum ab his etiā elegantioribus Mu-
sis abhorre: & huiusmodi lusus, nec inamœnos, nec

D • infrugij,

infrugiferos, arduis negocijs libēter intermiscere. Porro quicquid est uel nigri salis, quē Momo tribuūt: uel candidi, quem Mercurio ascribunt: id omne in uno Luciano copiosissime reperiās licebit. Carnutensis oppidi, tam splendidum profecto, tamq̃ celebre phanū, fulmine conflagrasse: dici nō potest, q̃ feram acerbe. Bene uale in reditū ex Italia nostrū. Lutetia, An. M. D. V.

LVCIANI ALE

XANDER SEV PSEVDOMANTIS, DES.

ERASMO ROTERODAMO IN

TERPRETE.

V QUIDEM CHARIS-
sime Celse, leuem forte quan-
dam, ac facilem provinciā ti-
bi mandare uideris: quū in-
iungis, ut Alexātri Abono-
tichitæ impostoris uitā, cō-
menta, neq̃ nō audaciam,
præstigiāsq̃ libro comple-
xus, uolumē ad te transmit-
tam: uerum si quis ea conetur omnia ad plenum enarra-
re: id profecto nō minoris sit negocij, q̃ Alexātri eius,
cui Philippus fuit pater, res gestas literis prodere: tātus
hic scelere, quātp̃s ille uirtute. Attamē si candide, igno-
scenterq̃

scenterq; legere uoles:& quod narrationi deerit, id ex te imputare atq; addere:conatum hunc te autore capessam:& Augei bubile si nō omne,at certe pro mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirū ut ex his coniecturam facias, quantus, q̄q; immensus fuerit fimus uniuerfus:quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calūniā uereor,tuo pariter ac meo:tuo, qui iubeas memoria, literarūq; monumentis tradi uirum longe sceleratissimū:meo, qui sumā operam in huiusmodi narratione, rebusq; gestis hominis:quem nequa q̄ oportebat ab eruditis legi:sed in frequētissimo quopiā,& amplissimo theatro spectari à simijs, aut uulpibus discerptum:quantq; si quis hoc crimen nobis impegerit,poterimus & ipsi nos exemplo quodam simili tueri.Etenim Arrianus ille discipulus Epicteti,uir inter Romanos cū primis laudatus,ac per omnē uitam in literarū studio uersatus:quū simile quiddam fecerit, pro nobis quoq; respōsurus est. Nam is quidē Tillibori latronis uitam describere non est grauatus. Nos uero multo crudeliorem latronem memoriae prodemus:quippe qui non in syluis ac montibus,sed ipsis in urbibus sit latrocinatus:neq; qui Minyā tantū,aut Idam sit pergrassatus:neq; paucas qualdē Asiæ partes,uidelicet desertiores depulatus:sed qui uniuersam(ut ita dixerim)Romanorū ditionē suo complexit latrocinio. Ac primū tibi depin-

gam hominē: effigiē eius quoad potero, proxime uer-
bis adumbrans: tamen si non sum admodum pingendi
peritus. Corpore igitur, ut interim & hoc tibi represen-
tem, procerus erat, & aspectu decorus: planēq; specie di-
uina quadā ac maiestatis plena: colore candido: barba
nō admodum hirsuta: coma partim natiua tectus, par-
tim apposititia: Sed hac adeo sciēter efficta: ut uulgus
ferē nō sentisceret imitatum, ascititiāq; esse. Oculi ue-
hementer acres ac uersatiles: tum diuinū quiddam relu-
centes: uox dulcissima, pariterq; clarissima. In summa
quo ad has res, nulla ex parte poterat improbari: ac fi-
gura quidem hominis erat huiusmodi. Ceterum mens
atq; animus. O malorum depulsor Hercules, & auersor
tristiū Iuppiter, seruatoresq; Dioscuri: in hostes potius
contingat incidere, q̃ cum eiusmodi quopiam habere
cōmercium. Siquidem ingenio, solertia, acumine longe
præstabat cæteris mortalibus. Tum curiositas, docili-
tas, memoria, & ad disciplinas ingenij felicitas: horum
unumquodq; supra quā dici possit, illi suppetebat:
quibus tamen pessimā in partem est usus. Et quū ha-
beret arma tam egregia sibi suppeditata: illico nimirū
omnium qui essent sceleribus nobilitati, facile summus
euasit: uel superior Cercopibus, Euribato, Phrynonda,
Aristodemo, Sostrato. Nam ipse quū aliquando Ruti-
liano scriberet genero, modestissimēq; de se loqueret:
Pythagoræ semet adsimilabat. Atqui ueniā mihi dabit
Pythagoras.

*Figura Philodemantis
sive Alexandri*

miris 19

Pythagoras, uir ille quidem sapiēs, ac mente diuina: ceterū si huius ætate uixisset, puer (sat scio) præ hoc uisus fuisset. Sed heus tu p Gratias, caue putes hæc in Pythagoræ contumeliam me dicere: quasi uelim eos similitudine rerū gestarum cōmittere. Verum si quis deterrima quæq; & pbrofissima, quæ de Pythagora per calūniā feruntur (quibus equidē haudquaquē fidem perinde ut ueris habuerim) si quis tamen conferat in unū: ea nimium omnia, uix etiā minimā particulam adæquēt Alexandrinæ uersutiæ. Prorsum em̄ imaginare mihi, & cogitatione finge, q̄ maxime uariā ingenij temperaturā, indolentēq; ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijsq; confusam, promptā, audacem, uersatilem, & ad efficiendum quæ cogitasset, nullum refugientē laborem: appositam ad persuadendū, cuiq; facile fides habenda uideatur: tum quæ mire simularet optima quæq; ea quæ à mente essent diuersissima, præ se ferret. Primū igitur ne mo cum illo congressus est: qui non hac cum opinione discesserit, ut eum mortalium omniū optimum, æquissimūq; præterea simplicissimū, minimēq; fallacē iudicaret. Accedebat ad hæc omnia grandium rerum conatus: quū nihil pusillum cogitaret, sed ad maxima semper appelleret animū. Ita quū esset adolescentulus adhuc, formosus admodū: ætate uidelicet tenera, ac uelut herubescente: id quod licebat partim è stipula cōiungere: partim audire ex his, qui ita prædicabant: passim sese prouituebat,

stituebat: ac mercede sui copiam faciebat ijs, quibus lu-
bitum fuisset. Inter multos autē incidit in hunc amans
quidam præstigiator: ex eorū numero, qui magiam &
diuinas incantationes profitetur: tum illectamenta ad
concedendam in amoribus gratiam: malorū immissio-
nes in hostes: rationē eruendi, reperiendiq; thesauros,
hæreditatum successiones. Hic ubi conspiceret bene in-
geniatū puerū: atq; ad subministrandū arti, negocióq;
suo propensissimū: utpote qui non minus illius adama-
ret maleficium, q̃ ipse huius formam: etudñt eum, sem-
perq; deinceps pro adiutore, ministróq; est usus. At is
publicitus quidem, & apud uulgus medicū scilicet age-
bat: didicerat autē apud Thoonis Aegyptij cōiugem,

Carmen
Homericū

Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa.
Quorū omniū successor hic, atq; hæres factus est. Por-
rò doctor ille & idem amator natione Tyanæus erat:
uidelicet ex eorū numero, qui cum egregio Apollonio
Tyanæo illo erant uersati, totamq; illius tragiédiā per-
nouerant. Vides quam è schola tibi hominē refero?
Verum ubi iam barba plenus esset Alexāder, Tyanæo
illo uita defuncto: in egestatem redactus, deflorescente
simul & forma: unde uictū parare licuisset: nihil postea
paruū agitabat animo. Sed inito cōmercio cū Byzanti-
no quopiam, annalium scriptore uiro, qui in certamina
descendunt, omniū ingenij longe sceleratissimi: Cocco-
nas, opinor, erat cognomē: circūibant, imposturis ludifi-
cantes:

*omnium alexandri
in quibus Byzantini
aut Cocconius agnoscitur*

cantes: ac pingues homines (sic em̄ illi peculiari Mago-
 rum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Ma-
 cetim mulierem opulentā nacti sunt: natu quidem gra-
 uiozem illam, q̄ ut amoribus esset idonea: sed quæ stu-
 deret etiā dū amabilis haberi. Ab hac uictus copia sup-
 peditabatur: atq; hanc ex Bithynia in Macedoniā usq;
 sunt cōsecuti. Nam illi patria erat Pelle: qui locus olim
 floruit sub Macedonicis regibus: nūc à paucis, ijsq; ob-
 scuris & humilibus incolitur. Ibi quū conspicerēt imma-
 ni magnitudine dracones placidos admodum, ac man-
 suetos: adeo ut à mulieribus alerentur: & cū pueris unā
 cubarent: & calcantes ferrent: neq; cōmouerētur, si quis
 stringeret, premeretq; deniq; perindē atq; infantes lac-
 è papilla sugerent (nā sunt id genus apud illos permul-
 ti: unde uerisimile est, olim illam de Olympiade fabu-
 lam increbuisse: quū Alexandrum cōciperet, huiusmo-
 di dracone quopiam opinor cum ea cōcumbente:) mer-
 cati sunt ex his serpētibus unū, qui esset pulcherrimus:
 obolis sane paucis. Atque (ut Thucydidis utar uerbis)
 hinc iam bellum oritur: nimirum quū duo facinorosissi-
 mi, & immani audacia præditi, neq; non ad maleficia
 promptissimi, societatem inīssent: facile perpenderūt,
 hæc duo potissimū in hominū uita tyrānidem obtine-
 re: spem, ac metum: quorum utroq; si quis ad cōmodita-
 tem uteretur, fore, ut is illico ditesceret. Siquidem utriq;
 iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui spe tenere-

E • tur: uide-

Macetis mulier

Pelle

dracones mansueti

*fabula Olympiade
unde increbuisse
cepit*

tur: uidebant præsciētiam quæ maxime necessariam esse, summæque desiderari: atque hac uia Delphos olim fuisse ditatos, factosque celebres: Præterea Delum, Clarum, & Branchydes: nimirum hominibus per hos, quos modo dixi tyrannos: nempe spem ac metum, ad sacra confluentibus, ac futura prædiscere cupientibus: atque huius rei gratia Hecatombas immolantibus, aureosque dedicantibus lateres. Hæc ubi inter sese uersassent, ultroque ac citro agitassent: uisum est uaticiniū, oraculumque constituere: etenim si res ea processisset: sperabant se protinus diuites atque felices fore. Quod quidem negocium magnificentius etiam illis successit, quam expectauerant initio: & uel spe melius euenit. Hinc iam spectare cœperunt: primū quidem de loco: deinde quonam exordio, quauē ratione negociū oporteret auspicari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunā esse censuit: utpote regionem à negociatoribus frequentatā: tū Thraciæ, Bithyniæque confinem: neque longe dissitam ab Asia, Galatiæque: cunctis item imminētibus populis. At è diuerso patriam suam prætulit Alexāder: nam aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negociorum auspicationem, aggressionemque hominibus opus esse crassis & stolidis: & qui uiderentur admissuri. Cuiusmodi Paphlagonēs affirmabat esse hos, qui supra Abonī murum incolūt: nempe supersticiosos plerumque, ac stolidos: quod si quis tantū apparuisset: tibicinē, aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret, secū adducens.

Inuicem q. p. p. p.

adducens, tribro (quod aiunt) uaticinās: illico uehementer omnes in illum inhiunt, & perinde ut cælitum quem piā intueantur. Hac de re quū controuersia nō nihil inter illos fuisset, tandē uicit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonē (nam id oppidum uisum est hac parte habere nonnihil ipsis conducibile) in Apollinis templo, quod est apud Chalcedonios uetustissimū, æreas desodiunt tabellulas: quæ dicerēt, breuī admodum Aesculapium unā cū patre Apolline in Pontū aduenturū, atq; Aboni murum inhabitaturum. Eæ tabellæ quū essent de industria repertæ: facile effecerunt, ut hic rumor in omnem usq; Bithyniam, ac Pontum dimanaret: multo autem ante alios in Aboni murum. Nam hi protinus statuerant etiam templū erigere: iamq; fundamentis locum effoderāt. Hic igitur in Chalcedone relictus: Cocconas ancipitia quædam, atq; ambigua, obliquaq; conscripsit responsa. Deinde paulo post diem obit, à uipera (sicut opinor) ictus: in huius demortui locū accersitur Alexander: ac succedit iam comatus: cæsariēq; promissa, tunicam indutus purpuream albo intermixtam, supra eam ueste amictus candida: falcem tenens exemplo Persei, à quo se maternum genus ducere prædicebat. At perditissimi illi Paphlagonēs, quū ambos illius noscent parentes obscuros atq; humiles: tamen oraculo crediderunt ita canenti:

Perfides genere gratus Phœbo iste uidetur:

E 2

Dius

*Alexander in locū
Cocconas accersitur*

Podalirius

Dius Alexander Podaliri sanguine cretus.

Hic nimirū Podalirius libidinosus erat, ac natura mulierosus: adeo ut à Tricca ad Paphlagoniā usq; in Alexandri matrē sit incitatus, illectusq;. Repertū est aliud oraculum, quasi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam

Tirside erit quidam Ausonia de gente sacerdos:

Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabit

Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita

Quadrorbem numerum, referentē nomina diui,

Qui ueniet laturus opem mortalibus ægris.

Alexander itaq; multo post in patriā irruens cum eiusmodi Tragœdia, conspicuus erat ac splendidus: quū interim furore afflatum sese nōnunq; adsimulabat: ore spuma completo: id quod ille facile efficiebat, radicula (ea est herba lauandis lanis idonea) radice cōmanducata. Cæterum illis diuinū quiddam, ac formidandū spuma uidebatur. At multo antea sibi finxerant, parauerantq; è linteis confectum draconis caput: quod speciē quandā humanam præ se ferret, colorum fucis mire adsimulatū: quodq; pilis equinis os & aperiret, & clauderet. Tum lingua (sicut est draconū) bisulca atra prominebat: quæ & ipsa pilis agebat. Porro Pellæus ille draco iam pridem erat in promptu, domiq; alebatur: quū res postulare, tum ab illis proferendus: unaq; in partē Tragœdiā acturus: uel princeps potius huius futurus fabulæ.

*de impite ducem
e linteis y facto*

fabulæ. Iam uero ut erat maturū aggredi: tale quiddā
 machinatur, noctu ueniens ad templi fundamenta nū
 per effossa. Constitit aut in eis aqua: siue quod ea in
 didem alicunde destillauerat, siue quod ex æthere deci
 derat: illic ouū antea excauatū deponit: quod quidē in
 tus occultabat foetum recens æditum serpentis. Id quū
 alte demersisset in abditas luti cauernas, rursus illinc
 discessit. At mane quū in forum profiliisset nudus: nisi
 quod subligari circum pudenda tectus erat, eoq; inau
 rato: tum falcem illam gestans, simulq; solutam uenti
 lans, iactansq; comā: eorum more, qui à Cibeles deorū
 matre afflati cōueniunt, ac numine rapiūtur: conscensa
 sublimi quapiam ara concionabatur: ciuitatē eam bea
 tam esse prædicās, quæ mox deū propalam esset osten
 sura mortalibus. Porro qui aderant (nam concurrerat
 uniuersa prope ciuitas) unā cū mulieribus, senibus, pue
 ris, admirabantur: ac uota facientes adorabant. At ille
 uoces quasdam sonans incognitas, nihilq; significātes:
 cuiusmodi sint Hebræorū, aut Phœnicū: attonitos eos
 reddebat: ut qui nihil intelligerēt eorū quæ dicebat: nisi
 solū hoc, quod Apollinem, Aesculapiūmq; passim ad
 miscebat. Sub hæc ad institutum templū curriculo fu
 giebat: accedensq; ad fossam ac fontem illum, quē iam
 ante conditum oraculū præstruxerant: ingressus aquā,
 magna uoce canebat laudes Apollinis & Aesculapii: in
 uitabatq; deum, uti dexter ac felix in ciuitatem adue-

*Alexander rindg in
 fons p'stitit mri
 onabatur*

*Affermat & Esculapium
Alexander tenet*

niret. Deinde phialam postulat. Eam porrectā à quopiam, facile immergens, unā cum aqua lutóq; haurit: & ouū illud in quo nimirum ille deum conduferat, candida cera, ceruflaq; cōmissuram operculi ferruminans. Id quū manu cepisset, affirmabat iam Aesculapiū tenere sese. Interim illi stupidis, defixisq; intuebātur oculis, expectantes quidnam esset futurum postea: iam dudum admirantes ouū in aqua repertum. Porro posteaq; fragisset idem caua uola compressum, ac serpentis illis scutum exdusum excepisset: simulatq; mouentē hunc sese conspicerent ij, qui aderant, ac digitis circūuoluentem: protinus uocem tollebant, deumq; cōsalutabant, ac ciuitatem eam fortunatā esse dictitabant. Singuliq; affatim uotis implebātur: thesauros, opes, prosperam ualitudinē, aliāq; id genus ab illo flagitantes bona. Hic ille rursus cursim sese domū abripuit: unā secum asportās, modo æditum in lucē Aesculapium: bis natum scilicet, cum semel duntaxat nascantur homines: atq; eum nō ex Coronide per Iouē, necq; coruo, uerū ex anseris progenitū. Populus aut uniuersus consequebatur: omnes afflati deo: atq; ob spes animo conceptas, furore correpti. Interdiu igitur se continebat: sperans fore, id quod & euenit, ut fama permoti, Paphlagonū pars maxima concurreret. Ergo posteaq; urbs ita esset hominibus referta, ut iā redundaret: sed qbus omnibus iā antea tūce rebrū, tū cor esset exēptū: nec ulla parte similes uiderentur uirū

tur uiris pane uictitantibus (ut loquuntur Poetæ) uerum
 qui præter solam figuram nihil à pecudibus distaret:
 in ædiculis quibusdam, in lecto residens: eo uidelicet or
 natu, qui uatem mire deceret: imponit in sinū Pellæum
 illum Aesculapium: qui quidem erat, ut dictum est, ma
 ximus, pulcherrimusq;. Hunc totum ubi collo circūde
 disset, caudam foras prominere sinens. Erat autem in
 gens adeo: ut cum per pectus illius effunderet, pars ta
 men humi traheretur. Solum autē caput sub alis abdi
 tum teneret, illo nimirum omnia ferente: linteaceum il
 lud draconis caput, altera in amictus parte contextum
 ostendebat: quod prorsum illius esse draconis uideret,
 qui à pectore pminebat scilicet. Iam uero mihi cogita
 ædiculas non admodū illustres, nec ad satietatē usq; lu
 minis capaces: tū turbā hominū conuenarū: quiq; alijs
 ex locis alijs cōcurrissent, tumultuantes: ac prius etiam q̃
 ista uiderent, mente attoniti, stupefactiq;: deniq; spe
 bus illis sublatis. Quibus ingressis, nō mirum si res uisa
 est portentosa: uidelicet ex modo pusillo serpente, intra
 pauculos dies tam immanē extitisse draconem huma
 na specie: atq; eū insuper mansuetū, tractabilēq;. Pro
 tinus autē ad exitū pperabāt: & priusq; exactius essent
 cōtemplati: ptrudebant ab ijs, qui noui semp ingredie
 bant. Porro è regione ianuæ, per quā intrabatur, pate
 factū erat & aliud ostiū, per qd' exiret. Cuiusmodi qd
 dā & Macedonas in Babylone fecisse ferūt in Aleandri

Pellæus & Aesculapio

morbo, quum ille grauiter iam ægrotaret: illi obfessa re
 gia defyderarent eum intueri, ac supremum alloqui.
 Atq; hoc spectaculi scelestus hic non semel, uerum cre
 brius exhibuisse dicitur: maxime siqui diuites aduenis
 sent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi charissime Cel
 se, si uera fateri uolumus: æquū est ueniā dare Paphla
 gonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis &
 ineruditis: si delusi sunt, quū draconem manu cōtinge
 rent: nam hoc quoq; largiebatur Alexander ijs, qui uo
 luissent: quūq; cōspicerent in dubia, malignaq; luce imi
 tatū illud illius caput: os scilicet nūc aperiens, nunc clau
 dens: tanto artificio, ut res planè Democritū aliquem
 requireret, aut certe Epicurum, Methrodorumue: aut
 alium huiusmodi quēpiam, qui prorsus adamantinam
 aduersus hæc, atq; id genus alia, mentem obtineret: qui
 nullo pacto crederet, quicq; uel quid esset rei, cōiecturis
 colligeret: uel si uiam etiam, modumq; peruestigare nō
 quiret: illud tamen antea sibi persuasum haberet, fuge
 re quidē sese modum, rationemq; præstigiaturæ: ceter
 um quicqd esset negocij, prorsus simulatū fucaturūq;
 esse: ac ne fieri quidē ulla ratione potuisse. Paucis ergo
 diebus confluit tum Bithynia, tū Galatia, Thraciaq;
 eorum qui renūciabant, unoquoq; ut sit, affirmāte sese
 primū nascentē uidisse deum: deinde paulopost eundē
 contrectasse iam grandē admodum factum, uultu etiā
 homini ad similem. Accedebant ad hæc picturæ: imagi
nes, signa

nes, signa deum referētia: partim ex ære, partim argen-
to efficta. Postremo nomen etiam inditum. Nam Gly-
con appellatus est: idq; iussu diuino carmine prodito.
Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander.

Sum ille Glycon: hominū lux, ex Ioue tertia proles.
Ast ubi iam maturū esset: ut cuius rei gratia hactenus
omnia fuerant excogitata: responsa quoq; redderet ijs,
qui requisitiuissent, diuinaretq;: accepta uidelicet ansa
ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is
quoq; post patris Amphiarei interitū, posteaq; q̄ ille
inter Thebanos exire desisset: patria pulsus, atq; in
Ciliciam profectus: haud incōmode rem gessit, quū Ci-
licibus euentura prædiceret, binos obolos pro singulis
accipiēs responsis. Ab hoc, inquā, arrepta ansa, prædicit
Alexāder omnibus, qui aduenerāt, fore, ut deus ipse re-
sponsa daret: cuiusq; rei diem quendā certum præloqui-
tus est. Iussit aut ut quisq; quod uideretur, quodq; ma-
xime discere uellet, id in libello conscriberet: eumq; fu-
niculis obuinctum, cera, argillāue, aut simili re quapiā
obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta
(iam enim oraculum erat extructum, & apparatus corti-
næ) ordine per præconē ac theologū euocaturū eos, q
tradidissent: dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo:
libellos redditurū, ita ut traditi fuerāt obsignatos: sub-
scripto illis responso pro cuiusq; argumento: deo nimi-
rum respondente, quacuncq; de re quis esset sciscitatus.

¶ Erat

Glycon

Responsa Alexandri

Erat aut̃ hic dolus, homini cuiusmodi tu es: aut etiã (si modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestari⁹, neq; difficilis animaduersu: uerũ idiotis, qbusq; nares essent mucco obsitæ, minimèq; emũctæ, prodigiosum, planèq; incredibile quiddã esse uidebatur. Etenim quũ uarias esset cõmentus artes, quibus signa tollerentur: quæ quisq; sciscitabatur, ea legebat: atq; ita quæ uiderent, ad interrogata respondebat. De inde rursum obuincta, obsignataq; reddebat: non sine summa admiratione eorũ, qui recipiebãt. Plurimus em̃ hic inter illos erat sermo, qui tandẽ scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi: saneq; diligenter obsignata signis imitatu neutiq; facilibus: nisi reuera deus esset quispiã, cui cũcta sint perspicua. Sed iam quibus artibus id esse cerit, forsitan à me requires. Accipe quo uidelicet imposturas eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ratio sic habebat, Celse charissime. Eam ceræ partẽ, quæ post signũ hærebat, acui candefacta liquefactã diducebat. Tum ubi legisset: rursum calefactam acui cerã, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodem manẽte, facile coagmentabat. Porro secundus modus constat p̃ id, quod collyriũ uocant. Id conficitur ex pice Beryttia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, tũ cera & masticha. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatq; siccum esset factum

*Quibus modis Alexander
responsa efferebat*

factum (siccabatur aut protinus) comode resignabat li-
bellos. Quibus perlectis, impositæ ceræ denuo, perinde
atq; è lapide signum idem imprimebat, ad archetypi si-
militudinem mire effectum. Post hæc iam tertiâ accipe-
rationem: Calce in gluten iniecta, quo uulgo codicillos
adglutinât: atq; ex his confecta ceu cera, mollem adhuc
eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nā illico
siccefcit adeo, ut cornu uel ferro poti⁹ reddat solidius.
Hac ad imprimendū signum uti cōsueuerat. Sunt præ-
ter has & aliæ complures uia: quas omnes referre nihil
neceſſe est, ne parum uidear modestus: maxime quum
tu in his quos de Magorū artibus conscripsisti cōmen-
tarijs, tum pulcherrimis, tū utilissimis: quicq; modestos
reddere queant, si quis in eis euoluendis uersetur: abun-
de multa retuleris, longeq; his nostris copiosiora. Red-
debat igitur oracula, diuinabatq;: nō mediocri ad eam
rem utens ingenio: artēq; negocium reddens probabi-
lius, dum alijs obliqua, quædam & ambigua respondet
adea, quæ proponebātur, alijs penitus obscura. Quan-
doquidē & hoc oraculis ille conuenire iudicabat. Alios
item deterrebat, alios adhortabat, prout sibi magis cō-
ducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, ui-
tæq; rationes præscribebat: quum sciret (ut initio dixi-
mus) complura atq; efficacia pharmaca. Maiorem autē
in modum Cytmides ab illo probabātur: id est nomē
cōfectum emplastri, urliño. adipe confecti. Porro spes,

rerūq; successus & incrementa, neq; non hereditatū ob
uētus semp in aliud tempus reſciebat. Illud interim ad
dens: cuncta hæc tum obtingēt, quū ipse uolam, quūq;
uates meus Alexāder me rogabit, proq; uobis uota fa
ciet. Deniq; merces erat unicuiq; responſo præſtituta:
nempe drachma cum obolis duobus. Ne uero puſillā
aut exiguū fuiſſe putes amice hunc quaſtū: quū in an
nos ſingulos ad ſeptuaginta, aut octoginta milia redie
rit: uſq; adeo auidis & inſatiabilibus hominibus: ut ſin
guli ſupra decem, aut quindecim rogationes traderēt.
Cæterū ea quæ capiebat, non ipſe ſolus ſolitus eſt inſe
mere: nec rurfum ad cōgerēdas opes in theſaurū repo
nere: uerū compluris & alios habebat ſecum adiutores
ac miniſtros: tum qui ſcitarentur: qui uerſibus oracula
conderent: qui reſponſa ſeruarent: qui ſubſcriberēt: qui
obſignarent: qui interpretarētur: quorum unicuiq; pro
dignitate, meritq; lucrum impartiebat. Ad hæc nōnul
los foras, & in longinquas regiones emandarat: qui fa
mam eius oraculi inter gentes diſſiparent: affirmantes
ipſum etiā prædicere, reuocaréq; fugitiuos: fures ac præ
dones indicare: theſauros effodiendos oſtendere: mor
bo laborantibus mederi: quosdam etiā uita deſunctos
in uitam reuocare. Concurrebat igitur undiquaq; mā
gnūq; tumultu concitati adproperabāt: ſacrificabatur:
dicabantur munera, eaq; duplicata, prophetæ, diſcipu
lōq; dei. Iam em̄ & tale quoddā oraculum exierat.

Muneribus

merces p reſponſo
preſtituta

multis in regionibus
longinquas p fama
ſua diuulganda

Muneribus decorare meum uatem atq; ministrum
 Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.
 Verum ubi iam pleriq; quibus mētis plusculū inerat,
 non secus atq; ex alta ebrietate resipiscences, conspira-
 sent in illum: præsertim ex his, qui studebant Epicuro:
 iamq; paulatim in oppidis deprehenderetur uniuersa
 præstigiatura, fictusq; fabulæ apparatus: horrendum
 quiddā in eos ædidi: dicens impijs & Christianis im-
 pleri Pontum, qui non uereretur in sese turpissime ma-
 ledicere. Eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellent
 propiciū habere deum. Porro super Epicuro, huiusmo-
 di quoddam oraculum prodidit. Sciscitāti cui piā, quid
 ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit, compe-
 dibus uinctus in cœno desidet. Et adhuc miraris, si ma-
 gnopere creuit eius celebritas oraculi: quū uideas inter
 rogationes adeuntiū, q̄ sint prudentes, q̄q; eruditæ?
 Modis autē omnibus bellū erat illi cum Epicuro sauiū
 & irreconciliabile: idēq; iure optimo. Nam cum quo tan-
 dem iustius bellū gerat, homo præstigiator, & mōstris
 ac portētis amicus, ueris inimicissimus, q̄ cum Epicuro
 uiro uidelicet, qui rerum naturā perspectam haberet:
 quicq; unus, quid in his esset uerū, uideret? Nam Plato-
 ni, Chrysippo, aut Pythagoræ erat amicus: atq; alta cū
 illis pax intercedebat. At intractabilis ille Epicurus (sic
 enim appellat eum) erat illi plurimum inuisus: atq; id
 merito: quippe qui hæc omnia ridicula ac ludicra duce

*Quanta super Epicuro
 prodidit*

ret. Quam ob causam inter urbes Ponticas Amastrim in primis habebat exosam: eo quod acceperat eos, qui cum Lepido erant: alios item horum consimiles quos plurimos ea in ciuitate uersari. Neque unquam Amastrino cui quod oraculum reddidit: quin ubi conaretur etiam fratri proconsulis respondere, deridicule profecto discessit: quum nec ipse, quemadmodum idoneum oraculum fingeret, inueniret: nec haberet, qui sibi in tempore posset componere. Nam quum ille de stomachi dolore conquirenti, uellet prescribere, uti suillum pedem cum malua preparatum ederet, hunc in modum ait:

Maluaca porcorum sacra cunimato Sipydno:
 Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostendebat ijs, qui uellent: haud totum tamen, sed caudam potissimum, ac reliquum corpus oculis exponens: caput uero ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis etiam redderet attonitam multitudinem: pollicitus est sese exhibiturum ipsum deum loquentem, citraque interpretem adentem oracula. Deinde non magno negotio, gruum arterijs contextis, ac per lineum illud draconis caput, quod erat arte adsimulatum, insertis: alio quopiam per has foris insonante, responsitabat ad ea, quae proponebantur: uoce nimirum per linteaceum illum Aesculapium ad aures promanante. Huiusmodi responsa autem quousque dicebantur, id est, ipsius uoce reddita: neque quibuslibet, neque passim dabantur: uerum splendidis modo, atque opulentis:

*per illud quod ex ipso
 deum loquentem*

opulentis: & qui grandia largirent. Itaq; quod Seueria
 no redditum est super expeditione in Armeniam susci-
 pienda, ex Autophonis erat. Adhortas enim illum ad
 incursum eius regionis, sic ait:

Parthis Armenijsq; citato Marte subactis

Romam urbem repetes, & daras Tybridis undas:

Vertice sarta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaq; uecors ille Gallus persuasus, incur-
 sionem fecisset: euenissetq; ut una cum exercitu caderetur
 ab Othryade: hoc oraculum e monumētis sustulit: atq;
 aliud in eius locum substituit huiusmodi:

Agmē in Armenios ne ducneq; em expedit isthuc:

Ne tibi foemineis uir amictus uestibus, arcu

Exitium immittat: uitaq; ac lumine priuet.

Siquidem & hoc interim callidissime fuerat cōmentus:
 ut posterioribus, substitutitijsq; respōsis: ea quæ perpe-
 ram, malēq; euenissent, sarciret ac mederet. Sæpius em
 ægrotis priusq; moreretur, prædixerat fore, ut reuale-
 rent. Quibus morietibus, alterum oraculum illico para-
 tum erat, quod superiori diuersa caneret.

Posthac desine opem morbo petere exitiali:

Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Potro quū non ignoraret, q in Claro ac Didymis, Mal-
 lōq; responsa ferebant, ipsos quoq; huiusmodi quadā
 arte diuinādi celebres haberi: eos sibi reddebat amicos,
 plerosq; consultorū ad illos remittens, his uerbis:

Nunc

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus.

Et rursus:

Branchydica accedas adytra: atq; oracula quæras.

Et iterum:

Mallon abi, Amphilochei quærens oracula uatis.

Et hæcenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines, usq; ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamq; designauit. Vt uero & in Italiâ oraculi fama permanauit: inq; ipsam Romanorû urbem: iam nemo omniû erat, qui nō alius aliû anteuertere studeret: dum hi quidem eò profiscuntur ipsi: illi uero mittunt: potissimû hi, qui potentia atq; autoritate plurimum in Republica pollebant. Quibus princeps quasiq; signifer extitit Rutilianus: uir aliàs quidem honestus ac probus: tum compluribus in præijs Romanorû spectatæ uirtutis. Sed qui in his quæ ad deos pertinent, parum sanè saperet: ut cui prodigiosa quædam de illis essent persuasa: adeo ut si tibi lapidem, uel inunctû, uel coronatum cōspexisset cōtinuo procideret, atq; adoraret: ac diutius aduolutus uota faceret: bonâq; ac læta ab illo postularet. Hic igitur simulatq; de oraculo inaudisset: parum aberat, quin omisso, quem tenebat exercitu, in Aboni murum auolarit: alios autem post alios eò legabat. Porro qui mittebatur, seruuli nimirum, idiotæ quidam, facile decepti, domû redibant: referentes partim quæ uiderât, partim tanq; uidissent, audissentq; permulta insuper accumulantes

*Rutilianus Romanus
oraculum petit*

lantes illis; quo domino fierent commendatiores: In-
 flammarunt itaq; senem infelicem: & in uehementē in-
 saniam impulerūt. At ille passim ad omnes amicos ac-
 cedens: quos habebat, quum plurimos, tum potentissi-
 mos: enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, acce-
 pisset, partim quæ ex sese effinxerat. Et ad eum modū
 iste compleuit urbem, concitauitq; plurimis item au-
 licis expauefactis, atq; attonitis. Qui p̄tinus & ipsi cu-
 piditate flagrare cœperūt, ut aliquid suis de rebus audi-
 rent. Porro Alexander aducniētes comiter excipiebat
 ac xenijs, alijsq; magnificis donatos muneribus, ad eū
 remittebat: hoc agens, uti nō solum renūciarent oracu-
 la, uerū etiam dei laudes canerent, ac portentosa quædā
 de oraculo, de c̄p̄ ipso mentirentur. Excogitarat autem
terfœlestus ille quiddā neutiq; inscitū: & ingeniosius,
q̄ ut in uulgarem competat latronē. Etenim resignatis
 libellis, ac perlectis: siquid offendisset in ijs, quæ propo-
 nebantur, ita scriptū: ut cum periculo ac discrimine eius
 qui scripisset, si proferretur, coniunctū uideretur, apud
 se detinebat: neq; remittebat: quo uidelicet obnoxios,
 ac propemodū seruos ob metum sibi redderet eos, qui
 miserant: quū in mentem illis ueniret, cuiusmodi de re-
 bus consulissent. Intelligebat autē esse consentaneum:
 ut qui opibus ac potentia præcellerent, eiusmodi roga-
 tiones essent proposituri. Ab his munera q̄ plurima fe-
 rebat: quippe qui nō ignorarent sese intra casses eius te-

*Responsa Rutiliano
reddita*

neri. Libet autem aliquot ex his responsis commemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic sciscitanti de filio, ex uxore priore suscepto: qui iam per ætatem maturus esset, ut disciplinis erudiretur: quem instituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita respondit:

Pythagoram, egregièq; canentem prælia uatem. Deinde paucis post diebus, extincto puero, ipse quidē hærebat: nec habebat quod incusantibus responderet: oraculo uidelicet ita re præsentī confutato. At Rutilianus optimus ultro occupans, defendebat oraculū: affirmans hoc ipsum portēdisse deū: qui iussisset neminem quidem ē uiuis adolescentulo deligi præceptorem: sed Pythagoram potius, atq; Homerum iam olim defunctos: quibus cum credibile esset eum iam uersari. Quid igit Alexādro uitio uertere cōuenit, si istiusmodi hominū oculos dignos habuit, quibus fucū faceret? Rursum eidē percontāti, cuius tandē animā esset sortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander:

Deinde is qui nunc es: post fax phœbæa futurus.

Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic septuagenarius interiit, in infantiā uersus, haud expectato dei promisso: quanq; hoc quoq; oraculū ex Autophonis erat. Eidē item de uxore ducenda percontanti, aliquando incunctanter ac palam respondit:

Ducito Alexandro natam, Lunāq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem dissiparat: filiam quam habebat,

habebat, è Luna sibi susceptā fuisse. Lunam em̃ ipsius amore captam fuisse: quū dormientem aliquando conspexisset: nam id illi familiare est, formosos somno sopitos adamare. Porro Rutilianus uir prudentissimus, nihil cunctatus, protinus accersit uirginē: nuptias conficit, spōsus iam sexagenarius, cōcumbitq; socrum suam Lunam solidis Hecatombis placans: iamq; sibi unus cælitū numero uidebat. At hic ubi semel in Italia rem esset aggressus, maiora indies ad hæc excogitabat: & in omnes Romanæ ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat: prædicens ciuitatibus cauendā esse pestilentiam, incendiā, terræmotus: se certa remedia traditurum, ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamq; quū pestilentia incubuisset: unū quoddā tale oraculū, Autrophonon & hoc, quoquo uersum gentiū prōdiderat, unico carmine comprehensum.

Intonsus nubem pestis depellit Apollo.

Atq; hunc uersiculū uidere erat passim pro foribus descriptum, tanq; aduersus pestilentiam remedio futurum. Verum ea res plurimis diuersam in partem euenit, propterea quod fortuna quadam sic accidit: ut ex domus, quibus hic uersus esset inscriptus, potissimū desolarentur. Neq; uero me putes illud dicere carmen in causa fuisse, ut interierint: uerum casu quodam ad hūc modum accidit. Et haud scio, an pleriq; fracti carmine, negligētius ac securius uixerint, nihil aduersum pestem præter

oraculū adhibentes:perinde quasi syllabas pro sese pugnantes haberēt, & intonsum Apollinem telis pestem propellentem. Exploratores item ex sua coniuratione q̄ plurimos Romæ constituerat:q̄ sibi qua quisq̄ mente esset,indicarent:ac priusq̄ oraculū adīssent, illi significarent quidnam essent percōtaturi,quidq̄ potissimū cupere uiderentur:ut etiam priusq̄ aduenissent ij, qui mittebantur,ille iam ad respondendū instructus ac paratus esset. Atq̄ hæc quidem & id genus alia machinamēta,aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nam præter hæc & initiationes quasdam instituerat,rædarū per manus tradendarū gestationes,& sacrorū cerimonias:quæ quidē tribus ex ordine diebus continenter peragerentur. Ac primo quidem die Atheniensīū ritu, denuntiatio fiebat huiusmodi. Siquis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorū explorator accessit, discedat. Cæterū qui deo credunt & parent,sacris feliciter initientur. Sub hæc protinus exigebant, illo præeunte, dicentēq̄:Foras pellantur Christiani. Tū multitudo acclamabat uniuerſa:Foras pellātur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperiū agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ:demū nascebatur Aesculapius. Altero die Glycon in lucem emergens,deiēq̄ exortus. Porro tertio die Podaliri cū Alexandri matre cōiugiū agebatur. Dadis aut is appellabatur:ideq̄ ex re, propterea quod faces quædam incenderētur. Postremo loco, Lu-

næ atq̄

nã atq; Alexandri amores, ac nascēs Rutiliani cōiunx.
 At uero facem gestabat, mysteriãq; agebat Endymion
 Alexander: quin hic dormiēs scilicet, in medio iaceret:
 descenderet aut in eum ē tecti fastigio, tanq̃ ē cælo, Lu
 nã uicem agens, Rutilia quædã formosissima cuiusdã
 ē Casareæ domus præfectis uxor: quæ nimirũ ut ama
 bat Alexandrum, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub
 oculis perditissimi illius mariti, tum complexus ageban
 tur, tum oscula: idq; in proparulo. Quod nisi cōplures
 fuissent tædæ: forsan nōnihil & eorũ quæ fieri solent in
fra sinum, patratũ fuisset. Paulopost rursus introibat
 ornatu sacerdotali, multo cum silentio. Deinde ipse pri
 mus dara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant aut be
 ne canori scilicet homines: nempe præcones aliquot
 Paphlagonēs, Carbatinis calceati, plurimũ aliĩ nidorẽ
 ructantes, Io Alexander. Porro subinde inter gestan
 das tædas, atq; inter mysticas saltationes, femur illius
 de industria renudatum, aureum apparebat: pelle, sicut
 si consilio, inaurata circũdata, atq; hac ad tædarum ful
 gorem relucente. Itaq; quũ duobus quibusdã ex eo
 rum numero, qui desipiēter sapientes sunt, super hac re
 uerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possi
 deret, uidelicet ob femur aureũ, an aliũ Pythagorico illi
 consimilem: atq; eam controuersiam ad ipsum Alexan
 drum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Pythagoræ mens emoriturq;, oriturq; uicissim.

Vatis at est animus diuina è mente profectus:

Hunc pater auxilio misit iustisq; pijsq;

Et rursum:

Tecta Iouis repetet, iouiali fulmine tactus.

Porro quū cunctis alijs denunciaret, ut à puerili concubitu tēperarent, ceu re nefaria: uir ille egregius tale quidam ipse machinatus est. Ponticis ac Paphlagonicis urbibus imperabat: ut tertio quoq; anno mitterent, qui deo dicarentur, eiusq; laudes apud se canerent. Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nēpe nobilissimos & ætate florentissimos, formaq; eximios. Quibus indulsis perinde ut emptitijs ad libidinē abutebatur: modis omnibus in eos debacchari solitus. Præterea legē quoq; condiderat: ne quis maior annis octodecim sese admotore ore complecteretur: nēue cum basio salutaret: sed reliquis manū duntaxat osculandam porrigens, solis ætate, formaq; floridis osculum dabat: atq; his quidē inde cognomē inditum, ut intra osculum constituti dicerentur. Atq; in hunc modum uecordibus ac stupidis mortalibus illudens, perpetuo deinceps suas nequitias exercebat: passim cōstruprās uxores, passim liberis abutēs. Quin magnū quiddam, cunctisq; optandū uidebatur, si cuius uxorem uel aspexisset modo. Porro si quā etiā osculo dignatus fuisset, nemo nō ita putabat: quicquid esset bonarū felicitatum, id omne semel in eam domū influxurū esse. Erant insuper, atq; ex non pauca: quæ sese

se etiam peperisse ex illo iactarent, quod ita esse mari
 ti suo testimonio cōfirmabant. Lubet etiam dialogum
 tibi referre Glyconis & sacerdotis, uiri cuiusdā Tyane:
 cuius sapientiam ex his quæ sciscitatus est, conijcias lice
 bit. Hunc equidē legi pridem aureis descriptum literis.
 Tñ: in ipsis sacerdotis ædibus. Dic, inquit, mihi rex Gly
 con: quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius.
 Num alius ab illo priore? qd ais? Haud fas est ut isthuc
 audias. Sed quot annos apud nos permanurus, atq;
 oracula redditurus? Ad millesimū tertiū. Deinde quō
 demigraturus? Ad Baetra, atq; in eas regiones. Siqui
 dem oportet & barbaros meos uictu, meaq; præsentia
 frui. At reliquæ sortes: puta quæ in Dyndimis, Claro,
 Delphisq; redduntur: utrum ab autore proficiscuntur
 Apolline, an uana sunt quæ illic æduntur oracula? Ne
 isthuc quidem scire quæsieris: nefas enim. Cæterū ego
 quis tandem post hanc uitam futurus sum? Camelus,
 deinde equus: post hæc uir sapiens, ac uates nō inferior
 Alexandro. Atq; hæc Glyconis cum sacerdote cōfabu
 latio. Postremo & oraculum carmine comprehensum
 ædidi: quū non ignoraret illum amicum esse Lepido.
 Ne pare Lepido: namq; huic fatum instat acerbū.
 Mirum etē in modum metuebat Epicurum: sicuti su
 perius dictum est: nimirū ut artificem ac sapiētem, suis
 artibus atq; imposturis hostē, atq; infensum. Itaq; ex
 Epicureis quæpiam, ausum se multis præsentibus coar
 guere:

*Dialogus Glyconis
& sacerdotis*

quere:propemodū in uitæ discrimen adduxerat.Siquidem adies ille,clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuidā persuasisti: ut seruos suos apud Galatiæ præfectum capitis accerferet:hoc nomine,quasi filium ipsius,qui tum Alexandria erudiebatur, occidissent.Atqui uiuit adolescēs,incolumisq; reuerſus est: famulis iam supplicio affectis,qui tua opera bestijs traditi perierunt. Porro huiusmodi quiddā acciderat. Cū adolescentulus amne aduerso in Aegyptū nauigasset: ad inundationē usq; subducto nauigio: persuasus est, uti pariter in indiam nauigaret. Itaq; dum diutius abesset,infelices illi eius ministri rati uidelicet,uel in Nilo nauigantem interisse puerum:uel à latronibus(nam id temporis permulti grassabantur) esse peremptū:reuerſi sunt domū,renūciantes quēadmodum ē medio sublatus esset. Deinde proditū oraculum, damnati serui: sub hæc adest adolescentulus,peregrinationē suā enarrans. Atq; hæc quidem ille. At Alexāder indignatione percitus,quod coargueretur:neq; ferens opprobratam sibi ueritatem:iussit ut qui aessent,lapidibus illum impeterent:alioq; & ipsos impios futuros, atq; Epicureos appellādos. Dumq; illi iam lapidare cœpissent:Demonstratus quidam,qui diuersabatur in Ponto:primus hominem sui corporis obtegens obiectu,morti subduxit: alioqui lapidibus obruēdum,idēq; iure optimo. Quid enim oportebat unū inter tam multos insaniētes, sanū esse:

esset atq; à Paphlagonū stulticia malum sibi accersere:
 Et illi quidē hæc euenerunt. Cæterum aduocatis iuxta
 oraculorū ordinem ihs qui proposuerāt (nam id fiebat
 pridie q̃ responsa redderet) præcone rogāte, an uatici-
 nari uellet: si cuipiā illorū ex adyto respōdisset: in malā
 rem: huiusmodi hominē neq; tecto quisq; excipiebat,
 neq; igni, aquāue impertiebat: uerū erat illi solū aliud
 alio uertendum, tanq̃ impio, deorumq; contemptori,
 atq; Epicureo: quod quidem probum omniū erat gra-
 uissimū. Quapropter unū etiam Alexander quiddam
 designauit deridiculum. Nactus peculiare Epicuri sen-
 tentias, librum (uti scis) longe pulcherrimū, summatim
 Epicureæ disciplinæ decreta complectentē: mediū in fo-
 rum deportauit, ac lignis ficulnis exussit: tanq̃ autore
 ipsum exureret scilicet, ac cinerem abiecit in mare, oracu-
 lo insuper eam in rem ædido.

Edico decreta senis comburere cædi.
 Haud perpendit scelestus ille, quātum adferret is liber
 comoditatum ihs, qui in eo legendo uersarentur: quan-
 tamq; illis quietem, trāquillitatē, libertatēq; pareret:
 propterea quod à pauoribus, spectris, ac prodigijs libe-
 raret: tum spes inanes, atq; immodicas adimeret cupi-
 ditates: mentē sanam ac ueritatem infereret, planēq; lu-
 straret animū: nō tæda quidem, aut squilla, aut alijs id
 genus nugamētis: imo recta ratione, uero, ac libertate.
 Accipe iam facinus quoddam hominis sceleratissimi,
 ¶ unum

unū inter omnia multo impudentissimū. Quū iam nō mediocrē in Regiā aditū sibi patefecisset, inq; aulā Cæsareā: præsertim Rutiliano rem adiuuante, atq; approbante: quū bellū quod in Germania gerebatur, maxime flagraret diuo Marco cū Marcomannis & Quadis conferente, oraculum diuulgauit: quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubiū immitterēt: uarijs cum odoribus, ac sacris quibusdam magnificis: sed præstat ipsum oraculum referre.

Gurgitibus fluij turgentis ab imbribus Istri

Immisisse duos Cybeles edico ministros:

Monte feras alitas: tum quantum alit indicus aer

Florum atq; herbarū bene olentū: moxq; futura est

Et uictoria: pax & amabilis: & decus ingens.

Ea quū essent facta, quēadmodū ille præscripserat: leones quidē simulatq; in hostiū regionē enataissent: Barbari canes quospiā, aut lupos esse rati, fustibus arcebāt. At nostrorū ptinus maxima strages est cōsequuta: uiginti fermē milibus simul extinctis. His cōsimilia sunt ea, quæ in Aquileia contigerunt: quū parū abfuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicā illā responsionē: Cræsoq; redditū oraculū, frigide sanē detorsit: dicens deū quidē prædixisse uictoriā: haud tamē explicuisse, utrū Romanorū esset futura, an hostiū. Tandē quū plurimi iam eā in urbē confluerent: preme returq; Abonotichitarū ciuitas multitudine eorū, qui
ad oraculū

ad oraculū uentitabāt: neq; sufficeret suppeditādis r̄s,
 quæ ad uictū erant necessaria: cōminiscit̄ oraculorū ge-
 nus quoddā id, quod nocturnū appellabat̄. Siquidē li-
 bellis indormire solet: ut aiebat ipse: deinde tāq; in so-
 mnio diuinitus edoctus respōdebat: nihil certi tamen.
 Sed ambigue plerūq; ac cōfusim: maxime si quos libel-
 los cōspexisset, accuratius atq; obseruātius obsignatos.
 Ad hūc em̄ modū citra ullū resignādi periculū, quicqd
 temere in mentē uenisset, subscribebat: ratus & hoc ip-
 sum oraculis cōuenire. Erant aut̄ ad id nōnulli cōstituti
 interpretes, qui mercedē nō exiguā colligebant ab r̄s, q;
 eiusmodi capiebāt oracula: ut enarrarēt ea, explicarētq;
 atq; hoc illorū munus cōductitiū erat. Nā interpretū
 qsq; talētū Atticū pendebat Alexādro. Nōnunq̄, quū
 neq; cōsuleret qsq;, neq; missus esset aliq;: imo quū ne
 esset qdē hmōi quippiā: tamen oraculū adebāt, uti stul-
 tos mortales redderet attonitos. Qd' genus illud erat.

Hunc agē quære tuam qui tectus in ædibus, ac te
 Clam prorsum, uxorem uultūq; oculisq; decoram
 Stuprat adulterio: seruorum ex agmine primus.
 Ipse cui solus suasisi hæc omnia demens.
 Ejus enim florem libasti: hoc dedecus ille
 Nunctibi compensans, cum coniuge dormit herili.
 Quin r̄dem tibi iam pridem letale uenenum
 (Vt neq; quæ faciant, possis audire: nec unq;
 Cernere luminibus) recte furtimq; pararunt.

Inueniesq; tuo sub lecto pharmaca: iuxta
 Parietem, sub ceruicali condita: porrò

Istis conscia criminibus tua serua calypso est.

Quis Democritus principio non cōmoueretur, ubi nō
 minatim & autores, & loca palam audisset designari?
 Verū illico despuisset, simulatq; cognouisset, quo hæc
 artificio gereretur. Insuper & Barbaris nō raro respon-
 dit, si quis patria lingua sciscitaretur: puta Syriace aut
 Gallice: q̄ties difficile erat inuenire conterraneos eorū,
 qui rogationē proposuissent: proinde receptis libellis,
 multum intercedere solet interualli, priusq; oraculum
 redderet: quo uidelicet interim potiū posset & soluere
 tuto libellos, & nāscisci, q̄ cuncta possent interpretari. Qd̄
 genus erat & illud Scythæ cuiusdā redditū oraculum.

Morphi ebargulis in umbra chuenchiranc, relin-
 quet lucem.

Aliàs rursus: quū nec adesset item quispiam, neq; tale
 quicq; omnino contigisset, citra carmen eloquutus est:
 Redito unde uenisti. Siquidē is qui te misit hodie, pe-
 rijt: interemptus à Diode uicino, accedentibus latroni-
 bus, Mango, Celere, ac Bubalo: qui nunc etiā cōprehen-
 si tenentur in uinculis. Cæterū pauca nunc accipe ex
 his, quæ mihi ipsi respondit. Sciscitato an caluus esset
 Alexander: quū libellos palam atq; accurate obsigna-
 sem, responsum nocturnū subscribitur. Sabar Dalachi
 Malach Attis alter erat. Rursus, quū diuersis libellis
 eandem

eandem rogationē proposuissem: puta cuiatis esset uates Homerus: idēq; alio atq; alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet deceptus à puero, qui rogatus, qua gratia uenit: ut remediū, inq; petere aduersus laterū dolorē.

Cytmide te iubeo, ac lunari rore perungi.

Alteri uero ubi sciscitāti ei dictum esset, utrum mihi satius esset in Italiam nauigio, an pedestri itinere proficisci, respondit: nihil quidē quod ad Homerū attineret.

Carpe uiam pedibus: rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus: quorum de numero fuit & illud, unica rogatione proposita libello pro more inscripti talis cuiusdā rogatiōes octo: nomen aliquod e mentitis, missis drachmis item octo: præterea quod fieri solitum esset adiungēs. At ille persuasus, partim missa mercede, partim inscriptiōe libelli, ad unicam rogationem: ea erat huiusmodi: quando deprehendendus esset impostor Alexāder, octo misit oracula. Sed quæ neq; cælum (quod aiūt) neq; terram attingerent. Verum absurda, & intellectu difficilia omnia.

Quod ille ubi in posterum persensisset: præterea quod Rutilianum à matrimonio conatus essem auertere: suasisse mēq; ne prorsus in diuinatiōe spes reponeret suas: oderat me uidelicet ita uti par erat, sibi q; acerrimum hostem iudicabat. Quodam itaq; tempore percōtanti de me, Rutiliano ita respondit:

Noctiuagis gaudet scortis: spurcōq; cubili.

H 3 In summa

In summa iure optimo me inuisissimū habebat. Proinde quū me in oppidū aduenisse sensisset, meq; Lucia nū esse illum cognouisset: adduxerā autē milites duos: alterū lancea, alterū conto armatū: quos quidē à Capidociæ præside mihi tum amico acceperam, quo me ad mare usq; deducerēt: accersit illico, sanē q̄ comiter, multaq; cum humanitate. Ego quū aduenissem: complures apud illū reperio: porrò bona quadā fortuna, & milites unā meū adduxerā. Tum ille manū mihi porrigit osculandā, quēadmodū uulgo facere cōsueuerat: ego admotus, perinde atq; osculū daturus acri morſu corripio: ita ut parum abſuerit, quo minus illi manū mancā redderim. Itaq; qui præſentes erāt, præſocare me accedere conati ſunt tanq̄ hominē ſacrilegū: quippe qui iam inde ab initio grauiter tulerant, quod Alexandrū illū, nō autē prophetā cōpellassem. At ille oppido q̄ genereſe obnitens cōpeſcuit illos: pollicitusq; eſt, ſe facile me placidum redditurū, declaraturūq; quātū poſſet Glycon: qui nimirū & hos qui maxime ſæuīrent, ferocirentq;, ſibi redderet amicos. Moxq; ablegatis om̄ibus, meū ex poſtulauit, negans ſe dam eſſe, quæ ſuaſiſſem Rutiliano. Ecquid me læſiſſet: ut iſta in ſeſe facerē, quū poſſem illius opera apud illū magnas ad res promoueri? Equidem hanc hominis humanitatē, cōmoditatēq; libenter accipio: perpendēs nimirū, quo forē in periculo conſtitus: pauloq; poſt prodibā, iam illi factus amicus. Ea
res proſecto

res profecto, ijs qui uidebāt, uehemēter erat stupenda, quod tam facile fuisset cōmutatus. Posthac quū iam nauigare statuissē: missis Xenijs ac muneribus pmultis (Eram autē forte solus cū Xenophonte, patre cū reliquis meis in Amastrim prēmisso) pollicetur & nauim præbiturū sese, & remiges qui nos auerherēt. Eteḿ arbitrabar hęc animo simplici, atq; officiose fieri. Verū ubi iā in medio essemus mari, uiderēq; gubernatorē lachrymantē, & nescio quid reliquis nautis cōtradicentē: non optimæ de euētū spes me ceperūt. Erat autē illis ab Alexandro mandatū: ut tollētes nos in mare præcipites darent. Quod si cōtigisset: facile quod mecū gerebat bellū, illi debellatū fuisset. Sed is qui lachrymabat, effecit ne qd in nos grauius patrarēt. Ac mihi quidē ita loquutus est. Annos natos, uti uides, sexaginta: quū antehac pietatq; inculpate uixerim, haudquāq; uelim in hac tam grādi ætate, præsertim quū uxore & liberos habeā, homicidio manus impiare: indicās uidelicet, cui rei gratia nos suscepisset, quæq; sibi mādasset Alexander. Expositis autē nobis in Aegialos: quorū etiā egregius meminit Homer⁹: retro legit cursum. Ibi forte nactus præter nauigātes legatos quosdā Bosporanos Eupatoris regis nomine i Bithyniā pficiscētes: deportādī uectigalis gratia, qd in singulos pendebat annos: quū exposuissē illis, qd me periculū circūuallaret: atq; illi se mihi cōmodos, facilesq; præberēt: recept⁹ in nauigiū, incolumis in

• Amastrim

Amastrim perueni. Tantillū abfuerat ut perierim. Ex hoc nimirū tempore, & ipse aduersus illum arma capiebam: omnemq; (quod aiunt) mouebā funem, quo hominem ulciscerer: quē iam tum ante mihi structas infidias oderam, prōq; summo ducebā hoste, propter morum impietatem. Iamq; ad accusationem intenderam animū, non paucis mecum facientibus: maximēq; qui erāt ex Timocratis Heracleotæ schola philosophi. Verum qui tum Bithyniæ Pontōq; præsidebat: nos cohibuit penē supplicans & obsecrans uti desisteremus. Etenim ob necessitudinē quæ sibi cum Rutiliano intercederet, nequaquā posse supplicio afficere: nec si manifesto in crimine deprehendisset. Atq; ita quidē ab iracundia destiti, mēq; repressi: non in tempore rem aggressurus, quū iudicem haberem ad eum modum affectum. Sed quid? An non & hoc inter alia facinus audax Alexandri: à principe Romano postulare, ut Aboni mur⁹, cōmutato uocabulo, Ionopolis appellaretur: utq; nomisma nouū signaret: altera quidā parte Glyconis obtinens imaginē: altera uero Alexandri: qui insignia aui Aesculapij, ac falcem illam Persei, unde maternū ducebat genus, teneret. Porro quū esset de sese uaticinatus, oraculo p̄dito, fati decretū esse, ut annos uiueret centū & quinquaginta: dehinc fulmine ictū, interitū maxime miserādo periturū: nōdū septuaginta nat⁹ annos, interiit: uidelicet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen

ad inguen usq; putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore simul & illud deprehensum est, quod caluus esset: quū medicis caput humectandū præberet, ad mitigandū cruciatum: id quod haudquaquē facere potuissent, nisi detracto galericulo. Hunc habuit exitum Alexandri tragœdia: atq; hæc fuit totius fabulæ catastrophæ: ut res uideri possit prouidentia quadam esse gesta: quum casu nimirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, ut & epitaphium uita acta dignū ei constitueretur: neq; non certamina quædam agerētur ab ijs, qui in uaticiniū coniurauerant: uidelicet impostoribus insignibus, ac præcipuis ad Rutilianū arbitrum sese conferentibus: ut is pronūciaret, quem ex ipsis oporteret in oraculi successionem capeSSendā eligi: atq; sacerdotali, propheticaq; corona redimiri. Erat aut in hoc numero simul & Paetus: qui artis p̄fessione medicus, tum ciuis, quū esset, ista faciebat: neq; medico, neq; homine cano decora. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat: ipsi sibi diuinandi autoritatē seruans, posteaq; inde iam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis pauca, quo degustamentū hominis præberem: scribenda putauī: quū uti tibi gratificarer, homini familiari atq; amico: quēq; ego unū omniū maxime suspicio: idē plurimis nominibus: uel p̄pter sapientiā singularem: uel ob amorem ueri: uel ob morū mansuetudinē ac moderationē: uel ob uitæ tranquillitatem: postremo

I comitatem

comitatem atq; humanitatē erga hos, quibus cū uiuis. Tum uero (quod quidē tibi fuerit etiam iucundius) ut Epicurū ulciscerer: uirū uere sacrum, ingenioq; diuino: quicq; solus quæ uere sunt honesta, & nouerit, & traderit: quicq; solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secū haberent cōsuetudinē. Deniq; arbitror fore, ut ipsi qui in hāc lectionē inciderint, liber hic nōnihil utilitatis afferre uideat: dū quædā redarguit, quædā in opnionib⁹ horū, q & recte sentiūt, cōfirmat ac stabilit.

ALEXANDRI SEV PSEVDOMANTIS FINIS,

DES. ERAS. ROTEROD. INTERPRETE.

ORNATISSIMO

VIRO D. CHRISTOPHORO VRSEVVICO

ERASMV8 ROTERODAMVS, S. P. D.

QVIDEM hac mēte semper fui ornatissime, idēq; humanissime Christophore: ut à nullo prorsum uitio perinde abhorruerim atq; ab ingratitude: nec unq; istos hominis uocabulo dignos iudicari, qui alieni in se meriti tēpore ullo possent obliuisci. Rursus eos existimaui beatos, quibus tantū facultatis fortunæ cōmoditas suppeditasset: ut bene de se meritis, possent parē remetiri gratiā: beatissimos autē quibus licuisset acceptū beneficiū aliquo cū fœnore rependere. Proinde quā antehac

tunc saepenumero mecum repeterem, quantum in me nihil
 promeritum tua benignitas contulisset: (nam collatum arbi-
 tror, quicquid ita delatum est, ut haud scio utrum per fortu-
 nam, an per me ipsum: certe per te non steterit quo minus ac-
 ceperim) circumspectare meque quoniam argumento possem
 aliquam saltem erga te memoris, gratique animi significatio-
 nem dare: neque in tanta fortunae meae tenuitate quicquam
 occurreret, quod ulla ex parte non dicam tuis meritis respon-
 deret: sed quod uel animo satisfaceret meo: illud denique
 mihi uenit in mentem: ut saltem istos quosdam non in urba-
 nos homines imitarer, qui flosculo quopiam insigni, aut
 alio simili symbolio misso: uoluntatis propensione, prom-
 ptique animi studium testificari solent: praesertim ipsi te-
 nues erga eos, quibus neque res, neque animus sit alienorum
 egens munerum. Ergo Graecanica ingredienti *μουσῶνα* (nam
 musarum horti uel medijs uernant brumis) statim inter
 multos uaria adblandientes gratia, hic Luciani flosculus
 praeter ceteros arrisit. Eum non ungue, sed calamo decer-
 ptum ad te mitto: non solum nouitate gratum, colore uarium,
 specie uenustum, nec odore modo fragrantem: uerum etiam suc-
 co praesentaneo salubre & efficacem. Omne tulit punctum,
 (ut scripsit Flaccus) qui miscuit utile dulci. Quod quidem
 aut nemo mea sententia, aut noster hic Lucianus est
 assecutus: qui prae cae comediae dicacitatem, sed citra pe-
 tulantiam referens: deum immortalem qua uasfricte, quo
 lepore perstringit omnia: quo naso cuncta suspedit: etc.

omnia miro sale perficit: nihil uel obiter attingens, quod non aliquo feriat scōmate: præcipue Philosophis infestus: atque inter hos Pythagoricis potissimum, ac Platonici ob præstigias: Stoicis item propter intolerandum supercilium: hos punctim ac cæsim, hos omni telorum genere petit. Idque iure optimo. Quid enim odiosius, quid minus ferendum, quam improbitas uirtutis professione personata? Hinc illi blasphemus, hoc est, maledici uocabulum addidere: sed hi nimirum, quorum ulcera tetigerat. Pari libertate deos quoque passim & ridet, & lacerat: unde cognomen inditum *ἄθεος* speciosum profecto: uel hoc nomine, quod ab impijs ac superstitiosis attributum. Floruit (uti putant) Traiani ferme temporibus, indignus (ita me deus amet) qui inter sophistas annumeretur. Tantum obtinet in dicendo gratia: tantum in inueniendo felicitas: tantum in iocando leporis: in mordendo aceti: sic titillat allusionibus: sic seria nugis, nugas serijs miscet: sic ridens uera dicit, uera dicendo ridet: sic hominum mores, affectus, studia, quasi penicillo depingit: neque legenda, sed plane spectanda oculis exponitur nulla Comœdia, nulla Satyra cum huius dialogis conferri debeat: seu uoluptatem spectes, seu spectes utilitatem. Ceterum si nomina tum quæras huius argumentum dialogi: facit id, quod semper facit. Pythagoram uelut impostorem ac præstigiatores taxat. Stoicorum fastum & sapientem barbam ridet: diuitum ac regum uita, quantis sit erumnis obnoxia docet.

et cōtra q̄ expedita res paupertas hilaris, suāq; cōten-
ta sorte. Quē uti legas attētius, te maiorem in modum
rogo: si quādo tibi per tua licebit negocia, frontē expor-
tigere. Audies em̄ Gallum cū hero sutore cōfabulantē:
magis ridicule, q̄ ullus possit γλωττοιδēs: sed rursus sa-
pientius, q̄ Theologorū ac Philosophorū uulgus non
nūq̄ in scholis magno supercilio, magnis de nugis dis-
putat. Vale optime atq; humanissime Christophore,
& Erasimū inter tuos ascribito diētulos, amore, studio,
officio, cessurū nemini. Ex arce Hāmensi, An. M. D. III.

LVCIANI SOMNI

VM SIVE GALLVS, DES. ERASMO RO-
TERODAMO INTERPRETE.

Interloquutores, GALLVS. MICYLLVS.
MICYLLVS.

T TE scelestissime Galle, cū
ista tanta inuidētia, uocēq;
tam acuta, ipse perdat Iuppi-
ter: qui quidē opibus afflu-
entem me, ac dulcissimo in
somnia uersantem, & admi-
rabili felicitate fruētem, pe-
netrabile quiddā & damo-
sum resonās expergefeceris:

adeo ut ne noctu quidem effugere liceat paupertatē:

I. 3 uel te

uel te ipso longe nocentior. Atqui si coniectandum
 est: tum è silentio quod etiãdum ingens est, tum è rigo-
 re, frigoreq; quod nondũ me quẽadmodũ affolet, ante
 lucano morficat, titillatq; (nã hic mihi certissimus gno-
 mon aduentãtis diei) ne medium quidẽ adhuc noctis
 est. Sed iste peruigil perinde quasi uellus illud aureum
 seruet, ab ipsa protinus uespera uociferari coepit. Verũ
 haud quaç; impune. siquidẽ mox pœnas de te sumã,
 fusteq; cõminuam, si diluxerit modo. Nam nunc nego-
 cium mihi facefferes, subsiliens in tenebris. GAL. Here
 Micylle, equidem arbitrabar me tibi gratum esse factu-
 rum: si quoad possem, alta nocte lucem anteuertissem:
 quo posses antelucano surgens, q̃ plurimũ operis con-
 ficere. Etenim si priusq; sol exoriatur, uel unicam feceris
 crepidã: isthuc laboris lucro tibi accesserit, ad parandũ
 uictum. Quod si tibi magis libet dormire: equidẽ tuo
 arbitrato quietẽ egero, longeq; magis mutus fuero pi-
 scibus. Cæterum tute uideto: ne per somniũ diues, esu-
 rias experrectus. MICYL. O prodigiorum auersor Iup-
 piter: O malorum depulsor Hercules: Quid hoc mali
 est: uocem humanã sonuit Gallus. GAL. Hoc cene tan-
 dem tibi prodigiũ uidetur, si eadem qua uos lingua lo-
 quor? MICYL. Quid? an nõ hoc portentum? Sed auer-
 tite, dñj malum à nobis. GAL. At tu mihi uideris admo-
 dum illiteratus esse Micylle: nec euoluissẽ Homeri Poe-
 mata: in quibus equus Achillis, cui nomẽ Xantus, po-
 steaq;

ita q̄ hinnitus lōgum ualere iussisset, medio in praelio
 constitit, differens, totoſq; uerſus ordine recitans: non
 quādamodum nunc ego proſa oratione loquens: quā
 etiam uaticinabatur ille, deq; futuris ædebat oracula:
 neq; quicq; prodigioſum facere uidebatur: neq; is qui
 tum audiebat, malorum auerſorē, ita uti tu facis, implo
 rabat: quaſi rem abominādā & auertendā audiſſe
 ſe ſe iudicaret. At quid tandem facturū eras, ſi tibi Ar
 gi nauis carina fuiſſet eloquuta: ita ut olim in Dodo
 nza ſylua phagus per ſe loquēs oraculum adidit? Aut
 ſi tergora direpta ſerpere uidiſſes: ſi carnes bouum mugi
 re ſemiaſſas, coctasq; uerubus trāſſixas? Ego uero, quā
 Mercurij ſim aſſeſſor loquaciſſimi, deorumq; omniū
 ſacundiſſimi: præterea cōtubernalis uobis, & cōuictor
 haud mirum uideri debet, ſi ſermonē humanū edidici.
 Quod ſi mihi recipias taciturnum te: haudquaſq; grauā
 bor ueriorē tibi cauſam aperire: unde factū ſit, ut eadē
 qua uos lingua loquar, & unde mihi ſuppetat hui⁹ ora
 tionis facultas. MICYL. Modo ne iſthuc ipſum ſit ſo
 mniū Galle, quod ita mecū loqueris. Sed dicito p Mer
 curiū, o prædare: quid etiam aliud rei tibi ſit in cauſa, ut
 iſtam linguā ſones? Nam ut taceā, neq; cuiq; proferā:
 quid attinet te ſollicitū eſſe? Quis enim fidem mihi ſit
 habiturus: ſi cui narrē, me Gallū hæc loquentē audiſſe?
 GAL. Ausculta igitur: nam orationem ex me audieſt
 omniū (ſat ſcio) maxime nouam atq; incredibilem. Si
 quidem

quidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. MICYL. Profecto & olim istiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adolescentulū quēpiam fuisse Gallum, Marti adamatū: atq; hunc deo compotasse, collustasseq; & in uoluptatibus gessisse morem. Itaq; cum Venerem adiret Mars cum ea cubiturus: hūc quoq; Gallum unā secum adduxisse. Quoniam autem Solem potissimū metueret, ne si è sublimi conspexisset, Vulcano se proderet: foris ad ostium adolescentulum semper relinquere solitum: cuius indicio certior fieret, quando sol emergeret. Deinde Gallum aliquando somno correptum, excubias deseruisse inscientem: Solemq; nullo præsentiēte imminuisse Veneri ac Marti secure dormienti: propterea quod cōsideret Gallum indicaturū fuisse, si quis interuenisset. Itaq; Vulcanum à Sole edoctum, eos deprehēdisse implicitos atq; irretitos rjs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porro Martem simulatq; dimissus est, indignatum aduersus Gallum fuisse: atq; eum in auem trāsmissasse: rjsdem armis, ut in capite pro galea cristā obtineret. Hanc ob causam quo uos Marti purgetis, quū iam nihil opus simulatq; Solem exorientē sensistis: multo ante uociferari, atq; illius exortū prænūciare. GAL. Feruntur quidem & illa Micylle. At quod ego sum narraturus, multo aliud quiddā fuit: atq; adeo nuper admodum in Gallum trāsformatus sum. MICYL. Quonam modo?

modo: Nam isthuc maximopere cupio cognoscere.
 GAL. Audistin de Pythagora quodam Mnesarchida
 Samio: MICYL. Num sophistam illum dicis, & præsti-
 giatorem: qui instituit ne quis uel carnes gustaret, uel fa-
 bas ederet: suauissimū mihi edulium, salubre & parabi-
 bile à mensa submouens: Præterea autem, qui mortali-
 bus suasit, ne intra quinquēniū loquerētur: GAL. Scis
 nimirum & illud: quēadmodum Pythagoras esset, Eu-
 phorbus fuerit: MICYL. Præstigiatorum & prodigiorū
 artificē hominē aiunt fuisse, o Galle. GAL. Ille ipse ego
 tibi sum Pythagoras. Quare parce, quæso, mihi conui-
 tiari: præsertim quū ignores, quibus sim moribus. MI-
 CYL. At hoc rursus multo etiam tibi illud portet osius:
 Gallus philosophus: Attamē expone Mnesarchi gna-
 te: qui factum sit, ut ex homine auis, ex Samio Tana-
 graus repente nobis prodieris. Neque enim ista uerissimi-
 lia: neque omnino facilia creditu. Quandoquidem duas
 quasdam res iam mihi uideor in te animaduertisse, ni-
 mitum alienas à Pythagora. GAL. Quas: MICYL. Alte-
 rum quidē, quod garrulus es, & obstreperus: quū ille silere
 in solidos quique annos (si memini) præceperit. Alterū ue-
 ro planē cum illius legibus pugnat. Etenim cum nō ha-
 berem, quod tibi obijcerē: fabas heri (sicuti nosti) ad te
 attuli. At tu nihil cunctatus, protinus eas sublegebas:
 unde fit ut necesse sit, aut emētum esse te Pythagorā
 esse, quū aliud quiddā sis: aut si Pythagoras es, legem

Ko præter-

prætergressum esse te, iusq; uiolasse, quū fabas ederis, perinde ac si caput patris comederis. GAL. Non cognosti Micylle, quæ sit harū rerum causa: neq; quæ ad unūquodq; uitæ genus conducant. Ego tum quidē nō esitabā fabas, ppter ea quod philosophus essem. Nunc contra comesurus sim, quippe auicio congruas: neq; nobis repudiandū pabulum. Verū si molestum nō est: audi quēadmodū ē Pythagora cœperim esse id, quod sum in præsentia: t̃p̃ in multis uitæ generib⁹ antehac uixerim: Et quid ex unaquaq; transformatione sim cōsequutus. MICYL. Narra, quæso: nam mihi quidē auditu iucundissimū fuerit. Adeo ut si quis mihi deferat opinionem: utrum te ista narrantem audire malim, an rursus felicissimū illud somniū, quod paulo ante uidi uidere: haud sciam utrū electurus sim: usq; adeo cognata germanaq; uidetur esse ista tua cum suauissimis illis uisis: & ex æquo uos æstimo, te pariter ac prædarū illud insomniū. GAL. Etiānum tu somniū illud quod dudū tibi uisum est, in animū reuocas: & inania quædam obseruans simulachra, atq; (uti loquūtur Poetæ) cuanidā quandā felicitatem memoria cōsectaris. MICYL. Imo, illud scias Galle: ne ullo qdē tēpore unq̃ uisi illius mihi uenturā obliuionē. Tantū mellis somniū aufugiens in oculis mihi reliquit: ut præ illo uix quæ palpebras attolere, rursus in somnū coeuntes. Itaq; qualem uoluptatē mouent pennæ in auribus uersata, talem titillationem mihi

mihi præbent ea, quæ uidi. GAL. Nouū quēdam Her-
 tule mihi narras amorē infomniū: siquidē alatum quū
 fit (sicut aiunt) metasq; uolandi præscriptas habeat so-
 mnū, iamq; septa transilit: in oculis etiam uigilantis ob-
 uersans, adeoq; mellitū & euidentis apparet. Quare per-
 uelim audire, cuiusmodinā sit istud, quod te supra mo-
 dum delectat. MICYL. Gestio narrare. Nam dulce est
 hoc ipsum meminisse, & cōmemorare de illo quippiā.
 Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis
 transformationibus? GAL. Vbi tu Micylle defieris so-
 mnare: melq; illud ab oculis absterferis. Interim prior
 dicto tui intelligam, utrum ne per portas eburneas, an
 per corneas tibi somniū aduolarit. MICYL. Neq; per
 has, neq; per illas, o Pythagora. GAL. Atqui duas has
 tantū cōmemorat Homerus. MICYL. Valere sinas nu-
 gatorem illum Poetam, qui nihil de somniis intellexit.
 Paupertuū fortassis somnia per istas cōmeant portas;
 qualia uidebat ille: neq; id admodum perspicue, quip-
 pe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdam por-
 tas dulcissimū hoc aduenit somniū, & ipsum aureum,
 & aureis undiq; circūamictum, & auri plurimū secum
 adducens. GAL. Desine optime Mida, de auro fabula-
 ri. Nā dubio procul ex illius uoto, istud tibi accidit in-
 somniū: & solidas auri uenas mihi duxisse uideris. MI-
 CYL. Multā auri uim uidi Pythagora multā, q̃ putas
 pulchrū, quo fulgore coruscātis. Quid tandē Pindarus
 K x in illius

in illius laudem dicit: nam in memoriā redige, siquidē meministi: quū aquam præstantissimā dicēs, postea aurum admirat, idq; iure, statim in initio carminis minus omnium bellissimi. GAL. Num illud queris?

Aqua est illa quidem optima:

Cæterum aurum, uti candens

Ignis: ira enitens, no-

ctibus eminet eximie unum

Cæteras supra opes: quæ

Gloriam ac decus addunt.

MICYL. Per Iouem, isthuc ipsum: perinde enim ac si in somnium meum uideat Pindarus, ita prædicat aurum: sed ut tandem cognoscas quale fuerit, ausculta iam sapientissime Galle. Meministi ut heri nullum domi cibum acceperim: siquidem Eucrates diues ille forte mihi in foro factus obuiam, lotum me in tempore ad cenam uenire iusserat. GAL. Isthuc equidem planè memini. Nam totum esuriebam diem: donec mihi profunda tandem uespera domum reuersus, subuiuicus, uinóq; madens, quinq; illas fabas proferres: nō admodum opiparam cenam Gallo: qui quondā fuerit Athleta, quicq; olympia non segniter olim decertarit. MICYL. Ast ubi reuersus à cena fabas tibi obiecissem, obdormi protinus. Tum mihi, iuxta Homerum, ambrosia sub nocte diuinum quoddam haud dubie somnium assistēs. GAL. Sed prius quæ tibi apud Eucratē acciderint Micylle, narra: & cuiusmodi fuerit

di fuerit coena, quæq; super coenâ acta sunt omnia. Ni-
 hil enim prohibet te denuo coenare: si uelutî somnium
 quoddâ eius coenæ reducas: & quæ tum ederis, rursum
 cômémoratione quasi ruminés. MICYL. Credebâ mo-
 lestum futurum me, si hæc quoq; retulissem: uerum po-
 steatq; tu desyderas, en id quoq; narrabo: quum nuncq;
 antehac in uita coenasssem apud ullum diuitē, o Pytha-
 gora: heri bona quapiam fortuna in Eucratem incidit
 atq; ego quidem simulatq; dominū illum salutasssem:
 ita uti consueuerâ, subducebâ me: ne pudori illi essem, si
 lacera in ueste fuisssem affectatus. At ille: Micylle, inq;
 hodie natalicia filiaæ celebroy, plurimosq; ad cõuiuium
 amicos inuitaui: uerum quoniâ aiunt quendâ ex his in
 cõmoda esse ualeitudine, neq; posse pariter ad cõuiuiū
 nostrum accedere: tu eius loco uenito lotus: nisi ipse for-
 te qui uocatus est, semet adfuturum renunciarit. Nam
 nunc quidem ambigit. Hoc ubi audissem, adorato diui-
 te discedebam: omnes obsecrâs deos, ut algidam febrē
 aliquam, aut laterum dolorem, aut podagrâ morbi au-
 ctarium immitterent ualeitudinario illi: cuius ego sellæ
 occupator, coenâq; uicarius, & hæres eram uocatus. In-
 terim hoc spacij, quod usq; ad balnei tēpus intercessit,
 longissimū sæculum esse iudicabâ: dum subinde respi-
 cio, quotquot pedum esset litera, & quando illos iam la-
 uisse consentaneū esset. Hic ubi tempus tandem adue-
 nisset: ocyus me corripio, atq; abeo, nitide admodū cul-

tus: sic obuerso palliolo, ut qua esset parte purissimū, cō-
 uideretur. Offendo autem ad fores, & alios complu-
 res: in quibus etiam illum (gestabatur autē à uiris qua-
 tuor) cuius eram subconuiuia uocatus: qui male habere
 dictus erat: atq; id etiā prae se ferebat, qd' afflicta esset
 ualitudine. Nam ex alto gemebat, tussiebatq; ac screa-
 bat, uelut ex abdito: quodq; ægre redderetur totus pal-
 lidus ac tumens, annos natus circiter sexaginta. Fereba-
 tur autem Philosophus quispiam esse, ex his, qui apud
 adolescentulos nugas deblaterant. At barba mire erat
 tragica, supraq; credi posset, tonsoris egēs. Porro incre-
 pante Archibio medico, quāobrem quum ita esset affe-
 ctus, aduenisset: non oportet, inquit, promissa deferere,
 praesertim hominē philosophum, etiam si mille urgeāt
 & instent morbi. Putauit em̄ Eucrates sese à nobis ha-
 beri ludibrio. Haudquaq; in quā ego: imo collaudabit
 te, si domi potius apud te uelis emori, q̄ in cōuiuio ani-
 mā unā cum phlegmate excreans. Atq; ille quidē prae
 arrogantia dissimulabat sese dictum audisse. Haud
 multo post accessit & Eucrates iam lotus: conspectoq;
 Thesmopolide (nam id erat philosopho nomen) Prae-
 ceptor, inquit, probe quidem factum abs te, qui ipse ad
 nos ueneris. Tamen si nihilo deterius tibi fuerat futurū.
 Siquidē etiā absenti omnia ordine missa fuissent. Haec
 simulatq; dixerat: introgreditur, manus illi porrigēs pa-
 riter & famulis innitēti. Ego igitur iam abire parabā: uē-
 rum ille

tam ille cōuersus ubi diu secum hāsitaſſet: poſteaꝑ me
 triſtē admodū uideret: ades, inquit, tu quoꝑ Micylle,
 ac nobiſcū cœna. Nam filiū in mulierū condauī unā cū
 matre cōuiuiū agere iubebo, quo tibi ſit locus. Ingredie
 bar itaꝑ, quū parū abſuerit, ut lupus fruſtra hians diſ
 cederē: uerū ingrediebar, pudefactus quod Eucratis ſi
 liolū ē conuiuiō uiderer expuliſſe. Aſt ubi iā tēpus eſſet
 ut diſcūberemus: primū tollentes Theſmopolim cōpo
 ſuerunt, haud ſine negocio per Iouē, quincꝑ (ſi dījs pla
 cet) proceri iuuenes, ceruices illi ſupponētes undīquaꝑ
 q̄ nimirū in eodē habitu ꝑmanere, ac longū etiā tēpus
 durare poſſet. Deinde ubi nemo iam tolerare poſſet, ut
 iuxta illū accūberet: me adductū redināt, ut eadē in mē
 ſa eſſem⁹. Deinceps cœnabam⁹, o Pythagora, opiparā
 quādā & uariā cœnā: multoꝑ in auro, multo itē argēto:
 Pocula erāt aurea, miniſtri formoſi: tum cātores, & cōci
 tandi riſus artiſices. In ſumma, iucūdiſſima quæpiā erat
 uita: niſi qđ unū quiddā me uehemēter male habebat:
 Theſmopolis obſtrepens atꝑ obturbās: uirtutē neſcio
 quā mihi cōmemorās, docēsꝑ, qđ duæ negatiōes unicā
 efficiēt affirmationē: quodꝑ, ſi dies ſit, nox nō ſit. Nō
 nūꝑ & cornua mihi dictitabat eſſe: atꝑ id gen⁹ multa
 philoſophabat⁹ erga me: qbus eiufmodi nihil opus: pla
 neꝑ uoluptatē interpellatiōe minuebat, quū nō ſineret
 exaudiri eos, qui cithara, uocēꝑ caneant. Habes Gal
 le de cœna. GAL. Nō admodū ſuaui Micylle: maxime
 , poſteaꝑ

posteaqꝫ cum illo deliro sene sortitus eras accubituꝝ.
MICYL. Audi nunc & insomniũ. Visus enim mihi En
crates ipse, quum orbus esset liberis, nescio quomodo:
uita decedere. Dehinc ubi me accersisset, ac testamentũ
cõdidisset: quo me in solidum hæredem omniũ scripse
rat, paululo tempore superstes emori. Porro ipse uide
bar adire facultates: & tum aurum, argentumqꝫ ingenti
bus quibusdam scaphis exhaurire, perpetuo subscatu
riens & affatim affluens: tum autẽ uestes, mensas, pocu
la, ministros, omnia mea, ut par erat, esse. Postea candi
do uehículo uectabar resupinus: cunctis qui intueban
tur, cõspiciendus & admirandus. Accurrebãt permulti,
accircum equitabant: complures sequebãtur. Ego inte
rim illius indutus uestitum, & annulos gerens circiter se
ptuaginta digitis insertos: epulum quoddã splendidũ
iubebam adornari, quo amicos acciperem. Iamqꝫ illi, ita
ut in somnio fieri consentaneũ est, aderant: iam epulæ
erant comportatæ: iam potus ex animi sententia mini
stratus. In his quum uersaret, & aureis phialis præbibe
rem omnibus qui aderãt, amicis: quum iam inferreũ
bellaria: intẽpestiuo tuo clamore perturbasti nobis co
uiuium, mēlasqꝫ subuertisti: ac diuitias illas ita dissipas
ti, ut in auras euanesceret. Num tibi uideor iniuria sto
machatus in te? Nam uel tris noctes perpetuas libet
adhuc somniũ illud quod mihi accidit, uidere cupiam.
GAL. Adeo ne es auri cupidus, & opum auidus. Micyl
le: idqꝫ

leſidēq; ex omnibus unum admiraris, ac felicitatem uni
 cam eſſe iudicas, ſi plurimum poſſideas auri? MICYL.
 Equidem haud ſolus ita cogito Pythagora: quum ipſe
 quoq; tum quū Euphorbus eſſes, auro atq; argento co
 mis intexto, prodibas pugnaturus cum Achiuis: idēq; in
 bello, ubi ferrum q̄ aurum geſtare ſatius fuerat. At tu
 etiam tum uoluisti calamistris auro internexis in pericu
 lum deſcendere. Atq; ob eam (opinor) cauſam, Homer
 us comas tuas gratijs ſimiles dixit, quod auro argen
 tōq; reuincirent. Etenim longe nimirum meliores atq;
 amabiliores uidebantur, qd eſſent auro religatæ, unāq;
 cum eo relucere. Neq; iſt huc nouum eſt Auricome, ſi
 tu Pantho patre prognatus, aurum in precio habuiſti:
 quin & ipſe deorum omniū, hominumq; pater ille Sa
 turno, Rheaq; progenitus, quū Argolicā illam puellā
 adamaret: ubi nihil inueniret amabilius in quod ſeſe
 trāſſormaret, neq; quo Acrifj cuſtodias poſſet corrum
 pere: audiſti uidelicet, ut aurum ſit factus: atq; ita per te
 gulas illapſus, potitus eſt ea quam deperibat. Iam uero
 quid tibi cōmemorem, q̄ multos uſus præbeat aurū?
 Et ut eos quibus adfuerit, formoſos, & ſapientes, & po
 tētes reddat, decus & gloriā illis cōciliās? utq; nōnunq;
 ex obſcuris & infamibus, claros ac celebres repente effi
 ciat? Nam noſti uicinū mihi & eiſdem artificij Simo
 nem: qui paucis ante diebus apud me cœnauit: quū lei
 gumen coquerem ſaturnalibus, duasq; extorū cæſuras
 L , immittēs?

immittens? GAL. Noui Simonem illum breuem: qui si
ctilem ollulā, quæ nobis erat unica, suffuratus, peracta
coena abiit, sub ala gestans. Nam ipse uidi Micylle:
MICYL. Atqui quū eam sustulerit, tā multos ille deos
postea iurabat. Sed quur non prodebas: ac uociferaba
re tū, o Galle, quū nos furto spoliari cōspiceres? GAL.
Coccyzabam, quod mihi solum licebat id temporis ue
rum quid Simon ille? Nam uidebare de illo dicturus,
nescio quid. MICYL. Ei consobrinus erat uir supra mo
dū diues, nomine Drimylus: is quoad uiuebat, ne obo
lum quidem donauerat Simonī: nam qui daret, quum
ne ipse quidem pecunias attingeret? At simulatq; mor
tuus est nuper: uniuerfis illis opibus iuxta leges Simon
ille, qui coria putria, qui patellam circūlingebat, gaudēs
potitur: purpura ostrōq; circūtectus: famulosq; & cur
rus, & aurea pocula, & mēsas eburnis innixas pedibus
possidet: ab omnibus adorat: iamq; nos ne aspicit qui
dem. Etem nuper quū illum procedentē conspexissem:
Salue, inquā, Simon. At ille indigne ferens: Edicite, in
quit, mendico isti, ne uocabulū meū diminuat: neq; em
Simon, sed Simonides appellor. Porro (qd' est omniū
maximū) mulieres etiam illius amore capiūtur. Atq; is
quidem eludit eas, ac fastidit: & alias quidem admittit,
comēq; sese præbet: alia porro quæ negligūtur, necem
conscituras sibi minitant. Vides quantas cōmoditates
pariat aurum: quādoquidē eos qui sunt deformissimi,
transfigurat.

transfiguratur, & amabiles reddit, nō secus atq; cestus ille poeticus. Audis insuper & à Poetis dictum: O aurū aspiciata res, & ostentum optimū. Et rursus: Aurum est quod opibus imperat mortaliū. Sed qd interim risisti. Galle? GAL. Quoniā tu quoq; per insitiā Micylle, simili modo falleris opinione de diuitibus, quēadmodū uulgus: uerū (crede mihi) longe etiā erumniosiorē uitā uiuunt, q̄ uos. Hæc aut loquor, qui ipse & pauper & diues aliquando fuerim, atq; omne uitæ genus sim expertus. Porro paulo post ipse quoq; hæc omnia cognosces. MICYL. Per Iouē tempestiuū iam est: ut & tu referas, quēadmodū sis trāfiguratus: & quod in unoquoq; uitæ genere perspexeris. GAL. Ausculta: hoc tantum præmonitus: me neminē feliciorē uita q̄ tu sis. unq̄ uidisse. MICYL. Quām ego sim, o Galle? Hæc felicitatē tibi ipsi imprecor. Nam uidere me tibi ridendū proponere. Verum age, narra: exordiens ab Euphorbo, quo pacto fueris in Pythagoram trāfformatus: Deinceps ordine ad Gallum usq;. Consentaneū em̄ est, te uarias res tum uidisse, tum tulisse: nimirum tam diuersis uitæ formis. GAL. Quēadmodum initio ab Apolline profecta anima in terram deuolarit, & corpus humanū subierit: ut illic poenā quandā dependeret: id longum dictu futurū sit. Præterea neq; mihi referre fas es, neq; tibi eiusmodi audire. Verum ubi Euphorbus factus essem. MICYLVS. Sed ego priusq̄ essem is, qui nūc sum: O præcla

re, quis nā eram? hoc mihi prius dicito: nunquid & ego
uersus fuerim itidem ut tu? GAL. Maxime. MICYL.
Quis igitur eram? si quo modo potes dicere, peruedim
enim isthuc cognoscere. GAL. Tu formica fueras Indi-
ca, ex earum genere, quæ aurum effodiunt. MICYL. Et
postea neglexi infelix, uel paucula frustra in uitā impor-
tare: quū illō essem altius? Sed age, quid posthæc futu-
rus sim dicito: quando quidem consentaneū est scire re.
Etenim siquid bonæ sit rei: iam nūc suspendero me ab
ista pertica, in qua nunc stas. GAL. Isthuc profecto nul-
la ratione possis cognoscere. Cæterū quū Euphorbus
essem (nam ad illa redeo) in Troia pugnabā: atq; à Me-
nelao necatus, aliquāto post tempore in Pythagoram
perueni. Porro eonſq; absq; tecto perdurabam, donet
Mnesarchus aliquādo mihi domū ædificaret. MICYL.
Obsecro te, nū absq; cibo potūq;? GAL. Maxime. Nū-
hil em̄ istis rebus opus, nisi corpori duntaxat. MICYL.
Illud igitur prius dicito: ea quæ ad Troiam gesta sunt,
num ita se habent, qualia fuisse dixit Homerus? GAL.
Quinam ille scire potuisset Micylle: qui quidem dum
ista gerebātur, ipse Camelus erat in Bactris? Cæterum
ego tibi tandē effabor diuinitus, nihil id temporis exi-
mium fuisse: neq; Aiaceſm usq; adeo magnū, neq; Hele-
nam adeo formosam, quēadmodum arbitrātur: siqui-
dem uidi candida quariā & procera ceruice: ut hinc cy-
gno prognatam esse adſimularent. Cæterū uehemēter
anum.

anum, æqualem propemodū Hecubæ. Hanc Theseus primū raptam in Aphidnis possedit. Is uixit Herculis semē atate. Porro Hercules prius Troiam cepit: patrum nostrorum memoria, qui per id temporis maxime florebant. Nam hæc mihi Panthus narrauit, admodum adolescens: affirmans se uidisse Herculem. MICYLLVS. Quid autem Achilles? Num talis erat, nempe quauis in re præstantissimus? An & isthæc fabula lamenta sunt? GALLVS. Cum illo quidem congressus non sum: neq̃ queam adeo comperte de rebus Græcorum dicere. Etenim qui scire potui, quum hostis essem? Certe Patrodum illius amicum, haud ita magno negotio peremi lancea dissectum. MICYLLVS. Deinde te Menelaus, multo minore negotio: uerum istis de rebus satis. Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in summa Micylle: sophista quispiā erā (oportet em̃ uidelicet fateri uerū) alioqui nō imperitus, neq̃ inexercitatus in honestissimis disciplinis. Profectus sum autē in Aegyptum: quo cum prophetis congregarer, de sapientia cōmunicatur⁹. Hic adyta subij, atq̃ ibi Ori & Isidis libros perdidici. Post rursus in Italiam re nauigabā: ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didicerā, ita institui, ut me perinde ac deum suspicerēt. MICYL. Equidem in audieram isthæc: præterea quæ admodum creditus fueris, defunctus in uitam rediisse: utq̃ aureum femur illis subinde ostenderis. Verū illud mihi dicito: quid tibi uenit in

L 3, mentē,

mentē, ut legē statueres: uti neq; carnibus, neq; fabis uicerentur homines? GAL. Ne perconteris ista Micylle. MICYL. Quā ob rem, o Galle? GAL. Nam pudet hisce de rebus uerū fateri. MICYL. Atqui non cōuenit, uti id facere graueris apud hominē cōtubernalē & amicū: nā herū posthac absit ut dixerim. GAL. Nihil sani, neque prædari quicq; erat: uerū animaduertebam, si consueta modo, atq; id etiā uulgo præcepissem: non fore, ut mortales in admirationem adducerēs: sed quo peregriniora, magisq; aliena proposuissem, futurū, ut hoc magis nouus, magisq; uiderer admirādus. Proinde instituerā in animo, nouæ qddā rei designare: eiusmodi pposito decreto: cuius causa esset inexplicabilis, quo uidelicet alijs aliud cōiectantibus, omnes redderētur attoniti: quēadmodū in obscuris oraculis solet usu uenire. MICYL. Illud uide ut rides me tu quoq;: nō minus atq; Crotoniatas, ac Metapōticos, & Tarētinos: cūq; his alios, qui muti sequūtur, tuāq; adorāt uestigia, quæ tu calcata reliquisti. Verū ubi Pythagorā exueras, quē post eū induisti? GAL. Aspasiā Melitēsem illā meretricē. MICYL. Pāpæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoq; fuit Pythagoras? Itane fuit aliquādo tempus, q̄ tu Galile generosissime oua pariebas, cūq; Peride rē habebas; iam Aspasia uidelicet: atq; ex illo grauida facta es? Præterea lanam tondebas, tramāq; deducebas? Postremo meretricū in morem gestiebas, uultūmq; cōponebas?

Gal.

GAL. Ista quidē omnia feci: tametsi nō ego solus: uerū & ante me tū Tiresias, tum Elati proles Caneus. Proinde quicqd in me cōuitij dixeris, tantūdem & in illos dixeris. MICYL. Age igit, utra tibi uita erat suauior, quū uir esses, an quū Perides tecū haberet consuetudinem. GAL. Vides cuiusmodi istuc est quod percōtaris? nempe cui ne Tiresiæ quidē expedierit respōdere. MICYL. Atqui si min⁹ fateare tu: tamē isthuc Euripides satis explicuit, quū ait se malle ter sub dypeo cōsistere, q̄ parere semel. GAL. Imo prēmoneo te paulo post puerperā fore: siqdē & tu mulier es olim futurus, idēq̄ sapi⁹ lōgo nimirū sæculorū orbe atq̄ recursu. MICYL. Nō tu pendebis, o Galle, q̄ quidē omnis mortales Milesios aut Samios esse ducas? Nā aiunt te etiā tum quū Pythagoras esses, uenusta forma decorū, sapius Aspasiā fuisse tyrāno. Verū age secūdū Aspasiā, in quē uirū aut mulierū denuo renat⁹ es? GAL. In Cratē Cynicū. MICYL. O Castor & o Pollux, q̄ dissimile: Ex scorto philosoph⁹? GAL. Deinde rex: deinde paup: paulo post satrapes: dehinc equus, graculus, rana, aliāq̄ innumerabilia: per lōgū em̄ fuerit singula recēdere. Postremo Gallus, atq̄ id sapius: nā hoc uitæ genere sum delectat⁹. Interea & alijs diuersis mortalib⁹ seruiui: regib⁹, pauperibus, diuitibus: postremo nūc tecū uiuo: rideōq̄ quotidie, quū uideo te paupertatis tædio cōplorantē, eiulantēq̄: ac diuinū admirantē fortunas, ppter ea quod ignores quātū illis adsit

illis adsit malorum: alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur, te ipsum profecto riseris: qui antea credideris eum, qui sit opulētus, statim felicissimū esse omniū.

MICYL. Ergo Pythagora, aut quid maxime gaudeas appellari: ne confundam orationem, si te nunc hoc, nūc illo nomine compellem. GAL. Nihil intererit, siue Euphorbum, siue Pythagorā, siue uocaris Aspasiam, siue Cratem: quandoquidē ista omnia sum unus: nisi quod rectius feceris, si (id quod in præsentiārum esse uideor) Gallum me uoces: ne auem hanc parui ducere, contēneat réq; uideare: præsertim quū tam multas contineat animas.

MICYL. Ergo Galle, quādoquidem omnia penē uiuēdi genera iam expertus es, atq; omnia cognita habes: age dilucide mihi narrato, quæ sint peculiaria diuitū ad uitæ rationē, quæ pauperū propria: quo uidelicet cognoscam, uere ne isthuc affirmes, me diuitibus esse feliciorē.

GAL. En hunc ad modum interim perpende Micylle. Te quidem non magnopere tangit cura belli, si quando rumor sit aduentare hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incurstantes populentur, néue hortum proculcent, proterantq;, aut uineas uastēt: sed simulatq; turbam audieris, si tamen audieris, de teipso uno circūspēctas, quo deflexus seruari queas, ac discrimen effugere. Cōtra illi tū de sese solliciti sunt, tū animo discutiātur, quū de mœnibus quicquid opum possidebāt in agris, id omne tolli, deportariq; conspiciunt. Ac siue inferendum est

dū est aliquid in ærariū, soli accerfunt: siue in præliū ex eundū, periditātur: aut peditū turmis, aut equitum alis præfecti. Tu interim uimineum gerens clypeum, expe ditus ac leuis, ad salutē consulendum, paratus uictoria- le conuiuiū agere, siquando uictor exercitus sacra fece- rit. Rursum pacis tempore, tu quidem quū de plebe sis ingressus in concionem, tyrānidem in diuites obtines: illi uero trepidant, pauitantq; ac largitionibus, chora- gisq; te placant: siquidē quo tibi balnea, ludi, spectacu- la, reliquaq; id genus abunde suppeditēt; ea omnia cu- rant illi. At tu, cēsor & acerbus expensor perinde quasi dominus, ne alloquio quidē interdū dignaris illos, qd si tibi collubitum sit, ingentibus saxis in illos degrandi- nas, uel facultates eorū publicas facis: ipse neq; calūnia- torem metuis, neq; latronem, ne tollat aurum, uel ædiū consenso fastigio, uel pariete perfosso: neq; necesse ha- bes rationibus occupari, neq; exactionibus: neq; tibi cum sceleratis dispensatoribus conflictandum est, neq; tantas in sollicitudines distraheris: uerum simulatq; cre- pidam unā perfeceris, mercedemq; retuleris septē obo- los, sero surgis crepusculo: & si libuerit, lauaris: tū empto saperda quopiā, aut moænide pisciculo, aut paucis ce- parum capitulis, temet ipse oblectas, canens plerunq;, optimaq; cū paupertate philosophans: adeo ut eas ob- res salubri sis, ualentiq; corpore, obduruerisq; aduersus gelu: siquidem labores, qui te exaciunt, muniuntq;, cer-
M. ratorem

tatorem haudquaquam cōtemnendū reddunt aduersum eas res, quæ compluribus inexpugnabiles esse uidentur. Atque hinc nullus ex morbis illis grauioribus impetit te. Quod si quando leuis ceperit febricula: paulo negotio eā medicatus, prorsus exilis: inedia temet inde excuties. Illa porro fugit illico: quippe metuens te, quem uideat etiam frigore alii, saturumque fieri: ac medicorum certis illis recursibus longum plorare renūciantem. At illi ex aduerso, propter intemperantiā uitæ, quid tandē mali nō habent infelices? podagras, prorsus, pulmonū exulcerationes, aquas intercutis. Nam hæc omnia à sumptuosis illis conuiujs nascuntur. Proinde quicumque ex his Icarum in morem (ut ferè faciunt) sese attollunt, propiusque se soli admovent, haud cogitantes, quod alas habeant cæra adglutinas, ingentem nōnunquam strepitum mouēt. Cæterum qui Dædali exemplo non admodum sublimia, neque excelsa appetunt: uerum humilia, terræque uicina: adeo ut cera nōnunquam salis aspergine madesceret, non tuto plerumque ac citra discrimen transuolarunt. MICYL. Moderatos istos & cordatos narras. GAL. Verum aliorum Micylle naufragia foedissima conspicias: nepe ubi Croesus reuulsis alis risum exhiberet Persis, cōscenso rogo: aut Dionysius quū abdicatus tyrannide, Corinthiorum in urbe ludi literarij magistrū ageret: post gestum tantum imperium, pueros compellens ut syllabas cōtenterent. MICYL. Dic mihi Galle: tu quū rex esses (nam

aiste

ais te regem quoq; fuisse) cuiusmodi tandem id uitæ genus experiebaris? Mirum tu tum felix eras: quandoquidem id quod est bonorum omnium caput possidebas.

GAL. Ne mihi in memoriam regeras, o Micylle: usq; adeo supra modum infelix tum eras. Nam quo ad res externas, quemadmodum dixisti, plane fortunatus esse uidebar: at intus innumerabilibus curis distringebar. MICYL.

Quibus tandem curis? Nam rem prorsus absurdam neq; credibilem narras. GAL. Equidem imperabam regioni neutiquam exiguae Micylle, omnijugarum rerum feracis: tum incolarum frequentia, neq; non urbium pulchritudine cum primis admiranda. Præterea fluminibus navigabilibus, ac mari portuoso comoda. Ad hæc exercitus ingens, equa spectatissima atq; excellens, satellitium haud exiguum, triremes, pecuniarum uis maior quam ut posset numerari: uasorum argenteorum plurima copia, reliquaq; omnis illa principatus tragoedia, strepitusq; & apparatus supra quam credi queat, extructus atq; accumulatus. Itaque quum prodire, plerique adorabant, deum quem pia intueri sese rati: alijq; trudentes alios concurrebant, quo me conspicerent: nonnulli consensis tectis, magni aestimabant: si plene contemplari licuisset quadrigam, stragulam, diadematum, anteambulones, & eos qui a tergo comitabantur. Ego inter hæc mihi conscius, quantæ me res discruciant, uersarentq; illos quidem propter insitiam uenia dignos iudicabam: at mei ipsius miseresce-

M. 2 bat,

bat, qui prægrādibus illis Colossis uiderer persimilis
qualis uel Phydias, uel Myron, uel Praxiteles fabrica-
tus est. Etenim illorū quisq; quo ad ea quæ foris appa-
rent, Neptunus ipse est, aut Iuppiter, mirifice decorus
auro, eborēq; compactus: & aut fulmen, aut fulgur, aut
tridentem fuscina dextra sustinet. Cæterū si immisso
capite, quæ sunt intus inspicias: uidebis uestes quosdā
paxillos, & clauos introrsum prominentes: neq; non ui-
mina, cuneosq; & picem sublitam, & aliam item id ge-
nus deformitatem intrinsecus inhabitantē. Omitto re-
censere muscarū, mustelarūq; uim, quæ nōnunq; in
eis mansitant. Huiusmodi quædā res nimirum regnū
quoq; uidetur. MICYL. Nondum explicuisti, lutum, &
clauos, & uestes, quinam fuerint in imperio: neq; fœdi-
tatem illam plurimā quænam sit: nam istum ad modū
uestari, tā multis imperare mortalibus, ac numinis in-
star adorari: hætenus quidem cum Colossi exemplo
quadrat. Si quidem hoc quoq; diuinū quiddam & ad
mirandum: nunc autē quæ sint intra Colossū exponi
to. GAL. Quid primo loco tibi referam Micylle: utrū
metus, curas mordaces, suspiciones, odium, quo regem
persequuntur ij, qui cum illo uiuunt: insidias, atq; eas ob-
res somnū rarum, & hunc ipsū pertenuē, ac plena tu-
multus insomnia, cogitationes perplexas, spes semper
improbas, an oij penuriā, & occupatiōes, iudicia, expe-
ditiones, edicta, fœdera, cōsultationes: quibus rebus sit,

ut ne

ut ne somnio quidem aliquo suavi frui liceat: uerum ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, millēq; negocia sustineat.

Quippe nec Atriden Agamēnona dulcis habebat

Carmina
Homérica.

Somnus multigenas uersantem pectore curas.

Idēq; quū reliqui omnes Achiui sterterent, Adde quod Lydum illum discruciat, filius mutus: Persam uero, Clearchus ad Cyrum desciscēs. Atq; aliū quēpiam, Dionem Syracusanis nōnullis ad aurem cōmunicans. Rursum aliū quēdam urit Parmenion collaudatus. Item Perdicam Ptolemæus, Ptolemæū Seleucus. Quin illa quoq; molestiam adferunt: Amasius per uim nō sponte cōuiuens, cōcubina alio gaudens: tum siqui defectiōnem parare dicātur: aut duo, quatuorue satellites inter sese consulsurrantes. Porro (quod est omnium grauissimum) amicissimī quicq; uel maxime sunt formidandi: semperq; metuendum, ne quid magni mali ab illis exoriat. Nā alius à filio ueneno necatus est: alius itē ab Amasio. Alium simile quoddā fortassis mortis genus eripuit. MICYL. Apagesis. Atrocia, mirāq; sūt ista quæ narras, o Galle. Mihi igitur multo sit tutius operæ cerdonicæ prouum incumbere, q̃ ex aurea bibere phiala comiter delatum haustum: cæterum cicuta, aconitōq; temperatum. Nam mihi quidem hoc unū est periculi: ut si paulum aberret smilion, deflectatq; à recta incisione: summū secantis digitum exiguo sanguine tingit. At

M 3 isti

isti quēadmodum narras. letifera agunt conuiuia: atq;
id innumerabilibus in malis constituti. Deinde ubi cō-
ciderint, persimiles esse uidentur tragœdiarū histrioni-
bus. Nam multi sicut uidere licet, quoad Cecropes sunt
scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diademata gestant, ar-
genteisq; capulis gladios, comamq; uentilantem, & au-
ro intertextam chlamydem: quod si quis (qualia nimirū
permulta solēt accidere) impulsos illos inedia in scēna
præcipites det, risum profecto moueāt spectatoribus:
uidelicet persona unā cum ipso diademate cōtrita, uero
autē actoris capite luxato, cruribusq; maximāq; ex par-
te renudatis: ut iam interioris amictus, q̄p̄ miseri sint pā-
ni fiat perspicuū: ac cothurnorū quos pedibus induxe-
runt, appareat deformitas, hauqua q̄p̄ ad pedis modum
respondentiū. Vide ut me iā similitudines conferre do-
cueris optime Galle. Cæterum tyrannis talis quædam
res tibi uisā est esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut
piscis, aut rana, quomodo eam uitæ rationem ferebas?
GAL. Istum quem nunc suscitās sermonem & longior
sit, neq; huius temporis. Illud autē unum in genere di-
xerim: nullam ex omnibus uitam mihi non uisā tran-
quilliore, uita humana, naturalibus duntaxat cupidi-
tatibus & usibus circūscriptam. Siquidem publicanum
equū, aut sycophātā rānam, aut sophistā graculū,
aut popinatorē culicē, aut cinādū gallum, atq; id genus
alia, quæ uos studio cōminiscimini, haudqua q̄p̄ inter
illos

illos uidebis. MICYL. Quæ dicis, o Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unquæ quiui dediscere cupiditatem illam à puero mihi insitam, uidelicet ut diues euadā. Quin nūc quoque somniū illud ob oculos uersatur, aurū ostentās: potissimū autem scelestus ille Simon excruciat: qui quidem tātas inter opes delicietur. GAL. At ego te isto leuabo morbo Micylle: tametsi nox etiā dum est. Surge modo, ac sequere me. Siquidē ad ipsum te Simonem adducam: atque in aliorū diuitum ædes: quo nimirū uideas, quomodo res habeant apud illos. MICYL. Istuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes trāsfodere cōpelles? GAL. Nequaquæ: uerū Mercurius, cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est; ut si quis longissimā caudæ plumā, quæ ob molliciem inflectitur. MICYL. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextram ex his auulsam cuiuscūque ego gestandā dederō, is quoad uoluerō, fores omnis poterit aperire, cunctaque uidere, ipse inuisibilis. MICYL. Equidem ignorabam, o Galle, te præstigiari quoque peritum esse. Porro si mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas: nam eas huc rediens transferam. At ille rursus circumrodet, ebibetque putria coria, quibus cōsueuit soleas cōpingere. GAL. Atqui nefas sit istuc facere. Siquidē Mercurius illud mihi mandauit: ut si quis penam tenens, istiusmodi quippiam patrarit, uociferans furem

furem proderem. MICYL. Rem neutiq̃ uerisimilē nar-
 ras: nempe Mercurium quū ipse sit fur, nō sinere alios,
 ut idem faciant. Sed tamen abeamus. Nam aurū aufe-
 rā, si modo possim. GAL. Pennā prius reuellito. Quid
 hoc rei? ambas reuulsisti. MICYL. Tutius hoc quidem
 o Galletum tibi minus foedum sit futurū, ne altera can-
 dā parte mutilatus claudices. GAL. Age sanē: sed utrū
 Simonem prius adimus, an alium quēpiam diuitum?
 MICYL. Haud aliō, imo ad Simonē: qui uidelicet pro
 dissyllabo, tetrasyllab⁹ esse affectet, posteaq̃ diues eua-
 sit. Sed iam ad fores accessimus. Quid igitur deinceps
 facio? GAL. Pennam serā admoue. MICYL. Ecce autē:
 dñj boni, ostium perinde atq̃ clauī resiliūt. GAL. Perge
 porrō præcedens. Vides illum uigilantem ac supputan-
 tem? MICYL. Video per Iouem, & quidem ad obscurā
 siticulosāq̃ lucernulā. Præterea pallet, haud scio unde
 Galle, totusq̃ exaruit, atq̃ extenuatus est: mirum, ni cu-
 ris. Neq̃ enim auditum est illum alioquī male habere.
 GAL. Ausculta quid dicat: si quidem intelliges, quibus
 de causis ad eum modum sit affectus. SIMON. Nimi-
 rum septuaginta illa talēta tuto admodum sub lectica
 defossa sunt: neq̃ quisq̃ alius omnino uidit. At uero,
 sedecim illa Sosylus equiso uidit me sub præsepi occul-
 tantem: itaq̃ de curando stabulo non est admodū sol-
 licitus, quanq̃ nec alias admodū laboris appetens: ue-
 risimile est autē illum multo etiam his plura sustulisse.

Nam

Nam unde alioqui Tibius heri tam ingēs salsamentū illi opsonio proposuisset? Tum autē aiunt illum monile emisse uxori drachmis quinq;. Hei misero mihi! Hi omnia mea dissipabunt bona. Quid qd' ne pocula quidem sat in tuto mihi recondita sunt, quum sint multa. Vereor em̄, ne quis ea suffosso pariete tollat. Complures mihi invident, atq; insidias parant: Præter cæteros autē Micyllus iste uicinus. MICYL. Ita per Iouē. Nam tibi sum similis, ac patellas sub ala gesto. GAL. Tace Micylle, ne p̄tinus ipso in furto nos prodas. SIMON. Optimū igitur fuerit, ut ipse insomnis seruem. Omnē obibo domū in orbem obambulās. Quis iste? uideo te per Iouē. O parietū perfossor: posteaq; es columna, bene res habet. Pernumerabo denuo refossum argētum, ne quid forte dudū me fugerit. En rursū, obstrepuit mihi nescio quis. Nimirum obsideor, atq; insidijs appetor ab omnibus: ubi mihi gladius? Si quēq; deprehendero, rursū aurum defodiamus. GAL. Sic tibi habēt, o Micylle, res Simonis. Sed abeamus ad aliū, quem piā, donec noctis adhuc aliquātulū superest. MICYL. O miser, cuiusmodi uiuit uitam? hostibus eueniat adhūc modum diuitem esse. Itaq; pugno illi in maxillam illiso, uolo discedere. SIMON. Quis me pulsauit? Latrocinio despolior miser. MICYL. Plora ac uigila, autiq; si milis corpore reddaris: quādoquidem illi affixus, deditusq; es. Nos autē, si uidetur, Gniphonem sceneratorē

N , uisamus.

uifamus. Nā nec is procul hinc habitat. ipſæ nobis ſua-
pte ſponte fores patuerunt. GAL. Vides hūc quoq; cu-
ris inuigilantem, & uſurarum rationes iterantem digi-
tis contortis? cui propemodum relictis his omnibus ſit
in ſilpham, aut culicē, aut muſcam abeundū. MICYL.
Equidem uideo miſerum ac uecordem hominē, ne nūc
quidem multo meliorē uiuere uitam, q̃ ſilphæ aut culi-
cis. Adeo totus & hic à curis & rationibus eſt extenua-
tus. Nunc ad aliū eamus. GAL. Ad tuum, ſi uidetur,
Eucratē. En tibi fores per ſe patuere. Quin introimus?
MICYL. Paulo ante hæc omnia mea erant. GAL. At
etiā nunc tu diuitias ſomnias? uides igitur Eucratem
ipſum quidem à famulo, uirum natu grandē. MICYL.
Video proſecto quiddā haudquaq; uirile. Porro alte-
ra ex parte ipſam itē uxore à coquo conſuprari. GAL.
Quid ergo? Num optaris & horum hæres exiſtere Mi-
cylle, cunctaq; poſſidere, quæ ſunt Eucratis? MICYL.
Haudquaq; Galle. Imo fame citius interierim, q̃ id ge-
nus quippiam patrare ualeat aurum & conuiuiā. Duo
oboli mihi potiores diuitiæ ſunt, q̃ ſi à domeſticis mi-
hi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc, quādoqui-
dem dies fermē diluxit, domū ad nos redeamus. Reli-
qua rurfus aliàs uidebis Micylle.

LVCIANI SOMNII SIVE GALLI FINIS.

DES. ERASMO ROTERODA

MO INTERPRETE.

Omnatissimo

ORNATISSIMO

IVRIS VTRIVSQUE DOCTORI THO

MAE RVTHALLO SECRETARIO

REGIO, NVNC EPISCOPO DV

NELMENSI, ERASMV8 RO

TERODAMVS,

S. P. D.

VIDE quantum audacia mihi suppedi-
tet singularis quaedam ingenij tui, mo-
rumq; facilitas, humanissime Ruthal-
le: qui quum neutiq; ignorem te inter
Aulicos primores, uel autoritate, uel
gratia, uel splendore, uel eruditione præ-
cipuū esse: tamen nō uerear meas nugas, rudes adhuc,
uixq; è prima scheda repurgatas, ad tuam excellētiam
mittere. Sed quid facerem? Iam urgebat nauita, uen-
tos & æstum nulli seruire clamitans. Itaq; ne nihil mei
apud hominem tam nostri studiosum relinquerem, id
quod tum forte erat in manibus: Misanthropum misi
nimium ad uirum unum omniū Philanthropotaton:
Is est Luciani dialogus: quo uix alius lectu, uel utilior,
uel iucundior: uersus quidem ille iam pridem ab alio ne-
scio quo: sed ita uersus, ut interpres hoc modo demon-
strare uoluisset uideat, sese neq; græce scire, neq; latine.
nec temere adeo quis suspicetur eum interpretem sub-

N 2 ornatum

ornatū esse ab ijs, qui Luciano male uolunt. Tu nostrā hanc audaciam boni consules: & Erasmi in eorum numero pones, qui tui sunt amantiſſimi. Vale, Londini An. M. D. III.

LVCIANI TIMON

SIVE MISANTHROPVS, DES. ERAS-
MO ROTERODAMO IN
TERPRETE.

IUPPITER Philie, hospitalis, ſo-
dalitie, domeſtice, fulgurator, iuſu
randice, nubicoge, grandistrepe: &
ſi quod aliud tibi cognomen atto-
niti Poetæ tribuūt, maxime quum
hærent in uerſu. Nam tum illis tu
multinominis factus, carminis rui
nam fulcis, metriq; exples hiatū. Vbi tibi nunc magni-
crepū fulgur, grauifremū tonitru? ubi ardens, candens,
ac terrificū fulmen? Nam hæc omnia iam palam appa-
ret nugas eſſe, fumūq; poeticum, nec omnino quicq;
præter nominū ſtrepitum. Sed decātata illa tua arma
eminus ferientia expromptaq; nescio quomodo, peni-
tus extincta ſunt, frigentq; adeo, ut ne minimam qui-
dem ſcintillā iracundiæ aduerſus nocentes reliquā ob-
tineant. Itaq; citius quiuis ex his, qui peieraturi ſunt, ex
tinctum

tinctum ellychniū metuerit, q̄ flammam fulminis cun-
 cta necātis: usq̄ adeo titiōnem quēpiam in sese uibrare
 te putant, ut incendium aut fumū ab illo proficiscens,
 nihil quicq̄ formident: uerū hoc solum uulneris inferri
 posse iudicent, ut fuligine compleant. Quibus rebus fa-
 ctum est, ut iam Salmoneus tibi sit ausus etiā obtona-
 re: neq̄ id admodum ab re: quippe aduersus Iouē usq̄
 adeo ita frigidū, uir ad facinora feruidus, audaciāq̄ tu-
 midus. Quid nī enim faciat, ubi tu perinde ac sub man-
 dragora stertis: qui neq̄ peierantes exaudias; neq̄ eo-
 rū qui flagitia cōmittunt, respectum agas? Cæcutis autē
 lippitudine, & hallucinaris ad ea quæ fiunt: auresq̄ iam
 tibi obsurduerūt, instar horum, qui ætate defecti sunt.
 Quandoquidē quū iuuenis adhuc esses, acriq̄ animo,
 uehemensq̄ ad iracundiam: permulta in homines ma-
 leficos ac uiolentos faciebas. Neq̄ tum unq̄ tibi cum il-
 lis erant induciæ. Sed perpetuo fulmē erat in negotio:
 perpetuo obuibrabatur Aegis: obstridebat tonitru: ful-
 gur cōtinenter iaculorū in morem, densissime ex ædito
 loco deuolātium torquebatur. Terræ quassationes, cri-
 bri instar frequentes: ad hæc nix cumulatim, neq̄ non
 grandio saxorum in morem: atq̄ ut tecum grandius lo-
 quar, imbresq̄ rapidi & uiolenti, ac flumē quotidie ex-
 undans. Hinc tantū repente Deucalionis ætate, naufra-
 gium ortum est: ut om̄ibus sub aqua demersis, uix uni-
 ca scaphula seruetur: quæ in montē Lycorē appulit;

humani generis quasi scintillulas quasdam seruās, unde
sceleratius etiam genus in posterum propagaretur. Ni
mirum igitur dignū secordia præmiū ab illis reportas:
quum iam nec sacra faciat tibi quisq̃, nec coronas offe
rat: nisi si quis obiter in Olympicis: ac ita ut ne is quidē
rem admodum frugiferam facere uideatur: sed priscum
quendā ritum magis referre, ac penē Saturnum: o deo
rum generosissime, te reddunt, magistratu abdicantes.
Omitto loqui, quoties iam templū tuū sacrilegio com
pilarint: quū tibi etiā ipsi in Olympiacis manus admo
liti sunt. Atq̃ interea tu altifremus ille pigritabaris,
uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accur
rentes illos comprehenderent, quū etiā dum ad fugam
adornarentur. Sed egregius ille, gigantumq̃ extirpator
& Titanum uictor sedebas: quū tibi cæsaries ab illis cir
cūtonderetur, decēcubitale fulmen dextera tenens. Ho
rum igitur, o prædare, quis tandē erit finis, quæ tu adeo
securē despicias: aut quando de tantis maleficijs pœnas
sumes? Quot Phaethontes, aut Deucaliones, satis ido
nei sint ad expiandum tam inexhaustam morū iniqui
tatem? Etenim ut de cōmunibus sileam: de ijs quæ mi
hi acciderunt dicam: quum tam multos Athenienses in
sublime euexerim: ex pauperrimis diuites reddiderim:
cunctisq̃ quotquot opus haberent suppeditarim:
imo semel uniuerſas opes in amicos iuuandos effude
rim. Simulatq̃ his rebus ad inopiā deueni: iam ne
agnoscor

agnoscor quidem ab illis: nec aspicere dignātur me, qui
dudum reuererbātur, adorabant, meoque de nutu pende
bant. Quod si quando per uiam ingrediens, forte fortu
na in eorum quēpiam incidero: perinde ut euerfam ho
minis iam olim defuncti statuam, ac temporis longitu
dine collapsam prætereū, quasi ne norint quidem. Por
rò alij procul conspecto me alio sese detorquent: existi
mantes sese inauspicatū, abominandumque uisuros spe
ctaculum: quem nō ita pridem seruatorem & adiutorē
suū esse prædicabant. Itaque premētibus malis ad extre
ma redactus consilia, renone arrepto, terram exerceo,
quaternis conductus obolis: atque hic cum solitudine,
cumque ligone philosophor. Hoc interim lucrī mihi ui
deor factururus, quod posthac nō intuebor plerosque præ
ter meritum secūdis fortunæ successibus utentes. Nam
illud uel maxime urit. Iam igitur tandem aliquādo Sa
turni Rheæque proles excusso profundo isto, grauique so
mno (nam Epimenidem quoque dormiendo uicisti) de
nuo iactato fulmine, aut ex Oetha redaccenso, ingenti
reddita flamma iram aliquā strenui illius ac iuuenilis
Iouis ostende: nisi uera sint quæ à Cretenſibus de te,
tuāque sepultura ferūtur. IUPPITER. Quis hic est Mer
curi: quem audio sic uociferantē ex Attica, ad radicem
mōtis Hymetti: horridus totus, ac squalidus, pellēque hir
cina amictus: fodit aut ut arbitror: nam pronus incum
bit homo loquax & confidens: mirum nī philosophus
est: neque

est: neq; em̃ alioqui adeo impia, nefariaq; in nos fuerat dicturus. MERCVRIVS. Quid ais pater: an non nosti Timonem Echecratidis filium Colyttensem? Hic nimirum est, qui nos saepenumero in sacris legitimis conuiuio accepit: ille repente diues factus: ille qui totas Hecatombas, apud quem splendide Iouialia festa consueuimus agitare. IUPPIT. Hem quam ista rerum commutatio: hiccine honestus ille? diues, quem tam frequētes cingebant amici? Quid igitur accidit ut hoc sit habitus? squalidus, erumnosus, fossor conductitius, uti coniicio: quū tam grauem ligonem gerat? MERCVR. Ad hunc modū illum quodāmodo probitas euertit, atq; humanitas: & in omnes quicumq; egerent misericordia. At reuera uecordia potius facilitasq;, nullusq; in suscipiēdis amicis delectus: quippe qui neutiq; intellexerit, sese coruis lupisq; largiri. Quin magis quū à uulturibus tam multis misero iecur eroderetur: ob id amicos eos, necessarioq; iudicabat, quasi beneuolentia erga sese afficerentur, quū illos epulæ magis caperēt. Ergo posteaq; ossa penitus nudassent, circūrosissentq;: deinde si qua medulla suberat, hanc quoq; admodum diligenter exussissent, aufugierunt: exuccū & radicitus defectum destituentes: adeo, ut postea ne agnoscant quidē, aut aspiciant: tantū abest ut sint qui suppediet, impartiantq;. Has ob res fossor, & sago, ut uides, opertus pelliceo: urbem præ pudore fugiēs, mercede terram exercet: aduersus ingratos

sus ingratos atra bile stomachatur: qui quidem sua be-
 nignitate ditati, admodum fastuose nunc prætereant: ac
 ne nomē quidē an Timon uocetur, nouerint. **IVPPIT.**
 Atq; pfecto uir neutiq; fastidiendus, neq; negligēdus:
 & iure optimo indignat', q' ijs tantis in malis agat. Qua-
 re sceleratos istos adulatores ipsi quoq; fuerim⁹ imita-
 ti: si eum uirum neglexerimus, qui tantū taurorū & ca-
 prarum pinguiſſimas quasq; nobis in aris adoleuerit.
 Quarū nidor etiā dum mihi in naribus reſidet. Tamet-
 si propter negocia, maximāq; turbam peierantiū, tum
 ui, non iure agentium, neq; non aliena rapientiū, præ-
 terea ob formidinem, quem mihi pariunt sacrilegi: qui
 quidem tum multi sunt, tum obseruatu difficiles: adeo
 ut ne minimū quidem nos cōnuere sinant. Iam pridē
 profecto ad Atticam regionē oculos detorſiſſem: ma-
 xime posteaq; philosophia & de uerbis digladiatiōes,
 apud istos increbuerunt: ita ut pugnantibus inter se
 istis, uociferantibusq; ne exaudire quidem mortalium
 uota liceat. Vnde mihi neceſſum eſt, aut auribus obtu-
 ratis ſedere, aut dirūpi ab eis, cōficiq; qui uirtutē quan-
 dam, & incorporea quædam, merasq; nugas ingēti uo-
 ciferatione cōnectūt. hæc in cauſa fuerūt: ut hūc quoq;
 neglexerim, quum haud mediocriter de nobis ſit meri-
 tus. Quod reliquū eſt Mercuri, tu Plutum adducens,
 quantū potes ad iſtum abeas. Porro Plutus unā ſecum
 ducat & theſaurum, & utriq; apud Timonem perſeue-
 rent. Neq;

rent. Neq; usq; adeo facile demigrēt, etiā si q̄ maxime
 rursum illos p̄ benignitatē ex ædibus exegerit. Cæterū
 de palponibus illis, atq; ingratitudine qua in hūc sunt
 usi, in posterū cōsultabo: p̄cenasq; daturi sūt, simulatq;
 fulmē instaurauero. Nam fracti sunt in eo retusa cuspi-
 de duo è radijs maximi: quum nuper auidius in sophi-
 stam Anaxagoram iacularer, qui suis familiaribus sua-
 debat, nullo pacto esse ullos nos, qui dñj uocaremur. At
 illum quidem errore nō feriebam, propterea quod Pe-
 ricles obtenta manu cum protexerit. Cæterum fulmen
 in Castoris ac Pollucis templū detortum, tum illud ex-
 ussit, tum ipsum parū abfuit, quin ad saxum cōminue-
 retur. Quāq; interim uel id supplicij satis magnum in
 istos fuerit, si Timonem cōspexerint egregie locupletē
 factum. MERCVR. Quantum habet momenti altum
 uociferari, & obstreperū audacēq; esse? Idē nō hīs mo-
 do qui causas agunt, uerū etiam qui uota faciunt cōdu-
 cibile. En mox è pauperrimo diues euaserit Timon: qui
 se in precando damosum & improbum præstiterit. Io-
 uemq; reddiderit attētum. Quod si silentio fodisset in-
 curuus: etiā nunc foderet neglectus. PLVTVS. At ego
 Iuppiter hauquaq; ad istum rediturus sum. IVPPIET.
 Quid ita non rediturus optime Plute, præsertim à me
 iussus? PLVTVS. Quoniā per Iouem iniuria me affe-
 cit eñciens, & in multa fragmenta dissecans: idē quum
 illi paternus essem amicus: ac me, penē dixerim, fuscinis
 ex ædibus

ex ædibus extrulit: nec aliter q̃ n̄, qui è manibus ignem
abñciunt. Num rursus ad istum ibo: parasitis, adulatori
bus, & scortis donandus? Ad eos me mitto Iuppiter:
qui munus intellecturi sint, qui amplexuri: quibus equi
dem in precio sim, & maiorem in modũ exoptatus. At
hi stupidi cum inopia cõmercium habeant, quã nobis
anteponunt: atq; ab ea accepto sago pelliceo, ligonẽq;
sat habeant: quũ quatuor lucratur obolos, decem talen
ta contemptim dono dare soliti. IUPPIT. Nihil istius
modi posthac in te facturus est Timon: quippe quem
ligon abunde satis corripuerit: nisi prorsus nullum do
lorem sentiunt illius ilia, te uidelicet potius, q̃ inopiam
esse præoptandam. At tu mihi querulus admodum ui
deris esse: qui nũc Timonem incuses, quod tibi patefa
ctis foribus libere permiserit uagari: neq; includẽs, neq;
zelotypus in te. Porro aliàs diuersa de causa in diuites
stomachabare: quum diceres te ab illis repagulis, clau
bus, ac signorum obiectaculis impressis ita fuisse cõclu
sum, ut ne prospicere quidẽ in lucem tibi liceret. Id igit̃
apud me deplorabas, affirmãs præfocari te nimis tene
bris: eõq; pallidus nobis occurrebas, & curis confectus:
digitis etiãnum ex assiduo colligendi, coaceruãdĩq; usu
contractis, contortisq;. quod si quando daretur oppor
tunitas: aufugiturum quoq; ab illis te minitabare. In
summa: rem supra modum acerbam iudicabas in æreo
ferreõue thalamo, Danaes exemplo, uirginẽ asseruari:

atq; à scelestissimis educari pædagogis, scenore, & com-
puto. Proinde absurde facere aiebas hos, quod te præ-
ter modum adamarent: neq; (quū liceret) frui auderent:
neq; quū ipsis esset in manu, amore suo secure uterent.
Sed uigiles obseruarent: ad signū ac seram oculis nūq;
cōniuentibus: neq; usq; dimotis semp intuētes, abūde
magnum fructum arbitantes: nō quod ipsis fruendi fa-
cultas adesset, sed quod nemini fruendi copiā facerent
non aliter q̃ in præsepi canis, nec ipsa uescens hordeis,
nec equū famelicum id facere sinens. Quinetiā ridebas
istos, qui parcerent, asseruarentq;, & (quod esset absur-
dissimū) ipsi quidem sibi subtraherent, uerereturq; con-
tingere: non intelligerent aut fore: ut aut sceleratissimus
famulus, aut dispensator, aut liberorū pædagogus fur-
tim subiret: ludibrio habiturus infelicem & inamabile
herum, quem postea sinat ad fuliginosam, & oris angu-
sti lucernulam, ac siticulosum scirpulum usuris inuigila-
re. Quid itaq;: an non iniquū quū hæc quondā incusa
ueris, nūc in Timone diuersa his criminari? PLVTVS.
Atqui si rem uere perpenderis, utrūq; me iure facere iu-
dicabis. Nam & Timonis ista nimia lenitas: negligē-
tia potius, haud beneuolentia, studiumq;, quod ad me
pertinet, merito uideatur. At è diuerso: qui me ostijs ac
tenebris indusum seruabāt: id agentes, quo scilicet cras-
sior, saginatioq;, ac uehementer corpulentia onustus
euaderem: quū interim neq; ipsi contingerent, neq; in
lucem

lucem producerent, ne uel aspicerer à quopiam: hos de-
 mentes & contumeliosos in me iudicabam: quippe qui
 me nihil cōmeritum tor in uinculis cogerēt situ carieq;
 putrescere: haud intelligentes, quod mox demigrēt: me
 alij cuipiā cui fortuna fauerit, relicturi. Nec hos igitur
 probō: sed ne illos quidem, qui nimium facile mihi ma-
 nus admouent. Sed qui (quod est optimū) mediocritate
 utantur: uti nec prorsus abstineant, neq; penitus pro-
 fundant. Etenim illud per Iouem cōsydera Iuppiter: Si
 quis ubi puellulam & formosam lege duxisset uxore:
 postea neq; obseruet, nec ulla omnino zelotypia prose-
 quatur: uidelicet sinens illam noctu atq; interdū quo-
 cunq; libitū sit ire, & quicumq; uoluissent cum his habe-
 re rem: uel producat potius ultro ut adulteretur, fores
 aperiens, ostentansq;, & quoslibet ad illā inuitās: num
 hic amare uidebitur? profecto hoc tu nequaquā dices
 Iuppiter, qui sæpenumero amorem senseris. Rursum si
 ingenuam lege domum deducat: uti liberos legitimos
 progeneret: ceterum nec ipse contingat florētem æta-
 te, decoramq; uirginem, nec alium sinat aspicerē: sed in-
 dusam, orbam, sterilemq; in perpetua uirginitate con-
 tineat: idēq; præ amore se facere prædicet: & hunc quidē
 præferat, pallore corpore exhausto, oculis refugis: num
 fieri potis est, ut huiusmodi non desipere uideat? quip-
 pe qui quū liberis oportuerit operam dare, fruiq; con-
 iugio, puellā adeo formosam atq; amabilem sinat emar-
 cescere:

cescere: per omnē uitam tanq̃ Cereri sacerdotē alens.
Huiusmodi & ipse indigne fero: quum à nōnullis igno-
miniose cædor calcibus, laniorq̃ atq̃ exhaustior à non
nullis contra perinde, ut stigmaticus fugitiuus compe-
dibus uincior. IVPPI TER. Quid est autem quod ad-
uersus illos indigneris? quandoquidem utriq̃ poenas
egregias luunt. Alteri quidem dum Tantalī in morem,
neque bibere sinuntur, neque edere: sed ore sicco dun-
taxat inhiant auro. Alteri uero dum his ceu Phynēo d-
bos harpyiæ ipsis è faucibus eripiunt. Sed abi iam, Ti-
mone, multo posthac usurus cordatiore. PLVTVS. An
ille aliquando desinet me ceu foraminoso cophino, pri-
usq̃ omnino influxerim, data opera exhaustire, quasi
conetur occupare, quo minus influam: ueritus, ne si co-
piosius infundar, ipsum undis obruam? Quo fit, ut in
Danaidum dolium aquam mihi uidear illaturus, fru-
straq̃ infusus, uasē nō continente liquorē: imo prius
prope modum effuso quod influit, q̃ influxerit. Adeo
latus dolī hiatus ad effusionem ac liber exitus. IVPPI
TER. Proinde ni hiatus istum obturauerit, perpe-
tuamq̃ perstillationem sistere studuerit: te propediem
effuso, facile rursum sagum, & ligonem in dolī facie re-
periet: sed interim abite, atque illum diuitem reddite.
At tu Mercuri fac memineris: ut rediens Cydopas ex
Aetna, tecum adducas: quo fulmen cuspide restituta re-
sarciant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. MER-
CVRIVS.

CVRIVS. Eamus Plute. Quid hoc? Num claudicas? Equidem ignorabam o prædare: te non cæcum modo, uerū etiam claudum esse. PLVTVS. Atqui non hoc mihi perpetuum Mercuri: uerum si quando proficiscor à Ioue missus ad quempiam, tum nescio quo pacto tardus sum, & utroq; claudus pede, ita ut ægre ad metam pertingere queam: sene nōnunq; interim facto, qui me opperiebatur. Porro quum discedendum est, alatum uidebis multo a uibus celeriorē. Vnde fit: ut uix iam amoto repagulo, ego iam præconis uoce uictor pronūcier, saltu stadium transiens, ne uidentibus quidem aliquoties spectatoribus. MERCVRIVS. At ista quidem haud uera narras: imo ego tibi permultos commemorare queam, quibus heri ne obolus quidem erat, quo restim emerent: qui hodie repente diuites facti, splendide uiuant: albis quadrigis uehantur, quibus ante ne asellus quidem suppeditarit. Il tamen purpurati, aurumq; manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem opinor, credere possunt, quin per somniū diuites sint. PLVTVS. Ist hac alia res est Mercuri: neque enim tum meis ipsius ingredior pedib⁹: nec à Ioue, sed a Dite ad istos trāsmittor: qui & ipse nimirum opum largitor est, ac magna donans: id quod ipso etiā nomine declarat. Itaq; quoties est mihi ab alio ad aliū demigrandū: in tabellas inijciunt me: ac diligenter obsignantes sarcinæ in morē sublatū transportāt. Interea defunctus ille, alibi

cubi in ædiū tenebricosa parte iacet uetere linteo in genua iniecto tectus, de quo feles digladiātur. Porro qui me sperauerāt obtinere, in foro opperiūtur hiantes: nō aliter, q̃ hyrundinem aduolantē stridentes pulli. Deinde ubi signū detractum est, & lineus ille funiculus incisus, apertāq̃ tabellā: iamq̃ nouus dominus pronūciatus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, siue seruulus obscenus, qui puerili obsequio fauorem emeruerit: etiā tū mento subraſo, pro uarijs & opiparis uoluptatibus, quas illi iā exoletus suppeditauerat, ingens scilicet præmiū ferens generosus quisquis ille tandem fuerit, nōnuncq̃ me ipsis cū tabellis arreptū, fugiens adportat cōmutatō nomine: ut q̃ modo Pyrrhius, aut Dromo, aut Tibius: iam Megades, aut Megabizus, aut Protagchus appelletur. Cæterum illos nequicq̃ hiantes, secq̃ mutuū intuentes relinquit: ac uerum luctum agentes, quod eiusmodi Thynnus ex intimo ſagenæ ſinu ſit elapſus, qui non parum magnā eſcam deuorarit. At hic repente totus in me irruens: homo uitæ mūdioris atq̃ elegantioris rudis, pingui, illotāq̃ cute, qui compedes etiā dum horreſcit: & ſiquis præteriens loco increpet, arrectis ſtet auribus: quiq̃ piſtrinū, perinde uti templum adoret: non eſt deinceps tolerandus n̄s, quibuſcū uiuit: uerum & ingenuos afficit contumelia, & conſeruos flagris cædit: experiens, num ſibi quoq̃ ſimilia liceant, donec aut ſcortulo cuiſpiam irretitus, aut equorū alendorū ſtudio

studio captus, aut adulatoribus sese permittēs, deiceran-
 tibus Nireo formosiorē esse: Cecrope, Codrōue ge-
 nerosiorē, callidiorē Vlyssē: unū autem uel sedecim
 pariter Crœsis opulentiorē. momento temporis semel
 profundat infelix, quæ minutatim multis ex periurijs,
 rapinis, flagitijs, fuerāt collecta. **MERCVR.** Ista fermē
 sic habēt uti narras: uerum ubi tuis ipsius ingrederis pe-
 dibus: qui tandem cæcus quū sis, uiam inuenire soles?
 Aut qui dignoscis ad quosnam Iuppiter te miserit, di-
 gnos illi uisos qui diuitijs abundant? **PLVTVS.** Enim
 uero, credis me reperire istos ad quos mittor? **MER-
 CVRIVS.** Per Iouem haudquaquē. Neq; enim aliqui
 Aristide præterito ad Hipponicū & Calliā accessisses,
 tū ad alios permultos Athenienses, homines ne obolo
 quidem æstimandos. Cæterum quid facis quando qui-
 dem es emissus? **PLVTVS.** Sursum ac deorsum circū
 cursans oberro, donec imprudens in quēpiam incurre-
 ro: hic autē quisquis ille sit, qui forte primus me nactus
 sit, abducit ac possidet: te Mercuri p̄ lucro præter spem
 obiecto, uenerās atq; adorans. **MERCVR.** Num ergo
 fallitur Iuppiter: qui quidem credat ex ipsius animi sen-
 tētia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimarit qui
 ditescerent? **PLVTVS.** Et iure quidem optimo fallitur
 o bone: quippe qui quum me cæcum esse non ignoret
 emittat uestigatum rem usq; adeo repertu difficilem, &
 iam olim è uita sublatam, quam ne Lynceus quidem fa-
 cile

cile inueniret: quæ nimirû adeo obscura sit, ac minuta,
 Ita q; quû rari sint bonis: improbi porro in ciuitatibus
 omnia obtineant: oberrans facile in huiusmodi morta-
 les incurro, ac retibus illorum illigor. MERCVR. At qui
 fit ut quoties eos deseris, celeriter aufugias quû uia sis
 ignarus? PLVTVS. Tum demum acutum cerno, pedi-
 busq; ualeo: ubi ad fugam tempus inuitat. MERCVR.
 Iam illud quoq; mihi responde: qui fit, ut quû sis ocu-
 lis captus (dicendum enim est) præterea pallidus, postre-
 mo claudus: tã multos habeas amâtes, adeo ut omnes
 in te defigant oculos? & si potiantur, felices uideantur:
 sin frustrentur, non sustineant uiuere? Ex his equidem
 non paucos noui, q; sic perdit te amarint, ut sese aereo
 scopulo piscosi in æquoris alta, præcipientes abiecerint:
 rati fastidiri sese abs te, propterea quod illos nullo pa-
 cto respexisses. Quancp; sat scio, tu quoq; fateberis: si
 quo modo tibi ipsi notus es: furere istos, qui eiusmodi
 amore sunt dementati. PLVTVS. At enim credis me:
 qualis sum, talem istis uideri: nempe claudum, aut cæ-
 cû, aut siquid aliud adest mihi uitij? MERCVR. Quid
 ni, o Plute? nisi forte & ipsi omnes cæci sunt. PLVTVS.
 Haud cæci quidem, o optime: uerû inscitia, errorq; quæ
 nunc occupant omnia, illis offundunt tenebras: ad hæc
 ipse quoq; ne per omnia deformis sim, persona uehe-
 menter amabili tectus, inaurato, gemmisq; picturato,
 ac uersicoloribus amictus eis occurro: at illi rati sese na-
 tui

Alludit ad
 carmē The-
 ognidis.

tiui uultus uenustatē aspicere: amore capiūtur, dispere/
 untq; nisi potiant. Quod si quis me toto corpore renu/
 datum illis ostenderit: dubio procul futurū sit ut se ipsi
 damnēt, qui tātopere cācutierint adamātes res neutiq;
 amādas ac foedas. MERC. Quid ergo posteaq; eō per/
 uētum est ut iam diuites euaserint: iamq; personā sibi
 circūposuerint, rursus falluntur. Adeo ut si quis illis de/
 trahere conet: penē caput potius, q; personā abijciant.
 Neq; enim uerisimile est etiā tum illos ignorare, auro
 bracteata esse formā, quū intus cuncta inspexerint.
 PLVTVS. Ad id nō parum multæ res, o Mercuri, mihi
 sunt adiumento. MERCVR. Quænam? PLVTVS. Si/
 mulatq; qui me primū nactus est, apertis foribus exce/
 perit: danculum unā mecum introit elatio, uecordia, ia/
 stantia, mollities, uiolētia, dolus, atq; alia item innume/
 rabilia: à quibus omnibus posteaq; est animus occu/
 patus: iam admiratur quæ neutiq; sunt admiranda, &
 appetit ea quæ sunt fugienda: meq; cunctorū illorum
 quæ introierant, malorum patrem stupet, illorum satel/
 litio uallatum: quiduis potius passurus, q; uti me cōpel/
 latur reiicere. MERCVR. Vt leuis ac lubricus es Plute,
 retentu difficilis, ac fugax: neq; ullā præbens ansam cer/
 tam quo præsus tenere: sed nescio quomodo anguilla/
 rum ac serpentū in morē inter digitos elaberis. At è di/
 uerso paupertas, uiscosa, prensu facilis, totóq; corpore
 mille uncōs gerit hamos: ut qui tetigerint, illico hæreāt.

neqꝫ facile queāt auelli. Verum interea dum nugamur,
rem haud parua omisimus. PLVTVS. Quam? MER
CVRIVS. Nempe quia thesaurum nō adduxerimus
quo uel in primis erat opus. PLVTVS. Ist hac quidem
ex parte bono sis animo. Nam non nisi in terra relicto
illo ad uos ascendere soleo: iussōqꝫ intus manere foribꝫ
occlusis: neqꝫ cuiqꝫ aperire, nisi me uociferantē audierit.
MERCVR. Iam igitur Atticam adeamus. Tu me con
sequitor chlamydi adhaerens, donec extremā uiam ani
gerimus. PLVTVS. Recte facis Mercuri, quum me per
uiam ducis. Etenim si me deseres: forsan oberrās in Hi
perbolum aut Cleonē inciderem. Sed quis hic stridor
ceu ferri saxo impacti? MERCVR. Timon hic est, qui
proxime montanū & petricosum fodit solum? Papæ
adeſt & Paupertas, & Labor ille. Tū Robur, Sapiētia.
Fortitudo, atqꝫ id genus aliorum turba: quorū omniū
agmē Fames iungit longe præstantius, q̃ tui sint satel
lites. PLVTVS. Quin igit̃ q̃pocysſime diſcedimus Mer
cūri? Neqꝫ enim ullum operæ precii fecerimus cū homi
ne eiꝫmodi uallato exercitu. MERCVR. Secus uiſum
eſt Ioui: quare ne metu deterreamur. PAUPER TAS:
Quo hunc nunc Argicida manu abducis? MERCVR.
Ad hunc Timonem, ad quem à Ioue ſumus ire iuſſi.
PAVPERT. Ita ne ruſum Plutus ad Timonem? po
ſtea qꝫ ego hunc antea delitijs male corruptum ſuſcepit
cōmendandꝫqꝫ ſapiētiæ & labori, ſtrenuū, multiqꝫ pro
cū uirum

enjurum reddidi? Adeo ne despicienda, iniuriæq; idonea uobis paupertas iudicor: ut hunc quæ mihi unica erat possessio, eripiat: iam exactissima cura ad uirtutem exultum: ut Plutus hic ubi denuo suscepit, per contumeliā & arrogātiā illi manu iniecta, talem reddiderit, qualis erat dudum, mollem & ignauū, ac uecordem: rursum mihi restituat, ubi iam nihili factus erit, & ridiculus. **MERCVR.** Sic o paupertas, Ioui placitum est. **PAUPER.** Equidem abeo. At uos labor & sapientia, reliquiq;, consequimini me. Porro hic breui cognoscet, qualis in se fuerim, quā nunc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerum optimarū doctrix. Qui cum donec habuit cōmercium, sano corpore, ualentiq; animo perseuerauit: uirilē exigens uitam, & ad sese respiciens: superua tua autem & uulgaria ista aliena, ita ut sunt, existimās. **MERCVR.** Discedūt illi: nos ad eū adeamus. **TIMON.** Quinam estis, o scelesti? aut qua gratia huc aduenistis homini operario, mercenarioq; negociū exhibitori? uerum haudquaq; lati abibitis, scelesti ut estis omnes: nā ego uos illico glebis & faxis petitos cōminuā. **MERCVRIVS.** Nequaq; o Timon, ne ferito, neq; eī series mortales: uerum ego sum Mercurius, hic Plutus. Misit nos Iuppiter, uotis tuis exaudit. Quare, qd' bene uertat, opes accipe, desistens à laboribus. **TIMON.** Atqui uos iam ploraueritis, etiam si dii sitis ut dicitis. Siquidem odi pariter omnes, tum deos, tum homines, Sed hunc

cæcum quisquis is fuerit, mihi certū est ligone impacto
cōminuere. PLVTVS. Abeamus per Iouem Mercuri:
quandoquidē hic homo mihi uidetur nō mediocriter
insanire: ne malo quopiā accepto discedā. MERCVR.
Ne quid ferociter Timon: quin exue potius penitus
istam ferocitatē, asperitatēmq; ac manibus obujs ex-
cipe bonam fortunā: rursus diues esto: rursus Athe-
nienſium princeps: & ingratos illos despicio, quum so-
lus florebis. TIMON. Nihil mihi uobis est opus, ne ob-
turbate. Sat opum mihi ligo: præterea fortunatissimus
sum, si nemo ppius ad me accesserit. MERCVR. Adeo
ne quæso inhumaniter? Hæc ego sæua Ioui refero atq;
immania dicta? Atqui par erat forsità homines tibi ha-
beri inuisos: ut qui tam multa indigna in te cōmisissent.
deos odio te prosequi nequaquā erat consentaneū, quū
illi tantopere tui curam agant. TIMON. At tibi Mercu-
ri, Iouiç, quod me respicitis, plurimā equidem habeo
gratiam: ceterū hunc Plutum nequaquā recepero. MER-
CVRIVS. Quid ita? TIMON. Quoniā pridē innume-
rabilīū malorū hic mihi fuit autor: quū me assentatori-
bus pderet, insidiatores in me inuitaret, conflaret odiū,
illecebris corrumpere, inuidiæ obnoxium redderet: de-
niç quū repente me adeo perfide ac proditorie desti-
tuerit. Contra, paupertas optima, me laboribus uiro di-
gnissimis exercens, mecumq; uere & libere cōuiuens: &
quibus opus erat suppeditauit laboranti, & uulgaria
ista

ista docuit cōtemnere: effecitq; ut mihi uitæ spes omnis.
 ex me ipso penderet. demonstrās quānam essent opes
 uere meæ: nempe quas neq; adulator assentans. neq; sy-
 cophanta imitans. neq; plebes irritata. neq; conciona-
 tor suffragiorum autor. neq; tyrannus intentis insidijs
 queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus ob laborem.
 dum hunc agellum gnauiter exerceo: neq; quicq; eorū
 quæ sunt in ciuitate malorū aspicio: abunde magnū &
 sufficientē uictum mihi ligo suppeditat. Quare tu Mer-
 curi. quā uenisti uiam remetiēs. recurre. unā tecum Plu-
 tum adducens ad Iouem. illud mihi sat fuerit. si effece-
 rit ut omnes mortales per omnē atātē eiulent. MERC.
 Nequaq; o bone: neq; enim omēs ad eiulandum sunt
 accōmodi. Quin tu iracunda. pueriliāq; ista missa face.
 ac Plutum excipe: nō sunt reiicienda munera. quæ á Io-
 ue proficiſcūtur. PLVTVS. Vin Timon ut cōtra te par-
 tes defendo meas: an grauiter feres siquid dixerō? TI-
 MON. Dico: ne multis tamē. neq; cum procemijs. quē
 admodū perditissimi isti solent Oratores. Nam huius
 Mercurij gratia te feram paucis dicentē. PLVTVS. At.
 qui multis mihi potius erat dicendum. tot nominibus
 abs te accusato. Attamen uide: num qua in re te quem-
 admodū ais læserim: qui quidē dulcissimarū quarūmq;
 rerum tibi extiterim autor. opifexq; autoritatis. præsi-
 dentia. coronarū. aliarū item uoluptatum: mea opera
 conspicuus eras. celebris & obseruandus. Cæterū siquid
 molesti

molesti ab adulatorib⁹ accidit: nō mihi potes imputare, quin ipse magis abs te sum affectus cōtumelia, propterea quod me tā ignominiose uiris illis execratis suppeditans: qui te mirabantur, ac praeſtigijſ dementabāt, mihi cō modis omnibus insidias ſtruebāt. Porro quod extremo loco dixiſti, te à me proditū, deſertumq; fuiſſe: iſtud criminis in te poſſum retorquere, quum ipſe ſim modis om̄ibus à te reiectus, praecepſq; exactus ex aedi- bus. Vnde pro molli chlamyde, ſagū iſtud chariſſima tibi paup̄tas circūpoſuit. Itaq; teſtis eſt mihi hic Mercurius, quantopere louem orauerim ne ad te uenirem, qui tam hoſtiliter eſſes in me debacchatus. **MERCVR.** At nūc uides Plute, in cuiuſmodi hominem ſit cōmutatus. Proinde audacter cum illo cōſuetudinem age. Tu uero fode ita ut facis. Tu interim theſaurū ſub ligonē adducito. Audiet em̄ ſi tu accerſueris. **TIMON.** Parendum eſt Mercuri, ruruſq; ditelcendum. Quid enim facias quū dij compellant: tamē uide, in quas turbas me miſerum conijcies: qui quidem quū ad hunc uſq; diem ſeliciſſime uixerim, tantū auri repente ſum accepturus, nihil cōmeritus mali, tantumq; curarum ſuſcepturus. **MERCVR.** Sultine Timon mea gratia: tamenſi graue eſt iſthuc, atq; intolerādum: quo uidelicet palpones illi prae inuidia rūpātur. Ego porro ſuperata Aethna in cælum reuolauero. **PLVTVS.** Abijt ille quidē ſicut apparet. Nam ex alarum remigio facio cōiecturam. Tu uero hic operire,

hic operire: siquidē digressus Thesaurū ad te trāsmittā: sed feri fortius tibi loquor auri Thesaurē: Timoni huic audiēs esto, offerēq; temet eruendū. Fodi Timon altius impingēs. Ceterū ego à uobis digredior. TIMON. Age iā o Ligo: nūc mihi tuas uires explica: neq; defatigare, dū ex abdito Thesaurū in apertū euocaris. Hem prodigiorū autor Iuppiter, amici Chorybātes, ac lucifer Mercuri: undenā auri tantum? Num somniū hoc est? Metūo ne carbones reperturus sim experrectus. Atqui aurum profecto est insigne, fuluū, graue, & aspectu multo iucundissimum.

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus.

Quippe quod ignis in morē ardes, noctesq; & dies renides. Ades o mihi charissimū, desideratissimūq;: nūc demū credo uel Iouem ipsum olim aurum esse factū. Etenim quæ tandē uirgo, nō exporrecto sinu usq; adeo formosum amatorem excipiat, per tegulas illapsū? o Myda Croeseq;, ac munera, delphico in templo dicata: ut nihil eratis si cum Timone, cumq; Timonis opibus conferamini: cui ne Persarum quidem rex par est. O Ligo, sagum charissimū uos huic panī suspendi cōmodū est. At ego q̄maxime semotum mercatus agrum, turriculāq; seruandi auri gratia cōstructa, uni mihi affatim uixero: sepulchrū item inibi mihi defuncto parare est sentētia. Hæc igitur decreta sunt, placitāq; in reliquū uitæ: seiunctio, ignorātia, fastidiū erga mortales omnis.

¶ Porro

Porro amicus, hospes, sodalis, aut ara misericordiae, me-
ta nuga. Tum commiserari lachrymantem, suppeditare
egentibus, iniquitas, ac morum subuersio: at uita solita-
ria, qualis est lupis: unusquisque sibi amicus Timon: cete-
ros omnes hostes, & insidiarum machinatores. Cum ho-
rum quopiam congregi, piaculum: adeo ut si quem aspe-
xero duntaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non
alio nobis habeantur loco, quam signa saxea, aereaue: neque
foecialem ab illis missum recipiamus, neque foedera seria-
mus. Mons hic solitudinem meam aduersus illos tueatur.
Caterum tribules, cognati, populares: postremo patria
ipsa, frigida quaedam & sterilia nomina, stultorumque mor-
taliu gloria: solus Timon diues esto: despiciat omnes:
solus ipse secum oblectetur, liber ab assentationibus, &
onerosis laudibus dijs sacra faciat: epuletur solus, sibi ipsi
uicinus, sibi particeps, excutiens sese ab alijs. Ac semel
decretum esto: ut unus seipsum comiter accipiat, si mo-
riendum sit, aut necesse habeat sibi ipsi coronam admo-
uere. Nullumque nomen sit dulcius, quam Misanthropi, id
est, hominum osoris. Morum autem notae, difficultas, aspe-
ritas, feritas, iracundia, inhumanitas: quod si quem con-
spexero incendio conflagentem, obtestantemque quo re-
stinguam, pice oleoque restinguere: rursum si quem flumen
undis abstulerit, isque manus porrigens, imploret ut reti-
neatur: hunc quoque demerso capite propellere, ne possit
emicare, hunc ad modum par pari relaturus est. hanc le-

gem

gem Timon tulit Echecratides Colytensis: & concionis
 subscripsit suffragijs idem ille Timon. Age hæc decreta
 sunt: hæc fortiter tueamur. Cæterum magno emerim
 ut id omnibus innotescat, quod opibus abũdo: nã illa
 res illos præfocauerit, sed quid illud? Hæc quæ trepida
 tio: undiq; concurrunt, puluerulenti atq; anhelii, haud
 scio unde aurum odorati. Vtrũ igitur hoc conscenso col
 le saxi eos abigo, è sublimi deiaculans: an hac tantũ in
 re legem uiolabimus, ut semel cum illis congregiamur:
 ut magis angantur, fastiditi, repulsiq;? Ira satius esse du
 co. Itaq; restemus quo illos iam excipiamus. Age pro
 spiciam: primus eorum iste quis est? Nempe Gnaton
 ides adulator, qui mihi nuper symbolum petẽti, funem
 porrexit, quum apud me sæpenumero solida dolia no
 muerit. Sed bene est quod ad me uenit: nam primus
 omniũ uapulabit. GNATO. An nõ dixi Timonem ui
 rum bonũ nõ neglecturos esse deos? Salue Timon for
 mosissime, iucundissime, cõuiuator bellissime. TIMON.
 Scilicet & tu Gnatonides, uulturum omniũ edacissime
 atq; hominũ perditissime. GNATO. Semper tibi gra
 ta dicacitas. Sed ubi cõpotamus? Nam nouam tibi ad
 fero cantilenam, ex his quos nuper didici dithyrambis.
 TIMON. Atqui elegos canes, admodũ miserabiles, ab
 hoc doctus ligone. GNATO. Quid istuc? Feris o Ti
 mon? Attestor o Hercules: hei hei in ius te uoco apud
 Areopagitas, q uulnus dederis. TIMON. Atqui si cun

tere paulisper, mox cedis me reū ages. GNATO. Ne
quāq̃: quin tu planē uulnari medere, paululo auri in-
uncto. Mirum enim in modū præsenteū id est reme-
dium. TIMON. Etiā manes? GNATO. Abeo. At tibi
male sit, qui quidem ex uiro cōmodo tam sauius factus
sis. TIMON. Quis hic est q̃ accedit recaluaster ille? Phi-
liades, assentatorum omniū execratissimus. Hic quū à
me solidū acceperit fundū, tum filiae in dotem talen-
ta duo, laudationis pramiū, quū me canentem reliquis
silentibus, omnibus solus maiorē in modum extulisset:
deierans me uel oloribus magis esse canorum, ubi me
pridem ægrotum conspexisset: nam adieram oraturus
ut mei curam ageret: plagas etiā egregius ille uir impe-
git. PHILIADES. O impudentiā: nunc demum Timo-
nem agnoscitis: nunc Gnatonides amicus & conuiuaz
enimvero habet ille digna se, quandoquidē immemor
est atq̃ ingratus. At nos qui iam olim conuictores su-
mus æquales ac populares: tamen modeste agimus, ne
insilire uideamur. Salue here: fac ut istos adulatores sa-
crilegos obserues, qui nusq̃ adsunt nisi in mensa: prae-
terea à coruis nihil differūt. Neq̃ posthac huius ætatis
mortaliū ulli fidendum est. Omnes ingrati, & scelesti.
At ego quū tibi talētum adducerem, quo posses ad ea
quæ uelles uti: in uia accepi, te summas quasdam opes
esse nactū. Proinde accessi his de rebus admoniturus
te, quanq̃ tibi forsitan me monitore nihil erat opus: ui-
ro nimirum

to nimirum adeo prudenti, ut uel Nestori ipsi, si necesse est, consiliū dare queas. TIMON. Ita fiet Philiades: sed age, accede quo te ligone comiter accipiam. PHILIAD. Viri caput mihi cōminutum est ab hoc ingrato, propterea quod eum ea quæ in rem illius erant, admonui. TIMON. Ecce tertius huc orator Demeas se recepit, tabulas dextra gestans: aitq; se mihi cognatum esse. hic una die de meo sedecim talenta ciuitati depēdit: nam dānatus erat, ac uinctus. At quū soluendo non esset, ego misertus illum redemi. Porro quū illi sorte obuēisset, ut Erechteidi tribui distribueret ærarium: atq; ego adiens, id quod ad me redibat poscerem: negabat se ciuē nosse me. DEMEAS. Salue Timon: præcipuū generis tui præsidium, fulcimentum Atheniensium, defensor aculū Græciæ. Profecto iam dudum te populus frequēs, & utraq; uiria opperitur. Sed prius decretū audi, quod de te cōscripsi. quandoquidē Timon Echecratidæ filius, Colytensis uir: non modo probus & integer, uerum etiam sapiens, quātum alius in Græcia nemo: nunq̃ per omnē uitā destitit optime de Rep. mereri. Tum autē in olympicis uicit pugil: & lucta cursuq; die eodem, ad hæc solenni quadriga, equestriq; certamine. TIMON. At ego ne spectator quidē unq̃ in olympicis sedi. DEMEAS. Quid tum? spectabis posthac? sed ista communia addisatius est. Tum anno superiore aduersus Acharnenses p̃ Rep. fortissime se gessit. & Peloponēsiū duas acies

Q 3 . conscidit.

conscidit. TIMON. Qua ratione? Quippe qui nec unq̃
arma gesserim, neq̃ unq̃ militiæ dederim nomen. DEMEAS. Modeste tu quidem de teipso loqueris: nos ta-
men ingrati futuri sumus, nisi meminerimus. Præterea
scribendis plebiscitis, & in consultationibus, & in admi-
nistrandis bellis nō mediocrē utilitatem attulit Reipu-
b. His de causis omnibus uisum est, curiæ, plebi, magistra-
tibus, tributim, plebeijs singulatim, cōmuniter uniuersis,
aureū statuere Timonem iuxta Palladem in arcu
fulmen dextra tenentem: radijs tempora ambiētibus
utq̃ septē aureis coronis coronetur: hācq̃ coronæ ho-
die in Dionysijs per Tragædos novos promulgētur.
Siquidem hodie, illi Dionysia sunt agenda. Dixit hoc
suffragium Demeas orator, propterea quod cognatus
illius propinquus, ac discipulus eius sit. Nam & orator
optim⁹ Timon: præterea quicq̃d uoluerit. Hoc igit̃ tibi
suffragium: sed utinā & filium meū ad te pariter addu-
xissem, quē tuo nomine Timonē appellauī. TIMON.
Qui potest Demea, quū ne uxorem quidem duxeris
unq̃, quantū nobis scire licuit? DEMEAS. At ducā, no-
uo ineunte anno, si deus permiserit: liberisq̃ operā da-
bo. Tum quod erit natum (erit aut̃ masculus) Timonē
nūcupabo. TIMON. An uxorem tu sis ducturus, equi-
dem haud scio: tāta à me plaga accepta. DEMEAS. Hei
mihi. Quid hoc est rei? Tyrannidē Timon oceptas:
pulsasq̃ eos qui sunt ingenui: ipse nec ingenuus planē,
nec ciuis:

nec diuis: uerum propediem pœnas daturus: quū alijs
 aominibus, tum quod arcem incenderis? TIMON. At
 qui nō conflagrauit arx sceleste. Proinde palam est, te
 calumniatorē agere. DEMEAS. Verū effosso arario di
 ues effectus est. TIMON. Atqui nō est effossum isthuc.
 unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DE
 MEAS. Verū effodietur posthac: sed tu interim om̃ia
 quæ in eo cōdita, possides. TIMON. Alteram itaq; pla
 gam accipe. DEMEAS. Hei scapulis meis. TIMON. Ne
 uociferare, alioqui & tertiā tibi illidam. Etenim res pla
 nè ridicula mihi acciderit: si quū inermis, duas Lacedæ
 moniorum acies fuderim, unū scelestum hominē non
 p̃triuero. Tum frustra uicerim in olympijs, & pugil &
 palæstrites. Sed quid hoc? An non philosophus Thra
 sydes hic est? profecto ip̃sus est: promissa barba, subdu
 ctisq; supercilijis: & magnū quiddam secū murmurans
 accedit, Titanicum obtuēs, cæsariem per scapulas fluen
 tem uentilans: alter quidam Boreas, aut Triton, quales
 eos Zeuss depinxit. Hic habitu frugalis, incessu mo
 deratus, amiētū modestus, mane mirū q̃ multa de uir
 tute differit, damnans eos, qui uoluptate capiuntur, fru
 galitatem laudās: at ubi lotus ad cœnam uenit, puerq;
 ingentem illi calicem porrexit: meraciore autē maxime
 gaudet: perinde ut Lethes aquā ebibens, à dilucularijs
 illis disputatiōibus diuersissima quæ sint exhibet: dum
 milui instar præripit opsonia, & proximū cubito oppo
 sito arcēs.

sito arcens, mento interim cōdimentis oppleto: dum canum ritu ingurgitat, prono incumbēs corpore: perinde atq; in patinis uirtutem inuenturū sese speret: dumq; usq; adeo diligēter catinos extergit indice digito: ut ne paululum quidē reliquiarū sinat adhærere: nuncq; non querulus, tanq; deteriore partem acceperit: uel si totam placentam, aut suam solus omniū accipiat: qui quidem edacitatis & insatiabilitatis est fructus: temulētus, uinóq; bacchatus, non ad cantū modo, saltationemq;, uerum ad conuitium usq;, & iracundiam. Ad hęc multus inter pocula sermo (tum em̃ uel maxime) de temperantia, sobrietatēq; atq; ista quidem loquitur, quū iam à mero male affectus ridicule balburit. Accedit his deinde uomitus. Postremo sublatū eum de conuiuio effe runt aliqui, ambabus manibus tibicine inhærentem. Quanq; alioquin sobrius quidem ulli primariorum cesserit, uel mendació, uel cōfidentia, uel auaritia. Quin & inter assentatores primas tenet: peierat potissimē: anteit impostura: comitat impudentia. In summa prorsus admirandum quoddam spectaculum est, omni ex parte exactum, uariēq; absolutum: proinde non eiulabit clarius uidelicet quū sit modestus. Quid hoc papæ tandem nobis Thrasydes? THRASYCLES. Non hoc animo ad te uenio Timon, quo pleriq; isti: qui nimirū opes admirati tuas, argenti, auri, opiparorū conuiuiorum adducti spe concurrunt, multaq; assentatione delinunt te:

antunt te: hominē uidelicet simplicē, facileq; impartien-
 tem id quod adest. Siquidē haud ignoras offam mihi
 in coenam sat esse, tum opsonium suauissimū cepe aut
 nasturcium: aut siquādo lubeat lautius epulari, pusillū
 salis. Porro potū fons Athenis nouem salies uenis sup-
 peditat. Tū palliū hoc quauis purpura potius. Nā au-
 tū nihilo magis apud me in p̄cio est q̄ calculi q̄ sunt in
 littorib⁹. Sed tua ipsi⁹ gratia huc me cōtulit: ut ne te sub-
 uerterit pessima ista, atq; insidiosissima res opulentia:
 quippe quæ multis sapenumero imedicabiliū malorū
 extiterit causa. Etenim si me audies, potissimū opes uni-
 uersas in mare præcipitabis: utpote qbus nihil sit opus
 bono uiro: quicq; philosophiæ possit opes perspicere.
 Ne tamen in altum, o bone: sed fermē ad pubem usq;
 ingressus, paulo ultra solum fluctibus opertū, me qui-
 dem uno spectante. Quod si hoc nō uis: tute igitur eas
 potiore uia ex ædibus eijcito, ac ne obolū quidē tibi fa-
 cias reliquū: uidelicet largiens ijs, quicūq; opus habent:
 huic quinq; drachmas, illi minam, alij talentum. Porro
 si qui erit Philosophus: hunc æquū est duplam aut tri-
 plam ferre portionem. Quanc̄ hoc quidem mihi non
 mea ipsius gratia postulo: sed quo amicis, si q̄ egebunt,
 donem. sat est si modo peram hāc largitione tua exple-
 ueris, ne duos quidem modios Aeginiticos capientem.
 Nam paucis contentū, modestumq; cōuenit esse eum,
 qui philosophatur: neq; quicq; ultra peram cogitare.

R. Timon

TIMON. Equidem ista quæ dicis probo Thrasydes. Ergo si uidetur, priusq̃ peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, posteaquam ligone sum mensus. THRASYCLES. O libertas: o leges. Pulsamur ab impurissimo, libera in ciuitate? TIMON. Quid stomacharis, o bone Thrasydes? Num te defraudaui? Atqui ad iñciam ultra mensurā Choenices quatuor. Sed quid hoc negocij? Complures simul adueniūt. Blepsias ille, & La ches, & Gniphon, breuiter agmen eorum qui uapula bunt. Itaq̃ quin ego in rupem hanc conscendo, ac ligo. nem quidē iamdudū fatigatū, paulisper interquiescere sino? At ipse plurimis cōgestis saxis, procul eos lapidū grandine peto. BLEPSIAS. Ne iace Timon. Abimus enim. TIMON. At uos quidem nec, citra sanguinē, nec absq̃ uulneribus.

LVCIANI TIMONIS SIVE MI
SANTHROPI, DES. ERAS-
MO ROTERODA
MO INTER
PRETE,
FINIS.

ERASMVVS ROTEMVS

RODAMVS RICHARDO VVITFORDO

BRITANNO, DOCTO ET CVM

PRIMIS IVCVNDO AMI

CO .S. P. D.

VM ANNIS iam aliquot totus Graecanicis in literis fuerim Richarde charissime: nuper quo cum literis latinis redirem in gratiam, latine declamare coepi: idque impulsore Thoma MORO: cuius (uti scis) tanta est facundia, ut ni

hil non possit persuadere uel hosti: tanta autem hominem charitate complector: ut etiam si saltare me, restimque ductare iubeat, sim non grauatum obtemperaturus. Tractat ille idem argumentum: & ita tractat, ut nullus sit omnino locus, quem non excutiat, eruatque. Neque enim arbitror (nisi me uehementem in illum fallit amor) unquam naturam finxisse ingenium hoc uno praesentius, propius, oculatius, argutius, breuiterque dotibus omnigenis absolutius. Accedit lingua ingenio paritum morum mirae festiuitas: salis plurimum, sed candidi duntaxat: ut nihil in eo desyderes, quod ad absolutum pertineat patrum. Quare non hoc animo laborem hunc suscepi: ut tantum artificem uel aequarem, uel uincerem: sed uti cum amico omnium dulcissimo: qui cum libenter soleo seria,

R 2 , ludicraque

ludicraq; miscerem in hac ingeniorum palæstra quasi col-
luctaretur: idq; feci eo libentius, quod magnopere cupiã
hoc exercitij genus, quo nullum aliud æque frugiferũ,
in ludis nostris aliquando instaurari. Neq; enim aliud
esse in causa puto: quod hac nostra tempestate quum
tã multi sint, qui scriptores eloquentissimos euoluunt
tam pauci tamen existant, qui non infantissimi uidean-
tur, si quãdo res oratorem poposcerit. Quod si tum Ci-
ceronis, Fabijq; autoritatem, tum ueterum exemplum
sequuti, ἢ τοιαύταις μελέταις diligenter à pueris exerce-
remur: non esset (opinor) tanta dicendi inopia: tam mi-
seranda infantia, tam pudenda balbuties, etiam in his
qui literas oratorias publice profitentur. Nostram de-
clamationem ita leges: ut eam me pauculis diebus

lulisse cogites, non scripsisse. Hortor autem ut

& Moricã conferas: itaq; iudices, num quid

in stilo sit discriminis inter hos, quos

tu ingenio, moribus, affectibus,

studijs usq; adeo similes esse di-

cere solebas, ut negares ul-

los gemellos magis

inter se similes reperiri posse.

Vtrũq; certe ex æquo amas: Vtriq;

uicissim ex æquo charus. Vale, meum

delicium Richarde festiuissime. Ruri, Ad

Calendas Maias, D. M. VI.

Luciani

LVCIANI TYRAN

NICIDA, DES. ERASMO ROTERO-
DAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM DECLAMATIONIS.

Quidam in arcem ascendit: uti Tyrānum occideret. Atq; ipsum quidem non repperit: uerum filium eius in teremit. gladiumq; in uulnere reliquit. Adueniens Tyrannus, ubi filium extinctum conspexit, eodem ense necem sibi consciscit. Is qui ascenderat, Tyranniq; filium peremerat, præmiū tanq; Tyrannicida petit.

DECLAMATIO.

VVM DVOS eodē die Tyrannos occiderim iudices: Alterum quidem ætate iam affecta: Alterū æuo florentem, & ad scelerum successionem capeffendam paratū: unicū tamen pro ambobus præmiū petītum uenio: qui quidem unus omniū quotquot unq; Tyrānicidæ fuerūt: unico uulnere duos maleficos fuerim amolitus, neciq; dederim: filiū uidelicet ense, patrē indulgenti charitate qua filium adamabat. Itaq; Tyrannus pro his quæ cōmīsit, abunde magnas

R 3 pœnas

poenas nobis dependit: quippe qui & uiuus aspexerit
 filium prius morte sublatū: & quod est omnium maxime
 nouū: compulsus sit denique ipse sui tyrannicida fieri. At
 filius illius mea quidem manu peremptus est: ceterum
 occisus, alterā ad eādem operam mihi suam cōmoda-
 uit: dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat, eiusdem
 post mortē (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaque
 sum is, qui tyrānidem sustuli, pariterque mecum gladius
 quo cuncta confecta sunt, meus: tametsi cedis ordinem
 cōmutarim, ac morem modumque nouarim conficiendi
 sceleratos. Nempe hūc qui ualentior erat, ac sese defen-
 dere poterat: ipse perimens. Porro senem soli gladio re-
 seruās. His igitur de causis & ampli⁹ quiddā à uobis me
 consequuturū arbitrabar: prēmiaque laturū, quæ nume-
 ro æquarēt eos, qui essent interempti: utpote qui nō prae-
 sentibus modo malis uos leuarim, uerū etiam futurorū
 formidine: quique stabilem pepererim libertatē: nullo re-
 licto qui scelerū capeffat successionē. Verū interim tan-
 tis rebus strenue peractis, in discrimen adducor: ne prae-
 mio fraudatus à uobis discedā: ac ne solus nō ferā mer-
 cedem, quā leges à me seruatae praestituūt. At qui cōtra-
 dicit, is mihi uidetur nō Reip. studio (quē admodū ait)
 hoc facere: sed quod extinctos esse illos grauiter ferat:
 atque eū qui illis mortis autor extitit, ulcisci conetur. Vos
 igitur iudices mihi paulisper attēdite: dū tyrānidis mala
 tametsi ipsi optime nostis, cōmemoro. Si quidē hoc pa-
 cto futurū

Et futurū est, ut & beneficij mei magnitudinē intelliga-
 tis, & ipsi plus capiatīs uoluptatis: reputātes nimirū qui-
 bus sitis leuati malis. Neq; em̄ quēadmodū alijs qbus
 dā saepenumero accidit, itidē & nos simplicē tyrannidē
 atq; unicā seruitutē sustinebam⁹: nec unius domini uio-
 lentiā tolerabamus: uerum soli omniū quos similis ha-
 buit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, &
 in geminas cōtumelias distrahebamur infelices. Porro
 senex multo erat moderatior: quippe ad iras lentior, ad
 supplicia segnior, & ad cupiditates tardior: utpote cui
 iam aetas uehementiā impetus cohiberet, uoluptatūq;
 cupiditates refrenaret. Quin ad suscipiēda maleficia fi-
 lij instinctu nolens impelli ferebatur: ipse alioqui non
 admodū tyrannicus, nisi qd' illi morē gerebat. Siquidē
 indulgens in filiū supra q̄ credi queat, erat: id quod re-
 declarauit, ita ut filius illi esset omnia. Illi parebat: per
 uim faciebat quicquid ille iusserat: supplicio afficiebat
 quoscūq; praeceperat, ac prorsus in om̄ibus illi obsecū-
 dabat. In summa: filius in patrē tyrānū quēdā agebat:
 pater filij cupiditatū satelles erat. Tametsi huic propter
 aetate honorē cedebat adolescens, solūq; imperij nomi-
 ne tēperabat: tamē res & caput Tyrānidis erat ipse. Et
 quāq; tutamentū, praesidiūq; principatui ab illo mutu-
 aret: scelerū tamē emolumētis solus fruebat. Ille erat q
 satellites cōtinebat: qui custodias obtinebat: q tyrānidē
 affectantes è medio tollebat: qui insidias formidabat:

ille qui

ille qui castrabat ephebos, qui cōiugia uiolabat: illi uir-
gines producebantur. Tum si quæ cædes: si qua exilia:
si quæ pecuniarū expilationes, delationes, contumeliae,
ea omnia iuuenis temeritate gerebantur. Porro senex
illi obsequebatur, comitemq; scelerū sese præbebat, ac
cōprobabat duntaxat filij sui flagitia. Itaq; quū ea res
nobis erat intoleranda: propterea quod quū animi cu-
piditatibus ex imperio potestas accedit, nullū flagitijs
modū imponunt: tū illud in primis discutiabat, quod
prospiceremus diuturnam, uel aternā potius seruitutē
eam futuram: & per successionem alij post alium domi-
no tradendam Remp. populūmq; homini scelesto hæ-
reditatis instar obuenturū. Nam id alijs spem non exi-
guam facit, quod apud sese reputant, quod inter se di-
cunt: at mox coercebitur: at mox demorietur: paulo post
liberi sumus futuri. Verum de his nihil eiusmodi spera-
batur: quin potius iam intuebamur, paratum Tyranni-
dis heredem. Vnde factum est, ut ne aggredi quidem
quisq; fortium ciuiū, & qui eadem quæ ego animo sta-
tuisset, auderet. Sed desperabat ab uniuersis libertas,
atq; inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quū
esset cū tā multis confliendū ac dimicandū. At me ni-
hil ista deterruerūt: neq; ppenſa negotij difficultate re-
fugi, neq; ad suscipiendū discrimē trepidaui, uerū solus
solus, inquā, aduersus adeo ualidam, uariamq; Tyran-
nidem: uel non solus potius, sed gladio comite consten-
di: quippe

di:quippe qui mihi sit auxiliatus, meūq; ex parte Ty-
 rannū interemerit: quum mors mihi interim ob oculos
 obuersabatur: At ē diuerso perpendenti, quod publicā
 libertatē mea cæde redempturus essem. Ergo ubi in pri-
 mam irruissem custodiam: neq; mediocri negotio satel-
 lites submouissem: occidēs interim, in quē incurrissem,
 & quicquid obsisteret amoliēs: ad ipsum negotij caput
 ferebar: ad unicum Tyrānidis robur, ad nostrarū cala-
 mitatum fontem: atq; irrupto arcis ppugnaculo, quū
 uiderem illum fortiter tuentē sese, multisq; uulneribus
 resistentē: tamen occidi. Et iam tum erat sublata Tyran-
 nis, iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore li-
 beri omnes, nisi quod reliquus adhuc erat senex solus,
 inermis, nudatus custodijs: iāq; amisso magno illo suo
 satellite desertus, neq; deinde dignus forti dextra. Ibi
 nimirū mecum ipse iudices, hæc animo reputabā. Cun-
 cta mihi pulchre habent: cuncta confecta sunt: cuncta
 eo quo destinaram, perducta. At eum qui reliquus est,
 quo tandem modo poenas dare cōuenit? Me quidem,
 meaq; dextera nequaq; est dignus: præsertim si post
 splēdidum facinus iuuenile atq; magnificum interima-
 tur, priorem illam cædem dedecoraturus. Carnifex ali-
 quis querendus est illo dignus: uerum post calamitatē
 ne uel hanc ipsam lucrifaciat, uideat: discrucietur: appo-
 situm habeat ensē: huic reliqua mando. Hæc ubi me
 cum statuissem, ipse quidē illinc discedo. At ille peregit
 S, id, quod

id, quod ego prædiuinaueram: Tyrannum occidi: summamq; meam imposuit fabulæ. Adsum igitur populum administrationem uobis adportans: cunctisque bono iam ut animo sint, edicens, ac libertatem annuncians. Iam meis fruimini factis. Vacua, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx. Imperat nemo: quin & magistratus creare liberum est, & causas agere, & ex legibus contradicere. Atq; hæc omnia uobis mea contigerunt opera, meaq; fortitudine: uidelicet ex una illa cæde, postquam pater iam uiuere non quibat. Aequum itaq; censeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmiū doneatur: nō quod lucri auidus, aut sordidus quispiam sim: nec is qui mercedis gratia de patria benemereri statuerim: uerū qd' præmio cupiam officia mea cōprobari, neq; repudiari, aut inglorios fieri conatus meos: si uelut irriti, præmioq; indigni iudicentur. At hic contradicit, negatq; æquū facere me, qui decorari munere, præmiūq; ferre cupiam. Neq; em̄ Tyrannicidā esse me, neq; quicq; à me pro legis sententiā confectum esse: uerum facinori meo deesse quiddam, ad hoc ut præmiū postulem. Percontor igitur illū: quid præterea requiris à me? Nonne uoluī? Nonne ascendi? Nōne occidi? Nonne libertatē peperī? Num quis imperat? Num quis iubet? Num quis minitatur dominus? Num quis nocentiū manus effugit meas? Haudquaquam dixeris. Sed omnia plena pacis: omnes restituta leges: libertas manifesta: Democratia stabilis:

tia stabilis: inuiolata cōnubia: pueri tuti: uirgines absq̃
 periculo: publicamq̃ felicitatē solēnibus ferijs celebrat
 ciuitas. Quis igitur horum omniū autor? Quis est qui
 illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisq̃ præ me dignus
 honore sit: cedam præmiū: desistam à petendo mune/
 re. Quod si solus omnia peregi, audēs, periditās, ascen/
 dens, interimens, excrucians, alterū uictus in altero: quid
 mea calumniaris officia? Quur facis ut populus parum
 erga me gratus existat? At em̃ num occidisti Tyrānū?
 Porro lex Tyrannicidæ præmiū decernit. Verū dic mi
 hi: nūquid interest, utrum ipse interimas, an mortis cau/
 sam ministres? Mea profecto sententia, nihil. Verum
 hoc solum spectauit legis conditor: libertatē, Democra/
 tiam, sceleratorū sublationem. Huic honorē decreuit:
 hoc præmio dignū iudicauit: quod quidem inficiari nō
 potes, quin mea cōtigerit opera. Etenim si occidi eum:
 quo occiso, ille nō poterat uiuere: nimirum ipse cædem
 peregi. Ego occidi: sed illius manu. Itaq̃ ne discepta de
 cædis modo: neq̃ illud expende quēadmodum interie/
 rit: uerum an iam perierit, & an quod periit, id à me sit
 profectum. Quandoquidē & illud excussurus mihi ui/
 deris: atq̃ his aduersus bene de Rep. meritos calūnijs
 usus. Siquis nō gladio, uerū lapide, lignōue, aut alio
 quouis pacto peremerit. Quid porro si fame Tyrānū
 obsediffem, ad mortis necessitatē compellens? num ibi
 quoq̃ requisitus eras à me cædem, mea ipsius manu.

S 2 , peractam?

peractam? aut desiderari adhuc quiddā diceret: ad id ut legi factum à me satis uideatur: atq; id quū scelestū acerbius etiā atq; atrociorē mortis genere trucidassem? Vnū hoc dūtaxat specta: hoc require: hoc excute. Quis nocentiū reliquus? aut quæ metus expectatio? aut quæ calamitatū uestigium? Quod si purgata omnia, si pacata: profecto sycophanticum est, modum rei gestæ calumniantē præmio frustrari uelle, quod ijs quæ uirtutē cōfecta sunt debeatur. Equidē & illud memini dissertū in legibus: nisi forte propter diutinam seruitutē oblitusum eorū, quæ ab illis dicuntur. Causam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse occidat: aut si non ipse quidem occidit, neq; manu facinus peregit: uerū compulit, præbuitq; mortis occasionem. Ex æquo & hunc quoq; lex censet supplicio affici oportere: idq; iure optimo. Neq; enim statuit minus ualere oportere audaciam, q̃ facinus. Ac postea superuacaneū est cædis rationē, uiamq; spectare. Deinde hunc qui sic occiderit, tanq; homicidam pœnas oportere dare censebis, ac nequaq; absoluedū esse. At me qui per omīa cōsimili modo Remp. iuui, non censes ea capere oportere, quæ ijs debentur, q̃ beneficio iuuerunt. Neq; em̃ illud dicere possis: me quidem imprudentē fecisse: sed exitum quendā cōmodum fortuitu fuisse consequutū præter animi sententiā. Nā quid præterea iā formidassem, eo qui ualidior erat interempto? Quur autē gladium in uulnere reliquissē: nisi planē

nisi planè qd' erat euenturū, id ipsum prædiuinassẽ?
 Nisi forsan illud dices: hūc qui extinctus est, Tyrannū
 non esse: neq; hanc appellationem in illum competere:
 neq; uos multum præmij hoc nomine, si ille fuisset occi-
 sus, decreturos fuisse. Atqui istud dicere non queas. An
 Tyranno interempto: ei qui cædis causam ministrauit,
 præmiū negabis? O curiositatē: de illo laboras, quo pa-
 cto interierit: quum interim libertate fruaris: aut ab eo
 qui Democratiā restituit, nescio quid superuacaneum
 præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei gestas
 spectat. Quæ uero ad id conducunt, ea omnia missa fa-
 cit, neq; iam ultra curiosius excutit. Quid em̃: an si Ty-
 rannū exegerit quispiā, nō is iam Tyrānicidæ præmiū
 cepisset? cepisset opinor: idq; iure optimo. Siquidem &
 hic pro seruitute libertatē peperisset. At id quod à me
 patratum est, non exilium habet: non in posterum in-
 staurandæ Tyrannidis metū: uerum absolutam subla-
 tionem, totiusq; generis internitionē: omnēq; malum
 radicitus excisum. Et mihi per deos, iam ab initio ad fi-
 nem usq; (si uidetur) rem totam perpendite: nūquid eo-
 rum quæ ad leges pertinent sit prætermissum: & num
 quid in me desyderetur ex his, quæ Tyrannicidæ oport-
 tebat adesse. Principio mentē prius oportet suppetere
 fortem, & amantem Reip. quæq; pro cōmunibus com-
 modis periculum adire non recuset: quæq; priuato suo
 interitu multitudinis incolumitatem ausit redimere.

S Num

Num hac parte quicq̃ mihi defuit: Num frāgebar ani-
mo: Num quū præsire per quæ pericula mihi perum-
pendum esset, per ignauiam refugi: Profecto nō potes
dicere. In hac interim parte tantum commorare, atque
æstima: an nō uel uoluisse tantū ista, ac statuuisse, præda-
rum facinus futurū fuisse uideatur. Ac putato me solius
animi, uolūtatisq̃ argumēto præmiū postulare, tanq̃
qui beneficio iuuerit. Tum si uoluntati meæ facultas de-
fuiſſet, uerum alius post me Tyrannū occidisset: dic mi-
hi, num absurdū aut præter æquū fuerat dare præmiū:
Maxime. Si dicerem: ciues uolui, statui, aggressus sum:
uolūtatis experimentū dedi: solus dignus sum qui præ-
mium feram: Quid tum respōsurus fueras: Nunc por-
rō non hoc dico: sed insuper ascendi: periclitatus sum:
atq̃ innumerabilia priusq̃ iuuenem occiderē, patraui.
Neq̃ enim usq̃ adeo facilem, factūq̃ prodiuē esse rem
existimetis: custodias perrūpere, satellites opprimere,
unūq̃ hominē tam multos amoliri. Quin isthuc pe-
nē maximū est omnium quæ sunt in Tyrannicidio, to-
tiusq̃ negocij caput. Nam ipse iam Tyrannus non ma-
gna res est: neq̃ expugnatu, neq̃ confectu difficilis: ue-
rum ea quæ tuentur cōtinentq̃ Tyrannidē: quæ quidē
si quis superarit, is nimirū cuncta quæ destinauit, pege-
rit: & perpussillū est id quod superest. Sed ad Tyrānos
peruenire nunq̃ mihi contigisset: ni prius qui illum cin-
gūt custodes oppressissem, omnesq̃ satellites ante de-
bellassem.

bellassem. Nihil adhuc addo: uerū in his rursū immo-
 ror. Custodiā oppressi: satellites superauī: Tyrannū in-
 custoditū, inermē, nudum reddidi. Vtrū his rebus con-
 fectis, nō tibi uideor honore dignus: an adhuc eādem
 ipsam à me requires? Quinetiā si eādem quæris: ne ea
 quidē desyderabitur. Non sum incruētus: uerū eādem
 peregi, magnā ac strenuā: nempe iuuenis ætate ac uiri-
 bus florentis, atq; omnibus formidandi: per quē ille ab
 insidijs erat tutus: cui uni fidebat, qui compluriū satelli-
 tum instar erat. An nō igitur, quæso te, præmio dignus
 uideor: sed tātis rebus gestis honore fraudabor? Quid
 enim si satellitem unū, atq; adeo quid si Tyranni mini-
 strum quēpiam interemissem? Quid si seruū aliquem
 charum: an nō hoc quoq; magnū uisum fuisset, cōscen-
 disse: mediāq; in arce, medijs in armis, aliquē ē Tyran-
 ni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipsum qui occi-
 sus est, cuiusmodi sit consydera. Filius erat Tyranni, uel
 Tyrānus potius: crudelior, dominus intolerabilior: ad
 supplicia dirior, ad contumelias uiolentior: quodq; est
 maximum, hæres ac successor omniū: quiq; in longum
 nostras calamitates posset prorogare. Vin hoc solum
 mihi confectum esse? Ipsum uerō Tyrannū uiuere ad-
 huc, fuga ereptū? Iam horū nomine præmiū postulo.
 Quid dicitis? Non dabitis? An nō & illū uerebaminis?
 An non dominus, an non grauis, an non intolerandus
 erat? Porro nūc negocij caput: deniq; ipsum perpendi-
 te. Etenim

te. Etenim quod hic à me requirit hoc quod fieri potuit, pulcherrime confeci. Tyrannumque aliena cæde occidi: non simpliciter, nec uulnere uno: id quod fuerat optatissimum illi, uidelicet tantorum facinorum sibi conscio: sed postea quod illū prius multo dolore excarnificassem: tum quo nihil habebat charius, miserabiliter prostratū coram oculis ostendēs: puta filium in ipso æui flore, tametsi scelestū quidem illum: attamen & ætate uigentem: & patri similem, sanguine taboque oppletum. Hæc nimirum sunt parentum uulnera: huius gladii uerorum Tyrannicidarum: hæc mors digna crudelibus Tyrannis: hæc ultio tantis sceleribus congruit. Ceterū protinus interire, protinus excedere sibi, neque huiusmodi ullum spectare spectaculum: profecto nihil habet Tyrannico supplicio dignū. Neque enim ignorabam uir egregie: non ignorabam, inquam: neque quenquam alium latuit, quanta ille charitate filium sit prosequutus: adeo ut illo extincto, ne paululam quidem temporis sibi in uita morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hunc ad modum affecti sint erga liberos: uerum hic etiam ultra reliquos habebat quiddam: idque merito: quippe qui conspiceret illū unicum esse qui curaret, seruaretque Tyrannidem: qui que solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaque si non ob charitatem, certe ob rerum desperationem sciebam illum protinus exiturū ē uita: perperurū enim, iam nihil esse quod uelit uiuere, adempto tamine

amine, quod illi filius ministrauerat. Nimirū effeci, ut hæc omnia illū agminatim circūfisterent, forma, dolor, desperatio, formido: quicq; in posterū imminebant me-
tus: his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id ex-
tremū illud consilium adegi. Interijt itaq; uobis orbis,
excruciatus, plorans, lachrymans. Luxit luctum: nō illū
quidem diuturnū, uerū qui satis magnus esset patri.
Postremo quod est omniū acerbissimū, ipse sibi necem
cōsciuit: quod quidem mortis genus, præ cæteris miser-
rimū: multoq; atrocius, q̃ si per aliū inferatur. Vbi mi-
hi gladius? Num quis alius eum agnoscit? Num cuius
alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcē induxit?
Ante Tyrannū quis eo est usus? Quis eum ad illū mi-
sit? O ensis particeps, successorq; meorū egregie factor-
rū: post tanta pericula, post tantas cædes cōtemnimur,
& indigni præmio iudicamur. Nam si huius tantum no-
minæ præmiū à uobis postularem: si sic dicere iudices:
Tyrānum quū mori uellet, quū id temporis inermē se
deprehendisset, meus hic illi gladius inseruiuit, & ad cō-
sequendam libertatē auxilio fuit uniuersis: hunc quoq;
laude, præmioq; dignū iudicassetis. Porro domino tā
popularis rei nō gratiā retulissetis? Nōne inter eos q de
Rep. benemeriti sunt, scripsissetis? Nōne gladium inter
sacra monumēta cōsecrassetis? Non illū secundū deos
ueneraremini? Nunc mihi consyderate, quæ uerisimile
est fecisse Tyrannū: quæ dixisse, priusq; sibi mortē con-

T scisceret.

scisceret. Quū iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiā uulneribus confoderetur: idē in his corporis partibus, quæ conspicuæ magis, magisq; sint oculis obuiæ: uidelicet ut q̄maxime discruciaret eū, qui genuerat: quoq; primo statim cōspectu perturbaret: miserabiliter indamabat, parentem implorans. nō adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui senex iam esset, atq; inualidus: uerum domesticarū cladium spectatorem. Nam ego interim discesserā, autor qui fueram totius tragœdiæ, relinquens actori cadauer, scēnam, gladium, reliqua quæ ad actum fabulæ pertinebant. At ille astans, ubi filium conspexit, quem habebat unicum: semiuiuū, sanguinolentum, cæde conspersum, tum uulnera perpetua, pluri- ma ac letalia: hunc ad modū exclamauit: O nate extincti sumus: interempti sumus: tanq̄ Tyrāni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me seruat? Cui me relinquit? qui quidem iamdudū propter occisum te fili sum extinctus: nisi forte me tanq̄ senem contemnit, ac lento supplicio me cōficit: producitq; mihi mortē: redditq; mihi cædem longiorē. Atq; hæc loquutus, ensē quærebat. Nam ipse inermis erat, propterea quod per omnia filio fideret: uerū ne is quidem deerat, ut qui iamdudū fuerit à me paratus, atq; ad facinus futurū relictus. Euulso igitur è cæde gladio, atq; è uulnere exempto, ait: Dudū me occidisti: nunc finē malis impone gladiæ. Ades patri lugenti solamen: senile inq; manū & infelicem adiuua.

iugula.

iugula, Tyrannū occide, luctu libera: utinam prior in te
 incidissem: utinā in eade priorem occupassem locum.
 Occidissem quidem, sed tanq̃ Tyrānus duntaxat: sed
 qui crederem mihi superesse ultorem: nunc autē tanq̃
 orbus occumbo: nunc tanq̃ cui desit etiam mactator.
 Atq̃ hæc ubi diceret, gladium adegit, tremens neq̃ sat
 potens. Cupiebat quidem: uerum non suppetebant ui
 res ad facinus exigendū. Quot hic supplicia? Quot uul
 nera? Quot mortes? Quot Tyrannicidia? Quot præ
 mia? Postremo spectastis om̃es iuuenem dudum pro
 stratum: nec exiguū profecto, neq̃ mediocriū uirium
 opus: ac senem huic circūfusus, atq̃ amborum sangui
 nem cōmixtum, libertatis illam & uictorialem uictimā,
 meiq̃ gladij facinora. At gladius ipse in medio ambo
 rum: declarans q̃ non indignum se domino præstitit:
 testansq̃ quod mihi fidam nauasset operā. Id si à me
 ipso fuisset patratum, minus fuerat futurum. Nunc autē
 illustrius est ipsa nouitate. Atq̃ ego quidē sum is, qui
 Tyrānidem sustuli. Cæterum actio in multos est distri
 buta, quēadmodum in fabulis fieri cōsueuit. Ac primas
 quidē partes egi ipse. Secundas autem filius. Porro ter
 tias Tyrannus ipse. Nam gladius omnibus inseruiuit.

LVCIANI TYRANNICIDAE, DES.

ERASMO ROTERODAMO

INTERPRETE,

FINIS.

T 2 Decla

DECLAMATIO

DES. ERASMI ROTERODAMI, NON IL

LA QUIDEM VERSA, SED QUAE

SUPERIORI DECLAMATIO

NI E LVCIANO VER

SAE RESPON

DEAT.

I MIHI CAUSA hęc in di-
ces, apud cōcionē populārē
quā studijs potius, q̄ ex
acto rerum iudicio duci cō-
suevit, esset agenda: ac non
magis apud iudices ex ho-
nestissimis ordinibus dele-
ctos, nimirum grauissimos
sapientissimosq;: nōnihil p

fecto uererer, ne omniū animis noua hac & insperata
latitia gestientibus, atq; (ut ita dixerim) exultantibus, nec
satis attentos, nec dociles essem auditores habiturus.
Porro fauētes, beneuolosq; multo minus: quippe qui
frontem modo, quasiq; personā huius negocij intuen-
tibus: nō faciem ipsam propius cōtemplantibus uideri
fortasse possim, in cōmuni rotius ciuitatis gaudio: tum
autē in causa tam populari, uelut importunius obstre-
pere atq; obturbare. Enimvero quum omnis affectus
inutilis

inutilis est ad recte iudicandū: tum ingens, intēperans, atq; exundans lētitia, nō solum iudicium omne funditus tollere solet, uerū etiam nostri sensus nō raro nobis eripere: præsertim (si quēadmodū hæc nostra) post grates diuturnasq; calamitates, ac ueluti tēpestatē sauiissimam, repēte præterq; spem (quasi portus quidam) fuerit obiecta. Quid aut tam acerbum liberæ multitudinī, q̃ seruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, q̃ libertas? Itaq; nō rebus modo ipsis, sed uel inanibus harum rerū uocabulis, plebis animā queant ad quidlibet impelli: maxime primis his aliquot diebus, dū gaudio, rum adhuc uelut æstus quidam impotens, omnia sursum ac deorsum miscet: dū lēitiæ temulentia, dum gratulandi dulcis quædam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandū instituere non sinit. Verum uestra iudices singularis sapientia, perspicaciaq; nō hoc tantum scrupulo me leuat, uerum & hanc mihi fidutiā supeditat, uti sperem futurum: ut hoc contradicendi munus, quod equidem nec inuidētia, nec fauore in Tyrannidem (sicut iste calūniabatur) sed solita mea, & (ut opinor) nota Reip. charitate suscepi: uobis nō modo nō inuidiosum, sed fauorabile, plausibilēq; uideatur. Eteṃ postq̃ uiderem manifesta quadam deorū beneuolentia, post diuturnam ac miserrimā illam seruitutē, toties Reip. uotis expetitam libertatem aliquādo contigisse: nihil prius curandum nobis esse iudicaui. q̃ ut gratos

T ; nos

nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas esset profecta: quo uidelicet munus suum huic urbi proprium, perpetuumq; facere uellent: & constabilire, tueriq; quod largiri non essent grauati. Meminisse q; ipsi in manu esse: ut eriperent ingratiss, quod optantibus dedissent. Sunt autem uel primæ gratitudinis partes: intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre possumus: si beneficium acceptum agnoscamus: si celebremus: si ad illos autores referamus. Neque mihi committendum putauit: ut dum nimium candidi in ciuem esse uolumus, in deos ingrati, impij q; reperiamur. Neque enim isthoc nomine nunc perinde laboratur: ne hoc præmij pereat ærario, & huius lucris accrescat (quantq; id quoq; longaiam Tyrânide exhaustius est, quàm ut inde temere dari præmia conueniat immerentibus) Illud agitur: ne dij immortales qui huius male consulta, nobis uertunt bene: hoc tantum munus à nobis tantq; ingratiss reposcant. Si quod ipsis solis debetur honoris, laudis, gratiæ: id illis fraudatis, in hominem contulerimus. At quem hominē obsecro? Nempe, qui quū priuatus contra leges iuuenē occiderit: atq; hac temeritate sua restitutæ libertatis periculosam occasionem modo præbuerit: idq; adeo imprudens (uti mox docebimus) nō ueretur pulcherrimū Tyrannicidæ titulum dijs eripere: sibi arrogare:

arrogare: Reipu. diem dicere, ac leges ipsas in ius uocare: ciuitatem ingratitude ream agere: nisi sibi totam hanc felicitatem ferat acceptam. Nullum quidem iudices facinus speciosius Tyrannicidio: nullū dñs dignius: uerum hoc impudentior, qui sibi laudem tam eximiam usurpat immeritus. Nullum præmium honestius, illustriusq̃, q̃ quod Tyrānicidæ debetur. Sed hoc impensius, accuratiusq̃ spectandum: ne temere decernatur in digno. Permulta siquidem, permulta ad id requiruntur: ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino præmio dignus quis esse uideatur: quorum nihil in hunc competere, paulo post euincemus. Proinde quum non toleranda improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis poenas debeat: eum à legibus præmium omnium maximum petere: petere dixi, imo flagitare: & ita flagitare, ut etiam si unum ex huius arbitrio dependerint, tamen multa insuper isti creditori sunt debitura. Quæ cuncta quum postulare iure potuisset: maluit tamen homo uerecundus, unico persoluto, reliqua sibi deberi: ut haberet nimirum, quod obnoxia Reipu. quoties libido sit, possit improperare. Tum illud utrum risu potius, an odio dignū existimē: quod in tribunalibus, quod apud ornatissimū seuerissimorū iudicū cōcessum, Thrasionē quendā nobis ē comœdia retulit? Sensistis iudices, ut ē corona pleriq̃ risum tenere nequierint, dū psonatus iste Hercules tragœdiā illā suam

suā nobis recitabat: de sese terq; quaterq; Tyrānicida,
de sapiēte illo gladio cōmilitone suo, qui per se prudēs
senem interemit: digno uidelicet, qui inter sydera collo-
cetur, domino in deorum numerū relato. Dñi boni, qui
bus phaleris, quibus fucis, qbus ampullis facinus illud
nobis suū ornauit, iactauit, exaggerauit: q̃ militari ia-
ctantia, q̃ Stentorea uoce, q̃ fastuoso uultu, q̃ arrogā-
tibus supercilijis, q̃ stupidis oculis, suū ipse uobis enco-
mium detonabat: Quæso iudices, ut etiam nunc homi-
nis uultum diligenter attendatis: nonne uobis minita-
ri uidetur: nonne dicere: ni mihi præmium decreueri-
tis, haud feretis impune, incolumi diuino illo meo, ac
fortissimo gladio: qui uel sine me, meas uices ubi lube-
bit, acturus est. Quis tandem istam ferat iactantiā, uel
in eo, qui uere Tyrannū occidisset: Hæc quoq; me cau-
sa iudices (neq; enim inficiādum est) cōmouit, ut huius
obstiterē petitioni: uel magis, ut immoderatā arrogan-
tiam, ut odiosā huius imputationem retunderem. Vi-
debam iam inde ab initio, quū certatim uniuersa ciui-
tas dñs libertatis autoribus grataret: ut hic sese ira tu-
mens in medium ingesserit: q̃ indigne tulerit uictimas
dñs seruatoribus immolatas. Sibi hūc honorem eripi:
sese unicum esse restitutæ libertatis autorē prodamita-
bat: leges, aras, focos, omnia publica, priuatāq; suæ de-
xtræ, suo magnifico gladio deberi. Agite quid futurum
deniq; iudices auguramini: si ad huius intolerabilē ia-
ctantiam,

stantiã, uestra autoritas, uestra cõprobatio, si præmiũ quasi pignus accesserit? Quid, nisi ut Tyranno submo-
to, alter quidam huic ciuitati paretur: qui uentosæ lin-
guæ, gloriæq; quasi Tyrannidẽ quandã exerceat? Qui
quotidie nobis odiosam istam suam Tragoediã inge-
rat: quotidie dextrã istam Herculanã, & gladium pro-
digiosum minitetur? Vtrum est hoc iudices Tyrânide
liberari, an mutare Tyrannum? Videtis ipsi q̃ minaci
fronte me iam obtueatur. Quid mihi succenses? Quid
minitaris oculis? Quid terres supercilio? An mihi nõ li-
cebit libertate in cõtradicens (tuo scilicet munere) uti,
quũ tu sic abutare: qui liberũ tibi putaris (id quod etiã
in proscænio leges fieri uetant) crimẽ tam atrox, tam ca-
pitale in ciuem impingere, tantũ quia lubuit: idq; apud
iudices iuratos, in tam frequẽti ciuiũ corona, quod ne-
queas uel leuissimo confirmare argumento. Siquidem
q̃ reliqua gloriose, tam illud impudẽter dicebas, mihi
nullam fuisse causam, quare tibi contradicendi partes
susciperem: nisi quo Tyranni necem, quæ me discrucia-
ret scilicet, ulciscerer. Quo quidem tuo exemplo si uicis-
sim in te liberet uti, mox intelligeres q̃ atrocia, quanto
probabilius in te possint retorqueri. Nam tuũ istud tã
inuidiosum (quẽadmodum tu quidem existimabas) cõ-
uitium, me longe minus etiã territabat, q̃ (quod uulgo
dicunt) ex pelui redditũ fulgur. Etenim præter q̃ quod
neq; affinitas, neq; cognatio, neq; necessitudo, neque

V. emolu-

emolumentū, neq; prorsus alia res ulla mihi cū Tyranno intercessit: quur mea referret illum uiuere, sine quibus rebus nullam in quēq; criminis hærere suspicionē, tu quoq; scires: nisi nūq; tribunalia uidisses: ac nisi hodie deuiū te lucelli spes fecisset iureconsultū? Equidem arbitror, meā fidem, integritatē, pietatem, totāq; meā uitam sic huic Reip. spectatam esse: ut isto crimine tibi potius improbitatis odium, q̃ mihi suspicionē ullam conciliaris. Vides q̃ multis adductus sim causis, ut tibi obstiterem. Deniq; (si scire uis) bona ciuiū pars id à me enixissime flagitauit, ut sui patrociniū aduersum te caperem: negantes sibi uideri Tyrannide liberos scire, nisi te à Tyrānicidæ præmio dericerem. Non quod pudeat homini debere hanc felicitatem: tametsi id quoq; durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arrogāti, sanè q̃ molestum est: at debere, cui nō debeas: isthuc uero non grauissimū modo, uerū etiam stultissimū. Equidem ne lenoni quidē, uel uerbo refrager, si modo is promereatur: sed obnoxiiū esse tam importuno imputatori, tū qui nihil iuuerit: id uero bis miserū est, bis stultū est. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, q̃ qui quod nō dedit, id uult dedisse uideri. Sed finge mihi nullam esse causam quur tibi me opponerē, nisi quia sic animo lubitum sit meo: profecto nihil habes quod mihi iure succenseas. Etenim quum apud iudices tam sanctos agatur: si uere præmiū meruisti, non tibi honorem eripio:

rem eripio:uerū etiam uehementer illustro:quando nō paulo magnificentius est tyrannicidæ præmiū euicisse, q̃ tulisse. Sin minus, æquus ueniam dabis: si boni ciuis fungor officio: si nullo meo emolumento Remp. debitū præmiij ream defendo: si stultitiæ crimē, si imprudentiæ infamiā à ciuitate depello: si non sino, ut nostro omniū periculo hæc urbs in deos existat ingrata: Postremo si deorum immortalīū causam ago, quibus honorem debitū tu conaris interuertere. Vel hinc sat liqueat, quanta religione reliquā causam egeris: qui statim ingrediēs tam impudenter sis calūniatus. Contradicit igitur contra Remp. fauet Tyranno. Quāq̃ ego illud quoq̃ liberæ ciuitatis esse iudico, hoc loco uel Tyrānorum causas citra fraudem agere licere. Neq̃ tamen à uobis postulo iudices: ut uel mihi profit in causa hoc meum erga Remp. studium, uel huic obsit tam insolens arrogātia: imo non deprecor inuidentiæ suspicionem: nō refugio uel atrocissimā illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam: ut Tyranno fauisse uidear: nisi certioribus, quā ut à quoq̃ refelli possint, argumentis euinco: nisi demum & aduersario persuadeo, modo ne tergiferentur, ut q̃ maxime ciuilitate quis agat, nullum ei deberi præmium: Sin exactius, seueriusque, pœnam etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quā potest breuissime facio: quæso iudices, ut me attentis animis atque auribus audiatis. Meministis Iudices: ut iste

inter dicendum subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unū spectare iusserit, quantis malis Tyrannide simus leuati. Hoc passim inculcabat: hac re bonā orationis partē occupabat: nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quod grauem seruitutem tolerassemus, nūc optata libertate frueremur. Nimirum id tantum uos spectare uoluit, quod ad hoc iudiciū nihil attinebat. Neq; em̄ hoc in quæstionē uenit, q̄p̄ misera sit Tyrānis, q̄p̄ optanda libertas. Sed de illo cognoscitis iudices: quū libertas huic urbi sit restituta, quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeat: & an id quod euētu cum huius facto coniunctum est, idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autē eadē uestigia, quibus ipse in causam ingressus est: quod equidem refellēdi genus simplicissimum esse puto: sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit: id nimirum agens, ut quēadmodum in geniosi cōuiuatores iisdem carnibus alio atq; alio modo coquēdis, cōdiendisq; efficiūt, uti multa opsoniorū genera uideātur: itidem iste nobis ex unico homicidio multa facit tyrānicidia. Repetā igit̄ ordine gradus illos qbus iste facin⁹ suū sibi uisus est mirifice attollere, & in quibus idētidē restitabat. Quod si me deturbāte, uel in uno quolibet consistere poterit: tū ipse sese uictorē pronūciat licebit. Quot tyrānicidia, inq̄t, quot præmia? Primum quod uolui: deinde quod conatus sum. Tum aut̄ quod filium occidi plusq; tyrannū. Postremo, quod pater ob

ter ob mortē huius sibi necem cōsciuit. Principio quod uoluit iudices: quis non leuius esse uideat, q̄ ut sit refellendum: nisi quod iste tāta uoce intonabat, toties inculcabat, quod Tyrānū uoluisset occidere: atq; id (ut nihil iam accederet) tamē prēmio dignū asseuerabat. Quid autē tam ridiculum, q̄ nudæ uoluntatis prēmīū à lege flagitare: quæ adeo nihil ad se pertinere putat, quid uelint, aut in animo statuunt homines: ut neq; pœnā irrogent, siquid uelis modo perperam: neq; prēmīū ostendant, siquid officiose uelis: uerū id unūquēq; uoluisse interpretatur, quod nulla ui coactus effecerit. Ergo ne, in quies, nō magna facti pars est uoluisse, quod quidem arduis in rebus uel solū sufficere solet: Recte sanē. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est quid nolis aut uelis: ab his prēmīū expectandū, siquid prædarum animo conceperis. Lex hominū uices agit: & quid in obscuris illis sinuosi cordis specub⁹ mortales agitent, adeo sua referre nihil putat: ut (nō dicā) abdita aut suspiciosa: sed ne ea quidē admittat, quæ populari sunt opinione, famāq; iactata. Postremo ut non nisi cōperta recipiat: nō audiat nisi quæ sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, euicta. Cedo quod est facinus tā nefariū, cuius simplex uoluntas in crimen unq̄ est uocata: Ista iudicia Aeaci, Rhadamantiq; tribunali bus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adferro. Quod si nulla lex ulli flagitio supplicium

minatur, quod in animo statueris: quæ tãdem est impudentia, p merito quod præstare uolueris duntaxat, per inde quasi præstiteris, à lege quasi præmiũ postulare: Quæ quidem quũ id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coerceat: multoq; magis ad eius partes pertineat, nocentibus erogare pœnam, q̃ bene merentibus largiri præmia (id quod mox copiosius demonstrabimus) posteaq; in criminibus non accipit insimulatione meræ uoluntatis: quæso te, in petedis præmijs ostentationem uoluntatis admittet: Quis autem est ciuiũ uel quantũlibet ignauus, qui non uelit Tyrannũ occidere, si tuto liceat: Quis nõ uel leno, saltem emolumentum causa uelit: Deniq; quis non facile simulare possit uoluisse se: uidelicet quo præmiũ gratis auferat: Vis itaq; dicã, quantũ hoc totum habeat momenti, uoluisse occidere: Nẽpe perinde est, quasi te somniaris occidisse. Par pari pensari conuenit. Qui præstitit beneficiũ, ei lex beneficiũ repẽdit: at qui bene uoluit tantũ, ei quid debet, nisi ut uicissim bene uelit Resp: I nunc, & hoc in gradu nos iube cõsistere. Rem tam eximiã, inquis, animo uersaui, statui, decreui: an præmiũ negabitis: Non fraudaberis præmio, si isthoc nomine postules: uerum illud interim præmiũ feres: uelut homo nimium perfriçtæ frontis, irritus, explosus, exhibilatus discedes: quem nõ puduerit id à lege postulare, quod ne leno quidẽ ausit à quoq; petere, ut rem pro uoluntate auferat: nemo tã uecors qui concedat.

concedat, ut uoluntatē nescio quā, hoc est minus cū uerba precio redimat. At nō uolui tantū, inquis: uerum & periditatus sum, ascendi, submoui satellites. Primum isthuc tu quidem consulte facis, quod de gradu illo delisti, in quo nimis profecto incōmode stabas: quācūq; ne in hoc quidem multo cōmodius constiteris. Nam etiā si paulo minus absurdum uideatur: haud ita multo minus impudens tamen est: quū lex palam præmiū decernat ei, qui factū præstiterit: te quod conatus modo sis, præmiū poscere. Ergo ne hoc quidem iuris erit apud te legibus, quod per illas est ciui priuato cū ciue priuato? Age quid si quis ciuiū tecum iniisset contractum: ita ut ille pecuniam stipulatus, tu conditionem pactus esses: mirum ni suo uterq; periculo: atq; is nondū præstita cōditione, nūmos his uerbis abs te petat: Cedo mercedē, conatus sum, tentauī, adnifus sum: an nō p̄tinus impudenti homini respōdebis: Cedo cōditionem? Nam de tuo conatu quid mea refert? quādo quidē effectū abs te pactus sum, nō conatū. Puta totidem uerbis tibi nūc respondere legem: Agnosco contractū: non muto pacta: debeo præmiū: sed si tu conditionē præstitisti: si Tyrannum occidisti. Verbis aut obligantur, aut absoluuntur homines. Si conato pollicita sum præmiū, non grauebor dare: sin ei qui facinus peregisset, quod tandem ius est te ferre quod es stipulatus, me nō ferre qđ sum pacta? In priuatis ac minutis cōtractibus nemo tā improbus inue-

bus inuenitur: ut lucrum conditione promissum postulet, non praestita conditione: nemo tam stultus ut det, si quis postulet: & tu à Rep. maximū omniū pramiū postulas, quod conatus modo sis? Nihil mihi nisi nugas adfers: donec illud unū audiam, quod te praestare oportebat. Volui, inquis: ascēdi, perrupi custodias, submoui satellites: quātulū iā est illud qd' superest? Quid adhuc desyderas? Népe nihil in te desydero praeter illud, cui soli debebatur pramiū. An non intellexisti in istiusmodi cōtractibus duplex esse periculum: quorū alterū ad hunc tantū, alterū ad illū proprie ptineat: uidelicet per soluēdā mercedis, & praestādā cōditionis. Ego meo periculo pramiū depēdendi onus recipio: neq; tua referre putes, neq; refert q̄ angusta mihi res, unde corradēdū quod debeam precium. Tu itidem conditionē tuo suscipis periculo: neq; mea quicq; interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi praestāda. Totam istā curam, totū hoc negotium tibi relinquo. Quod si ego iam praestita abs te conditione, cōmemorem tibi in agris meis male prouenisse segetes: merces naufragio periisse: nihil aueli à malis debitoribus: non sine graui dispendio cōflari posse pecuniam, quam tibi debeam: dic obsecro: nonne nugas agere me dices, negans horum quicq; ad te pertinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi, si pecunia numeretur. Neq; quisq; est iudex tam iniquus, quin te tuo uti iure fateatur. Et mihi pulchre satisfactum existimas,

mas, si tu mihi tragediam adferas, quantum adieris periculi, quantum sudorū, quantum uigiliarū exhauseris, dum studes præstare conditionem? Res est (mihi crede) calumniosior, scrupulosiorq̃, q̃ ut legibus tam occupatis conueniat, alienā expendere uoluntatē, alienos pensari lari conatus: quorū suos quisq̃ nimio solet æstimare: non suos difficile est adamussim perpendere. At facti, facilis est æstimatio. Proinde ea in legis cognitionē cadit: hunc reliqua omnia consuevit metiri. Tamen si non piget interdum æqui boniq̃ rationem habere. Verum in his litibus, quæ de uetere illa formula pendent, inter bonos bene agier oportet: at in contractibus, quæ neq̃ ui, neq̃ dolo coierūt: quid est quod à præscripto recreatur, nisi quis uelit omnino à pactis discedere? Quid uis? Circūspice: & si potēs usq̃ inuenire exemplū, non nego præmiū. Sæpenumero in pugilum Olympicis, sæpe in certamine spectator (opinor) sedisti. Cedo: num quando uidisti quenq̃ tā impudentē, qui palmā sibi hoc nomine uendicaret, quod strenue certasset? Nō arbitror: atq̃ id in re penē ludicra, certe ad uoluptatē cōparata. Et tu in tam serio, omniūq̃ splendidissimo negotio, id tibi postulas, quod in scænicis illis pudeat uel impudentissimū tentare? Age quoties & illud uidisti euenire: ut q̃ sese fortissime, doctissimēq̃ gessisset in cursu: is à præmio longissime abesset, & ignauissimo faueret euctus? Habeat ille sanē, quod causetur: excidisse habenas, con-

sternatū equū, fractam rotam: iactet se uel arte, uel uiribus tāto præcellentiorē, quāto Thersite præstitit Achilles: nisi metā prior attigerit, profecto postulādi præmiū ius nullū habebit, fortunā suā incusare licebit. Cæterū Agonothetæ nō indignabūtur, ppter ea quod hoc animo in certamē descēderit, ut eius uteretur cōditione: id est, ita demū præmiū ferret, si uirtuti fortuna fauēte uicisset. Alioqui si conatui, non tantū effectui præmiū deberetur: tot palmis esset opus, quot in Olympicū certamen uenissent. Quancūq; in huiusmodi ludis, qui solēnitatis, uoluptatisq; gratia proponūtur: sit interdū, ut uictis quoq; præmia statuātur, nō honoris, sed solatiū gratia: uerū serijs in rebus atq; adeo periculosis, quænam obsecro lex unq; mercedē statuit, nisi si quis facin⁹ peregisset: & ita peregisset, ut omnis numeros impleret. A quo tu quantū absis, mox audies: nam nunc de conatu tantū agimus. Lex igitur ciuicā promittit coronā ei, qui ciuem in bello seruarit. Quis unq; ad hunc honorē uel aspirauit: qd' se telis obiecerit: quod nō sine multis uulneribus discesserit: Profecto nisi ciue seruato, nemo ciuicam petit. Quis unq; his uerbis muralem petijt: Acriter cōtendi iudices, ut mœnia superarē. Omnia feci: sed depulsus sum. Quantūlibet enisus sit, nisi cōscenso muro, nemo tā inuerecundus, ut murale coronā sibi deberi dicat. Obsidionale nemo flagitat, nisi depulsa obsidione. Postremo nullus honos petit, nisi ab eo q id effecerit ad

rit: ad qd' honor inuitat. Qui nauim in tēpestate deser-
tā, ad littus pduxerit, huic ex lege uendicatio est earū re-
rū, quæ nauī uehebātur. Quorsum attinet hic tuā iacta-
re peritiā, sudores, pericula, conatus? Nihil nō feceris, q
pauē in tutū reduceres: sed uictus tēpestate deseruisti:
audebis quicq̃ ex his quæ sunt in nauī, tibi uendicare?
Aut si ausis: futurū speras, ut quisq̃ te uel pilū sinat at-
tingere? Nō opinor. Siquis unq̃ ouationē, supplicatiō-
nem, triūphū obtinuit, qd' ad uictoriā omnibus uernis
esset enisus: qd' grauius se gesserit in bello, nisi superior
discesserit: nisi præscriptū à lege numerū hostiū fuderit:
aude & tu tibi præmiū pmittere, qd' tyrānicidiū sis ag-
gressus. Qd' si nemini hominū memoria cōtigit, desine
tibi noua spe blādiri: desine inaudito exēplo postulare,
qd' sperare sit improbissimū, dare postulāti stultissimū.
Noli nobis cōmemorare, quāto capitis periculo murū
arctis cōscenderis: qua uirtute satellitiū Tyrānicū perru-
peris: alios depuleris, alios occideris: quorū maximam
partē tibi liberū est fingere. Ad obtinēdum tyrānicidæ
præmiū, duobus dūtaxat uerbis est opus: Tyrānū occi-
di. Quātūuis conatū exaggeres, alleues, attollas: nō nisi
tyrānicidæ debet præmiū. Alioqui qd' dices si eodē illo
die, q̃ tu arcē cōscēdisti, p̃multi pariter aggressi, sua q̃sq̃
uirtute freti: quorū nemo tamen tyrannū interemisset:
utrū omnes tyrānicidæ præmio potiētur ex æquo, nem-
pe quia conati? Age quid si multis strenue rē aggressis,

uni cuipiam, qui sit omnium ignauissimus (ut non semper
 uirtuti respondet fortuna) eum contingat interficere: an
 non prateritis reliquis hic unus honorem auferet? Quam
 obrem tandem? Non quia plus adierit periculi: sed quo-
 niam id confecit, cui lex honorem decreuit. Hic tu fortasse
 rursus incipies deplorare, frustra sumptam operam: nega-
 bis æquum esse uirtutis egregios conatus merito fraude
 ri premio, nisi fortunæ suffragio adiuuentur. Sed quæ
 tandem potest esse iniqua conditio, quam nemo compul-
 litur accipere, nisi cui cordi sit? Quantumlibet iniqua con-
 ditio proponitur: eam nimirum facit æquissimam, quisque
 suapte sponte recipit. In aleæ ludo (si fas est hoc exemplum
 conferre) quid iniquius, quam uel summum artificem ab im-
 peritissimo superari, si modo iactus commode cadat?
 Atque id adeo nemo tantum iniquum causatur: propterea
 quod cui lusus huius lex non probatur, ei liberum erat
 non suscipere. Itaque lex quod præstari uelit, id palam atque
 in medio proponit. Quid abs te præstari possit, id tibi
 relinquit expeditum. Illa nihil mauult, quam ut res quam opti-
 me cadat: quod si postea quod nihil iam intentatum relin-
 quis: quo minus effeceris, per fortunam stetit: intelligis (opi-
 nor) nihil habere te, quod legi succenseas. Fortunam, si ita
 lubet, in ius uoca, cum lege nihil tibi rei. Quæ ut nihil pro-
 mittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Neque uero existi-
 mus iudices, istud à maioribus quam hanc legem tulerunt, sine
 summa ratione fuisse factum, ut conato præmiū non esse
 statuendum

statuendū putarint. Videlicet illud cauerunt: non tantū
 ne ancipites istas & inexplicabiles huiusmodi de cona-
 tu lites inuitarent: uerū etiā quod intelligerēt tyrānicidij
 conatū non posse, nisi summo ciuitatis periculo suscipi.
 Vnde futurum prospiciebant: ut si conatui præmiū sta-
 tuissent, temeritate conantiū Resp. subuerteret potius
 q̃ restitueretur. Etenī Tyrānis quid aliud est, q̃ graue,
 capitalēq; ciuitatis huiusmodi? Huic si quis medeat, ei mer-
 ces digna proposita est: quā ita demū ferat, si remediū
 præsentaneū attulerit. Verū huic malo neminē oportet
 admoliri manū, nisi certū artificem: qui sua diligētia, pe-
 ritiaq; fretus, nō sinat hoc licere fortunæ: ut dum ipse sa-
 lutē dare conatur, illa uitā penitus eripiat. Quid? utrū
 tu igitur in eiusmodi discrimine, conatum præmio iudi-
 cas inuitandū esse: an potius poena deterrendū, nisi qd'
 conatus est quispiā, idem præstiterit? Nec illud te suble-
 uat, quod mihi uidebare ratiocinādo colligere: quū lex
 in maleficijs poenam irroget simplici sceleris molitionis
 par esse, ut multo magis in benefactis conatus habeat
 rationē. Nam oportere legē multo p̃pensionē uideri ad
 cōpensandā uirtutē, q̃ ad retaliandā culpā. Atq; uide-
 q̃ hic tota erras uia. Principio nō animaduertis hoc ty-
 rannicidij facinus toto genere à reliquis discedere: pro-
 pterea qd' aliorū molitio cū priuato moliētis periculo
 modo cōiuncta est: huius cū publico Resp. discrimine
 copulata: ut temere moliri tyrānicidiū nihil aliud sit, q̃

temeritate priuata rem omniū prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec qualēcūq; conatū in quæstionē uenire sinīt: uerū in paucis dūtaxat: quæ uel propter insignē atrocitatē hoc odij merētur: uel eiusmodi sunt, ut prius exitiū adferant, q̃ conatus dent significationem. Quod genus, patricidiū, ueneficiū, proditio. Postremo nō uides nihil esse simile, totāq; natura, rationēq; discere: poenæ legitimā irrogationem, & honoris largitionem. Nam alterū quidē proprie legū munus: alterum quasi quædā de iure cōcessio, legisq; candor (ut ita dixerim) quidā est. Hoc ita habere sic demū intelliges: si reputes, q̃ multa sint quæ lex iubeat, addita poena nipa reas: q̃ multa itē uetet, nisi obtēperaris, suppliciū minitans. Cōtra, uix unū atq; alterū esse, ad quæ præmio sollicitet. Quædā em̃ eiusmodi sunt, ut durū ac seruire uideat ad ea metu mali adigi: quo de genere sunt, uxore ducere: operā dare liberis. Hic lex nimirū urbani⁹ ac uerecūdius tecū agit: patris, nō magistratus sumit habitū: precio ad id inuitat, qd' alioqui gratuito te præstare debebat. Rursus alia tametsi id genus sunt, ut à quouis nō improbo ciue præstari uelle oporteat: tamen & fortiora uidentur, q̃ ut à multis præstari queāt: & periculosiora, q̃ ut multi uelint suscipere. Nā inhumanū uidet cuiq; uitæ suæ contemptū imperare. Ad hæc igitur præmio animat, quasiq; calcar addit uirtuti. Proinde non oportet hanc legum indulgentiā longius trahere, q̃ ad
quæ

quæ semet ipsa astringit. Nec mirandū est, si attērior, si uigilantior, si exactior est in pprio, naturalicq; munere suo, q̃ in eo in quo p tēporis ratione in alienas partes descendit. Huic astipulat illud, qd' nouis etiā criminibus exemplū, aut nouū noua lege solet institui, aut à simili lege mutuo sumi. Neq; tamē idem fieri cōsueuit: si quis quid noui facinoris cū laude patrauit, ut præmiū à con simili cōstitutione decernatur: nisi lex extet, quæ nominatim honorē statuatur eius facto: quod roget, uix habebit: qd' postulet, haudquaq;. Quur em̃ legi necesse sit passim ciuiū suorū officiū mercede redimere: qñ quidē ne sit impunita improbitas, id publicitus omniū refert: at probus esse nemo gratis potest. Quid aut est quod non uel gratus patriæ debeat ciuis: cui si uel animā impenderis: quid mirandū, si quod acceperas, id restituis? Vt supplicio dignus sis, nisi parenti pietatis officium persoluas: non præmiū illico tibi debeat, si persoluas. Ididē: si quid in leges cōmittas, nō potes effugere supplicium: at non statim illæ tibi præmiū debituræ sint, si quid cū officio feceris. Nam si ciues omnes sese in officio cōtinerent, ne opus quidem esset ullis legibus: quippe quæ non ad bonos mores comparatæ, sed malis è moribus natæ sunt: id quod uere uulgo dictitant, ac pharmaci uice fungantur. Finge itaq; nullas esse leges: quemadmodum de aureo Saturni sæculo fabulantur Poetæ, suo quēq; sponte fungi officio: an tu hic clamabis perire bene facta,

nefacta, quod nulla lex præmiū decernat? Vt lex non
 minat nisi improbis: ita nō pollicetur optimis ciuibus.
 Quorsum em̄ opus p̄misso, quū uirtus absoluta abun-
 de seipsa cōtenta sit? Proinde petere quod illa non sit
 pollicita, profecto plus q̄ impudētissimū est: improbe
 flagitare quod ea candide ciuilit̄erq̄ p̄miserit, ciuis est
 probitatis nō satis spectatæ. Tu quid merueris, paulo
 post excutiet: interim finge sanè præcipuā quandā uti-
 litatē attulisse, cui tamen ex lege præmiū nō debeatur.
 Vtrū protinus damitabis infrugiferum fuisse officiū:
 ciuitatē in ius uocabis: plebem ingrata uociferabere: mi-
 nitabere iudicibus, nisi tibi mercedem ex animi tui sen-
 tentia decernant? An potius ipsam uirtutē abunde ma-
 gnum sui præmiū iudicabis? oblectabis te cōscientia re-
 cti: hunc esse maximū fructum officiij duces, qd' de alijs
 citra tuū emolumentū benemerendo ad deorum beni-
 gnitatē uidearis accedere? Nimirū hæc tibi futura sunt
 satis, si modo ciuis sis optim⁹. Quod si nō cōtētus istis,
 aliud adhuc nescio qd' præmium desyderes: certe maxi-
 mo proximū est gloria. Hoc tu iā propemodū tulisti.
 Quāto metiris p̄cio, uolitare p̄ ora mortaliū, celebrari,
 laudari, digitis notari mille, oculos omniū in te conie-
 ctos circūferre? Ista, inquā, uel maxima præmiij pars: nā
 pecunia sanè q̄ exiguū momētū adfert. Tu conatus dū
 taxat es: permagna portio, uel caput potius ipsum, tuo
 deest facinori. At quū interim his rebus frueris: dū non
 occiso

occiso Tyrāno, tamē uelut Tyrānicida celebraris: quā-
 so te, quantula pars abest a tuo prēmio, quod laturus
 eras, etiā si Tyrānū occidisses? Postremo isthuc ipsum
 prēmīū penē dixerim inuidendū mihi uidetur: quod
 iam tibi licuit toties Reip. Tyrānicidiū imputare: quod
 in celebri iudicio tibi contigit honestissimū prēmīū fla-
 gitare, & in tā frequenti theatro spectante Rep. magni-
 ficam istā tuā tragœdiā peragere. Mihi uidetur iudices
 beneficiū tulisse gratiā, quisquīs exprobrare beneficium
 potuit. Tu fortunæ, tu deorū munus imputas ciuitati:
 & sunt fortassis, qui tibi libertatē acceptā ferāt. An hæc
 tanta prēmia cōtemnis? quæ uel uero Tyrānicida suffi-
 cere debuerāt: nisi lex maluisset prēmio conatū ab effe-
 ctu distinguere. Quācū nullū me herde prēmīū magis
 cōgruit ei, qui Tyrannū conatus sit occidere, nec occide-
 rit: cū ut illi contingat Tyrānicida prēmīū sperare, nec
 ferre tamen. Hicne erat ille gradus, in quo nos tectū cō-
 morari iubeas? Quācū hoc nomine tuus conatus min⁹
 promeret prēmīū: qd' aliorū pposito fortuna modo
 defuit, tibi uolūtas, ut ais. Effecisti qd' uoluisti: id quod
 erat necesse, nec fecisti, nec uoluisti. Sed iādudū aliū gra-
 dum (ut uideo) circūspectas, in quē te recipias. Nam in
 hoc cū citra omnē prēmij spem cōsistas, intelligis. Age
 sequemur te p omnia: & aliū de alio fugitantē psequē-
 mur, nec usq; sinemus cōsistere. Atqui nō tantū aggres-
 sus sum, inquis, uerū etiā occidi: nempe filiū: atq; id faci-

Y nus in

nus in duo secas Tyrānicidia: & quod filium sustuleris
 plusq; Tyrannū, tum Tyrānidis successorē: & quod pa-
 renti, necato filio, mortis causam ministraris. De illo
 mox nūc hoc cuiusmodi sit inspiciam. Parentē ais abs-
 te, iugulato filio, eadē occisum opera. Negas em̄ refer-
 re, qua uia peremeris, modo sustuleris: imo splendidius
 istuc uideri uis, quod tuo quidē ense, uerū ipsius dexte-
 ra sit interemptus. Hæc tā honesta iudices oratio possit
 parū attentū fallere: præsertim hoc rem fucis illis suis &
 phaleris uenditāte, dum nobis ob oculos ponit ualidū
 illū, florentēq; iuuenē, sic patri adamatū, crebris uulne-
 ribus confossum: parentē senē miserū, illi circūfusus, eo-
 dem exanimatū ense, sanguinē utriusq; inter se confu-
 sum. Ista quidē dictu splendida: sed quid ad tuam cau-
 sam attinent? Nemo tam cæcus qui nō uideat: nemo tā
 effrons qui neget, spectaculū illud multo omniū iucun-
 dissimū extitisse ciuitati: quū senem Tyrannū iuueni ui-
 deret incumbētē, exanimē exanimi: & in altero gaude-
 ret sese leuatum malis præteritis, in altero futuroꝝ me-
 tu. Hæc quū per se maxima, quū Reip. sint gratissima:
 quid attinet uerbis exaggerare? Illud unū in hoc iudi-
 cio uertitur: utrū tibi acceptū ferri oporteat, quod pater
 sine cōtrouersia Tyrannus occisus est, an fortunæ, supe-
 rumq; dexteritati. Quod em̄ tuo gladio pemptus est,
 id uero q̄ est futile, nihiliq;. Quid si tuo gladio ab eo q
 eū utendū abs te rogasset, Tyrānus esset necatus: num
 tu protinus

tu protinus Tyrānicidæ præmiū petītum uenires? Lex occisori pollicetur honorē: tu eum iugulaſti, de quo certe cōtrouerſum eſſe poterat, Tyrāni nomine cenſendus eſſet; necnereū de quo nihil erat dubitationis, reliquiſti. Si prudens, prudēs excidiſti à præmio: ſin metu, multo min⁹ etiā cauſa eſt poſtulādi muneris: uerū illud tute uehemēter urgebas, uti prudēs uolensq; reliquiſſe uidere. Sed quod tandem erat iſtud tuū conſiliū: quū tibi ſic in manu eſſet nō toto metu liberare Remp. ſed ulto rem tui facinoris, & uerū certūq; Tyrānū relinquere? intelligebas (ut ais) omne negotium conſectū extincto iuuenē: propterea quod modis omnibus futurū præſcires, ut ſenex illico ſibimet eodē gladio necem conſciſceret. Videte iudices in maniſeſtiſſimo mendacio, quā rima conatur elabi: niſi diuinandi ſcientiā cōmentus fuiſſet, nō poterat hinc explicare ſeſe. Si quidē hæc uel augur, uel haruſpex, uel uates diceret: fortasſe nōnullos inuenires, q; iſta prædicanti fidē eſſent habituri. Nunc qd impudētius? quid uan⁹ius? quid uer⁹i diſſimili⁹ius? q̃p̃ aſſeuerare, id certū præſciſſe te, quod tale ſit, ut quiui⁹ alius exitus potius fuerit expectand⁹us? An cōiecturis es aſſequutus id euenturum, quod euenit? At quid aliud effici cōiecturis poterat, niſi ut uel ſperares, uel ſuſpicarere? Porro in re tam ancipiti, quæ dementia erat ſpem incertam ſequi, diſcrimen certum negligere? Sed audiamus obſecro, certas illas cōiecturas, quibus hic noſter ua-

Y 2. res præ

res praesensit inopinatum omnibus exitum. Iam aetate fessus erat, inquis: iam uiribus defectus: nec obtineri iam autumabat posse Tyranidem, adempto filio. Tum indulgentius amabat, quam ut filio uellet esse supstes. Nonne sentis haec adeo non esse naturae rerum consentanea: ut iam omnibus uideatur esse confutata, uel priusquam refellatur? Vtrum senimentem ullam fuisse putas, an non putas? Si non putas: fieri potuit, ut illi tutum uideretur, quod neutiquam erat tutum: atque ita praeus toto falleris augurio. Sin putas sapuisse: tur erat quod usque adeo diffiderat? Quasi uero Tyrannus uiribus duntaxat unius hominis: ac non multo magis ingenio, uersutia, calliditate, largitione, crudelitateque contineatur: quae omnia si magis in senem quam in adolescentem competunt: cur tu in diuersum torques augurium? An non illa aetas usu rerum callentior est? an non altius dissimulat? an non cauet diligentius? an non prospicit oculatius? irascitur implacabilius? tenacius iniuriae meminit? meliusque in longinquum consulit? His solis rebus imperium Tyranicum administrat. In militiae duce quantum est illud momentum, quod corporis uires adferunt: at in Tyranide profecto multo minus. Cur magis illum terretur ademptus filius, quam extinctus satelles quispiam audacior? quam arx super esset approbe munita: superessent opes, arma, satellitum ingens agmen, tot in ciuitate factioni, potentesque: qui non solum Tyranni partes adiuuabant, uerum etiam Tyrannos agebant. Quos equidem spero nunc nobis non esse metuedos:
(nolim

(nolim em̄ infausta ominari) at ita tamē, ne nimiū se-
 re negligant. Vsq̄ adeo ne senem cruda, uiridēq̄ (quod
 omnes norūt) senecta, callidū, animosum, ambitiosum,
 non stultū, una filij mors cōsternauit, ut rebus despera-
 tis protinus ē uita sibi migrandum duxerit? Præsertim
 quū ille patris dominatū nihilo reddiderit tutiorē, sed
 multo inuidiosiorē: idēq̄ ob libidinē, atq̄ ætatis insolē-
 tiam, temeritatēq̄: adeo ut expedierit propemodū illi
 ad stabiliendā Tyrānidē filiū ē medio tolli. Etem̄ quo
 propius ad iusti regni speciē accesserit Tyrānis: hoc mi-
 nus est inuidiæ obnoxia, magisq̄ tuta. Iuuenis ille solū
 hoc augebat, qđ maxime Tyrannos solet euertere. Ve-
 ra illa Tyrānidis munimēta, in callidi senis pectore erāt
 collocata: sed tenerius adamabat filiū, q̄ ut defuncto
 posset superesse. De matercula quapiā priuata loque-
 ris: an de uiro sene, callido, crudeli, deniq̄ Tyranno?
 Quid ego iudices in eo sermone argumentis coarguen-
 do sumā operam: quē ipsa natura, quē mos, quem com-
 munis omniū sensus repudiat? Quis unq̄ isthuc audi-
 uit? Tyrannū usq̄ adeo pio in liberos fuisse animo: ut
 nō dicam cōmori uoluerit, sed cōuiuere cōmode quie-
 rit? Credite mihi, priuatorū isti sunt affectus. Tyrānus
 neq̄ quid natura, neq̄ quid pietas, neq̄ omnino quid
 sit officium nouit. Exiit hæc omnia, simulatq̄ Tyran-
 num induit. Omnia cōmodis, omnia metu, omnia ne-
 cessitate metit. Solos hos amat (si quos tamē ille amat)

Y 3 qui uel

qui uel Deos ipsos odit: quos aut metuit, & tollere nō
dum expedit: aut quorū opera, ministeriūq; ad fulcien-
dum imperiū indiget. Quod si ullos ille posset amare,
similes certe sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, sce-
lestes: quando nihil ad conciliandā charitatē efficacius
morū similitudine. Atqui ne improbi quidem illi chari
sunt, nisi quatenus adiuuant. Adeo ut praposterū, uel
peruersum potius quendā Stoicū Tyrānus exprimat.
Neq; em̄ quisq; tam Stoicus fuit, ut æque uacaret omni-
bus affectibus, atq; Tyrānus: hoc modo illos discernit,
quod Philosophus honesto meretur sua consilia, hic cō-
modo. An ille ullum pietatis igniculū in quenq; mortā-
lium sentire potuit: qui in patriā, uitæ parentē, altricēq;
qui in cælites omniū bonorū autores, tam sit impius,
ut illam crudelissima opprimat seruitute: horū phana
despoliet, iura contemnat? Verum ut largiamur tibi nō
nihil, sinamusq; te priuatos affectus in Tyrannicū po-
ctus, hoc est, ignē in flumen transferre: an tandē per sua
debis illud, usq; adeo indulgenter illum adamasse filiū,
usq; adeo in eū omēs uitæ suæ spes, uoluptates, opesq;
semel cōtulisse: ut illo sublato, ne minimā quidem uitæ
causam sibi reliquā esse putaret? Repete: nō dicā ex hac
ciuitate, uerum ex uniuerso mortalium genere: non ex
hoc sæculo, sed ab orbe cōdito, & ab ipso (si uis) Promē-
thei simulacro. Quotus quisq; fuit pater, quōta quæq;
matercula, quæ ob liberorum necem sibi fatum accersi-
uerit?

uerit: Naturalis hic dolor, & quē nemo ferē non mode
ste ferat. Priuatis parētibus uel indulgentissimis, mulier
cularū intēperatissimis affectibus mediocris luctus suf-
ficit: Tyranni in filiū charitati nō nisi solam mortem sa-
tisfacturā esse tu Lynceu praeuidebas: Age hoc quoq;
tibi donamus: uicerit homo Tyrannus priuatorū in li-
beros pietatē: uicerit indulgētia materculas omnis: qui
tibi compertū esse potuit, utro se dolor paternus indi-
naret: In rabiē, an in desperationē? Quo diligebat im-
potentius: hoc erat probabilius, ut senex natura ferus, ci-
uibus infensus, uel maxime uellet esse superstes: uel ob
id deniq; quo ueterē illam iram, nūc filiū nece acerrime
exasperatā, irritatāq; Reip. supplicij saturaret. Quod
siliās uitae pertāsum fuisset: haec nimirū una causa po-
terat illum in uita retinere. Quid autē senili animo uita
dictae cupidius? An nescis q̄ impotentes aetas illa condi-
piat impetus, quo rapiatur aestu, quo flagrare solet in-
cendio: siquādo atroci insigniq; contumelia laceffatur?
Quae uero potuit esse atrocior, quā filiū caedes, sic ama-
ti, ut tu quidem ais? Haec nimirum quicquid in illo fue-
rit unquam crudelitatis, quicquid sauitiae, quicquid im-
manitatis: si qua sanguinis sitis, si qua suppliciorum fa-
mes, deniq; si quid Tyrānicum: id omne semel de inter-
gro poterat excitare, quasiq; renouare. Mitiora etiā ani-
malia, datae orbitatis iniuria, in rabiem solet agere: & tu
Tyrāno (quo nullū animal imitius) nihil tale metuēdū
esse

esse certissimus augur existimasti: quod in Tigris uis
demus euenire? Quod si tibi uni compertū erat Tyran-
no sic in delitijs esse filium: quid igitur aliud tua fiebat
opera, nisi ut saeuissima illa Tigris, raptο catulo, in rabiā
uersa, in miserā hāc ciuitatē, dilaniandā, diserpēda inq̃
insiliret? Id si nō euenit, magna Dñs gratia, tibi magnū
debetur malū: qui quantū ad te pertinet, tā dirā beluā
in nostra capita, fortunaśq̃ immiseris. Elige nūc utrum
malis: an uerū fateri, nihil fuisse Tyranno cum nostris
affectibus cōmune: an cōfingere sic adamasse, ut mater
cularū quocq̃ uicerit delitias? Certe neutro modo tua
cōstabit diuinatio. Quae nisi cōstiterit, nō est quod ad
eius rei laudem aspires, quā fortunā cōmoditate te im-
prudēte euenit. Postremo donem⁹ & hoc tibi, ut prae-
sciueris, & certū praesciueris, deo uidelicet quopīā te cer-
tiorē faciente (nā alioqui fieri nequaq̃ potuit) perinde
est ac si nō praescieris, quū praescientiae tuae fidem legi fa-
cere nō possis. Profer quibus praedixeris id euenturum
quod euenit. Doce quis deorū quando isthuc tibi prae-
nunciarit. Nihil habes quod dicās. Verū posteaq̃ rē fe-
liciter euenisse uideres, tum demū post factū uates esse
cepisti: quēadmodū uulgo tum fieri, tum dici cōsueuit,
post euentū stultos etiā sapere: & q̃ fortunae beneficiū
uerbis in te trāsmoueres, tragediā istam nobis cōmini-
sci cepisti: causas repperisti, quibus praescisse uideare.
Sed dñs boni, q̃ non bonū Poetā te praestitisti: qui tam
incōsistentia,

incōsistentia, tā cū natura pugnātia finxeris: sœuissimū
Tyrānū ob pietatē erga filium, ultro uitam fugisse: ob
unius capitis necē, tutum sibi non putasse in uita cōmo
rari: quū omnia superessent, quibus Tyrannis & parat
& obtinetur. Sublato eo, in quo omne Tyrānidis præ
sidiū collocarat: repente rebus suis diffisum, ad inferos
abiisse. Age mitto nūc argumenta: hæc omnia uera, nō
ficta credem⁹ esse, tametsi ne fucū quidē ullū habēt ueri
Si mihi ex omni hominū memoria, uel unū Tyrānum
potes nominare, qui liberos suos sic adamarit, ut non
spadones ac pellacas longe prætulit: qui sic illis indul
serit, ut non suspectos haberet, obseruaretq;: qui sic illis
sit fesus, ut nō in barbaris quibusdam latronibus, ac ser
uis stigmaticis plus q̃ in illis fidutiæ posuerit. Ego tibi
pmultos referre possim, q̃ filios sic oderint, ut uiuos esse
pati nō possent: adeo metuerit, ut ne cibum quidē unā
capere uellent: adeo diffiderent, ut tum demū se tutos
esse putarent, si quis illos è medio submouisset. Nullus
inutilior Tyrāni satelles, q̃ filius. Ex extrema barbarie
cōductitios mauult ille, sicarios, fugitiuos, homicidas, sa
cilegos. His uitā suā mauult cōmittere, qui sua patria
frui nō possint, & alienā euertere gaudeant: qui barba
ricis, feriniscq; uiribus antecellāt, & gigātes illos impios
referant: qui propter animi cupiditatē non difficile ad
quiduis periculi suscipiendū perducūtur, & propter in
genij feritatē à nullo facinore abhorret. Hi sunt idonei

Z Tyrannorū

Tyrānorū ministris: hi fiducia, munimentū, præsidiūq;
Tyrannidis multo tutissimū. Hos siquid ademerit, cau-
sam uideat dedisse, quorū rebus Tyrannus diffidat. Nā
filius qua tandem ratione dominatū sustinebat? Aeta-
te: at utilior ætas grandior. Robore: unus erat. Pruden-
tia: magis sapit senectā. Custodijs quas obtinebat: at
si aduersum patrē obtinebat, mors illius senī etiā optā-
da. Si patris nomine: quid nisi unus satelles adeptus
erat? Nam custodiæ quo deficerent: nisi ad eum cui ale-
bantur? Tutior igitur erat futurus Tyrannus amoto fi-
lio. Res em̄ Tyrāno suspecta, filius uiolētus & insolens:
propterea quod reliqui illi Barbari solo lucro contenti
sunt. Filius illud præmiū spectat, Tyrannidis successio-
nem. Nec ullus pietati locus, ubi mentē possidet dira re-
gnandi libido. Ibi contemptis naturæ legibus, & filium
horret pater: & patris interitum optat filius. Sed dictu-
ris iam dudū, nescio quid: mane, præsens: nihil in expu-
gnatū omittā: urges. Nisi præter modū adamauit filiū:
nisi diffusus est, cur sibi mortē consciuit? Istiuc uero me-
rito demirādum: quippe qd' præter omniū, ac tuā etiā
spem euenit. Verū ego nihil ad me pertinere puto, ut ti-
bi rationē reddam, quid illi Dī in mentē immiserint, ut
sibi uim adferret: hoc tantū euincere sat est, te nullis cō-
iecturis hunc exitū certo præscire potuisse, quantūlibet
amarit filiū. Tamen causa non admodū obscura. Iam
deorū siqui fuerūt huic infensi Reip. iras diuturna no-
stra calami-

stra calamitas satiauerat. Iam ppitios nostra uota, nostra sacra cōmouerant: aderat illud fatale tempus, quū impius ille senex Dīs atq; hominibus dignas admissorum poenas daturus erat. Iam aderāt ultrices Erinnes: aderant Furīæ, facibus & hydris omnibus armatæ: hæ illi mentē ademerunt: hæ uanā formidinē incusserunt: hæ attonitū ad spontaneā sui cēdē impulerunt. Nihil minus arbitrabatur, q̄ fugisse, qui filium peremerat, q̄ una cēde cōtentū fore: qua quidē una in re iure potes gloriari, quod Tyrannū uehementer fefelleris. Virum esse putabat, q̄ hoc facin⁹ peregisset. Credebat esse talē, quales audierat esse solere Tyrānos, q̄ magno suæ uitæ contēptu, Tyrāni caput impeterēt: qui nō adorirent facinus, nisi ratione probe perspecta, qua possent p̄ficere. Hanc suspiciōē Pan ille, aut si quis alius est Deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitrabat⁹ instare sibi carnificem: sensit adesse necessitatē illā fatālē, quā nemini nocentiū uitare licuit. Itaq; qd̄ huius urbis pietati, qd̄ deo rū bonitati debet⁹: cur tu id phaleratis dictis in te transferre conaris? Vbi discriminē erat subeūdū, ibi fugitabas. Nūc ubi res præter spem pulchre cecidit, tutūq; putas: fortunæ laudē in te deriuas. Sed finge diuersum exitū fuisse consequutū. Pone Tyrannū ira percitū, passim ciues ad exquisita supplica rapere, p̄scribere, iugulare, in exiliū agere, possessionib⁹ exuere. Quid hic dices? Nō fines, opinor, eorū malorū causam, in te tanq̄ in auto-

rem referri, & fortunæ argumento culpā deprecaberis. Negabis tibi imputandū esse, siquid fortuito præter ppositū euenerit. At nūc nōne iniuriū est: ut quod boni fortunæ cōmoditate præter spem euenit, id totum in te uelut autorē uelle traducere? Etenim te nihil expectasse minus, q̄ id qd' euenit, uel ipsa res clamitat. Si hoc animo cōscendisses arcē, ut filiū, nō patrem occidisses: credi poterat te talē quandā spem animo concepisse: nunc casu, nescio, an metu potius in iuuenē incidisti: & tum deniq; diuina ista mens, & futurorū præsaga, sed quæ nō nisi post euentū sua prodat oracula, te corripuit. Quū esset fugiendū: ibi demū iudices in re tam tumultuosa, secū uelut ociosus consultare cœpit, utrū senem sua dextra dignū existimaret: ibi demū præuidere cœpit, foras ut pater ipse sibi manus adferret. Et quo cōmentū tam impudēs iudices efficiat paulo probabilius: quæ nec uidit, nec uidere potuit, ea perinde descripsit, nimirum (ut iactat) Poeta, quasi spectator astiterit, quid in mentem uenerit Tyrāno, quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferum strinxerit. Eiusdem profecto impudentiæ: fingere præscisse se, quod esset euentu cōsequenturū: & quod nō uideris, id ita narrare, quasi uideris. Quāto melius tuo cōmento, id est fabulæ sua fides constitisset: si ita finxisses, te quū perempto iuuenē, stricte gladio ad senē ire destinasses: repente à tergo adfuisse Palladē illā Homerica, & iam euntē capillis reuocasse te: uetuisse, ne tam

luculentū

luculentū facinus senili cæde obscurares: sese citra tuam operā curaturā, ut ille suapte manu, sed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tenebrarū offunderet, sed multum etiā adderet lucis: dehinc abditū te per rimam contemplatū: uel (quod est te dignius) repente Deā sepsisse te nebula: ut Tyrānicæ necis tutus & ociosus spectator assisteres: nec prius illinc discessisse, q̃p̃ negociū omne cōfectum uidisses. Hæc si confinxisses, paulo minus malū Poetā te præstitisses. Sed ociū, opinor, non suppetebat ad omnes fabulæ parteis cōmode tractādas: uidelicet lucri cupiditate, te protinus ad præmiū postulandū rapiēte. Nunc uel ipsa te prodit incōstantia, figmentiq̃ coarguit. In arcē ascēdisti, quo Tyrannū occideres: necq̃ tū præuidebas, quod sole ipso clarius uideri uis. In medio negotio subito nescio quis De⁹ oculos tibi restituit: ut uideres futurū id, quod accidit. Porro si ueris fidē facere uoluisses: narrare debueras, quēadmodū nocturnus explorator furtim arcē cōscenderis: in ædes dāculū irrepsersis, forte fortuna obuio nemine: non dicā ut tolles aliquid: sed ut experireris, si qd' tuto facinus posses designare. Hæc molienti cōmodū fauisse fortunā. Itaq̃ quū adolescentē solum atq̃ incustoditū offendisses (ut est ea nimirū ætas securior, periculiq̃ min⁹ cogitās: præterea diuturna Tyrānis iam magnā metus partē exuerat) tūhaud scio (ut mores illi⁹ erāt) multo uino sepultū, atq̃ immodica libidine defessum, fortiter iugulasse scili

cet:& somnū illi cum morte,id est, germanū (ut ait Hō-
merus) cū germano coniunxisse:deinde ubi iā cardines
procul stridere cœpissent:exaudito uidelicet morientis
gemitu:ibi te metu exanimatū ita fugisse,ut nō uacarit
gladiū ē uulnere tollere:quē nec parricidæ,nec sicarij so-
lent relinquere,ne dephendātur.Interea domi latitasse
te:iamdudū de fuga cogitantē, & longinquas aliquas,
semotasq; mūdi latebras animo circūspectantē:in qui-
bus abditus posses irritati patris sœuitiā fallere. Iamq;
te ad spontaneū exiliū accincto,repente in uulgus ex-
iisse famā,liberā esse ciuitatē:Tyrānum unā cū filio iu-
gulatū:reliquos metu fugisse:autorem ignorari facino-
ris.Ibi repēte ad nouā tuā fabulæ catastrophē,imma-
tasse te animū:& qui prius de salute fueras sollicitus,p-
tinus ad præmij spem arrectū fuisse:lucricq; auuiditate,
priusq; tibi satis esset excogitata ratio,qua totam huius
inopinati euentus laudem in te traduceres,prosilisse in
mediū:id quod uidimus,damitasse tuū illū esse ensem,
tuū facinus:nō unū præmiū tuæ uirtuti fore satis.Hæc
nemo non credidisset:sunt em̄ rerum naturæ consenta-
nea,usu comprobata,omniū opinione recepta. At tu
dum sedulo quidē, sed tamen parum ex arte,tuā nobis
præsentia niteris persuadere:q̄ multa cōminisceris,nō
dicam tota facie à uero distantia,uerūetiam cum sensu
cōmuni,cū more,cum natura penitus pugnātia.Primū
Tyrānū tam materneli filiū adamasse,ut sine eo uiuere
noluerit:

noluerit: sic ob unius mortē metu fuisse consternatū, ut in uita manere nō sit ausus: sic illi toto pectore fūsum, ut ipse nullas circū se custodias haberet: adeo fracti animi fuisse, ut tam chari pignoris truculenta cæde nō potuerit ad ultionē inflādari: tam inualidū, ut tua dextra fuerit indignus: tam inermē, ut ni tu illi gladiū reliquisses tuū, defuturū fuisse, quo se iugularet. Non uides q̄ nō cōpetat tam insignis in Tyrannū pietas: tam secūra in eam ætatē fiducia: tantus metus in hominē, excepto filio, reliquis omnibus præsidijs munitū: tanta consternatio, in hominē tot periculis exercitatissimū: tanta imbecillitas in iratū? Quid igitur erat, cur tu senem illū tantopere cōtempseris, ut indignū habueris, q̄ tua ista magnifica dextera iugularetur? Tu ne indignū iudicabas, quē occideres: quū eum Resp. nō putarit indignū, quē formidaret, quē maximo suo cum dolore ferret? Nō talem illū iudices: non talem sensimus, ut cuiq̄ contēendus uideri debuerit. Neq̄ tu eum unq̄ contempsisti, nisi forte contemnere est, misere formidare. Sciebas in arcem armis refertam: sciebas supereffe satellites: quorum uel unus (si seni uires deerant) sufficiebat iugulādo tibi. Non ignorabas (id quod nemo nostrum nescit) quantum uirium illi partim exercitatio, partim ingenij feritas, etiam in illa senecta reliquerat. Tum non te fugiebat, frigidum illud senium sic interdum acri dolore inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis, sapenu-
mero

mero fuerit intolerandū: siquādo solitum illud robur,
quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magno aliquo ani
mi motu recanduit. Quis aut tam inualidus est, ut non
illi pudor, ira, dolor ingens, uires suppeditet? Hoc erat
uidelicet, cur tu filium q̃ patrē malueris occidere: quod
illum inopinantē, inermē, dormiētem, fortuna obiecit.
Cum hoc pugnādū erat, armato, uallato, irato deniq̃.
Hoc erat quur gladiū relinqueres: ratus ne tātis per qui
dem morari tutū, dum reciperes: metuens uidelicet, ne
tātillū sarcinæ te redderet in fuga tardiorē. Reliquisti in
uitus, q̃ Tyrāno p̃di posses: sed p̃di maluisti, q̃ dephē
di. Neq̃ ego nūc formidinē tuā accuso: imo miror ma
gis, quod pedibus cōsistere, q̃d fugere potueris: quū au
dires moueri tyrannicā familiā, stridere arma: intellige
res tibi nō cum puero, sed cū uigilātibz, uiris, accinctis,
armatis, sobrijs, irritatis, deniq̃ cū rabioso patre dimi
candum esse: nō quod illum usq̃ adeo filij mors cōmo
ueret: sed quod arbitraret, & haud scio an uere, se peti
tum fuisse, dexteram tuā errasse tantū in filio. I nunc &
spera: non dicā hos iudices, uiros omniū perspicientissi
mos: sed uel è media plebe quenq̃ esse tam mucosis na
ribz, cui nō suboleat: imo qui nō planē odoret, persen
tiatq̃ totā hanc fabulā abs te cōfictam. Et quod Poetæ
solent, quū hærent in explicando tragoediæ argumēto:
hanc ueluti Deam diuinationem arte quadam induxi
sti, quo præfensionē tuā iudicibz p̃bares. Sine qua ui
debas

debas præmium obtineri non posse. Sed occasionem, inquit, ministraui paternæ mortis: qui gladium quo se feriret, reliquerim. Atq; id solum non modo satis esse putat ad petendum præmium: uerumetiam meritum esse, ut ipse ens inter arma deorum consecratur, dominus pro deo præsentī colatur. O hominem suauem, si has spes uere concepit, impudentem, si quum non speret, postulat. Ita ne tyranno gladius erat defuturus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma, hoc est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi forte tuum illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ultro ad mortis adegerit necessitatem. An uero nihil referre putas, quam præbeas occasionē, quomodo, quo animo? Primum, gladium reliquisti: quo nihil minus deest tyranno: nuncq; ferrū abest, non in cubili, non in tridinio, nō in sacris. Reliquisti metu trepidus. Tua quidem in re illud interim demiror: qua fronte eum gladium tuū ausis appellare, quem habueris pro derelicto. Metu inquam exanimatus reliquisti, quē postea receptū optabas. Reliquisti rem ancipitem. Quid si tyrannus illum eundem ensē in ciuium iugulos distrinxisset? quid si eodem lectos aliquot ex huius urbis iuuentute adolescentes, filio suo inferias mactasset? Si tyrannū occidisti: quia tuo occisus est gladio: & horum omnium indigna cædes ad te pertinebit: quippe cuius ense peracta est. Id si non euenit, nihil ad te pertinet: nam anceps oc

caso, quam in partem cadat, id Dñs in manu est: si bene uerterit, nihil gratiæ debetur ei, qui dedit imprudens: sin male, temeritas imputatur. Neq; enim culpa uacat, qui periculosam ministrat occasionem: quæ si feliciter, mirentur omnes: sin infeliciter, merito accidisse dicant. At quanto probabilius erat futurum, ut tyrannus tuosenſe alios in usus abuteretur. Scio me iudices hæc pluribus refellere uerbis, q̃ necesse uideatur: quippe tam friuola: uerum id mihi propositum est, nullum illius argumentum non excussum, non exagitatum, non reuictum prætermittere. Quare quaeso, ne pigeat ita ut antehac fecistis, patienter atq; attente cognoscere: dū hūc ab gradu firmissimo derijcio. Hic sibi uehementer fidebat hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari posse, quin præmium deberetur, quod patri necis causam ministrasset: si non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto) certe necato filio. Nā ita in legibus disertum aiebat, nihil interesse, utrū manu suā quis occidat, an mortis causam præbeat. Addebat æquum esse, ut cum in maleficijs causam datam imputarent leges ad suppliciū: multo magis idem obseruarent in benefactis ad præmium. Hæc aiebat meminisse sese in legibus esse disputata: illud addens Thrasonicū: nisi sibi diuturna seruitus, legū memoriā obliterasset. Nō tu legum oblitus propter diutinā desuetudinē: sed nuncq; quid sibi uelint leges, inquisisse uideris. Bis enim

enim hic erras: qui neq; causæ datæ rationem, neq; dan-
tis animum discernas: id quod legibus traditū est: nec
animaduertis, longe diuersam esse rationem maleficij
& beneficij imputandi. Quid ais noue iuris interpretes?
ita ne satis esse iudicas, uel ad pœnam, uel ad præmiū,
qualemuncq; quomodocunq; causam dedisse? Nihil
igitur refert, Hector an Aiace[m] occiderit manu, an gla-
dium illū dederit, quo se postea confodit? Atqui hanc
laudem nuncq; ille sibi uindicasset: tametsi probabile ui-
deri poterat, in eum usum hosti ab hoste datum fuisse
ferrum. Quin ergo fabros ararios omnes, uel ad pœ-
nam uocamus, uel ad præmium: quoties armis in eorū
officina perfectis, aut iugulantur ciues, aut seruantur?
Postremo quid hoc quod tu petis præmium, non ensis
istius tui opifex petit potius? Tyrannus gladium erat
habiturus, te non porrigente: tu porrigere nō poteras,
nisi huius industria tibi ministrasset. Age si telo inter
uenandum temere misso, forte Tyrannum uicinū inter-
fecisses: damares tibi Tyrannicidæ deberi præmium?
An potius nihil tibi deberetur laudis, quod imprudēs
& inscius iaculum torsisses? Imo in ius potius uocan-
dus esses, qui missi teli temeritate ciuē (quod in te fuit)
occideris: nam quod in Tyrannum incidit, id nihil ad
te. Quid si caupo uinum lene ac suaue, quale Polyphē-
mo dedit Vlysses, Tyranno uendidisses: atq; ille eius
dulcedine captus, auidius sese ingurgitasset: eaq; re con-

cepta febris decessisset: auderes ne Caupo, vini titulo tyrannicidæ præmium flagitare? At quis non te cum tua flagitatione, ut temulentum, uinoq; madidum exploderet? Cæterum quâto frigidior titulo nunc idem postulas? Vt inq; coniecturis præcipi poterat: ut atas uinosa tam illicibili uino auidius, intemperantiusq; frueretur: crapulam consequeretur morbus, præsertim in senes: morbum mors. Vulgo hæc eueniunt. Tu eam tyranno mortis causam dedisti, cuius nullum extat in hominum memoria exemplum. Quis enim antehac ob filij necem sibi manus intulit? Accedam propius. Finge te Tyranni coquum esse: probe callere palatum domini: medicos interdicare cibum, quo tamē ille oppidoq; lubens uescatur: interminari morbum capitalem, ni temperet: id te nō fugere: eum cibum tu arte tua, cupediusq; & condimentis magis ac magis illecebrosum reddis? Consequitur edentem morbus, quem prædixerant medici: moritur Tyrannus: liberatur ciuitas. Hicne coquus ē culina in forum profiliens, & adhuc iure madēs, fuligine niger, Tyrannicidæ præmium postulabis? Mortarium, tunfillum, & ollas ostentabis, arma scilicet quibus Tyrannidem expugnaris? Non eris, opinor, tam impudens in ea causa: qua tamen ista tua multo est absurdior. Nam illi uoluntas occidendi non defuit: probabilem præbuit causam. Tu nec in hoc iugulasti filium, quo pater ultro uitam relinqueret: & causam dedisti,
ad quid

ad quiduis potius quæ ad istud idoneam. Accipe exemplum tuo similius, quæ ouum sit ouo (quod aiunt) simile. Quid si Tyranni amicam, quam ille misere ac perditè deperisset, occidisses: eaque cognita re Tyrannus sibi uitam abrumperet: aures ad præmium aspirare: aures dicere, te certum præcisse, fore ut Tyrannus sponte fugeret è uita? Certe quanto plures amicas extinctas sequuti sunt quæ filios. Nemo tamen tibi crederet: nemo tibi præmium decerneret: tuum factum periculosum & anceps dicerent: omnes Fortunæ gratias haberent, cuius commoditate res ea feliciter cessisset. Tibi abunde magnū præmium existimarent, si commissi uenia donatus discederes. Primum igitur diuersam imputandi maleficij, & ascribendi beneficij rationem conueniet distinguere: deinde causæ æqualitatem: postremo animū: atque ita demum liquebit, quid tibi lex debeat. Nam quod aiebas legem prolixiorē esse oportere ad reddendū præmium, quæ ad infligendam pœnā: id in priuilegijs, quæ in exemplum non uocantur, fortasse locū habet. In iure cōmuni longe secus est. Siquidē (uti superius demonstrauimus) nulli nocenti lex non minatur pœnam: paucis benefactis præmium ostendit. Tum in maleficijs etiam conatum simplicem supplicio prosequitur: in benefactis semper exitum requirit. Nec mirū, nec iniquū, si lex est diligentior in eo negotio, ad quod unum est nata, atque instituta: quæ in eo, in quo temporis ratione

Atque tanquā

tanq̃ alienas sibi sumit partes. Ergo in utroq̃ cōmuniter spectat, ut causa sit idonea: deinde ut animus adsit, non tantum casus. Hoc rursum interest: quod in benefactis, nec causa idonea, nec animus idoneus satisfacit legi: nisi his accesserit euentus item idoneus. In malefactis, si quid nocendi animo tentes, non expenditur nec euentus, nec causa: sed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat, tibi nihil ad scelus defuisse, prater fortunam: qua te subleuari, quod tandem ius sit. In euentu simul & causam datam & animum expendit. Si animum uitiosum comperit, nihil moratur causam, q̃ sit idonea: putat animum & euentum ad poenam cōmerendam sufficere. Sin animo simplici data est causa mali idonea, & non consequitur euentus: lex quasi conuiuet ad id, & nō putat ad suam cognitionem magno pere pertinere. Sin euentus est consequutus: etiam si de animi uitio doceri non potest: tamen temeritatis & negligentiae nomine poenā irrogat: partim propter suspectam dantis uoluntatem: partim ut hæc latebra peccantibus eripiat, imprudens feci: discantq̃ homines uel suo periculo cauere, quod alieno faciant periculo. Ergo qui prudens & sciens, certam atq̃ euidentem noxæ causam dederit: eum perinde lex censeat, quasi facinus manu peregerit. Veluti si quis hostem opibus, copijsq̃ inuenit, perinde est ac si ipsius arma contra ferat. Siquidē id suppeditauit, sine quo bellum geri non poterat. Aut
siquis

Nemo quis inimicum suum per dolum nauigio solutū im-
 ponendum curret, ut naufragio intereat: aut in condaue
 pensili testudine inducat, ut ruina opprimatur: aut iux-
 ta lectulum ægroti, loco pharmaci, uenenum ponat,
 futurum sperans ut eo hausto pereat. Tamen si non bi-
 bit ægrotus: tamē ueneficij postulari potest qui posuit,
 propter uitiosam animi uoluntatem. Nam uehemēter
 erat probabile id euenturū, quod ille moliebatur. Huc
 si detrahas nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei
 futurum est. Si detracta nocendi uoluntate, adponas
 euentum: non effugiet temeritatis crimen, nisi illum in-
 culpa ignorantia absoluerit. Porro si in loco nō ad id
 destinato, puta in uia publica, aut in fundo alieno: arceat
 temet exerceas: lex tecum non agit: nisi si quem occide-
 ris, aut uulneraris, aut si cui damnū dederis. Ceterum
 quod facis, tuo facis periculo. Quod siquid horum con-
 sequutum est, cum lege tibi res est. Neque tibi tua patro-
 cinabitur imprudentia: quippe quæ culpa temeritatis
 non uacet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod pro-
 babiliter poterat prætimeri. Vides quanto discrimine
 diffica sint, inter quæ tu nihil interesse dicebas. Primū
 non statim imputatur ad præmium, quod ad poenam:
 idque non à malignitate legū latoris, sed partim ex ipsa
 rei natura proficiscitur, partim à legum officio. Deinde
 discernitur animus: causa data diiudicatur: spectatur
 euentus. Age nunc si libet, tuam causam, quæ tuū faci-
 nus

nus æstimari ois, expendamus. Finge te certam, inen-
 bilem mortis causam Tyranno dedisse, sed impruden-
 tem: nulla tibi sit præmij petitió. Quis enim inciens be-
 nemereri dicitur? Fortibus uiris præmia dantur, nō for-
 tunatis tantum. Nam euicimus iamdudum opinor, ne
 posthac affirmes te in hoc ingulasse filium, ut pater sibi
 necē cōscisceret: quod euenturū ne uates quidē quisq̃
 præscire poterat, tu nec suspicari. Imo posteaq̃ rem ple-
 nam discriminis, fortunæ arbitrio cōmisisti: quia bene
 successit: hoc nomine lex te non postulat: at idem si ma-
 le euenisset, temeritatis pœnas eras debiturus. Neq̃ em̃
 tibi succurreret inculcata ignorantia. Quid enim æque
 formidandum erat, q̃ ne Tyrannus, simulatq̃ occiso fi-
 lio se peti insidijs persensisset, omnia Tyrannidis mala
 in nos cōduplicaret? Iam ut de animo res tibi constet,
 causam dedisti non solum non idoneam, uerumetiam
 periculosissimam Reip. Vñ hoc tibi argumēto euident-
 tissimo demonstrari? Finge te quēpiam è ciuibus uitio
 occidisset: tum extincti patrem id facere, quod modo se-
 cit Tyrannus. Vtrum tu duplici cædis crimine tenebe-
 ris, an simplici? Simplici opinor. At uxor & mariti mor-
 tem imputabit: qui necato filio, seni causam mortis de-
 deris: atq̃ his fermē tuis argumentis utetur. Indulgen-
 tissime filium adamabat: in illum omnem familiæ curā
 redinauerat: illo se oblectabat. atq̃ hæc de priuato se-
 ne cum fide dicet, quæ tu de Tyranno minus dure (ne
 dicam

dicam ridicule) dicebas. Addet ea te scisse: præuidisse futurū, ut ille uitā fugeret orbatu filio: in quo uno omnia uitæ oblectamēta collocarat. Nō tibi defuisse iugulādi senis uoluntatem: sed hoc tantū egisse, ut miserabilius sua dextra perimeretur: ut odium tuum plenius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenem necasse: in hunc usum gladium in uulnere reliquisse. Vides quanto sunt hæc probabiliora in hoc q̃ in tuo negocio; & tamē negabis paternā necem ad te pertinere: atq; animi suspicionem, causæ qualitate purgabis. Negabis causam idoneam fuisse, quur ille sibimet manus adferret. Te nec præscire, nec timere potuisse id, quod sit consequutum: quod rarum extet exemplum patris ob filij necē sponte fugientis è uita. Alioqui futurū fuisse, ut & mater sibi fatum accerferet: quippe quam impotentius amare sit consentaneum, ac minus aduersum dolorem animi uiribus ualere. Hæc non dubitares tibi profutura, ad alterum crimen depellendum, & prodesse dubio procul. Atqui quod in maleficijs ualet, ne quid imputetur: id multo magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret à uoluntatis suspicione, quod causas parum idoneas dederis: hic ex causis multo minus idoneis propter personam Tyranni, uideri uis nō modo quod euenit, fuisse suspicatus, uerumetiam certum præcisse. Ibi temeritatis postulari non poteras, propterea quod tameti uicio abs te data est causa, tamen

Bb idonea

idonea non sit ad id quod euenit. Imo ipsi tota res imputabitur, & legibus poenas dabit, sepultura prohibitus quod ciuitati citra causam idoneam, ciuem unum ademerit. Tibi non nisi unius filij mors imputabitur: etiā si mater quoq; & filia, & sorores, & tota tribus huius necem fuerit imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset, quippe ubi summū Reip. periculū & uerteretur, & praetimeri probabiliter posset. Venio nūc ad quartū illud praesidium iudices: quod iste tutissimum, ac penē inexipugnabile iudicabat: unde ego illum ita deturbabo, ut non solum sit non habiturus, quo Tyrannicidij & huius laudis arcem obtineat: uerum uix etiam latebrā inuenturus, ubi temeritatis ac maleficij poenam effugiat: quo nimirum intelligat, q̄ non inimice, non curiole (ut agebat) secum agam: ut quum possim in crimen ac poenam uocare, sat habeam ab honore non promerito sedudere. Aut sibi deberi praemiū, uel ob hoc uno nomine, quod iuuenem occiderit, iam plusq; Tyrannū, tum Tyrannidis paratū haeredē: etiā si hunc euentū Dī nō dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deplorata tam impudentiam. Tu tibi praemiū peteres, si Tyrannum suae furiae non essent ultae: Dī quiduis potius derint, q̄ isthuc quod tu fingis. Sed tamē fingamus interim oratione: quandoquidē id tuto licet: tametsi ad solam mentionē inhorrescit animus. Tu ne inquā, occiso filio, relicto sene uiuo, Tyrānicidae praemiū peteres?

An potius

An potius nec ipse superesses, qui possis petere: nec esset Resp. quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis supplicijs exanimareris, aut in extremis Arcadis exul delitesceres: nos pro Tyranno iam immanissimū carnificē pateremur: & tuū caput ubicūq; terrarū latitares, diris imprecationibus deuoueremus: qui nos tua incogitantia, uel præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorum tempestatē coniecisses. Sed re filius erat Tyrānus (inquis) patri præter inane nomen nihil erat reliquum. Quid ego audio? duos igitur hæc ciuitas Tyrānos aliebat? Nam de patre nemo unq̃ dubitauit, quin Tyranni uocabulum mereretur. Quando autē antehac unq̃ fando auditum est, duos una in ciuitate sedisse Tyrannos: id quod magis etiā natura repudiat, q̃ eodem in corpore gemina capita. In iisdem aluearibus duo se reges pariter nō ferunt. In armentis taurus tauro cedere cogitur. In iisdem lustris non conuenit duobus inter se leonibus: & Tyrannus (quo nullum animal efferacius) parem in eadē urbe patitur? Non uides necessario fieri ut è duobus, aut alter alterū oppugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu fuisse mauis in patre, & in filio? Si iuuenis aduersus senem obtinebat Tyrannidem, quid à Rep. præmiū postulas? Tyranni partes adiuuisti, non Reip. Sin patri cessit: quid tandē illū uocare potes, nisi Tyranni uel præfectū, aut satellitē? Quandoquidē seniori Tyrannicā appellationē ne tu quidē audes detra

here. Verum ut quoquo modo Tyrannidem omnē in adolescentē oratione deriuares: q̄ multa tu quidē non ex re, sed pro causæ tuæ commoditate cōminiscebarris? Ceterū q̄ in his cōfingendis decori, quod in personis situm est, nullum habuisti rationē? Sic em̄ (ut memini) inducebas in fabulā senē iam ætate mitē, & qui omnē Tyrannidis acerbitatē ob senectā exuisset: non secus atq; mala, quæ natura acerba, tempore mitescunt, & in alium abeunt succū. Porrò iuuenē ferocē, illo incolumi gerentē Tyrannidē, iāq; patri uiuo succedentē. Priuatus paterfamilias nō fert filiū se uiuo successorem: & tu uis isthuc credi in Tyranno? Ille nō sinit ullum ē liberis rem domesticā ex animi sui libidine moderari: & Tyrannus sese ueluti abdicans imperio, negociū omne in adolescentē reiecerat? Non dubito, quin & ipse uideris q̄ dura sint ista, & q̄ à cōmuni sensu abhorrētia. Verū quid faceres? nisi tales personas induxisses, exitū inuenire Tragedia tua nō poterat. Quæso te, an unq̄ auditū est Tyrannū ætate mitescere? Quando tu defines ea quæ sunt priuatorū, quæ bonorū principū, Tyrānis tribuere? Vt eodē igni cera mollescit, limus durescit: ita ætate pleriq; redduntur mitiores ac tēperāiores. Tyrānus magis ac magis exasperat. Vt tēpus nonnullis pomis amaritudinē adimit, at uinis nonnullis acorē condat: itidem Tyrannis nō adimit sēuitiā ætas, sed exag Gerard. Vis ipsissimā Tyrannici ingenij tibi demōstrare imaginē

imaginem? Spinam cogita, quæ quo magis senescit, eo
pungit acrius. Echinos cogita, qui quo plus habent æta-
tis, hoc testa sunt asperiore. Vulgaribus ingenijs fortal-
se nonnulla uitia senecta uel detrahit, uel certe mitigat,
etiã si plura irritat, nonnulla parit. At Tyrannorũ men-
tibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere & immanita-
te imbutis atq; educatis, præter uitiorum omniũ incre-
mentũ adferre senecta quid potest? Nisi forte libidinẽ
adimit? Quantũ ista Tyrannidis quantula tandem est
portio? Sed esto fuerit sane propter ætatẽ ad uolupta-
tes segnior, uerum erat fastidiosior: unde fit, ut imbecil-
lior sit ad coitum, ad raptũ auidior. Fortasse pauciores
huic execabantur ephebi, sed insigniores. Pauciores p-
ducebantur uirgines, sed exquisitiores. Quur nõ autẽ
& plures? uidelicet quo senile fastidiũ optione, & uarie-
tate uinceret. Hoc ita esse, quot ego tibi testes citare
possem? qui quo nobiliores sunt, quo fortuna præstan-
tiores habent liberos, hoc magis eis à flagitiosissimi se-
nis cupiditate metuebant. An tu putas unã cũ uiribus
senescere libidinem? Multo secus habet. Imo quantũ
ætas improborũ hominũ facultati detrahit, tantũ adi-
cit cupiditati. Quantũ Tyrannicũ animũ his in rebus
non tam uoluptatis usus capit, q̃ nostra delectat cõtu-
melia. Vt frigeat in sene Tyranno Venus, certe feruet
uigetq; malitia, sauitia, nocendi libido. Postremo totũ
illud uitiorũ agmen, quæ propria Tyrannorũ sunt, cu-

B b ; piditas,

piditas, rapacitas, improbitas, impudētia, impietas, iracundia, uiolentia, impotētia, suspicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, immanitas, periuriū (Quid autē oportet omnia cōmemorare nobis om̃ibus heu nimīū nota?) horū inquā nullū nō aetate sit acerbius: ppter ea quod iuuenta nōnunq̃ naturæ bonitate uincitur: ppter ea quædā mala nondū didicit: at senecta, siquid pudoris, si quid humanitatis, si quid melioris ingenij à natura insitū est: id omne multo ac diuturno flagitiorum usu penitus exuit, & prorsum in immanissimā quandā feram abiit. Id ita euenisse iudices, in execratissimo illo sene, quid ego coner argumentis docere: quū sua cuiq̃ memoria abūde satis exemplū suppeditet: Quod si iuuenis sese gerebat insolentius, uidelicet patris abutens imperio: num tu hunc cōtinuo Tyranni nomine donabis? Ergo ex eadē Tyrannide sexcentos Tyrannos facile reddideris. Nam quis est omnino in Tyrāni familia, uel extremū mandipiū, qui nō ipse penē Tyranno sit ferocior, uiolentior, sceleratior? Filius, inquit, emolumētis imperij potiebat: patri præter nomē nihil cessit. Quasi uero nō sit isthuc omni Tyrannidi cōmune. Longe minima fructuum pars: qui solent ex Tyrannide capi, ad ipsum redeunt Tyrannū. Quēadmodū, in latrocinio si eri cōsueuit: prædæ cōmuniter in omnes distribuuntur, uel in eos potius quorū opera capiunt. Alioqui nō cohærebit cohors illa scelerata; nisi dux ille, quisquis fuerit,

rīt, plus etiā permittat suis, q̄ sibi ipsi. Solum nomē sibi
 proprie uendicat. Et in nullos est Tyrannus indulgen-
 tior, q̄ in scelerū ministros: quippe quorū opera sentiat
 suū imperiū cōtineri. Proinde sub unius umbra satelles
 omnis, omnis minister familiaris, leno, Tyrānidē quan-
 dā in ciues exercet. Ridicule fecero, si hoc quoq̄ coner ar-
 gumētatione pbare iudices. Vidim⁹, sensimus, experti
 sumus: nisi forte tā diutinæ calamitatis memoriā, tam
 pauculi dies oblitterauerūt. Neq̄ em̄ esset res usq̄ adeo
 misera Tyrānis, si unius modo foret tolerāda uiolētia.
 Quot ferendi latrones, quot sacrilegi, quot ex extrema
 barbarie aduenæ, feris q̄ hominibus similiores? Neq̄
 desunt, qui se simulēt apud Tyrannū sceleribus suis gra-
 tiā promeritos esse, quo nimirū hoc nomine metuant⁹
 à ciuib⁹. Horū igit unūquēlibet Tyrānū appellabis?
 & pro quolibet occiso Tyrannicidæ præmiū petes? Nō
 in tantū omnē exues pudorē opinor. Sed pater atate
 fessus, omnē dominatū in filiū transfulerat: quicqd Ty-
 rannicū in urbe gerebat, id iuuenis uiolētia cōmitteba-
 tur. Sed isthuc quantū absit ab imagine uerī, quis tam
 cæcus ut nō uideat? Quis tā obliuiosus, ut nō possit ex-
 perimento refellere? Ego tibi cōplures nominare satelli-
 tes possum filio insolentiores. Ad hæc uerissimillimū est
 nullius insolentiā minus approbasse senē q̄ filij: uel qd
 odit omnē Tyrānidis affectatorē omnis Tyrānus: uel
 quod intelligit ex illius facinoribus longe plus inuidiæ
 odiq̄

odijq; sibi conflari (Callidissimi autē Tyranni est, eatenus legitimū imitari regnū, quatenus obtineri Tyrānis possit) uel quod pater etiā pessimus, tamē liberorū nō, nihil offendit uitij, & ad crudelitatis ministeria alienis q̃ suis uti mauult. Quod si dam patre rapinas, raptus, atq; id genus facinora designabat filius, profecto non Tyrannū agebat, sed insolentē satellitē. Sin approbāte patre, quasiq; per illū exercente Tyrannidē, utri tandē par erat imputari cōmissa, huic per quē gerebant, an ei cuius autoritate arbitriūq; fiebāt? Nō arbitror obscurū quin huic cui in manu erat, nutu ne fieret, uetare. Quid aut nō agūt p̃ alios Tyrāni? Nā ipsi quidē neq; pueros emasculāt, neq; uirgines abripiūt, neq; proscribūt, neq; bona diripiunt, neq; phana dispoliant, neq; hæreditatibus manū injiciunt, neq; cōpilant ærariū, neq; tormentis excruciant, neq; quenq; iugulant, neq; armis uicos expugnant, neq; incendūt uillas. Totū hunc Tyrānicū ludū per ministros exercēt. In unū tamē Tyrannici nominis inuidia cōpetit, in unū occidendū lex præmiū instituit, in unū stringēdi ferri ius facit, illos suæ cognitioni referuat. Quorū ut quisq; sua opera Tyrāno pfuit, ita aliud atq; aliud uocabulū imponi potest, certe Tyrāni uocabulū nemini cōgruit, nisi uni illi, sub cuius ueluti dypeo, tota illa p̃niciosissimorū hominū colluquies latitat. Arbitror uobis iudices sæpenumero auditū esse, id qd' eleganter à doctissimis uiris est scriptū, Tyrānis nō longas

longas modo, uerū etiā plurimas esse manus: plurimos oculos, eosq; acerrimos: plurimas aures, easq; longissimas. Omnino prodigiosum quoddā est animal Tyrānus: multoq; Titanibus illis Briareo & Encelado portē tosius: centenis capitibus, centenis linguis, cētenis manibus, pedibusq;. Quot enim habet scelerū ministros, totidem habere mēbra uidetur. Atq; ut ex membris corpus, ita Tyrānis ex huiusmodi constat ministris. Verū ut illud quod corpus appellat, nihil est aliud q̄ quiddam omnibus ex mēbris aggregatū: ita in Tyrannide unū quippiam est, quod neq; pes sit, neq; manus, nec ullum aliud membrū: contineat aut uniuersa: at ita contineat, ut ab ijs possit separari: idē Tyrannus uocatur. Proinde exaggera quantūlibet iuuenis insolentiā, uolentiamq;: præfectum arcis uoces licebit: oculum nomines licebit, aut si mauis dextram: aut si ne id quidem satis, præcipuū Tyranni caput dicas licebit: Tyrannū certe uocare nequaquā potes. Vnū enim illud portentū Tyranni nomine censet: cuius autoritate, titulōq; cuncta hæc membra uelut animantur: idē unum forti ciui permittit occidere. Non uult te in oculum aliquem inuolare: nō sinit ut caput aliquod amputes: ne tale quiddā eueniat, quod de Lernæa hydra fabulatur Poetæ: ut p uno capite resecto, duo pestilentiora subnascantur: pro uno excusso oculo, plures acriores succedāt: pro una re scissa dextera, multæ robustiores subpullulent: unius ui

te te dominū, arbitrumq; cōstituit. qui sibi sit ausus Ty-
rani uindicare nomen: quo sublato futurū sit ut mēbra
reliqua quasi destituta spiritu, emoriantur, aut certe sa-
nentur. At quid ego tecū iam accuratis argumētationi-
bus ago? Possum illico tuis te uerbis reuincere, ac ueluti
tuo te laqueo capere. Iuuenē paulo ante magnū patris
satellitē nominabas. Non inficiabere. Rursum alio lo-
co dicebas omnē Tyrannidē occupasse filium: solius ap-
pellationis honorē cessisse. Qui cōuenit eundē & satellī-
tem, & Tyrannū appellari? Tum si cessit, nō igitur usur-
pauit Tyranni nomen. Contractus aut uerbis aut rati
sunt, aut rescinduntur. Lex hac tecū formula contraxit:
siquis Tyrannū occiderit, præmiū ferat. Quid tu mihi
iuuenis flagitia cōmemoras? Id te lex uoluit occidere,
quodcūq; illud esset animal, quod Tyrānus diceretur.
Magnū (ut ipse fateris) satellitē occidisti, non Tyrannū:
qd tibi cū lege rei est? At rē, inquis, legis sequutus sum,
nō syllabas: eum interfeci, qui caput erat Tyrānidis, pa-
ratus hæres paterni dominatus: libertatē peperit: serui-
tutē sustuli: hoc lex sensit: huius rei auctori præmiū præ-
stituit. Satellitē, inquā, occidisti: nihil moror quantū, q̃
grauem, q̃ ferocem, q̃ scelestum: satellitem tamen occi-
disti Tyrānidis, nō caput: aut si caput, unū è pluribus.
Sed hæc omnia tibi ex animi sentētia largiamur: fuerit
sanè res tota Tyrānidis filius: pater nihil nisi uocabulū
quoddā inane Tyrāni: quēadmodū in fabulis habet.

Echo

Echo nymphā, nil aliud q̄ merā quādā fuisse uocē sine corpore. Qui tibi licuit in re tanta, à uerbis legis discedere: præsertim ita dilucidis, ut perspicuū magis nihil esse possit, & cōmentitiā interpretationē domi tuæ natam in iudiciū adferre? Ego iudices nullum in Remp. exemplum perniciosius induci posse iudico, q̄ si consuecant homines calumniosi à præscripto legum recedere: & in interpretamēto, quod ad prætexendū facinus quisq̄ suū maxime idoneū cōminisci queat, id iudicibus obijcere. Quis aut̄ unq̄ meminit de legis sententiā quæri solere: nisi quū in scripto quiddā apparet ambigue, obscurēue dictū: aut quū ex uerbis & euentu absurditas quæpiā extitit, eaq̄ manifesta? In priore nō cuiusuis cōmentū, sed iuris prudentiū respōsa, sed iudiciū sentētia recipi solet. In hoc posteriore, necessitas ipsa compellit aliquātisper à legis uocibus deflectere: & æquitatem iuris potius, q̄ uerba spectare. Duplex itaq̄ periculū uidetis iudices: alterū ne supersticiosa cauillatiōe literarū legis ab eo qđ lex spectauit, abducamur: alterū ne passim à præscripto discedendo, leges omnis & iudiciorū religionē subuertamus. Quorū illud quidē multo leuius est: propterea quod uix unq̄ accadat, ut legislator obscure quid uoluerit, explicuerit: aut absurdū quiddā exoriat. Hoc multo periculosissimū, perniciosissimūq̄. Eten̄ quæ tandē lex futura est, quā uersutus calumniator, quo poenam effugiat, nō facile possit aliquo commento subuerrere?

Neq; quisq; elabatur è iudicio uestro nocēs, nisi qui sit
usq; adeo nullius ingenij, ut ne friuolā quidē aliquā cō
mentatiunculā queat inuenire. Atq; ut cuiq; cōmodum
erit, aut animi libido feret: ita pro sene iuuenē, pro Ty
ranno satellitē, pro homicidio Tyrannicidiū: & passim
aliud p alio interpretabitur. Vestra interim iudices reli
gio, uestrū iusiurandū, qua tandem ratione seruabitur
quibus nihil futurū est certi. quod in cognoscēdo sequa
mini: uerum ambiguas, diuersasq; litigatorū coniectu
ras spectare necessum erit. Ergo quū in omni causa ma
ximopere cauēdum est, ne sine grauissima ratione à le
gis præscripto discedatur: tum in hac non periculosum
modo, uerū etiam absurdissimū: quū legis uerbis nihil
possit esse dilucidius: sententia nihil æquius: interpreta
mento quod præter legis mentem inducitur, nihil pesti
lentius. An credimus legis huius autorem usq; adeo in
fantem, & uerborū inopem fuisse: ut dicere non potue
rit, qui quouis modo Tyrānidē sustulerit: huic præmiū
esto, si modo isthuc sensisset. Neq; uero fugit illū, totā
Tyrānidē per satellites & præfectos exerceri solere, per
multosq; in his esse uel Tyrānis ipsis sceleratiores: atq;
ut ita dixerim, Tyrannicos magis, & omnino supplicio
digniores: nisi & omniū omnia ministrorū scelera Ty
ranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc no
mine censetur, tibi ferro grassandi facultas data est. In
reliquos nō tibi permittitur idem: nō quod illos uita di
gnos

gnos iudicet lex, sed quod unius cæde totā Tyrannidē tolli uelit, non multorū cæde reddi duriorem. Tuū erat legi simpliciter parere: neq; eius uerba quasi plumbeā quandā regulam ad tuū facinus accōmodare, uerū ad illius præscriptum factorū tuorū rationem instituere. Præsertim in hoc exemplo, quo nō aliud potest admit ti pestilētius: ut ex legis arbitraria interpretatione, quē uelis interficiendi tibi pro tua libidine licentiā sumas. Non illud hoc spectandū iudices, q̄ inuisus Reip. sit, q̄ occisus est: q̄ maiore etiam supplicio dignus: uerū id etiā atq; etiā perpēdere oportet, exemplū præter legēs iugulandi homines, semel in ciuitatē receptū, semel ue/ stris sentētijs approbatū: deniq; præmio cōpensatum, quo tandē licentiæ sit processurū. Quod iste sibi in Ty ranni filiū licere uoluit, hoc alius sibi uolet in ditissimū quēq; ciuiū licere. Quisquis pauper à locuplete cōtumē lia afficiet, protinus Tyrannū eum appellabit: & uene no aut ferro adoriatur. Postremo si cui magistratus nō placebit: si cui iudex erit inuisus: nō dubitabit è medio tollere. Porro ad facinoris defensionē, Sophistā quem/ piam aut sycophantā consulet (si ipse ingenio stupidio re fuerit) & nouam legis interpretationē uobis adducet: dicet nil aliud sensisse legislatorē, q̄ ut huiusmodi ciuiū genus nō nomine, sed re Tyrānidē agentiū, ferro, igni, ueneno tollat à medio. Atq; ita breui futurū est: ut qd' in uno factū semel & pbauimus, & gauisi sumus: id in

multis sapius & doleamus, & improbem⁹. Credite mihi, nō mediocre discrimen, neq; cōueniēter accipiendū: ut titulo reperto, priuatus hominē indemnātū interficiat. Id ita esse facile liquebit, siquidē animaduertimus, nihil omniū esse, quod lex parcius, circūspectiusq; pmi ferit. Etenim (si memini) tribus dūtaxat temporibus lex indulgit: ut quis citra iudiciū hominē occidat. Primum adulterū, sed in uxore deprehēsū: id quod intēperanti & insuperabili mariti dolori donatū est. At ita si corpus utrunq; pariter interimat: si argumentis idoneis deprehēsū fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At ita si demonstres te mortē effugere nequissē, nisi mortem intulisses: id lex ita interpretat, quasi sese tueri potius sit isthuc, q̃ aliū occidere. Vterq; tamen facti sui rationē reddere cōpellitur, statim sese p̃dere, nec expectare donec in ius trahat: atq; (ut ita dicā) ultro semet reū facere cogit. Quod si omnia cōstabunt argumenta: ita demū à lege dimittit, ut uenia, nō laude dignus esse uideatur. Postremo in Tyrānicidio: ubi propter periculi suscepti magnitudinē lex præmiū quoq; pponit: at ita si eum quē tibi lex isto uelut insigni Tyrānici nominis denotauit, fortiter occideris: nō si scelestum alio scelere sustuleris: neq; patiet te ius occidēdi permissum, latius q̃ ad unicū Tyranni caput trahere: nisi siquis obsistat, ut per illius necē tibi necesse sit ad illū penetrare. Iamq; hoc factū tuū secunda illa ratione defenditur. Huic tertio generi

tio generi fortasse proxima uideatur, hostem in bello ferendi facultas: quā tuæ tamen libidini lex non permittitur. Nisi palam hostis sit declaratus: nisi in imperatoris uerba iuraris: nisi ille acie eduxerit: nisi signa canere iusserit: tibi fraudi futurū est, hostem interfecisse. Tu dicturus es: Hostē occidi: nam plusquā hostilia faciebat: nomē hostis tantū aberat, re hostem agebat. Lex respōdebit, suarū partiū fuisse, hostem declarare: actuo fortasse scelere fruetur: uerū ne serpat exemplū, poenas de te sumet. Quid autē aliud abs te factum est? Vnū tibi lex nominatim designauerat: tu illius uocabulū tuapte autoritate in alium transfers: quod nisi in unū non potest cōpetere: neque traduci debet ab eo cui lex attribuerit: ne tibi fas sit aliquando quē uoles magistratū, quē uoles iudicem, quē uoles ciuē, Tyrannū appellare. Neque uero sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hanc in uitā alterius licentiā. Perpēdit nihil maius eripi cuiquā posse. Quā uita: uidit in extinctū facile uarias causas cōfingi etiā impune posse: quādoquidē ille non sit refutaturus, qui id eēt. Vidit quā multis titulis suū quisque dolorē posset prætexere, si post occisum hominem ulla causa recipiat, præter eas quæ legibus sint expressæ. Quid quod grauatim sibi quicquid lex promississe uidetur, ut homini uitā eripiat: quā cōperta, quā multa requirit argumēta: quā multa cōcedit reo: quā maligne agit cū actore, quē nō nisi suo periculo uult accusare: quantū spaciū largitur ei, qui deferat: quā liberā iudiciū reiectionem.

iectionem. Quantū igitur à mēte legis abesse putas, ut
cui libet permittat, uel p suo priuato dolore, uel dome-
stica iuris interpretatiōe, hoc est subuersione, in cuiusq;
uitam grassari? Neq; ad rem pertinet, quantū criminū
aceruū exaggeres, quantū uis etiam uerorū, addo noto-
rum: dicas parricidā, sacrilegū, incestum, proditorē, pecu-
latorem, ueneficū interfeci. Tyrannū lex iubet occidi: at
hic unus multis Tyrānis erat sceleratior, pestilentiorq;
ciuitati. Ad ista tam multa crimina lex tibi uerbo respō-
debit. Nihil moror q̄ fuerit scelerosus, q perijt: in unū
Tyrannū tibi ius fecerā occidendi, in reliquos in ius tra-
hendi. Si detulisses: auditus, reuictus, dānatus à me pa-
lam pœnas dedisset: omniq; Reip. salubri exemplo fu-
isses. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro saluberū
mo exēplo, perniciosissimū in ciuitatē induxisti: & legū
instaurationē, à legis uiolatione auspicaris: hoc est, ma-
lis malo mederi studes. An me dam esse putas, q̄ multi
sint in hac turba uita indigni, morte dignissimi? At eos
meæ cognitioni, nō tuis manibus seruo: sunt fora, sunt
tribunalia, sunt iudices, sunt carceres, seures, carnifices.
Quur tu mihi prære conaris? quur nullo mandāte ma-
gistratum occupas? & dum Tyrannicida uideri uis, Ty-
rannū imitaris? Nam quo alio nomine tātopere mihi
est inuisus ille: nisi qd' mihi parere recusat, & prære co-
natur? Ei demū ferrū tractare licebit, cuius manib⁹ ego
pmisero. Si iuuenē occidisses, quod nō alia potuisset ad
Tyrannū

Tyrannū uia, darem ueniā necessitati: nūc occidisti, nō obfistentē, non auxilium ferentē patri, sed patris opem implorantē. Huius unius cæde contentus discessisti: Tyrannū nec impetisti, in quē unū tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrū ex usu Reip. fuerit, an iuuenis occideretur: maluerā illū exquisitoribus excruciatū supplicijs, exemplum omnibus ædere. Neq; hæc dico iudices, quasi parū gaudeā pariter cū patre sublatū filium: uti-
nam eadē opera simul omnes sint oppressi, quibuscūq; Tyrannus placet. Sed quis prohibet, simul & gaudere, quod deorū bonitas nobis hāc rem bene uerterit: & tamen nō cōmittere, ut huius temeritas si iudicio comprobetur, in legem atq; in exemplū trahatur? Nec de iuuenis iniuria uindicanda nūc agitur, sed de legis uiolatæ maiestate. Non em̃ par est, ut cuiq; personæ præter ius extincti odiū in scelere suffraget. Neq; tam spectandū in quē cōmissum sit facinus, q̃ quo exēplo cōmissum, Alioqui quur nō eadem opera, fas sit in Tyranni nepotes, pellacas, pueros, uxores, libertos, lenones grassari? Bonam Tyrannidis partē uxor sæpenumero suggerit. Ad summā immanitatē, non nūc q̃ libertus aliquis, aut uernula instigat: quur nō & hos iugulas? Si tibi ius est æstimatione priuata meritorum ciuem iugulare? Quid quod est aliquid Tyrāno nocētius: in quod tamē haud quāq; tibi ius sit occidendi. Finge esse q̃ totā hāc urbē, templa, domos, curiam conatus sit incendere: imo qui

Pd iam

iam compluribus locis ignem subiecerit: sed incēdiū subito exorto imbri restinctum, auctorē non obscurum, uerum abditum latitare. Eum forte fortuna repertum, manu tua trucas. Num lex tuū factum approbabit? Non opinor. Atqui Tyrāno ille quanto erat nocētior? Tanto nimirū, quanto est atrocius ciuitatem semel funditus euertere, q̄ expilare: ciues uniuersos uno igni finire, q̄ in pauca quædam sæuire capita. Et tamen in unū Tyrannū stringendi ferri potestas priuatim permittit. Illum deferendi modo ius habes? Hic in re tam aperta legis mentē calumniari, & nouo interpretamēto tuum, facinus palliare: quid tandem aliud est, q̄ legum auctoritatem euertere: atq; id per cuniculos quosdam agere, quod Tyrannus palam ac ui facere consueuit? In recipienda lege fas est populo causam, æquitatēq; legis excutere. Cæterū receptæ, & longo iam usu cōprobatæ, simpliciter oportet obtēperare. Neq; em̄ existimandū est maiores illos nostros uiros sine cōtrouersia sapientissimos, ita sine grauissimis rationib⁹ instituisse, ut priuatim interficiendi Tyranni facultas unico capite finiretur. Primū ad iugulandi licentiā, fenestram aperiēdam, ciuib⁹ nō putauerunt: deinde perspiciebant Tyranni, dem fatale quoddā esse Reip. malum, quod minore noxa toleraretur, q̄ male exagitaretur. Neq; posse semel tolli, nisi Tyranni ipsius cæde. Quo submoto, uidelicet qui legibus imperabat, nō parebat: iam nihil opus esse priuata

priuata audacia, nimirū illis in Reip. administrationē uindicatis. Quod si Tyrānus in ius uocari potuisset: ne hunc quidē tuæ dextræ arbitrio permisissent. Videbāt & illud: Tyrannidē nōnullam habere monarchiæ legitimæ speciē: hoc tantū interesse, quod in monarchia populus Regi paret, Rex legib⁹: in Tyrānide omnia unius libidini subiecta sunt. Rex publicā spectat utilitatē, Tyrannus priuatim suam: unde publicitus expedit, ut Tyranno ueluti principi legitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui legū autoritatē in pristinū statum restituat: atq; id unius (si fieri potest) capitis iactura. Nā hac moderatione in fatalibus illis pestibus, quæ totū Reip. quasi corpus corripitiūt, legum prudentia cōsuevit uti: ut exēplo magis, q̃p admissi talione morbo medeat: ne dum ciuitatē sanare studet, magnā ciuitatis partē interimat. Hinc est quod in seditionibus publicis nō nisi in ipsos autores cōsuevit animaduerti: reliquis quos tempestas illa cōmouerat, dari uenia: aut uix etiā dari uenia, qui in publico Reip. tumultu quietē egissent. Quæ potest autē pestis esse fatalior, q̃p Tyrannis? Quæ sese lati⁹ in ciuitatis mēbra diffundit? Quota quæq; urbis pars ab hoc uitio syncera pōt esse? Omitto iam quicqd est ambitiosorū: are alieno obstrictorum, scelere cōtaminatorū: barbarorū (nam hæc tota sentina hominū Tyrannidē gaudet: ut in qua nullis maiora, q̃p sceleratis sint præmia) bonos etiam ciues hoc malum

inuoluit: dum uel timent fortunæ suis, uel rectū iudicāt
seruire tempori. In hoc itaq; rerū statu leges non extin-
ctæ, sed oppressæ modo, cautim & circūspicienter agūt
intelligunt hoc hulus citra summā ciuitatis pernitiæ ex-
asperari nō posse: uni⁹ capitis dispēdio cōmode sanari
posse. Quare docto cui piā medico præmiū ostendūt:
digito demōstrant, qd' mēbrū secari uelint, qbus absti-
neri. Caput indicarunt illæ: tu dextram secuisti. Illæ Ty-
rannū: tu Tyranni satellitem occidisti. Quo præmio di-
gnus? Nempe eo, quo qui morbo incite exagitato, to-
tum hominē in extremū uitæ discrimen adducat: quo
qui hominē legibus uetantibus occidat. Neq; ego nunc
te cædis reum ago: aget alius fortassis, cui cūq; lubitum
erit: uerū illud modo consiliū fuit, ostendere tibi q̄p̄ in-
gnitæ sit impudētia in ea causa, tam eximiā tibi uendē-
care laudē: tā egregia poscere præmia, in qua nequeas
obtinere, si modo tecum exactius, ac seuerius agatur, ut
grauis poenas effugias. I nūc & curiosum me uoca: qui
tam cādide, tamq; ciuilitate tecū agam: ut quū te possim
in graue discriminē uocare, sat habeam legis & Reip. cau-
sam defendere: ne circūuenta præmiū dare cogatur ei,
qui nihil boni sit promeritus. Id quod nō iudicibus mo-
do (quibus isthuc iam dudū liquere puto) uerū tibi etiā
ipsi cupio persuadere: & facturū me confido, si modo
tantisper animū possis attendere. Vin igitur: ut quēad-
modum tu faciebas, itidem & nos summatim totā cau-
sam ob

Iam ob oculos reuocemus: dispiciamusq; q̃ multa tuo in facto desyderent ad id, ut legi satisfeceris: & quantum sis hallucinatus, quū multa diceres etiā supeſſe. Tria quædam requirit lex, & ita requirit: ut si quodlibet horum deſit: aut poenā te, aut certe nihil gratiæ debere ſe credat. Quorum ego nō unū aliquod, ſed unūquodq; deeſſe docebo. Quod ſi facio: utrū æquo animo cedes præmio, an impudenter petere perſiſtes? Ergo rem accipe. Niſi tria hæc tibi conſtiterint: nō eſt quod Tyrannidæ præmiū petas. Animus, uia, & effectus. Animus duo quædam complectitur: uel quid ſperaris, uel quid propoſueris. Nam ſi Tyrannū per imprudentiam occidiſſes: ſi præter propoſitū: nō magis profecto præmiū tibi debeat, q̃ ſiquis Tyranno amiſſiſſimus idem feciſſet: nam idem potuit occidere. Tu porro quid propoſiti in arcem attuleris, ipſe uideris: ita demū legi perſuaſum erit, te uoluſſe occidere Tyrannū, ſi occideris. Non occidiſti: atq; id etiam quū tibi in manu fuerit (ut ais) ſi libuiſſet interficere. Lex negat ſua referre, utrū Tyrannidæ propoſitum in arcem nō attuleris, an allatum repente mutaris. Iam quid ſperaris excutiamus. Quāq; iſthuc leges nō ita ualde curioſe penſiculātur: ſed tamē in tā abſoluto facinore partes omnis conſtare oportet. Quid enim ſi Tyrannū interfeciſſes, quo Tyrannidem ipſe occupares: utrum præmiū ſperares? an ſupplicium metueres? Quid ſi quo priuatum animi tui dolorem ul

De 3 cifereris,

cisceris, Tyrannū occidisses, atq; id esset palamnum
præmiū auderes poscere? Quid, si latrones Tyrannū
forte fortuna obuiū obtruncassent: num ad hūc hono-
rem aspirarent? Quid si quis Tyrannō priuatim infa-
sus, magna te pecunia conduxisset, quo ei Tyranno ue-
nenū dares, dedissesq; num, quæso, tyrānicidæ præmiū
postulares? Ego hic tecum nō ago cōiecturis: nihil dico
in uitam tuā: quæ quidem obscurior est, q̃ ut tu alioqui
tā gloriosus quicq; de ea ausus fueris dicere: illud unū
affirmare nō dubitem: qui Tyrannū quū tuto liceret,
nō occidit: planè noluit occidere. Qui eum occiderit, au-
ius mors extremū exitium Reip. uideretur allatura, po-
tius q̃ ullam cōmoditatē: is aut priuatim dolorē ulcisci
uoluit, nō libertatē publicam uindicare: aut emolumen-
tū suū sequutus est Reip. periculo, non suo periculo
Reip. studuit prodesse. Postremo nō potest nisi gloriæ
ieiunio adductus uideri, qui tā insolenter se iactat. Nō
potest nō uideri lucrū sequutus, qui tam improbe præ-
miū flagitat. An nō uides igitur quantopere hac parte
à tota legis mente dissentias? quē illa tuæ uitæ periculo
sua causa uoluit occidere, eum tu nō solum uolens præ-
teristi, uerū etiā periculose in Remp. irritasti: quem sua
causa noluit occidi, eum tu maximo nostro periculo tu
cōpendij, aut animi fortasse gratia iugulasti. Sed finge
te animū Tyrānicidæ dignum ad facinus attulisse, luci
perinde ut uitæ contemptorē: magni tamen refert, qua
ratione

ratione Tyrannidem tollere aggrediaris. Iam enim omnia tibi ex animi tui libidine largior: quæ tamen nemo alius tibi concessurus est. Te in filio iugulasse patrem non Tyranno Tyrannū. Largior isthuc Delium aliquem tibi prædixisse: ut certum præscire potueris, quod ipse etiā uix diuinare Delius potuerit. Licuisse tibi patrem occidere, si libuisset: uerū hoc poenæ genus tibi magis placuisse. Sustuleris sanè Tyrānidē: id quæ noua quadam & inusitata ratione. Vides quæ multa tibi dono. Tamen obstitam tibi, nec sinam ferre præmiū: propterea quod ea uia sustuleris, quæ legi nō probatur: quæ non expediat moribus ciuitatis: quæ nō sit forti uiro digna. Age quid si Tyranni filium infantem in cunis iugulasses: & rursum adfuisset Delius ille: per quē certum præscire posses fore, ut necato puero, pater sibi mortem accerferet: atque id euenisset: utrum te tanquam Tyrannidam suspiceret Respub. an potius tanquā immanem & ferum hominē execraretur: qui in eam sauietis attatem, cui etiam ab hoste armato parcitur, quæ leonibus etiam miseranda uideatur? Quid ergo? Utetur tuo maleficio Respu. cæterum exemplum haudquaquam probabit. Quid si Tyranni uxorem, quam ille misere deamaret, per uim constuprasses: atque ille eius impatiens contumeliæ, fugerit è uita: utrum Tyrannicidæ laudem flagitabis, an raptus & adulteri supplicium potius formidabis? Res obscura non est. Conferam

feram tuo facto propiora. Quid si Tyranni medicum
quum esses:ueneno ægrotanti dato, illum sustulisses:
utrum ut ueneficium oderit te Resp.an ut uirū fortem
admirabitur? Tyrannū sublatum gaudebit:facti ratio
nem,modumq; detestabitur. Quid si quū te Tyrānus
familiariter uteretur:tu in cōuiuio prætextu necessitudi
nis uenenum porrigeres? Deniq; si per magicas imagi
nes,ac maleficas quasdam deuotiones Tyrāno uitam
ademisses:utrum à lege præmiū,an poenā expectares?
Atqui Tyrannidem utcunq; sustulisti.Euentu gaudet
lex. Verum exemplū tam perniciosum in Remp.nō re
cipit:ut consuefcant ciues scelus ulisci scelere,patrem in
filio iugulare. Vides quantum momenti sit in modo,
uiāq; ut factum tuū approbetur? Quod lex permittit
ut fiat:non statim permittit,ut id uia qualibet efficias.
Adulterū ferro occidere licet:ueneno aut incantamen
tis non licet. Quur ita? Quia pestilens exemplū omni
no tractare uenena. Nec id ulla causa quantūuis hone
sta, sinit in ciuitatē irrepere. Quid quod ne hostē quidē
ueneno, aut malis artibus interficere fas est? Nā mālq;
nō improbat maleficia lex:& ueneno tincta tela etiā in
bellis interdicta sunt. Quod si modus facti superat in
his, in quibus nullum petitur præmiū:quanto magis id
fiet in his, in quibus summū petitur? Lex triumphū sta
tuit ei, qui certum hostium numerū fuderit. Fuderit ali
quis nō acie, sed aquis & pabulo ueneno tinctis. Vtrū
ciues

cūes hunc æquis oculis spectare poterunt triumphan-
tem: an potius sicuti ueneficum oderint, auersabuntur,
execrabūtur? Quid quod priuatis etiam in rebus uia-
modusq; perpēditur: quo magis idem oportebit, tum
in publico, tum in splendidissimo facinore: ut à quo con-
ueniat omnē sceleris suspicionem abesse? Age illud te-
cum reputa: si medico mercedem pactus esses, quo te
morbo leuaret: atq; ille nō pharmacis, sed maleficijs &
incantamentis morbum exemisset: utrum præmiū da-
bis, an magis hominē in ius trahes? iniuriæ malis arti-
bus data reū ages? Clamabit ille, morbo te leuauit: qua
uia qd isthuc tua refert? Hoc tātū spectabas: ut morbo
liber esses, ei rei merces est pmissa. Ingratū te uocabitq;
nisi sua opera, ne esses quidē, qui præmiū negare pos-
ses. Tu protinus respondebis, opinor, medico te præ-
miū esse pollicitum, nō Mago: neq; debere quicq;, nisi
rem malam ei, qui beneficiū male dederit. Quancq; ne
dedisse quidē uidetur, qui malum malo tollit. Id enim
mutare est incōmodum, nō amouere. Dices em̄ animo
nocitum, dum corpori subuenitur. Atq; istam litē uin-
ces, etiam iniquo iudice. Atqui eadem, aut melior etiā,
& uincibilior est tecū causa legi, q̄ quæ tibi futura fue-
rat cū medico. Nam ibi de priuata mercedula discepta-
retur: hic de publico honore. Ibi falsus est unus: hic legi
fraus facta, per quā cautum oportuit, ne quisq; ciuium
circūueniatur. Ibi salus data: certa quidē & efficaci, sed

Ee, suspecta

suspecta & improbata uia: hic nefario scelere (quor em
 non sic appellatur homicidiū, quo in ciuem contra legē
 admissum sit:) non libertas restituta, sed in extremum
 discrimen adducta Resp. quādoquidē tuū factum per
 inde habet, ac si medicus quispiam ad curam mercede
 conductus, uenenū pro remedio ministret: quod tamē
 ægrotanti (ita ut nō raro consueuit accidere) per occasio
 nem morbū adimat. Qui reualuit, suis fatis acceptū fe
 ret quod uiuat: tibi mortem, tametsi uitarit, imputabit.
 Neq; sua referre putabit: utrū imperitia, an perperam,
 ac studiose pro pharmaco uenenū porrexeris: ppter ea
 quod tui fuerat officij, aut non suscipere negociū: aut si
 dem simul, & artē, & industriā, ac diligētiam: & quicqd
 à probato artifice solet requiri, ad curā adferre. Sed age
 sinimus adhuc possidere te, quod dudū sumus largiti:
 ut planē ista uia Tyrannū occideris, citra ullum Reipu.
 discrimē. Lex nō approbabit facinus tuū: nisi nō tantū
 à crimine, uerū etiam ab omni criminis specie procul ab
 fuerit: ne uidelicet ea quæ in hoc potissimum adhibita
 est in ciuitatē, ut maleficiū omne sedudat: incolumitatē
 suam quā cōueniebat, aut Deo cui piā, aut certe Dijs si
 millimo homini acceptā referri, sceleri debere dicatur.
 Nō approbabit, inquā, nisi Tyrannū ipsum quē nomi
 natim indicauit ipsa, quaq; pmittit uia sustuleris: ne per
 rimā istā periculosum exēplū in Remp. irrepāt. Postre
 mo nisi ferro, nō dācularijs ac maleficis artibus: nisi uir
 tute:

tute: nisi manu: nisi uitæ tuæ manifesto contēptu Tyrā
 nū trucidaris. Neq; em̄ huc tātū spectat lex, ut Tyrān⁹
 in præfens submoueatur: uerū illud multo magis respi
 cit: ut oēs mortales itelligāt in ea ciuitate uiros esse for
 tes, q nō uereātur uitæ suæ dispēdio patriæ cōmodis cō
 sulere: ac prædari exemplo facinoris, omnes etiā in po
 sterū ab affectatione Tyrānidis deterreātur: cū uideāt
 in ea ciuitate nullum esse Tyrannis satis tutū præsidium:
 quandoquidē illud nemo nescit, qui uitæ suæ sit cōtem
 ptor, cū esse alienæ uitæ dominū. Nam quod omnino
 satellitiū, quæ excubiæ, qui parietes, quæ arx, quæ arma
 aduersus huiusmodi animū Tyranni caput defendāt:
 qui patriæ libertatem sua uita bene credat emi? Postre
 mo aut: ut maxime tibi constet animus: ut cōstet uia: id
 quod est totius negocij caput, nō effecisti. Tantū enim
 abes ut Tyrannū occideris: ut quantū in te fuit, Tyran
 nidem maiore in modū auxeris, interfectō Tyranni fi
 lio. Quid autē refert, malitia, an stultitia Remp. in discri
 men adduxeris? Nam illo quod uulgo dicunt nihil ue
 rius. Intempestiuā beneuolētiā nihil à similitate differ
 re. Tantū abest ut occideris Tyrannum: ut ne suspicari
 quidē potueris id euēturū, ut ipse semet occideret. Sed
 iuuenem occidisti patre insolentiorē: quid tum postea?
 si patri & huius scelera lex imputat? Magnū pinde Ty
 rāni satellitē, nō Tyrannū occidisti. Sed paratū Tyrāni
 dis hæredē occidisti: in Tyrānidē succedit, q prior, q po

tior est in occupādo. Verū esto sanè, certum hæredem
sustuleris: igitur qui Tyrānus erat futurus, interemisti.
Atqui quod futurū est, id nōdum est. Porro lex eū qui
iam Tyrānus sit, tolli debet: non quē aliquando futurū
diuines. An qui statuā ex pacto debeat, & rudem trum/
cum præstiterit: fidē persoluisse uideatur? Non arbitra
bor. Vbi nunc igit sunt illa tam multa, quæ tibi ad præ
miū postulandū supererant? Vides quæ ne unū quidem
omniū tibi constet, quorū nihil oportebat deesse. Vo
lui, inquis: id demum uoluisse te lex credit, quod effec
ris. Postea è re nata propositū est cōmutatū. Hoc igit
præmiū tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è
cursu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At pe
riclitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is, qui su
dauit in Olympijs, nec uicit. Sed occidisti deniq: uerū
eum, quē neq; lex permittebat arbitrio tuo, neq; ex usu
publico fuerat, occidi. At bene uertit ciuitati quod feci
sti. Numini igitur gratia debetur, tali, qualem Palladē
Atticis fuisse ferūt: de qua prouerbiū extat, quod Athe
nensiū male consulta, in bonū exitū uertere consueuit.
Non tu leges seruaſti, sed sustulisti: nō libertatem resti
tuiſti, sed numē aliquod huic urbi propitiū, quod euen
tum tuæ temeritati debitum, sua cōmoditate à nobis
auertit, quod tuā stultitiā nobis uertit in occasiōē resti
tuendæ libertatis. Nō ego ingrātū erga te populū con
stituo: imo tu populū ingrātum in Deos reddere labo
ras:

ras:quem quū femel in periculū uocaris,ne pro simpli
 ci Tyrannide duplicatā pateretur:nūc rursū in discrimen trahere conaris:ne ab iratis superis, in pristinā seruitutem, aut grauius aliquod infortunium retrudatur. Quid tu te fucis & phaleratis dictis in alienū meritum insinuas? Quid tibi in eo negocio laudē uniuersam uen dicas:ex quo præter poenā temeritatis, nihil ad te redire merito possit: Si Reip. si iudicibus pbare potes animum tuū tyrannicida dignū, qui nullū periculum uitæ Reip. causa recusarit: si facinus nō scelere, nō pernicioso exemplo, sed legitima uia peregisti: si fortuna tuis egregijs conatibus bene expetitū dedit euētum, aude tyrannicidā te uocare: aude pulcherrimū, ac penē diuinū munus à Rep. poscere: aude nobis seruatas leges, restitutā ciuitatē: aude tēpla, aras, focos, fortunas omneis, tutos pueros, inuiolatas uirgines, impolluta matrimonia, deniq; hoc ipsum quod hic lege & apud iudices agimus, exprobrare: aude mihi minari, quod obstiterim: aude ciuitatē ingratitudinis insimulare, nisi laudē promeritā persoluerit: aude iudices, uel iniquos, uel corruptos damitare, nisi suis sentētijs præmiū tibi decreuerint. Contra: si suspectū quid uolueris: si periculosum: si contra leges: si cum scelere cōiunctum quod feceris: sit pudor, ac desine tandē improbe præmiū flagitare: quod nulla ratione pmerueris: poenā, si sapiis, incipe deprecari. Isthuc fortassis ab æquitate iudicum, à ciuitate deorū munere

lata, queas impetrare. Neq; em̃ putes unũ me te à præmio deterrere. Imaginare isthac in causa pariter & leges, & Remp. & Deos tibi aduersari. Puta leges his tecum uerbis agere. Si nos uere restitutas uideri uis, sine nostram autoritatẽ primũ in hac tua causa ualere. Longe plus laudis ex hoc iudicio referes, si nobis cesseris: si parueris: si tuã cupiditatẽ nostro submiseris arbitrio: si primũ exemplũ in te ciuibus ædideris, reuixisse nos: si mōstraris ciuitati iam nō ex sceleratorũ libidine, sed ex nostro præscripto cuiq; uiuẽdũ esse. Atq; altera ex parte Remp. hac tecũ oratione uti puta. Si ciuẽ bonũ mihi præstare studes, noli hãc stultitiã notã mihi inurere: ut in posterũ re cognita, dicar ebrietate quadã gaudiorũ ei præmium decreuisse, cui pœna magis deberetur: noli mihi Deos, quos uix deniq; tã diutinis uotis, tot facris, tot precibus, tot meis malis placui, cōmoui, propitios reddidi: denuo per ingratitude iratos atq; infensos reddere. Sine ut mihi per te liceat, saltẽ illorũ beneficio frui. Quod si te neq; leges, neq; Resp. commouet: certe Deorũ orationẽ uereri debes, quos ita tecũ agere putato. Quid tu te in nostræ laudis possessionem ingeris? Quid honori nostro inuides? Quur nō sinis nos in hãc ciuitatẽ perpetuo benignos esse? Quur tu ipse tã ingratu existis? Ciuitas hac semel mihi restitutã libertatem debet: tu bis debes, cōmoditati nostræ: & quod Remp. seruauim⁹, cuius tu pars es: & quod cōmoditate nostra tuam

tuam periculofam ftultitiã, uel ſcelus potius in maximã felicitatẽ uerterimus. Etem̃ niſi nos dextri, ꝑꝑitiꝑꝑ ad fuiſſem⁹, quid aliud tu q̃ꝑ perieras, & ꝑ te Reſp: Quod ſi planẽ cõtendis, ut præmiũ aliquod feras: abunde magnũ præmiũ à nobis ꝑſolutũ eſt, qđ ꝑ nos res à te male inſtituta, bene uerterit. A legib⁹ merito maior relata gratia: ſi noſtræ ꝑſperitatis reſpectu, temeritatis ſimul & ſcleris ueniã condonarint. A ciuitate ſatis amplã laudem feres: ſi ea patiať, ut in reſtitutæ libertatis hiſtoria tuũ quoq; nomẽ admiſceat. Hac laudis parte cõtentus deſine nobis debitũ uelle præripere: ciuitati munus noſtrũ eripere: legibus autoritatẽ adimere. Sed finẽ facio, nimirũ extillata iã aqua. Quod ſupeſt nũc, ueſtræ partes ſunt iudices ſtatuerẽ: utrũ ſecundũ leges, ſecundum Deos, ſecundũ Remp. ſententiã dicere, an ſecundũ hũc glorioſum oſtẽtatorẽ ꝑnũciare uelitis. Vtrũ hanc urbis felicitatẽ hui⁹ temeritati, hui⁹ ſcleri acceptã ferre malitis, ſapius exprobrãdã, & breui fortaffis à ſuperis iratis (id qđ abominor) auferendã: an in Deos qbus ſine cõtꝑrouerſia tota debet, referre: eorundẽ pietate ſeruandã, agendã, benẽq; fortunãdam. Vtrũ magis ex uſu ſit, ut primo hoc iudicio ſtatim leges circũuentæ dicantur: an ut appareat legũ reſtitutarũ ſeueritatẽ, & iudicũ ſapientiã aduerſus unius, inquã, poſtulationẽ ualuiffe.

DECLAMATIONIS ERASMICAE, QVAE

LVCIANICAE RESPONDET, FINIS.

Eraſmus

ERASMVS ROTE.

RODAMVS M. IOANNI PALVDANO

RHETORI LOVANIENSIS ACA

DEMIAE, S. P. D.

T INTELLIGAS humanissime Paludane, Erasmmum illum tuum tametsi per omnes terras, mariaq; uoluntatem: tamē tui memoriam perpetuo secum circumferre: mitto quasi symboli uice Luciani dialogum: cui titulus, *περὶ τῶν ἐπὶ μὲν συνόντων*. Quē in Italiam profecturus, in ipso penē procinctu latinum feci. In eo non sine uoluptate tanq̃ in speculo uidebis, aulicæ uitæ incommoda: quæ tu mihi sæpenumero commemorare solebas: nimirum expertus, & ueluti naufragio eiectus, ac uix isti liberæ, literariæq; uitæ redditus. Idc̃q; feci eo studiosius: ut meo exemplo te prouocarem, quo iam diu Græcanicis in literis uersatus, incipias & ipse aliquādo audere aliquid.

Quur enim nō dicam audere? Quum nullum sit mea sententia facinus audacius, q̃

si coneris ex bene Græcis, be/

ne Latina facere. Vale,

mécq; tui amantis,

simum mutu.

um ama.

Luciani

LVCIANI LIBEL

LV8 DE IIS QVI MERCEDE CONDVCTI.

IN DIVITVM FAMILIIS VIVVNT.

DES. ERASMO ROTERODA

MO INTERPRETE.

CQVID TIBI primum
amice, aut quid postremū,
quemadmodum uulgo di-
ci consuevit, recenseam, ex
his quæ tum facere, tum pa-
ti coguntur, qui mercedis gra-
tia sese in alienas domos cō-
uictumq; tradūt alienum,
quicq; in locupletū istorum
amicitiā accensentur, si modo eiusmodi illorum serui-
tutem, cōuenit amicitiam appellare? Noui em̃ per mul-
ta, atq; adeo pleraq; omnia, quæ illis ibi soleant accide-
re, non per louem quod ipse ea experimento cogno-
rim (neq; enim mihi unq; experiūdi incidit necessitas,
ac ne quando incidat Dñi prohibeant) sed quod cōplu-
res, qui in hoc uitæ genus inciderant, apud me soliti sint
cōmemorare, partim qui in ipsis etiā dum malis consti-
tuti, quæ & quanta ferrent deplorabant, partim qui tan-
q; è carcere quodam profugi, nō absq; uoluptate recor-
Ff dabant

410 LVCIANVS DE MERCEDE CONDVC.
dabantur cōmemorabantq; ea quæ fuerant perpeffi.
Imo iuuabat reuocare ob oculos, quas erumnas effu-
giffent. Atq; hi quidem digniores mihi uifi sunt, qui-
bus fides haberetur: ut qui eius sacri ritus (ut ita dixe-
rim) omnis omniâq; myfteria perdidiciffent, cunctâq;
ab initio ad finem ufq; perfpexiffent. Hos igitur haud
quaç; indiligenter, nec ofcitanter audire soleo, ueluti
naufragium quoddam, ac præter fpem obiectam fa-
lutem enarrantes. Cuiusmodi sunt ifti, qui in templis
derafio capite, complures simul obambulantes, imma-
nes undas, procellas, sublatos in cælum fluctus, iactus,
malos fractos, gubernacula reuulfa narrant. In primis
autẽ geminos Caftorem & Pollucem apparentes (Nā
hi peculiariter ad hanc Tragœdiam pertinent) aut aliũ
deum quẽpiam repente, quemadmodũ in fabulis fieri
confueuit, exortum: fummisq; antemnis infidentẽ, aut
iuxta clauum adfiftentem: qui nauim ad littus aliquod
molle dirigeret: ad quod appellens futurum efferet, ut &
ipfa paulatim ac lente folueretur: & ipfi tuto in folũ de-
fcenderent, idç; ope fauorẽq; diuino. Atq; ifti igitur,
permulta id genus ad præfentem cōmoditatem exag-
gerantes, cōmemorāt: quo uidelicet à pluribus ftipem
accipiant: fi non calamitofi modo, uerum etiã Dijs cha-
ri efferre uideantur. Porro ij dum eas quas in tectis tute-
runt tempeftates referrent, atq; immanes illas undas:
quin etiã decumanos fluctus, fi fas eft dicere: & quẽad-
modũ

modū primū à littore soluerint mari tràquillo: cōstūq;
molestiarū perpetua nauigatione sint perpeffi: dum ū
tiont, dum nauseant, dum salo perfunduntur. Deniq;
quēadmodū infelici nauigio in cautem quāpiam sub
undis latentem, aut in scopulum aliquem prærupum,
& asperum illiso, fractōq; miseri ægre enatarint, nudi,
cunctaturūq; rerum inopes. Hæc inquā quū referrent,
mihi quidē uisi sunt permulta præ pudore subticere,
uolentesq; ac sciētes obliuisci. At ego etiā illa, præterea
autē & alia nonnulla ex illorum narrationibus conie-
ctans, deprehendi quicquid erumnarū cum eiusmodi
conuictibus cōiunctū est. Quæ quidem omnia haud
grauabor optime Timodes tibi percensere. Iampridē
em̄ mihi uideor animaduertisse, te de capeßenda hac
uitæ ratione cogitare. Nam olim quū his de rebus ser-
mo incidisset: mox ex his qui præsentēs erant, quispiā
mercenarium hoc uitæ genus laudare cœpit: fortunatis-
simos eos affirmans, quibus contigisset horum familia-
ritate, qui apud Romanos essent optimates: tum conui-
uijs adesse opiparis, idq; immunes: præterea splendī-
dis in ædibus diuersari: tum perigrinari omnigena cū
cōmoditate, uoluptatēq; alba interim in rheda (si forte
libeat) resupinatos. Insuper ob hanc amicitia, obq; cō-
moditates quibus afficiuntur, etiā mercedem capere: id
uero nō mediocre uideri. Istis em̄ haud dubie citra se-
mentem, ac culturā, quod aiunt, cuncta prouenire. Hæc

igitur atq; id genus alia quā audires: animaduerti quē
 admodū ad ea inhiaueris, tūq; auide ad escam os aper
 tum porrexeris: proinde nequid mihi certe in posterū
 possis imputare, neq; expostulare queas: quod quā te
 conspiceremus tantū una cū esca deglutientē hamum,
 non reuocauerimus: neq; priusq; in guttur demergere
 tur, reuulserimus: neq; præmonuerimus. Verū postea
 tū cessassemus, donec eo iam adacto atq; infixo trahi
 ſam, ac ui duci conspiceremus: tum quā nihil opis affer
 ri possit, frustra adesse nos atq; illachrymari. Hæc inq;
 nequādo possis dicere: quæ si dicantur, merito pfecto
 dicantur: neq; à nobis refelli possent, quo minus peccat
 ſe uideremur: ut qui prius ista non indicassemus: audi
 nūc ordine omnia. Ac rete quidē ipsū cuiusmodi sit,
 tūq; nullū habeat exitū: non intus medijs in sinibus
 inuolutus, sed foris tuto atq; per ociū ante cōtēplator:
 unci æris aculeum, reflexam hami aciem, ac tridentis cu
 spides manu tentās, malāq; admotas experiēs. Quod
 nisi uehemēter acuta: nisi sic illigantia, ut effugiendū nul
 la sit facultas: nisi dira uulnera factura uideantur, acri
 ter trahentia, & inexplicabiliter retinentia: nos quidē in
 ter formidolosos, atq; ob id etiā pauperes, famelicosq;
 ascribito: ipse uero sumpta fiducia, uenatum istum, si
 uidetur, aggreditor: Lari in morem totam escam hiatu
 deglutiens. Atq; in uniuersum quidē forsitan tua cau
 sa omnis hic sermo dicetur. Quāq; non solū de uobis
 philoso

philosophis, aut his quicumque uitæ institutum sibi delegerunt cum uirtutis studio coniunctius: uerū etiā de grā/maticis, rhetoricis, musicis: breuiter de omnibus, qui in doctrinæ professione uersari, quæstūque facere proposuerūt. Cæterū quū omnia sint inter istos cōmunia: eademque prorsus accidunt omnibus: palam est, philosophorū conditionē nō esse à reliquis eximiam. Imo hoc illis turpius ista contingere: quū sint cum alijs cōmunia: si qui cōducūt, nō alijs præmijs eos quam reliquos dignos iudicent: nihilque magis quam cæteros in honore habeāt. Sed quicquid erit, quod narrationis series aperiet: eius culpā potissimū in ipsos conferre par est, qui eiusmodi faciūt: deinde in eos, qui talia sustinēt. Ego uero culpari nō debeo, nisi forte ueritas & libertas in cōmemorādo reprehensionē mereat. Ac reliquū quidē hominū uulgus: puta palæstricos quospiā, aut adulatores imperitos, sordidūque animo ac suo pte ingenio humiles & abiectos hoies: ne operæ præciū quidē fuerit ab eiusmodi cōiuctu dehortari: quippe nequaquam obtēperaturos: neque rursus æquū sit illis uitio uertere, quod nō relinquunt suos cōductores, etiā plurimis ab illis contumelijs affecti. Sūt em̄ ad eā uitæ rationē accōmodati, factique: neque ea uidelicet indigni. Præterea ne habeant quidē aliud quippiam, ad quod sese conuertant, & in quo sese exerceant: adeo ut si quis eam uitam illis adimat, ignaui illico, consilijque inopes, desidiosus atque inutiles reddantur.

FF ; Quāobrem

Quamobrē nec ipsi rem aliquā indignā patiantur, nec illi contumeliose facere uideantur: si (quod aiunt) in matellam imminxerint. Etenim ad eas ipsas contumelias iam inde initio pręparati, conferunt sese in familiam, atq; hæc sola illis ars suppetit ferre & perpeti quicquid acciderit. Cæterū eruditorū nomine, de quibus institueram loqui, merito indignandū, enitendūq; ut t̃p̃ maxime fieri potest, eos inde reuocatos, in libertatem uindictemus. Videor autē recte factururus: si quibus de causis se quidam ad hoc uitę genus conferunt, eas causas excussero: parumq; idoneas, atq; efficaces esse demonstrauero. Siquidem eo pacto omnis illis pręripietur excusatio: summusq; ille titulus, quo suam spontaneā seruitutem solent obtexere. Iam igitur pleriq; paupertatem & rerum necessariarū inopiā proponunt: atq; eam umbram satis idoneā existimant: qua suū factū prætexant, quod ultro ad eam uitā accesserint. Ac sibi sufficere credunt: quū aiunt se quiddam ignoscendum facere: quid quod est in uita molestissimū, nempe paupertatē, studeant effugere. Postea in promptu Theognis, atq; illud plurimum in ore:

Nam quemcunq; uirum paupertas enecat.
 Est siquæ alia terricula abiectissimi quicq; poetæ de paupertate prodiderunt. Equidē si uiderem ex huiusmodi conuictu paupertatis effugiū aliquod uere cōtingera, non admodū anxie cū eis de uehementer amplectēda libertate

libertate disceptarem. At posteaq̃ eiusmodi quædã acci-
 piunt: cuiusmodi sunt ægrotantiũ alimenta (quẽad-
 modum egregius ille dixit orator) qui queant effugere
 quo minus in hoc ipsum parum recte sibi consuluisse
 uideantur: nimirũ semper illis manente eodem uitæ il-
 lius argumẽto. Semper em̃ manet paupertas, semper
 accipiendi necessitas: nihil quod seponat, nihil superest
 quod reseruetur. Verũ quicquid datũ fuerit, ut detur,
 ut uniuersum etiã capiatur, prorsus omne insumitur;
 ita tamẽ, ut ne id quidẽ in usus sufficiat. Rectius aut̃ fu-
 turũ fuerat: si nequaquã causas eiusmodi cõminiscerent̃
 quæ paupertatẽ seruant, aluntq̃: atq̃ eatenus dũtaxat
 opitulantur: uerũ quæ illam tandẽ aliquando tollant;
 Ac forsitan tibi hoc uolebas Theogni quũ diceret eam
 in altum mare ac præruptis de scopulis præcipitẽ dari
 oportere. Quod si quis semper pauper, semper egens,
 quũ semper mercede cõductus mereat, hoc ipso sese ar-
 bitretur aufugisse paupertatẽ: non uideo qui fieri pos-
 sit, quo minus hic ipse sese fallere uideatur. Rursum aliĩ
 negant sese paupertatẽ formidaturos: si modo reliquo-
 rum hominũ in morem possint suo labore, suãq̃ indu-
 stria uictum suppeditare. At nunc sibi fractas esse cor-
 poris uires, seu senio, seu morbis: eoque ad eam uitã mer-
 cenariam facilem uidelicet atq̃ cõmodam confugere,
 Age igitur, inspiciamus num uera prædicent: & num
 ea, quæ dantur ex facili illis suppetant, non multo neq̃
 adeo

adeo maiore labore constant, q̄ vulgo suus victus. Nam id quidem etiam uotis expetendum, uti citra laborem, citra sudorem, nullo negotio paratum argentum accipias. Verum q̄ hæc absint à uero: istud profecto ut dignum est, ne dici quidem satis potest: tantum laborum, tantum sudorū in eiusmodi conuictibus exhauriendum, ut hic ne ualeatudo quidem ad id par sit: quippe quū quotidie sexcenta non desint negotia, quæ corpus conficiant, adq̄ extremam usq̄ deflectionem delassent. Verum hæc suo loco dicemus: quū etiam reliquas illorum incōmoditates commemorabimus. In præsentia sat erat leuiter ostendere, qui se aiūt hac de causa in seruitutem addicere sese: ne istos quidē uero dicere. Superest iam ut eam causam referamus: quæ quidem ut est uerissima, ita ab illis minime proferatur. Nempe ipsos uoluptatis gratia, & amplis illis spebus incitatos, ultro inuadere familias diuitum: auri atq̄ gentiūq̄ uim & copiam admiratos: præterea quod felices sibi uideantur ob conuiuia, reliquasq̄ eius uitæ delicias: sperantes futurum, uti mox, nemine uitante, affatim aurum bibant. Hæc nimirum sunt quæ illos adducunt: atq̄ ex liberis seruos constituunt. Non rerum necessariarum usus, quem prætexebant: sed rerum nō necessariarum cupiditas, atq̄ ingentium illarū & ampliarum opum admiratio. Enim uero quēadmodum miseros istos, atq̄ infelices amantes, callidi quidam & uetere

ratores

ratores amasiꝝ receptant & fastidiēter ducūt. lactantqꝫ uidelicet quo iugiter amantes, ambient ipsos atqꝫ inseruiant. Cæterum ex amoris fructu, ne summo quidē osculo impertiunt. Intelligunt enim copīa facta dissol- uendum amorem. Id igitur ne fiat, præcauent: diligen- terqꝫ sui copiam subtrahunt. Alioqui spe semper reti- nent amantem: metuentes, ne desperatio minuat cupi- ditatis ardorem: amantēqꝫ ab se alienet. Proinde sem- per arrident, pollicenturqꝫ: semper facturi sunt: sem- perqꝫ gratificaturi: semperqꝫ ingentiū sumptuum ra- tionem habituri: donec imprudentes ambo senuerint, atqꝫ utriqꝫ iam præterierit ætas: huic ad amādum: illi ad dandum. Atqꝫ ita omni uita nihil illis peractum est ultra spem meram. Atqui uoluptatis cupiditate nihil non ferre: id quidē forsitan non usqꝫ adeo uitio uertē- dum: quin magis uenia danda: si quis uoluptate capia- tur, & hanc undequaqꝫ consecetur, quo possit ea poti- ri: quāqꝫ turpe forsitan ac seruire: si quis ea gratia semet in ius tradat alienū: ppter ea quod uoluptas, quæ ex li- bertate percipit: multo suauior est, qꝫ ea quā ille liber- tatis iactura sectatur. Attamen hoc quoqꝫ aliquo pa- cto ignoscendū illis sit: si modo consequantur. Verum enim uero ob solam uoluptatis spem, multas perferre molestias, equidem & deridiculū arbitror, & stultum: maxime quū uideant labores certos esse, manifestos, & ineuitabiles: porro illud quod speratur, quod quidē

Gg nihil

nihil aliud tandē est q̃ voluptas, ne tam longo quidē tempore contigisse. Præterea aut, nec uerisimile uideri: ut contingat aliquādo: si quis modo rem recta reputet uia. At Vlyssis socij, dulci quadā gustata loto reliqua negligebant: ac præsentī uoluptate deliniti honesta cō temnebant: ut non prorsus cū ratione pugnarit in illis honestatis obliuio: nimirū animo uoluptatis illius sensu occupato. Verū si quis famelicus alij cuipiā loto sese ingurgitāt, neq; quicq; inde impertienti, assistat, idq; solā ob spem: quod credat fore, ut & ipsi aliquando de gustandā lotū porrigat: assistat inquā ad hunc modū, recti atq; honesti oblitus: dij boni q̃ hoc ridiculū, planēq; uerberibus quibusdam Homericis dignum. Ergo quæ istos ad diuitū conuictū adducunt: & quibus impulsī sese illis dedūt, ad quodcūq; lubitū fuerit utēdos: hæc sunt, aut his fermē simillima. Nisi si quis & illos cō memorandos esse iudicat: quos hæc una res ad id commouet: quod gloriosum arbitrant, cum illustribus atq; opulentis uiris habere consuetudinem. Sunt enim qui hoc quoq; præclarū ac magnificum supràq; plebē esse existiment. Nam ego quidē, quod ad me proprie attinet, recusarim uel cum Persarum rege conuiuere duntaxat, conuictorq; uideri, si nullus ex eo conuictu fructus ad me redeat. Quum itaq; causa eius uitæ suscipiēdæ sic illis habeat: age iam consyderemus apud nosmetipsos: primū cuiusmodi sint illis perferenda priuilegia q̃ admittantur

et admittantur: priusque obtineant. Deinde cuiusmodi in ipsa iam uita constituti patiantur. Postremo quæ tandem catastrophe, quis fabulæ exitus illis contingat. Neque enim illud dicere possunt: hæc tamen si molesta sint, tamen assuesci facile: neque ad id multo opus esse labore: sat esse si uelis modo: postea reliqua omnia factu fore facilia. Imo necesse est ut primum diu sursum ac deorsum cursites: mane excitatus assidue proforibus obuerferis, ut perdures: quum protruderis: quum excluderis: quum improbus interdum atque importunus uideris: cum ianitori male Syrrisanti, ac nomenclatori Libyco subiiceris: quumque nominis tui memoriam mercede redimere cogeris. Quin etiam uestitus tibi est apparandus supra tuæ rei facultatem, prodignitate eius cuius conuietum ambis: deligendus color, quo ille potissimum gaudeat: uti ne discrepes, neue oculos illius offendas. Postremo uti gnauiter affecte re necesse est: uel antecedas potius, à famulis protrusus: ac ueluti pompam quandam expleas. At ille interim copluris iam dies ne aspicit quidē te. Quod si quando res tibi felicissime uerterit, si te respexerit, si accersiuērit, dixeritque quicquid illud fuerit, quod illi forte in buccam tenerit: tum denique, tum plurimus sudor, tum multa oculorum caligo, tum intempestiua trepidatio, tum Sannæ eorum qui adsunt, hæsitantiam tuā ac perplexitatē ridentiū. Qua quidem nō raro accidit: ut quū

oportuerit respondere: quis fuerit rex Achiuorū: mille
naues illis fuisse respōdeas. Atq; id si qui sunt modesti
pudorē uocāt: immodesti timiditatē nomināt: impro-
bi inscitiā. Ita sit, ut tu primā hanc diuitis comitatē, tibi
periculosissimā expertus, ita discedas: ut tantā animi
tui imbecillitatē ipse cōdemnes. Porro ubi multas iam
noctes insomnes duxeris: ubi plurimos dies truentos
egeris: haud quidē Helenæ gratia per Iouem: neq; ob
Priamejā Pergama: uerū spe quinq; obolorū: cōtigerit
aut & deus quispiā tragicus qui tibi sit auxilio: iam il-
lud restat, ut exploreris excutiarisq;: num literas noris.
Atq; ea quidē disceptatio nō iniucūda est ipsi diuiti:
quippe qui laudat interim, ac felix esse prædicat. Cæ-
terū tibi uideat, de uita ipsa, deq; omni fortuna tū certa-
men esse paratū: propterea quod tibi uenit in mentē,
idq; merito futurū, ut alius nemo sit admissurus, si pri-
us ab hoc reiectus, ac repudiatus uideare. Interim in
uarias curas distraharis oportet: partim dū inuides ipsi
qui pariter ex æquo tecū examinant. Finge em̄ & alios
esse, qui eiusdē fortunæ tibi sint cōpetitores: te uero ti-
bi uideri cūcta parū absolute respōdisse, metuentē inte-
rim simul & sperantē, ac misere de illius uultu penden-
tem: qui si quid parū probet eorū quæ dixeris, peristi.
Sin arridēs auscultat, hilarescis & spe bona fultus cōsi-
stis. Porro cōsentaneum est: esse nō paucos: qui tibi ad-
uersentur, atq; alios in tuū locū uelint inducere. Horū
unusquisq;

unusquisq; clāculum uelut ex insidijs in te iaculat. Iam uero illud cōsydera : quale sit uirū pmissa barba, cana coma, examinari: nunquid bonæ rei didicerit : & alijs quidē didicisse uideri: alijs secus. Superior interim uita, & om̃is antea cta ætas tua curiosius disquiri. Quod si quis aut ciuis inuidia, aut uicinus leui quapiā de causa puocatus, te deferat, & adulterū dicat: uel pæderastenis p̃tinus, iuxta uetus illud puerbiū: ex Iouis tabulis testis. Porro si pariter oēs bene de te prædicent: suspecti, leues, ac largitione redempti uidebunt. Nam admodū omnia tibi cōstent oportet. Nihil prorsus sit, quod tibi queat obistere. Alioqui nunq̃ obtinueris. Age sanè: Hoc quoq; cōtigat: ac bona quapiā fortuna cūcta tibi feliciter cesserūt: & probauit ipse doctrinā tuā: & amicorū præcipui, quibusq; ille huiusmodi in rebus plurimā habet fidē, nō dehortant. Ad hæc uult etiā uxor. Nō refragat domus præfectus, neq; itē dispensator. Nemo tuā insimulauit uitā: dextra omnia, & omni ex parte bene promittūt sacra. Vicisti igitur o fortunate, & coronatus es Olympia. Quin Babylonē magis cepisti, aut Sardonū arcem occupasti. Habebis copiæ cornu & gallina cū lac emulgebis: iam sanè par est, ut aliquando præmia capias, maxima uidelicet, & quæ laboribus tantis respondeant: ne corona tua frondea dūtaxat sit: simul ut merces haudquaq; cōtemnenda præstituatur: eaq; cōmode ad usum, citraq; negotiū persoluatur: utq; re-

G, ; liquus

liquius itē honos tibi præter ministrorum uulgus sup-
 peditetur. Caterum à laboribus illis, à luto, à cursitatio-
 nibus, à uigilijs, in otium te recipias: uti id quod uulgo
 solent optare mortales, porrectis pedibus dormias, ni-
 hilq; iam facias præter ea sola, quorum gratia primū
 receptus es & in quæ cōductus. Ita enim consentaneū
 fuerat Timodes: neq; ingēs malū erat futurū: si qs sub
 dita ceruice ferat iugū, leue nimirū & portatu facile qd
 q; omniū maxime, auro illitū. Atqui lōge secus res ha-
 bet: imo nihil horū reperiet. Sigdē in medijs ipis id ge-
 nus cōuictib⁹, sexcētæ res accidūt: uiro ingenuo neutiq;
 toleranda. Quæ quū audieris: ipse tecū ordine reputa-
 to: nū quisq; ea ppeti queat: cui quidē cū eruditioe uel
 minimū commercij fuerit. Exordiar autem si uidetur à
 primo conuiuio: unde consentaneū est te consuetudi-
 nem illam cōspicaturū. Primum igitur, adest tibi quis-
 piam: qui te iubeat ad conuiuū accedere: famulus nō
 incomis: qui tibi prius placandus datis in manum, ne
 uidearis inciuilis, ut minimum quinq; drachmis. At il-
 le Accizans, seq; quum maxime cupiat, cupere dissimu-
 lans. Apage inquit. Egone quicq; abs te? Addit & illa,
 absit, dñj prohibeāt. Tandē flectitur atq; obtemperat,
 ac discedit, te late diducto rictu subsannans. Tu porrò
 hītida sumpta ueste, mūdissimēq; cultus, lotus accedis,
 sollicitus interim, ne prior alijs aduenias. Nam id inur-
 banū: quēadmodū postremum uenire, graue. Proinde
 media inter

media inter utruñq; obseruata opportunitate ingre-
 deris, teq; sanè quam honorifice excipiunt. Tum arre-
 pta manu te quispiam iubet accumbere, paulo supra
 diuitem: inter duos fermè ueteres amicos. At tu perin-
 de atq; in Iouis ædes ueneris, nihil nō admiraris, & ad
 omnia quæ gerūtur suspensus inhias: propterea quod
 noua tibi atq; inuisa sint cuncta. Interim familia te
 spectat: omnesq; qui præsentés sunt, quid agas obser-
 uant. Neq; uero ea res curæ non est ipsi diuiti: quippe
 qui famulis aliquot præmonitis negocium dederit, ut
 oculis obseruent, quemadmodum te geras in pueros
 aut in uxorem: num subinde, ex obliquo respectes. Ac
 reliqui quidem conuiuæ, simulatq; te uident propter
 imperitiam ad ea quæ fiūt attonitum, ac stupefactum,
 derident danculū, coniectantes te nunquā antea apud
 alium quempiam coenasse, nouūq; tibi esse ut man-
 tile apponatur. Proinde, sicuti uerisimile est, præ hæsi-
 tantia ludes oportet, ac neq; cum sitias, audeas potum
 poscere, ne uinosus uideare: neq; uarijs appositis opso-
 nijs, & in ordinem quendam extructis, scire posses, cui
 prius aut posterius manum admoueas. Quare ad eū
 qui proximus accumbit respectes necesse est: atq; eun-
 dem imitatus, conuiuij rationem & ordinem discas.
 Alioqui anceps sedes, & uarians, animoq; penitus
 perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur obstupe-
 scens. Atq; interim quidem, diuitis admiraris felici-
 tatem

tatem, propter auri uim & eboris, tantaſq; delitias. Interim tuâ ipſe deploras infelicitatem: qui quum nullius ſis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunq; & illud in mentem uenit, fore ut admirandam & expetendâ quâdam uiuas uitam: quippe qui ſis omnibus delitijs illis fruiturus, cunctorumq; ex æquo futurus particeps. Arbitraris enim te ſemper bacchanalia feſta celebraturum. Quin & adoleſcentuli formoſi præminiſtrâtes, ac ſilentio arridentes, ſuauius in poſterum hoc uitæ genus pollicentur: ut Homericum illud nunq; deſinas in ore habere,

Haud uitio uerti debet ſi Troia pubes

Armatiq; ſimul Danaï, ſub Marte laborum

Pondera tanta ferant.

ob tantam uidelicet felicitatem.

Accedunt ad hæc inuitatiunculæ ad bibendum. Ac poſtulado perq; ingenti ſcypho quiſpiam, præbabit tibi, præceptorem, aut aliud quiddam deniq; te appellâs. At tu recepto ſcypho quid uiciſſim oporteat reſpōdere, ppter eiufmodi morū imperitiâ ignoras: iâq; ruſticanus, & inelegans eſſe uideris. Cæterū ea propinatio multorū ueterū amicorū inuidiâ in te cōcitauit: e quibus nonnullos iâdudū tuus accubitus daniculū urebat: quod modo quū adueneris, ijs anteponare: q; multorū annorū ſeruitutē exhauſerint. Protinus itaq; talia quædâ de te inter illos dicta ferunt. Illud ſcilicet malis noſtris

lis nostris deerat: ut etiam ipsi qui nuper in familiā cōmigrarūt, posthabeamur. Et solis græculis patet urbs Romana. Et quid habet: quæ obrem nobis debeāt anteponi? Num mirificam quandā utilitatē adferre uident: quū uerbula quædā misera dicunt? Rursum alius, hæc. An non uidisti: quantū biberit: quēadmodū cibos appositos auide corripit: deuorat? Homo inelegans, ac fame enectus: qui ne per somnū quidē unquā fuerit albo pane saturatus: multo minus aue Numidica, aut Phasianio: ē quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porro tertius, fatui inquit priusquā quinque abeant dies, uidebitis hūc nihilo pluris fieri quā nos. Nam nūc quidē, nō secus atque calcei noui solent, in precio est, & habet charus: uen ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoque deformatus, tum misere sub lecticam abijcietur cymmicibus, quēadmodū nos, oppletus, Atque inter illos talia multa de te iactant. Ex quibus aliquot iam tū etiā ad calumniā dum insimulandūque te incitant. Omne igitur illud cōuiuū tui plenū: ac plerique de te sermones. Tu uero propter insolentiā atque insuetudinē plus quā sat est hauris uini tenuis & acris: eoque iā dudum alio tibi cita discruciaris: uerū neque decorū tibi ante alios ē cōuiuio discere: neque rursum manere tutū. At pducta interim in longū potatione dū sermo alius ex alio nascitur: dum spectacula alia post alia proferūtur in cōuiuū (nā uniuersum fortunæ suæ strepitum tibi cupit ostentare) nō

Hh, mediocri

mediocriter discruciaris: cui non liceat, neq; uidere quæ geruntur: neq; auscultare, si quis uoce, citharæ canat egregie dilectus adolescentulus. At laudas tamen inuitus, cæterum animo illud optas: ut aut terræmotus reipens ortus ea cuncta discutiat: aut incendium aliquod renunciatur: quo simul conuiuium tandem aliquando dirimatur. Habes amice primum illud scilicet & suauissimum conuiuium: quod mihi quidē haudquaquā suauius sit cepis, candidoq; sale, libere quā uelim ex his & quantū uelim edenti. Verum ut ne tibi commemorem ructus acidos, qui deinde sequuntur: ut ne nocturnos uomitus: mane uobis erit de mercede pacto transigendum: quantū, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo præsentibus duobus aut tribus amicis, accersito te, & considerare iussu, sic loqui incipit. Facultates nostræ cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti: quæ nullus in his fastus: sed citra ostentationē, moderata ac popularia omnia: sed mediocria omnia ac plebæ. Sic aut animū inducas uelim: ut existimes oīa nobis fore cōmunia. Nā ridiculū profecto: si quā charissimā possessionum mearū partē, puta meā ipsius uitā, aut per Iouē, liberorum etiam (si fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam: nō aliarū item rerum te mecū ex æquo dominū ac possessorē existimē. Cæterū quādo certi quippiā est præfiniendum: equidem uideo uitæ tuæ frugalitatē, & animum paucis contentum. Neq; nō intelligo haud metacedis ad

cedis adductum spe te in nostram uenisse familiam: uerum aliarum gratia rerum: puta nostræ in te beniuolentiæ causa: tū honoris: qui tibi præter cæteros omnis cōtinget. Attamē præfiniendū est aliquid. Quin ipse magis quod uidebitur statuito: habita ratione, uir amicissime, munerū etiā illorū quæ quotannis festis diebus à nobis accepturus uideris. Neq; em̄ uel ista nobis fuerint neglectui futura: etiam si nunc hæc pactione nō cōplectamur. Scis autem cōplures per annum eiusmodi munerū occasiones incidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirum præmiū nobis præscribas. Præterea decet etiam uos homines eruditos, pecuniā negligere. Hæc ille dicens, totūmq; te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilē reddidit. Tu porrò qui dudum talēta, ac multa nummū milia somniaras, solidos agros, & familias, sentis quidē tacitus apud te hominis sordes ac parsimoniā: nihilominus blandit tibi pollicitatio tamē: atq; illud cōmunia futura sunt omnia ratū & uerū fore arbitraris: ignarus eiusmodi dicta,

Summis è labijs, nō imo è corde profecta.

Tandē præ pudore ipse statuendi ius defers. Verum ille facturum sese negat. Cæterum ex amicis præsentibus quēpiam in eo negotio ueluti medium intercedere iubet: qui salarij modum pronuntiet eum: qui neq; ipsum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his necessarias sumptus sit faciendus: neque

Hh 2 rursus

rursus ei qui laturus est, sit omnino indignus. Atq; is seniculus quispiam, diuitis æqualis, una cū illo à pueris, adulando educatus. Eho tu inquit: num inficias ire potes: quin unus sis qui in hac urbe uiuunt omniū fortissimissimus: cui primū contigerit: quod pluribus misere cupientibus, uix à fortuna dari possit: nempe ut in huius hominis cōsuetudinē admittaris, ut cōmunes penates habeas, ut in familiā inter Romanos primariā recipiaris? Id nimirū tū Croesi talenta, tū Midæ diuitias superat: si modo modest⁹ esse noris. Egdē nō paucos no ui magni nominis uiros: q; cupissent, etiā si quid ultradandū fuisset, gloriæ dūtaxat causa, cū isto uiuere, & familiares apud hūc atq; amici uideri. Quapropter haud inuenio: quibus modis tuā prædicem felicitatē: qui quīdem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidet: nisi plane es insolens: si tantū accipias: simulq; pronunciat, sanè minimum quiddam, præsertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neq; em̄ iam possis effugere: quū intra retia tenearis. Frenum igitur recipis, mullitans, ac dissimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facilēq; sequeris: ut quod nō admodū te torqueat, neq; stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirant: quod te conspiciant intra cancellos uersantē, ac nullo prohibente in

bēte introeuntem, prorsusq; præclaris illis opibus deli-
 tijsq; domesticū quendam ac familiarem esse factum.
 At ipse nondū uidere potes: q̄pobrem illi te felicē exi-
 stiment: nisi quod gaudes tamē tēq; ipse fallis, semp fur-
 tura meliora fore existimans. Cæterū contra atq; spera-
 ris euenit: & quēadmodum adagio dicitur: iuxta Man-
 drabuli morē negociū procedit: in singulos (ut ita di-
 xerim) dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim
 uelut in luce dubia, tum demū dispiciens intelligere in-
 cipis, aureas illas spes, nihil aliud fuisse, q̄ ampullas
 quasdam inauratas, porrò graues, ueri, ineuitabiles, p-
 petuūq; labores. Sed quinam isti sint, forsitan me roga-
 bis. Neq; enim uideo inquires: quid in hac consuetudi-
 ne sit adeo molestū: neq; intelligo ista quæ commemo-
 ras, grauiā atq; intoleranda. Audi igitur uir egregie: nō
 molestiam modo negocij perpendens, uerū fœditatē,
 humilitatē, prorsusq; seruitutē, uel præcipue interim
 considerans. Principio memineris ex eo tēpore, te iam
 neq; liberū, neq; ingenuū posse uideri. Noueris enim
 te hæc omnia genus, libertatē, progenitores, ante limē
 relinquere: quū in huiusmodi seruitutē temetipsum ad-
 dicens in ædes ingrederis. Siquidē libertas tibi comes
 ire recusarit, ad uitam tam indignam, tam humilē te cō-
 ferenti. Seruus itaq; (tametsi nomine ipso grauius of-
 fenderis) seruus inquā, uelis nolis, futurus es: neq; uni-
 us seruus uerū cōpluriū: operāq; seruilem præstare co-

Hh 3 geris, ob

geris, obſtupo capite, à diluculo in ueſperam uſq; : idq; mercede uili atq; indigna. Adde, quod ne placebis qui dem admodum, neq; domino ſatiſfacies, neq; ab illo magnifies: ut qui non à puero fueris ad ſeruitium inſtitutus, ſed ſero didiceris, atq; ætate multum aliena cœperis ad id erudiri. Excruciat autem te priſtinæ libertatis memoria, animo reſurſans: facitq; ut interdum reſilire conere, reſuſcitariſq; : atq; ob id ipſum ſit: ut ſeruitus tibi moleſtior accidat. Niſi forte illud tibi ad libertatem ſufficere putas: quod non fueris Pyrrhia aut Zopyrio ne patre prognatus: aut quod non ſic, uti Bithynicū ali quod mancipium, uociferante præcone diuendaris. At qui tum uir egregie: quum inſtāte nouilunio, Pyrrhiſ & Zopyrionibus immixtus, manum itidem, ut alij ſeruuli protendis, capiſq; , quodcūq; illud tandē eſt quod datur: hæc uidelicet eſt auctio. Nā præcone nihil opus erat homini qui ipſus ſui fuerit præco: quiq; ipſe ultro ſibi multo tempore dominum ambierit. Age iam o ſcelleſte (cur enim non dicam præſertim in eum qui ſe philoſophum eſſe dicat?) ſi quis te pirata inter nauigādū captum, aut ſi quis prædo in ſeruitutem tradidiſſet: te ipſum deplorares, tanq; indignam fortunæ iniuriā patientem. Aut ſi quis manu iniecta, te duceret, in ſeruitutem aſſerēs, leges indamares: omnia faceres, acerbe ferres: & o terra, o dī, magno clamore uociferareris. Nūc uero: quum ipſe te, ob paucos obolos, id ætatis in qua etiam ſi

etiam si seruus natus esses, tamen tempestiuum fuisset iam ad libertatē aspirare: cū ipsa uirtute ac sapientia ultro adductū uendideris: nihil illa reueritus, quæ pmulta ab egregio Platone, Chrysippo, Aristotele differuntur: quū libertatem laudant, seruitutem damnant. An non te pudet: quū inter homines assentatores, & emptitios, ac scurras uersans ex æquo cum illis æstimaris: quū in tanta Romanorū turba, solus peregrino in pallio uersaris: quūq; Romanam linguam perperam ac barbare sonas: præterea, quū agitas cōuiuia, tumultuosa, magna hominū turba cōferta: quorum pleriq; collectij, quidam sunt & improbi. Atq; inter hos laudas odiose, bibisq; præter modū: deinde mane ad tintinabulum expergefactus, discussa ab oculis dulcissima somni parte, una sursum ac deorsum circūcursas: hesternoluto etiādū tibijs adhærere? Vsq; adeo ne te lupini, aut holerū agrestiuū tenuit pœnuria? Vsq; adeo tibi defuerūt fōtes frigida manātes aqua, ut p̄ despationē ad ista deuenires? Haud puto. Quin potius palā est: te, nō frigida aqua, neq; lupini, sed bellariorū, atq; opsoniorū, uiniq; odorati cupiditate captū eo uenisse. Quæ dū lupi piscis in morē auidius appetis: tuo merito euenit: ut hamus tibi fauces trāssixerit. Itaq; p̄sto sūt hui⁹ intēperatiæ, gulæq; autoramēta. Ac pinde atq; simia à trūco reuinctus collo, reliqs qdē om̄ibus risui es: at ipse tibi delitijs affluere uideris, cui cōtigerit, affatim explerica/ricis. Carterū

432 LVCIANVS DE MERCEDE CONDVC,
ricis. Cæteræ libertas, ingenuitas, una cū ipsis gētilibus,
ac tribulibus, hæc nimirū euanida cuncta, atq; istarū re-
rum ne memoria quidē ulla: q̄q; hoc quoq; ferēdum:
si uita ista cū hac turpitudine dūtaxat esset coniuncta:
quod ē libero seruū uideri facit: nō labores etiā accede-
rent, cum illa seruorum colluue cōmunes. Sed uide, nū
quæ tibi imperātur, leuiores sint his: quæ Dromoni aut
Tybio mandantur. Nam doctrinæ quidē, cuius rei cu-
piditate simularat te in familiam suam accersisse sese,
perq; exigua illi cura est. Quid em̄ (ut dici solet) cōmer-
cij asino cū lyra? An nō uides uidelicet: q̄ misere mac-
rentur immodico desyderio, uel Homerice sapientiz,
uel Domesthenice grauitatis ac uehementiz, uel Pla-
tonicæ sublimitatis? Quorum me hercle ex animis si
quis aurū, argentū, atq; harū rerum curas tollat: nihil
fuerit reliquū, præter fastū, molliciem, lasciuiam, luxū,
ferocitatē, imperitiā. Atq; ad ista nihil prorsum op⁹
te. Verū quoniam tibi barba ingens propendet à men-
to: quoniāq; uultu ipso graue quiddā & uenerādū præ-
te fers, tū quia pallio græcanico decēter amictus es: no-
rūtq; iā omnes te grāmaticū esse, seu rhetorē, seu philo-
sophū: pulchrū ille sibi putat: ut & eiusmodi quispiā,
anteambulonū suorū pompæ pmixtus esse uideat. Fu-
turū em̄ hac re ut græcanicarū disciplinarū studiosus,
reliquæq; om̄is doctrinæ neq; negligēs, neq; rudis es-
se putetur. Vnde fit ut in periculū uir egregie uenias:
ne non

ne non tam ob admirandas illas artes, quin magis ob
 barbam palliūq; conductus esse uideare: proinde ut
 perpetuus apud illum conspiciaris oportet: neq; absis
 unq;: uerum ut diluculo relictis stratis, in famulatio re-
 met exhibeas conspiciendum: neq; locum in acie dese-
 ras. Porro ille iniecta nonnunq; tibi manu, quicquid
 forte in mentem inciderit, de hoc tecum nugatur, ob-
 uis ostendās, q̄ ne per uiam quidē ingrediēs, incurius
 sit literarum, quin ut illud ipsū etiam otium: quod in-
 ter inambulandum datur, in re quapiam honesta col-
 locet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim,
 nunc scansim plerunq;, nunc descensim (Nam scis hu-
 iusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spi-
 ritū anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quo-
 piam, ad quē accessit, cōfabulante, quum tibi interim
 locus desit, ubi uel assidere queas: librū uidelicet stans
 in manum sumis, quoq; fallas tædium, legis. Post ubi
 ieiunium te sitientemq; nox occuparit, incommode lo-
 tus, intempestiue, puta nocte ferme concubia, ad cœ-
 nam accedis: haud perinde deinceps in pretio habitus,
 neq; conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis ad-
 uenerit recentior: tu post tergum reijceris. Itaq; in an-
 gulum aliquem abiectissimū retrusus, accumbis: testis
 duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canū
 ritu ossa circūrodens, si fors ad te perueniat: uel aridū
 maluæ folium, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab

I i iis qui

ijs qui supra te accumbunt, præ fame libenter arreptu-
 rus. Audi iam & aliud cōtumeliæ genus. Quid quod ne
 ouū quidē soli tibi apponitur. Neq; em̄ cōuenit: ut tu
 semper eadem requiras: quæ hospitibus atq; ignotis
 ministrantur: quandoquidem hæc tua sit inscitia atq;
 inurbanitas. Neq; auis eiusmodi tibi apponitur: qua-
 lis alijs. Verum diuiti illi pinguis & succulenta: tibi pul-
 lus dimidiatus: aut palumbus aliquis aridus atq; insipi-
 dus: non auis uidelicet: sed manifesta contumelia ludi-
 briūmq;. Neq; uero raro fit: ut si quando desit alibi, mi-
 nister repente te inspectante submouens ea, quæ tibi
 erāt apposita alijs apponit: illud tibi ad aurem immu-
 murans: tu profecto noster es. Quod si quando inte-
 rim dissecetur, uel porca foeta, uel ceruus: aut stractorē
 tibi modis omnibus propitium habeas oportet: aut
 certe Promethei partem feres: nempe ossa adipe circū-
 tecta. Nam quod ei qui supra te accumbit patina sinit
 adstare, quoad satiatus repudiet: te contra tam celeri-
 ter prætercurrat: quis tandem isthuc ferat, qui modo
 sit ingenuus, cuiq; tantum insit bilis, quantum uel cer-
 uis adest. Atq; illud equidem nondum dixi: quod reli-
 quis suauissimum ac uetustissimum uinū bibentibus,
 tu solus malum quoddam & pingue bibis. Proinde il-
 lud semper curas: ut auro, argento uē bibas: ne colore
 prodente, palam fiat, te usq; adeo contemptum, negli-
 ctūq; esse cōuiuiam: q̄ q̄ bene tecū ageretur: si uel illud
 ipsum

ipsum ad satietatem usque bibere liceret. At nunc ubi crebrius poposceris, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res: quæ te discrucient: imo nihil esse ferme, quod non sit acerbum: maxime quum tibi cinædus aliquis antefert: quin pluris te sit is, qui saltandi docet artem: qui iocos Ionicos contextit Alexandrinus quispiam homunculus. Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui uoluptates & amatoria subministrant: qui literulas in pectore gestant: Proinde in obscuro quopiam conuiuij latibulo tectus, præque pudore abstrusus, suspirasuri coniectandum est: recte ipsum, deploras, ac fortunam incusas tuam: quæ tibi ne pauxillulum quidē leporis ac uenustatis asperferit. Ac prorsus ita uideris affectus: ut optes poeta fieri: ut amatorias conscribas cantiones: aut si id non contingit, uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas digne canere. Vides enim quibus in rebus situm est: ut quis efferatur, plurimique fiat. Quin & illud ferre queas: ut magi quoque, aut arioli personam (si necesse sit) induas: ex horum genere qui amplas hæreditates: qui imperia, qui cumulas opes pollicentur. Quando quidem hos quoque uides non mediocriter à diuitibus amari, plurimique fieri. Eaque uel unumquodlibet horum fieri percupias: uti ne prorsus reſcūlus, atque inutilis appareas. Atqui ne ad ista quidem docilis es infelix: proinde submittas te oportet, mussi

li 2, resque ac

tesq; ac tacitus feras, dam apud te plorans, ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliquis susurro deferat: qui solus omnium non laudaris, puerum heræ saltantem, aut cithara canentem: ista scilicet ex re non leue discrimen impendet. Quapropter terrestris in morem ranæ, sitiens uocifereris necesse est: id operā dans, ut in laudantium numero insignis ac præcipuus appareas. Quin sæpicule, silentibus reliquis, tibi ficta quædam laus proferenda: quæq; multam sapiat assentionem. Iam uero magnopere ridiculum est, cum esuriās interim sitiasq; unguentis collini, ac uertice gestare coronam. Siquidem id temporis non dissimilis uidere sepulchrali columnæ, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gestare solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huius infuso unguento, impositaq; corona, ipsi & bibunt, & edunt apparatus epulas. Porro si etiam zelotypus quispiam fuerit, sintq; illi uel pueri formosi, uel uxor puella: nec tu prorsus à Venere Gratijsq; fueris alienus, pfecto non satis tuta res, neq; periculum negligendū: propterea quod regis plures sunt oculi: qui quidem nō uera solum uident: sed semper ueris aliquid addunt ad cumulum, ne conuiuere uideantur. Quas ob res, uultu demisso tibi est accumbendum: quemadmodū in Persicis conuiuijs fieri mos est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinam aliquam cōficiētem oculos: moxq; alter eunuchus, cui iam dudum arcus in manu tensus

tu tensus est, quia uideris quæ uidere nephas: inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam peracto conuiuiō, ubi paululum dormieris: ad galli cantum expergefactus: O me miserum inquis, o fortunatum, cuiusmodi quondam conuictus: quos amicos reliquit: tum uitā tranquillam & ocij plenam, somnum quē meapte cupiditate metiri soleo: deambulationes liberas, atq; ex his in quale barathrum memet præcipitem dedi. Et deum immortalem, cuius tādē rei gratia? Aut quod nam istud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unctq; alias plures commoditates suppetere quantū suppetebant. Tum autem accedebat, libertas, atq; omnia p̄ meopte arbitrio faciēdi facultas. Nunc porro iuxta id quod prouerbio iactatū est: Leo chordula uinctus sursum ac deorsum circumferor. Quodq; omnium est miserrimum, maximēq; deplorandum: neq; efficere possum ut placeam, neq; gratiā emereri queo: propterea quod harum rerum sum imperitus ac rudis, maxime compositus collatusq; cū his qui hæc uelut artem profitentur. Proinde iniucundus sum, ac neutiq; aptus conuiuijs, quippe qui ne risum quidem concitare norim. Quin etiam sentio me nō rato molestum esse & importunum: quum adsum: maxime, quum ipse seipso festiuior esse conatur. Nam illi tetricus uideor. In summa nullam inuenio uiam, qua me illi accomodem. Etenim si meam ipsius auctoritatem

Li 3, ac seueri-

ac feueritatem tueri pergo, iniucundus uideor: ac pro-
 pemodum horrendus ac refugiendus. Contra si ri-
 ro: uultumq; q̃ possum maxime ad hilaritatem com-
 posuero: fastidit ilico ille, & auersatur. Ac prorsus tale
 quiddam mihi uidetur: quale sit, si quis in persona tra-
 gica comœdiam agere tentet. Postremo quam tan-
 dem aliam uitam mihi uiuam demens, posteaq; hanc
 præsentem alteri uixerim? Dum hæc tecum loqueris:
 iam sonuit tintinabulum: iamq; ad eadem tibi redeū-
 dum est: obambulandum: standum: sed ceromate in-
 unctis ante femoribus poplitibusq;: si modo uelis par
 esse certamini, præmióq; tollendo idoneus. Deinde cō
 uiuium idem & eadem apparatus hora. Iamq; adeo
 diuersa uiuendi ratio superioriꝝ contraria: tum inso-
 mnia, sudor, defatigatio, paulatim quasi suffossis cuni-
 culis inducunt uel tabem: uel pulmonis exulceratio-
 nem: uel intestini tormina: uel egregiam illam poda-
 gram. Reluctaris tamen sedulo: ac frequenter quū ua-
 litudo poscat uti lecto decumbas, ne hoc quidem licet:
 eo quod assimulari morbus quo munia officiāq; iusta
 defugias existimatur. Hinc præter omneis perpetuo
 palles: semperq; iam iā morituro uidere similis. Et ha-
 ctenus quidem de his quæ domi ferenda sunt. Quod
 si quando fuerit peregrinandum (ut ne interim referā
 alia incommoda) saepe fit, ut pluuio celo, ubi postre-
 mus ueneris (Nam is locus tibi sorte conrigit) uel uia-
 lum op

lū opperiari:donec nullo iā reliquo loco ubi diuerse
ris, p̄xime coquum aut heræ cōptorem te redināt:ne
stipulis quidē affatim substratis.Neq̄ uero tibi refer
re grauabor:quod mihi Thesmopolis iste Stoius nar
rauit sibi accidisse:rem p̄fecto nimisq̄ ridiculā:quæ ta
men eadem possit & alijs cuiuis accidere. Conuiuiebat
enim cum opulenta quadam ac delicata muliere ex il
lustribus istis & urbanis.Eam, quum aliquando pere
gre proficisceretur(nam id primū aiebat sibi maximo
pere deridiculum accidisse) in curru sibi uiro nimirum
philosopho adiunxisse cinædum quempiam picatis
curibus:derasa barba.Quem illa honoris(ut conijcio)
gratia secum ducebat. Quin nomen quoq̄ cinædi
commemorabat. Aiebat enim Chelidonium uoca
ri.Iam primum illud cuiusmodi fuerit uide: iuxta ui
rum seuerum tetricūq̄, tum senem canoq̄ mento
(Scijs autem quam profundam ac uenerabilem bar
bam habuerit Thesmopolis) assidere nihili homi
nem & effœminatum: picturatis oculis: lubrico uul
tu: fracta ceruice: non Chelidonem per Iouem, id
est hirundinem, sed uulturem magis, reuulsis bar
bæ plumis. Quod ni magnopere illum fuisset de
precatus, ne faceret: futurum fuisse: ut flammeum
etiam in capite gestans assideret. Præterea autem
perpetuo hoc itinere molestias innumerabiles per
tulisse sese: illo cantillante garrientēque: demum
(nisi

(nisi idem hominem coercuisset) in rheda etiam saltan-
 te. Addebat secundo loco tale quiddam sibi fuisse mā-
 datum. Accersito illi mulier Thesmopoli inquit, ita tibi
 dñ bene faciant: magnum quoddam officium abs-
 te requiram, quod caue recuses, neq; expectes ut quic-
 q̃ te sim rogatura studiosius. Atq; hoc (ut est credibi-
 le) omnia se facturū pollicito, hoc inquit, te rogo quan-
 doquidem uideo te uirum probum, diligētem & amā-
 tem caniculam quam nosti Myrrhinam, in uehiculum
 recipe, eamq; mihi serua: curans ne quid illi desit. Nā
 misera grauida est, atq; adeo propemodum iam pro-
 pinqua partui. At isti scelesti & imorigeri ministri, nō
 dicam huius, sed ne mei quidem ipsius magnopere ra-
 tionem habent in peregrinationibus. Quare ne te pu-
 tes mihi mediocre beneficium facturum, si charissi-
 mam mihi iucundissimamq; caniculam seruaris. Rece-
 pit Thesmopolis quum illa tantopere rogaret ac pro-
 pemodum etiam fleret. Porro spectaculum erat supra
 modum ridiculum. Canicula ē pallio prominens pro-
 spectansq; paulo infra barbam ac subinde immeiens
 (Tamet si hæc quidem Thesmopolis reticuit) ac gracili
 uoce latrans (huiusmodi enim catellæ iam in delicijs
 sunt) neq; non philosophi mentū oblingens, maxime
 si quid pridiani iuris inhæreret. Porro Cinædus asse-
 sor ille, quum non insulse super conuiuū dicteria quæ-
 dam iecisset in eos qui aderāt, ac deniq; & ad Thesmo-
 polim usq;

polim usq; dicacitas peruenisset: de Thesmopolide, inquit, unū hoc possum dicere, eū ē Stoico Cynicū iā nobis esse factū. Equidē audiui caniculā etiā peperisse in Thesmopolidis pallio. Huiusmodi delitijs illudunt: uel (ut uerius dicam) huiusmodi cōtumelijs ac ludibrijs tractant eos, qui cum ipsis uiuūt: paulatim eos cicures ac mansuetos ad ferendas contumelias reddentes. Præterea autem & Carcharorū Oratorem noui: qui iussus super cœnam declamabat: neutiq; inerudite per Iouem, imo grauit̃ & absolutissime: ac laudabat interim ab illis bibentibus, quū non ad aquæ modum, sed ad uini amphoram oraret. Atq; eam molestiam, ob ducentas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortassis utcunq; toleranda. Porro si diues ipse, aut poeticus fuerit, aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuio recitare gaudeat: tum uero maxime futurum est, ut discrucieris ac dirumparis. Nempe quū admirari, quū assentari, quū nouos quosdam laudandi modos comminisci necesse habes. Sunt autē qui & formæ nomine studeant admirandi uideri. Eos nunc Adonidas, nunc Hyacinthos appelles necesse est, etiam si illis naris non nuncq; cubitali hiet specu. Quod ni laudaris, protinus in lapidicinas dionysiacas asportaberis: tanq; qui illi tum inuideas, tum insidieris, malēq; uelis. Ad hæc & sapientes & rhetores sint necesse est. Quod si etiam rustice quippiā dixerint: tum uero iuxta illud, quod dici so-

litū est: Atticæ atq; Hymetti plenā orationē uideri uolunt: atq; in legem abire, ut deinceps ita loquātur homines. Quāq; quæ uiri faciunt, ferri forsitan queant. At uero mulieres (nā mulieribus etiā illud studio est, ut doctos aliquot in suo cōuictu cōductitios habeant: quicq; sese mercede affectētur:) Quandoquidē hoc quoq; ad reliquū cultū, elegātiāq; pertinere putant, si dicantur eruditæ, si philosophi, si carmina cōponere Sapphicis haud multo inferiora: ob hæc sanē hæ quoq; conductitios Rhetores, Grāmaticos, Philosophos circūferunt. Hos autē adire solent (id quod ipsum est ridiculū) tum temporis, quū uel comuntur, aut capillos in orbem reliquant, uel in cōuiuio. Nam aliās nō suppetit illis ocium. Porro sæpenumero fit: ut interim dum Philosophus quippiam differit: interueniēs ancilla, literulas ab adultero porrigat. Ac prædari illi de pudicitia sermones inmittūtur, opperiētes donec illa rescripserit adultero, atq; ita redeat ad auditionē. Porro si quando post multū tēporis instātibus saturnalibus: aut panathenæis, mi fera quæpiā umbella tibi mittatur, aut tunica semper tris ac detrita: tum deniq; plurima missitētur oportet. Atq; aliquis qui statim subanscullarit, herum id facere destinantē, præcurrit, ac primus rei index, abiensq; non exiguum premium aufert qui renūciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem apportantes nuncij: quorum quisq; cōmemorat, q̄ multa dixerit, quemadmodum submonuerit.

submonuerit, quæadmodū adhortās cōmodiora subie-
 cerit. Omnes itaq; donati præmio discedunt: at nō sine
 murmure tamē, qui nō plura dederis. Porro salariū ip-
 sum, sex fermè obolorū. Idēq; si tu postules, grauis atq;
 importunus habetis. Proinde quo illud aliquando au-
 feras: primum ipsi hero aduleris, supplexq; fias necesse
 est: deinde captandus & dispensatoris fauor. Nam hoc
 quoq; quoddam est seruitutis genus. Neq; uero negli-
 gendus is, quem in cōsiliū adhibet: neq; item amicus.
 Deinde quod acceperis, iam dudum debebatur uel ue-
 stuario, uel medico, uel cerdoni cui piā. Vnde fit ut se-
 ra atq; intempestiua, eōq; inutilia præmia tibi accedāt.
 Cæterum inuidia ingens. Iamq; etiam calumniæ quæ-
 dam paulatim struuntur in te: apud hominem qui iam
 non inuitis auribus accipiat, siquid aduersum te dica-
 tur. Quippe qui perspiciat te laboribus assiduus iam de-
 tritum: & ad obeunda munia famulatus claudicantem,
 atque obaudientem, ac podagra subinde grauari. Pro-
 inde posteaquā id quod erat in te florentissimum de-
 cerpsit: atque partem maxime frugiferam ac præci-
 puum corporis uigorem detriuit: iamque te lacerum
 panniculum reddiderit: tum modis omnibus circumspi-
 cit in quod sterquiliniū te portatum abiiciat, atque
 alium perferendis idoneum, in tuum substituāt locum.
 Ibi insimulatus, uel quod pussionem illius tentaris, uel
 quod homo senex uxoris ancillam uirginem uitiaris,

uel alio quouis imposito crimine: noctu obuolutus ac
 præceps datus extruderis, discedisq; desertus ab omni-
 bus, atq; omniū inops rerum optimā podagram unā
 cum senecta comitem ducens. Quū interim quæ quon-
 dam sciueris, tanto temporis spacio dedideris: tū uen-
 trem culeo reddideris ampliorem, tibiq; paraueris inex-
 plebile quoddam & implacabile malū. Etenim gula ea
 quibus assuevit, flagitat. Quæ cum negantur, indigna-
 tur. Adde quod præterea nemo te posthac recepturus
 est in familiā: utpote cuius iam præterierit ætas: quicq;
 similis euaseris equis senio affectis: quorū ne pellis qui-
 dem perinde ut aliorum animātium est usui. Quin ex
 hoc ipso quod eiectus es, calumnia t̃p̃ potest proxime
 ad ueri similitudinem conficta, facit ut aut adulter, aut
 ueneficus, aut aliud quippe tale uidearis. Nam accusa-
 tori uel tacenti fides habet. Tu uero Græculus, morib⁹
 leuibus, & ad omne facinus facilis. Siquidē huiusmodi
 nos omēs esse ducūt: idq; iure optimo: uideor em̃ mihi
 causam aduertisse, quāobrem ei⁹smodi de nobis obti-
 neant opinionē. Nam pleriq; qui in familias accedunt:
 propterea quod alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diu-
 nationem ac maleficia profitentur, cōciliationē amorū,
 abductiones in hostes: atq; id quū faciunt, doctos se se
 affirmant: pallijs amicti, barbīsque neutiq; contemnen-
 dis onusti. His rebus sit, ut nō iniuria eandē de reliquis
 omnibus habeāt opinionē: quādo eos quos præcipuos
 esse

esse iudicant,uideant tales. Maxime uero, posteaq̃ animaduuerterint, q̃ sint in cōuiujs, reliquóq̃ cōuictu aduſantes, q̃ ad lucrum humiles ac seruales: deinde eiectos eisdem iam oderūt: neq̃ id iniuria, ac modis omnibus adnituntur, ut eos funditus perdant, si quo modo possint. Verentur enim, ne cuncta illa uitæ suæ mysteria in uulgus efferant: quippe qui nihil non exacte norint: quicq̃ illos nudos conspexerint. Ea res igitur illos male angit. Omnes enim similes sunt pulcherrimis istis libris: quorū aurei quidem umbilici, purpurea foris pellicæ: cæterum intus aut Thyestes est liberos in conuiuio comedens, aut Oedipus matris maritus, aut Tereus cū duabus pariter sororibus rem habēs. Eiusmodi sunt & illi, splendidi, conspicuiq̃. Porro intus sub purpura uarias occulunt Tragœdias. Quorum unumquēq̃ si euolueris, explicuerisq̃, fabulam non mediocriter longam reperies, Euripidis cuiuspiam, aut Sophodis. Cōtra foris nil nisi purpura splendida, aureiq̃ umbilici. Harum itaq̃ rerum sibi conscj oderunt illos, atq̃ insidias parant, si quis penitus ab illis defecerit, qui eos probe cognitos depingat, qualesq̃ sint euulget. Iam uero libet mihi Ceбетis illius exemplo & imaginem quādam huius uitæ tibi depingere: ut eā contemplatus scire queas, num ex usu tuo sit eam adire. Equidem magnopere cupiam uel Apellem quēpiam, uel Parrhasiam, uel Aetionem, uel Euphranorem ad hanc depingendā tabulam

adhibere. Verum quoniā fieri potis nō est, ut aliquem artificem tam egregium atq; absolutum nanciscamur in præsentia tenuem quandā pro mea uirili imaginem adumbrabo. Ergo pingatur uestibulū sublime atq; inauratum: neq; id humi situm in solo, uerū procul à terra in ædito collis fastigio. Præterea inaccessum fermè & abruptum, lubricoq; aditu: ita ut plerūq; qui se iam ad summū usq; uerticem penetrasse sperarant, lapso pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulencia sedeat, tota (sic uti uidetur) aurea: maiore in modum formosa, atq; amabilis. Porro amator ubi uix tandem cōscendit: iamq; ad fores accesserit, obstupescat: oculis in aurum defixis, deinde Spes, quæ & ipsa specioso uultu est, ac uersicoloribus amicta, manu prehēsa introducat: mire iam ipso ingressu attonitum. Atq; ab eo quidem tempore Spes usq; illū antecedit, ducatq;: tū aliæ mulieres illum excipiētes, puta Fallacia, Seruitusq; tradāt Labori. At is miserum penitus defatigatū tandem Senectæ tradat iam morbidum, colorēq; cōmutato. Postremo Cōtumelia, arreptum illum ad desperationem pertrahat. Ex hoc quidem tempore Spes auolans eua nescat. Tum ille nō per aureum illud atrium per quod ingressus fuerat: sed per posticum quoddā & occultum exitum extrudatur nudus, uentricosus, pallidus, senex, leua quidem pudorem occultans, dextra uero seipsum strāgulans. Occurrat autem exeunti Pœnitudo frustra lachrymans.

lachrymans, & miserum bis etiam conficiens. Atq; hic quidem esto picturæ finis. Cæterum tu Timodes optime ipse diligenter consideratis singulis expende: num è re tua sit ut in hanc imaginem per aureas illas fores ingressus, per illas longe dissimiles tam turpiter excutiaris. Quicquid autem feceris, memineris sapientis illius, qui dixit: Deum in culpa non esse, uerum qui sua sponte delegerit.

LVCIANI DE IIS QVI MERCEDE CONDV
CTI, IN DIVITVM FAMILIIS VIVVNT.
DES. ERASMO ROTERODAMO IN
TERPRETE, FINIS.

❧ HIERONYMO

BVSLIDIANO PRAEPOSITO ARIENSI
CONSILIARIO REGIO, ERASMV8
ROTERODAMVS S. P. D.

RVMOR IAMPRIDEM hic perseue-
rat, acerbior q̃ ut uerum esse libeat cre-
dere: sed constantior tamen, q̃ ut ua-
nus credi possit: PHILIPPVM princi-
pem nostrum, è uiuis excessisse. Quid
querat mi Bullidiane, quid uociferer,
quē inuicem, hominūue, Deūue? Quæ cōploratio tam
Tragica, quæ huic tam atroci uulnere sufficiat? Nimio:
heu nimio

heu nimio cōstitistis Hispaniæ: quæ quidē primū Franciscum Bullidianū Archiepiscopum Bizontinū nobis ademistis: neq; tanti uiri iactura contentæ, principem etiam eum absorbuistis: quo (si uiuere modo licuisset) nihil unq; habuit hic orbis, neq; maius, neque melius.

Quantq; quid, quæso, supererat etiam adolescenti, nisi uti iam ipse sese superaret? Sed o dirum fortunæ ludus: o nouam fatorum inuidentiam: o mors q; iniqua: tam etiam inuida, ut semper præstantissima quæq; q; oculi me tollis è medio, uixq; oculis ostensa protinus subducis. Cuius ego uicem hic potissimū deplorem? MAXIMILIANI ne patris, qui tali sit orbatu filio: quē unū multis etiam imperijs anteponebat? An liberorū magis: quibus ætate tã immatura, tam pius sit ereptus pater? An patriæ potius: cui de charissimo principe, tam serum gaudiū, tam præproperus contigerit luctus? An orbis demū uniuersi: cui tam singulare lumen sit ademptum? idq; tã ante diē. Hoc nimirū hoc tempestas illa fatalis, qua medio è cursu in Britaniā depulsus est, portendebat: uidelicet fati illū palam ab Hispania reiciētibis. Equidem Panegyrico q; alicūq; laudauī iuuenē. Tum autem bone Deus: quot mihi panegyricos, q; copiosos pollicebar? Et en repente cōmutatis rebus, epitaphium paro miser. Eamus nūc nos homunculi, & fortunulis nostris fidamus: quū eos etiā pro sua libidine mors rapiat, quos q; diutissime uiuere tã opere omniū refert.

tesfert. Sed quid ego mi Hieronymē: dum meo indul-
geo dolori, tuum exulcero? Quod reliquū est precor
ut superi propitij liberis paternam quidem felicitatem:
sed cum diui FEDERICI uiuacitate copulatā largian-
tur. Tibi item in moderandis illis fraternos successus:
sed uitam fraterna diuturniorem. Literis his: ne ad tan-
tum, tamque doctum amicum nullo literario munuscu-
lo comitatae uenirent, dialogos aliquot Luciani, comi-
tes addidi: quos pauculis his diebus, dum obsidio-
nis metu Florentiam profugeremus, Latinos

feci: hoc nimirum agens, ne nihil

agerem. Nam in præsenti

tia quidem in

Italia

mire frigent

studia, feruent bella.

Summus Pontifex Iulius

belligeratur, uincit, triumphat.

planēque Iulium agit. Vale, & am-

plissimo patri Nicolao Ruterio episcopo

Attrebatensi etiam atque etiam Erasmi

commendato. Bononiae. XV. Calendas Decembres.

M. D. VI.

LI Cnemon

CNEMONIS AC

DAMIPPI DIALOGVS, DES. ERASMO
ROTERODAMO INTERPRETE.

CNEMON.

OC ILLVD est quod uulgo dici consuevit, Hinulus leonē. DAM. Quid isthuc est, quod tecū stomachare Cnemon? CNE. Quid stomacher rogas? Equidē hāredem reliqui quēdam prater animi sententiam, uidelicet astu delusus miser, ijs quos maxime mea cupiebam habere prateritis. DAM. Sed isthuc quinā euenit? CNE. Hermolaum nobilem illum diuitem, quū orbus esset, imminente morte captabam, assidens atq; inserviens. Neq; ille. grauatim officium meū admittebat. At interim illud quoq; mihi uisum est scitum, consultumq; ut testamentū proferrem, ac publicarem, quo illum rerum mearū in solidum hāredem institueram: nimirū ut ille uicissim idem faceret, meo prouocatus exemplo. DAMIP. At quid tandem ille? CNE. Quid ille suo in testamento scripserit, id quidem ignoro. Caterum ego repente atq; insperato euita decessi, tecti ruina oppressus. Et nūc Hermolaus mea possidet.

possidet: lupi cuiuspiam in morem ipso hamo cū esca
pariter auulso. DAMIP. Imo non escam modo cū ha-
mo: quin etiā te quoq; piscatorem simul abstulit. Itaq;
technam istam, in tuū ipsius caput struxeras. CNE. Sic
apparet, idq; adeo deploro.

ZENOPHANTAE ET CALLIDEMIDAE DIA

LOGVS, DES. ERASMO ROTERODA

MO INTERPRETE.

ZENOPHANTES.

T TV Callidemides, quo pacto in-
teristi? Nam ipse quēadmodum Di-
niae parasitus quū essem, immodica
ingurgitatione praeocatus fuerim, no-
sti: aderas enim moriēti. CAL. Aderā
Zenophātes, Porro mihi nouū quid/

dam, atq; inopinatum accidit. Nam tibi quoq; notus
est Ptoeodorus ille senex. ZENOP. Orbum illum dicis,
ac diuitem: apud quem te assidue uersari cōspiciebam?
CAL. Illum ipsum semper captabā, colebamq;: id mihi
pollicens fore, ut meo bono q̄primū moreretur. Verū
quū ea res in longū proferretur: sene uidelicet, uel ultra
Tithonios annos uiuēte, compendiariā quādam exco-
gitauī uiam, qua ad hāreditatem peruenirem. Siquidē
empto ueneno, pocillatori persuaseram: ut simulatq;
Ptoeodorus potum posceret: bibebat autem prolixius,
praesentius in calicem iniiceret, haberetq; in promptu.

LI 2 porrectu

porrecturus illi. Quod si fecisset: iureiurando confirmabam, me illum manumissurum. ZENOP. Quid igitur accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi uideris. CAL. Vbi iam loti ueniffemus: puer duobus paratis poculis, altero Ptoeodoro cui uenenū erat additū, altero mihi, nescio quo modo errans: mihi uenenum, Ptoeodoro porrexit innoxium. Mox ille quidem bibit: at ego protinus humi porrectim stratus sum, suppositiū uidelicet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zeno phāra? Atqui nō cōuenit amici malis illudere. ZENO. Rideo profecto: nam elegāter ac lepide tibi hæc res enit. Porro senex ille, quid interim? CAL. Primum ad ca sum subitum atq; inexpectatum sanè conturbatus est. Deinde simulatq; intellexit, id quod acciderat: puta pocillatoris errore factum: risit & ipse. ZENOP. Recte sanè. Tametsi non oportuit ad compendiū illud diuertere: si quidem uenisset tibi populari, uulgatāq; uia, tutius certiusq; etiam si paulo serius.

MENIPPI ET TANTALI DIALOGVS, DES-
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

VID EIVLAS o Tantale: aut quid tuam deploras fortunam, stagno imminens? TAN. Quoniam siti enecor Menippe. MEN. Vsq; adeo piger es, atq; iners: uti nō uel pronus incubens bibere

bibere noris, uel caua uola hauriens? TAN. Nihil profecero, si procumbā. Refugit enim aqua, simulatq; me, propius admoueri senserit: quod si quando haufero, oricq; coner applicare: prius effluxit, q̃ summa rigem labia. Atq; inter digitos effluens aqua, haud scio quomodo rursus manū meam aridam relinquit. MEN. Prodigiosum quiddam de te narras Tantale. Verū dic mihi: isthuc ipsum, quorsum opus est bibere, quū corpore careas? Nā illud quod esurire poterat, aut sitire in Lydia sepultum est. Cæterū tu quū sis animus: quinam post hac aut sitire queas, aut bibire? TAN. Atqui hoc ipsum supplicij gen⁹ est: ut anima perinde quasi corpus sit, ita sitiat. MEN. Age hoc ita habere credimus: quādoquidē affirmas te siti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Num metuis ne potus inopia moriari? At equidem haud uideo alteros inferos: si quis hos relinquat: neq; locum alium in quem morte demigret quispiam. TAN. Recte tu quidem dicis. Verum hoc ipsum supplicij genus est: sitire, quū nihil sit opus. MEN. Despis Tantale: & uti uerum tibi fatear, nō alio potu uideris egere, q̃ ueratro mero. Nam diuersum quiddam pateris, ips quos canes rabiosi momorderint: ut qui non aquam, quē admodum illi, sed sitim horreas. TAN. Ne ueratrum quidem recusarim bibere Menippe, si liceat modo. MEN. Bono es animo Tantale: certum habens, nunq̃ fore, ut uel tu, uel reliquorum Maniū quispiam

LI , bibat:

bibat: Neq; enim fieri potest: Quantū non omnibus
quēadmodum tibi, pœna adiudicata est: ut sitiāt, aqua
illos non expectante.

MENIPPI AC MERCVRII DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.
MENIPPVS.

T VBINAM formosi illi sunt, ac
formosæ Mercuri: Ducito me, do-
cetó q; utpote recens huc profectū
hospitē. MER. Haud mihi licet per
ociū Menippe: quin tu isthuc ipso
ē loco dextrorsum oculos desle-
cte. Illic & Hyacinthus est, & Nar-
cissus ille, & Nireus, & Achilles, & Tyro, & Helena, &
Leda: breuiter quicquid est ueterū formarū. ME. Equi-
dem præter ossa nihil uideo, caluariasq; carnibus renu-
datas: inter quæ omnia, nihil sit omnino discriminis.
MER. Atqui hæc sunt quæ Poetæ cuncti mirantur, acce-
lebrāt: ossa scilicet quæ tu uideris contēnere. ME. At He-
lenā saltē mihi cōmonstra. Nam ipse quidē haud quæā
dignoscere. MER. Hæc uidelicet caluaria, Helena est.
ME. Et huius scilicet ossis gratia, mille naues ex uniuer-
sa Græcia, actō delectu, sunt impletæ: tantāq; tum græ-
corū, tum barbarorū multitudo cōfligit: tot urbes sunt
euerse: MER. Cæterū Menippe non uidisti mulierem
hanc uiuam: quod si fecisses, forsan diceres tu quoq; ui-
tio dandum

tio dandum non esse:

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiā arefactos, marcidosq; cōtempletur: posteaq; coloris decus abiecerint, deformes nimirū uideantur. At iidem, donec florent, colorēq; obtinent, sunt speciosissimi. ME. Proinde illud iam demiror Mercuri: si Græci nō intellexerunt, sēse pro re usq; adeo momētanea, quæq; tam facile emarcesceret, elaborare, MER. Haud mihi uacat tecum philosophari: quare delecto loco, ubicūq; uelis, prosterne temet, ac recūbe. Mihi iam aliæ sunt traducendæ umbræ.

MENIPPI, AMPHILOCHI, TROPHONII DISCEPTATIO, DES. ERASMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

OS nimirū Throphonie atq; Amphiloche, quū sitis mortui: tamē haud scio quonā modo, phanis estis donati, uatesq; credimini, ac stulti mortales Deos esse uos arbitrantur. TRO. Quid? an nobis igitur imputandū, si per insciā illi de mortuis huiusmodi opinantur? ME. Atqui nō ista fuissent opinati: ni uos, tū quū uiueretis, eiusmodi quædā portēta ostētassetis: tanq; futurorū fuissetis præsci, quasiq; prædicere potuissetis, si qui percōtarentur. TRO. Menippe, nouerit Amphilocheus hic, ipsi p se respondendū esse. Carterū ego fletos sum: uaticinorq; si quis

siquis ad me descenderit. At tu uidere nuntꝫ omnino Lebadia adijisse: neqꝫ em̃ alioqui ista nō crederes. ME. Quid ais: Equidem nisi Lebadiam fuisset profectus, ac linteis amictus, offam ridicule manu gestans, per angustum aditū in specum irrepsissem: nequaquā fieri potuisset, ut te defunctum esse cognoscerem, perinde atqꝫ nos, solāqꝫ præstigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipsam diuinādi artem, quid tandē est Heros: neqꝫ enim intelligo. TROP. Est quiddā partim ex homine, partim ex deo compositum. MEN. Nempe, quod neqꝫ sit homo, quēadmodum audio, neqꝫ deus: uerum pariter utrunqꝫ. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quonūc recessit: TROP. Reddit oracula Menippe in Bœotia. MENIP. Haud intelligo quid dicas Trophonie: nisi quod illud plane uideo, te totum esse mortuum.

CHARONTIS AC MENIPPI DIALOGVS, DES.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

CHARON.

ED DE naulum scelestē. MEN. Vociferare, siquidē isthuc tibi uoluptati est Charon. CHAR. Redde, inquā, quod pro traiectionē debes. MENIP. Haud quaquā auferre queas, ab eo qui nō habet. CHAR. An est quisqꝫ, qꝫ ne obolum quidem habeat: MEN. Sit ne alius quispiam præterea, equidem ignoro: Ipse certe non habeo. CHAR.

Atqui

Atqui prafocabo te per Dite impuriffime, ni reddas.
 MEN. At ego illiſo baculo tibi cōminuā caput. CHAR.
 Num ergo te tam longo traiectu gratis tranſuexero?
 ME. Mercuri⁹ meo nomine tibi reddatur q me tibi tra-
 diderit. MER. Belle mecum agatur per Iouem: ſiquidē
 futurum eſt, ut etiam defunctorū nomine perſoluam:
 CHAR. Haud omitram te. MEN. Quin tu igitur hac
 gratia perge ut facis, nauim trahere: quanq̃ quod non
 habeo, quinam auferas? CHAR. At tu neſciebas, quid
 tibi fuerit adportādum? MEN. Sciebam quidē: uerum
 non erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi ſemper
 in uita manendum? CHAR. Solus ergo gloriaberis te
 gratis fuiſſe tranſuectum? MEN. Haud gratis, o præcla-
 re: ſiquidem & ſentinam exhaui, & remū arripui, & ue-
 ctorum omniū uſus non eiulami. CHAR. Iſta nihil ad
 naulum, obolum reddas oportet: neq̃ em̃ fas eſt ſecus
 fieri. ME. Proinde tu me rurfum in uitā reuehe. CHA.
 Belle dicis: nimirū ut uerbera etiā ab Aeaco mihi luci-
 faciam. MEN. Ergo moleſtus ne ſis. CHA. Oſtende qd
 habeas in pera. MEN. Lupinū ſi uelis, & Hecatz cœnā.
 CHA. Vnde nobis hunc canē adduxiſti Mercuri? tum
 qualia garriebat inter nauigandū: uectores om̃es irri-
 dens, ac dicterijs inceſſens: unusq̃ cātillans, illis ploran-
 tibus. MER. An ignoras Charon, quē uirū tranſuexeris?
 planē liberū, cuiq̃ nihil om̃ino curæ ſit. Hic eſt Menip-
 pus. CHA. Atqui ſi unq̃ poſthac te recepero. ME. Si te
 M m, cepis.

ceperis, o prædare. Ne possis quidem iterum recipere.
 GRATETIS AC DIOGENIS DIALOGVS, DES
 ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

CRATES.

MOERICHVM diuitē, noueras ne Dio
 genes: illū inquā supra modū diuitē
 illum Corintho profectū: cui tot erā
 naues onustæ mercib⁹, cuius cōsobri
 nus Aristetas: quū ipse q̄q; diues esset,
 Homericū illud i ore solebat habere

Aut me confice tu: aut ego tete.

DIO G. Cuius rei gratia sese captabant inuicē Crates:
 CRA. Hereditatis causa, quū essent æquales, uterq; al
 terū captabant. Iamq; testamēta publicauerāt ambo:
 in qbus Moerichus (si prior moreret) Aristetan omnīū
 rerum suarū dominū relinquebat. Moerichū uicissim
 Aristetas: siquidē ipse prior è uita decederet. Hæc igitur
 quū essent in tabulis scripta, illi inter sese captabāt: & al
 ter alterū adulationibus, obsequiisq; superare cōtende
 bat. Porro diuini: haud scio utrū ex astris id qd futurū
 sit cōiectātes, an somnijs quēadmodū Chaldaei faciūt
 quin & Pythius ipse, nūc Aristetā uictorē fore p̄nuncia
 bat, nūc Moerichū, ac trutina quidē interim ad hunc, in
 terim ad illū p̄pendebat. DIO G. Quid igit tandē ge
 nit: Nā audire est operæpredū Crates, CRA. Eodē die
 mortui sunt ambo. Cæterum hereditates ad Eponomū
 ac Thra-

æ Thrasydēm deuenerunt, quorū uterq; cognatus illi
 erat. Atqui de his nihil prædixerāt diuini futurū, ut ta-
 le quippiā accideret. Etem̃ quū Sicyone Cīrhā uersus
 nauigarēt: medio in cursu, obliquo orto Iapyge, eo sunt
 depulsi. DIOG. Recte factū. At nos quū nos essem⁹ in
 uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neq;
 em̃ ego unq; optabā, ut mōreretur Antisthenes: quo nī
 mirū baculus illius ad me rediret hæredē (habebat aut̃
 egregie ualidū) quem ipse sibi parauerat oleaginū: neq;
 tu Crātes opinor desyderabas, ut me mortuo, in posses-
 sionū mearū successione uenires: puta dolij, ac perarū in
 qua quidē lupini Chœnices inerant duæ. CRA T. Neq;
 em̃ mihi quicq; istis reb⁹ erat opus. Imo ne tibi quidē
 Diogenes: siquidē quæ ad rem ptinebāt: quæq; tu Anti-
 stheni succedēs accepisti: deinde ego succedēs tibi, ea ni-
 mirū multo sunt potiora, multoq; splendidiora, q̃ uel
 Persarū iperū. DIO. Quæ nā sūt ista quæ dicis? CRA.
 Sapientiā, in quā, frugalitatē, ueritatē, dicēdi, uiuēdiq; li-
 bertatē. DIO. Per Iouē memini me in istiusmodi opū
 hæreditatē Antistheni successisse, tibiq; eas lōge etiam
 maiores reliquisse. CRA. Verū reliq; mortales hoc pos-
 sessionū gen⁹ asp̃nabant: neq; q̃sc̃p nos ob sp̃e potiū/
 dæ hæreditatis obsequijs captabat: sed ad aurū omneis
 intēdebāt oculos. DIO. Nec iniuria. Neq; em̃ habebāt:
 q̃ facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent, qppe
 rimosi iā, uitiatīq; delitijs, nō aliter q̃ uasa carie putria:

Quo fit, ut siquādo quis in illos infundat, uel sapientia, uel libertatē, uel ueritatē, effluat illico, perstilletq; fundo qd' immissum est cōtinere nō ualēte. Cuiusmodi quidam & Danaī filiabus aiunt accidere, dum in doliū pertusum hanstā aquā importāt. At iisdē aurū dentibus & unguibus, omniq; ui seruabant. CRA. Proinde nos hic quoq; nostras possidebimūs opes. Illi simulatq; huc uenerint obolū duntaxat secum ferent: ac ne hunc quidē ulterius, q̄ ad portitorē.

NIREI AC THERSITAE DIALOGVS, DES. ERA.
MO ROTHERODAMO INTERPRETE.

NIREVS.

ECCE deniq; uel Menippus hic iudex erit: uter nostrum sit formosior. Dic Menippe: an nō tibi uideor forma praestantior? ME. Immo quinā sitis prius arbitror indicādum. Nam hoc opinor scito est opus. NIR. Nireus ac Thersites. MFN. Vter Nireus, uter Thersites? Nondū enim uel hoc satis liquet. THER. Iam unum hoc uinco: quod tibi sum similis, neq; tantopere me praecellis, quantopere te caecus ille Homerus extulit, unū omniū formosissimum appellans. Quin ego fastigiato uertice, rarisq; & impexis capillis ille: nihilo te inferior uisus sum arbitro. Iam uero tempus est, uti pronūcies Menippe: utrū altero formosiores existimes. NIR. Mirum nī me Aglaia Charopēq; prognatum: Qui uir pulcherrimus unus
Omnibus

Omnibus è Graijs Priameia ad Pergama ueni.
 MEN. Atqui nō item sub terram opinor pulcherrimus
 uenisti: quippe qui reliquis quidem ossibus, alijs appa-
 reas assimilis: porrò caluaria, hoc uno insigni à Ther-
 si-
 ta caluaria dignosci possit: quod tua delicata est, ac mol-
 liora. Quandoquidē isthuc habes effoeminatū, ac neu-
 tiq̃ uiro decorum. NIR. Attamen Homerum perconta-
 re: qua specie tum fuerim, quū inter Græcorum copias
 militarem. MEN. Tu quidem somnia mihi narras. At
 ego ea specto, quæ uideo, quæq̃ tibi adsunt in præsen-
 tia. Cæterū ista norūt, qui id temporis uiuebant. NIR.
 Quid igitur tandem? An non ego formosior Menip-
 pe? MEN. Neq̃ tu, neq̃ quisq̃ alius formosus hoc loco.
 Siquidem apud inferos æqualitas est, paresque sunt
 omnes. THER. Mihi quidem uel hoc sat est.

DIOGENIS AC MAVSOLI. DES. ERASMO
 ROTERODAMO INTERPRETE.

DIOGENES.

HE TV Car, quare tandem insolens
 es, tibiq̃ places, ac dignū te credis, qui
 unus nobis omnibus anteponare?
 MAV. Primū regni nomine o tu Sio-
 pensis: quippe qui Cariaꝝ imperaue-
 rim uniuersa: præterea Lydiaꝝ quoq̃
 gentibus aliquot. Tum autem & Insulas nōnullas sub-
 egerim. Miletum usque peruenerim, plerisque Ioniz
 M m 3 partibus

partibus uastatis. Ad hæc formosus eram, ac procus,
 ac bellicis in rebus præualidus. Postremo, quod est
 omnium maximū, in Halicarnasso monumētū erectum
 habeo, singulari magnitudine: quantū uidelicet defun-
 ctorum alius nemo possidet, neq; pari etiā pulchritudi-
 ne cōditum: uiris scilicet atq; equis, pulcherrimo è saxo
 ad uiuam formā absolutissimo artificio expressis: adeo
 ut uel phanū aliquod simile haud facile quis inueniat.
 Num iniuria tibi uideor has ob res mihi placere, atq;
 efferrī? DIOG. Num ob imperiū ais, ob formam, atq;
 ob sepulchri molem? MAV. Per Iouem ob hæc inquā.
 DIOG. Atqui o formose Mausole, neq; uires iam illa,
 neq; forma tibi iā adest. Adeo ut si quē arbitriū de for-
 mæ præcellentia delegerimus: haud quāq; dicere potis-
 sit, quāobrē tua caluaria meæ sit anteferenda: siquidem
 utraq; pariter tum calua, tū nuda: utriq; dentes pariter
 ostēdimus, pariter oculis orbatī sumus, pariter naribus
 simis, ac sursum hiātibus deformati. Cæterū sepulchrū,
 ac saxa illa preciosa, Halicarnasseis forsitan iactare lice-
 bit, & hospitibus gloriæ causa ostentare, tanq; qui ma-
 gnificam quandā apud se structuram habeant: uerum
 qd hinc cōmoditatis ad te redeat uir egregie, nequāq;
 uideo, nisi forsan illud cōmodū uocas, quod plus one-
 ris atq; nos sustines, sub tam ingentibus saxis pressus,
 ac laborās. MAV. Ita ne nihil illa mihi cōducūt omnia?
 planēq; pares erūt Mausolus ac Diogenes? DIO. Imo
 haud

haud pares, inquam, uir clarissime. Nam Mausolus discrucietur: quoties earum rerum in mentem ueniet, quibus in uita florere consueuit. At Diogenes interim eum ridebit. Atque ille quidem de suo illo monumento: quod est in Halicarnasso memorabit, ab uxore Artemisia, atque sorore parato: contra Diogenes ne id quidem suo de corpore nouit, nunquid habeat sepulchrum. Neque enim illi res ea curae est. Verum apud uiros excellentissimos sui memoriam, famamque reliquit: ut qui uitam peregerit uiro dignam, tuo monumento Carum abiectionissime celsiorem, ac tutiorem in loco substructam.

SIMYLI AC POLYSTRATI DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

SIMYLVVS.

VENISTI tandem & tu Polystrate ad nos, quum annos uixeris haud multo pauciores centum opinor. POLY. Nonaginta octo. Simyle. SIMYLVVS. Sed quinam triginta istos annos egisti, quibus mihi fueras superstes. Nam ipse per te ferme septuagenario. POLYSTRATVS. Quam suauissime profecto, etiam si hoc mirum tibi uidebitur. SIMYLVVS. Mirum uero, si quidem tibi primum seni, deinde inualido, postremo etiam orbo quicquam poterat esse in uita suaue. POLYSTRATVS. Principio nihil erat quod non possem: praeterea pueri formosi complures

complures aderant: tum mulieres nitidissimæ, unguen-
 ta, uinum mire fragrās: postremo mensæ uel siculis illis
 lauciores. SIMY. Noua narras. Nam ego te planè sordi-
 dū ac paratissimū esse sciebā. POLY. Atqui uir prædare,
 ex alienis arcis opes mihi subscatebāt. Tum diluculo p-
 tinus t̃ plurimi mortales ad fores meas uentitabant: si-
 mulq; ex om̃i rerū genere quæ terrarū ubiuis pulcher-
 rimæ reperiūtur, munera deportabant. SIMY. Nū me
 defuncto regnū gessisti? POLY. Minime: uerū amātes
 habebam innumeros. SIMY. Non possum non ridere.
 Tu ne amantes, tantus nati quum esses: uixq; tibi den-
 tes superessent quatuor? POLY. Habebam per Iouem,
 equidē optimates ciuitatis. Quumq; essem tum senex,
 tum caluus, sicuti uides: præterea lippiens etiam, ac se-
 nio cæcutiens: Postremo naribus muccosis: tamen cupi-
 dissime mihi inseruiebāt: adeo ut is felix uideretur, quē
 cunq; uel aspexissem modo. SIMY. Num tu quoq; quē
 admodū Phaon ille, Venerē aliquā è Chio trāsuexisti:
 ut ob id optanti tibi illa dederit, rursū ad iuentā re-
 dīre, ac denuo formosum atq; amabilem fieri? POLY.
 Haudquaquā. Quin magis quum talis essem, qualem di-
 xi: tamē supra modum adamabar. SIMY. Aenigmata
 narras. POL. Atq; notissimus est hic amor, quū uulgo
 sit frequēs: nēpe erga senes orbos ac diuites. SIM. Nūc
 tua forma, unde tibi pfecta fuerit intelligo uir egregia
 nimirū ab aurea illa Venere. POL. Verūtamen nō parū
 multas

multas commoditates ab amantibus tuli Simyle, pro-
 pmodum etiam adoratus ab illis. Porro sapius etiam
 quasi procax illis illudebam, excludens interdum non-
 nullos eorū. Interim illi inter sese decertabant, & in am-
 biendis primis apud me partibus, alium alius anteire
 nitebatur. SIMY. Sed age, de facultatibus tuis quid tan-
 dem statueras? POLY. Palam quidē affirmabam, me
 unumquemq; illorum relicturum hæredem. Idq; illi
 quum crederent futurum, certatim se quisq; obsequen-
 tiorē atq; adulantiorē præbebat. Cæterum alteras
 illas ueras tabulas, quas apud me seruaueram, reliqui
 in quibus omēs illos plorare iussi. SIMY. At postremæ
 illæ tabulæ, quem pronunciabant hæredem? Num ē
 cognatis quempiam? POLY. Non per Iouem, imo ne
 uitium quendam, ex formosis illis adolēscētulis, natio-
 ne Phrygem. SIMY. Quot annos natum Polystrate?
 POLY. Viginti fermē. SIMY. Iam intelligo quibus ob-
 sequiis ille te demeruerit. POLY. Attamen multo illis
 dignior, qui scriberetur hæres, etiam si barbarus erat
 ac perditus. Quem iam ipsi etiam optimates colunt, ca-
 ptantq;. Is igitur mihi extitit hæres. Iamq; inter patri-
 cios numeratur, subrafo mento, barbaroq; cultu ac lin-
 gua. Quin eum Codro generosiorē, Nireo formosio-
 rem, Vlysse prudentiorē esse prædicant. SIMY. Non
 laboro, uel totius Græciæ sit imperator, si libet, modo
 ne illi potiantur hæreditate.

Nū Veneris

VENERIS ET CVPIDINIS DIALOGVS,
DES. ERAS. ROT. INTERP.

VENVS.

Vid tandem in causa est Cupido, ut
quum reliquos Deos omnis adortus
expugnaris, Iouem ipsum, Neptu-
num, Apollinē, Iunonem, me deniq;
matrem, ab una Minerua temperes,
utq; aduersus hanc nec ullum habeat
incendium tua fax, & iaculis uacua sit pharetra, tum &
ipse arcu careas, neq; iaculari noris? CVPID. Equidem
hanc metuo mater. Est enim formidabilis truculentq;
aspectu, ac ferocitate quadā supra modum uirili. Pro-
inde si quando tenso arcu petam illam, galeæ cristam
quatiens, expauescit me, moxq; formidine tremere
occipio, sic ut arma mihi è manibus excidant. VENVS.
Atqui Mars an non erat hac formidabilior? Et hunc
tamē superatum exarmasti. CVPID. Imo ille cupide
me recipit, atq; ultro etiam inuitat. Verum Minerua
semper adductis supercilijs obseruat. Quin aliquando
temere ad illam aduolaui facem propius admouens.
At illa si quidem ad me accesseris inquit, per parentem
Iouem, quouis modo te confecero, aut lancea te trans-
figam, aut pedibus arreptum in tartara dabo præcipi-
tem, aut ipsa te discerpam. Plurima item id genus com-
minabatur. Ad hæc acribus obtuetur oculis, postremo
& in

& in pectore faciem quandam gestat horrendam, uiperis capillorum uice comatam. Hanc nimirum maxime formido. Territat enim me, fugiōq; quoties eam aspicio. VENVS. Esto sane. Mineruam metuis ut ais, atq; huius gestamen gorgona reformidas, idq; quum Iouis ipsius fulmen non formidaueris. Cæterum Musæ quam ob causam abs te non feriuntur, atq; à tuis iaculis tutæ agunt? Num & hæ cristas quatunt, aut gorgonas prætendunt? CVPI. Has quidem reueror mater. Sunt enim uultu pudico ac reuerēdo, præterea semper aliquo tenentur studio, semper cantionibus animum intentum gerunt. Quin ipse etiam non raro illis assisto, carminis suauitate delinitus. VENVS. Esto nec has adoriris, propterea quod sint reuerendæ, at Dianam, qua tandem gratia non uulneras? CVPI. Vt breuiter dicam, hanc ne deprehendere quidem usquam sum potis, quippe perpetuo per montes fugitantem. Ad hæc alterius cuiusdam sui cupidinis illa tenetur cupidine. VENVS. Cuius o gnate? CVPI. Nempe uenatu ceruorum & hinnulorum, quos insectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorsum tota rerum huiusmodi studio tenetur. Tamen si fratrem eius qui nimium arcu ualet & ipse, feritq; e minus. VENVS. Teneo gnate, eum sæpenumero sagitta uulnerasti.

N n 2 Martie

MARTIS AC MERCVRII DIALOGVS,
DES. ERAS. ROT. INTERP.

MARS.

Vdistin Mercuri cuiusmodi nobis minatus sit Iuppiter? quæ superba, quanqu dictu absurda? Ego, inquit, si uolucro, catenâ ex æthere demittam, unde si uos suspensi me ui detrahere conemini, luseritis operam. Nunqu em me deorsum trahetis. Contra ego uos uelim in altu attrahere, nō uos modo, uerū etiā tum terrā ipsam, tū mare pariter subuectū in sublime sustulero. Ad hæc alia permulta, quæ tu quoque audisti. At ego si quidem cum uno quolibet singulatim cōferat, ita præstantiorem eum esse, uiribusque superiorē, haud quaqu negauerim, uerum unum tam multis pariter in tantū antecellere, ut eum ne pondere quidem uincere queamus, etiam si terrā ac mare nobis adiunxerim, id ne uiti quæ crediderim. MERCVR. Bona uerba Mars. Neque em fat tutum est ista loqui, ne quid forte mali nobis hæc petulantia cōciliet. MARS. An uero credis apud quemlibet hæc dicturum me? Imo apud te solum id audeo, quem linguæ continentis esse sciebam. Sed quod mihi maxime ridiculum uidebatur, tum quum hæc minitatem audirem, haud queam apud te reticere. Etem memineram, quum non ita multo ante Neptunus, Iuno, ac Pallas,

ac Pallas, mota aduersus eum seditione machinarentur, comprehensum illum in uincula conijcere, quantopere formidaret, utque in omnem speciem sese uerterit. Idcirco cum tres duntaxat essent Dii. Quod ni Thetis misericordia commota, Briareum Centimanum illi auxilium accersiuisset, ipso pariter cum fulmine ac tonitru uinctus erat. Hac reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam, iactantiamque. MERCVR. Tace. Bona uerba. Neque enim tutum est ista uel tibi dicere, uel audire mihi.

MERCVRII ET MAIAE DIALOGVS.

DES. ERAS. ROTEROD. INTERP.

MERCVR.

St uero mater Deus quisque in caelo me miserior? MAIA. Caue ne quid istiusmodi dixeris Mercuri. MERCVR. Quid non dicam? qui quidem tantum negotiorum solus sustineam, quibus delassor, in tam multa ministeria distractus? Nam mane protinus surgendum est mihi, statimque uerrendum coenaculum, ubi Dii compotant. Tum ubi curiam in qua consultant undique strauero, ac singula ita ut oportet composuero, Ioui necessum est assistere, ac perferendis illius mandatis toto die sursum ac deorsum cursitare, insuper quum redeo, puluerulentus adhuc, Ambrosiam apponere cogor. Pompo priusque

Nn. 3. nouitius.

nouitius iste pocillator aduenisset, ego nectar etiam ministrabam. Quodq; est omnium indignissimū, soli omnium ne noctu quidem agere quietem licet, uerum id quoq; temporis necesse habeo defunctorū animas ad Plutonē deducere, maniumq; gregi me ducem præbere, tum autem & tribunalibus assistere. Neq; enim mihi sufficiebant scilicet diurna negocia, dum uerfor in palæstris, dum in cōcionibus præconis uices ago, dum oratores instruo, ni hæc quoq; prouincia accedat, ut simul etiam umbrarum res disponam. Atqui Leda filij alternis inter ipsos uicibus apud superos atq; inferos agitant. Mihi necesse est quotidie, tum hoc, tum illud pariter agere. Deinde duo illi Alcmena ac Semele miseris prognati mulieribus, ociosi in conuiujs accumbunt, at ego Maia Atlantide progenitus illis ministro scilicet. Quin nunc quum recens à Sidone Cadmi filia reuersus essem. Nam ad hanc me legarat, uisum quid ageret puella, priusq; respirassem, & adhuc anhelum de uia, rursus ad Argos emandauit uisurum, qui cum Danae ageretur. Rursus inde in Bœotiam profectus inquit, obiter Antiopam uisito. Adeo ut planè iam pariturum me negarim. Qd' si mihi licuisset, lubens profecto fecissem, id qd' solent ij qui in terris duram seruiūt seruitutē. MAIA. Missa fac ista gnate. Decet enim per omnia morē gerere patri, quū sis iuuenis. Ac nunc quo iussus es, Argos contende. Deinde in Bœotiam, ne si
cessaris.

cessaris, fuerisq; lentior, plagas etiam auferas. Nam iracundi sunt qui amant.

VENERIS ET CVPIDINIS

DIALOGVS, VENVS.

Vpido Gnate, uide quæ facis flagitia. Non iam de his loquor quæ te impulfore mortales in terra uel in se quisq; uel inuicem alij in alios faciūt, uerum de his ago, quæ apud superos quoq; designas, qui quidē Iouem ipsum cogis uarias assumere formas, in quodcunq; tibi pro tempore uisum fuerit, eum uertens. Tum lunam è cælo deuocas. Quin & solem aliquoties cōpellis lentum apud Clymenen cessare aurigandi muneris oblitum. Nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanq̃ tuto facis. Verum tu quidem o Deorum omnium confidentissime, Rheam insuper ipsam iam anum, præterea Deorum tam multorum parentem, eo perpulisti, ut pusionē adamet, atq; in Phrygiū illum adolescentulum depereat, ac tua iam opera insanit, iunctisq; leonibus, adhibitis item Corybantibus, quippe qui & ipsi furore quodā sunt afflati, per Idam montē sursum ac deorsum oberrat, ipsa quidem Artis amore eiulans. Cæterum Corybantū alius suum ipse penē ense defecat, alius demissa coma per mōtes fertur insanus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo

cymbalo perstrepit, breuiter omnis undiquaq; Ida tu-
 multus atq; insanix plena est. Proinde cuncta timeo.
 Metuo ne tale quid accidat, quandoquidē te produxi,
 malum ingens, ut si quando resipiscat Rheæ, uel potius
 si pergat insanire, Corybantibus imperet, ut te corre-
 ptum discerpant, aut leonibus obijciant. Hic me sollici-
 tat metus, quod uideam tibi periculum imminere. CV
 PIDO. Otioso animo esto mater, siquidem leonibus
 etiam ipsis iam familiaris sum factus, ita ut sapenum-
 ro consensu eorum tergis, prehensaq; iuba, equitis ri-
 tu insidens, illos agitem. At uero illi interim mihi cau-
 dis adblandiuntur, ac manum ori insertam receptant,
 lambuntq;, deinde mihi reddunt innocuam. Porro
 Rheæ ipsi quando tandem uacauerit, ut me ulciscatur,
 quum in Atte sit tota? Postremo quid ego pecco, quū
 res pulchras ut sunt, offero ac demonstro? uos ne appe-
 tite res pulchras. Quare his de rebus, ne in me crimen
 conferte. Num uis ipsa tu mater, uti neq; tu posthac
 Martem ames, neq; ille te? VENV S. Vt es peruicax, &
 nulla in re non superas. Attamen horum, quæ dixi ali-
 quando memineris.

DORIDIS ET GALATEAE
 DIALOGVS. DES. ERAS.
 ROT. INTERP. DORI&
 Ormosum amante Galatea, nempe
 Siculum istum pastore, aiunt amore
 cui

tui deperire. GAL. Ne ride Doris: etenim qualis qualis est. Neptuno patre pgnat⁹ est. DOR. Quid tū postea, si uel Ioue ipso sit progenitus: quum usq̃ adeo agrestis atq̃ hispidus appareat: quodq̃ est omniū deformissimum, unoculus? An uero credis genus illi quicq̃ profuturum ad formā? GAL. Ne isthuc quidē ipsum, quod hispidus est, atq̃ agrestis, ut tu uocas illum deformare: quin uirile magis est. Porro oculus media in fronte deest etiā: quo quidem nihilo segnus cernit, q̃ si duo forrent. DOR. Videris Galatea non amantē habere Polyphemum, sed illum potius adamare, sic cum prädicas. GAL. Equidem haud adamo: sed tamen insignē istam uestrā insultandi, opprobrandiq̃ petulantia ferre non queo. Ac mihi nimirum inuidencia quadam isthuc facere uidemini: propterea quod ille cum forte aliquādo gregem pasceret suū: nosq̃ è littorali specula in littore ludentes cerneret in p̃minentibus Aetnæ pedibus: quauidelicet inter montē & mare littus sese in longum porrigit, uos ne aspexerit quidem: at ego omniū unā uisā sim formosissima, eòq̃ in unam me coniecerit oculum. Ea res uos male habet. Nam argumentū est, me forma prastantiorē esse, ac digniorem, quæ amari uos cōtra fastiditas esse. DOR. An istud tibi putas inuidendū uideri: si primum pastori, deinde lusco formosa uisā sis? Quāq̃ qd aliud ille potuit in te probare, præter cādorē? Is illi placet opinor, quod caseo & lacti assueuerit.

O o proinde

proinde quicquid his sit simile, id protinus pulchrū iudicat. Alioqui ubi libebit scire, qua sis facie: de scopulo quopiam in aquam, si quando tranquilla steterit despectans, temetipsam cōtemplare: uidebis aliud nihil, nisi perpetuū candorem. Verum is quidem non probatur, nisi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit. GAL. Atqui ego illa imodice candida, tamē eiusmodi habeo amantem: quū interim ē uobis nulla sit, quam uel pastor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur. Cæterum Polypemus (ut alia ne dicam) etiā canēdi peritus est. DOR. Tace o Galatea. Audiuius illum canentē, quum nuper pruriret in te: sed o sancta Venus, asinum rudere dixisses. Nam lyre corpus simillimū erat ceruino capiti ossibus renudato: tum cornua perinde quasi cubiti prominentabant. Iis iunctis, inductisque fidibus: quas ne collope quidē circūtorquebat, agreste quiddā & absonū cantilabat: quū aliud interim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret. Ita ut tēperare nobis nequierimus, quin ridemus amatoriā illam cantionē. Nam Echo ne respōdere quidē illi uoluit balanti, quū sit adeo garrula. Imo puuisset, si uisa fuisset stridulū illius, & ridiculū cantum imitari. Ad hæc gestabat in ulnis Amasius iste delicias suas, ursi catulū pilis hirtum, ipsi nō dissimilē. Quis autē nō inuideat tibi amicū istum Galatea? GAL. Quin tu igitur Dori, tuū ipsius amicū nobis cōmonstra: q̄ meo, sit formosior, quiq̄ doctus ac meli⁹, uel uoce canat, uel cithara:

sithara? DOR. Mihi quidē nullus est amator: neq; me hoc nomine iacto, quasi sim uehemēter amabilis: uerū tamen istiusmodi amicū, qualis est Polyphemus nēpe totus hircū olens, tum crudis uictitans carnibus, & hospites, siqui appulerint deuorās, tibi habeas, eumq; tu mutuum ames.

DIOGENIS ET ALEXANDRI DIALO
GV8, DES. ERASMO ROTERODA-
MO INTERPRETE.

DIOGENES.

QUID hoc rei Alexander? Itane defunctus es tu quoq; pinde atq; nos omēs? ALEX. Vides nimirum Diogenes. Tametsi mirandum non est, si homo cum fuerim, defunctus sim. DIOG. Nū ergo Iuppiter ille Hammon mentiebatur, cum te suum filium esse diceret, an uero tu Philippo patre prognatus eras? ALEX. Haud dubie Philippo. Neque enim obīsssem, si Hammone parente fuīsssem progenitus. DIOGENES. Atqui de Olympiade etiam consimilia quædam ferebantur: puta draconem quendam cum ea fuisse congressum, uisumq; in cubiculo: ex eo grauidam peperisse te. Porro Philippum errare, falliq; qui se tuum patrem esse crederet. ALEXAN. Inaudieram quidem & ipse ista quemadmodum tu: at nūc uideo neq; matrē, neq; Hammonios illos uates fami quicq; aut uerj dixisse. DIO. Attamē istud illorū mēda

O o 2 cum

cium Alexāder ad res gerendas haudquaquam tibi fuit in utile, ppter ea quod uulgus te uerebatur, metuebatque quū deum esse crederet. Sed dic mihi: quinā tam ingēs illud imperium moriēs reliquisti? ALEX. Id equidem ignoro Diogenes. Celerius em̄ ē uita submouebat, quam ut esset ocium de illo quicquam statuendi: praeter id unum quod moriens Perdicæ anulum tradidi. Sed age: quid rides Diogenes? DIOG. Quid ni rideam? An non meministi quid Græci fecerint: cū nuper tibi arrepto imperio adularētur, principemque ac ducem aduersus Barbaros deligerent? Nonnulli uero in duodecim Deorum numerū referrent, ac phana cōstituerēt: denique sacra facerēt tanquam Draconis filio? Sed illud mihi dicito: ubi te sepelierunt Macedones? ALEX. Etiamdum in Babylo ne iaceo tertium iam diem. Porro Ptolemæus ille satellites meus, si quando detur ocium, ab his rerum tumultibus qui nunc instant, pollicetur in Aegyptum deportaturū me: atque inibi sepulturū, quo uidelicet unus fiam ex Dijs Aegyptijs. DIOG. Non possum nō ridere Alexander: qui quidem te uideam etiam apud inferos desipientē: sperantemque fore, ut aliquando uel Anubis fias uel Osiris. Quin tu spes istas omittis o diuinissime: neque enim fas est reuerti quemque, qui semel paludē transmiserit, atque intra specus hiatus descendit: propterea quod neque indiligens est Aeacus, neque contemnendus Cerberus. Verum illud abs te discere peruelim: quo

fetas

seras animo, quoties in mentem redit, quanta felicitate
 apud superos relicta huc sis profectus: puta capitis cu-
 stodibus, satellitibus, ducibus: tum auri tanta ui, ad hoc
 populis, qui te adorabāt. Præterea Babylone: Bactris,
 immanibus illis beluis, dignitate, gloria: deinde quod
 eminebas cōspicius, dum uectareris, dum amiculo can-
 dido caput haberes reuinctum, dum purpura circūami-
 ctus esses: Nunquid hæc te discrutiant, quoties recur-
 sant animo? Quid lachrymas stulte? An non id te sa-
 piens ille docuit Aristoteles: ne res eas quæ à fortuna p-
 ficiant, stabiles ac firmas existimares? ALEX. Sapiēs
 ille: quum sit assentatorum omniū perditissimus. Sine
 me solum Aristotelis facta scire, q̄ multa à me petierit,
 quæ mihi scripserit: deinde quemadmodum abusus sit
 mea illa ambitione, qua cupiebā eruditione cæteris præ-
 stare: quum mihi palparetur interim, ac prædicaret me,
 nūc, ob formam tanq̄ & ipsa summi boni pars quædā
 esset: nunc ob res gestas atq; opes: Nam has quoq; in
 bonorum numero collocandas esse censebat: ne sibi ui-
 tio uerteret, quod eas acciperet. Planè præstigiōsus uir
 ille quidem erat, ac fraudulentus o Diogenes. Quantq̄
 illud fructus scilicet ex illius sapientia fero, quod nunc
 perinde quasi summis de bonis excrucior: ob ista quæ
 tu paulo ante cōmemorasti. DIO. At scin quid facies?
 Ostendam tibi molestiæ istius remedium. Quādoquē
 dem his in locis ueratrū non prouenit: fac ut Lethei flu-

minis aquam auidis faucibus attrahens, bibas: iterūq;
at sæpius bibas. Atque eo pacto desines de bonis illis
Aristotelicis discrucari. Verum enim, Cletum etiam il-
lum & Calisthenem uideo: cuiusq; his alios compluris
raptim huc sese ferentes, quo te discerpant, poenasque
sumant, ob ea quæ quondam in illos commisisti. Qua-
re fac in alteram hanc ripam te conferas, & crebrius (ut
dixi) bibas.

MENIPPI ET CHIRONIS DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

QVIDEM inaudiui Chiron, te Deus
quum esses, tamen optasse mortem.

CHIR. Vera nimirum sunt ista quæ
audisti Menippe. Planèque mortuus
sum sicuti uides, quū mihi licuerit im-
mortalem esse. MENIP. At quamnam

te mortis cupido tenebat: rei uidelicet, quam uulgus ho-

minū horreat: CHIR. Dicam apud te: uirum neutiq;

stultum atq; imperitum. Iam mihi desierat esse iucun-

dum, immortalitate frui. MEN. Quid? An iniucundum

erat, te uiuere, lucemq; tueri? CHIR. Erat inquam Me-

nippe. Nam quod iucundum uocant, id ego neutiq;

simplex, sed uariū quiddam esse arbitror. Verum quū

ego semper uiuerem, atque iisdem perpetuo rebus ut-

rer, sole, luce, cibo, tum horæ eædem recurrerent: reliqua

item

itē omnia, quæcunq; contingunt in uita, reciproco quodam orbe redirent: atq; alijs alia per uices succederent, satietas uidelicet eorum me cepit. Neque enim in eo uoluptas est sita, si perpetuo fruaris ijsdem: sed omniū in permutādo posita est. MENIP. Probe loqueris Chiron. Cæterum hæc quæ apud inferos agitur uita, quinā tibi procedit: posteaquā ad hanc tanquā ad potiorē te contulisti? CHIRON. Haud insuauius Menippe. Siquidem æqualitas ipsa quiddam habet admodū populare. Nihil autē interest, utrum in luce quis agat, an in tenebris: præterea neq; sitiendum est nobis quē admodum apud superos, neque esuriendum: sed eiusmodi rerum omniū egentia uacamus. MENIP. Vide Chiron ne temet ipse inuoluas: nēue eodē tibi recidat oratio. CHIRON. Quamobrem isthuc ais? MENIP. Nempe: si illud tibi fastidio fuit, quod in uita semper ijsdem, similibusque rebus utendum erat: quum hic itidem similia sint omnia, eūdem ad modum parient fastidium. At de integro tibi quærenda erit uitæ commutatio, atque hinc quopiam aliam in uitam demigrandum: id quod arbitror fieri nō posse. CHIRON. Quid igitur faciendum Menippe. MENIPPVS. Illud nimirum, uti sapiens quum sis, quemadmodum opinor, & uulgo prædicant, præsentibus rebus sis contentus, boniq; consulas quod adest: neque quicquā in his esse putes, quod ferri non queat.

Menippi

MENIPPI ET CERBERI DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

MEVVS Cerbere, quādoquidem mihi te/
cum cognatio quādam intercedit, quū
& ipse sim canis: dic mihi per Stygiam
paludem, quomodo sese habebat So-
crates quum huc accederet: Verisimile
est autem te, Deus quum sis, non latra-
re modo, uerū etiam humano more loqui, si quando ue-
lis. CER. Quū procul adhuc abesset Menippe, uisus est
constanti atq; interrito adire uultu: perinde quasi mor-
tem nihil omnino formidaret, ac tāq; hoc ipsum uellet
rīs, qui procul à specus ingressu stabant, ostendere: uerū
simulatq; despexit in hiatum, uiditq; profundum atq;
atrum antri recessum: simulq; ego cunctantē etiam illū
aconito mordēs pede correptum detraherem: infantū
ritu eiulabat, suosq; deplorabat liberos: nihilq; non fa-
ciebat, in omnē speciem sese cōuertens. MEN. Num igi-
tur fucate sapiens erat ille: neq; uere mortem contemne-
bat? CER. Haud uere. Ceterū ubi uidit id esse necesse,
audaciam quandā prae se ferebat: quasi uero uolens id
esset passurus, quod alioqui uolēti, nolenti tamē omni-
no fuerat ferendum: uidelicet quo spectatoribus esset
miraculo. Equidem illud in totū de uiris istiusmodi ue-
re possim dicere: ad fauces usq; specus intrepidi sunt, ac
fortes:

fortes: porro intus quum sunt, nihil mollius neq; fractius. MENIP. Caterum ego quonam animo tibi uisus sum subiisse specum? CERBE. Vnus mortaliu. Metippe sic mihi uisus es subire: ut tuo dignum erat genere: & prior te Diogenes: propterea quod neutiq; ad acti subieritis, aut intrusi: uerum tum ultronei: tum ridentes: atq; omnibus plorare renunciantes.

LVCIANI DIALOGORVM DES. ERASMO

ROTERODAMO INTERPRETE, FINIS.

PRAEFATIO SE V

HERCVLES GALLICVS LVCIANI, DES.

ERASMO ROTEROD. INTERP.

HERCVLEM GALLI lingua gētis uernacula Ogmum uocant. Porro deum ipsum noua quadam atq; inusitata figura depingūt: decrepitus est apud illos: recaluafter: reliquis capillis, si qui reliqui sunt, plane canis: cute rugosa: & in aterrimum exusta colorem: cuiusmodi sunt nautæ isti senes.

Charontem potius, aut Iapetum quēpiam ex his qui apud inferos uersantur, diceret. In summa: quiduis po-

Pd rius q̃

tius q̃ Herculem esse conijceres ex imagine. Atq̃ tali specie quum sit, tamen Herculis ornatum gerit: ut qui tum leonis exuium indutus sit: tum clauam dextra teneat: tum pharetram humeris aptatam portet: tum arcum tensum laeva prætendat. Deniq̃ modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorum deorum contumeliam perperā facere Gallos: quum eiusmodi fingerent effigie: quo nimirum illum talibus picturis ulciscerentur: quod olim in regione ipsorum incurfasset: prædas agens id temporis quum Gertyonis armenta uestigans occidentaliū gentiū plerasq̃ regiones peruastaret. At nondum etiā dixi: id quod erat in imagine maxime nouum atq̃ mirādum. Siquidem Hercules ille senex ingentē admodum hominum multitudinem trahit: omnibus ab aure reuinctis. Porro uincula catenulæ tenues auro electroūe cōfectæ, pulcherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quum uinculis usq̃ adeo fragilibus ducātur: tamen neq̃ de fugiēdo cogitant, quum alioqui cōmode possint: neq̃ prorsus obnituntur aut pedibus aduersus trahentem obtēdunt, sese resupinantes: uerum alacres ac læti sequunt, ducentem admirantes, ultro festinantes omnes, & laxatis funiculis, etiā anteuertere studentes. Perinde quasi grauius laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud quidem pigebit referre, quod mihi uidebat̃ omniū absurdissimū. Etenim quū non inueniret pictor unde catenularum

nularū summas anfas necteret: uidelicet dextera iam clauam, læua arcū tenente, summam dei linguam perterebravit, atq; ex hac religatis catenulis eos trahi fecit. Ipse nimirū ad eos qui ducebantur, uultū & oculos conuertebat, arridens. Hæc ego quū diutius assistens essem contemplatus, admirās, hæsitans, indignās: Gallus quispiam, qui propius astabat, nostratiū literarum non indoctus: id quod dedarauit: quum Græcanicam linguam absolute sonaret, philosophus opinor ex eo genere philosophorū: quod apud illos esse fertur. Ego tibi hospes inquit, picturæ istius ænigma explicabo: Nam uidere uehementer ad eam attonitus ac stupefactus. Orationē nos Galli nequaquā arbitramur esse Mercurium: quæadmodum uos Græci: uerū Herculi illam tribuimus: ppter ea quod hic Mercurio longe robustior extiterit. Nā quod senex fingit, nihil est qd mirere. Siq; dē una faciūdia cōsueuit in senectā demū absolutū uigorē ostēdere: si modo uerū uestri dicūt poetæ.

Obducū iuuenum densa caligine pectus.

Contra senectam posse quiddam dicere:

Rudi iuuenta melius ac prædarius.

Hinc uidelicet apud uos & Nestoris lingua melle profluit: & Troianorū concionatores Lirio essan ædunt, uidelicet floridā quandā uocem. Nam liria si satis cōmini, flores appellantur. Proinde quod ab auribus uinctos ad linguā trahit senex hic Hercules: q nō aliud q;

P p 2 ipse est

ipse est sermo: ne id quidem debes admirari: qui quidē nō ignores linguæ cum auribus esse cognationē. Neq; uero ad contumeliam illius illud pertinet: quod ea per-
russa est. Nam memini inquit, & Iambicos quosdā uer-
siculos ē comœdijs apud uos discere,

Siquidem uiris loquacibus

Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodem hanc in summa habemus opinionē,
ut quicquid egit, id oratione facundiæq; cōfecisse pute-
mus: utpote uirum sapientem: ac persuadendo pleraq;
sibi subegisse. Iam tela illius nimirū rationes sunt, acu-
te, missiles, citæ, atq; animum sauciantes. Vnde penni-
gera dicta uos quoq; nominatis. Hactenus Gallus.
Ac mihi quidem quum huc me conferens mecū inter-
eundum perpenderem: num decorum iam esset: ut tā
grandis natu. quiq; iam pridem ab his doctrinæ certa-
minibus memet abdicassem, rursus me tam multorū
iudicum calculis exponerem iudicandum: in tempore
subijt animum meum eius picturæ recordatio. Nā an-
te hac uerebar: ne cui uestrum uiderer hæc admodū pue-
riliter agere, quasiq; præter ætatē iuuenari. Proinde ne
quis Homericus adolescētulus, illud mihi impingeret
dicens,

Aetas iam periit tua. Tum illud,

Ac te corripuit cariosa senecta: minister

Inualidusq; tibi, & segnes tardi q; caballi.

Videbitur

Videlicet eo scommate pedes meos notans. Verū quo-
ties senex ille Hercules recurrit animo, ad quiduis addu-
cor: ut faciam: neq; me pudet hæc audere: quū sim ipsi
æqualis imagini. Itaq; robur, celeritas, forma, & si qua
sunt alia corporis bona, ualeant: cunq; his tuus o Teie-
gates, cupido, ubi me mēto subcano uiderit, auro ruti-
lantibus alis, si uidebitur uel aquilas præteruolet: neq;
laborabit Hippodides, imo nunc uel maxime tempe-
stiuum fuerit: facundia repubescere, florere, uigere, & q̃
licet plurimos ab auribus ducere: ac sæpius arcu ferire:
quandoquidem periculū non est: ne quando quis præ-
ter spem pharetrā inanem reperiāt. Vides quibus mo-
dis ætatem meam, meamq; senectutem ipse consoler
anime: adeo ut non sim ueritus, nauim iam olim
in terram subductam denuo reuellere, suisq; instructā
armis, mediū in pelagus demittere. Contingant autē
à uobis, o dī, afflatus secundi: quando nunc uel maxi-
me, præsentē bono, atq; amico uento nobis est opus.
Quo si digni modo uidebimur: in nos quoq; dicat ali-
quis Homericum illud,

Quos profert senior pannis è uilibus armos.

LVCIANI HERCVLIS GALLICI DE

SYDERIO ERASMO ROTE

RODAMO INTERPRE

TE, FINIS.

Pp

3; Eunuchus:

EVNVCHVS SIVE

PAMPHILVS LVCIANI, DES. ERASMO

ROTERODAMO INTERPRETE.

NDE NOBIS aduenis Lu-
ciane: seu quid nā rei rides?
Semper tu quidem & aliās
consueuisti nobis hilaris ac
festiuus, occurrere: uerum
isthuc magis aliquid soli-
to uidet' esse: de quo risum
nec cōpescere queas. LVCIA-
NVS. E foro tibi adsum

● Pamphile: portò mox efficiam, ut tu quoq; mecū ri-
deas: simulatq; audieris cuiusmodi litis adfuerim a-
ctioni: duobus philosophis inter sese contendentibus.
PAMPHI. Iam isthuc ipsum pfecto ridiculū est quod
ais: philosophos inuicem lites agitare. Nā etiā si quid
magni fuisset negocij, inter ipsos modeste, citràq; pu-
gnā, cōtrouerfiā cōpositā oportuit. LVCIA. Quid ais?
Tranquille cōponant illi: qui quidē solida plaustra cō-
uicijs onusta, alter in alterū effuderint, uociferantes mi-
rāq; peruicacia contendentes? PAMPHI. Videlicet de
disciplinis atq; opinionibus Luciane, ita ut assolent
dissentiebant: quod erant diuersæ factionis. LVCIA.
Nequaq;. Imo aliud quiddam erat hoc de quo dissē-
debant.

debant. Nam eiusdem sectæ erāt ambo, eiusdēq; scho-
læ. Et tamē orta inter eos lis erat. Porrò iudices, qui co-
gnoscebant, primates erant huius reip. natūq; maxi-
mi ac sapientissimi. Breuiter apud quos pudeſcat aliq;ſ
etiā parum apte quippiam elocutus, nedum ad tan-
tam prouectus inuerecundiam. PAMPHI. Quin tu
igitur litis argumētum exponis, quo uidelicet ipſe etiā
cognoscam, quæ res tibi tantū riſum concitarit? LV-
CIANVS. Scis Pamphile, salariū, idq; neutiq; exigū
ab imperatore fuiſſe cōſtitutū: ſingulis philoſophorū
generibus: puta, Stoicis, Platoniciſ, Epīcureiſ: cunq; hiſ
etiā Peripatetiſ: ita ut unicuiq; ſectæ præmiū eſſet
æquale. Cæterū demortuo ex hiſ quopiā, alius aliquiſ
in eiſ locū ſubrogandus eſt, qui ſit optimatū calculiſ
probatuſ. Porrò præmiū illud, neq; bubula pellis erat
quæpiā, quēadmodū ait poeta, nec porcelluſ: uerū ſin-
guloſ in ānoſ decieſ mille nūmū: quos accipiūt, uti dō-
ceant iuuetutē. PAMPHI. Memini qdē iſta. Quin aiūt
nup̄ ex illiſ diē obijſſe quēpiā: alterū ni fallor ē Peripa-
tetiſ. LVCI. Hæc ipſa Pamphile Helena: ppter quā
illi inter ſeſe ſingulari certamine cōſſictabāt. Et hæte-
nuſ quidē nihil etiā ridēdū erat in illiſ præter hoc: qd̄
quū philoſophoſ eſſe ſe p̄fiterent̄, ac pecuniaſ p̄ nihi-
lo ducere: tñ earū gratia p̄inde atq; p̄ patria in diſtri-
mē adducta, p̄ religioē maiorū, p̄ monumētis p̄geni-
torū, d̄ccertaret̄. PAMP. Atq; Peripateticorū iſtud eſt
decretū:

decretū nō admodū esse negligēdas pecunias:uerū eas
 in tertio quodā bonorū ordine esse ponēdas. LVCIA,
 Recte dicis. Nam ita quidem aiunt. Proinde bellū hoc
 ex maiorum iudicio, sententiāq; illis extitit: uerū quæ
 postea cōsequuta sint, iā ausculata. Primū cōplures qui-
 dem aliī in defuncti illius funebribus ludis decertabāt:
 sed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Diodes
 ille senex: nosti quē dicam: contentiosum illū inquam:
 præterea Bagoas: q; quidē ea specie est: ut eunuchus es-
 se uideatur. Inter hos initio de doctrina, deq; philoso-
 phiæ decretis atq; opinionibus est decertatū: & uterq;
 sui specimē ac documentum dedit: quod esset Aristote-
 licæ factiōnis: quodq; eius placita sequeretur ostendit.
 At per Iouem in hoc certamine, neuter altero superior
 erat. Lis igitur huc deflexit: deniq; Diodes desinens
 iam eruditionis suæ periculum ac specimen ostendere,
 ad Bagoā descendit ac uitā illius in primis carpere est
 aggressus. Bagoas itidē huius uitam uicissim taxabat.
 PAMPHI. Idq; merito Luciane. Siquidem eius rei
 magis erat habenda ratio. Proinde si ego forte iu-
 dex causæ sedissem: magis in hoc ut mihi uideretur,
 futurus eram occupatus: potiusq; spectassem, uter
 moribus esset præstantior: quam uter ad disputan-
 dum ac dicendum promptior: atque illi potius quam
 huic uictoriam adiudicassem. LVCIANVS, Re-
 cte dicis. Equidem isti tuæ sententiæ meum & ipse
 calculū

calculum addo. Verum ubi iam conticijs, ubi maledictis essent satiati, tandem Diodes illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti cum philosophiæ studio, cumq; pulcherrimis illius præmijs, commercium haberet, qui quidem eunuchus esset. Imo hoc hominum genus, non solum ab eiusmodi cõtubernio sed udi oportere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter ab om̃ibus publicis cœtibus eijci. Ostendens inauspicatũ quoddam & occursum infauftum spectaculum fore, si quis mane domo egressus, uel uideat istiusmodi quippiam. Atq; hac de re multis uerbis diserebat, affirmans eunuchum neq; uirum esse, neq; mulierem, sed quiddam utrinq; compositũ & conflatum, planeq; monstrum ab hominum natura speciẽq; alienum. PAMPHIL. Nouam accusandi rationem nobis narras Luciane. Iamq; & ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum. Sed alter ille quid? Num obticebat? An uicissim & ipse quiddam ausus est ad ista respondere? LV CIA. Initio quidem pudore ac metu (nam id est istis familiare) diutius obticebat, erubescẽs interim, palamq; præ se ferens id quod erat. Tandem autem tenuem quandam ac muliebrem ædens uocem, negabat æquum facere Diodem, qui se qd' Eunuchus esset, ob id à philosophia seduderet, cum qua foeminis etiam esset cõmercium. Allegabantur, Aspasia, Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabāt. Præterea

Qq Academicus

Academicus quidam Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante nostram ætatem maximi nominis apud Græcos floruiſſet. Porro Diodes etiam illum ipſum, ſi quidem extaret ac ſimili negotio ſeſe miſceret, prohibi-
turum ſeſe reſpondit, nihil expauēfactum opinione, quam apud uulguſ obtinebat. Ad hæc quum ipſe quædam dicteria in illum iaciebat, tum referebat in eum, quæ à Stoicis maximèq; Cynicis dicta ad riſum concitandum erant idonea, de corpore mutilo atq; imperfe-
cto. Hac in re iudicū cognitio uerſabat'. Deniq; totius cauſæ iam illud caput eſſe coepit. Num eunuch⁹ idone⁹ eſſet cenſendus, qui ad philoſophiā admitteret', quiq; iuuenibus præfici poſtularet, quū alter interim formā etiā ac corporis integritatē, in philoſopho requirēdam eſſe diceret. Maxime uero uti barbā altam ac pmiſſam gerat, quo uidelicet iſs, qui diſcedi cupidi aduenirēt, uir grauiſ appareat, & is cui fides haberi debeat, neq; indi-
gnus uideat' decē illis drachmarū milib⁹, quæ foret ab Imperatore capienda. Cæterū Eunuchorū conditionē etiā q̃ Spadonū eſſe uiliorē. Nā illos aliquando uirilē quiddā expertos fuiſſe, at hunc ab ipſo ſtatim ortu fuiſſe exectū, planèq; animal eſſe quoddā, uariū atq; anceps, non aliter q̃ cornices, quæ neq; inter columbas, neq; inter coruos numerari queant. Alter cōtra reſpon-
deret eo iudicio nō de corporis agi figura, uerū de ani-
mi uirtute, proinde mētis qualitātē expendi oportera
dēq;

dēq; dogmatum cognitione quærendum esse. Eius rei
 testis citatus Aristoteles, qui quidē Ermeam eunuchū
 Atarne oriundum tyrannum supra modum sit admi-
 ratus, adeo, ut illi perinde atq; Dīs sacra fecerit. Ausus
 est & illud addere Bagoas, multo magis idoneum esse
 eunuchum, cui adolescentes erudiendi credant, qd' ab
 hoc nulla in illos calumnia possit hære, neq; Socrati-
 cum illud crimen in hunc competat, qd' adolescentulos
 corrumpat. Deinde quæ ille potissimū in mentum im-
 berbe fuerat cauillatus, ea hic facite, ut ipsi quidē uide-
 batur, reiecit. Etem si è barbæ prolixitate, inquit, philo-
 sophos æstimare cōuenit, nimirum hircus ante omnis
 primas tenebit. Hic tertius quidam assistens (nomē ho-
 minis silebitur) atqui iudices, inquit, hic malis lauibus,
 ac fœminea uoce, reliquóq; corporis habitu eunuchio
 adsimilis, si quis uestes detrahat, egregie uir esse uidebi-
 tur. Alioqui mentiuntur qui ferunt eum aliquando in
 adulterio deprehensum, mēbra in membris, ut legum
 tabulæ loquunt, habentē, atq; id quidem temporis ad
 eunuchum cōfugisse, eaq; reperta latebra absolutū fuif-
 se, quū iudicibus crimen persuaderi nō posset, ut qui è
 specie hominē iudicaret eunuchū. At nunc mihi palino-
 diam canturus uidef, idq; ppter ostentatū præmium.
 Hæc quū dicerent, omnibus, ut par erat, risus est obor-
 tus. Porro Bagoas magis etiam perturbabatur omnē
 in speciem sese uarians, atq; in innumerabiles uersus

Qq 2 colores,

colores, tum frigido sudore fluens, ac neqꝫ decorũ sibi existimabat adulteriꝝ crimen agnoscere, neqꝫ rursus eam accusationem inutilem ad præsens certamen arbitrabatur. PAMPHI. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neqꝫ uulgarem uobis, uti coniectandum est, uoluptatem præbuerunt. Verum quo tandem res euasit? Et quid super his pronunciarũt iudices? LV CIA. Non erat eadem omnium sententia. Verum alijs quidem uisum est, uti nudato illo, quemadmodum in emptiis seruis fieri consuevit, inspicerent, num in ijs quæ ad penam pertinent, philosophari posset. Alij uero sententiam dixere multo magis etiam hac ridiculam, nempe ut accersitis è lustris mulieribus aliquot iuberent illum cum illis congregari, ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus quopiam, qui quidem esset natu maximus, fidẽqꝫ spectatissima, qui inspiceret num philosophum præstaret. Hæc ubi omnium risu fuissent excepta, neqꝫ quisqꝫ omnino adesset, cui non doleret alius risu concussus, uisum est ut integra causa in Italiam reuocaretur. At nunc alter, ut aiunt, ad eloquentiæ ostentationem semet exercet atqꝫ instruit, & accusationem cõpelaboratissimam meditat' adulteriꝝ crimen aggrediẽs, id quod ipsi maxime aduersatur. Quod quidẽ & hic facit, iuxta malorum rhetorum morem, quum ex ipso crimine aduersarium inter uiros recenset. Contra Bagoas diuersa curat, quẽadmodum audio, & assidue uirum agit, negotiũqꝫ

gotiumq; præ manibus habet. Postremo uicturū sese sperat, si modo docere possit, se nihilo deteriore esse equas ineuntibus asinis. Id enim amice uisum est optimum philosophiæ documentum, atq; una demonstratio, quæ refelli nō queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodum adolescens, non animum & linguam, sed penē haberet ad philosophiā idoneum.

LYCIANI EVNVCHI SIVE PAMPHILI

DES. ERAS. ROTERODAMO

INTERPRETE FINIS.

LVCIANVS DE

SACRIFICIIS, DES. ERAS. ROT. INTERP.

NIMVERO si quis recensere uelit, quæ stultissimi mortales facit, in sacris, in festis diebus, in adeundis, salutandisq; dijs, tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cuiusmodi sint, quæ de illis sentiunt, statuuntq; equidem haud scio, sit ne

quisq; animo curis ita confecto, usq; adeo mœsto, quin risurus sit, ubi perpenderit negotij tum absurditatem, tum amētiam. At multo ante q̄ ridere incipiat opinor secum illud expendet, utrum pios, istos appellari con-

ueniat,

ueniat, an cōtra. Dījs inimicos, atq; infelices, ac genios malos, qui quidem numen ipsum, rem usq; adeo humilem atq; abiectam existimant esse, ut humanis egeat obsequijs, utq; adulatione capiatur ac gaudeat, rursum ut stomacheretur atq; iracunde ferat, si negligatur. Nam Aetolica illa mala, simulq; Calydoniorū calamitates, totq; hominū cædes, ad hæc & Meleagri interitū, hæc omnia à Diana autore profecta esse prædicant, quæ uidelicet grauer ferret, qd' ab Oeneo nō esset ad sacrificium adhibita. Usq; adeo nimirū alte dolor hic animo illius infederat, quod sacris epulis esset frustrata. Quin illam iam mihi uidere uideor, ut erat id tēporis, in cædo solitariam, reliquis Dījs ad Oenei cōuiuiū profectis foras, miseris modis gerentē sese, ac miserabiliter eiulantem, q; ab eiusmodi festo esset ab futura. Cōtra Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis felices quis dixerit, si modo Iuppiter illis gratiā referret pro humanitate, quā in initio poematis Homerici in ipsum exhibuerant, duodecim perpetuos dies epulis acceptum, idq; quum reliquis etiā Dījs comitatus ad cōuiuiū ueniret. Usq; adeo nihil ut apparet quicquid faciunt illi, gratis faciunt, uerū sua bona uendunt mortalib⁹, atq; emere quidē ab illis licet omnia, puta bonā ualitudinē bucula, diuitias bobus quatuor, tum regnū bobus centū. Præterea sospitē ab Troia in Pylum reditū tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmittendi facultatē regia puella.

puella. Nam alius quidam, ne id temporis urbs caperetur, à Minerva mercatus est bobus duodecim, ac populo. Verisimile est autem, esse præterea quædam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure ab illis redimi queant. Hæc igitur quum non ignoraret, opinor, Chryses ille, utpote, tum sacerdos, tum senex, diuinarumque rerum egregie peritus, posteaquam re infecta redisset ab Agamemnone tanquam qui pridem Apollini mutuum dedisset beneficium, ita nunc imputat ac reposcit uicem, quin conuiciatur etiam propemodum, nempe quum sic ait, Equidem Apollo egregie, templum tuum, quum id temporis adhuc esset incoronatum, sæpenumero coronis ornaui, deinde tam multas tibi in aris adoleui coxas taurorum, pariter atque caprarum. At tu contra, me negligis, quum huiusmodi patiar iniurias, Proque nihilo ducts hominem bene de te meritum. Quam quidem oratione in tantum ille pudefactus est, ut protinus arrepto arcu, ac supra nauium stationem sese collocans pestem in Græcorum copias iacularetur, ne mulis quidem & canibus intactis. Sed quoniam de Apolline incidit mentio, referam de eodem & alia, quæ de illo sapientes isti tradunt, non illa quidem, quoties quam infeliciter amarit, non Hyacinthi cædem, neque Daphnes superbiam, uerum quemadmodum damnatus etiam fuerit, & ob Cyclopes interfectos in exilium exactus. Vnde factum, ut è calo in terram

terram demitteret, humana iam sorte usurus, nostrisq;
malis factus obnoxius. Præterea autem quemadmo-
dum in Thessalia mercenariam operam suam locarit
apud Admetum, tum item in Phrygia apud Laome-
dontem, atq; apud hunc quidem haud solus, uerum
cum Neptuno, quum ambo propter egestatem lateres
cõponerent, inq; construendis moenibus operam præ-
starent. Ac ne mercedem quidẽ solidam à Phryge illo
tulerunt, uerũ debbat illis adhuc de summa, ut ferunt,
plus triginta drachmas Troiani nomismatis. Quid
enim? An non hæc in Deorum honorem fabulantur
poetæ? atq; his etiam multo diuiniora de Neptuno,
de Prometheo, de Saturno, de Rhea, deniq; de uniuersa
fermè Iouis familia, idq; inuocatis, ut adsint canenti-
bus in exordio poematum, Musis, à quibus tandem
uelut afflati numine, id quod apparet, huiusmodi quæ-
dam cantant. Quemadmodum Saturnus ut primum
Cælum patrem suum exequisset, ipse in eo regnauit,
deinde liberos suos deuorarit, sicuti ferunt fecisse & Ar-
gium illum Thyestem. Deinde quemadmodum Iup-
iter furtim occultatus à Rhea saxum pueri loco subij-
ciente, in Cretam sit ablegatus, atq; inibi à capella nu-
trix sit alitus, itidem uidelicet, ut Telephus à cerua, Cy-
rus Persa, is qui prior regnauit à cane narratur enutri-
tus. Postea quẽadmodum expulso patre, atq; in uin-
cula coniecto, ipse potitus sit imperio. Duxerat autem
uxores

uxores compluris quidē alias: sed postremo loco Iuno
nem germanam, idēq; iuxta Persarum & Assyriorū in-
stitutum. Tu autem quod esset in amores propensus,
atq; in Venerē effusus, facile cælum liberis expleuerit.
Quorum alios ex suæ sortis Deabus creavit: alios con-
tra Nothos, ex mortali terrestriq; genere sustulerit.
Quum interim generosus ille, nunc in aurum, nunc in
taurum, nunc in cygnum aut aquilam uerteretur: ac in
summa plures sibi formas assumeret, q̃ uel Proteus
ipse. Porro Minervā è suo ipsius capite progeniuit, hāc
planè sub ipso cerebro complexus. Nam Bacchum im-
perfectum adhuc (ut aiunt) è matre etiānum cōflagan-
te surreptum, in suū femur illatum defodit. Deinde ur-
gente partu, execut. Nec his dissimilia, de Iunone etiā
canunt. Nempe hanc citra uirilem congressum, subuen-
taneo conceptu grauidam puerum ædidiisse Vulcanū:
atq; eum quidem non admodū fortunatum, uerum ex
culorem ac fabrū ærariū: quicq; perpetuo tū in igni, tum
in fumo uersetur, ac scintillis oppletū: quippe cuius ars
in fornacibus exerceatur. Tum aut ne pedibus quidem
integris: claudicare enim è ruina, quum à Ioue præceps
datus esset è cælo. Quod ni Lemniī p̃ sua bonitate eū,
dum adhuc ferretur in aere, suscepissent, perierat nobis
Vulcanus: non aliter quàm Astyanax è turri deiectus.
Quanc̃q; quæ de Vulcano narrant, toleranda uideant̃.
Ceterum de Prometheo, qui non cognitum est, q̃ atro

R. r cia sit

cia sit passus, propterea quod supra modum humanæ gentis amans fuerit. Siquidem hunc Iuppiter in Scythiam deportatum, super Caucasum montē cruci suffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius assidue circumroderet. Hic itaq; pœnas pedit. Porro Rhea (nā sunt hæc quoq; simul referenda) an nō indecore, atq; indigne facit? Iam anus quū sit, & ætate exacta, ijsq; rebus intempestiua: deinde tam multorū mater Deorū, dum pueros adhuc adamat, eosq; zelotypia psequitur: dumq; Atten ipsum leonibus secū circūuectat, præsertim quū iam utilis esse non queat? Itaq; quinam posthac uitio uertat aliquis, uel Veneri quod adulteretur, uel Dianæ quod ad Endymionem frequenter medio è cursu diuertens descendat? Sed age missas faciamus has fabulas: atq; ipsum cælum cōscendamus, poetico illo more subuolantes: ea nimirū uia, quā unam pariter cum Homero Hesiodus cōmonstrat: contemplaturi, quē in modū singula apud illos sint ordinata. Ac primū quidē quod forinsecus sit ferreū, uel ab Homero, qui id ante nostrā ætatē dixit, audiui⁹. Quod si superas, ac sublato paulū capite sursum aspexeris, ac planē in ipsum quasi dorsum perueneris: ibi simul & lumē apparet candidius, & serenior sol, & astra fulgētiora, nihilq; usq; oculis occurrat nisi dar⁹ dies, ac solū undiq; aureū. Cæterū introgre dientī, primo loco māsitant Horæ: quippe quæ portas seruant. Post eas Iris ac Mercurius: utpote ministri Io-

uis &

uis & internūcīj. Deinde Vulcani fabrilis officina, omni
 gena referta artificio. Postea Deorum ædes, ac Iouis ip
 sius regia: quæ quidē omnia Vulcanus pulcherrime fa
 bricatus sit. At uero Dīj iuxta Iouē assidentes (conuenit
 em̄ opinor, ut in supernis illis sedib⁹ magno strepitu, fa
 stūq; uiuatur) in terrā despiciunt: & quoquouerſum in
 tento capite, circūſpectant, sicunde ſubuolantē ignē ui
 deant, aut nidorē in aera ſurgentē, circāq; fumū rotan
 tem ſeſe. Quod ſiquis forte ſacrū faciat: epulant̄ om̄is
 fumo inhiantes, ac muſcarū in morē ſanguinē exugen
 tes circū aras effuſum. Alioqui ſi domi cibū capiant, ne
 ſtare atq; ambroſia uiſtitant. Nā olim homines etiā
 ab illis in cōuiuiū ſunt adhibiti, unāq; cū eis potarunt:
 nepe Ixion ac Tātalus: uerū illi quoniā uim & raptū pa
 rarent, eſſentq; futiles & garruli: ob id in hūc quoq; diē
 poenas luunt. Porro reliquo mortaliū generi cælū iā in
 acceſſum eſt, atq; occultū. Er in hūc quidē modū uiuūt
 à Dīs. Proinde uidelicet & iā mortales ipſi in colendis
 illis conſimilia quædā atq; iſtis cōſentanea moliantur.
 Nam primū lucos illis attribuerūt: tum & montes dica
 runt, præterea aues cōſecrarunt: deinde ſuā cuiq; arbo
 rem assignarūt. His factis p̄ regiones illos diſtributos
 colunt, eoſq; uelut in ciuitatē ſuā receptāt. Nepe Apolli
 nē Delphi Delīq; Mineruā Atheniēſes: quæ qdē Græ
 cis Athena dicta, uel ipſo uocabulo ſe ei Reip. familia
 re eſſe teſtaſ. Argiui Iunonē: Mygdonī Rheā. Venerē
 Rr 2 Paphīj.

Paphij. Rursum autē Cretenſes Iouem affirmant non modo uiſiſſe apud ſeſe, nutritumq; fuiſſe: uerū etiam ſe pulchrum illius oſtendunt. At nos ſcilicet interim tam multis iam ſæculis fallimur: qui quidem opinemur Iouem tonare, pluere, reliquaq; omnia peragere. Et illud nos latuit, eum iam olim fuiſſe defunctū, & apud Cretenſes ſepultum. Deinde uero phanis in honorem illorum erectis, ne tectis uidelicet aut penatibus careāt, ſormas illorū exprimunt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polydeto, uel Phidia. At hi quidem artifices, haud ſcio ubinam uiſam, eorum effigiem repræſentāt. Ac Iouem quidem barbātum fingunt. Apollinē uero ſemper puerum. Mercurium iam pubeſcentem, primamq; ducentē lanuginem. Neptunū nigro capillitio: cæſijs oculis Mineruam. Attamen qui templa ingrediuntur, nō iam arbitrantur ſeſe uidere, uel ebur ab Indis aduectum, uel è Thracum uenis effoſſum aurum: uerū ipſum Saturni Rheæq; filium à Phidia in terram hoſpitem adductū, iuſſumq; Piſanorū in ſolitudine cuſtodem ac ſpectatorem aſſiſtere: idq; hoc contentū præmio, boniq; conſulentem: ſi intra quinq; perpetuos annos dum Olympia celebrātur, interim obiter illi ſacrificet aliquis. Tum autem conſtitutis aris, designatis ſactorum ſeptis, puris uaſis collocatis, uictimas offerunt: bouem aratorē agricola, agnum opilio, capram caprarius. Eſt qui thus, eſt qui placētulā offerat. At ſiquis pauperis ita Deo litat.

ut dextrā

ut dexterā duntaxat suam ipsius exosculetur. Iam uero quū immolant (nam ad illos redeo) primū fertis coronāt pecudem: multoq; ante explorant, num legitima sit & sacris idonea: ne quid forte mactent, ex his quæ religio repudiat: deinde ad aram applicant, ac sub oculis Dei iugulant, flebile quiddam emugientē, benēq; sicuti licet conijcere, ominatum: deniq; uoce iam leuiore ad sacri tibiae respondentē. Quis uero nō facile coniectet gaudere Deos, quū ista spectant? Quin & in frontispicio posita scriptura denunciat: ne quis intra pura uasa consistat, qui manibus sit impuris. Atqui sacrificus ipse sanguine foedatus, neq; aliter q̃ Cyclops ille pecudē incidit, intestina educit, cor reuellit, cruorem aræ circūfundit. Et quid tandē non obiens, peragensq; quod ad pietatem, sacrorumq; ritum pertineat? Post omnia demū incenso igni, capram ipsa pariter cum pelle deportatā imponit: ipsam item cū lanis ouem. Nidor interim ille facit atq; diuinus sursum fertur, atq; in ipsum usq; cælum subuectus paulatim diffunditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hostijs omiſſis: ut quas uiles atq; humiles existiment, ipsos homines mactant Artemidi, atq; eo ritu Deam placant. Verum hæc fortassis, modesta uideantur: cūq; his ea quæ factitant Assyrii, quæ Phryges, quæ Lydi. Verum si in Aegyptum proficiscaris: ibi demū, ibi uidebis permulta religiosa, planēq; cælo digna. Puta Iouem arietino uultu: Mercurium illum

R r ; optimū

optimum facie canina: Panem uero totum hircum. Ad hæc alium Ibim, alium Crocodilum, aliū etiam Simiā: Quod si his quoq; de rebus

Quo planè pernosse queas didicisse libebit.

Compluris sophistas audies: tum scribas, ac pphetas, mento raso, qui tibi narrent (Sed prius, ut dici solet,

Fôres occlude prophane.) Quemadmodum uide licet quondam ea seditione territi, quam mouerant hostes atq; gigantes, in Aegyptū deuenerint: ut illic in posterum tuti ab hostibus latitarent. Et ob eam causam alius hircum induerit, alius arietem, nimirū præ formidine, alius feram, alius auem. Atq; hinc esse: ut Dñ nūc etiam eas obtineāt formas, quas id temporis assumpserant. Nam hæc diligenter mandata literis, idc; ante annos plus decies mille in adytis illorum reposita seruantur. Porro sacrorū peragendor; idem fermè apud illos ritus, nisi quod hostiam luctu prosequuntur: iamq; matata circūfusi mēbra laniant. Sunt qui sepeliant duntaxat, posteaq; occiderint. Nam Apis ille qui quidem Deus apud illos est maximus, si quando moriatur, quis usq; adeo magni faciat cæsariem suam: qui nō eam detondeat, ac nudo capite luctū præ se ferat: etiam si uel purpuream Nisi comam habuerit. Est autem hic Apis Deus ex armēto iam antea suffragijs designatus: utpote multo formosior ac uenerabilior reliquis illis priuatis & gregarijs bubus. Hæc igitur quum sic habeant, &
tamen

tamen à uulgo uera, seriâq; credantur: mihi quidem postulare uidentur: non qui reprehendat, sed uel Heraditum potius aliquem, uel Democritum: quorum hic amentiam eorum rideat, ille deploret inscitiam.

LUCIANI DE SACRIFICIIS, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE, FINIS.

ERASMVS ROTÉ

RODAMVS IOANNI EVTYCHIO

SVO, S. D.

QUANQVAM hic Luciani Dialogus Eutychi doctissime, plurimū habeat artis, ob decorum mire seruatum in personis tam multis, tamq; diuersis: tamen aliquot repperi, qui dicerent esse premédum, quod liberius, ac uelut *ἐμμέλως* philosophorum omne genus laceret. At mihi uidetur iustius esse stomachandum in huius sæculi mores, q̄ uidemus Philosophorū ac Theologorū scholas multo puerilius etiā inter se dissidere: nec minus atrociter digladiari, tum inter religionis professores, nihilominus cruentā esse pugnam, q̄ in eo cōuiuio fuisse Lucianum, uel finxit, uel retulit. Hunc igitur libellū quoniā forte *καὶ ἐκ τούτου* repperi, & tamē patrono uidebat egere, Eutychio dicaui. Bene uale, *καὶ ὑγίαι*, ut planè sis quod diceris. Antuerpiæ AN. M. D. XVII.

Luciani

LVCIANI CONVI

VIVM SEV LAPITHAE. DES. ERAS-

MO. ROTEROD. INTERPRETE.

PHILON. LVCIANVS.

PHILON.

OVAM quādam & uariam
 disputationem Luciane uo-
 bis fuisse narrant, super ce-
 nam apud Aristanetū: tum
 philosophicos quosdam ser-
 mones dictos, ac super his
 summā contentionem exor-
 tam fuisse. Quod ni menti-
 tus est Charinus, etiam ad
 uulnera usq; rem processisse: deniq; sanguine conflictū
 fuisse diremptū. LVCIA. Atqui undenam Philon ista
 rescivit Charinus: neq; enim is nobiscum aderat in cō-
 uiuiō. PHIL. E Dionico medico aiebat audisse sese. Por-
 rō Dionicus etiam ipse è cōuiuarum numero fuit opi-
 nor. LVCIA. Fuit maxime. Verū ne is quidem ab ini-
 tio rebus omnibus fuit præsens: sed serius aduenerat,
 media fermè pugna, paulóq; ante uulnera. Proinde de
 miror: siquid comperti, certiue referre potuit, qui nō or-
 dine spectarit illa: unde inter illos nata lis, postea ad
 sanguinem usq; deducta est. PHIL. Proinde Luciane
 Charinus

Charinus: etiam ipse si rem cōpertius uellem cognosce
re, & quo singula modo sint gesta doceri, te adire iussit.
Nam Dioniciū etiam ipsum falsum fuisse: ne se quidē
toti negotio præsente adfuisse. Te uero quicquid esset
actum, id omne comperto, certōq; scire: tum etiam quæ
dicta inter illos fuerint, meminisse: quippe qui eiūs mo
di nō obiter neq; neglectim audire, sed per ocium atq;
attente auscultari sis solitus. Proinde nuncq; effugies,
quin nos hoc suauissimo accipias epulo: quo mihi qui
dem haud scio, an ullum possit accidere iucundius: præ
sertim quod sobrii per ocium tuto ac citra sanguinem,
extrāq; teli, quod aiunt, iactū cōstituti sumus epulaturi.

Siue senes aliquid Super coenam sunt debacchati:

Siue etiam iuuenes:

à mero compulsi sunt: quæ neutiq; fas erat, tum dicere,
tum facere. LV CIA. Iuuenilius tu quidem Philon, atq;
inconsultius hæc nos iubes in uulgus efferre: eaq; refer
re, quæ inter pocula ab ebrijs sunt acta: quū hæc magis
oporteat obliuioni tradere, eaq; omnia Baccho Deo ue
lut auctori imputare: qui quidem haud scio, an quenq;
suis nō afflatum Orgijs, & Bacchanalium expertē præ
rerierit. Proinde uide ne hominis sit parum bene mo
rati, eiūsmodi adamussim exquirere: quæ rectius erat
in conuiuio reliquisse, atq; ita discedere. Siquidem odi
(sicut inquit uersus poeticus) memorem compotorem.
Ne à Dionico quidē recte factum: qui hæc apud Cha

Ss rinum

rinum effutiuerit: immodicamq; & pridianā dissiparit
 temulētiam hominū philosophorū. Cæterū ego, absit
 ut istiusmodi quippiā sim dicturus. PHIL. Nugas agis
 Luciane, quum ista dicis. Quin haudquaquā oportebat
 ad istum modum apud me præsertim agere: ut qui cer
 to sciam, te multo cupidiorē esse narrandi, quā ego sim
 audiendi. Adeo ut mihi uidearis, si desint q te audiant;
 uel ad colūnam aliquā, aut statuam libenter accessurus,
 quo cuncta pariter euomas. Quod si nūc coner discede
 re, non fines, ni te prius audiero, abire. Verū ultro ade
 ris, cōsectabere, rogabis. At tum ego te uicissim lusero.
 Iamq; adeo, si ita uis, abimus: ex alio quopiam hæc ea
 dem audituri. Tu uero ne dicito. LVCIA. Age ne qd
 succenseas. Equidem dicam, quandoquidē usq; adeo cu
 pidus es audiendi: uerum heus ea lege, ne passim in uul
 gus efferas. PHILON. Nī prorsus ignoro Lucianū, tute
 isthuc potius feceris. Nam prior ipse denarrabis omni
 bus, ut me quidē ad id nihil futurū sit opus. Sed illud
 mihi primo respōde loco: Aristænetus, num filio Ze
 noni dabat uxore, atq; ita in nuptiis eius uos accepit?
 LVCIA. Nō: imo filiam suā elocauit Cleanthidē, idēq;
 Eucriti nummularij filio, qui philosophiæ dat operam?
 PHIL. Formoso admodum per louem adolescentulo:
 tametsi tenero adhuc & uxoriæ rei non admodum ma
 turo. LVCIA. Verum: at non inueniebat, opinor, alte
 rum generū magis idoneū. Hunc igitur qui tum mode
 stus

stus uideretur, tum ad philosophiæ studiū propensius: præterea autē unicus Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filia suæ maritum. PHIL. Causam neutiq; leuem dixisti, nempe quia diues sit Eucritus. Verum heus Lucia ne, quinam erant cōuiuæ? LV CIA. Reliquos illos quos sum attinuerit tibi recēlere? Verum ē philosophorum numero, ac literatorum: quos potissimū, opinor, audire cupis. Zenothemis erat, senex ille Stoicus: unāq; cum hoc Diphilus, cui cognomē Labyrinthus: & hic quidē qd̄ esset Zenoni Aristæneti filio præceptor. Deinde peripateticæ factionis Cleodemus: nosti hominē, nempe dicacem illum & argutū, atq; ad refellendū instructū. Discipuli gladiū ac bipennem nominant. Quin & Hermon aderat Epicureus. Verū hūc quū ingredere, Stoici toruis obtuebātur oculis, & auersabant: palamq; per inde quasi parricidā quēpiam atq; impiū ac funestum detestabantur. Et hi quidem tanq; Aristæneti ipsius amici, familiaresq; fuerant ad cœnam uocati, quos comitabatur & Istæus grammaticus, & Dionysodorus rhetor. Iam uero propter sponsum Cheream unā cum illo ad cōuiuium accesserant, Ion ille Platonius: quod is iuueni præceptor esset: uir uenerandus aspectu, ac maiestatis quiddam præ se ferens, multumq; dignitatis ipso ostendens ore. Vnde nōnulli propter animi cōstantiā ac rectitudinem regulam illum appellant. Huic simul ut ingrediebatur assurgebant omnes, ac ueluti

præcipuū quēdam ac primariū hominem comiter atq;
officiose exceperunt: adeo ut planè numen aliquod ad-
uenire uideretur, quū adesset Ion admirandus ille. Tan-
dem uero, quum iam omnes fermè conuiuæ præsentēs
essent, tempus erat ut discumberetur. Itaq; ad dextram
ingressus totam illam spondam mulieres (erant autem
complures) occupabant. Inter quas erat & sponsa, sum-
mo studio culta: hinc atq; hinc stipata scēminis. Porro
ex aduerso ostij, altera turba, pro cuiusq; dignitate lo-
cis distributis. Porro ē regione mulierū primo loco ac-
cumbabat Eucritus, secundo Aristanetus. Sub hæc am-
bigi cœptū, utrum altero priorem oporteret accumbe-
re, Zenothemim ne Stoicū: quippe senem, an Hermo-
nem Epicuræum. Nam hic erat Castoris ac Pollucis sa-
cerdos: tum autem nobilissimæ inter ciues familiæ. Ve-
rum eam hæsitacionem sustulit Zenothemis: si me in-
quiens Aristanete, minoris ducis Hermone: uiro uide-
licet isto, ut ne quid aliud mali dicā Epicuræo discedo,
totumq; conuiuium uobis relinquo. Et puerū protinus
aduocat, discedere parans. Tum Hermon. Imo habeto
inquit, tibi priores partes Zenothemi. Quantq; etiam
si nihil aliud uel hoc nomine par erat concedi, quod sa-
cerdos sim ut planè contemnas Epicurū. Rideo, inquit
Zenothemis, sacerdotem Epicuræum. Simulq; cum di-
cto accūbebat. Post hunc tamē Hermon. Deinde Cleo-
demus peripateticus: pone hunc Ion, proxime hūc spō-
sus:

sus: post eū ego, iuxta me Diphilus: huic assidebat Ze/
 non discipulus. Postremo rhetor Dionysodorus cum
 Istiæo grāmatico. PHIL. Papæ Luciane Musarum con/
 uentum quendā mihi narras fuisse istud cōuiuiū: quip/
 pe plurimis sapiētibus ac doctis uiris refertum. Ego ue/
 ro laudo Aristanetum: qui quū optatissimam illam, ac
 splendidissimā solennitatem celebraret: præ ceteris Ta/
 pientissimos uiros adhibere uoluerit: idōq; adeo dele/
 ctis ex unaquāq; philosophiæ secta præcipuis: nō hos
 aduocans, illos præteriens: uerum promiscue uocans
 omnis. LV CIA. Is uero nequaquā est è uulgariū istorū
 diuitū numero, uerum & literarū est studiosus, ac ma/
 ximā uitæ partem in his rebus uersatur. Cœnabamus
 igitur initio quidē, taciti & quieti: uariūsq; erat appara/
 tus & omniūjugus. Neq; enim arbitror operæ precii, ut
 numero recenseam etiā illa condimenta, cupedias, aro/
 mata, atq; id genus illectamenta. Cuncta siquidē affa/
 tim suppetebant. Inter hæc Cleodemus admoto ad Io/
 nis aurē ore: nō uides, inquit, senē illū Zenothemim di/
 cebat (subauscultabā enim) ut sese opsonijs ingurgitat,
 utq; iure uestē oppleuit: tū q̄ multa puero à tergo stan/
 ti porrigit, putans interim se aliorū oculos fallere: neq;
 meminit post sese accūbentiū. Hæc igit fac & Luciano
 cōmonstres, quo testis esse possit. Mihi uero nihil lone/
 mōstratore opus erat: quippe qui hæc multo ante limis/
 iā oculis præuiderā. Hæc simulatq; dixisset Cleodem⁹:

Ss 3 irruit

irruit in cōuiuiū & Alcidas Cynicus: atq; ijs quidem inuocatus. uulgatū illud festiuitatis gratia prafatus de Menelao, qui ultro ad fratris cōuiuium accessisset. Itaq; plerisq; turpiter atq; impudenter uisus est fecisse: & qđ cuiq; tum forte in mentē ueniebat, in eum torquebāt: alius illud: Insanis Menelae. Alius rursus. Verum Agamēnoniæ menti non ista placebant. Ad hæc alia, quæ pro tēpore false, lepidēq; dici poterāt, in eū obmurmurabāt. Nā palam nullus audebat quicq; dicere: propterea qđ metuerēt Alcidas tantē utpote conuiciatorē egregiū, unūq; è Cynicis omnibus damosissimū. Quæ quidē re adeo uisus est reliquis antecellere, ut nulli non esset formidandus. At Aristænetus collaudatū illū qđ inuocatus aduenisset: iussit accepta sella, iuxta Istium ac Dionysodorū accumberet. At ille: Apage, inquit, muliebri quiddā ac molle dicis uti in scāno aut sella sedē quēadmodū facitis uos: mollibus in stratis penē supini recubētes, purpura suffulti. Quin ego tibi uel stans cœnauero in ipso interim cōuiuiō etiā obambulās. Quod si defatigatus fuero: tum humi substrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem uidelicet Herculē pingūt. Ita fiat, inquit Aristænetus, siquidē isthuc mauis. Sub hæc Alcidas in orbē cōuiuiū lustrās, cœnabat. Scytharū ritu: ad uberiores pascua subinde sese transferens, unūq; cū his qui inferebāt edulia, circūiens atq; obambulans. Atq; interim tamē dum cibum caperet, haud quāq; ne/
gocio

gocio uacabat, de uirtute obiter, de uitio differens, tum in aurum atq; argētum dictēria iaculans: iamq; Aristænetum percōtabatur: quidnam sibi uellent, tam multa, tam magna pocula, quū non minus usui possent esse fictilia? Verū Aristænetus iam obturbantē, molestūq; esse pergentē, in præsens quidem compescuit: ministro innuēs, ut ingentē calicem, infuso meracissimo uino, illi porrigeret. Atq; id quidē uisus est optime excogitasse: nondū etiam intelligēs, quantorū malorū is calix esset autor futurus. Hunc igitur ut accepisset Alcidas, ali-quātisper silentiū agebat. Ac solo sternēs sese cubabat seminudus, quēadmodū facturū sese fuerat pollicitus, cubito humi fixo innitēs, simulq; dextra scyphum sustinēs: qualē Herculē apud Pholū pictores effingūt. Iam uero & inter alios calix assidue circūagebat: tū inuita-tiuncula ad bibendū, & cōfabulatiōes ortæ, demū & lu-cernæ illatæ. Interim ego quū puerū, qui iuxta Cleodemū adstabat (erat autē is pocillator egregie formosus) subridentē uidissem (nā arbitror, quicqd obiter inter cœnandū obtigit, cōmemorari oportere: maxime, siqd sit elegāt⁹ ac scite factū) iā admodū attētus obseruare cœpi, qdnā rei rideret. Ac paulo post, accedebat puer tāq; calicē à Cleodemo receptur⁹. At ille simul & digitū illi⁹ substringebat, & drachmas puto duas unā cū calice tra-debat. Porrò puer, ad substrictū digitum rursus arridebat. Cæterū, de pecunia, quū non sensisset opinor, eòq;
nō recipere-

nō reciperet: in terrā delapsis drachmis strepitus est cō-
citatus, moxq̃ ambo pariter rubore suffundebantur:
idq̃ ita palam, ut nemo nō animaduerneret. Ambige-
bat igit̃ inter eos q̃ proxime sedebāt: cuiusnā essent illi
nūmi: quū & puer negaret à se proiectos, & Cleodem⁹
item: iuxta quē strepitus acciderat, sibi excidisse dissimu-
larēt. Verū ea res tum neglecta est: ac cōiuēter omissa:
propterea quod id qd' acciderat, nō ita multi uidissent:
præter unū (ut mihi quidē uisum est) Aristanetū. Nā
is paulopost puerum loco mouit: danculū ablegans, &
aliq̃ cuidā innuit, uti, Cleodemo pocillator assisteret: ui-
delicet ex exoletis illis, ac robustis, mulioni aut equisoni
cuipiā. Ad hunc modū ea res utcūq̃ abiit: summū alio
qui allatura pudorē Cleodemo: siquidē ad omnes per-
manasset, ac nō protinus occupās Aristanetus eam so-
pisset, ciuilit̃ dextrēq̃ admodū inducta temulentia.
Cæterū Alcidas (iam em̃ potus erat) percōtatus, qd'
nam esset nomen puellæ nubenti: tū clara uoce indicto
silentio simul, & ad foeminas conuerso uultu: præbibo
inquit, tibi Cleanthi, Herculis Archegetæ omine. Sub
hæc quū risissent omēs: Ridetis, inq̃, sacrilegi: qd' spōsæ
Herculi Dei mei nomine propinauerim? Imo illud sci-
to, opus est: ni scyphum à me traditum accipiat: nuncq̃
futurum, ut illi filius obtingat talis, qualis ego sum: uir-
tute interritus, animo liber: tum corpore adeo robusto,
simulq̃ cum dicto, sese magis etiam renudabat: etiam
usq̃

usq; ad illa quæ sunt maxime pudenda. Ad ea quum iterum arrisissent conuiuæ: indignatus ille surrexit: toruis iam atq; efferatis obtuens oculis, uultuq; ipso testans iam neq; pacem, neq; quietem acturum amplius. Forsitan & baculum illisisset alicui: ni cōmodum id temporis placenta prægrandis fuisset illata. Nam, hâc simul atq; conspexit: lenior ac mitior esse cœpit: ac stomachari desijt: obambulans interim ac placentâ auide uorans. Iâ uero pleriq; temulenti esse cœperant: & clamoribus undiq; perstrepebat cōuiuium. Nam & Dionysodorus rhetorem illic agens, orationes quasdam pronuntiabat: laudabaturq; à ministris: qui à tergo assistebant. Et Istiaeus Grammaticus uicissim, qui post illum accumbebat, uersuū centones quosdam recitabat. Pindari, Hesiodi, & Anacreontis carmina simul contexēs atq; confarcinans: ita ut ex omnibus unicam redderet cantilenam: oppido q̄ ridiculam. In primis autem illa: perinde quasi uaticinans, de his quæ postea acciderūt:

Commisere simul clypeos.

Tum illud quoq;.

Tum uero clamorq; uirum luctusq; coortus.

At uero Zenothemis, libellulum quempiam minutis conscriptum literulis, à puero acceptum legebat.

Verum quum ij quorum partes erāt edulia inferre: aliquantisper, ita ut solent, cessarent morarēturq; Aristænetus sedulo curās, ne uel id interea temporis, aut ocio/

T t sum esset

sum esset, aut uoluptatis expers, accersitum intro Morionem: iussit ridiculū aliquid uel dicere: uel facere: quo magis etiam exhilararentur cōuiuæ. Moxq; ingressus deformis quidam, deraſo capite, pauculos capillos in uertice gestans, eoſq; criſtæ in morē erectos, hic ſalſabat, atq; inter ſaltandū quo maiorem concitaret riſum, rotatu ſeſe circūagebat, diſtorquebatq;. Tū cymbalo conculſo, ſonabat interim quiddam linguam imitans ægyptiorum. Poſtremo dicteria quædam iaculabatur in eos qui aderant. Ac reliqui ſcommate tacti ridebāt. Verū ubi & in Alcīdamantem ſimile quiddā torſiſſet: catulum illum Melitæum appellans, indignatus ille (ſamduum autē præ ſe ferebat: quod inuideret illi: dū probaretur; ac conuiuārū oculos retineret) abiecto palio, ut ſecum luctaretur prouocauit. Quod ni faceret, hūc inquit baculum tibi impingam. Atq; ita miſer ille Satyrion (nam id erat Morioni nomen) congreſſus cū eo, Pancratio decertabat. Erat id ſpectaculi multo iucū diſſimum: quippe quum uiderēt hominē philoſophū cū Morione cōpoſitū, quū ferire, tū uiciſſim feriri. Proinde qui aderant partim pudore tangebant: partim ridebant: donec iam ictus Alcīdamas, pugnam detrectaret: ab homuncione omniū plauſu cōprobatō certamine ſuperatus. Hæc igit, quū eſſent nō mediocri riſu excepta: ibi tandē ingreſſus & Dionicius medicus haud multo poſt peractam concertationem. Aiebat autem
in mora

in mora fuisse, Polyprepontem tibicinē, dū hunc phre-
nesi correptum curandi gratia uiferet. Ac plane quid-
dam risu dignum, cōmemorabat. Dicebat em̄ in ades
illius uenisse sese ignarū etiam hominē iam eo morbo
teneri. At illum protinus surrexisse: foribusq; oclusis,
ac nudato gladio, tibus ipsas sibi tradidisse ijsq; uti ca-
neret iussisse. Deinde ubi id nō posset illum pculisse:
scutū sublata manu gestantē. Sese porrō in tanto peri-
culo tale quiddā fuisse cōmentū. Nempe ad canēdi cer-
tamen prouocasse hominē: idq; ea lege ut uictus præ-
scriptum certūq; plagarū numerum acciperet. Ac se-
se priorem cecinisse, prauē atq; imperite: deinde tradi-
tis illi tibus scutū ab illo recepisse: gladiū aut ex templo
per fenestras in arēā abiecisse. Dein quū minore iam di-
scrimine cum illo luctaret, auxilio aduocasse uicinos.
Eos reuulsisse belluā, atq; ita illorū opera seruātū sese.
Ostendebat aut & plagarū uestigia quædā: nōnullaq;
in facie tubera liuentia. Ergo cū Dionicus ob huiusmo-
di fabulā nō min⁹ placuisset, q̃ Morio ip̃e: pxime Istia-
um redinās sese, de reliquijs coenabat. Atq; hic quidē
haud absq; numine quodā nobis aduenerat: imo pro-
sum usui futurus ad ea quæ postea cōtigerunt. Nā pro-
diēs in mediū cōuiuū puer qdā, q se ab Etoemodē Stoi-
co uenire diceret, epistoliū qdā adferēs, aiebat ab hero
sibi mandatū: ut eo palā om̄ibus audientib⁹ plecto, rur-
sus domū sese reciperet. Hic igit p̃mittēte Aristaneto

T t 2 admotus

admotus ad lucernam legebat. PHILON. Num orationem Luciane in sponsæ laudem cōpositam: aut carmen nuptiale: quod genus permulta faciunt? LVCIA. Videlicet nos quoq; tale quippiam existimabamus. Verum ne accedebat quidem ad id, ut aiunt. Caterum in literis ita scriptum erat. Ercemodes philosophus Aristæto. Quod non mouear conuiuijs omnis ante acta uita mea fuerit testis. Qui quidem quum quotidie mihi complures ea causa molesti sint, te multo ditiores, tamen haud unq; illis morem gessi: perpendens nimirū, quantum sit in eiusmodi computationibus tumultus: quantum licentiæ petulantiaeq; uerum aduersus unū te mihi uideor meo iure stomachatus: qui quum tantum temporis à me officiosissime cultus & obseruatus, tamen indignum habueris: quē uel inter reliquos amicos tuos numerares, sed solum ex omnibus præterieris: idq; quum uicinus essem. Proinde tua causa magis discrucior, qui quidem te tam ingratiū præbueris. Nā ipse felicitatem nequaq; in hoc statuo, si quis mihi impartiat uel suam syluestrem: uel leporem: uel placentā: quæ mihi affatim cōtingunt apud alios, qui officia norunt. Quandoquidem etiam hodie quum apud discipulum Pāmenera cœnare mihi licuerit, opiparam (ut uocant) cœnam: non annui tamen uehementer obseranti: tibi scilicet demens ego, memetipsum reseruans. At tu nobis præteritis, alios accipis conuiuiō. Idq; merito facis

rito facis, neque enim ullo modo potes quid sit rectius
dignoscere: nec apprehensiuam illam phantasiā ha-
bes. Cæterum haud sum nescius: unde mihi ista sint p-
fecta: nepe ab egregijs istis philosophis tuis Zenothe-
mide ac Labyrintho, Quibus equidem (absit inuidia
dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os p-
tinus ob-
turare posse. Alioqui respondeat istorum aliquis quid
sit philosophia: aut hæc quæ inter elemēta traduntur:
quid habitio differat ab habitu: ut ne quid interim de
perplexis illis rogationibus proponam, quid sit syllo-
gismus cornutus: quid acrualis: quid metens. Verū tu
quidem istis fruaris licet. Nam ego: qui solum in bonis
ducam quid sit honestum, facile tulerō contumeliā.
Atqui ne possis post hac ad istam excusationem cōfu-
gere: ut dicas te mei oblitum fuisse: nimirum in tāto re-
rum strepitu: tantisque occupatiōibus: bis te hodie sum
alloquutus: primū mane domi tuæ: deinde rursū in
Castoris ac Pollucis templo rem diuinā facientem. Ac
his quidem de rebus hæc responderim. Quod si tibi ui-
deor cœnæ gratia succensere: quid Oeneo acciderit co-
gitato. Videbis nimirum ipsam etiam Dianam indi-
gnantem, quod ille se solam non adhibuerit ad sacrifi-
cium, quā reliquos deos omnis acciperet cōuiuio. Nā
hac de te sic alicubi meminit Homerus. Seu quia nō
norat: seu non succurrerat illi: Acriter est offensa tamē.

Item Euripides.

Tr 3 Calydon

Calydon quidem hæc pelopeij regio soli:
Qua parte sæuum spectat aduersa fretum
Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursum Sophodes.

Immanis apri triste monstrum, in Oenel
Immisit agros gnata Latonæ dea
Docta eminus missis ferire spiculis.

Hæc tibi è plurimis pauca citauì: ut intelligeres, cuius-
modi præterito uiro Diphilum ad cœnam adhibeas:
cui & ipsi filium cõmiseris tuum. Idc̃ recte. Est enim
iucundus adolescētis: & ita cū eo uiuit: ut placeat, atq; ob-
sequat̃ atq; adeo ni mihi turpe dictu fuerat, addidis-
sem & aliud quiddā. Quod quidē tu si libebit, è Zopy-
ro eius pædagogo uerū esse cognosces. Verum non cō-
uenit obturpare in nuptijs: neq; accusare quenq; præ-
sertim criminibus usq; adeo foedis ac pudendis. Tamen
si Diphilus dignus in quem facerem: quippe qui duos
iam discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philo-
sophiæ causa reticebo. Porro famulo huic mādauì: uti
si quam ipsi partem dare uelles, uel apri, uel cerui, uel
placentæ: mihi deportandam: ut isthoc pacto te mihi
de cœna purgares: ne reciperet: ne ad hoc ipsum à no-
bis missus fuisse uideatur. Hæc amice quū legerent, su-
dor interim utiq; mihi manabat præ pudore: simulq;
iam illud quod uulgo dici solitum est, optabam: ut ter-
ra mihi dehisceret: quum uiderem eos qui præsentēs
aderant

aderant ad singulas epistolæ partes inter se ridentes, potissimum autem hos, qui nouerant Etecemodem uirum canum, tantumque seueritatis præ se ferentem. Admirabantur igitur, quod eiusmodi uir esset: hætenus fugisse sese: barba uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Cæterum Aristænetum mihi quidem haud uidebatur hominem contemptu negligentiaue præterisse: uerum quod desperasset si fuisset inuitatus, unquam adduci posse: ut annueret: utque ad eiusmodi res se morigerum præberet. Eoque ne tentandum quidem esse putasse. Ergo posteaquam puer iam legere desisset, uniuersum conuiuium in Diphilum ac Zenonem torquebant oculos: quod hi iam metu trepidi sederent, ac pallidi, ipsaque uultus inconstantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etecemode intentum. Porro Aristænetus quanquam esset sanè perturbatus, uehementerque consternatus animo: tamen nos iubebat bibere: conans nimirum id quod euenerat, commode uertere, subridens interim. Ac puerum redire iussit: respondens, ea sibi curæ fore. Paulo autem post surgens & Zeno clanculum sese subduxit è conuiuium: submonitus à pædago: ut discederet innuente, idque tanquam patris iussu. Ibi uero Cleodemus, qui iamdudum occasionem quæritabat, (Nam gestiebat omnino cum Stoicis cōflictari: uerum dirumpebatur, quod non reperiret causam ad id satis idoneam)
tum igitur

tū igitur, an sam præbente epistola Huiusmodi inquit, facit egregius ille Chrysippus & Zenon ille mirabilis, neq; nō Cleanthes: uerbula misera, neq; quicq; præter rogatiunculas, & umbras duntaxat philosophorum. Cæterū Ercemodes sunt pleriq; oēs: Videtis q̄ & ipsæ epistolæ graues sint ac seniles: Postremo Aristænetus hic Oeneus est: Ercemodes Diana, Dī boni, q̄ bene auspicata om̄ia: q̄q; cōgrua celebrandæ festiuitati. Ita per Iouē inquit Hermon, supra hunc accumbens, inaudierat autem, ut opinor, aprum quendam Aristæneto paratum: ut in cōuiuio proponeretur: eōq; putabat nō intempestiue factam mentionem apri illius Calydonij: per lares Aristænete fac q̄ primum sacri partē mitas: ne senex interim ille fame pereat: tanq; Meleager tabefactus. Tametsi nihil queat acerbū accidere: quādoquidem Chrysippus hæc indifferentia censet esse. Itane uos Chrysippū nominatis inquit Zenothemis: erigēs sese, maximāq; uoce inronans: an ex uno homine, qui non legitime philosophiā exerceat, nempe præstigiatore isto Ercemode, Cleanthem ac Zenonem metimini, uiros sapiētes? Atqui tandem estis ipsi uos: qui hæc dicitis: an non tu Hermon Castoris & Pollucis cæsariem quam habebant auream circūtondisti? Cuius quidem facti poenam dabis carnifici traditus. Tu porro Cleodeme, nonne Softrati discipuli tui uxorem stupraisti? Nonne in adulterio eo deprehensus nefandissimi
ma passus

ma passus es: An non igitur silebitis: quum huiusmodi dedecorū uobis sitis cōscij: Atqui nō sum meæ ipsius uxoris leno, Cleodemus inquit, quēadmodū tu: neq; discipuli diuersantis apud me uaticū sustuli: qđ is deposuerat: eōq; factō rapuisse me p Palladē deierās abnegauī: neq; quaternis drachmis foenero: neq; discipulos obtorto collo in uincula duco: nisi in tēpore mercedē persoluerint. Verū illud, inquit Zenothemis, haud quāq; possis inficias ire: te Critoni uenenum quo patrē necaret ministrasse. Atq; interea forte bibebat: quicq; autem erat in calice reliquum (erat autem fermē semiplenus) in duos illos pfundebat. Porro conspersus est pariter & Ion: idq; prēmij tulit: quod illis uicinus accūberet: alioqui eo malo non indignus. Hermon igit de misso uertice merum ē capite abstergebat: eos interim qui præsentes erant attestans: quod id genus contumelijs esset affectus. Cleodemus autem quum non haberet calicem, inuadens primum cōspuebat Zenothemidi: deinde læua comprehensum ā barba, plagam in tēpus erat illisurus: ac senem fortasse necasset: nī Aristænetus dextram sublatam retinuisset. Is mox transcurso Zenothemide in utruncq; mediū assedit: ut eo ueluti muro dirempti, pacē inter ipsos agerent. Hæc igit dū gerebant Philon, equidem uaria meo cū animo uolebam. Primū illud statim occurrebat: nullū esse operæ precij: si quis disciplinas perdiscat: nī simul & uitæ ra-

V u tiones

tiones, ad id qd' est optimū, accōmodet atq; cōponat. Quum uiderem illos qui uerbis alios antecellerent: q; factis ipsis sese ridiculos exhiberēt. Deinde & illud ueniebat in mentē: ne forte uerū esset: quod uulgo pleriq; dictitarent: uidelicet eruditionē à recta ratione bonisq; institutis abducere istos: qui solos libros spectarent: quicq; sollicitudine curaq; quā illi adferrent, perpetuo tenerentur. Quandoquidē quū ibi tam multi præsentes essent philosophi: ne casu quidem ullum erat cernere, à peccando immunē. Verum alij faciebāt turpia: alij dicebant turpiora. Neq; enim iam poteram eorū quæ fiebant culpam, uino auctori imputare: mecū reputans: cuiusmodi essent, quæ Ercemodes, neq; cibo, neq; potu etiamdum gustato, scripserat. Itaq; rerum uices præpostera atq; inuersa uidebantur: siquidē uidisses idiotas illos summa cū modestia cōuiuū agitantes: neq; uino petulantes, neq; indecore sese gerentes. At ridebāt dūtaxat: & iam damnabant eos opinor, quos dudū suspexerant: ex habitu iudicantes eos alicuius esse præcipi. Contra sapientes illi, & in libidinē ferebant, & cōuicijs certabant: & supra modū sese potu cibisq; explebant: postremo uociferabantur & ad manus usq; conferendas rapiebantur. Cæterū admirandus ille Alcidas, etiā meiebat sub oculis omnium: nihil reueritus fœminas. Ac mihi quidē, si quis hæc quæ in eo cōuiuio gerebant, rectissime uoluisset conferre, simillima uidebantur ijs: quæ

ips: quæ de Eride dea poetæ fabulantur. Nempe hanc
 quod non esset ad Pelei nuptias aduocata, malum in
 medium conuiuium abiēcisse: ex quo tam ingēs apud
 Troiam bellum fuerit ortum. Idem Ercemodes mihi
 misus est: epistola illa, quasi malo quopiam in medium
 proiecta, non minus malorū, q̃ Ilias habebat, excitasse.
 Neq̃ enim finem contentionis faciebant Zenothemi
 ac Cleodemus: q̃q̃ medius inter utrūq̃ intercesse
 rat Aristænetus. Age inquit Cleodemus: in præsentia
 rū quidē sat est: si literas nescire cōuincamini: sed crasti
 no die uos ulciscar: quibus cōueniet modis. Responde
 mihi Zenothemi, uel tu, uel elegantissimus iste Diphil
 lus: qua tandē gratia pecuniæ possessionē, inter indiffe
 rentia ponendā esse censetis: cū ex omnibus nil aliud
 spectetis, q̃ ut ipsi q̃ plurimum pecuniæ possideatis?
 Atq̃ ob id causæ, semp apud diuites hæretis: foeneratis
 atq̃ usuris incūbitis, neq̃ nō mercede docetis? Rursum
 quū uoluptatē detestemini, atq̃ hac de causa Epicura
 os in ius uocetis: quū ipsi uoluptatis gratia, turpissima
 tū facitis: tū patimini: indigne ferentes: si quis uos non
 uocarit ad cenā: rursum si uocemini, nō sat est tātū uo
 rare ut cibo turgeatis: nisi & famulis tātū donetis. Atq̃
 hæc quū diceret: pariter & linteū reuellere conatus est:
 qd Zenothemidis puer tenebat: omni carniū genere re
 fertū: planēq̃ futurū erat ut apertū illud ac solutū me
 dium in solum abiiceret: nisi quia puer nō omittebat ē

Vu 2 manibus

manibus gnauius aduersus trahentē retinens. Hic Hermon: Euge Cleodeme, respōdeant qua gratia damnet uoluptatē: quum ipsi supra ceteros omnis studeāt uoluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme respondeto: quāobrem diuitias inter indifferentia numeres. Imo tu potius. Atq; hūc ad modum diutius est altercatū: donec Ion capite tandē in apertum prolatō, desistite inquit: Ego si libet sermonū argumenta proponam in medium cōuiuio nuptijsq; digna. Vos porro citra contentionem uicissim, & dicite & auscultate: quemadmodū & apud Platonē nostrum, alternis diebus di uicibus res, ut plurimū agitur. Id dictū probabāt, quū omnes qui aderant, tum in primis Aristanetus atq; Eucritus: nimirū in spem erecti: fore ut eo pacto ab odiosis illis contentionibus discedi posset. Et Aristanetus priorem in locū sese recepit: iam partam esse partem ratus. Iāq; nobis inferebatur ea cōuiuī pars: absolutam cenā uocant: singulæ singulis aues: carnes aprugnae: pulpa leporina: piscis Tagenicus, placenta: breuiter illa: quæcūq; liberum est: seu uelis in aluum cōdere: seu domū asportare malis. Apponebat igitur: non sua cuiq; quadrula: uerū Aristaneto atq; Eucrito, eadē in parte mēsa, una ambobus cōmunis: ita ut de sua utriq; parte quæ se spectaret: esset edendū, aut tollendū. Dein inde altera Zenothemidi Stoico: & Hermoni Epicurro: & his item inter ipsos cōmunis. Deinceps Cleodemo atq;

mo atq; Ioni. Post hos ſponſo ac mihi. Porrò Diphilo duorū pars appoſita: propterea quod Zeno iā diſceſſerat. Hæc facito Philon: uti memoria teneas. Nā paulo poſt: ad intellectū narrationis erūt uſui. PHI. Meminero ſanè. LV CIA. Tū Ion: primus igit' exordiar inq;: ſi quidem uidetur. Deinde ubi pauliſper interſiluiffet: Conueniebat inquit fortalliſ: ut apud eiufmodi uiros de ideis, atq; incorporeis ſubſtātijs, deq; animi immortalitate ſermo haberet: uerū ne mihi cōtradican: ij qui diuerſam philoſophiæ ſectā ſequūtur: de nuptijs dicā: ea quæ cōgruunt. Atq; illud quidē optimū fuerat futurū: ſi nuptijs opus non haberemus: ſed Platonis ac Socratis dogma ſequuti à ſcēminarū cōmercio nos penitus abdicaremus. Eteñ qui ita feciſſent: ij demū ad abſolutam illā uirtutē pertingere potuiſſent. Quod ſi uiris omnino ducendæ ſint uxores: ut eas iuxta Platoniam ſententiā inter ſe cōmunes habeant: uidelicet quo Zelotypia uacemus. Hæc quum eſſent riſu excepta: ut quæ nimis intempeſtiue dicerentur: tum Dionyſodorus, non tu deſines inquit barbarica iſta nobis occinere? Nam ubi zelotypiam iſtā reperiās, aut apud quē? At tu etiam hiſcere audeſ inquit ſterquiliniū? Ad hæc Dionyſodorus, opinor, iam erat conuicia quæ conueniebat regeſturus: uerū grammaticus Iſtius uir optimus ille, Deſinite inquit. Ego uobis epithalamion recitabo: ſimulq; cœpit legere. Erant autem elegiaci uerſus

Vu 3 hi: ſi ſatis

hi: si satis memini.

Nuper Aristaineti in ædibus unica summo

Nutrita est studio diua Cleanthis hera.

Virginibus cunctis reliquis præstantior una

Vel potior Phœbe: uel potior Venere.

Salve & tu iuuenum ualidissime sponse ualentum:

Nereo prior: ac fortior Aeacida.

At rursus uobis hoc carmen sæpius olim,

Commune ambobus coniugiale canam.

Hæc ita ut est consentaneum, risus est consecutus. Reli-

quum erat: ut tibi tollerentur. Iamq; tollebant Aristæ-

netus, atq; Eucritus: ex his quæ sibi fuerat pposita suâ

uterq; partē. Tū ego quæ mihi, & Chereas. Item quæ

sibi erāt pposita. Eundē ad modū Ion & Cleodemus:

Porrō Diphilus etiā Zenonis digressi partē tollere pa-

rabat: affirmans uni sibi ea fuisse pposita: atq; hac de

causa cū ministris dimicabat: ac uicissim inter sese tra-

hebāt manibus utrinq; in auē iniectis: nō aliter q; Pa-

trodi cadauer hinc, atq; hinc attrahere conātes. Postre-

mo uicit ille, atq; abstulit: plurimum interim risum præ-

bens conuiuiis: maxime quū eam ob rem postea graui-

ter stomacharet: perinde quasi atroci affectus iniuria.

Iam uero Zenothemis atq; Hermon, qui pariter ut di-

ctū est, accumbebāt: alter superius: puta Zenothemis:

alter infra hunc: reliqua quidem, quoniam æqualia fue-

rant apposita, citra pugnam sustulerant. Cæterū auis:

quæ iace-

quæ iacebat ad Hermonis partē: erat altera paulo pinguior: idēq; ita casu euenerat, opinor. Iamq; suā uterq; sublaturus erat, ibi Zenothemis (sed tu mihi nunc q̄ maxime fac animum aduertas, iam enim ad ipsum negotij caput peruenimus) Zenothemis inquā: omīssa ea quæ sese spectabat eam quæ ante Hermonem iacebat tollere est agressus: quæ quidem (uti iam diximus) erat pinguiuscula. At ille contra nitens retinebat, haud sinens, ut ea in re potiores ferret. Inter hæc clamore coorto utriq; in alterum irruentes ipsis auibus facies mutuo cædebant: ac barbis inuicem prehensis auxilio aduocabant: hic quidem Cleodemum: puta Hermon, ille uero, nempe Zenothemis, Alcidamantem ac Diphilum. At cæteri quidem ad partes accesserūt, partim huius, partim illius: præter unum Ionem, qui sese neutrum, atq; ancipitem seruabat. Cæterum illi inuicem conseruti pugnabant. Ac Zenothemis quidem scyphum ē mensa sublatum, eum qui coram Aristæneto stabat, abiecit in Hermonem. Atq; hunc haud tetigit, aliò sed flexus aberrat. Verum sponsi caput dissecuit: alto grauissimòque uulnere. Itaq; mulierum coorta uociferatio, quæ medium in prælium insiliebat: cum primis autem adolescentuli mater, quum iam sanguinem eius aspexisset: præterea & sponsa metu territa, profiliit. Inter hæc Alcidas, strenuum uirum præstitit, quum Zenothemidi ferret opem, & illi suo bacu-

suo baculo, Cleodemi quidem caluariam, Hermonis
 uero maxillam cōminuit: ad hæc è famulis aliquot opi-
 tulari parantes uulnerauit. Quant̃ illi nihil his rebus
 territi cesserunt. Verū Cleodemus intentato digito,
 Zenothemidi oculū effodit: tū admotus narem mor-
 dicus auulsit. Porro Hermon Diphilum Zenothemi-
 di suppetias ferre conatū: è sponda in terrā præcipitem
 dedit. Sauciatus est & Istiazus grāmaticus dū interuen-
 tu suo eos studet dirimere: calce uidelicet in dētes illius
 illiso: idq; à Cleodemo: quū hūc Diphilū esse credidisset:
 nō Istiaū. Iacebat igit̃ miser ille: iuxta suū ipsi I-
 omerū. Sanguinem ab ore uomens. Præterea tumultus
 atq; lachrymarū plena undiq; erant omnia: dū & mu-
 lieres eiularent Chereæ sponso circūfusæ: dūq; aliī has
 student cōpescere. Porro maxima malorū omniū pars
 erat Alcidas: postea q̃ semel ad suum redisset inge-
 nium feriens, quicūq; forte in ipsum incidisset. Neq; ue-
 ro pauci in eo prælio cecidissent, scito, ni baculū is fregis-
 set. Ego porrò iuxta parietē erectus assistens, spectabā
 om̃ia, neq; me ei negotio admiscebā: nimirū Istiazi iā
 doctus exēplo, q̃ esset piculosum eiusmodi cōflictū uel
 le diremere. Lapithas itaq; Centaurosq; uidisses: euer-
 ti mēsas, effūdi sanguinē: p̃ijci scyphos. Demū Alcida-
 mas subuersa lucerna magnas induxit tenebras. Jamq;
 res ut est cōiectu facile, atrocior etiā multo esse coepit p̃
 sertim quū haud esset, p̃diue, luminis copiā alicunde re-
 cuperate

cuperare, sed multa interim ac sæua patrata sunt in tenebris. Postubi accederet, nescio quis lucernā tandē adportans, Alcidas qdē repert⁹ est, tibicinæ uestē sustollēs, uicq; cū illa cōgredi pugnās. Dionysodorus autē in alio quodā ridiculo facinore deprehēsus est. Nā ut surrexerat, scyphus ē sinu illius elapsus in solum decidit, postea excusans aiebat Ionē in tumultu calicē sublatū sibi tradidisse, ne periret. Id ita factum, Ion admodū sollicitē quasi patronū agens asseuerabat. His rebus dimissum est cōuiuiū, à lachrymis denuo in ridiculū exitū conuersum, idq; Alcidas, Dionysodori, atq; Ionis gratia. Porro qui erant sauci, sublatis sarcinæ ritu, foras deportabantur miseris affecti modis, maxime senex ille Zenothemis pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu clamitans. Adeo ut Hermon, quantq; ne ipse quidem expertus malorū, nam huic duodentes fuerāt excussi, palam attestaret. Memineris inquit o Zenothemis, ne posthac dolorē in medijs habendū ducas. At sponsus iam uulnere à Dionico curato, domū reuectus est fascijs reuincto capite, eidē impositus uehiculo quo spōsam fuerat abducturus. Atq; ita miser ille nuptias acerbis celebrarat. Deinde & alijs itē Dionicus pro sua uirili remediū adhibuerat. Postremo postq; iam dormierant, asportati sunt, pleriq; medijs in uijs uomentes. Caterū Alcidas inibi remanebat. Neq; em̄ ualebant hominē extrudere, posteaq; semel

Xx sese in

se in spondam abiecerat, atq; ibi transuersus accubisset. Hic erat o bone Philon eius exitus cōiuij, de quo rectissime illud dici possit, quod in fine Tragediarum frequens est,

Sunt fortunæ uarij casus.

Plurima quæ haud speraueris unq̃

Ea conficiunt numina diuum.

Rursum quæ certo speraris,

Ea frustrato non contingunt.

Siquidē & hæc planè præter expectationē atq; inopinato exierūt. Præterea & illud iam didici nō esse tutū, cui nō sit op⁹, cū eiusmodi philosophis agitare cōiuiū.

LVCIANICI CONVIVII SIVE LAPITHAE,

DES. ERAS. ROT. INTERP. FINIS.

 LVCIANVS DE
ASTROLOGIA, DES. ERAS. ROT. INTERP.

DE cælo, deq; astris est nobis institutus sermo. Non de ipsis quidē astris, neq; ipso de cælo, uerū de diuinatione ac ueritate, quæ ab illis in hominum uitam proficiscitur. Neq; rursum mihi libellus hic se traditurū aut docturū proficitur, quo pacto diuinationem

nationem hanc assequi liceat. Sed illud queror, doctos
 omneis cum in cæteris omnibus exerceant sese, suisq;
 omnibus tradant, solam Astrologiam nec habere in
 precio, nec exercere. Atqui hoc doctrinæ genus uetu-
 stum est, neq; nuper ad nos peruenit, sed inuentum est
 priscorum regum, quos Dñi amabant. At huius ætatis
 mortales non solum inscitia socordiæq;, uerumetiā
 odio laboris, diuersa ab illis sentiunt. Cumq; forte in-
 ciderint in eos, qui falsa prædicunt, tum & astra cul-
 pant, & ipsam Astrologiam habent exosam, neq; sa-
 lutarem eam, neq; ueridicam arbitrantur. Sed artem
 magis falsam atq; inanem, haud recte, sicuti mihi qui-
 dem uidetur, sentientes. Neq; enim ob imperitiam fa-
 bri ars ipsa culpatur, neq; ob cantoris inscitiam, ipsa
 musica parum est erudita. Quin illi potius artium sunt
 ignari. Cæterum ars unaquæq; suapte natura scita est.
 Primum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus
 tradiderunt. In causa fuit partim gentis eius sapientia.
 Nam cæteris quoq; in rebus Aethiopes reliquos ho-
 mines antecellunt sapientia. Partim regionis, quam
 incolunt opportunitas, propterea quod apud eos per-
 petua sit cæli serenitas, tranquillitasque, neque pa-
 tiuntur anni mutationes, sed eadem temperie uiuunt.
 Itaque cum primum uiderent lunam non semper eo-
 dem uultu apparentem, sed uaria subinde specie, & in
 aliam atque aliam uerti formam, uisa est illis eā res

Xx 2 admiratione

admiratione atq; disquisitione digna. Deinde cum in-
 quisissent, reppererunt hanc esse earū rerum causam, q̃
 lunæ nō esset lumen ppriū, sed à sole mutuatū. Inuene-
 runt autē & reliquarū stellarū motus, harum quas nos
 erroneas appellamus, nam stellarū hæ solæ mouent̃, na-
 turamq; earū ac potestatē, & effectus, quos unaquāq;
 præstet, nominibus quoq; inditis, nō illis quidē utcūq;
 uisum est, cōfictis: sed quæ notæ rerū essent. Hæc igit̃ in
 cælo perspexerūt Aethiopes, mox Aegyptijs finitimis
 artē imperfectā tradiderūt. Porro Aegyptij diuinandi
 rationē, quā ab illis dimidiatā acceperāt, in maius pro-
 uexerūt, quippe qui mensurā etiam, ad quā unaquāq;
 stella moueret̃, indicarint. Ad hæc annorū, mēsiū, ho-
 rarumq; numerū instituerūt. Ac menses quidē illi luna
 metiunt̃, atq; eius cursu finiunt. Annum uero sole &
 huius circuitu metiunt̃. Quin his etiā maiora ostende-
 runt. Nam ex uniuerso cælo reliquisq; stellis, & erranti-
 bus & fixis, neq; simul cū cæteris sese mouentibus, duo-
 decim partes effecerūt, in his quæ mouentur, & unam-
 quāq; suis animātibus repræsentarūt, partim masinis,
 partim homine, partim feris, partim uolantib⁹, partim
 pecudib⁹. Vnde & sacra Aegyptiorū uarie fiunt. Neq;
 em̃ omnes Aegyptij, ex omnibus duodecim partibus
 diuinabant. Sed alij alijs utebant̃ partibus, Itaq; arietē
 tolunt, qui ad arietē spectabant, piscibus nō uescuntur,
 qui pisces annotarant. Nec hircū mactant, qui Capri-
 cornum

cornum uiderant, atq; alijs item alia uenerabantur, quæ
 quisq; inuenerat. Quin taurū etiā ob honorē cælestis
 tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis sacra,
 regionē sortitus est, & qui eam incolunt partē, oraculū
 quoq; dicarūt signū uidelicet diuinationis, quā à cæle-
 ste tauro petunt. Ac nō multo post Libyes quoq; artē
 hanc sunt aggressi. Siquidē & oraculum quod est apud
 illos Ammonis, ad cælum & huius scientiā refert, iuxta
 Ammonē, quem illi Arietis specie fingunt. Calluerunt
 autē hæc omnia & Babylonij, atq; hi quidē affirmant se
 primos omniū fuisse. Verū ut ego existimo, multo po-
 sterius ad hos scientia peruenit. At uero Græci nec ab
 Aethiopibus nec Aegyptijs de Astrologia quicq; au-
 dierunt. Verū illis Orpheus Oeagro Calliopēq; pro-
 gnatus, primus ista monstrauit, nō ille quidē admodū
 dilucide, neq; rem clare docuit, sed præstigijs ac mysti-
 cis inuolucris obtexit. Sic enim illi uisum est. Nam con-
 cinnata lyra, Orgia instituit, sacrasq; cantiones decāta-
 bat. Porro lyra cum septē haberet chordas cōcentū mo-
 bilium stellarū repræsentabat. Hæc cōquirens atq; hæc
 agitans Orpheus, omnia deliniebat, omniaq; uincebat.
 Neq; em̄ illam hominis lyram spectabant, neq; illi al-
 terius musices studiū erat, uerū hæc magna illa Orphei
 lyra. Hisce rebus cum græci honorē habere uellent, Lo-
 cum illi in ipso cælo designarūt, & cōplusscula stellæ uo-
 cantur Orphei lyra. Qd si quando Orpheum uideris,

Xx ; uel saxo

uel saxo expreſſum, uel coloribus effictum, ſedet in medio, canenti ſimilis, manibus tenens lyram. Circū hunc animantiū innumera multitudo, inter quæ & homo & taurus & leo. Cūq; horū ſingula uideris, fac horū mihi memineris, cuiuſmodi ſit illius cantus, cuiuſmodi lyra. Cuiuſmodi taurus & cuiuſmodi leo Orpheū audiant. Quod ſi eorū quæ dico, cauſas intelligas, tum & in cælo harū unūquodq; cōtēplator. Fertur autē & Tireſia genere Bceotius, diuinandi gloria multum celebris fuiſſe. Hunc Tireſiam ex Græcis aiunt dixiſſe, ſtellarū erraticarum alias eſſe ſcēminas, alias mares, nō tamē eadem efficere. Vnde eundē ancipiti quoq; ſexu fuiſſe fabulantur, aliquādo ſcēminā, aliquando marem. Porro Atreo & Thyeſte de regno paterno decertantibus, iam tum maximā Astrologiæ, cæleſtisq; doctrinæ curam fuiſſe Græcis, palam eſt. Ac publico conſenſu ſtatuerunt Argiui, ut uter ſcientia præcelleret, is imperio potiret. Ibi Thyeſtes arietē illis in cælo demōſtrauit, atq; hinc aureum arietem Thyeſtæ fuiſſe proditum eſt fabulis. At Atreus de ſole, decq; uario illi⁹ exortu locutus eſt, oſtendens nō eodē modo ferri ſolem & mundū, ſed cōtrario inter ſe curſu rapi. Et qui nunc uidet occaſus, cum ſit occaſus mundi, ſolis exortū eſſe. Hæc locutū, Argiui regē crearunt, magnāq; doctrinæ laudē eſt aſſecutus. Equidem & de Bellerophonte ſimilia ſentio. Nam alatum equū illi fuiſſe, nō admodū credo. Verū arbitror illum
hanc

hanc disciplinā sectantē, sublimiāq; cogitantē, & inter
 astra uersantē, in cælum nō equo ascendisse, sed animo.
 Eadē de Phryxo Athamantis filio dixerim, quē aureo
 ariete per aerē uectum fabulant. Quin & ipsum sanē
 Dædalum Atheniensem, etiā si res est noua auditu, ta-
 men haud existimo eum ab Astrologia fuisse alienū.
 Sed cum ipse ea maxime est usus, tum filiū suū eandē
 perdocuit. Ast Icarus cū iuuentutis calore & inscitia, nō
 ea disquireret, quæ cōueniebant, sed ad ipsum usq; po-
 lum animo tolleret, delapsus est à uero, totaq; aberra-
 uit arte, & in mare præceps decidit rerū immensæ pro-
 funditatis. De quo Græci secus fabulant, qui ex huius
 nomine sinum eius maris Icarium frustra uocant. Fieri
 potest, ut Pasiphae quoq; cū ex Dædalo de Tauro au-
 disse inter stellas apparēte, deq; ipsa Astrologia, in ar-
 tis amorē inciderit, ob id existimant factum, ut Dæda-
 lus illam tauro copularit. Sunt autē qui scientiā in por-
 tiones partiti in singulis partibus singuli elaborarint,
 alij in ijs quæ ad lunā, alij quæ ad Iouem, alij quæ ad so-
 lem pertinet cōgerētes, neq; nō cursum, ac motū & uim
 illorū. Atq; Endymion lunæ rationē tradidit. Phaeton
 solis cursumprehendit, nō ille quidē uere, sed moriēs
 imperfectā artē reliquit. Hæc qui ignorant, Phaetontē
 solis filiū credunt, fabulāq; de illo haudquaq; uerā nar-
 rant, adijisse Solem patrē, ac postulasse ab eo, ut sibi li-
 ceret lucis currū moderari, illū id cōcessisse, monuisseq;

Xx 4 qua

qua ratione foret aurigandū, Phaetontē uero cōsenſo curru, partim ob aetate, partim ob imperitiā ita egisse, ut aliquādo esset uicinus terræ, aliquando longo ſemotus spatio à terra, interim mortales frigus atq; æstus intolerabilis conficiebat. Ob hæc indignatū Iouem ingenti fulminis telo percussisse Phaetontem. Eum deiectū forores circūstantes magno luctu proſequebantur, donec immutarent formas, quæ nunc sunt populi, ac lachrymarum uice, quibus fratrem deplorabant, electrū deſtillant. Haudquaſq; hæc ita geſta ſunt, neq; pium eſt his habere fidem, neq; ſoli fuit filius, neq; illi filius interijt. Sed narrant Græci & alia permulta fabuloſa, quibus ego nō admodū credo. Nam qui cōſentaneum eſt credere Aeneam Veneris fuiſſe filium, aut Minoa Iouis, aut Aſcalaphum Martis, aut Autolycū Mercurij. Verum hi homines p̄ij Dñsq; grati fuerunt, eoſq; naſcentes, hunc Venus, illum Iuppiter, alium reſpiciebat Mars. Etenim qui patreſſfamilias ſunt mortaliſus, in hoc proginendi genere, ij ueluti parētes ſibi ſimilia produciunt omnia, & colorē, & formā, & facta, & animū. At rex quidem Minos Iouis auſpicijs, Aeneas formoſus Veneris fauore natus eſt. Fur Autolycus. At ea furacitas illi ex Mercurio contigit. Iam uero nec Saturnum Iuppiter cōiecit in uincula, nec in tartara præcipitem dedit, neq; cætera machinatus eſt, quæ putant homines. Verū Saturnus extremus mouet, proculq; à nobis

nobis semotus est. Segnis illi motus, neq; facilis animi,
aduersu mortalibus, atq; hanc ob causam illum stare
dicunt, ceu uinculis alligatū. Cæterū ingens aeris altitu-
do tartarus appellat. Sed potissimū ex Homeri poetæ
Hesiodicę carminibus liceat intelligere priscorū fabu-
las cum Astrologia cōsentire. Siquidē ubi Iouis catenā
narrat, ac Solis iacula, quæ quidē ego radiorū ictus esse
cōiūcio, tum urbes quas in dypeo finxerat Vulcanus,
præterea choream, & uineam, ad hæc quæcunq; de Ve-
neris ac Martis adulterio dixit, deq; detectione, haud
aliunde, q̃ ex hac scientia sunt cōficta. Quandoquidē
Veneris & Martis cōcursus, Homericæ cantilenæ præ-
bet argumentū, in alijs autem uersibus utriusq; diuer-
sum effectum descripsit, Veneris, cum ait illi.

Tute Venus iucunda magis connubia cura.
Porro de belli negotijs,

Cuncta cito hæc curæ fuerint Marti atq; Mineræ.
Hæc cum intelligerēt ueteres illi, maxime diuinationi-
bus utebant, nec eam otiosam esse putabant, adeo ut
nec urbes conderent, neq; moenia circumducerent, neq;
quenq; occiderēt, neq; ducerēt uxores, priusq; de singu-
lis à uate respōsum acceperant. Deniq; nec ipsa Deorū
oracula, ab arte astrologica erant aliena. Verum apud
Delphos uirgo prædicendi munus administrat, quæ
cælestem illam uirginē repræsentat, ac Draco sub tripode
uocem ædit, quoniā & inter stellas Draco conspicit.

Xx 5 In Didymis

in Didymis uero templum est Apollinis, & hoc, sicut mihi uidetur, ex his Didymis, id est, geminis, qui cælo sunt, appellatū. Vsq̃ adeo uero diuination uisa est illis res sacra, ut Vlysses etiā cum errando fessus uellet certo de rebus suis cognoscere, ad inferos penetrarit, nō quod uideret umbras & locum inamoenū, sed quod cuperet cum Tiresia colloqui. Qui simul atq̃ in locum peruenerat, quē Circe mōstrarat, foueam fodit, oues mactauit, cumq̃ complures essent umbræ, atq̃ inter has, matris quoq̃ sanguinē bibere cupientes, nō prius ille permisit ulli, ne matri quidē, q̃ Tiresia gustasset, coactusq̃ esset sibi uaticinium ædere, potuitq̃ interim matris umbrā uidere sitientē. Ad hæc Lycurgus Lacedæmonijs omnē reip. administrationē è cælo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellum prodirēt, ante pleniluniū. Non enim existimabant eandem esse ciuitatis administrationē, crescente luna & euanescente, p̃pterea quod omnia ab illa regerentur. Porro Arcades soli hæc non receperunt, nec in precio habuerunt Astrologiam, sed iīdem ob imperitiā & stultitiā aiunt se luna antiquiores esse. Proinde cum nostri maiores usq̃ adeo fuerint Astrologiæ studiosi, hui⁹ ætatis homines partim aiunt fieri non posse, ut homines finem inueniant diuinandi scientiæ, propterea quod neq̃ certa sit, neq̃ uera, neq̃ Martem aut Iouem nostra causa moueri in cælo, uerū illis humanarū rerum nullam esse curam, neq̃ quicq̃ esse eis

esse eis cum his negotijs commercij, uerum secundum hos necessitate circumaguntur, partim dicunt Astrologiam non esse quidem mendacem, at inutilem. Non enim mutari uaticinio quæcuncq; fati decreta instant. At ego sanè utrisq; respondere possum, stellas in cælo suo quidem motu uolui, cæterum obiter eius motus effectum ad nos peruenire. An uis equo currente, & gal-
linis aut hominibus tumultuantibus, lapides subsilire, stipulasq; moueri uentis cursu cōcitatis, syderum uero uertigine nihil præterea effici, tum ab igni exiguo calor ad nos permanat, neq; nostra tamen causa quicq; erit ignis, neq; illi curæ est æstus noster, ab astris autē nihil ad nos defluit. At sanè fieri non potest, ut per Astrologiam ex malis bona faciamus, neq; mutare quicq; earum rerum, quæ ab illis ad nos demanant. Sed hanc utilitatem ars adfert utentibus. Bona multo ante delectant eos, qui uentura præscierint, mala uero facile cum imprudentibus uenerint, accipiunt. Neq; enim in illos irruunt, sed quia meditata expectatq; sunt, leuia mi-
tiq; uidentur. Hæc mea est de Astrologia sententia.

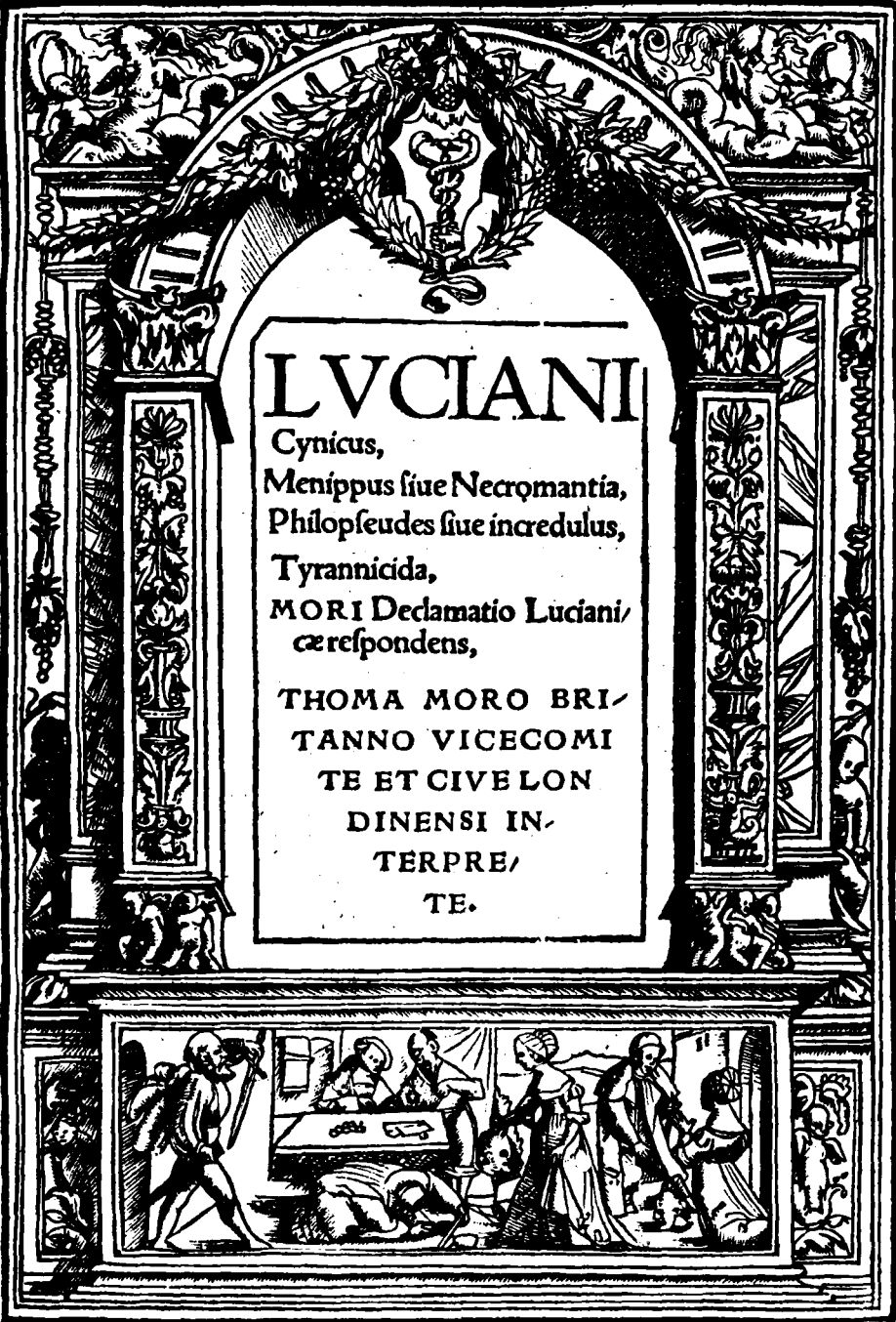
L V C I A N I D E A S T R O -
L O G I A , D E S . E R A S .
R O T E R O D A M O
I N T E R P R E -
T E , F I N I S .

IOANNES FRO

BENIVS LECTORI S. D.

HABES hic Luciani libellos ac dialogos uarios ab eloquentissimo ERASMO ROTODAMO compatre nostro, uiro nunc mihi sine honoris praefatione nominando, felicissime latinitate donatos. Sed nō te lateat illum in Icaromenippo, pag. 148. uers. 7. pro *ἐπερογέυτο* dum festinat *ἐπερογέυτο* legisse, illo loco *ἡ δὲ ποίσις αἰ, ἐπερογέυτο*. & scortabatur reddidisse, quod negociabatur uertendum erat, aut merces importabat. Quod uerbi sanè mutassemus, si in tempore nos quidam amicus noster monuisset. In Timone pag. 296. uers. 21. pro loco increpet, loro increpet legatur. Porro quæ pro Tyrannicida Dedamationi Lucianicæ præfixa est epistola, alteram Dedamationē, qua Luciano respondet Erasmus, antecedere debet. Bene Vale, & nostris Erasmiq; laboribus feliciter frui. Apud indlytam Germaniæ Basileam.

LUCIANI

Cynicus,
Menippus siue Necromantia,
Philopseudes siue incredulus,
Tyrannicida,
MORI Declamatio Luciani/
cærespondens,

THOMA MORO BRI-
TANNO VICECOMI
TE ET CIVE LON-
DINENSI IN-
TERPRE-
TE.

ORNATISSIMO

DOCTISSIMOQVE VIRO THOMAE RVTHA
LO REGIO APVD ANGLOS SECRETA
RIO, THOMAS MORVS S. P. D.

SI QVISQVAM fuit unq̃ uir doctissi-
me, qui Horatianū praeceptum imple-
uerit, uoluptatemq; cum utilitate con-
iunxerit: hoc ego certe Lucianū in pri-
mis puto praestitisse. Qui & supercilio-
sis abstines Philosophorum praeceptis, & solutioribus
Poetarū lusibus: honestissimis simul & facetissimis sali-
bus, uitia ubiq; notat atq; infectat mortaliū. Idq; facit
tam scite, tantq; cum fruge: ut quum nemo altius pun-
gat: nemo tamen sit, qui nō æquo animo illius aculeos
admittat. Quod quū nuncq; non egregie faciat: scisse
tamen mihi singulari quodam modo uidetur in tribus
his Dialogis: quos ob idipsum è tanto festiuissimorū
numero potissimum delegi, quos uerterem: alijs tamen
alios fortasse longe praelaturis. Nā ut è uirginibus non
eandem omnes, sed alius aliam, pro suo cuiusq; animo
præfert, deamatq; non quā præcipuam tuto possit asse-
rere, sed quæ sibi uideatur: ita è lepidissimis Luciani dia-
logis, alius aliū præoptate: mihi certe isti præcipue pla-
cuerunt: neq; temere tamē (uti spero) neq; soli. Nam ut
à breuissimo incipiam: qui Cynicus inscribitur, quiq;
posse

posse uideatur ipsa breuiter contēni, nisi nos Flóratius admoneret: sæpe etiā in exiguo corpore uires esse præstantiores, ipsiq; minimas etiā gemmas esse uideremus in precio. In eius ergo delectu honorifico calculo mecū suffragatus est diuus Ioannes Chrysostomus, uir acerrimi iudicii: doctorum fermè omniū Christianissim⁹ & Christianorū (ut ego certe puto) doctissimus: quem usque adeo Dialogus hic delectabat, ut bonā eius partem in Homiliam quandam, quam in Ioannis euangeliū commentatus est, inseruit. Neque id immerito. Quid enim placere uiro graui, ueréque Christiano debuit, quā is dialogus: in quo dum aspera, paruóq; contenta, Cynicorum uita defenditur: mollis atque eneruata delicatorem hominum luxuria reprehenditur: Nec non eadem opera, Christianæ uitæ simplicitas, temperantia, frugalitas: deniq; arcta illa atque angusta uita, quæ ducit ad uitam, laudatur. Iam Necromantia (nam hic secundo dialogo titulus est) non satis auspiciato uocabulo, sed materia tamen felicissima, quā false ratat: uel Magorum præstigias, uel inania Poetarum figmenta: uel incertas quauis de re Philosophorum inter se digladiationes. Superest Philopseudes: qui non sine Socratica ironia, totus uersatur (id quod titulus ipse declarat) in ridenda, coarguendaque mentendi libidine: dialogus nescio certe lepidior ne, an utilior. In quo non ualde, me mouet, quod eius animi

Y y 2 fuisse

fuisse uidetur, ut nō satis immortalitati suæ consideret
 atq; in eo fuisse errore, quo Democritus, Lucretius, Pla-
 nius, plurimiq; itidem alij. Quid enim mea refert quid
 sentiat his de rebus ethnicis, quæ in præcipuis habentur
 fidei christianæ mysterijs? Hunc certe fructum nobis
 afferet iste dialogus: ut neq; magicis habeamus præsti-
 gijs fidem, & superstitione careamus, quæ passim sub
 specie religionis obrepit: tum uitam ut agamus minus
 anxiam: minus uidelicet expauescētes tristitia quæpiam
 ac superstitiosa mendacia: quæ plerunq; tanta cum fi-
 de atq; autoritate narrantur: ut beatissimo etiam patri
 Augustino, uiro grauissimo, hostiq; mendaciorū acer-
 timo: nescio quisnam ueterator persuaserit, ut fabulam
 illam de duobus Spurinis, altero in uitam redeunte, al-
 tero decedente, tanq; rem suo ipsius tempore gestam
 pro uera narraret: quam Lucianus in hoc dialogo, mu-
 tatis tantum nominibus, tot annis anteq; Augustinus
 nasceretur, irrisit. Quo minus mireris, si pinguioris uul-
 gi mentes suis figmentis afficiant ij, qui se tum demum
 rem magnam confecisse putāt: Christumq; sibi deui-
 xisse perpetuo, si cōmenti fuerint, aut de sancto aliquo
 uiro fabulam, aut de inferis tragediam, ad quam uetu-
 la quæpiam aut delira lachrymetur, aut pauida inhor-
 rescat. Itaque nullam ferè martyris, nullam uirginis
 uitam prætermiserunt, in quam non aliquid huiusmo-
 di mendaciorum inseruerint, pie scilicet: alioqui enim
 periculum

periculum erat, ne ueritas non posset sibi ipsa sufficere, nisi fulcretur mendacijs. Nec ueriti sunt eam religionē contaminare figmentis, quam ipsa ueritas instituit, & in nuda uoluit ueritate consistere: nec uiderunt usque/ adeo nihil istiusmodi fabulas conducere, ut nihil perniciosius officiat. Nempe (ut memoratus pater Augustinus testatur) ubi admixtum subolet mendacium: ueritatis ilico minuitur ac labefactatur autoritas. Vnde sæpe mihi suspicio suboritur: magnam huiusmodi fabularum partem, à uafrijs ac pessimis quibusdam nebulo nibus, hæreticisq; confictam: quibus studium fuit, partim ex incauta, simplicium potius, quàm prudentium credulitate, uoluptatem capere: partim fabularū fictarum commercio, fidem ueris christianorum historijs adimere: quippe qui frequenter quædam, his quæ in sacra scriptura continentur, tam uicina confingunt, ut facile se dedarent, adludendo lusisse. Quamobrem quas scriptura nobis historias diuinitus inspirata commendat, eis indubitata fides habenda est. Cæteras uero ad Christi doctrinam, tanq̃ ad Critolai regulam, applicantes caute & cum iudicio, aut recipiamus, aut respiciamus: si carere uolumus, & inani fiducia, & supersticiosa formidine. Sed quo progredior? epistola ferè iam librum superat: nec interim tamen uerbum de tuis laudibus ullū, in quas alius fortasse totus incubuisset: quarumq; citra ullam adulandi suspensionem uberrimam

Y y 3 mihi

tibi materiam præbuisſent (ut cæteras uirtutes tuas
omittam) uel egregia doctrina tua, ſummâq; in rebus
agendis prudentia: quam tot in diuerſis nationibus, in
tam arduis negocijs, tam feliciter actæ legationes deda-
rant: uel ſingularis fides, grauitasq;: quam niſi ſatis per-
ſpectam, exploratamq; habuiſſet, nunq; te prudentiſſi-
mîs princeps ſibi à ſecretis eſſe uoluifſet. Sed cæterarû
uirtutum tuarum prædicationi unica modestia tua re-
luctatur: quæ facit, ut quum laudanda tam libenter fa-
cias: feciſſe te tamen non libenter audias. Parco igitur
pudori tuo: hoc unum duntaxat abs te precatus: ut

has in græcis literis ſtudiij mei primitias æquo ani-

mo ſuſcipias: ſinaſque ut qualecunq; apud te

ſint amoris, officiijq; in te mei monumen-

tum: quas tibi ſim auſus eo maio-

ri fiducia committere: quod

etſi tam acre tibi iudi-

ciû ſit: ut quicquid

erratum fue-

rit, nemo

penetrantius

uideat: is tamen eſt

ingenij tui candor, ut

nemo libentius conuiueat.

Vale.

LVCIANI CYNII

CVS, THOMA MORO INTERPRETE.

Personæ LVCIANVS ET CYNICVS.

LVCIANVS.

VID TV tandem: barbam
quidem habes, & comā, tū-
nicam non habes: nudusq;
conspiceris, ac sine calceis: de-
lecta nimirum uaga, inhu-
manāque ac ferali uita: tum
proprio corpore contra q̄
faciūt cæteri, semper usus in
cōmode, nunc huc, nūc illuc

circuis: in arido præterea solo cubans: adeo ut plurimū
etiam sordium, tritum isthoc pallium referat: alioqui
nec ipsum, uel tenui filo, uel molle uel florulentū. CYN.
Neq; enim indigeo: siquid est huiusmodi: ut compare-
tur facillime, dominóq; minimum exhibeat negotij: id
inquam mihi sufficit. At tu per Deos dic mihi: putas
ne esse in luxu uitū? LVCIA. Immo admodū. CYNII:
Contra in frugalitate uirtutem? LVCIA. Admodum.
CYN. Cur igitur tandem quū me uideas uiuentē fruga-
lius q̄ uulgo faciunt homines: eos uero sumptuosius:
me, nō illos arguis? LVCIA. Quia nō frugalius per Io-
uē uideris mihi, sed egētius uiuere: immo uitā omnino
egenam

egenam atq; inopem. Nam tu nihil à mendicis differis:
qui cibū mendicant in diem. CYN. Vis ergo uideamus
(quādoquidem huc processit oratio) quidnā inopia sit:
quidq; rursus copia? LV CIA. Si tibi quidē ita uidetur.
CYN. Nūquid ergo satis id cuiq; est, quicquid ipsius
explet necessitatem? an aliud quippiam dicis? LV CIA.
Esto istud. CYN. Indigētia uero quicquid cuiusq; usui
deest: nec eo quo sit necesse peruenit? LV CIA. Scilicet.
CYN. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim in
his est, quod necessitatem non expleat meā. LV CIA.
Quo pacto istud ait? CYN. Scies si consyderes in quē
usum eorum quodq; paratum est, quorū egemus: ut
domus, an non tegumenti gratia? LV CIA. Maxime.
CYN. Quid uestis: cuius gratia? nōne tegumēti etiam
ipsa? LV CIA. Sane. CYN. At ipso per Deos tegumen
to, cuius rei gratia indiguerimus: nonne ut melius se ha
beat id quod tegitur? LV CIA. Mihi quidē sic uidetur.
CYN. Vtrum igitur tibi peius se habere hi uidentur pe
des? LV CIA. Nescio. CYN. Atqui hoc pacto didiceris:
quodnam pedum officiū est? LV CIA. Ingredi. CYN.
An deterius ergo ingredi pedes tibi uident mei, q̄ alio
rum? LV CIA. Istud uero fortasse non. CYN. At non
possent, seu sese melius seu deterius haberent, officium
suum præstare? LV CIA. fortasse. CYN. Pedibus ergo
nihilō peius affectis uideor, q̄ alijs? LV CIA. Nō uide
ris. CYN. Quid corpus uero meum? Num deterius q̄
reliq̄uorū

reliquorum? Nempe si deterius se haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus robur est. An meū ergo debilius? LV CIA. Non uidetur. CYN. Neq; pedes ergo tegumento uidentur egere, neq; reliquū corpus. Quippe si egerent, male haberent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se facit, ea quibuscūq; ad fuerit. At ne ali quidem deterius corpus uidetur meū, quod quibuscūq; cibis alitur. LV CIA. Manifestū est id quidem. CYN. Nam nec uegetum esset, robustumq; si aleretur male. Mala siquidem alimēta corpus tabesciunt. LV CIA. Ista quidē ita se habent. CYN. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus, me arguis, uitamq; improbas meā, ac miseram prædicas? LV CIA. Ideo per Iouē, quod quū natura (quā tu colis) ac superi terrā in cōmuni statuerint: ex ea multa nimirū ac bona addiderint, ut nobis omnia superessent abunde: non in necessitatē modo, uerū in uoluptatē quoq; tu tamē horum omniū, aut maximæ saltē partis expers es: nec eorum quoq; frueris nihilo certe magis, q̃ feræ. Nempe aquā bibis, quā etiā bibūt feræ: Comedis uero quicquid offenderis, quēadmodū canes: tū cubile nihilo melius canibus habes: quandoquidē gramē tibi sufficit, quēadmodū & illis: palliū præterea circūfers, nihilo mendico decentius. Quamq; si tu his contentus recte sapis, tum Deus pfecto neuitq; recte fecit: primū quod oues esset pingues: deinde uites dulcis uini feraces: ac reliquum

deinde apparatus uarietate mirabilem. & oleum & mel
& reliqua: omnia ut nos haberemus, edulia quidē omni
gena haberemus: potū dulcem haberemus, pecunias
haberemus, mollem lectum haberemus. Præterea pul-
chras domos, ac reliqua demū omnia mirum in modū
preparata. Nam & ipsa quoq; artū effecta Deorū do-
na sunt. At uiuere omnibus huiusce bonis priuatū, id
fuerit profecto miserū, etiam si ab aliquo quopiā priue-
ris. Quemadmodū hī qui seruantur in uinculis. Longe
uero miserius, si quis ipse sese omnibus bonis priuet. Nā
ea demū manifesta insania est. CYN. Et recte quidem
fortasse dicis. Verū istuc dic mihi: Siquis diuite quopiā
alacriter atq; humane, quin prolixē quoq; exhibēte cō-
uiuū, tam hospites excipiēte, & multos simul, & omni
genos alios quidem imbecillos, alios autē robustos: de
inde apponente multa, atq; omnigena: si quis, inquam,
omnia corripiat, omniāq; deglutiat: non ea tantū quæ
uicina sunt, sed ea quoq; quæ procul absunt, prepara-
ta uidelicet inualidis: ipse tamen ualens, quū unū dun-
taxat uentrē habeat, nec multis ut nutriatur indigeat:
diutius tamen q̃ alij multi immoretur: hic uir cuiusmo-
di tibi uidetur esse? probus ne? LV CIA. Non mihi qui-
dem. CYN. Quid uero, num temperans? LV CIA. Ne
id quidem. CYN. Quid uero si quis eiusdē mensæ par-
ticeps, multa illa ac uaria negligat, uno quopiam ex his
quæ proxime apponuntur, electo: quū satis in suam ha-
beat

beat necessitatē, id decenter edat, eoque solo utatur: cetera illa ne respiciat quidē, an non hunc temperatiorē & meliorē uirum illo putabis? LV CIA. Ego certe. CYN. Vtrū ergo iā intelligis, an me oportet dicere? LV CIA. Quidnā? CYN. Quod Deus illi quidē pulchre cōuiuiū instructi similis est: ut q apposuerit multa ac uaria, atq; omnigena: uti essent quæ cuiq; cōueniant: alia quippe ualentibus, alia rursus ægrotantibus: atq; alia quidē robustis, alia uero inualidis: nō ut oībus utamur oīes, sed ut his utantur singuli, quæ suæ cuiusq; naturæ cōueniunt: & ex his ipsis, quacūq; re maxime quēq; indigere cōtigerit. At uos illū qui per insatiabilitatē atq; incōtinentiā oīa corripit refertis: ut q rebus uti uelitis oīibus, & undecūq; partis, nō solis contenti præsentibus: existimātes propriā quidem neq; terrā, neq; mare sufficere: sed importātes ab ipsis usq; terræ finibus uoluptates, patrijsq; rebus peregrina præferētes, sumptuosasq; frugalibus: atq; ea quæ difficile comparantur his quæ sunt comparatu facilia. In summa deniq; molestias, malq; potius eligentes, q̃ absq; molestijs uiuere. At isti quidem plurimi ac preciosi, beaticq; apparatus, quibus exultatis, per magnam ad uos miseriam, erumnamq; perueniunt. Aurum ipsum tam optabile, si libet, argentūq; consydera: domus cōsydera sumptuosas, uestes operosas consydera: atq; eius generis omnia, quanto negotio emuntur, quot laboribus, periculis: imo fan-

Zz 2 guine,

guine, ac cæde, quantôq; hominû interitu: nō ideo solū qđ dū nauigant, propter ista pereunt cōplures: ac dum quærūt, parantq; grauiā perferunt: sed ob id quoq; qđ digladiationes multas pariūt, quodq; ob ea insidiātur inuicē: & amicis amici, & parētib; liberi, & maritis cōiuges. Sic opinor Eriphylē qđ auri gratia p̄didisse maritū. Atq; hæc quidē omnia fiunt: quū tamē uestes illæ uariæ nihilo magis quicq; queant calefacere: auratq; illa ædificia nihilo prorsus magis tegant: nec pocula illa argentea potui quicq; magis conducant. Sed nec aurei illi, nec eburnei item lectuli, somnū suauiorē præbeant: imo uidebis frequēter in eburneo lecto, sumptuosiq; stromatibus, beatis illis somnū cōtingere nō posse. Præterea om̄igenæ illæ circa edulia curæ, nihilo magis alūt: quin tabefaciūt potius corpora, ipsdēq; morbos ingerant. Quid aut̄ dicere attinet, libidinis gratia quātas molestias mortales & faciūt, & patiūtur: quanq; facile est isti cupiditati mederi, nisi quis uelit indulgere delictis. At ne hæc quidē infania, corruptelāq; sufficere uideatur mortalibus: sed iam rerū etiā usum puerunt, singulis rebus ad id utentes, ad qđ minime paratæ sunt: quæ admodū lecto si quis uti carpēti loco uelit, ac tanq; curru. LVCIAN. Quis nā is est? CYN. Vos, inquā, qui hominibus tanq; iumētis utimini. Nā eos iubetis, ut lecticas tāq; currus in ceruicibus ferāt. Ipsi uero in sublimi residetis delicati, atq; homines p̄inde tanq; asinos aurigamini:

mini:imperantes ut hac, nō illaceant:& qui hac facitis
 m̄ximē,īdem maxime beati uidemini. Tum hi qui pi
 scium carnibus nō tantū ut alimentis utuntur:uerū tin
 cturas etiā quāsdā ex his machinātur:eos dico,qui pur
 purā tingunt:nōne & hi pr̄ter naturā his utūtur,quæ
 à Deo pr̄parata sunt:LV CIA. Non per Iouē:siquidē
 tingere etiā potest nō comedi tantū purpuræ caro.CY.
 At nō in id tamen nata est.Nā & cratere quispiā,si pr̄
 ter naturam detorqueat,ollæ loco posset uti:nec in id ta
 men paratus erat.Sed quo pacto posset quispiam uni
 uersam illorū infelicitatē percurrere, quæ tanta est. At
 tu me quoq; qđ nolo eius esse particeps,incusas. Viuo
 ego tamē quēadmodū modestus ille:his uidelicet dun
 taxat,quæ mihi apponunt uescēs,ac frugalissimis utēs.
 Varijs uero illis atq; om̄igenis minime inhiās. Ac dein
 de quū paucis egeā,ac minime multis utar:ferinā tibi ui
 deor uirā uiuere.Atqui hac ratiōe tua Dī, p̄fecto in pe
 riculū ueniūt:ne & ipsi sint feris etiā deteriores:quippe
 q rei nullius indigēt. Verū ut exactius intelligas, cuius
 modi horū utrūq; sit:uel paucis uidelicet egere,uel mul
 tis:cōsydera quod pluribus egent:primū pueri q̄ adul
 ti:deinde mulieres q̄ uiri:tum ægroti q̄ ualentes:atq;
 omnino in summa,inferiora quælibet pr̄stantioribus
 pluriū indigent:proinde Dī omnino nullius egent rei,
 q uero ad Deos accedūt proxime q̄ minimis egēt.An
 Hercule puras omniū hominū pr̄stantissimū:quippe

diuinū uirum, deūq; recte creditū miserum tūc fuisse
quū circuiret nudus, pelle duntaxat indutus: harum re-
rum nostrarū nihil desyderans. At ille miser profecto
non erat: quippe qui miserā ab alijs propulsabat: neq;
rursus pāuper, qui terra, mariq; dominabat. Nempe
quocūq; intendisset impetū, omnes quaqua uersum su-
pērabat: nec in quenq; sui tēporis incidit, q se uel aequa-
rit unq;, uel uicerit, quoad ex humanis excessit. At tu illi
stromata putas, calceosq; defuisse: atq; ob id mūdum
obambulasse tantū uirum. Dicendū profecto non est.
Sed cōtinens erat ac fortis: & moderate uiuere uolebat,
non indulgere delitijs. Quid Theseus eius discipulus.
An non rex erat Atheniensium omniū, ac filius etiā, ut
ferunt, Neptuni: sua certe tempestate fortissimus. Atta-
men ille quoq; uoluit sine calceis esse, ac nudus ingredi
barbarūq; & comā nutrire placuit ei: nec ei tamen solū,
sed omnibus etiā ueteribus placuit: nēpe meliores erāt
q; uos: atq; adeo ne sustinuisset quidē eorū quisq; ali-
quid huiusmodi, nihilo profecto magis q; leo quispiā
se se ronderi. Siquidem carnis molliciē ac lauorem deo-
re mulieres existimabāt: ipsi uero sicuti erant, ita uideri
quoq; uiri uolebant, ac barbā quidem cultum uiri duce-
bant: quēadmodū in equis iubam, in leonibus barbā,
quibus Deus splendoris quandā atq; ornamenti uen-
statem dedit: sic & uiris barbā adiunxit. Illos igitur ego
æmulor: ueteres, inquam, illos imitari uolo, huius uero
tempesta-

tempestatis homines nō æmulor mirabilis huius felicitatis nomine: quā in epulis & uestibus habent, dum potiunt ac læuigant singulas corporis partes, ac ne secretiorum quidē ullam, ita ut instituit natura, dimittētes. At mihi certe pedes opto, ut nihil equinis differant, quales Chironis fuisse ferunt. Tum ut ipse stromatis nō egeā more leonū, nec cibo egeam magis exquisito, q̃ canēs. Contingat præterea mihi, ut terra quæuis mihi per se pro cubili sufficiat. Domū uero ut mundū hunc existimem. Alimenta demū ut ea deligā, quæ facillime comparari possint. Aurū uero, argentūmq; ne desyderem unq̃, neq; ego, neq; meorum amicorū quisq̃. Omnia nāq; mala inter homines ex horū cupiditate nascunt. & seditiōes, & bella, & insidiæ, & cædes. Hæc omnia fontem habent plus habendi cupidinem. At hæc à nobis abscedat procul, ne unq̃ plus satis appetā: minus uero quū habeā, ferre æquo animo ualeam. Nostrā quidē ita se habent. Plurimū profecto à uulgi sententijs ista dissentiūt. Neq; quicq; ergo mirandū est, si ab his differimus habitu, à qbus tantū differimus instituto. Sed te demiror, quonā pacto quū suam quādā citharædo uestē tribuas, cultūmq; atq; adeo tibicini suū, & tragædo suū: bono uiro cultū, uestēq; propriā nullam existimas: sed eandē ei cum uulgo habendā censes, idq; quū uulgus malum sit. Quod si bonorum cultus proprius debet esse ullus: quinam deceat magis q̃ hic meus, qui maxime

maxime luxuriosis pudendus sit: quemq; illi maxime auersentur? Cultus ergo meus huiusmodi est, squalidū esse, hirsutum esse, tritū pallium indut, comā producere, ac sine calceis ingredi. Vester uero Cinædorum ornatus simillimus est: nec dignoscere uos quisq; ab illis possit: neq; colore uestium, neq; mollicie, neq; camisiarum numero, neq; lacernis, neq; calceis, neq; capillorū cura, neq; odore. Nam & redoletis ut illi, iam præsertim uos qui estis felicissimi. Et quidē quid facias, quū uir eundē cum Cinædis odorem oleat? Etenim in ferendis laboribus nihil illis præstatis. Voluptatib⁹ uero nihilominus q̃ illi superamini: eadem comeditis: eodē modo dormitis, atq; inceditis: imo uero incedere non uultis, sed gestari potius, tanq; sarcinæ, alij ab hominibus, alij uero à iumentis. At me pedes ipsi gestant quocūq; sit opus. Egóq; & frigus tolerare sufficio, & calorē pati: eaq; quæ Dñj obtulerint, minime moleste ferre: ideo uidelicet, quia miser sum. Vos uero propter hanc felicitatē nulla estis fortuna contenti: sed omnium poenitet, ac præsentia ferre non potestis: absentia desyderatis, hyeme quidem optantes æstatē, æstate rursus hyemē: atq; in calore frigus, in frigore uicissim calorem: quēadmodū ægrotautes, morosi semper & queruli: quod in illis quidē facit morbus, in uobis uero mores. Atq; hæc ita quū sint iam nos in uitam uestram traducere æquū censetis, nostramq; corrumpere: quū sæpe male consulta sint, quæ facitis.

facitis, ipsiſq; ſitis in ueſtris ipſorum negocijs minime circūſpecti: nihilq; eorum iudicio ac ratione, ſed cōſuetudine cupiditatis faciatis. Quāobrem nihil profecto differtis uos: ab his qui torrente feruntur. Illi quippe quocunq; fluxus intenderit, eo rapiuntur: & uos itidē quocunq; libidines. At ſimiliter quidem uobiſcum agitur: ut cum quodam qui equum inſanum aſcenderat. Equus igitur uirum corripuens abſtulit. Hic uero amplius iam deſilire equo currente non poterat. Quidam uero quum occuriſſet ei: rogauit quonā tendcret? Hic reſpondit: quocūq; huic uidetur, equum demōſtrans. Quod ſi uos quiſq; roget, quo feramini: ſi uerum uultis dicere, dicetis in uniuerſum quidem quocūq; uideatur affectibus: ſigillatim uero, interdū quocū uoluptatis: interdum quocūq; ambitioni: interdum rurfus quo lucri ſtudio. Quin interdum ira, interdum metus, interdum aliud quippiam huiuſmodi uos auferre uidetur. Neq; enim unum duntaxat equum uos, ſed multos inſilientes, nunc hunc, nunc illum, furioſos quidem omēs auehimini. Auferunt ergo uos in barathrum, ac prærupta. Vos tamen priuſq; cadatis caſuros uos eſſe neſcitis: at hoc detritum pallium quod uos ridetis comāq; habituſq; meus tantam habet uim, ut uitā mihi quietam præbeat: utq; agam quicquid uolo, uerſeq; cum quibus uolo. Nempe ex indoctis, atq; ineruditis hominibus nemo me adire uoluerit, ob hunc habitum. At

AA molles

molles etiam qui sunt adhuc admodum procul dedū-
nant. Congrediuntur uero scitissimi atq; modestissi-
mi: & qui uirtutem cupiunt, hi potissimum congregiuntur
mecum: horum ego consuetudine delector. Eorum
uero fores qui homines uocantur, nō obseruo: tum co-
ronas aureas ac purpuram pro fastu habeo: atq; homi-
nes ipsos derideo. At ut cultum hunc intelligas: non bo-
nos modo uiros, sed ipsos etiam deos decere: atq; cum
deinde, si libet, irrideas: deorum statuas considera: utri
uideantur uobis ne, an mihi similiore: neq; Græcorū
solum: sed barbarorum etiam templa circumspicias:
utrū ipsi dī, ut ego, comati, barbatiq; sunt: an quemad-
modum uos, rasi finguntur atq; pinguntur. Quin pluri-
mos etiam sine tunicis conspicias: ut me nunc esse ui-
des. Quo pacto igitur audeas posthac hunc habitum
nitio dare: quum deos etiam decere uideatur?

L V C I A N I C Y N I C I .
T H O M A M O R O
I N T E R P R E
T E , F I N I S .

MENIPPVS SIVE

NECROMANTIA LVCIANI THO

MA MORO INTERPRETE.

MENIPPVS, PHILONIDES.

MENIPPVS.

ALVE atrium, domusq; ue
stibulum meæ:

Vt te lubens aspicio luci
redditus.

PHILO. Nūnam hic Me
nippus est canis ille? Non
herde alius: nisi ego forte
ad Menippos omneis hal
lucinor. At quid sibi uult ha

bitus huius insolentia? claua, lyra, leonis exuuiæ? Ad
eundus tamen est. Salue Menippe. Vnde nobis adue
nisti? diu est quod in urbe non uidimus. MENIP.

Adsum reuersus mortuorum è latibulis,

Foribusq; tristium tenebrarum nigris:

Manes ubi inferi manent superis procul.

PHILO. O Hercules dam nobis Menippus uita fun
ctus est: reuixitq; denuo? MENIP.

Non, sed me adhuc uiuū recepit tartarus.

PHILO. Quænam causa tibi fuit nouæ huius atq; in
credibilis uiæ? MENIP.

...

AA 2 Iuuenta

Iuuenta me incitauit, atq; audacia:

Quàm pro iuuenta haud paululum impotentior.

PHILO. Siste o beate Tragica: & ab iambis descendens sic potius simpliciter eloquere: quænam hæc uertis: quæ causa tibi itineris inferni fuit: quum alioqui neq; iucunda neq; delectabilis sit uia? MENIP.

Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras.

Consulerem manes ut uatis Tiresiai.

PHILO. Atqui deliras: alioqui non hoc pacto caneres apud amicos confarcinatis uersibus. MENIP. Ne mireris amice: nuper enim cum Euripide atq; Homero uersatus, nescio quo pacto uersibus sic impletus sum: ut numeri mihi in os sua sponte confluant. Verum dic mihi quo pacto res humanæ hic se habent in terris: & quidnam in urbe agitur? PHILO. Nihil noui. Sed quemadmodum prius actitabant: rapiunt, peierant, scenerant, usuras colligunt. MENIP. O miseri atq; infelices. Nesciunt enim, qualia de nostris rebus nuper apud inferos decreta sunt, qualesq; sorte iacti sunt in diuites istos calculi: per quos Cerberum nullo pacto poterunt effugere. PHILO. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos nostris de rebus decretum est? MENIP. Per Iouem: & quidem multa uerum prodere non licet: neq; arcana quæ sunt reuelare: ne quis forte nos apud Rhadamanthum impietatis accuset. PHILO. Nequaquam Menippe per Iouem, ne amico sermonem hunc inuideas. Nam
apud ho

apud hominem tacendi gnarum, & initiatū præterea
 sacris edisseres. MENIP. Dura profecto iubes, & neuti-
 q̃ tuta: uerum tui gratia tamen audendum est. Decre-
 tum est ergo: diuites istos ac pecuniosos aurum tanq̃
 Danaen seruantes abstrusum. PHILO. Ne prius o bea-
 te quæ sunt decreta dixeris: q̃ ea percurras om̃ia quæ
 abs te audire libentissime uelim: Quæ uidelicet descen-
 sus causa fuerit: quis itineris dux: deinde ex ordine, &
 quæ illic uideris, & quæ audieris om̃ia. Verisimile est
 em̃ te, quū res pulchras uidendi curiosus sis, eorū quæ
 uisu aut auditu digna uidebant̃ nihil omnino præter-
 misisse. MENIP. Parendū etiā in his tibi est. Nā quid
 facias, urgēte amico? Ac primum sanè tibi expediam,
 quæ res animum meum ad hunc descensum impu-
 lerint. Ego igitur quum adhuc puer essem: audirem q̃
 Homerum atq̃ Hesiodum, seditiones ac bella canen-
 tes: non semideorum modo, sed ipsorum etiam deorū,
 adulteria quoq̃, uolentias, rapinas, supplicia, patrum
 expulsionēs, & fratrum & sororū nuptias. Hæc me her-
 de om̃ia bona pulchrāq̃ putabam, & studiose erga ea
 afficiebar. Postq̃ uero in uirilem iam ætatem perueni-
 rem: hic leges rursus iubētes audio poetis apprime cō-
 traria, neq̃ uidelicet adulteria committere, neq̃ seditio-
 nes mouere, neq̃ rapinas exercere. Hic igit̃ hæsitabun-
 dus cōstiti: incertus om̃ino quo me pacto gererē. Neq̃
 enim deos unq̃ putauī mœchaturus, aut seditiones

AA ; inuicē

inuicem fuisse moturos: nisi de his rebus perinde ac bonis iudicassent. Neque rursus legumlatores his aduersa iussuros: nisi id conducere existimarent. Quoniam igitur in dubio eram: uisum est mihi philosophos istos adire, atque his rae in manus dedere, rogareque uti me utcumque liberet uterentur: uitaeque uiam aliquam simplicem ac certam ostenderent. Haec igitur mecum reputans ad eos uenio: imprudens profecto, quod me ex fumo (ut aiunt) in flammam conijcerem. Apud enim hos maxime diligenter obseruans summam repperi ignorantiam, omniaque magis incerta: adeo, ut praeter his ilico mihi uel idiotarum uita iam aurea uideretur. Alius etenim soli me iussit uoluptati studere, atque ad eum scopum uniuersum uitae cursum dirigere. In eo ipsam sitam esse felicitatem. Alius rursus omnino laborare, corpusque siti, uigilijs, ac squalore subigere, misere semper adfectum, contumelijsque obnoxium assidue: Hesiodi sedulo inculcans celebria illa de uirtute carmina, & sudorum uidelicet, & ac diuine in uertice motus ascensum, Alius continere iubet pecunias, earumque possessionem indifferenter putare. Alius contra bonas ipsas etiam diuitias esse pronunciat. De mundo uero quid dicam: de quo ideas incorporeas, substantias, aetheros, & inane, actalem quandam pugnantium inuicem nominum turbam in die audiebam: & quod absurdorum omnium maxime fuit absurdum, de contrarijs unusquisque quum diceret, inuincibiles admodum rationes ac persuasibiles adferre.

adferebat: ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idē
prorsus esse contenderent, contra quicūq; hiscere potue
rim, atq; id: quum tamen manifeste cognoscerem fieri
nūcūq; posse: ut eadē res calida simul frigidāq; sit. Pror
sum igitur tale quiddā mihi accidebat, quale solet dor
mitantibus, ut interdū capite annuerem, interdum cō
tra abnuerem. Præterea quod multo erat istis absur
dus, uitam eorū diligenter obseruans, comperi eam cū
ipsorum uerbis præceptisq; summopere pugnare. Eos
enim qui spernendam censebāt pecuniam, auidissime
conspexi colligendis diuitijs inhiare, de scenore litigan
tes, pro mercede docētes. Omnia deniq; nūmorū gra
tia tolerantes. Ii uero qui gloriā uerbis aspernabantur,
oēm uitæ suæ rationē in gloriā referebāt. Voluptatem
rursus oēs fermē palā incessebāt. Clanculū uero ad eā
solā libēter cōfluebant. Ergo hac quoq; spe frustratus
magis adhuc ægre molestēq; tuli. Aliquantulū tamen
inde memet consolabar: quod una cū multis & sapien
tibus & celeberrimis uiris ipse insipiēs q; essem, atq; ue
re adhuc ignarus oberrare. Peruigilāti mihi tādē, atq;
hisce de reb⁹ mecū cogitāti, uenit in mētē: ut Babylonē
pfect⁹ magorū aliquē ex Zoroastri discipulis ac succes
sorib⁹ cōuenirē. Audierā siqdē eos inferni portas carmi
nibus qbusdā ac mysterijs aperire: & quē libuerit illuc
tuto deducere, ac rursus inde reducere. Optie ergo me
facturū putauī: si cū horū quopiā de descensu paciscēs.
Tiresiā

Tiresiam Bœotium consulerem, ab eoque perdiscerem
(quippe qui uates fuerit & sapiens) quæ uita sit opti-
ma: quâque sapientissimus quisque potissimum elegerit.
Ac statim quidem exiliens quæ poteram celerrime Baby-
lonem uerius recta contendi. Quo quum uenio, diuer-
sor apud Chaldæorum quendam hominem certe sa-
pientem, atque arte mirabilem: coma quidem canum, ad-
modumque promissa barba uenerabilem. Nomen au-
tem illi fuit Mithrobarzanes. Orans igitur obsecransque
uix exorauit: ut quauis mercede uellet, in illam me uiam
deduceret. At tandem homo me suscipiens primū qui-
dem dies nouem ac uiginti cum luna simul incipiens
abluit ad Euphratem: mane solem orientē uersus per-
ducens, ac sermonem quempiam longum mussitans:
quem non admodum exaudiebam. Nam (quod in cer-
tamine præcones inepti solent) uolubile quiddam atque
incertum proferebat, nisi quod quosdam uisus est in-
uocare dæmones. Post illam igitur incantationem ter
mihi in uultum spuens deducit rursus, oculos nusquam in
obuium quenquam deflectens. Et cibus quidem nobis
glandes erant, potus autem lac atque mullum & Choa-
spi lymphæ: lectus uero in herba sub dio fuit. At postquam
iam præparati satis hac dieta sumus, medio noctis silē-
tio ad Tigridem me fluuium ducens, purgauit simul
atque absterxit: facemque lustrauit ac squilla: tum pluribus
etiam alijs: & magicum simul illud carmen submurmurans, dein

rans, deinde totum me iam incantans, ac ne a spectris
læderer circumiens, reducit domum, ita ut eram recipro-
cantem, ac reliquum iam navigationi dedimus. Ipse
igitur magicam quandam uestem induit, Medorum
uesti ut plurimū similem, ac me quidem his, quæ uides
ornauit, daua uidelicet, ac leonis exuijs, atq; in super
lyra. Iussit præterea ut nomen si quis me roget Menip-
pum quidem ne dicerem, sed Herculem, Vlyssē, aut
Orpheū. PHILO. Quid ita o Menippe? necq; em̄ cau-
sam aut habitus, aut nominis intelligo. MENIPPVS.
Atqui perspicuum id quidem est, ac neutiq; arcanum.
Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui descēderant,
putauit si me his assimilaret, fore ut facilius Aeaci cu-
stodias fallerem, atq; nullo prohibente transire, utpote
notior tragico admodum illo cultu emissus. Iam igitur
dies apparuit, quum nos flumen ingressi in recessum
incumbimus. Parata siquidem ab illo fuerant, cymba,
sacrificia, mulsa, & in id mysterium deniq; quibuscunq;
opus erat. Hæc postq; ergo quæ prompta erant impo-
suimus, tum nos quoq; anxij, ac uagientium more la-
chrymantes ingredimur, atq; aliquantis per quidem in
fluuiō ferimur, deinde in syluam delati sumus, ac lacum
quendam in quē Euphrates conditur. Tum hoc quoq;
transmisso, in regionem quandam peruenimus solam,
syluosam atq; opacam, in quā descendentes (præbat
enim Mithrobarzanes) & puteum effodimus, & oues

BB iugulamus.

iugulamus, & foueam sanguine conspergimus. At magus interim accensam facem tenens, haud amplius iam summisso murmure, sed uoce quæ poterat maxima damitans, dæmones simul omnes conuocat, Pœnas, Erinænes, Hecatē nocturnam, excelsamque Proserpinam, simulque polysyllaba quædā nomina barbara, atque ignota cōmiscet. Statim ergo tremere omnia, & rimas ex carmine solum ducere, ac porro Cerberi latratus audiri, & iam res planè tristis ac mœsta fuit, Vmbrarū at timuit rex imis sedibus Orcus. Ac protinus quidem inferorū patebant pleræque, lacus pyriphlegethon, ac Plutonis regia. Tum per illum descēdentes hiatus Rhadamanthum propemodum metu, reperimus extinctum. Ac Cerberus primum quidem latrabat cōmouitque sese. At quum ego lyram celeberrime correptā pulsassem, cantu statim sopitus obdormit, deinde posteaque ad lacum uenimus, tranare ferè non liquit. Iam enim onustum erat nauigium, & eiulatu certe plenū. Vulnerati quippe in ea nauigabant omnes, hic femur, ille caput, alius aliò quopiam membro luxatus, usque adeo, ut mihi certe ex bello quopiam adesse uiderent. At optimus Charon quum leonis uideret exuias, esse me ratus Herculem recepit, transque uexit libens, tum exeuntibus quoque nobis monstrauit semitam. Sed quoniam iam eramus in tenebris, præcedit quidem Mithrobarzanes, ego autē à tergo cōtinuus illi comes adharreo, quoad in pratum quoddam

quoddam uenimus maximū, asphodelo confitum, ubi circumfusæ undiq; mortuorū stridulæ nos sequuntur umbræ. Tum paulo procedētes longius ad ipsum Minois tribunal accessimus. Erat ipse quidē in folio forte quodam sublimi sedens. Astabant autem illi Pœnæ, Tortores, mali Genij, Furia. Ex altera parte plurimi quidā adducti sunt ex ordine longa fune uincti. Dicebantur autē adulteri, lenones, mœchi, homicidæ, adulatores, sycophantæ, ac talis hominum turba quiduis in uita patrantium. Seorsum autem diuites ac sceneratores prodibant pallidi, uentricosi, ac podagrici, quorum quisq; trabe uinctus erat, ferri pondere duorū talentorum imposito. Nos igitur astantes, & quæ fiunt omnia conspiciamus, & quæ dicuntur auscultamus. Accusant autē noui quidam atq; admirabiles rhetores. PHILO. Quinam ergo hi per Iouem sunt, ac ne isthuc quidem te pigeat dicere. MENIP. Vmbras ne unq; istas nosti, quas opposita soli reddunt corpora? PHILO. Quid nunc? MENIP. Hæ nos igitur quum primū functi uita sumus accusant, testantur, atq; redarguunt, quicquid in uita peccauimus, & sanè quædam ex his digne admodum fide uident, utpote nobiscum uersatæ semper, nostrisq; nusquam digressæ corporibus. Minos igitur curiose quemlibet examinans impiorum, relegabat in coetum, pœnas ibi sceleribus suis dignas luiturum. In hos præcipue tamen incenditur, quos opes dum uiuerent, ac

BB 2 dignitates

dignitates inflauerant, quicq̃ adorari se ferè expectabant, nimirum perituram eorum superbiam fastumq̃ detestatus, quippe qui non meminissent mortales ipsi quum sint, sese bona quoq̃ mortalia consequutos. At nunc splendida illa exuti omnia diuitias inquā, genus munia, nudi ac uultu demisso steterunt tanq̃ somniū quoddam humanam hanc felicitatem recogitantes, adeo ut hæc dum conspicerer nimis q̃ delectatus fuërim. Et si quem eorum forte agnoueram accessi, atq̃ in aurem silenter admonui, qualis in uita fuerat, quanto pereq̃ fuerat inflatus, tum quum plurimi mane fores eius obsidentes pulsi interim exclusiq̃ à famulis illius expectabant egressum. At ipse uix tandē illis exorians puniceus, aureus, aut uersicolor, felices ac beatos se facturum salutantes putabat, si pectus dextramue porrigens, permetteret osculandam. Illi uero audientes ista moleste ferebant. At Minos quiddam etiam iudicauit in gratiam. Quippe Dionysium Siciliæ tyrannū multis & atrocibus criminibus & à Dione accusatū, & graui Stoicorū testimonio conuictum, Cyreneus Aristippus interueniens: Nam illum ualde suspiciunt inferi, eiusq̃ plurimum ibi ualet autoritas, fermè iam Chimærae alligatum absoluit à pœna, asserens illum eruditorum nonnullos olim iuuisse pecunia. Tum nos à tribunali discedētes, ad supplicij locum peruenimus. Vbi o amice & multa, & miserāda audire simul, ac spectare licuisset.

licuisset. Nam simul & flagrorū sonus auditur, & eiulatus hominū in igne flagrantium, tum rotæ & tormenta, catenæ, Cerberus lacerat, Chimæra dilaniat, crucianturq; pariter omnes, captiui, reges, præfecti, pauperes, mendici, diuites, & iam scelerum omnes pœnitebat. Et quosdam quidem eorum, dum intuemur, agnouimus, uidelicet qui nuper è uita discesserant. At hi se pudentes tum occulebant, nostróq; subtrahebant aspectui, aut si nos aliquando respiciebant, id seruiliter admodū abiectéq; faciebant, atq; hi quidem q̄ olim putas onerosi, fastosiq; in uita? At pauperibus malorum dimidium remittebatur, & quum interquieuissent, denuo repetebantur ad pœnam. Sed illa quoq; quæ fabulis feruntur aspexi, Ixionem, Sisyphum, Phrygiumq; grauius affectum Tantalum, genitumq; terra Tytium, Dii boni, quantum? Integrum stratus agrum occupabat. Hos tandem prætereuntes, in campum uenimus Acherusium, ubi semideos, heroidasq; reperimus, atq; aliam simul mortuorū turbam in gentes, tribusq; dispositam, alios quidem uetulos, quosdam ac marcidos, atq; (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iuueniles & integros, & hos potissimum ob illam condiendi efficaciam Aegyptios. Verum dignoscere quemlibet haud prodiue fuit, adeo nudatis ossibus omnes erant inuicē simillimi, nisi q̄ uix tandem eos diu intendentes agnouimus. Quippe, confecti cōsidebant obscuro atq; ignobili.

biles, nullumq; seruantes amplius pristinae formae ue-
 stigium. Cum igitur multi simul ossei consisterent, inui-
 cem omnino similes, qui terrificum quiddā per cauos
 oculorum orbes transpicerent, dentesq; nudos osten-
 derent, hæsitabam certe mecum, quonam signo Ther-
 sitem à Nireo illo formoso discernerem, aut mendicum
 Irum à Pheacum rege, aut Pyrrhiam coquum ab Aga-
 memnone. Quippe quibus iam nihil ueteris perman-
 sit indicij, sed ossa fuerunt inter se similia, incognibilia,
 nullis inscripta titulis, nulliq; unq; dinoscenda. Hæc
 igitur spectanti mihi, persimilis hominū uita pompæ
 cupiam longæ uidebat, cui præsit ac disponat quæq;
 fortuna, ex his qui pompam agunt diuersos, uariosq;
 cuiq; habitus accommodans. Alium siquidem fortuna
 delicens regijs ornat insignibus, & tiaram imponens,
 & satellites addens, & caput diademate coronans. Aliū
 serui rursus ornatum induit, hunc formosum effigiat,
 hunc deformem atq; deridiculum fingit. Nam omni-
 genum, ut opinor, debet esse spectaculum. Quin habi-
 tus quorundam plerumq; in media quoq; pompa de-
 mutat, neq; perpetuo eodem sinit ordine, cultuq; pro-
 gredi, quo prodierant. Sed ornatu cōmutato Croesum
 quidē coegit serui, captiuicq; uestes induere. Meandriū
 autem olim inter seruos incedentē, Polycratis uicissim
 ornat tyrannide. Et aliquantisper quidē eo cultu per-
 mittit uti, uerum ubi iam pompæ tempus præterit, ap-
 paratum

paratum quisq; restituens, & cum corpore simul exutus amictu, qualis ante fuit efficitur, nihilo à uicino differens. Quidam tamen ob inscitiam, quum suos fortuna cultus exigit, ægreferunt atq; indignantur, tanq; proprijs quibusdam bonis priuati, ac nō potius alienis, quibus paulisper utebantur, exuti. Quin in scena quoq; uidisse te plerumq; puto histriones istos tragicos, qui (ut fabulæ ratio poscit) modo Creontes, modo Priami fiunt, aut Agamemnones. Idermq; (si fors tulerit) paulo ante tam grauer Cecropis, aut Erechthei formā imitatus, paulo postea seruus, poeta iubente, progreditur. At quum fabulæ iam finis affuerit, quisq; auratas illas uestes exutus, personā deponens, & ab altis illis crepidis descendens, pauper atq; humilis obambulat, haud ampli⁹ Agamemnon ille Atreo prognatus, aut Creon Menecæi filius, sed Polus filius Charidei Saniensis, aut Satyrus filius Theogitonis Marathonius. Sic se mortalium res habent, quemadmodum mihi tum spectanti uidebatur. PHILO. Dic mihi Menippe, isti qui magnificos, altosq; tumulos habent super terram, & columnas, imagines, titulos, nihilo ne sunt apud inferos plebeis quibuslibet umbris honoratiores? MENIP. Nugaris tu quidē, nam si uidisses Mausolum, Carem illum dico Pyramide celebrem, sat scio, nunq; ridere desisses, ita in antrum quoddā abstrusum despectim abiectus est, in reliqua mortuorum turba delitescens.

Hoc

Hoc tantum cōmodi mihi uidetur ex monumento re-
 ferre, q̃ imposito tanto pondere, laborat magis & pre-
 mitur. Nam cum Aeacus o amice locum cuiq̃ metitur,
 dat autē cui plurimū haud amplius pedem necesse est
 eo iacere contentū, seſeq̃ ad loci modum cōtrahere. At
 uehementius multo riſiſſes, opinor, ſi reges hoſce no-
 ſtros, ſatrapasq̃ uidiſſes apud eos mendicantes, & aut
 ſalsamenta uendentes, aut primas ipſas literas, urgente
 inopia profitentes, & quēadmodū cōtumelijs à quouis
 afficiantur, atq̃ in faciem cædantur, perinde atq̃ uiliſſi-
 ma mancipia. Itaq̃ Philippum Macedonē cōſpīcatus,
 cōtinere me certe nō potui. Oſtenſus eſt mihi in angu-
 lo quodam detritos calceos mercede reſarciens. Quin
 alios præterea multos erat uidere mēdicantes in triuijs,
 Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. PHILO. Admi-
 randa narras iſta de regibus, penēq̃ incredibilia. Socra-
 tes autē quid facit? ac Diogenes, & ſi quis eſt ſapientū
 alius? MENIP. Socrates proſecto etiam ibi obuerſat,
 omēsq̃ redarguit. Verſant autē cum illo Palamedes,
 Vlyſſes, & Neſtor, & quiſquis eſt alius inter defunctos
 garrulus. Inſtant autē illi etiam nū, atq̃ intumeſcūt ex-
 hauſto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardana-
 palo uicinus Aſſyrio, Midæq̃ Phrygio, atq̃ alijs item
 pluribus ex iſtorū ſumptuoſorū numero, manet, quos
 quū eiulantes audit, ueteris fortunæ magnitudinē re-
 cogitantes, & ridet, & delectatur, ac ſupinus cubans, ut
 plurimum

plurimū cantat: aspera nimis atq; iniucūda uoce illorū
 ciulatus obscurans: adeo, ut id ægreferentes nec Dioge
 nem ferre ualentes, de mutanda sede deliberent. PHIL.
 De his iam satis quidem: ceterū quodnam illud decre
 tum est, quod initio dixeras aduersus diuites esse sanc
 tum? MENIP. Bene admones. Nescio enim quo pacto
 quū hac de re dicere proposuissem, ab instituto sermo
 ne procul aberrauī. Dum igitur ibi uersabar, magistra
 tus concionē aduocauerunt: his uidelicet de rebus, quæ
 in cōmune conducerent. Conspiciens ergo multos con
 currere: me quoq; cum illis simul immiscēs: unus de nu
 mero eorum qui in concione aderant, efficior. Agitata
 sunt igit̃ & alia multa. Postremo uero de diuitibus ne
 gocium: in quos posteaq; plurima fuissent obiecta, uio
 lentia, superbīa, fastus, iniuriæ: assurgens tandem ex po
 pulo, primas quidam, huiusmodi decretum legit. Quo
 niam, inquit, multa diuites perpetrant in uita rapien
 tes, ac uim inferentes, inopesq; omni modo despectui
 habentes: Curia, Populóq; uisum est: ut quū functi ui
 ta fuerint, corpora quidem eorū pœnas cum alijs scele
 ratorum corporibus luant: animæ uero sursum remissæ
 in uitam, in asinos demigrent, donec in tali rerum statu
 quinquies acuias decē annorū milia trāsegerint, asini
 semp̃ ex asinis renati, onera ferētes, atq; à pauperibus
 agitati. Dein ut liceat illis è uita excedere. Hæc sententiā
 dixit Caluarius: patre Aridello, patria Manicēsis, tribu

Strygiana. Hac igitur lege recitata, approbauerunt priu-
 tipes, sciuit plebs, adfremuit Proserpina, allatrauit Cer-
 berus: sic enim rata quæ inferi statuunt, autenticæque fiunt.
 Quæ igitur in cōcione agebātur, erāt huiusmodi. Tum
 ego statim, cuius gratia uenerā, Tiresiam adeo: atque illi
 re, uti erat, ordine narrata, supplicauit: ut mihi diceret,
 quodnam optimū uitæ genus putaret. Hic uero subridēs
 (est autē seniculus quispiā cæcus, pallidus, uoce gracili)
 o fili, inquit, causam tuā perplexitatis scio à sapiētibus
 istis profectā, haudquaquam idē inuicē iisdē de rebus sen-
 tientibus: uerū haud fas est id tibi proloqui: siquidem
 quod Rhadamanthus interdixit. Nequaquam, inquit, o
 patercule: sed dic amabo, neque me contēnas, qui in uita
 te etiā ipso cæcior oberro. Abducēs ergo me, procul ab
 alijs auferēs, ad aures mihi inclinās: Optima est, inquit,
 idiotarū, priuatorūque uita, ac prudentissima. Quāobrem
 ab hac uanissima sublimiū cōsyderatiōe desistēs, Mitte
 principia semp ac fines inquirere, & uafros hosce syllo-
 gismos despuēs, atque id gen⁹ omnia nugas æstimās, hoc
 solū in tota uita psequere: ut præsenti⁹ bene cōpositis
 minime curiosus, nulla re sollicit⁹, quam plurimū potes hila-
 ris uitā, ridensque traducas. Hæc quū dixisset, rursus As-
 phodelorū in pratū sese corripuit. Ego igitur (nā & nūc
 uesper erat) age, inquā, o Mithrobarzane quid cuncta-
 mur: ac nō hinc rursus abimus in uitā? Ad hæc ille: con-
 fide, inquit, o Menippe: breuē quippe, facileque tibi mon-
 strabo

strabo semitā:& me protinus abducēs in regionē quan-
dam magis priore tenebricosam, manu pcul ostendēs
subobscurū, tenuēq; ac ueluti per rimā influens lumē:
Illud, inquit, Trophoni templū est, atq; illac, ad inferos
ē Bœotia descēdit, hac ascēdas, atq; ilico fueris in Græ-
cia. Ego igit hoc sermone gauisus, salutato Mago diffi-
cile admodum per angustas antri fauces subrepens, ne-
scio quo pacto, in Lebadiam perueni.

NEGROMANTIAE SEV MENIPPI LVCIANI

THOMA MORO INTERPRETE, FINIS.

LVCIANI PHILO-

PSEVDOS SIVE INCREDVLVS, THO-

MA MORO INTERPRETE.

Personæ, TYCHIADES ac PHILOCLES.

TYCHIADES.

OTES mihi Philodes dice-
re: quidnā id tandē sit: quod
multos in mentiendi cupidi-
tatē adducit: ut pariter gau-
deāt, quū & ipsi nihil sani lo-
quūtur, & his q talia narrāt,
maxime animū intendant:
PHIL. Multa Tychiade sunt
quæ nōnullos mortales men-
tiri cōpellunt, quia in rem uident cōducere. TYC. Nihil

CC 2 ad rem

ad rem hæc (ut aiunt) neq; eñ de his rogabam, qui quũ
usus postulat, mentiũtur: uenia nimirum hi, imo laude
pleriq; eorũ digni sunt: quicunq; uel hostes fefellerunt,
uel ad salutem tali quopiã pharmaco usi sunt in necessi
tatibus. Cuiusmodi multa Vlysses etiam fecit: ut & uitã
suam, & sociorũ reditum redimeret. Sed de illis uir opti
medico: qui nulla necessitate mendaciũ ipsum ueritati
longe anteponunt, ipsa re uidelicet delectati, atq; in ea
sine ulla idonea occasione uersati. Isti ergo scire cupio,
cuius cõmodi gratia istud agunt. PHIL. An alicubi ta
les aliquos iamprehēdisti, quibus hæc insita sit men
tiendi libido? TYC. Et quidem admodũ multi sunt hæ
iusmodi. PHIL. Quid aliud ergo in causa sit, quod men
tiuntur, nisi demētia? Siquidem rem pessimã, optimi lo
co præoptāt. TYC. Hoc nihil est. Nam ego tibi multos
ostenderim ad cætera prudentes, ac sapientia mirabili:
nescio tamen quo pacto captos hoc malo, mendacijsq;
studiosos: adeo ut ego certe moleste ferã, quod uiri ta
les, omnibus cæteris in rebus optimi: gaudent tamen &
se, & eos in quos inciderint, fallere. Nam ueteres illi, id
quod tibi notius est q̃ mihi, Herodotus, Ctesiasq; Cni
dius, atq; his superiores, deniq; Homerus ipse, uiri cele
bres, mendacijs etiam scriptis utebantur: ut non solum
eos fallerent, à quibus tunc audiebãtur: uerum usq; ad
nos etiã mendaciũ per manus traditum perueniret, in
pulcherrimis uersibus, metrisq; seruati. Me ergo sæpe
illorum

illorū uersuū nomine subiit pudor: si quando cæli sectio
nem, ac Promethei uincula recensent: gigantumq; rebel-
lionem: atq; omnē illam de inferis tragœdiam. Et quo
pacto ob amorem Iuppiter in taurum & cygnū uersus
sit: & quemadmodū ex muliere quispiam in auiculam,
ursamue mutatus sit. Pegafos præterea, Chimærasque
& Gorgonas, ac Cydopas: atq; id genus omnia, adno-
dum absurdas, monstrosasq; fabulas: & quæ mētes affi-
cere puerorū queant, qui laruam adhuc, lamiamq; me-
tuunt. Quancūq; poetica, sint fortasse tolerabilia. At ur-
bes iam, gentesq; totas una uoce ac publicitus mentiri:
an non hoc ridiculum? Veluti quum Cretenſes ſepul-
chrū Iouis ostendere non pudet. Athenienſes Eriſtho-
nium æditum ē terra ferunt, primoſq; illos homines in
Attica olerum more ex terra emerſiſſe. Hi tamē multo
uerecūdiores q̃ Thebani: qui ex ſerpentis dentibus ſa-
tios quosdā progermināſſe narrant: quod ſiquis hæc
quū ſint ridicula, uera eſſe nō credat: ſed ea prudēter ex
aminās, Chorebi cuiuſpiā, aut Margitæ exiſtimet eſſe;
ſiquis aut Triptolemū credat in alatis draconib⁹ p̃ aerē
uectū eſſe: aut Pana quendā ex Arcadia in Marathonē
ueniſſe auxilio: uel Orithyā à Borea raptā eſſe: impi⁹
nimirum hic atq; inſanus uideatur eis: quippe qui tam
manifeſta uerāq; non credat, uſq; adeo obtinet menda-
cium. PHIL. At Poetis Tychiade, urbibuſq; fuerit for-
taſſis ignoſcendum. Nam illi delectationem illam quæ

ex fabula proficiscitur: ut quæ maxima sit illecebra, poetaribus suis immiscent, quæ potissimum erga auditores opus habent. Athenienses uero, Thebaniq; & siqui sunt alij, patriæ suæ plus maiestatis ex huiusmodi figmentis conciliant: quod siquis fabulas auferat è Græcia, nihil obstitit quo minus earum narratores fame intereant, quando iam nemo futurus sit hospitum, qui uerum uel gratis audire uelit. At siqui nulla tali causa, gaudent tamen mendacio: hi omnino ridiculi merito uideantur. TYC. Recte dicis. Nam ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio: ubi multa incredibilia ac fabulosa quum audissem, imo uero medio in sermone, discessi: non ferens narrationem tam supra fidem: sed me uelut furie quædam abegerunt, dum mostrosa multa atq; absurda referret. PHIL. Atqui Tychiade, uir grauis Eucrates est, & nemo certe crediderit illum tam promissa barba uirum sexagenarium: & qui præterea sit plurimum in philosophia uersatus, sustinuisse ut alium quenq; audiret se præsentem mentientem, nedum ut ipse tale quicq; audeat. TYC. At nescis amice qualia referebat. Tum ea q; constanter asseribat. Præterea q; sancte in plerisque iurabat, admotis etiam filiis: adeo ut ego quum eum respicerem, uaria mecum cogitarem: interdum quidem illum insanire, neq; animo constare: interdum uero ita cogitabam, fugisse me, quod impostor esset ac tantum temporis sub leonis pelle ridiculam quandam simiam circutulisset, adeo absurda narrabat. PHIL. Quam
nam

nā illa (per lares) sunt Tychiade: Nā cupio cognoscere
quānam prastigiaturā sub tam lōga barba occuluerit.
TYC. Solebam quidem etiā aliās Philodes aliquoties
eum interuifere, siquādo uidelicet multo ocio abunda-
rem. Hodie uero quū opus esset mihi conuento Leon-
thico (Est autem, ut scis, amicus mihi) edoctus à puero,
eum se ad Eucratem mane contulisse: ut eum morbtin
spiciendi causa uiseret, amborum nomine: nempe ut &
Leonthicum cōuenirem, & Eucratem uiderem: ignora-
ueram autē quod ægrotaret, ad eum prouenio. At Le-
onthicum ibi iam non inuenio. Nam paulo ante ut di-
cebant exiuerat: alios uero confertos reperio, in qui-
bus erat & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus
Stoicus, & Ion: nosti uirum? illum dico, qui ex Platoni-
ca doctrina magnam sui admirationem expectat: ut
qui solus mentem uiri deprehenderit, quicq̃ eius ora-
cula alijs quoque possit enarrare: uides quos tibi uiros
nomino, nimirum omni sapientia atque omni uirtu-
te præditos: utpote ipsum ex quāque secta caput, reue-
rendos hercle omnes, atque aspectu propemodum ter-
ribiles. Aderat præterea medicus Antigonus: ut usui in
morbo esset aduocatus opinor. Et melius iam habere
se uidebatur Eucrates. Ac morbus quidam ex familia-
ribus erat. Humor enim rursus in pedes ei descende-
rat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit
noce languidule remissa paululum, quum me conspi-
ceret,

ceret: quanq̃ interim dum ingrederer, uociferantē eum
ac uocem intendentē audieram. Tamē ego admodum
curiose cauens ne pedes eius tangerem, ubi me uulgarī
bus istis uerbis purgaueram, quod eum ægrotare nesci
uerim: quod ubi relissem, curriculo uenerim: adsedi p/
pe: & illis quidem sermo iam de morbo erat, & quædā
iam ante dixerant, quædam uero etiam tunc narrabāt.
Præterea medicamenta quædā quisq̃ proferebat. Cleo
demus igitur: Siquis ergo (inquit) sinistra manu tollēs
humo mustelæ dentē, sic interfectæ, ut ante dixi, in leo
nis pellem illigauerit, nuper excoriatis: ac deinde circum
crura posuerit, ilico sedatur dolor. Nō in leonis pellem
(inquit) Dinomachus, ut ego audiui, sed in ceruæ poti⁹
foemellæ uirginis adhuc, & nōdum initæ: & res quidem
magis est hoc pacto credibilis: uelox em̃ cerua est, ma
ximēq̃ ualet pedibus. Et leo quidem fortis est: pingue/
dōq̃ eius ac manus dextra: pilīq̃ qui recti è barba pro
minent, magnā uim obtinēt: siquis uti nouerit, cū pro
prio cuiq̃ carmine: at pedū curam minime pollicentur.
Et ipse quoq̃, inquit Cleodemus, olim sic putabam cer
uina pelle utendum: propterea quod cerua uelox esset
At nuper uir quidā Libycus peritus profecto in rebus
huiusmodi contra me docuit, ceruis ostendens uelo
ciores esse leones: quippe qui eas, inquit, etiam perse/
quendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanq̃ recte
dixisset Libycus ille. Tum ego: Putatis, inquam, incan
tamentis

tamentis quibusdam sedari talia: aut foris admotis appendiculis quum intus malum grassetur: Riserūt hūc sermonem meum: & palām in me magnam damnabant amentiam: qui apertissimas res ignorarem: & quibus nemo qui sapiat, contradicat: quin sic se habeant. At medicus certe Antigonus delectari mihi uisus est hac rogatione mea. Iamdudum autē neglectui habitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex arte uellet: denunciāns uidelicet uīno ut abstineret: atq; oleribus uesceretur: & uigorem animo omnino minueret. Cleodemus ergo subridens interim. Quid ais, inquit, Tychiade: incredibile tibi uidetur esse: ut ex rebus huiusmodi parentur quædam apud morbos remedia? Mihi certe uidetur inquā ego: nisi naribus adeo mucosis sim: ut credam ea quæ foris applicantur, nihilq; cum his quæ morbos excitant, intus cōmunicant: per uerbula tamen, ut dicitis, ac præstigiaturam operari: & quum appenduntur sanitates immittere, id profecto nunq̃ fieri possit: nec si quis uel in Nemei leonis pellē sedecim mustelas integras insuerit. Ego profecto leonem ipsum è doloribus sæpe claudicantem uidi in uniuersa suūpsius pelle. Nimiū idiota es inquit Dinomachus, neq; unq̃ tibi curæ fuit: ut disceres quonam modo res istiusmodi aduersus morbos quum adhibētur conferunt: ac mihi uideris ne notissima quidem ista recepturus: febriū uidelicet istarum profligationes, quæ

DD certo

certo quodam ambitu recurrunt, tum serpentū demof-
siones, ac bubonū sanationes, & cætera: quæcunq; anus
etiam iam faciunt, quod si illa fiunt omnia: quur tandē
non putabis hæc etiam similibus rebus fieri? Infinita
congeris, inquā, Dinomache dauumq; ut aiunt, dauo
extrudis. Neq; enim constat ea quæ cōmemoras, eius-
modi ui fieri. Quamobrem nisi reddita ratiōe persua-
seris primū natura fieri posse: ut febris, tumorq; uerea-
tur, aut nomen aliquod diuinum, aut dictionē aliquā
barbaricam: ob idq; ex inguine fugiat: aniles adhuc fa-
bulæ sunt quæcunq; retulisti. Tu mihi uideris, inquit
Dinomachus, quū ista dicas, ne deos quidem esse cre-
dere. Si quidem putes fieri nō posse: ut per sacra nomi-
na remedia morbis adferātur. Hoc, inquā ego, uir opti-
me ne dixeris: nihil enim prohibet quo minus, etiam si
maxime dī sint, ista tamē sint uana. Ego uero & deos
solo & medelas eorum uideo & leuamenta quæ labo-
rantibus conferūt Pharmacis uidelicet, atq; arte medi-
ca restituentes. Itaq; Aesculapius ipse eiusq; posteri sa-
lutaria pharmaca admouentes medebantur ægrotis:
non leones, aut mustelas circūligantes. Mitte hunc (in-
quit) Ion. At ego uobis mirabile quiddā narrabo. Erā
adhuc adolescentulus: annos natus fermè quatuorde-
cim: quum quidam ad patrem meum uenit nuncians
ei Midam uitis cultorem seruum, etiam alijs in rebus
robustum, atq; industrium, circa plenum iam forum a
ulpera

uipera morsum iacere iam putrefacto crure. Etenim dum ligaret palmites ac uallis circūplicaret: adrepentē bestiolam maximū ei pedis momordisse digitum. Tū illam quidem ilico aufugisse, & sese rursus in latebram condidisse. Illum uero eiulare perditum ē doloribus. Hæc ergo quum nunciarentur iam Midam ipsum uidebamus in lectica domū à conseruis adportari: inflatum totū, liuidum ac superficie tabefactū, uix iam spirantē. Pater ergo quū id moleste ferret amicorum quispian, inquit. Ego em̄ uirū quendā Babylonīū ex Chaldeis quos uocant protinus huc adducam: qui sanabit hominē: & ne diem narrando contera: uenit Babylonius ac Midā restituit: effugato ex corpore ueneno quadam incantatione, & ad pedem eius appenso uirginis defunctæ lapillo: quē ē columna exciderat. Atq; istud quidē haecenus forsā mediocre fuerit. Tū Midas iā ipse sublato in q̄ allatus erat scabello, discessit in agrū, tātū potuit incantatio, & colūnaris ille lapis. At idem iste Babylonius alia præterea diuina plane fecit. Nempe in agrum profectus mane, quum pronunciaffet sacra quædam ex uetusto codice, septem nomina: sulphure ac face lustrato loco in orbē ter obambulans, serpentes omneis inuitos exciuit: q̄cūq; intra eā regionē erāt. Veniebāt ergo tātq; ad incatationē tracti, serpētes multi, atq; aspides, & uiperæ & cerastræ, & iaculi, phryniq; ac physali: relinquebat autē unus draco: annosus, pro-

DD 2 repere

reperere (ut opinor) ob senectam non ualens: qui nō fuerat audiens dicto. At magus: Non adsunt omnes inquit. Tum unum quendam ex serpentibus eum uidelicet qui natus minimus erat, selectum legatum mittebat ad draconem: ac paulo post uenit etiam ille. At postquam iam collecti constitissent Babylonius in eas insibulauit. Atque illi repente admodum omnes ab eius flatu incensi sunt: nobis interim admirantibus. Tum ego dic mihi inquam Ion. Serpens ille legatus, iuuenem illum dico, utrum manu perduxit draconem qui iam (ut ais) senescebat: an ille baculum gestans innitebatur? Ludis tu quidē inquit Cleodemus. At ego, qui & ipse quoque olim minus talia credebam quam nunc tu, putabam enim nulla ratione fieri posse, ut ea crederem: tamen quum uolantem primum cōspicerem: peregrinum illum barbarum (erat autem ut ferebant ex Hyperboreis) credidi: ac uictus sum: quum tamen multum diuque repugnasset, nam quid facerem quum eū cernerem in aere uolantem, atque id interdum: ac super aquam ingredientem: atque per medium ignem incedentem: idque lente ac sensim? Tu ne inquam ego ista uidebas: uirum Hyperboreum uolantem: aut super aquas ambulantem: & maxime (inquit ille) carbatuius indutum: quo calceamenti genere illi potissimum utuntur. Nam minutula ista, quid attinet referre: quaecumque fecit: quo pacto amores immiserit: ac daemones exegerit: mortuosque marcidos in uitam

uitam reuocauerit: atq; Hecaten ipsam palam conspe-
ctibus exhibuerit: lunāq; è cælo detraxerit: Quin ego
uobis referam quæ ab eo fieri consexi in Glaucia Ale-
xidis filio. Glaucias hic quū patris nuper defuncti sub-
stantiam suscepisset: Chrysidem amabat Demeneti fi-
liam: ac me quidem præceptore in disciplina utebatur:
ac nisi amor ille à studio deduxisset eū, uniuerſam Peri-
pateticorum doctrinam perdidiſſet: ut qui octo & de-
cem, quū eſſet annorum iam absoluerat analytica: tū
phyſicam auſcultationē in finē uſq; percurrerat. Amo-
re tamen uictus, mihi rem omnem ſignificat. Ego uero
quemadmodū par erat, quippe qui præceptor eram,
Hyperboreum illum magum ad eum ducō: conductū
quatuor ilico minis in manum datis: oportebat enim
præparari quiddam ad ſacrificia: tum ſedecim præte-
rea: ſi Chryſide potiretur. Ille uero creſcentē obſeruans
lunam (Nam tunc ut plurimum huiusmodi ſacra pera-
guntur) foſſam quum effodiſſet: in aperto quodam lo-
co domus: ſub dio circa mediam noctem, euocauit: no-
bis primum quidem Anaxidem Glauciæ patrem: ante
ſeptem meſes uita defunctum. Succēſebat autem ob
amorem ſenex, atq; indignabatur. Tandem tamen ei
permisit ut amaret. Poſtea uero Hecaten quoq; edu-
xit: adferentem una cerberum: tū lunam detraxit mul-
tiforme quoddam ſpectaculum, & quod aliàs aliud ap-
parebat. Primum quidem muliebrem formam refere-

DD ; bat: deinde

bat: deinde in uaccam formosam uertebatur. Postremo uero catula uidebatur. Hyperboreus ille tandem, quū finxisset quēdam è luto Cupidinem, Abi, inquit, atq; huc perducas Chrysidem: ac lutum quidem protinus euolabat: paulopost autē affuit illa pulsans ostiū. Tum ingressa Glauciam complectitur: eum q̄p insanissime deperiens: & cum eo uersata est: quoad gallos canentes audiuius. Tum uero luna subuolabat in cælum, atq; Hecate subiit terram: ceteraq; spectra disparuerunt: & Chrysidem tandem emisimus circa ipsum fermè diluculum. Hæc Tychiades si cōspexisses, haudqua q̄p amplius dubitasses, esse multa in carminib⁹ istis commoda. Bene dicis, inquāre ego credidissem equidem si uidissem ea: nunc uero ignoscendū mihi puto: si qualia uos uidetis, acute perspicere non possum: uerūtamen Chrysidem illam quā dicis noui: mulierem plane meretricem ac facilem: nec uideo sanè cuius gratia ad illam egueritis luteo illo legato magoq; ex Hyperboreis usq; atq; ipsa insup luna. Quippe quā uiginti drachmis ducere in Hyperboreos usq; potuisses. Mirifice em̄ sese offert ad hanc incantationē mulier. Et cōtrarium quiddam spectris istis habet. Nam ea quidem æris ferriue snoum si audierint fugiunt (nam id uos prædicatis) illa uero si argentum uspiam sonuerit accurrit ad tinnitū. Præterea ipsum etiam magū admiror: quod cū ditissimas mulieres in amorem sui possit elicere, atq; ab eis
solida

solida talenta suscipere, is tamen ob quatuor minas ad modum tantilli lucelli audus Glauciam amoris cōpōtem fecerit. Ridicule facis, inquit Ion, qui nihil credis, Ego te libenter ergo rogauerim quid de his respondeas: qui dæmoniacos liberant erroribus: adeo manifeste spectra illa carminibus efficiunt? Atq; hæc me dicere non opus est: uerum omnes nouerunt: Syrus ille ex Palæstina, qui harum rerum artifex est, q̄ multos mortales suscipiat: qui ad lunam concidunt: oculosq; distorqueant: spumacq; os oppleant: quos tamen erigit ac sanos remittit: magna accepta mercede, diris eos malis liberās. Etenim quum iacentibus instet, rogaueritq; unde sint in corpus ingressi: ægrotus quidem ipse tacet, at dæmon uero respondet (aut lingua græca loquens, aut barbarica, aut undecunq; fuerit ipse) & quomodo & unde intrauit in hominē. Ille uero adiurans eum ac ni paruerit minitans etiam, expellit abigitq; dæmonē. Quin ego quoq; dæmonē quendam exeuntem uidi nigrum certe & colore fumidum. Non magnum erat, inquam, ego talia te Ion cernere: cui ipsæ etiam apparent Idææ, quas uestræ familiæ parens ostendit Plato: rem uidelicet spectatu tenuem, atque euandam: quantum ad nos homines lusciosos. Ita ne solus Ion, inquit Eucrates, istiusmodi uidit: ac non alij etiam multi inciderunt in dæmones: alij noctu, alij etiam interdiu? Ego profecto non semel, sed

mel, sed millies iam talia conspexi: ac primum quidem turbabar ad ea: iam uero ob consuetudinem nihil nouū, aut prodigiosum mihi uidere uideo, maximēq; nūc ex quo anulū mihi Arabs dedit ex ferro de cruce quam sumpto, factū, carmenq; docuit nominibus multis plenum, nisi forte ne mihi quidem fidem sis habiturus Tychiade. Atqui fieri possit inquam: ut Eucrati nō credam Diuonis filio: uiro in primis sapienti ac libere, quæ sibi uidentur domi in priuato suo cum autoritate narrati. Illud ergo de statua inquit Euerates: quæ omnibus q in domo sunt singulis noctibus apparet: tū pueris, tū adoleſcētibus: tū senibus: hoc inquā nō à me dū taxat audieris: uerum etiā à nostris omnibus. De qua statua inquam ego. Nō uidisti (inquit) quum ingredereris statuam quandam in atrio collocatam: sanè q̄ pulchram: opus Demetrii: qui statuas humana specie fingere consueuit. Nonne illam dicis inquā quæ discū iacit: quæ inclinata est ad emissuri gestū reflexa in eam quæ discum fert: altero pede modice inflexo: quæq; se erectura uidetur una cum iactu. Nō inquit: nam unū est ex Myronis operibus ille disci iactator: quem dicis. Sed nec eam quæ est ei proxima: eū loquor cui teniſ caput uinctū est: formosam illā. Nā id Polydeti opus est: uerū eas quæ à dextra sunt egredientibus omitte, inter quas & Tyrannicidæ illi stant: Critiæ Nesiotæ plasmata: tu uero an nō ad aquā illā quæ influit quāpiam uidisti

uidisti uentre prominulo, caluam, seminudatam, uulsis
 quibusdā barbæ pilis, insignibus uenis: uero homini si-
 millimā: Pelichus dux Corinthius esse uidetur. Per Io-
 uem inquam uidi quandam à dextra Saturni quæ te-
 nias coronasq; aridas habebat: pectorēq; folia quādā
 inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inaurauī: quum me
 sanasset triduo febre pereuntem. Erat ne igitur etiam
 medicus, inquam ego, optimus iste Pelichus? Est, neq;
 ride, inquit Eucrates: alioqui homo te haud multo post
 inuadet. Noui ego certe quantum ualeat hæc, quam tu
 rides statua. An non eiusdem putas esse immittere fe-
 bres, in quos uoluerit quandoquidē potis est eijcere?
 Propitia, inquā, placatāq; sit hæc statua mihi: quæ tan-
 tum ualeat. Quidnam ergo aliud facientem eam uide-
 runt omnes qui in domo sunt? Quum primū nox est,
 inquit, hæc è base descendēs in qua steterat, in orbē toy-
 tam domū circuit: omnes occurrunt ei interdum etiam
 tanenti: nec quisq; est quem unq; læserit: diuertere tan-
 tū oportet. Illa uero præterit nihil intuentes infestans:
 quū & lauat saepe: & tota nocte ludit. ut ex ipso aquæ
 strepitu licet audire. Vide ergo, inquam ego: ne forte
 non Pelichus hæc statua sit: sed Talus potius Creten-
 sis, qui apud Minoem fuisse dicitur. Nam & ille æreus
 quidam Cretæ custos erat: quod nisi ex ære, nō autem
 ex ligno facta esset: nihil eam prohiberet: quum non
 opus Demetrii, sed una potius ex Dædali machinis
 EE esse uideat.

esse uideatur. E base nanq; (ut ais) etiam ista fugit. Vide, inquit, o Tychiade: ne te posthac scommatis huius poeniteat. Noui equidē ego quid illi euenerit: qui obolos surripuit: quos ei quoq; nouilunio suspēdimus. Prorsus atrocita, inquit Ion, oportebat accidere: quippe qui sacrilegus erat: quomodo ergo illum ultus est o Eucrates? Nam audire cupio: etiam si q̄ maxime Tychiades iste diffisurus est. Multi, inq; ille ad pedes eius oboli iacebant: aliāq; item numismata: quādam argentea ad crus eius affixa cāra: ac laminæ quoq; argenteæ uota cuiusq;, aut merces ob sanationem eius, qui ab eo liberatus esset, quum febre detineretur. At erat nobis seruus quidam Lybicus sceleratus, equorū curator. Hic noctu aggressus est ea auferre omnia, abstulitq; digressam iam quum obseruasset statuam. At quum primū reuersus intellexit sacrilegio se cōpilatū Pelichus: uide quo pacto sese ultus est, atq; furti p̄didit Libycū. Tota nocte atriū obambulabat in orbē miser: exire nō ualens, tanq̄ in Labyrinthū incidisset: quoad orta die iā deprehensus est: ea tenens quæ furto abstulerat: ac tū quidem cōprehensus plagas nō paucas recepit: nec tēporis multū superstes malus male perijt, uapulans, ut dicebat, singulis noctibus: adeo ut uibices postridie apparerent in corpore. I nunc & post ista quoq; Tychiades Pelichum ride, ac me tanq̄ coartaneum Minoi iā delirare puta. At o Eucrates, inquam ego, q̄ diu æs erit
 æs ope

res operisq; plastes Demetrius Alopecensis fuerit: qui non deos, sed homines fingere consuevit: Pelichi nunc statuam uerebor: quippe qui nec ipsum etiam uiuere, si mihi minaretur, admodum timuisssem. Ad hanc medietus Antiochus. Et mihi o Eucrates, inquit, Hippocrates areus est magnitudine ferme cubitali: qui tunc dum taxat quum lucerna extincta sit, totam in orbe domum ambit: perstrepens ac Pyxides euertens, Pharmacacum commiscens, atque ostia circumuertens: maximèq; si quando sacrificia pratermittimus: quibus in singulos annos ei sacrificamus. Postulat ergo inquã ego etiã Hippocrates medicus iam: ut sibi sacrificetur: indignaturq; nisi in tempore iustorum sacrificiorum epulis accipiatur: quem nimirum decebat boni consulere: si quis ei libauerit, aut mulsum insperferit, aut caput coronauerit. Audi ergo, inquit Eucrates: istud certe etiã testibus probauero, quod ante annos quinque uidi. Erat ferme uindemiæ tempus. Ego uero in agrum circa meridiem uindemiatum dimissis operariis, in syluam solus abibam: cogitans interim quiddam atque considerans. At postquam in saltum perueni: canum primo latratus insonuit. Ego uero Mnasona filium meum, cum aequalibus uenientem: ludere uenariq; (quemadmodum solebat) coniciebam. At res haudquaquam sic se habebat: uerum paulopost facto terræmotu, sonusq; uelut è tonitru, mulierem aduenientem uideo terribilem: proceritate ferme semistadiali: habebat autem in sinistra faciem:

EE 2 in dextra

in dextra uero gladium uiginti circiter cubitorū. Et inferne quidē pedibus erat serpentinis, supne uero Gorgonem referens uultu uidelicet, atq; aspectus horrore: pro coma quidem draconibus, tanq; casarie circūcincta: alijs collum amplectentibus, alijs etiam per humeros sparsis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam internarandū exhorui: & simul hæc dicens Eucrates, ostendit omnibus brachij sui setas erectas metu. Ion ergo ac Dinomachus & Cleodemus uehemēter inhiantes auscultabant eum uiri senes, tanq; naribus traherentur: adorantes apud sese tam incredibilem Colossū: mulierem semistadialē: giganteum quoddam Mormolociū. Ego uero considerabam interim: cuiusmodi erant hi qui cum iuuenibus sapientiæ nomine uersent: uulgōq; in admiratione habeantur: quum sola nimirū canicie barbāq; ab ipsis differant infantibus. Cæterum etiam illis ipsis facilius ductiles ad credēda mendacia. Dinomachus ergo, dic mihi inquit Eucrates: illi canes deæ, quanta magnitudine erāt? Elephantis, inquit, ille pceriores Indicis, nigri & ipsi hirsutiq; sordido squali dōq; uillo. Ego igit quū uiderē restiti, inuerso p̄tinus in interiorem digiti partem (quod Arabs mihi dederat) sigillo. Hecate ergo percusso draconicis illis pedibus solo, hiatus effecit maximum: & qui immani magnitudine penitus æquaret tartarum. Deinde paulo post abiit in eum desiliens. Ego uero præsentē animo,

porrecta

porrecta ceruice indinatus, inspexi appressa arbore qua
 piā: quæ uicina stabat: ne obortis mihi tenebris ac uer
 tiginē, in caput præceps inciderem: deinde conspexi ea
 quæ in inferno sunt omnia: pyriphlegethontē lacū: Cer
 berum, manes, adeo ut quosdam etiam eorum agno
 scerem. Patrem ergo meū manifeste cernebam adhuc
 his ipsis amictum, quibus eum sepeliuimus. Quid age
 bāt (inquit Ion) Eucrates animæ? Quid aliud, inquit
 ille, q̃ per tribus familiisq̃ cum amicis cognatisq̃ uer
 santur: in Asphodelo collocati? Contradicant ergo etiā
 nunc (inquit Ion) Epicurei sacro Platoni eiusq̃ de ani
 ma rationibus. At tu nonne Socratem etiā ipsum Pla
 tonemq̃ uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi:
 neq̃ illum tamen euidēter: nisi quod inde conieci: quo
 niam caluus ac uentricosus erat. Platonem uero nō co
 gnoui. Nam apud amicos nimirū uera fateri oportet.
 Simul ergo atq̃ ego omnia conspexi: & hiatus coijt: &
 ex famulis meis quidam quærentes me, atq̃ in his Pyr
 rhias hic, superuenire hiatu nondum plenē obducto,
 dic Pyrrias: an nō uera narro? Per Iouē inquit Pyrri
 as: & latratū audiui per hiatū: & ignis quidē à face mi
 hi suffulgere uidebatur. Tum risi ego pfecto: teste la
 tratū ignēq̃ in cumulū addere. Tū Cleodemus: haud
 quāq̃ noua ista, inquit, neq̃ alijs inuisa uidisti. Nā &
 ipse haud ita pridē quū ægrotarē tale quiddā cōspexi.
 Prospiciebat mihi curabatq̃ Antigonus hic: ac septi
 EE 3 ma dies.

ma dies erat. Febrisq; o qualis: incedio certe uehemē
 tior. Omnes ergo me relinquentes solum, clausis fori-
 bus foris manebāt. Sic enim iusserat Antigone: si quo
 pacto possem obdormiscere. Tūc igitur astitit mihi iu-
 uenis quidam uigilanti: pulcher ad modum: ueste circū
 amictus candida. Ac me quum excitasset, per hiatum
 quendam ducit ad inferos: sicuti illic o cognoui: Tanta-
 lum quum uiderem ac Tityum Sisyphūq;. At cetera
 uobis quid cōmemorē? Postq; uero ad tribunal perue-
 ni (Aderat autem & Aeacus, & Charon, Parcae q; atq;
 Erinnēs) quidam uelut rex (Pluto certe mihi uidebat
 assedit singulorū nomina percēfens, qui morituri erāt
 quos diem iam uitae præscriptum praterisse cōtigerat.
 Iuuenis ergo me adducens illi exhibuit. At Pluto tunc
 incanduit: & ad eum qui me ducebat, nondū illi cōple-
 tum est stamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrū De-
 mylū adduciam siquidē ultra colū uiuit. Tū ego latus
 recurrens, ipse quidē iam febre liber eram: denunciabā
 uero omnibus quod Demylus esset moriturus. Manē-
 bat autē nobis in uicinia agrotans, etiā ipse nōnihil ut
 renunciatū est. Ac paulpost audimus eiulatū eorū qui
 lugebant eum. Quid miri est, inquit Antigonus? Ego
 etenim quendā noui post uigesimū diem q; sepultus
 est resurrexisse. Nā hominē & anteq; moreret, & post
 q; resurrexit, ipse curauī. Et quo pacto (inquam ego) in
 diebus uiginti, neq; tabuit corpus, neq; praterea fame
 corruptum

corruptū est: nisi fortassis Epimenidē quempiā tu cura
sti? Hæc quum diccremus protinus ingrediebantur
Eucratis filij è palæstra redeuntcs. Alter quidem iam
ex ephebis excefferat: alter uero annos natus erat circi-
ter quindecim. Tum salutatis nobis iuxta patrem adsi-
debant in lecto: ac mihi quidem sella illata est. Tum
Eucrates tanq̃ è conspectu filiorum admonitus: sicut his
frui mihi contingat, inquit, simulq̃ manum eis iniecit:
ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memoria:
uxorem meā horū matrem nouerunt omnes: quo pa-
cto dilexerim. Nā dedarui his rebus quas in eā feci:
nō modo dū uiueret: uerū etiam postq̃ uita fūcta est.
Quippe qui mundū eius uniuersum uestemq̃ qua dū
uiueret oblectabatur, in rogum illius iniecerim. Septi-
ma uero post mortem die, ego quidem hic in eundem
lectum incumbebam: quemadmodum nunc: luctum
eum mihi commitigans: quem de illa conceperam. Le-
gebam enim tacitus Platonis illum de anima libellum
Ingreditur interim Demenete ea ipsa, atq̃ adsidet iu-
xta: quemadmodum nunc Eucratides hic: minorem
designans filium. Hic uero ilico tremuit admodum
pueriliter: ac dudum ad narrationem pallebat. Ego
uero (inquit Eucrates) ut conspexi, amplexus eam sin-
gultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non pa-
tiebatur: uerum incusabat me: quod quum ei fuisset
sem in reliquis gratificatus omnibus, è sandalijs au-
reis alterū

reis alterum non cremaueram: superesse autem id dicebat: quod sub arca ceciderat: atque ob id nos quum non inueniremus alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc differentibus scelestissimus quidam caniculus qui mihi in delitijs erat, in lecto cubans allatrabat: ea uero ad latratum euanuit. At sandalium sub arca repperitum est: posteaque à nobis incensum. An hæc etiam Tychiades recusabis credere: quum tam sint euidentia quotidieque seruantur? Per Iouem, inquam ego, digni fuerint: quibus aureo sandalio nates puerorum more feriantur: si qui ista non credant: atque usque adeo impudenter uero resistent. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus: comatus ille, ab aspectu uenerabilis. Nosti illum doctrinæ nomine celebrem: qui cognominatur sacer. Atque ego quidem, ut eum conspexi, respirauit: hoc ipsum quod prouerbio dici solet, aduenisse mihi ratus: nempe securim quampiam aduersus mendacia: Occidit, inquam, eis ora uir sapiens: adeo monstrosa narratibus: atque prorsus iuxta uulgatum illud adagium repente deum immissum esse mihi hunc à fortuna putabam. Hic uero postquam adsedit: assurgente ei accedente Cleodemo: primum de morbo percontatus est: seque audisse dicebat, Eucratem iam se melius habere. At quidnam, inquit, inter uos philosophamini? Nam interim dum ingrediebar subauscultauit: ac mihi certe uidemini in re quampiam pulchra conuersari. Quid aliud, inquit Eucrates: quam ut

res, q̃ ut huic adamantino persuadeamus (me demon-
strans) ut dæmones credat aliq̃s esse phantasmataq̃,
ac mortuorū animas super terram obambulare, & sese
quibus libitum fuerit ostendere? Ego igitur erubui,
uultumq̃ deieci reueritus Arignotum. At ille uide (in-
quit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tan-
tum, qui uiolenter interierint, animas errare, ueluti si
quis suffocatus, aut capite truncatus, cruciue suffixus
fuerit, aut alio quopiam istiusmodi modo è uita disces-
serit, eas uero quæ fatali morte naturaliq̃ discesserint,
haud quac̃p̃ amplius oberrare. Nam si hoc dicat non
usq̃ adeo absurda dixerit. Per Iouem inquit Dinoma-
chus, ne esse quidem istiusmodi, nec præsentia cerni pu-
rat. Quid ais inquit Arignotus? in me torue aspiciens,
nihil horum tibi uidetur fieri? præsertim quum om̃es
(ut ita dicam) uideant? Ignosces inquā ego mihi si non
credo, nam solus om̃iū non uideo. Quod si uidissem,
profecto & credidissem quemadmodum & uos. Atqui
inquit ille si quando Corinthum ueneris, roga ubi sit
Eubatidæ domus. Atq̃ ubi tibi fuerit indicata, nempe
circa Craneum, in eam ingressus, dic Ianitori Tibio,
uelle te uidere, unde dæmonem Pythagoricus Arigno-
tus quum adduxisset, abegerit, ac deinceps habitabi-
lem domum reddiderit. Quidnam hoc erat Arigno-
te? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu
propter terricula, q̃ si quis inhabitasset, expauefactus
FF ilico

ilico fugebat exactus à quodam horrendo ac terribili spectro. Deciderat ergo iam, tectumq; rumpebat, neq; quisq; erat om̃ino qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autē Aegyptij mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domum circa primā uigiliam, dehortāte hospite ac firmē detinente, postq; didicerat quo iturus essem, in certū, ut putabat, exitium. At ego sumpta lucerna solus ingredior, atq; in uastissimo atrio collocato lumine, humi sedens tacite legebam. Adest uero dæmon ille, cum quopiam è uulgo se congressurum ratus, ac me quoq; quemadmodum alios perterriturum, squallidus, hirsutus, ac tenebris nigrior. Atq; hic quum adstaret, undiq; me ad solum petens tentauit, si qua posset expugnare, ac modo in canem, modo in taurum, modo in leonem uertebatur. At ego correpto in manum q; maxime horrendo carmine, simulq; uocem imitatus Aegyptiam, & incantans eum in domicilij tenebroso angulum quendam compuli. At quum animaduertissem, ubi se in terram condidit, tum destiti. Mane autem desperantibus uniuerfis, ac me quemadmodū alios mortuum sese reperturos putantibus, præter omniū spem progrediens Eubatidem adeo, feliciter illi adnuncians, quod puram sibi ac spectris liberam domum iam liceret incolere. Atq; illum assumens aliosq; multos (sequebantur autem huius inopinatæ rei gratia) quum ad locum

locum duxissem, ubi condentem se dæmona conspexeram, iussi ut sumptis ligonibus matulisq; suffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentum est ferè ad passum defossam cadauer quoddam marcidum, ossibus tantum humana specie coherentibus. Illud igitur effossum sepeliuimus, domus uero postea turbari prodigijs desit. Hac ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia, ac reuerendus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui nō multam mihi imputaret insaniam, qui talia nō credam, narrante præsertim Arignoto. Ego tamē nihil ueritus neq; comam, neq; illam quam de eo habebant opinionē, Quid hoc inquā Arignote? Etiā tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, fumo plenus ac simulacris? Illud ergo nobis in te quod dici solet, euenit, ut thesaurum quum sperauerimus, carbonēs offenderimus. At tu, inquit Arignotus, si neq; mihi credis narranti, neq; Dinomacho, aut huic Cleodemo, neq; ipsi Eucrati, dic age quemnam digniorem, cui his de rebus fides habeatur, existimas: qui nobis dicat contraria? Per Iouem inquam ego uirum apprime mirabilem Abdera oriundum illum Democritum, cui tam firmiter erat persuasum eiusmodi nihil esse in rerum natura posse, ut quū se in monumento extra portas clausisset, ibicq; degeret dies noctesq; scribens atq; componens, iuuenesque etiam quidam illudere cupientes ac perterrefacere, nigra ueste in modum cadaueris ornati, ac personis in

FF 2 capita

capita adfectis circumstantes illum circumstarent, crebro subsilientes, hic neque eorum commenta pertinuērunt, neque eos omnino respexerit, sed inter scribendum, desistite inquit ineptire. Adeo firmiter credidit animas nihil esse postquam ex corporibus exierint. Hocne ais, inquit Eucrates, dementem quempiam uirum esse Democritum? si quidem sic existimauit. Ego uero uobis etiam aliud referam quod mihi ipsi contigit, non quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compelleris accedere, ipsa narrationis ueritate coactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc adolescens, à patre uidelicet doctrinae gratia transmissus, cupiebam nauigio profectus in Coptum illinc adiens Memnonē, miraculum illud audire, eum uidelicet sonum reddentem ad orientem solem. Illum igitur audiui non hoc uulgari modo, quo audiunt alij, sonum quempiam inanem, sed mihi oracula etiam addidit Memnon ipse aperto ore septem uersibus, quod nisi esset superuacuum ipsos uobis uersus recenserem. Inter nauigandū uero incidit in nos unā nauigans uir Memphiticus quidam, ex sacris illis scribis, mirabili sapientia, & qui uniuersam Aegyptiorum doctrinam callebat. Dicebatur autem tres ac uiginti annos in adytis subterraneis mansisse, Magiam interea doctus ab Iside. Pancratem dicis (inquit Arignotus) praeceptorē meum, uirum sacrum, rasum, lineis indutum, doctum, purēque lingua graeco loquentem.

loquentē, procerum, sinum, labijs promissis, cruribusq;
 gracilibus. Illum ipsum inquit ille, Pancratem, ac primū
 quidem quis esset ignorabam. At postq̃ uidi eum, si
 quādo in portum appulissimus, cum alia multa mira-
 cula facientē, tum crocodilis insidentē agitasse, & cum
 feris uersantē, illas uero reuerentes eum, caudisq; agu-
 lantes, agnouī sacrum quēpiam uirum esse, paulatimq;
 comitate mea me in eius amicitiam ac familiaritatē in-
 sinuaui, adco ut omnia arcana cōmunicaret. Ac tandē
 mihi p̃suadet ut famulis omnibus in Memphide re-
 lictis, se solus consequerer, neq; enim defuturos nobis
 ministros. Atq; ex eo tempore sic uitam duxim⁹. Quū
 in diuersorium quodpiam ueniremus, homo accepto
 pistillo, scobinaue aut pessulo, uestibus implicans, quū
 in id carmen quoddā dixisset, effecit ut ambularet, utq;
 alijs omnib⁹ homo uideret. Illud ergo abiens, & aquā
 hauriebat, & cenā parabat, instruebatq; atq; in omni-
 bus cōmode subseruiebat ministrabatq; nobis. Dein-
 de postq̃ iam satis huius ministerij fuit, scobinā rursus
 scobinam, ac pessulum pessulum, aliud recitans carmē
 reddebat. Hoc ego uehemēter conatus nō reperiēbam
 quo pacto ab illo expiscarer. Nam id mihi inuidebat,
 quantq̃ in alijs esset facillimus. At quadā die in angulo
 quodam tenebricoso clām illo delitescēs subauscultaui
 propius incantationē illam. Erat autē trisyllaba. Tum
 ille quum pistillo mandasset quæ curanda erant, abiit

FF 3 in forum.

in forum . At ego postridie illo apud forum occupato, acceptum pistillum quū ornassem , syllabas illas simili modo pronuncians, aquam iussi ut hauriret. Tum impletam amphoram quum tulisset, desiste inquā , neq; aquam amplius haurito, sed rursus esto pistillum . At illud mihi haud amplius iam obtēperare uolebat , sed aquam hauriebat continue , quoad hauriendo totam domum nobis impleret. At ego quum resistere huic rei non ualerem , timebam autem ne Pancrates reuersus (id quod etiam euenit) irasceretur, correpta secure pistillum in duas partes disseco . At utraq; pars amphoram sumens hauriebat aquam, iamq; unius loco duo mihi ministri esse cœperunt . Interea Pancrates superuenit, ac re intellecta illas quidē in ligna rursus, quemadmodum ante carnē erant, mutauit. At ipse me danculum relicto, nescio quo danculum se subducēs abiit. At post istud etiam nunc inquit Dinomachus hominem ex pistillo facere ? Per Iouem inquit ille dimidia ex parte scio , nam in priorem formam nuncq; à me restitui potest, postq; semel aquarius esse cœperit. Sed deferenda nobis domus esset aquæ iam impleta . Non desistitis inquam ego huiusmodi monstrosa narrare uiri senes? Alioqui horum saltem adolescentium gratia incredibiles istas ac terribiles fabulas aliud in tempus omittite, ne danculum terroribus ac prodigijs fabulamentis impleant. Parcere ergo eis oportet, ne talia cōsuescant audire,

audire, quæ eos per totam uitam comitata perturba-
 bunt, atq; ad omnem strepitum meticulosos reddent,
 posteaq; eos omnigena superstitione impleuerint. Re-
 cte admonuisti me inquit Eucrates, quū superstitionē
 dixisti. Nam quid tibi Tychiade de rebus huiusmodi
 uidetur, de oraculis loquor ac uaticinijs, & quæcūq; qui
 dam numine afflati prodamant, quæue ex adytis au-
 diuntur: aut quæ uirgo numeris eloquens futura præ-
 dicit: an uidelicet nec talia credis? At ego qd' anulum
 quendā sacrū habeo, Pythij Apollinis imaginē expri-
 mente sigillo, quodq; hic Apollo mecum loquitur, nō
 dico, ne tibi uidear ad gloriam meam res incredibiles
 narrare. Ceterum quæ apud Amphilochem audiui in
 Mallo heroe mecū diu differente, Deūmq; meis de re-
 bus consulente, tum quæ ipse uidi, uolo uobis narrare.
 Deinde ex ordine & quæ uidi in Pergamo, & quæ au-
 diui in Pataris. Itaq; quū ex Aegypto redire domū, au-
 diremq; illud in Mallo uaticiniū apertissimū simul ac
 uerissimū esse, tamē sic oracula dare, ut ad rem respon-
 deat his quæcūq; Prophetæ quispiam in schedulam
 inscripta tradiderit, recte me facturum putauī, si dum
 præternauigare, experirer oraculum, Deūmq; de futu-
 ris quidpiam consulerē. Hæc adhuc Eucrate dicēte, quā
 uiderem q; longe res esset processura, q; nō breuem
 incepisset de oraculo Tragœdiam, ratus non expedire,
 uti solus contradicerem omnibus, relinquens eum ex
 Aegypto

Aegypto adhuc in Mallum nauigantē. Nam & intelli-
 gebam molestam illis esse præsentiā meā, utpote
 qui dissentirem refellere inq; eorū mēdacia. Atqui ego
 abeo inquam, quæsiturus Leonticū, nam opus habeo
 cum eo congregari. At uos quandoquidem parum suffi-
 cere uobis res humanas putatis, ipsos etiā Deos deniq;
 in fabularū uobis partē uocate. Atq; hæc simul ac dixi
 discessi. Illi uero alacres iam libertatē nacti, ut est ueri-
 simile, mutuo sese epulis accipiebant, ac mendacijs in-
 gurgitabant. Talibus o Philodes apud Eucratē audi-
 tis, uenio per Iouem inflato uentre, non aliter q̃ hi qui
 musto poti sunt, opus habens uomitu. Tum libenter
 alicunde magno emerim pharmacū aliquod, qd' mihi
 obliuionem induceret eorum, quæ audiui, ne me non-
 nihil earum rerum lædat inhærens memoria. Nemp-
 e monstra, dæmones, atq; Hecates mihi uidere uideor.
 PHILO. Quin mihi quoq; o Tychiade tale quiddam
 hic sermo tuus attulit. Aiunt etem nō solum in rabiem
 uerti, atq; aquam formidare, quoscunq; rabidi canes
 mordeant, uerumetiam si quem mordicus homo mor-
 sus momorderit, illum morsum quoq;, non minus ca-
 nino ualiturum, atq; eum etiam eodem modo formi-
 daturum. Quin tu ergo uideris, quum sis ipse apud Eu-
 cratem à multis mendacijs morsus, mihi quoq; mor-
 sum illum communicasse, adeo mihi mentem damo-
 nibus impleuisti. TYCHIA. At bono animo sumus
 amice,

amice, quū magnū aduersus huiusmodi res remedium habeamus, ueritatē, rectamq; omnibus in rebus rationē: quo si utamur, nullis huiusmodi uanis, stultisq; mendacijs turbabimur.

LVCIANI PHILOPSEVDVS SEV INCREDVLI.

THOMA MORO INTERPRETE, FINIS. •

LVCIANI DECLA

MATIO PRO TYRANNICIDA, THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM DECLAMATIONIS.

Ascendit qdā in arcē, ut Tyrannū occideret: at ipsum quidē non inuenit: filium autē eius cum peremisset, gladiū reliquit in corpore. Tyrannus ingressus, ac filiū iam cōspicatus mortuū, eodē gladio se trāssixit: is qui ascenderat, ac Tyranni filium interemerat, tanq; Tyrānicida præmiū petit.

DECLAMATIO.

VVM duos Tyrannos iudices uno die peremerim: alterum quidē iam ætate defectum, alterū uero florentē, eōq; ad scelerū successionē idoneum: adsum tamē unicū ob utrūq; præmiū petitur: idēq; quū solus omnium qui unq; fuisse Tyrannici-

GG dæ: sce

dæ: sceleratos duos, uno ictu sustulerim atq; mactauerim: filium quidē gladio, patrem uero nimio illo quo in filiū ferebatur affectu. Tyrannus igitur ob ea quæ gessit, satis nobis supplicij dedit: quippe qui & uiuens filiū spectauit occisum: & tandē (qd' maxime præter omnē spem fuit) ipse sui coactus est Tyrannicida fieri. Filius igitur à me peremptus est: inseruiuit autē mihi, etiā mortuus, ad aliam mortē: nam qui uiuens iniurias unā cum patre fecit, mortuus patrē ut potuit interfecit. Qui Tyrannidē ergo sustuli, ego sum: ensisq; qui peregit omnia meus est: ordinem tantū immutauī cædiū, ac perimendi sceleratos, nouaui modū: illum qui fortior erat, & qui ulcisci poterat, amolitus ipse: senem uero soli relinquēs gladio. Ego igitur ob ista etiā amplius aliquid à uobis expectabam, sperabamq; me præmia pro peremptorū numero suscepturū: ut qui uos non præsentibus tantū malis eripuerim, sed futurorū quoq; metu liberauerim, ac certam uobis libertatē præstiterim, nullo hærede scelerū relicto. At interim tot rebus à me prædare ædiis, in periculum uenio: ne à uobis nullo præmio donatus abeam, solusq; mercede frauder, quam leges à me seruata statuerunt. Hic itaq; meus aduersarius, nullo Reip. studio, sicut ait, istud agere uidetur: sed eorū cæde commotus, ut in eū qui mortis eis causa fuit ulciscatur. Sed uos iudices auscultate paulisper: dum Tyrannidis mala (quantū ipsi probe sciatis) expono. Nā & hoc pacto
melius

melius beneficij mei magnitudinē cognoueritis: & magis idem gaudebitis, reputantes quibus estis malis liberati. Neq; enim, quēadmodum alijs plerisq; iam sæpe accidit, ita nos quoq; simplicem Tyrānidem & unicam feruitutem sustinuimus: neq; unius domini libidinem pertulimus, sed soli omnium quos unq; similis prefficit infelicitas, duos unius loco Tyrannos habuimus, & in duplices miseri iniurias distracti sumus. At moderatior admodum senex erat, & in ira mitior, & ad supplicia segnior, & ad libidines tardior: utpote ætate iam impetus eius uehementiam cohibente, & uoluptatum appetitiones refrenante. Et ad causas quidem facinorū inuitus à filio dicebatur impelli, quum ipse non admodum Tyrannicus esset, nisi quod illi parebat: nam in filium (ut iam ostendit) propensus supra modum fuit. Omnia illi filius erat, illi obtemperabat: & iniuste fecit, quicquid ille iubebat: & puniebat, quos ille uolebat: in omnibus illi morem gerebat, ac denique sub illius Tyrannide uiuebat, & ultroneus filij cupiditatum satelles erat. At iuuenis uero honore ætatis gratia patri cessit, & solo imperij nomine abstinuit: cæterum re ipsa Tyrannidis caput ipse fuit. Firmitas quoque, ac tutamentum principatus ab illo pendebat: quoniam & quod ex iniurijs prouenit, solus ipse fruebatur. Ille erat qui satellites ducebat, qui custodias regebat, qui subditos seriebat, qui insidia/

tores terrebat. Ille erat qui ephebos rapuit, qui nuptias
 temerauit, cui uirgines adductæ sunt: & si quæ cædes
 erāt, si qua exilia, pecuniarū expilationes, tormēta, cōm
 melia: hæc omnia iuuenis fiebāt audacia. Nā senex ipse
 obsequebatur, & comes in malis erat, & tantum filij scē
 lera comprobabat. Et res quidem nobis intolerabilis fa
 cta est: nam quū animi libidines ab imperio sumunt li
 centiam, nullum iniuriarū finem faciunt. At illud tamē
 nos urebat maxime: diuturnā, imo æternam potius fu
 turam hanc seruitutē sciebamus, & tradendam per suc
 cessionem Remp. populūq; alij post aliū domino ac
 scelerato hæreditatem cessuram. Alijs profecto nō par
 uam spem hæc res facit, quod perpendere possunt, ac
 secū dicere. At iam cohibebitur, at iam morietur, ac pau
 lo post erimus liberi. De illis uero nihil tale sperabatur.
 Sed iam nūc paratum imperij cernebamus hæredem.
 Quāobrem nec suscipere negotium audebat fortium
 quisq; qui tamen eadem mecum cupiebant. Sed despe
 rabatur omnino libertas, & inexpugnabilis uidebatur
 Tyrānis, cum necesse esset tam multos aggredi. At me
 nihil ista deterruerunt. Neq; perpēsa negocij difficulta
 te detractaui. Neq; periculum expaui. Solus quidē, so
 lus aduersus tam fortem ac multiplicem Tyrannidem:
 imo uero non solus, sed cum gladio auxiliari cōscendi
 consorte etiā tyrannicidij, mortem præ oculis habens:
 sed propriā tamē cædem cōmuni libertate cōpensans.

Cum

Cum in primā ergo custodiam incidissem, ac satellites
 haud facile amouissem, obuiū quemq; perimēs, & quic
 quid obsisteret conficiens, in ipsum negocij caput fere-
 bar, in ipsum unicū Tyrannidis robur, in ipsam nostra-
 rum calamitatū materiam: & in summa arcis custodia
 sistens, quū illum cōspexissem sese generose defenden-
 tem, atq; resistantem: uulneribus multis tamē interfeci:
 ac iam quidem sublata Tyrannis erat, facinus confectū
 erat, atq; exinde protinus omnes liberi. Senex relictus
 est ille solus, inermis, custodibus exutus, magno illo sa-
 tellite suo adempto destitutus, nec amplius ulla gene-
 rosa manu dignus. Ibi ego mecum iudices talia cogita-
 bam. Totum negociū meū bene se habet. Omnia per-
 acta sunt, omnia strēnue perfecta sunt. Quonam ergo
 iste qui superest plectetur modo? Me siquidem ac de-
 xtera mea indignus est: præcipue uero facinore tā splen-
 dido ac iuuenili & generoso confecto. Cuius gloriā ad-
 dita hac tam inerte cæde minuerem. Dignū autē qua-
 rere carnificem quēpiam oportet: uerum post erumna-
 tum, ne & hanc lucrifaciat, uideat: puniatur, appositum
 tantū ensē habeat, huic ergo reliqua committo. Hæc
 ubi statuissē, illinc amolior. Ille uero sicut ego ante di-
 uinaueram fecit, ac Tyrannū interfecit, fabulæq; meæ
 supremū actum addidit. Adsum ergo populārē uobis
 gubernationē adferens, & omnibus securitatem denū-
 cians, ac libertatem feliciter annuncians. Nunc igitur fa-

ctis meis fruimini. Sceleratis enim (uti uidetis) arx uacat: imperat autem nemo, sed & honores tribuere licet, & iudicare, & ex legibus contradicere: atque hæc uobis ex me, atque hoc facinore meo profecta sunt: atque ex illa una cæde, post quam pater haud amplius uiuere potuit. Dignum igitur ob ista censeo, debitum à uobis mihi præmiū dari: non quod studiosus *lucri* sim, aut qui parua magnipendam: neque quod ob mercedem de patria bene mereri in animum induxerim: sed quod mea officia cupiam uestro præmio esse comprobata, ne despectus sit, nèue inglorius fiat meus conatus, tanquàm à uobis mancus & præmio iudicetur indignus. At iste contradicit, & me præter æquum ait facere, qui honorari uelim, ac præmiū referre. Non enim esse me Tyrannicidam, neque factum à me quicquid secundum legem esse: sed factum meo quiddam ad præmium petendum deesse. Rogo igitur eum: quid reliquū à me desyderas? non uolui? non ascendi? non peremi? non liberaui? non imperat quisque? non iubet quisque? non dominus minatur quisque? non me maleficorum effugit quisque? nō dixeris. Sed omnia pacis plena, & leges omnes redditæ, & manifesta libertas, & popularis gubernatio firma, & coniugia inuiolata, & pueri extra periculū, & uirgines tutæ, & festas agens ferias ob communem felicitatem ciuitas. Quis est igitur horum omnium causa? quis illa sustulit? ista præbuit? Etenim si me quisque est hoc

hoc honore dignior, illi hac mercede cedo, ac præmio istoc abstineo. Sin uero solus ego cuncta peregi, audēs, periditans, adoriens, interimens, puniens: alterū in altero ulciscēs: quid mea calumniaris officia? quid ingrātū erga me populum facis? At ipsum non occidisti Tyrannum: lex autē Tyrannicidæ præmiū statuit. Interest ergo quicquid, dic mihi, an ipsum perimas, an mortis ei causam præbeas? Ego certe nihil puto: nempe hoc solum legissator spectauit, libertatem & popularem statum, ac sceleratorum amolitionem: istud honorauit, istud gratia dignū censuit: quod factum à me nō esse nō queas dicere. Si enim illum occidi: quo occiso iste non potuit uiuere, ipse nimirū mactaui. Cædes mea manus illius erat. Ne nimīū ergo curiose de mortis modo disputes, neque examines quomodo interijt. Sed an amplius non sit: an per me est, quod amplius ille non est. Quādoquidem hoc quoque mihi uideris excussurus & sycophantā in bene merentes acturus: si quis non ense, sed lapide, lignoue, aut alio quopiam modo peremisset. Quid uero si Tyrannū fame obsessum, ad mortis necessitatem adiegissem? etiā ne tum requireres meammet manu pactā cædē? alioqui deesse adhuc aliqd mihi ad legē implendam diceres: atque id grauiore supplicio interfecto malefico? Vnum solum examina, istud interroga, in hoc curiosus inquire, quis facinorosorum superest? quis iniuriæ metus imminet? quæ uestigia calamitatum?

sin uero

sin uero purgata sunt ac pacata omnia: lycophāta est,
 modum rerum calumniantē, uelle prēmio ipsis factis
 debito fraudare. Ego siquidē hoc quoq; in legibus de/
 claratum memini (nisi forsan ob longam seruitutē sim:
 quæ in illis dicūtur oblitus) causas mortis duas esse: siue
 quis ipse occiderit: seu si quis ipse quidem nō occiderit,
 neq; manu rem gesserit, coegit tamen, atq; occasionem
 necis dedit: æqualiter hunc etiā lex plectendum censet,
 atq; admodum quidem iustitiam præbitam interitus
 causam nihilo iudicauit ipso facto minorem, ac reliqua
 iam de modo necis quæstio superuacua est. Illū ergo
 qui sic occiderit, puniendū tanq̃ homicidam æquū cen/
 seas, absoluiq; nullo pacto uelis: qui uero eodem quo
 ille modo, ciuitati benefecerit, indignū bene meritis præ/
 mio duces? Neq; enim istud possis dicere, me uidelicet
 id fecisse tantum: bonū autē exitum quendam temere
 non, me id destinante cōsecutum. Quid ergo pertinu/
 issem amplius, eo qui fortior erat interempto? Quid in
 uulnere gladiū reliquissem, nisi id ipsum omnino quod
 erat futurum, prædiuinassem? Nisi hoc fortasse dixeris:
 quod qui peremptus est, Tyrannus non erat, neq; hoc
 nomen obtinebat, neq; multa uos ob id libenter si ne/
 caretur, præmia dedissetis: sed hoc nuncq; dices. Ergo in
 terempto Tyranno, illi qui causam præbuit, nō reddes
 præmiū? o curiositatē, quomodo necatus est curas, cū
 libertate fruaris: aut ab eo qui democratiā restituit, am/
 plus

plius aliquid postulas. Atqui lex (ut dicis) ipsum rerum caput examinat, media autem omnia ualere sinit, neq; ultra curiosius inquit. Quid enim, qui in exilium tyrannum compulisset, non honorem iam tyrannicidæ tulisset? Imo ac ualde quidem iuste. Nam & ille libertatem pro seruitute præstitit. At quod à me factum est non exilium, nec redintegranda rebellionis metus, sed omnino perfecta sublatio est, & generis illius uniuersi internicio ac totius mali radicitus excisio. Ac nunc per Deos omnia mihi ab initio in finem usq; (si uidetur) exuite, an prætermissum quicq; ad implendam legem fuerit, & an quicq; mihi defuit, qd' adesse Tyrannicidæ debuit. Ante omnia igitur animum adesse generosum decet, atq; reipub. studiosum, paraturinq; pericula pro communi commodo subire, ac propria morte multorum salutem redimere. Ergo ad id mihi quicq; defuit. An animo fractus sum? An pericula prospiciens, per quæ mihi uadendum erat detractauit? Non id dixeris. Mane ergo in hoc solo, ac me finge ex eo solo q; uolui, atq; isto consilio fui, etiam si nihil inde boni prouenisset, tamen ob mentem ipsam assurgentem præmium tanq; bene merentē petere, quum tamen ego non potuerim, sed alius me secutus tyrannum occiderit, absolum (dic mihi) aut absurdum esset, tribuere, maximèq; si dicerem. O uiri, uolui, cupiui, aggressus sum, atq; animi mei signa dedi. Solus honore dignus sum. Quid tum? re-

HH sponsurus

sponsurus esses. Nunc uero non id dico, sed & ascendi
& periclitatus sum, atq; innumerabilia priusq; adole-
scētem peremeram feci. Neq; enim rem usq; adeo fa-
cilem esse suspicemini, custodiam superare, ac satellites
opprimere, unumq; tot uiros auertere. Sed fermē ma-
ximum in tyrannicidio, atq; ipsum rei caput istud est.
Nam ipse quidem Tyrannus, non magnum opus est,
neq; magno negotio conficiendum, neq; expugnatum
difficile, sed ea potius quæ muniunt ac tuentur tyranni-
dem, quæ qui uicerit, is omnia peregerit. Nam reliquū
quidem parum est. Siquidem istud ad Tyrannū usq;
penetrare, nequaquā licuisset mihi, nisi custodum qui eos
cingunt ac satellitum omnium uictori, ac nisi eos omnes
prius deuicissem. Nihil amplius adiicio. Sed nō rursus
immoror. Custodias superauī, satellites inquam, Ty-
rannum incustoditum, inermem, nudum reddidi. Ob
hæc ne honore tibi dignus uideor? An adhuc a me cæ-
dem postulas? Atqui si cædem etiam quæris, nec istud
quidem deest. Neq; enim incruentus sum, sed perpe-
traui magnam ac nobilem necem iuuenis florētis atq;
omnibus metuendi, per quem etiam ille tutus ab insi-
dijs erat, quo solo confidebat, qui multorum loco sa-
tellitum suffecit. Quid tum ergo, num præmio dignus
sum? num tantarum rerum honore fraudabor? Quid
enim si satellitem unum, si ministrum quempiam Ty-
ranni peremissem? quid si seruum honoratiorem? an
noti

non magnum etiam hoc tibi uideretur, ascendere, atq;
in media arce, in medijs armis, aliquem ex amicis Ty-
ranni conficere? Nunc autem etiam illum qui perem-
ptus est considera, filius erat Tyranni, imo Tyrannus
grauior, ac dominus inclementior, ac tortor crudelior,
extortor uiolentior. Tum, quod maximum fuit, hæres
omnium atq; successor. Postremo qui in longum po-
terat nostras calamitates extendere. Vis ne hoc me so-
lum fecisse, Tyrannum autem ipsum adhuc ereptum
fuga uiuere? Munus ob ista peto, quid dicitis? non da-
bitis? Non illum quoq; suspexistis? non dominus,
non grauis? non intolerandus erat? Nunc uero etiam
caput ipsum intelligite. Quod enim iste à me flagitat,
id t̃p̃optime fieri potuit, peregi, ac Tyrannum alterius
nece necaui, non uulgariter, neque uno ictu, quod illi
post tot scelera maxime fuit optandum. Sed dolore
multo prius exagitans, & in oculis ostendens misere
prostrata, quæ illi fuerant charissima, filium quan-
quam malum, tamen ætate florentem, ac patri simi-
lem, sanguine ac tabo plenum. Hæc sunt patrum uul-
nera, hi legitimorum Tyrannicidarum gladij. Hæc
Tyrannis crudelibus digna mors. Hoc supplicium
sceleribus tantis debitum. Nam ilico mori, ilico ne-
scire, nullum tale spectaculum cernere, nihil habet
Tyrannica poena dignum. Non enim ignorabam
(te appello) non inquam ignorabam, imo nec alius

HH : quisq;

quisq̃, quantũ ille erga filiũ gerebat affectũ, & q̃ post
illum uiuere, ne paululum quidẽ dignaret̃. Atq̃ om̃es
fortasse patres sunt in filios eiusmodi. At hic certe ali-
quid supra ceteros habebat, idq̃ merito, quippe qui
illum solum uidebat ducem, seruatoremq̃ tyrannidis,
solumq̃ pericula patris præoccupantẽ, ac firmitatẽ im-
perio præstantẽ. Vnde etiam quantũ nõ ob amorẽ, ac
ob desperationẽ saltẽ statim illum sciebam moriturũ,
quum cogitaret, inutilem sibi uitam futurã, securitate,
quã illi filius præbebat ablata. Omnibus igitur illum
simul circũsepsi, natura, dolore, desperatione, terrore, ac
temporũ etiã futurorũ metu. His in illum cõmilitonibus
usus sum, & ad ultimũ illud cõsiliũ coegi. Interijt nobis
orbis, afflictus, dolens, lachrymans, luctum lugens, bre-
uem quidẽ, sed qui patri sufficiat, & qd̃ grauissimũ est,
ipse à seipso, quod mortis genus omniũ est miserrimũ,
multoq̃ acerbius, q̃ si inferat̃ ab alio. Vbi mihi gladi⁹
est: num quis illum agnoscat alius: num cuiusq̃ alteri⁹
telum est: Quis illum in arcẽ duxit: ante tyrannũ quis
usus est: quis illum tyranno misit: O ens meũ cõmu-
nicans, rerũ à me bene gestarũ successor, post tot discri-
mina, post tot mortes despiciamur, & indigni premio
uidemur. Si enim ob istud solum hunc à uobis honorẽ
peterẽ, si dicere: O uiri tyranno mortẽ cupienti, ac tum
inermi forte deprehenso, meus iste subsensiuit gladius,
atq̃ operã suam ad cõsequendam libertatẽ cõmodauit
omnibus.

omnibus, honore ac premio indignū putassetis: domi-
 num tam popularis rei nō retaliassetis? nō inter bene-
 factores inscripsissetis? nō inter sacra gladiū ipsum re-
 posuissetis? nō secundū Deum illum coluissetis? Nunc
 mecū cogitate, qualia tyrannū ipsum ante mortē & fe-
 disse, & dixisse sit uerisimile, quū filiū perimerē, ac uul-
 neribus multis in parte corporis cōspicua perfoderem,
 quo uidelicet genitor ureret, atq; aspectu primo stupe-
 sceret, miserabiliter exclamauit atq; indamauit patrē,
 non ut auxiliator esset, aut cōmilito, quippe qui iam se-
 nex erat atq; inualidus, sed domesticorū malorum spe-
 ctator. Ego illinc digredior, totius quidē Tragœdiæ au-
 tor. Reliqui uero histrioni cadauer, & scenā, & ensem,
 ac cætera quæ fabulæ supererant. At ille quū adesset, ac
 uideret filiū quē habebat unicū, uix respirantē, lacerū
 ac morte plenum, uulnera quoq; illa densa ac multa &
 letalia gerentem, sic exclamauit. O nate, sublatus sumus,
 interempti sumus, tyranni cæsi sumus, ubi iste interfe-
 ctor est? ad quid mihi parcat? cui me referuat malo per-
 te iam fili præmortuū? nisi me forte utpote senem con-
 temnit, & lente me perimere decreuit, ac mortem mihi
 producat, ut necem mihi faciat longiorē. Et simul ista
 dicens, ensem quærebat, ipse autem erat inermis, ut qui
 omnē in filio spem reposuerat. At ne is quidem defuit,
 iamdućum enim à me ante præparatus erat, atq; ad fa-
 cinus futurum relictus. Ergo ex corpore euellens, & ex

HH 3. uulnere.

vulnere gladiū eximens, iam dudum me occidisti, pe-
 misisti, nunc uero mihi finem facito: O ensis, inquit, pa-
 tri lugenti consolator ueni, atq; infelicem senis manum
 adiuua, iugula Tyrannū, perime, ac luctu solue. Utinā
 in te prior incidissem, utinam ordinē cordis incosipissem,
 cecidissem quidem, at ut Tyrannus tantū, at ultorē spe-
 rans, nunc uero ut orbus, nunc uero ut etiam carnificis
 egens. Et hæc simul dicens, uulnus intulit tremulus, im-
 potens, cupiens quidem, inualidus tamen ad facinoris
 ministerium. Quot sunt ista supplicia? quot vulnera?
 quot mortes? quot tyrannicidia? quot præmia? Et tan-
 dem uidistis omnes iacentē iuuenē, opus neq; parū,
 neq; facile, senem uero illi circumfusum, cruorē utriusq;
 inhaerentē, atq; illam libertatis & uictoriae parentē libi-
 tinam, & nostri ensis operam. Ensem uero ipsum inter
 utrunq; monstratū, dedarantē q̄ non indignus domi-
 no sit, testantēq; q̄ mihi sit fideliter obsequutus. Hoc si
 ergo fecissem, obscurius fuisset, nunc uero redditur ipsa
 nouitate splendidius. Qui tyrannidem ergo omnem
 sustuli, ego sum: opus autem in multos distributū est,
 quemadmodum in fabula. Atq; egi primas quidem
 partes ego, secundas uero filius, tertias Tyrannus ipse,
 ensis autem subseruiuit omnibus.

LVCIANI TYRANNICIDAE THOMA
 MORO INTERPRETE. FINIS.

DECLAMATIO

THOMAE MORI, LVCIANICAE
RESPONDENS.

NON putauerā Iudices ei, qui
(id quod ego nunc facio) pu-
blicam causam suscepisset
agendam, opus fore, ut cur
id facere instituerit, rationē
reddat. Neq; em̄ ullum fore
periculum, ne id malitia
potius aggressus, q̄ pietate
uideatur, quum hoc certissi-
mum præbeat magnæ integritatis argumentum, quod
aliorum omnium cōmodis elegerit suo priuato labore
consulere. Quod quanq̄ omnes istiusmodi causarum
patronos merito posse existimem ab omni calumniæ
suspitione defendere, me tamen omnium meritissime,
qui ut omnibus prosum, non solum hunc mihi labo-
rem desumpsi, sed inimicitias etiam cum eo uiro con-
traxi, qui se Tyrannos quoq; iactat occidisse. Sed quo-
niam nihil tam recte ceptum esse uideo, quod non
improbum uellicet ac deprauet iniquitas, & quos-
dam iam nunc mussitantes audio, qui istius oratione
persuasi, hoc meum officium in peiorem partem rapi-
unt, statui Iudices uobis huius actionis meæ causas
exponere.

exponere, ne quis industriæ meæ malignus interpret.
eam dolori, odio, uel inuidiæ conetur ascribere. Ac pri-
mum, quid est cur Tyranni mortē dolere puter? Nam
id iste mihi nuper obiecit, probationē uero nullam attu-
lit dixisse tantū cōtentus, & credi sibi sine argumēto, si-
ne teste postulat. Imo, inquit, nisi dolores, nisi Tyranni
mortē ulcisci cuperes, mecū nō cōtenderes. Ergo eo solo
lugere me Tyranni mortē probas, q̄ tibi ob eius necē.
præmiū iniuste petenti, ego me iuste opposui? Vis ui-
dere q̄ nihil dicis? Si te tyrannū occidisse probes, ego
tecū litigare nec si uelim possem, nec si possem uelim.
Nunc uero quid aliud cōtra te dicturus sum, q̄ q̄ illū
non occidisti? Si tu interfecisses nihil quæreres, imo lau-
darem, admirarer, ac præmiū primus decernerē, nunc
uero ideo tibi cōtradico, ideo tibi honorē denego, ideo
aduersor, ideo queror, quia Tyrannum non occidisti.
Num igit̄ occisum protinus dolere uideor? Ostendisse
potius iudices debuit me Tyranno fuisse uel sanguine
cōiunctum, uel affinitate propinquū, uel beneficijs de-
uinctum, uel scelerū cōmunionē fœderatū. At istorum
quicq̄ ne fingere quidē potuit. Ergo si neq̄ cognatus
illi, neq̄ affinis fui, si mea opera nunq̄ in cuiusq̄ iniu-
riam usus est, si me ab illo beneficij nihil in me collatum
est, si me acerba seruitute cum cæteris simul oppressit, si
me illius interitus libertati uobiscū unā restituit, quid
causæ est ut illius mortem meæ salutis ac libertatis au-
spicium

Spiciam doleam? At odi certe tantundem causa est.
Nā quid egit: quod odium in illū prouocaret meū?
Primo Tyranni filium interfecit. Postea uero Tyran-
no sibi manus inferente iste præmiū tāc̃p Tyrannicida
perijt. Quorum alterum puta, quod iuuenem peremit:
c̃p̃ id ipsum parum consule, parumq; ex cōmuni cō-
modo fecerat, nisi dī nobis fuissent propiti: fecit ille ta-
men animo (quantū ego certe suspicor) non male, Alter
uero: nempe quod præmium postulat: quum non
meruerit: ut nunc sunt hominum ingenia, non miror
& ignosco certe: modo possit auferre. Neutrum istorū
odium in illum meum cōcitāt. Extra hæc nihil unq̃ fe-
cit: quod ad me ullo modo ptineat. Ergo tam iniquus
sum, ut hominem uix tandem satis, aut de facie, aut fa-
ma notū, q me nec re offenderat, nec uerbo læserat, gra-
tis odio persequerer? Restat inuidiæ diluēda suspicio:
quæ talis est, ut nullo malo carere uelim libentius. Nā
quum omnia uitia sint suapte natura perniciofa: nullū
tamen est liuore pestilentius: quodq; pectus, cui semel
infederit grauioribus tormentis exagitet. Nempe alter
ius fortunam: suū infortunium ducere, secundis alio-
rum rebus æstuarē, alienis laudibus uri, aliena felicitate
torqueri, an nō summa miseria, non extrema demen-
tia est? Itaq; si à quoquā alio uitio iudices absum, ab
hoc certe longissime absum. Cuius unq̃ fortunas im-
petij? Cuius res bene gestas eleuaui? Cuius laudi-

II bus unq̃

bus unq̃ detraxi? Cuius famā labe respersi? Certe ad
 huius uitij suspicionē si me mediocris ista fortuna mea
 non asserit, quæ nō tam inops est, ut aliorū opibus ac
 præmijs inuideā: si me antea cta uita non uindictat: quæ
 non usq̃ adeo est rerū bene gestarū indiga: ut aliena
 debgam laude tabescere. At ipsa me hercle causa pro-
 fus absoluit: quæ talis est, ut potius omniū ueniā, q̃ cu-
 iusq̃ mereatur inuideam. Quæso Iudices: quod tandē
 odij signū, quod inuidiæ documētū, præ me fero? Nō
 prouoco, non irascor, nō accuso: urbē tantū in ius uoca-
 tam ab illo defendo. Sed cur sedētibus ergo ceteris ac
 tacentibus uniuersis, atq̃ in his multis & darissimis ui-
 ris, & autoritate præstantibus, & multo ad dicendū in-
 structioribus, ego potissimū surgo & petenti præmia
 contradico? Illi ipsi profecto quin mecū sentiant non
 dubito: & quin ex his pleriq̃ sint: qui hoc ipsum officiū
 nisi ego iam suscepissem libenter fuerint obituri. Neq̃
 tamen ideo culpandus sum, quod me p̃ patria primus
 obtulerim. Quicquid est, alieni silentij causas non de-
 beo. Me certe ad dicendum cū reip̃. causa, tum deorū
 immortalīū respectus incitabat. Nempe quū uiderem:
 satis tenues ærarij nostri puentus: & præsentē pecuniā
 nimis exiguā: rū instare multas necessarij sumptus oc-
 casiones: nō ferebā uti ciuitas hoc insup non necessario
 sumptu mulctaret. Tyrannicidij præmiū quātū sit, nō
 ignoratis: ac merito quidē. Quod em̃ præciū satis gran-
 de sit:

de sit: quo agri, foci, fortunæ, liberi, coniuges, salus, ac libertas omniū, postremo ipsæ deorū aræ, atq; tēpla reddunt? Quod quo maius atq; urbi onerosius est: eo magis à nobis p̄spiciendum est, ne temere collocet. Satis Iudices, satis impensæ ac sumptus imminet, satis effundendū est: ut ærariū nostrū, tam profunde, non iste etiā cui nihil debemus, exhauriat. Præterea quū hoc Tyrannicidiū sola deorū clemētia p̄uenerit: qui toties indamati calamitatū tandē nostrarū miserti, crudelissimi nos iugo Tyrāni soluere, ac libertati reddere uoluerunt: nō ferendū putauī: ut ciuitas honorē gratiāq; dijs merentibus ablata homini, nō merēti tribueret. Totū autē hoc negocij fortunæ deorūq; benignitati deberis: huic nihil gratiæ: apertissimis argumētis docebo: quod dum facio, quæso Iudices diligēter attendite. Tria sunt quorū iste quodlibet sufficere sibi ad hūc honorē cōsequēdū putat: uel qd' Tyrāni peremit filiū, uel qd' Tyrānū cēpauit occidere, uel qd' pater filij nece cōmotus ense quē iste reliquerat mortē sibi cōsciuit. Ergo illius adoleſcētis cædes Tyrannicidiū uidet? Quid nī? nempe & ille (inqt) Tyrannus erat. Quis id credat Iudices: urbē unā duobus suffecisse Tyrannis? duos Tyrānos inuicē cōcordes eadē incoluisse moenia: unius urbis ambitu potuisse cōtineri, q̄rū alterutri uix uel orbis uniuersus suffecerit? Quisq; id credēdū duxeritis mihi parū uidet Tyrānicā cōsiderare naturā. Nā legitimæ quoq; potest

est illi

II 2 states, ac

3

7

states, ac nō solū legibus gubernantes, sed etiā legibus
 obtēperantes, & tyrānide tāto interuallo mitiores, am-
 bitione tamē ita uincunt, ut nec uel intīmotū amicorū
 uitā parcant, potiusq; eos habeāt imperij sui cōsortes.
 Quis Tyrannū credat natura ferum ac uiolentū, cū im-
 perij sui ciuis ardore hominū leges protriuerit, deorū
 contempserit, uitam neglexerit, socium quenq; admir-
 setet? Quin brutorū quoq; plerūq; formæ quæ (quod
 Tyrannorum proprium est) rapto uiuet, quibus so-
 lius pabuli cura impressit aliqua tyrannicæ naturæ ue-
 stigia, in proprios foetus fauiunt: potiusq; socios illos
 uenationis accipiant. Et hominem Tyrannū putamus
 quē fastus inflat, ambitio stimulat, cupiditas urget, glo-
 ria sollicitat, suam cum quoq; posse cōmunicare tyrannī-
 dem? At iste non solum duos tyrannos facit: uerum
 etiam adolescentē plusq; tyrannū uult uideri. Nam ci-
 uibus atroces (inquit) iniurias fecit: cæde, rapina, stupro
 om̃ibus deniq; scelerū formis insignis. Nomine quidē
 abstinuit: ceterū re ipsa tyrannidis caput erat: ac paren-
 te plus potuit: eū, ut uolebat, rexit. At longe cōtra se res
 habet iudices. Nimirū impotens semper ac formido-
 losa res tyrānis est. Necq; filius profecto patrē tulisset,
 si posset: neq; filio tantū pmisisset pater, ut posset. Ne-
 mo tyrannis est hærede suspectior: qui eo maiore pa-
 renti metum incutit quo magis ferocem eius indolem
 ac tyrannicos mores expresserit. Continebat ergo filij
 sui at

fui cupiditates, atq; adolescenti stringebat, potius q̃p la-
xabat habenas: ne uiribus nimiū inualescens iuuenis,
imperij audius, atq; opibus insolens, nec sibi iam impe-
ranstandē ne parenti quidē parceret: quin iam Satur-
no superi Iouem praeferrent. Nam si iniurias interdum
fecit: quid aliud q̃p se parenti satellitē praeiuit: ex qui-
bus quotus quisq; est: qui nō grassetur, nuptias uiolet,
domos compilet, phana dispoliet, obuios cædat, atq;
optimū quenq; trucidet: Sed quoniam unus est cuius
potentia, atq; umbra freti, tam scelerata grassantē auda-
cia, poenas alioqui facinorum suorum, uel illi uel publi-
cis legibus daturi, ipsi quidem latrones, homicidæ, fu-
res, adulteri. Solus autem unus ille sceleris princeps, sub
cuius nomine omnes impune delitescūt, Tyrannus est.
At ille adolescens si quādo patrabat aliquid atrocius:
patrem semper sic imperasse dicebat: neq; ego, quin im-
perarit, dubito. Nam filius q̃p q̃p ea indole fuit: ut parē-
tem aliquādo uideretur (si ad tantā peruenisset aetate)
flagitijs ac sceleribus æquaturus: tamen in hac adolescē-
tia prae illius crudelitate ac sæuitia quibus iam à puero
semper assuetus insenuerat, rudis adhuc miles, ac uix
tyro fuit, neq; ferē magnum quicq̃, nisi à patre iussus,
atq; edoctus agebat. Sed siue non nisi iussus illa facie-
bat: siue ipse etiā iniussus audebat: tamē quū tāq̃ ius-
sus egerit, quū neq; Tyranni nomē usurparit: neq; se
pro Tyranno gesserit, sed patri se parere significarit &

II, aulorum

auctorum suorum causas in illū retulerit: quū aliū se potē
 tiorem esse cōfessus sit, cuius uiribus fideret: à quo omnis
 eius penderet impunitas: furem si uelis aut sacrilegū,
 uel si quod aliud nomen mauis, appelles: at is pfecto
 non est, in quo fieri Tyrannicidiū potest. Quod si illū
 omnia solū potu isse, ac re ipsa Tyrannum fuisse cōten
 das: & (quod paulo ante iactabas) ilico eius morte libe
 ram fuisse rempublicā: fingamus obsecro adhuc parem
 tem uiuere: sed nō fugatū tamen: quod nescio cur ipse
 finxisti: quippe quem nec ipse fugaueras, neq; cur ei fu
 giendū esset effeceras. Filio em̄ tantū per insidias adē
 pto, reliquis uiribus integris, nō uideo cur patri magis
 desperandū, aut fugiendū fuerit, q̄ si aut filius ei natus
 nō fuisset, aut peste correptus obiisset. Patrē ergo finga
 mus (ut dixi) uiuentē: ac filio quidē unico orbatū: sed sa
 tellitū tamen ceterua cinctū: cādē filij lachrymantem:
 sed interfectori minantē: atq; omnia suppliciorū gene
 ra destinantē: in forū uultu tristi quidem, sed tamē tru
 ci pcurrere: & prolato quem tu reliquisti gladio inge
 nua polliceri prēmia: si quis eius ensis dñm prodiderit:
 hictu foro iam ab illo, atq; eius satellitibus occupato,
 & in caput tuū quæstione iam haberi cœpta, in publi
 cum fortis Tyrannicida procurre: & in medios globos
 intruens Tyrannum te occidisse proclamita: libertatem
 omnibus denūcia: ac Tyrannicidij prēmium postu
 la. Quid fugis? Quid latebras quæris? Quid Tyranni
 cida me

aida metuis? An non libera est respublica? An nō Tyrannus occisus est? Neq; ergo is quē peremisti Tyrannus erat. Sed quidā potius Tyranni satelles: neq; eius morte ciuitas libertati restituta est: quod solū paulo ante dicebas huius legis spectasse latorem. At hāredem (inquit) occidi. Quid mihi hāredes nominat? Quid in Tyrannide leges memorat? Legum ista numina sūnt. Iuris est ista successio. An Pyratæ filiū si demortui patris locū impleuerit, hāredē quisq; dixerit? Intestatus semp Tyrānus moritur: qppe legibus ab illo captiuis: quæ solæ ratū facere testamētū possunt. Proinde q defuncti locū Tyranni subit: hāres nō est, sed nouus Tyrannus. Non em̄ succedit, sed inuadit. At illi nūc paruif semus. Istud qui constat? Ego contra Tyranno mortuo populum ilico liberum esse dico. Alioqui frustra lex Tyrānicidæ præmiū statuit: si alterius morte in alterius potestatē recidimus. Sed longe secus Iudices: defūcto enim quolibet casu Tyranno, populus iam tum liber dum amici luctu occupant, dum stupent eius morte satellites, ilico sese in libertatem asseruisset: neq; plus filius aduersus populi uires tum ualuisset: q̄ nunc potest quisq;, uel ex amicis Tyranni potētissimus, aut genere quisquis ei fuit post filium proximus: ad quem, si successionis nomē, atq; hāreditatis audiendū est: tā nūc Tyrannus pertinet, q̄ ad filium pertinuisset. Qui satellitem igit, qui amicum, qui cognatū, qui filium Tyranni peremerit

peremeris frustra tyrannicidium iactauerit. Tyrannus ipse solus est, cuius necem tãto prãmio respublica mer-
 cat. Sed uolui (inquit) ptentauì: peridatus sum: quod
 negari ne possit, filio tyranni perempto. spe futuræ ty-
 rannidis extincta, prãdarum animi mei documentũ
 reliqui: uel hoc solũ sufficere mihi ad hunc honorẽ pu-
 to. Hic uide obsecro q̃ nihil malui ole, quã simpliciter
 agam tecũ omnia, q̃ ex re tua totũ hoc negociũ mini-
 me suspiciosus interpreter. Nam si alius hãc ageret cau-
 sam, nec tamen ex inimicis tuis: sed ex acrioribus istis
 actoribus quispiam, qui locos omnes excutunt, & su-
 spitionibus urgent, ac moleste nimium prãmunt: sic Her-
 cules hunc tractaret locum: ut te nec id tentasse unq̃
 nec destinasse contenderet. Quod si tu uociferareris
 mirari te quenq̃ tam insigni esse impudentiã, ut talia
 dicere occiso in ipso conatu tyranni filio audeat: hic ille
 protinus quasi fieri non potuerit (inquit) ut non patriã
 liberaturus, quod non prãstitisti, nõ Tyrannum occi-
 surus, quem non attigisti: sed ipsum potius iuuenem
 quem trucidasti perempturus: ascenderis, illa tam tibi
 priuatim, aliquã ulturus ac retaliaturus iniuriam. Hic
 si instaret, urgeret, prãmeret, accertas aliquas proba-
 tiones illius animi tui ac propositi flagitaret, uides
 (ut opinor) in quantas traheris angustias. Sed ego
 tecum hoc pacto non agam: quippe qui in rebus
 (cuiusmodi ista est) uehementer obscuris, assueui sem-
 per in

per in meliorem partem esse procliuior. Permitto itaq;
 tibi, ut ista fecisse animo in Remp. propenso uidearis.
 Voluisti ergo, ac tentasti prorsus auferre Tyrannidem.
 Hocne tibi uidetur isto præmio cōpensandū? Primū
 quod uoluisti, quis nō uidet q̄ sit exiguū? Nam hac ra-
 tione omnes Tyrannicidij præmiū peteremus. Quis
 em̄ tam frigido in Remp. animo fuerit, ut Tyrānū crū-
 delissimū nō libenter auferre uoluerit? Tentando uero
 qd aliud dedarasti, q̄ quod esse Tyrannicida uoluisti?
 Quod te præterea periculis exposuisti, an id præmium
 meruerit ullum, postea uidebimus: quod aut̄ istud non
 meruit, spero uobis iudices esse uel sola legis recitatione
 perspicuū. Quæ quū præmiū nisi Tyrannicidæ nō sta-
 tuat, q uero Tyrannū nō occiderit, esse Tyrānicida non
 possit: quantūlibet quispiā tentauerit, quantiscūq; sese
 periculis exposuerit: frustra Tyrānicidij præmiū, nisi cæ-
 so Tyranno, petierit. Nā ei qui dum conatur occidere,
 in exiliū cōpulerit, præmiū quidē: sed neq; tantū, neq;
 tantq; Tyrannicidæ decernā. Etem̄ si morbo quopiā la-
 borans denūciem: quicūq; me sanauerit, ei recuperata
 ualitudine, tria me talenta daturum: ueniat aliquis spe
 mercedis inductus, qui mei curā suscipiat: deinde medi-
 camentis quibusdā adhibitis, ubi frustra se conari sen-
 tit: artem suā morbo uictā confessus, me iam deploratū
 relinquat: aliqua tamē molestiæ parte leuatū, sanitatis
 illi mercedē, quia nō sanauit, nō debeo: rursus quia p/

KK fuit

fuit, inanē prorsus à me dimittere haud æquū est. At si post mille pharmaca, nihilo tamē melius habentē destituat: præmij nihil meretur, qui nihil iuuit: gratiæ uero tantūdem ferē: qui quod mederi tentauit, sui gratia, nō mei fecit. Quod si insigniter Medicæ artis ignarus, rē tamē aggredi fuerit ausus, atq; aliquātiſper misere ueneniſ adfectū postea dimittat: quū iam non modo nihil opis tulit, sed plurimū doloris addidit: etiā si sese gratis obtulerit: utrū amore dignus est, qd' me suo labore tā diu nulla præmij spe tam officiose uexauit? an summo poti⁹ odio, quod temere sese meo periculo ei negotio, cuius erat imperitus, immiscuit? Huic rei Iudices haud multū mihi uidetur præſens causa dissimilis. Lex enim Tyrānicidā conducere uehemēter alicunde ſtudet: eiq; præmiū certū, Tyranno cæſo, pollicetur. Sed Tyrannici-
dam quū dicit Iudices, hominē quatit artificem: nō manu tantū fortē, sed pectore quoq; multo magis ualentē, consilio potius q̃ uiribus præſtantē: qui inſidias tendere, laqueos abſcōdere, occasiones captare nouerit. Ergo hanc prouinciā ſiquis huiusmodi ſuſceperit: qui Tyrannū ipſum arte ex inſidijs adoriatur, adorſum opprimat, oppreſſum interimat: nec re cœpta ſemel, niſi perfectā deſiſtat: hic Tyrannicidij præmiū audacter poſtulet. Sin id quidem nō potuerit: quod autē proximū eſt & confine, fecerit: Tyrannū uidelicet uel in exiliū abegerit, uel ad deditionem cōdonata uita coegerit, uel ad de-
ponendā

ponendā Tyrānidem certa conditione cōpulerit: hunc ego prēmio dignū, neq; nullo quidem, neq; tamen Tyrannicidæ iudico. At si quis manu potens, mētis inops, illarū penitus ignarus artium, quibus instructum esse Tyrannicidā oportet: qui rem uiribus egere tantum, ac non consilio putet: qui deniq; Aiaci multo sit, q̃ Vlyssi similior. Sed Aiaci tamē iam abiudicatis armis insani-enti, armēta hominū loco trucidanti. Si huiusmodi, in- quā, quispiā rem tantā cōficiendā sibi desumpserit: tum nec insidias collocans, nec tempus eligens, nec occasione expectans impetu quodam proruat, nec ab ipso tamē Tyranno incipiat, sed in satellites eius insiliat, dato in- tetim illi sibi cauendi loco. Tum subducto Tyranno: re- temere cœpta, stulte gesta: per ignauitiā relicta, ac peni- tus infecta: sola sibi fuga, abiecto etiā gladio, consulat. Postea uero uel defuncto, uel interfecto Tyrāno, in pu- blicum prodeat: prēmiiū tanq̃ Tyrannicida postulet, atque huiusmodi utatur oratione. Volui Iudices, ausus sum, tētaui, periditatus sum. Vtrum Iudices illi Tyran- nicidj prēmiiū decerneretis, quia Tyrannū tentauit oc- cidere: an malam potius gratiā haberetis, ac dignum etiam supplicio duceretis, quod sua temeritate nō se so- lum frustra periculis obiecerat, sed urbē etiā uniuersam in summū discrimē unā præcipitauerat: utpote qui Ty- rannū stulte irritando fecerit, & ciuibz infestiorē, & ad- uersus insidias cautiorem. Videtis ergo Iudices quēad-

KK 2 modū

modū id quod iste uel solum satis esse confidebat, usq̃
adeo nihil adiuuat, ut etiam nō nihil officiat. Quāobrē
si neq̃ is, quē peremit, Tyrannus fuit: nec satis Tyrāni
filiū occidisse fuit: tentasse uero temere, plus q̃ frustra
fuit: reliquū est, ut ultimū illud, Tyrāni uidelicet ipsius
mortem, excutiamus: quā iste sibi nos debere disputat.
Hōc totius negocij caput est: hoc si uobis iste persuaserit,
causæ nihil est quin uicerit. Contrāq̃, si ego hāc par-
tem euicero, atq̃ sacram hanc, quod aiūt, anchoram illi
præcidero: nonne ilico necesse est fluctuet, ac naufragio
pereat? Idcirco iudices hic etiam atq̃ etiam obsecro: ut
q̃ maxime sitis attenti, dum Tyranni cædem doceo, ex
qua tota ista pendet cōtrouersia, nihil ad istum quicq̃
pertinere. Totum ergo hunc locū iudices sic ab isto tra-
ctatū esse meministis: ut qui uobis persuadere cuperet,
uti crederetis eum iam tum quū filiū perimeret: paren-
tem quod postea fecit, præscisse facturum. Sciebam, in-
quit, satis esse filium occidere: sciebam patrem ilico sese
post mortē filij perempturū. Imo sciebas certe, quū sic
hanc causam ageres, opus esse tibi ut illa præscisse uide-
reris. Alioqui frustra te præmiū Tyrannicidij petiturū:
si neq̃ ipse Tyrannū peremisses: neq̃ id saltem fecisses,
unde illi scires exitum imminere. Eam ob rem iudices
exitum eius facti tam certum uideri uoluit: ut uobis etiā
audientibus dixerit, ob id ipsum sese à Tyranno manū
abstinuisse, eumq̃ sibi ipsi pariter & istius gladio reli-
quisse:

quisset:quem alioqui,ut ait,facile potuisset occidere: fecissetq;,nisi de exitu securus scilicet,tunc de industria percisset,ut paulo post miserius interiret. Hic igit' quid faciã: quo me potissimũ uertam: unde argumenta conquiram, quibus hunc probem non esse rerum futurarũ præscium: Quin illum percontemur potius, ac rationes aliquas exigamus, quibus ille nobis fidem rei tam lönge supra fidem faciat: unde hanc tam mirabilẽ diuinandi peritiã nactus sit: utrum ne homine quopiam docente didicerit: an numine potius inspirante cõceperit. Dic igitur nobis Tiresia: quonam probamento facies, uti constet cõprehensã esse tibi rerum futurarũ scientiam: defossum alicubi thesaurum effode, cogitationes nostras euolue, abstrusum aliquid atq; occultatũ erue, quod miremur omnes: nempe eiusdem artis esse puto, & quæ præsentia latent edicere, & quæ sunt futura prædicere. Aut si tu futuris dũtaxat uales, aliqua nũc edisserere aliquot post hoc annis: aut, si libet, sæculis poti⁹ euentura: quæ quũ ex tuo præscripto ceciderint omnia, tum demũ redito, & futura te præscisse dicito. Interim profecto ægre, quantũ suspicor, obtinebis: ut quod te nescieret sciebat, id præscisse credaris anteq; fieret. Quod si tũ quũ filium interimeres, ignorabas patrẽ sese, quod postea fecit, occisurum: quur tu nunc eius cædis præmium postulas: quam, nisi uelis impudenter esse mendax, fateare necesse est, te ignorante, atq; adeo ne cogitãte qui

KK 3 dem

dem perpetrata esse? Sed ideo se fortasse putat huius
etiā necis autorem: quoniā illa cædes quam fecit, istius
quoq; tametsi præter spem, causa tamen aliquo modo
fuit. Quā in re uos longe alia Iudices opinor esse sentē-
tia. Neq; em̄ si Tyrānū casu quisq; aut mēte capto occi-
disset, si Tyrānicidij præmium decerneretis. Quid ita?
Nēpe qd̄ inscius uterq; atq; imprudēs occidisset: quāq;
istius causa est aliquāto, ut mihi uidetur, inferior. Nam
si alteruter illorum præmiū peteret, tametsi peteret qui
peremisset ignarus: atq; ideo frustra peteret, peteret ta-
men qui peremisset: nunc uero & isto nesciente, & nō ab
ipso peremptus est. At nihil ego, inquit, neq; casu, neq;
imprudens feci: sed filium cōsulto trucidauī: atq; ita pa-
tri uolens ac prudēs mortis causam præbui: qui, ni ego
filium occidissem, adhuc Tyrānus uiueret. Age accedā
etiam propius. Si tu Tyrannū aggressus ut perimeres:
deinde uictus ab eo, proiecto etiā gladio, fugeres: atq;
is equo te persequutus, equo collapso, præceps in gla-
dium tuum tam opportune caderet, ut eodem transi-
geretur: an nō hic posses eadem omnia dicere: uoluisse
te uidelicet, ac uolentem aggressum esse: uolētem igitur
prudentemq; causas ei mortis attulisse? nam nisi tu illū
fuisses adortus, ille non fuisset occisus. Sed nonne ui-
des: ut eadem opera, uel magis fuga tua gloriari liceat,
& ignauiae tuæ præmium petere? Nam nisi tu fugisses,
ille non cecidisset: nisi tu gladium turpiter abiecisses, nec
transfixus

trāfixus ille fuisset. Postremo hac ratione ignauos etiā Tyrannicidas esse liceat. Quemadmodum licet uolens adortus esses ut interimeres: tamen postq̃ re infecta fu-
gisses, quod postea factum esset, tuum nō iudicaretur: licet id factum non fuisset, nisi tu aliquid ante fecisses: ita etiamsi Tyrannū perempturus ascendisti: filiūmq̃, dum patrem quæris, occidisti: tamē cum pergere ac per-
ficere quod incœperas, uel timore non ausus sis, uel ne-
gligentia nolueris, uel casu non potueris: sed re prorsus infecta redieris: quicquid inde postea te in scio atque in-
sperante prouenerit, id à te profectum esse ne dixeris. Siquidem quicquid tuum dici potest, ibi desijt, ubi tu destitisti. At nec istud fortassis ei quod ipse fecit simile esse concedet. Sed mihi hoc pacto rursus opponet. Is quem tu proponis, non ea mente Tyrannum aggres-
sus est: ut se postea uicto ac fugiēte, ille uictor dum per-
sequeretur, occumberet. Ideoque quod non proposuit, merito suum uocare non potest. At ego eo proposi-
to peremi filium: ut pater sese dolore commotus occi-
deret: atque id facturum animo meo percepi. Videtis Iudices, ut nobis illa diuinatione sua rursus occurrit? Quæremus igitur ab eo, quonam pacto præsenferit? præsciuerit ne? an coniecirit? Si se præsciuisse respon-
deat, neminem credo ei crediturum: sin coniecisse, in-
terim nescisse se fatetur: sed opinatum esse tantum, hoc
est, dubitasse, incertum fuisse: postremo quid aliud q̃
ignorasse?

ignorasse: Sed uideamus tamē quibus signis, q̃ perſpi
cuis argumētis, rem tam inopinabilē ita collegerit euen
turam: ut quod alius nemo ſperare potuiſſet, id ille ſibi
tanq̃ certum atq̃ inopinabile propoſuerit. Noueram
inquit, q̃ miſere deperibat filium. Ita ne id tandē adeo
te certum ac ſecurum reddidit: ut necem eius non tanq̃
forte ſecuturam, ſed neceſſario futurā deſtinareſ. Sdo
iudices haud mediocres illos affectus eſſe, quos erga li
beros parentū pectoribus inſeuit natura: neq̃ tamen
aut tantos, aut cuiq̃ tam exploratos crediderim: ut pro
mittere ſibi ac ſpondere audeat, id qđ iſte ſe feciſſe nar
rat, interempto filio patrem ultroneū ei comitem futu
rum. Nam quotuſquiſq̃ ex his, quorum filij & unicū, &
chariſſimi quotidie uel morbo cadunt, uel dolo pereūnt,
uel bello occumbunt, uel caſu intereunt: uſq̃ adeo moe
rore conſternatur, ut ſibi mortem ſua ſponte cōſciſcat.
Sed amori, inquit, etiam deſperatio non minor occaſio
deſyderandæ mortis acceſſit. Quamobrem obſecro: an
tu quū filium perimeres, reliquos unā ſatellites omnes
occidiſti: non dices, opinor, ſtragem te tantā feciſſe. Ca
teros igitur adhuc retinebat: opum ſatis, uiriū ſatis ha
bebat. Quapropter uno adēpto, quū tot adhuc eſſent
incolumes: quorum omniū intererat maxime hunc in
columē eſſe: quur ei uſq̃ adeo deſperandum fuit, ut nō
ab urbe, ſed ex orbe feſtinandū fuit. An uſq̃ gentiū ui
uere quenq̃ hodie ſuſpicemur, qui id feciſſet, quod Ty
rannus

rannus iste fecit: Quid de alijs quærimus: quin te poti⁹
interrogemus, quem uerisimile est de te cōiecturā hanc
fecisse, & Tyrannū ex animo tuo spectasse. Si tibi ergo
filius perimeretur, atq; insuper imminere uideretur nō
nullum & fortunæ simul & uitæ periculū: num potius
eligeres te comitem filio dare, q̃ mortē illius ulcisci: An
temet ipse ne ab alijs occidereris, occideres: Certe, ut p
te quoq; respondeamus, non faceres. Quomodo ergo
in mentē tibi uenire potuit: ut quod nec alijs fecerūt, nec
quisq; fecisset: nec tute facturus esses, id Tyrannū cogi
tares facturum: At planē, inquit, cogitabā: alioqui cur
ibi gladiū meū reliquissē: Recte nimirū ignauia tuæ
nos admones. Nam cū hoc dicit Iudices: nonne id uo
bis uidetur dicere, præsenſi certe: alioqui cur inde fugis
sem: quid enim aliud est: alioqui cur gladium ibi reli
quissē, q̃ alioqui cur inde abiecto gladio turpiter me
in pedes dedissē: Nam quid opus fuit gladiū Tyran
no relinquere: Ne deesset ei scilicet, quo periret: Ita ne
qui omnium gladios timet, ipse gladio caret: Qui quic
quid habet, gladio peperit, gladio possidet, gladio tue
tur, ei gladius unq̃ abfuerit: O nouū prodigium Iudi
ces. Tyrannus sine gladio. Neq; illi gladius defuit, nec
iste gladium ei reliquit, sed abiicit: nec futurū quod eue
nit, uel leuissima coniectura præuidit. Sed postea q̃ in
arcē temere (nescio quomodo) perrepſisset, atq; ibi ad o
lescentē (ut est iuuenta semper incautior) solum, securū,

L L ac nihil

ac nihil minus expectantē, de improviso adortus oppſiſſet: ac potuiſſet fortasſe, pgreſſus, ulterius eadē opera Tyrannū ſuſtulſſe: ilico hominē timor inuaſit, intuentem ne uoce uel gemitu morientis audito, iam tū prodiſtus cōcurrentibus Tyrāni ſatellitibus, caperetur. Iam ante oculos eius obuertiabātur uincula, carcer, tormēta, ac mortes mille, mille ſupplicia: quorum imaginatione uana perterritus, iam ſtrepitū omnē, omnē ſonitum, ac poſtremo ſuam ipſius umbrā expauſcens: tam nūc repente timidus, q̄ ante temerarius, ex arce ſe proripuit: nec ſecum gladiū ſaltem tollere auſus eſt: ſeu ne eſſet fuga tardior, ſeu ne cū enſe deprehenſus, inſidiatus fuiſſe Tyrāno diceretur: quo nūc perempto recurrit inſolens, & tanq̄ ipſe occiderit, Tyrānicidij præmium poſtulat. Age ergo Tyrānū ipſum nō quæro an peremeris: hoc tantū quæro, an peremiſſe potueris. Si nō potueris: ergo occaſionē non expectaſti, locū idoneū non elegiſti, tempus opportunū nō captaſti: ſed temere ſine cōſilio, ſine ratione, præceps incepiſti, quod perficere nō ualu-iſti. Nec illū ergo te iactes occidiſſe, quē te fateris nec potuiſſe. Sin potueris: magnæ pfecto uel inertię, uel ignauię fuit, quod nō feceris. Imo, inquit, potui: ſed de induſtria ſuperſedi. Satis iam fecerā, filiū occiderā: patrē dolori ſuo, & gladio meo reliqui, quo eū ſeſe perempturū præuidi. O inuerecundū, ſi iſta mētiris. O inſanū, ſi nō mentiris: ſi tam incredibilia finxiſti, miramur impudentiam:

tiā: si tam absurda cogitasti, miramur amentia. Tu ne adeo eras insanus: ut quū uno ictu potueris, & uitam tuā, & Reip. salutē in tuto collocare: malueris omnia dubiis fortunæ casibus exponere, & tibi futurū promittere, qd' sanus auderet nemo sperare? Quod si Tyrānus id uoluisset, quod tute haud dubie fecisses, & quod illū quoq; facturū longe uerisimilius q̃ quod fecit fustigādamasset satellites, coegisset sicarios, armasset carnifices: ac prolato filij cadauere, & natura crudelis, & tā atroci spectaculo irritatus, iram ac furorē illū effudisset: primū in te, per quē filius occisus: deinde in urbem uniuersam, ppter quā occisus est: quæ si cōtigissent (ut tua dementia propemodū contigerant) neq; tu miser hodie uiueres, qui hoc præmium peteres: neq; nos Rempub. ullam à qua peti posset haberemus. Sed Dī immortales Iudices, uota precesq; nostras recordati sunt: Dī seruitutis nostræ mala miserati sunt: Dī nobis in summis atque extremis periculis auxiliati sunt. Qui quum semper huic urbi succurrere statuissent: id potissimum tempus elegerunt, quo maxime nobis beneficium suum commendare possent. Nam Tyrannus quantū semper erat molestus uiuēte filio: tamē eo nomine minus grauis incumbebat ciuibus, ne miseram penitus atque exhaustā urbē filio relinqueret. At eo trucidato ppter quod ante pepercerat, cui dubiū esse potest, quin funditus omnia direpturus fuerit? Postq̃ ergo Respu. istius

primū temeritate, deinde ignauia in extremū illud periculum corruisset: superi tēpus iam uenisse rati, quo perpetuā nobis insculperent fauoris sui memoriā: omnia mala quæ tā prope ceruicibus nostris iminebāt, subito in ipsum Tyranni caput auerterūt: idq; tā celeriter, ut citius nos periculo liberatos esse, q̃ in periculo fuisse cognouerimus: ne nos interim saltē potuisset discriminis tanti metus urgere. Quis Tyrannū putasset Iudices repto filij sui cadauere, in sese potius, q̃ in hanc urbem gladiū fuisse uersurum: nisi nostri studio superi in propria illum perniciē immisiss ei Furijs, agitaissent? Itaq; iam nunc uidere mihi uideor micantes latronis oculos, obducta supercilia, cōtractam Frontē, genas pallentes, dentes stridentes, labra tumentia. Deniq; qualem Pen theum describunt Poetæ, toto ore, toto uultu, suæ pro dentē mentis insaniā. Quū primū ingressus filiū reperi ret occisum: quid illū fecisse, quid damasse suspicemur? quid aliud q̃ ut impiū atq; dementē spurcissimo rictu insana in superos euomuisse cōiicia? O Deorū iram, o numinū inuidiā. Video cælites odiū uestri signa: uideo liuoris attri uestigia. Nihil uobis uiuit iniqui⁹, nihil ambitiosius, nihil inuidentius. Soli imperare, soli regnare uultis: nec satis ppria felicitate cōtenti, semper aliena tabescitis. Quur nō mecū in certamen descenditis? Quur ignauū insidiatorē filio summisistis? Ille quisquis erat, cū Tyranno in certamē etiam ingredi nō ausus est: hoc certe

certe saltē gaudeo, quod nemo se poterit Tyrānicidam dicere, nemo Tyrānicidā prāmiū petere. Nemo enim Tyrānū occidet hodie, nisi Tyrānus. Tyrānus ego hodie uel Dñs iuitis moriar. Huiusmodi ergo deliria quū blaterasset, in gladiū tandē amens ac furiosus incubuit. Tyrānus igit̃ Iudices istius gladio, imo nec istius: quippe quem ante abiecerat, manu quidem suapte, sed sola Deorū opera perfossus iacet. At nunc iste sibi cuius ibi nullæ partes erant, primas uendicat. Itaq; qui me syco-
phantē uocabas: uide obsecro, uter nostrū huic uitio p-
pior est: ego ne, qui tecū hodie p Rep. superisq; dimi-
cans, prāmiū tamen nec uictor postulo: an tu potius, q
desertor ac fugitiuus, cōtendis tamē alijs, atq; his quidē
Dñs uincentibus ipse triūphare? Desine, desine aliena
uirtute partā tibi arrogare uictoriā. Desine Deorum in
hanc urbē tam clarū obscurare beneficiū. Desine Deorū
laudibus obsistere, & ab hac temeraria petitione de-
siste: quod si iste Iudices molestus esse prexerit: uos ta-
men ipsam rē æquis lancibus expendite. Nā iste quid
aliud, q̃ Tyrannū ut sibi caueret admonuit? Dñ ne ca-
uere sibi posset, ne insidijs ampli⁹ opus esset, effecerūt.
Iste quid aliud q̃ gladio suo Tyrannū in nos omēs ar-
mauit? Dñ gladiū illū à nobis in Tyrāni iugulū retorse-
runt. Iste qd aliud deniq; q̃ uniuersam urbē in summū
periculū dementia sua cōiecit? Dñ corrigētes istius insa-
niā, discriminē illud subito in prosperrimā securitatē con-
LL 3 uerterūt.

uerterunt. Vos ergo Iudices per deos immortales obtestor: per deos huius clarissimæ libertatis, huius insperatæ felicitatis autores: ne quod nobis deorum omnium consilio ac uirtute successit, id uos unius hominis amentiae referri sinatis acceptum: neue hanc urbem unquam in deos liberatores tam ingratam esse: neue patiamini ut salutem suam debere se potius humanæ temeritati quam deorum benignitati fateatur: quos ita demum sperare licet futuros semper huic urbi propitios: si nos eorum quæ contulere memores, eos (uti æquum est) beneficiorum suorum recognoscamus autores. Alioqui si nos (quod absit) ingrati, quæ ab illis perfecta sunt, in alios referamus, gratiamque superis debitam impendamus hominibus: uicissim herde metuendum est: ne deum quoque suum erga nos fauorem imminuant: ac Reip. nostræ curam, ut in dignam quæ ab illis curet, abiciant. Quãobrem ut aliquando finem dicendi faciam: quandoquidem iste peccauit officio: & bono animo male fecit: deum uero eius peccatum in commoda nostra uerterunt: ac deum quidem coegerunt: sed se tamen Tyrannus interfecit: tum præmiū qui coegere non petunt, petere autem qui peremit non potest: uos sententiam uestris Iudices & huic ueniam, & superis gratiam decernite: & urbem ab huius præmij debito quo eam liberam esse deum uoluerunt, absoluite. Dixi.

DECLAMATIONIS THOMAE MORI AD-
VERSUS TYRANNICIDAM FINIS.

IOANNES FROBENIVS
CANDIDIS LECTORI
BVS S: D:

ERAMVS hīs Luciani Dialogis & Vtopiam Thomæ Mori de optimo Reipub. statu libellum nō minus utilem quā festiū, ut liminaris paginæ notauit index, & eiusdem item Epigrammata addituri, nisi ueriti fuisset, ut nimium excresceret uolumen. Itaq; seorsim illa nitidissime & æprimum typis excudemus. Sic enim plus Mori gloriæ & studioforum in primis commodo cōsuletur, quibus nihil æque est ingratum, ac imensa multiplicium chartarum cōaceruatio. Bene Valet. Mori Vtopiā & eiusdem Progymnasmata ac Epigrammata mox ex ædibus nostris accepturi. Basileæ, postridie Nonas Decembreis, AN. M D XVII.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΙΝ ΤΗΣ ΕΡΜΕΝΕΙΑΣ,

Prudens simplicitas, amorq; rectus.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΙΝ ΤΗΣ ΕΡΜΕΝΕΙΑΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΙΝ ΤΗΣ ΕΡΜΕΝΕΙΑΣ.

B A S I L E A E A P V D I O.
F R O B E N I U M
M E N S E D E C E M B R I
A N . M D X V I I .